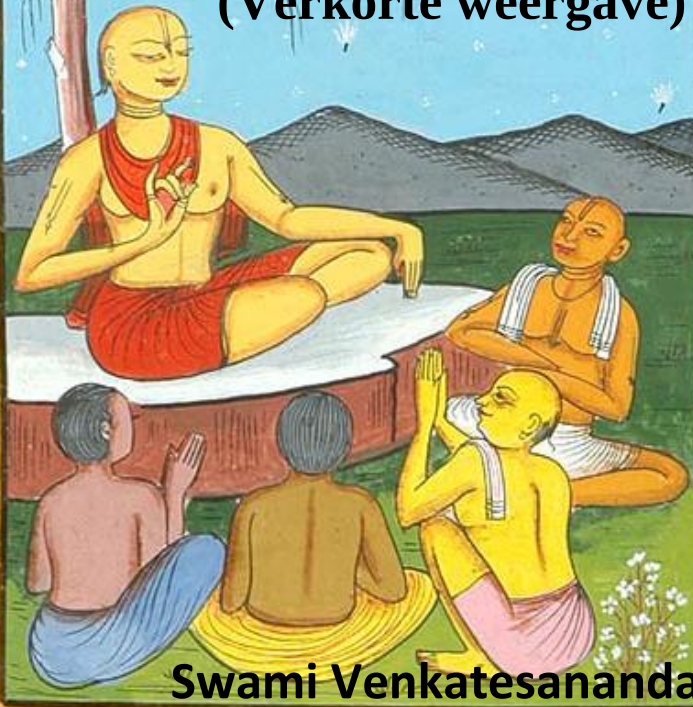

DE HOOGSTE YOGA

Yoga Vāsiṣṭha
(Verkorte weergave)

Swami Venkatesananda

DE HOOGSTE YOGA

DE HOOGSTE YOGA

Yoga Vāsiṣṭha
(verkorte weergave)

Swami Venkatesananda

Oorspronkelijke titel: The Supreme Yoga (Yoga Vāsiṣṭha)

Uitgegeven door: Chiltern Yoga Trust, Australia

Nederlandse vertaling: Marijke de Graad-Davidzon

Samenstelling, bewerking en redactie: Ferit Arav

BOEK I, VAIRĀGYA PRAKARAṆA (OVER ONTHECHTHEID)

BOEK II, MUMUKŚU PRAKARAṆA (OVER DE ZOEKER)

BOEK III, UTPATTI PRAKARAṆA (OVER DE SCHEPPING)

BOEK IV, STHITI PRAKARAṆA (OVER BESTAAN)

BOEK V, UPAŚAMA PRAKARAṆA (OVER OPLOSSING)

BOEK VI, NIRVĀṆA PRAKARAṆA (OVER BEVRIJDING)

ISBN: 978-90-816538-5-5

Eerste druk 2017

Illustratie op voorblad: Rabi Behera (artist), India, Watercolor on Patti, 28 x 43 cm.

Over dit boek

Yoga Vāsiṣṭha gaat, simpel gezegd, over twee onderwerpen: n.l. wat de schepping is en wat ons, de mens, in dit leven te doen staat. De antwoorden die uit het boek af te leiden zijn, zijn ook kort, simpel maar zeer bijzonder. Śrī Vāsiṣṭha zegt dat de schepping slechts een product van het denkvermogen is en dat de enige werkelijkheid het onbegrensde en ondeelbare bewustzijn is, Brahman. Wat de mens in dit leven te doen staat is het onophoudelijk zoeken naar de werkelijkheid van al wat bestaat, namelijk wat het 'ik' is en wat 'de wereld' is, die doorgaans beschouwd worden als van elkaar onafhankelijk bestaand. Śrī Vāsiṣṭha confronteert de mens met zijn blindheid voor de schepping en ontnemt hem al zijn zekerheden over wat hij zelf denkt te zijn, niet zelden op schokkende wijze. De serieuze zoeker, die zich door deze confrontatie niet laat afschrikken en op zoek is naar de werkelijkheid, wordt echter in zijn zoektocht door Śrī Vāsiṣṭha onafgebroken bijgestaan. In zijn zoektocht ontdekt de zoeker eerst dat de substantie van de wereld niets anders is dan het denkvermogen. Het intens zoeken naar de ware aard van het denkvermogen leidt de zoeker tenslotte tot bewustwording van het enige werkelijke: puur bewustzijn. In dat bewustzijn schijnen 'ik' en 'dit', subject en object, of het individu en de wereld te zijn verdeeld. Het overstijgen van deze verdeeldheid is bevrijding, vol vrede en geluk. Het gehele geschrift behandelt deze onderwerpen op boeiende wijze, onophoudelijk, onomwonden, compromisloos, met veel geduld en gebruik makend van talloze verhalen.

Yoga Vāsiṣṭha wordt beschouwd als een aanhangsel van het Indische epos Mahārāmāyana. Het is een monumentaal werk bestaande uit 32.000 verzen, in 64.000 regels, ondergebracht in zes boekdelen. Deze delen behandelen de volgende onderwerpen:

1. *Vairāgya Prakaraṇa*, behandelt onthechting (vrijheid van hartstochten) (1.500 verzen). Hierin wordt de kennis van de ware aard van het leven in deze wereld uitgelegd. Aandachtige studie hiervan zuivert het hart.
2. *Mumukṣu Prakaraṇa*, behandelt de houding van de zoeker naar bevrijding (1.000 verzen). Hierin zijn de kwalificaties van de zoeker beschreven.
3. Daarna komt het boek *Utpatti Prakaraṇa*, ofwel over de schepping (7.000 verzen). Daarin zijn vele inspirerende verhalen opgenomen die de grote waarheid helpen begrijpelijk te maken, namelijk: als gevolg van de wisselwerking van de ideeën 'ik' en 'dit' schijnt dit universum te bestaan hoewel het in waarheid nimmer werd geschapen.
4. *Sthiti Prakaraṇa*, gaat over het bestaan, of handhaving (3.000 verzen). Wederom met behulp van vele verhalen wordt de waarheid van het bestaan van deze wereld en haar substantie onthuld.
5. *Upāsama Prakaraṇa*, ofwel over de oplossing (5.000 verzen). Door hiernaar te luisteren eindigt de bedrieglijke waarneming van de wereld, slechts een spoortje van onwetendheid achterlatend.

6. *Nirvāṇa Prakaraṇa*, ofwel over bevrijding (14.500 verzen). Studie en begrip van dit boekdeel vernietigt onwetendheid grondig. En wanneer alle soorten misleidingen en hallucinaties zijn vernietigd, blijft algehele vrijheid over. Ondanks het dragen van een stoffelijk lichaam leeft de bevrijde onafhankelijk daarvan, vrij van alle hunkeringen en verlangens, gebondenheid en afkeer. Hij is hier en nu, vrij van *saṃsāra*, en vrij van de demon die zelfzucht heet.

Yoga Vāsiṣṭha is in dialoogvorm geschreven. De bijeenkomsten waar Śrī Vāsiṣṭha prins Rāma onderwijst vinden plaats aan het hof van koning Daśaratha, de vader van prins Rāma. Er zijn tevens wijzen, ministers en andere hoogwaardigheidsbekleders aanwezig. Er zijn in totaal ca. twintig bijeenkomsten.

Uit Yoga Vāsiṣṭha valt af te leiden dat de schepping de manifestatie van een oorzaakloze beweging in het onbegrensde bewustzijn is. Het tot beweging geraakte bewustzijn ziet zichzelf als zijn eigen object en apart van het onbegrensde bewustzijn, Brahman. Dit betekent een schijnbare deling in dat (individueel geworden) bewustzijn als subject en object, de kenner en het gekende, ik en dit. Dit individuele bewustzijn ontwikkelt zich verder en verwerft attributen zoals intelligentie, een lichaam en zintuigen, en daarmee schept hij zijn eigen wereld. Al deze zaken zijn echter in werkelijkheid niets anders dan bewustzijn. Geleidelijk aan ziet hij een toenemende verscheidenheid om zich heen. Door het vergeten van zijn oorspronkelijke natuur waant hij zich meer en meer in een wereld van objecten, die eveneens niets anders dan bewustzijn is. En omdat bewustzijn de enige werkelijkheid is, gelooft hij in de werkelijkheid van de wereld. Vervolgens komen zelfzucht en gebondenheid in hem tot ontwikkeling, dit als gevolg van het verlangen naar geluk dat hij ziet in het verkrijgen van wereldse objecten en het beleven van plezier, terwijl geluk niets anders dan zijn oorspronkelijke maar vergeten natuur is. Hij is onwetend geworden van zijn oorspronkelijke natuur die onbegrensd en tijdloos is. Deze staat van vergetelheid van de eigen natuur is onwetendheid. Eenmaal in onwetendheid beland, blijft de mens in de kringloop van hergeboorten, *saṃsāra*, verstrikt.

Om zich van onwetendheid en *saṃsāra* te bevrijden wijst Śrī Vāsiṣṭha de zoekende mens vele wegen aan. Doch hij legt de meeste nadruk op het zoeken naar de bron van het 'ik' door middel van zelfonderzoek, dat een proces is van innerlijke aanschouwing, *ātma-vicāra*. Deze weg is dezelfde als de weg die door o.a. Śaṅkara en Śrī Rāmaṇa Maharṣi wordt aanbevolen.

Śrī Swami Śivananda, de leraar van Swami Venkatesananda die Yoga Vāsiṣṭha in deze verkorte vorm naar het Engels heeft vertaald, zegt over Yoga Vāsiṣṭha het volgende:

"Yoga Vāsiṣṭha is het oudste werk in het Sanskrit van de hoogste orde over Vedanta. Dit monumentale werk kent geen gelijke in Sanskrit literatuur. De grote wijze, Vāsiṣṭha onderwijst de principes van Vedanta aan zijn koninklijke leerling, Śrī Rāma, de overwinnaar van Ravana en de held in het heldendicht Mahārāmāyana. Yoga Vāsiṣṭha wordt eveneens aan Vālmiki toegeschreven.

Het is het kroonjuweel van alle werken over Vedanta. Het is een meesterstuk. De studie

van dit boek tilt de mens op tot de verheven hoogten van hemelse pracht en gelukzaligheid. Het is een overvloed aan wijsheid. Diegenen die Vedantische meditatie beoefenen zullen in dit boek een schat vinden die zijn gelijke niet kent. Aan diegenen die dit boek met grote interesse en eenpuntigheid van geest bestuderen kan zelfrealisatie niet ontgaan. De praktische wenken over de spirituele oefeningen zijn uniek. Zelfs zij die aan wereldse belangen het meest toegewijd zijn zullen daarin kalmte, gemoedsrust, troost en verlichting vinden.

Zij, die hun aandacht van de wereld hebben afgewend, die ten opzichte van de objecten van deze wereld gelijkmoedig zijn geworden en naar bevrijding dorsten, zullen ongetwijfeld hun voordeel uit de studie van dit kostbare boek halen. Zij zullen in dit boek een ongeëvenaarde schatkamer van kennis en praktische spirituele instructies, en een richtsnoer voor hun dagelijks leven vinden. *Yoga Vāsiṣṭha* verkondigt een leer in al zijn verschillende aspecten en verheldert het daarna door gebruik van boeiende verhalen. Dit is een boek voor trouwe studie, zo vaak mogelijk. Het moet keer op keer gelezen en bestudeerd worden tot men meester over het aangeboden wordt.

Yoga Vāsiṣṭha behandelt het onderwerp van het bewerkstelligen van eenwording van het individuele met de Allerhoogste te midden van de beproevingen en tegenspoed van het leven. Het beschrijft verschillende richtingen voor de vereniging van *jivātman* en *Paramātmān*, of wel het individu en het allesomvattende *Opgerwezen*.

De aard van *Brahman* en verschillende methoden voor het bewerkstelligen van zelfrealisatie zijn in dit boek op levendige wijze uitgelegd. Het voornaamste onderzoek naar de uiteindelijke hemelse zaligheid wordt op fraaie wijze beschreven. Dit boek belichaamt in zich op wetenschappelijke wijze de leer van het bestaan, de kennis van het Zelf, de principes van psychologie, de wetenschap van emoties, ethische leerstellingen, theologische verhandelingen enz. *De filosofie van Yoga Vāsiṣṭha* is subliem.”

Tot zover een korte beschrijving van *Yoga Vāsiṣṭha* door Śrī Swami Śivananda. Swami Śivananda zegt verder dat dit boek de trouwe metgezel voor elke zoekter op het pad van *Jñāna Yoga* is. Hij zegt echter ook dat alleen de zoekers gevorderd op het pad van *Vedānta* in staat zullen zijn de inhoud van dit boek tot zich te nemen. Voor anderen raadt hij eerst de studie van andere werken aan, zoals *Ātmabodha* en *Vivekacūḍāmaṇi* van Śrī Śaṅkara.

Naast de door Swami Śivananda genoemde onderwerpen behandelt *Yoga Vāsiṣṭha* ook zaken als gezondheid, toewijding, deugden en zelfs oorlogsvoering. Maar vooral zij die zich de levensvragen stellen, zoals ‘wat is de betekenis van dit leven? Wat ben ik en wat is de schepping? Waarom ben ik hier?’ zullen in *Yoga Vāsiṣṭha* een goede gids vinden.

Deze Nederlandse vertaling van *Yoga Vāsiṣṭha* door Marijke de Graad-Davidzon is ontleend aan de sterk verkorte Engelse vertaling door Swami Venkatesananda, getiteld ‘*The Supreme Yoga*’¹. Swami Venkatesananda heeft verder deze uitgave zodanig gestructureerd dat het 366 pagina’s telt, bestemd voor één pagina studie per dag. Dat hoeft echter niet te betekenen dat men deze volgorde moet aanhouden. Men kan op elk tijdstip met

¹ No 3 in de Literatuurlijst

de studie van dit werk beginnen en daarbij zijn eigen tempo aanhouden.

Voor hen die zich nader in Yoga Vāsiṣṭha willen verdiepen zijn aanbevelingen gedaan in het Slotwoord.

Veel dank is verschuldigd aan Marijke de Graad-Davidzon die dit unieke werk, dat tot de Advaita Vedanta traditie behoort, toegankelijk heeft gemaakt voor het Nederlandse taalgebied.

Er is getracht dit boek zo snel mogelijk aan de belangstellenden in een kleine kring beschikbaar te stellen. Om deze reden werden vanaf januari 2016 eerst proefoplagen in beperkte aantallen uitgebracht die niet geheel vrij van typografische en tekstuele onvolkomenheden waren, ondanks de intense betrokkenheid van de leden van het "Studiecentrum Dinsdag" van de vestiging Deventer van School voor Praktische Filosofie en Spiritualiteit. In het bijzonder is aan Marjolein van den Houten veel dank verschuldigd voor haar doorlopende inspanningen bij de totstandkoming van deze uiteindelijke versie van dit boek begin 2017.

Ferit Arav, januari 2017

Toelichting vertaalster

Ongeveer dertig jaar geleden kreeg ik de Yoga Vāsiṣṭha voor het eerst onder ogen. Het was dit werk van Swami Ventakatesananda. Na het begin gelezen te hebben, was er een grote afkeer van het geschrift. Al die onbegrijpelijke verhalen en ingewikkelde taal en het ongewoon klinkende Engels deden mij afzien van een verdere bestudering.

Toen er zich in 2000 een heftige crisis in mijn leven voordeed, waardoor ik me af ging vragen wat het doel is van het leven, wat je bestemming kan zijn e.d., kreeg ik dit werk opnieuw onder ogen.

Dit keer echter raakte het me tot in het diepst van mijn wezen en was er de sterke behoefte het te kunnen lezen in mijn moedertaal. Dat was er echter niet en ... U raadt het al. Vanaf dat moment ben ik begonnen dit werk te vertalen. In het begin was er een grote discipline, maar gaandeweg werd het steeds moeilijker tijd en zin te vinden, maar het is gelukt.

Ik heb geprobeerd zoveel mogelijk de vertaling van de Engelse tekst aan te houden en hier en daar de Sanskritwoorden op te zoeken waar ik niet zeker van was. Een aantal Sanskritwoorden zijn ook niet vertaald of door de context waarin ze staan of omdat er geen goede vertaling gevonden is. Bijvoorbeeld *samādhī*, *prāṇa* (soms levensadem, levenskracht, stroom enz. passend in de context), *tamas-rajās-satva* enz. enz.

Wellicht behoeft het nog een nadere correctie, maar voorlopig is het beschikbaar. Het was eigenlijk de bedoeling dit voor mijzelf te gebruiken, maar door o.a. Frédéric Theissing, die het graag wilde drukken in boekvorm per maand en daar prachtige werken van heeft gemaakt en de hulp van Ferit Arav, is wat eens werd begonnen vanuit een zuivere, oprechte impuls uitgegroeid tot een samen delen van dit fantastische geschrift, ik zou bijna zeggen ter lering en vermaak.

Geniet ervan en laat het rusten in Uw hart.

Marijke de Graad-Davidzon

Leesadvies

Elke pagina begint met een datum voor het vergemakkelijken van een dagelijkse studie, gevolgd door een referentie naar de oorspronkelijke tekst (boek- en hoofdstuknummer) en een korte omschrijving van het behandelde in die pagina.

Globale richtlijnen voor de uitspraak van de gebruikte letters in Sanskrit woorden

Klinkers:

a als a in kat (kort)
 ā als a in maan, (lang)
 u als oe in boek (kort)
 ū als oe in boot (Engels, laars) (lang)
 i als i in dit (kort)
 ī als i in bit (lang)
 e altijd lang als ee in feest
 o altijd lang als oo in boot
 ai als ai in naīf
 au als au in kauwen
 ḥ als h in haas

Medeklinkers:

Gutturale klanken:

k als k in kat
 g als g in go in het Engels
 Neusklanken: ṁ, ṁ, ṇ of ṇ

Sis-klanken:

s als s in besef
 ṣ (cerebraal) als s in sugar (Engels)
 ś (palataal) als ch in ich (Duits)
 ñ (cerebraal) señor in het Spaans
 c als tja in het Nederlands
 j als j in Jack (Engels) of dja (Nederlands)
 y als j in jij
 v (labiaal, zacht) als w in woord maar ook als ua achter een medeklinker zoals in aquua
 h achter een medeklinker betekent aspireren als in tophit
 jñ als g in budget

Overige medeklinkers als r, ṭ, ḍ en ṇ worden cerebraal uitgesproken. L, t, d, en n zijn net als in het Nederlands dentale klanken. P, b en m zijn de labiale (lip)klanken als in het Nederlands.

INHOUD

Over dit boek	iii
Toelichting vertaalster	vii
Leesadvies	viii

BOEK I. VAIRĀGYA PRAKARAṆA (OVER ONTHECHTHEID)

Inleidende woorden	1
Aanleiding tot het schrijven van Rāmāyāṇa	2
Vermaning van Vālmīki	3
Rāma's terugkeer van Pelgrimstocht	4
Visvāmitra's verzoek aan Rāma	5
Rāma's droefgeestigheid	6
Rāma's antwoord	7
Rāma's beklag	8
Egoïsme en de onbedwingbaarheid van de geest	9
Over begeerte	10
Over het lichaam	11
Over de kindertijd	12
Over de jeugd	13
Over ouderdom	14
Over Tijd	15
Over egoïsme en bestemming	16
De absurditeit van de wereld	17
De veranderlijkheid van de wereld	18
Rāma's verdriet	19
Lof aan Rāma voor zijn toespraak	20

BOEK II. MUMUKŚU PRAKARAṆA (OVER DE HOUDING VAN DE ZOEKER)

Het verhaal van Śuka	21
Over inspanning	22
Weerlegging van fatalisme	23
Nietigverklaring van het levenslot	24
Over de schepping en ware kennis	25
Over de kwalificaties van de zoeker en de Leraar	26
Zelfonderzoek, kennis en vrede	27
Zelfbeheersing	28
Over onderzoek	29
Tevredenheid en Satsaṅga	30
Over dit geschrift	31

BOEK III. UTPATTI PRAKARAṆA (OVER DE SCHEPPING)

De oorzaak van gebondenheid	32
Beschrijving van de eerste oorzaak	33
Over de geest en de creatie van objecten	34
Over de geest en de eigenschappen van de zoeker	35

Beschrijving van de Heer	36
Over de aard van geschriften	37
Over de opperste oorzaak van alles	38
Over de chaotische staat	39
Schepping vanuit spiritueel gezichtspunt	40
De geboorte van de schepping	41
Over het individu en Brahman	42
Bewustzijn en verscheidenheid	43
Het verhaal van Līlā	44
Vervolg Līlā (beschrijving van het koninkrijk)	45
Vervolg Līlā (de wereld is een illusie)	46
Vervolg Līlā (de kracht van verbeelding)	47
Vervolg Līlā (zuivering van de geest)	48
Vervolg Līlā (oefening in wijsheid (vijñāna abhyāsa))	49
Vervolg Līlā (over vroegere en toekomstige levens)	50
Vervolg Līlā (beschrijving van de opperste ruimte)	51
Vervolg Līlā (elk individu schept zijn eigen wereld)	52
Vervolg Līlā (De waarheid over het droombestaan)	53
Vervolg Līlā (De werkelijkheid in droom en waken)	54
Vervolg Līlā (ieders wens wordt vervuld)	55
Vervolg Līlā (allen zijn droomfiguren)	56
Vervolg Līlā (schepping is verbeelding in bewustzijn)	57
Vervolg Līlā (over sterven)	58
Vervolg Līlā (het uitdoven van saṃsāra)	59
Vervolg Līlā (over de betekenis van dromen)	60
Padma's nirvāṇa	61
Over de aard van de wereld	62
Over de aard van de wereld, vervolg	63
De grootsheid van Brahman	64
De aard van het individu	65
De macht van de geest	66
Waar de geest aan denkt dat ziet hij	67
Het verhaal van Karkaṭī	68
Vervolg Karkaṭī (naald en cholera)	69
Vervolg Karkaṭī, direct inzicht is de hoogste Leraar	70
Vervolg Karkaṭī, de vragen van Rākṣasa	71
Antwoorden van de minister aan Karkaṭī over het Zelf	72
Antwoorden van de minister aan Karkaṭī, vervolg	73
Antwoorden van de koning aan Karkaṭī over het Zelf	74
Antwoorden van de koning aan Karkaṭī, vervolg	75
Het verhaal van de tien zonen van Indu	76
Het verhaal van de tien zonen van Indu, vervolg	77
Heb geen wens om te handelen noch om niet te handelen	78
Het verhaal van Ahalyā	79
Vervolg Ahalyā (geest is de schepper)	80

Over het bezielde en onbezielde	81
Over de krachten van de geest	82
Wens is de oorzaak van de schepping	83
Onderzoek naar de aard van de geest	84
Het verhaal van het grote woud	85
Vervolg grote woud (het spel van onwetendheid)	86
Het verhaal van de drie niet-bestaande prinsen	87
Over ondeelbaarheid en onsterfelijkheid van het Zelf	88
Het verhaal van koning Lavana	89
Het magische spel	90
Lavana's nare hallucinaties	91
De macht van illusie	92
Het mysterie van de geest	93
Het herstel van de geest	94
Beschrijving van onwetendheid en misleiding	95
Keren van de aandacht naar het Licht, naar binnen	96
Over vreugde en ellende; de geest maakt de mens	97
Beschrijving van de zeven treden van onwetendheid	98
Beschrijving van de zeven treden naar zelfkennis	99
Gouden ring als illustratie van de illusie van vorm	100
Vervolg Lavaṇa; droom en werkelijkheid	101
Vervolg Lavaṇa; onwerkelijkheid bestaat niet	102
Overstijgen van onwetendheid	103
Brahman en de wereld hebben geen oorzakelijk verband	104
 BOEK IV. STHITI PRAKARAṆA (OVER BESTAAN)	
Het verhaal van Śukra (Dit alles is slechts geest)	105
De vele levens van Śukra	106
Over Tijd	107
De macht van Tijd	108
Geest is de schepper	109
Er is dood noch bevrijding	110
Gehechtheid en onthechtheid zijn slechts ideeën	111
Wat de zuivere geest wenst komt tot vervulling	112
Elk individu ziet objecten geschapen in eigen geest	113
Onderzoek naar de vier staten van bewustzijn	114
Beschrijving van de geest en de opperste staat	115
De kenner van de waarheid	116
Over het bestaan van de geest	117
Het verhaal van de demonen Dāma, Vyāla en Kaṭa	118
Het gebonden raken van de drie demonen	119
De bevrijding van de drie demonen	120
Over juist gedrag	121
Onderzoek naar egoïsme	122
Het verhaal van Bhima, Bhāsa en Dṛḍha	123

Over bewustzijn en wereldverschijning	124
Activiteit is alleen in de geest	125
De wereld is Brahman alleen	126
Over onwetendheid	127
Over verschillende soorten wezens en hergeboorte	128
Over conditionering en zelfkennis	129
Het verhaal van Dāśūra	130
De kadamba-boom van Dāśūra en zijn zoon	131
Het verhaal van Koning Khottha	132
Beschrijving van de denkbeeldige stad	133
De natuur van de wereldverschijning	134
Over de perfecte houding: Geef alles op!	135
Kaca's lied	136
Over de soorten wezens	137

BOEK V. UPASĀMA PRAKARAṆA (OVER OPLOSSING)

Rāma's contemplatie	138
Over zelfonderzoek en serene geest	139
Spirituele instructies	140
De evolutie van het menselijk bestaan	141
Het verhaal van koning Janaka (contemplatie van de wijzen)	142
De contemplaties van koning Janaka	143
De contemplaties van koning Janaka (vervolg)	144
De contemplaties van koning Janaka (vervolg)	145
Onderwerping van de geest	146
De grootsheid van het intellect en het innerlijk licht	147
Over de beheersing van de geest	148
Over de aard van gedachten en ideeën	149
Over de levenskracht en de geest	150
Over de ware aard van de geest	151
Notievorming, begeerte, conditionering en gebondenheid	152
De overwinning op het ego	153
Over begeerte en gebondenheid	154
Het verhaal van Punya en Pāvana (wat is het 'ik'?)	155
Het verhaal van Bali (over begeerte)	156
De koning en de minister (over de geest)	157
Door oefening en inspanning wordt de geest bedwongen	158
Over dienstbaarheid, studie en inspanning	159
Over zelfonderzoek en ware onthechting	160
Alles is bewustzijn	161
De contemplatie van Bali	162
Het verhaal van Prahlāda	163
De woorden van de Verlichten	164
Prahlāda's overdenking	165
Prahlāda's overdenking (vervolg: deze wereld bestaat in mij)	166

Prahlāda's overdenking (vervolg:Ik groet het Zelf!)	167
Prahlāda's overdenking (vervolg: het Zelf is de leegte in ruimte)	168
Prahlāda's overdenking (vervolg: de Heer is het Zelf)	169
Prahlāda's overdenking (vervolg: gegroet zij de ziener, de ervarende)	170
Prahlāda's overdenking (over plezier, pijn, geluk en ongeluk)	171
Prahlāda's overdenking (vervolg: de ontmoeting met Viṣṇu)	172
De verlichting van Prahlāda	173
De kroonbestijging van Prahlāda	174
Prahlāda regeert	175
Het verhaal van Gādhi	176
De illusie van Gādhi	177
De wonderlijke kracht van illusie	178
De verlichting van Gādhi	179
Over de misleide geest	180
Spirituele instructies	181
Zelfkennis en de kenner van de waarheid	182
De giftige slang die geest heet	183
Het verhaal van Uddālaka	184
De contemplatie van Uddālaka	185
De contemplatie van Uddālaka (Ik ben dit alles' of 'er is geen ik')	186
De contemplatie van Uddālaka (wie is degene, die zegt 'ik ben?')	187
De contemplatie van Uddālaka (Het ego-gevoel is de bron van ellende)	188
De contemplatie van Uddālaka over zelfkennis	189
Uddālaka's verstillings	190
Uddālaka's verstillings (vervolg)	191
Uddālaka bereikt nirvāṇa	192
Onderzoek naar meditatie en contemplatie	193
Verwerping van dualiteit	194
Het verhaal van Suraghu	195
Suraghu's bevrijding	196
Over absolute stilte of samādhi	197
Het verhaal van Bhāsa en Vilāsa	198
Zelfkennis en handeling	199
Onderzoek naar éénwording	200
Het mysterie van de schepping: conditionering	201
De weg naar stilte	202
Ik ben dit alles, of niets van dit alles	203
Over gehechtheid en bevrijding	204
Over het gedrag van de wijze	205
Over Yoga en het stoppen van conditionering	206
Over het hart	207
Onderzoek naar wat er schijnt en over het niet-bestaan van de geest	208
Het verhaal van Vitahavya	209
Zelfonderzoek van Vitahavya (over de geest en de zintuigen)	210
Zelfonderzoek van Vitahavya (over het niet-bestaan van de geest)	211

Vervolg Vitahavya (samādhi en absorptie in het opperste)	212
Vervolg Vitahavya (over de beteugeling van zintuigen)	213
Vervolg Vitahavya (afscheid van het onwerkelijke)	214
Vervolg Vitahavya (de nirvāṇa)	215
Bovennatuurlijke vermogens versus zelfkennis	216
Aanmaning van de geest en Yoga-meditatie	217
Over de oorsprong van het menselijk lichaam	218
De dood van de geest is bevrijding	219
Middelen tot vernietiging van de zaden van saṃsāra	220
Over onthechting	221

Boek VI.I. NIRVĀṆA PRAKARAṆA (OVER BEVRIJDING)

Alleen het oneindige Absolute zijn of kosmisch bewustzijn, is	222
Kalmte van het hart en de geest	223
Het oplossen van de geest; Rāma bereikt rust en vrede	224
De kracht van begoocheling (moha)	225
De macht van onwetendheid	226
Gevolgen van onwetendheid	227
Vaststelling van ware kennis	228
Eliminatie van onwetendheid	229
Onderzoek naar onwetendheid	230
Betoog over Brahman	231
Er is niets anders dan Brahman	232
Ik zoek niets noch wijs ik iets af, Ik ben Brahman	233
Ik ben de eeuwige Brahman	234
Dit alles ben 'Ik' en dit alles is 'mijn'	235
De Yoga van kennis en van de controle van prāṇa	236
Het verhaal van Bhuṣuṇḍa	237
De geboorte en belichaming van Bhuṣuṇḍa	238
Uitleg van Bhuṣuṇḍa over zijn karakter	239
Uitleg van de oorzaak van een lang leven	240
Bhuṣuṇḍa's lange geschiedenis	241
Verlangen van de geest naar kalmte en rust	242
Over prāṇāyāma	243
Beschrijving van samādhi	244
Nader over samādhi	245
Samādhi en gelijkmoedigheid	246
Onwetendheid heeft geen werkelijk bestaan	247
Wat er schijnt te zijn is slechts een verschijning	248
Jij bent het Zelf en niet de geest	249
Beschrijving van de Heer	250
Beschrijving van de Heer (vervolg)	251
Bewustzijn rijst op in bewustzijn	252
Geest is de weerspiegeling van bewustzijn in zichzelf	253
De Heer is het oneindige bewustzijn	254

Aanbidden van de Heer (Deva Pūjā)	255
Aanbidden van de Heer (vervolg)	256
Aanbidden van de Heer (vervolg)	257
Aanbidden van de Heer (vervolg)	258
Wat je ook doet is aanbidding van de Heer	259
Over de leraar en het Zelf	260
De schepping bestaat uit modificaties in bewustzijn	261
Waakzaamheid is de aanbidding van het Zelf	262
Geluk wordt ervaren bij afwezigheid van de geest	263
Het verhaal van de bosvrucht	264
Het verhaal van de rots (de aard van het bewustzijn)	265
De verhevenheid van bewustzijn	266
Over de aard van de perfecte wijzen	267
Alleen oneindige bewustzijn is werkelijk	268
Over het ontstaan en de betekenis van ideeën	269
Dualiteit is de reflectie van Brahman in zichzelf	270
Onderzoek naar wat er waargenomen wordt	271
Het verhaal van Arjuna	272
Realisatie van de werkelijkheid	273
De grootsheid van Brahman	274
Het verhaal van de bedelmonnik; de wereld als een droom	275
De droom van de honderd Rudras	276
Verdeeld bewustzijn is gebondenheid	277
Het ontwaken van Rudra-bewustzijn	278
Wat als waar beschouwd wordt, wordt ook als zodanig ervaren	279
Dit alles zijn slechts verschijningsvormen	280
Eenheid met God (Brahman)	281
Over stilte	282
Einde van het verhaal van de bedelmonnik	283
Over de éénwording van geest en levenskracht	284
Het verhaal van de vampier	285
Het verhaal van Bhagīratha	286
Het nirvāṇa van Bhagīratha	287
Het verhaal van Śikhidhvaja en Cūḍālā	288
De verlichting van Cūḍālā	289
De verlichting van Cūḍālā (vervolg)	290
Cūḍālā's uitleg van haar verlichting	291
Het spel van de vijf subtiele elementen	292
Het spel van de vijf subtiele elementen (vervolg)	293
Het spel van de vijf subtiele elementen (vervolg)	294
Over fysieke en psychische ziekten	295
Over fysieke en psychische ziekten (vervolg)	296
Over fysieke en psychische ziekten (vervolg)	297
Het mysterie van Vuur en de Maan	298
Over het ontwikkelen van bovennatuurlijke vermogens	299

Het verhaal van de steen der wijzen en over de functie van de leraar	300
Een juiste handeling draagt goed vrucht	301
Cūḍālā gaat op zoek naar Śikhidhvaja	302
De ontmoeting van Cūḍālā met Śikhidhvaja	303
Onderzoek naar waar geluk	304
Het levensverhaal van Kumbha	305
Zelfkennis is belangrijker dan handeling	306
Het verhaal van Cintāmaṇi (de steen der wijzen)	307
Het verhaal van de dwaze olifant	308
Onthechting is de opgave van het ego (uitleg van Cintāmaṇi)	309
Uitleg van het verhaal van de dwaze olifant	310
Śikhidhvaja neemt afstand van al zijn bezittingen	311
Het ultieme van afstand doen	312
Geest is gebondenheid	313
Het 'ik' is het zaad van de geest	314
Er is oorzaak noch effect	315
Er is doener noch schepper	316
Wat geen oorzaak heeft bestaat ook niet	317
Alles wat het bewustzijn denkt te zijn wordt het	318
De essentie van bestaan is de zuivere ervaring	319
De geest heeft geen bestaan, er is geest noch wereld	320
De schepper, Brahmā, is slechts een idee of denkbeeld	321
Ik besta niet, noch een ander	322
De bevrijde mens heeft geen geest	323
Over de zin en onzin van boetedoening	324
Door gedachtebeweging komt deze wereld tot bestaan	325
Over de geest en satva	326
Over het toegeven aan de behoeften van het lichaam	327
Kumbha's vloek	328
Kumbha wordt veranderd in Madanikā	329
Śikhidhvaja's standvastigheid wordt getest	330
De perfecte staat van onaangeraakt te zijn	331
De liefde van de wijze vrouw	332
De verlichting van Śikhidhvaja	333
Het gelukkige einde van het verhaal van Cūḍālā	334
Het verhaal van Kaca	335
Het verhaal van de misleide man	336
Het verhaal van Vipāścīt	337
Het verhaal van Vipāścīt, vervolg	338
Het verhaal van Bhāsa	339
Het verhaal van Asura	340
Het verhaal van Asura, vervolg	341
Het verhaal van Asura, vervolg: niets is onmogelijk in een droom ⁰	342
Over saṃskāra	343
Er is slechts één bewustzijn	344

De vitale essenties vāta, pitta en śleṣma	345
De vitale essenties, vervolg	346
In het hart van het macrokosmisch wezen	347
Er zijn ontelbare werelden	348
Over de oorsprong van verscheidenheid	349
Alle lichamen bestaan uit denkbeeldig ruimte	350
Het verhaal van de wereld in de rots	351
Slechts het eeuwige overleeft	352
Over het einde van de schepping	353
De idee van beweging in bewustzijn is onwetendheid	354
De gehele schepping bevindt zich in mijzelf	355
Dit alles is slechts gedachten in de geest van de schepper	356
Het verhaal van Bhṛṅgīśa	357
Het verhaal van Ikṣvāku	358
Over bovennatuurlijke krachten	359
De parabel van de wijze en de jager	360
Het zevenvoudige pad van Yoga naar ontwaking	361
Het zevenvoudige pad van Yoga naar ontwaking, vervolg	362
Niet-denken wordt Yoga genoemd	363
Er is geen afscheiding in het bewustzijn zoals de wereld	364
Het stoppen van de opwinding in de geest	365
Voortdurend luisteren naar deze dialoog bevrijdt	366
Slotwoord	367
Literatuur	368
Index	369

Hij die het zaad van de kennis van dit geschrift zaait, verkrijgt spoedig de vruchten van de realisatie van waarheid.

Yoga Vāsiṣṭha II.18.3

Zelfs de woorden van een kleine jongen moeten geaccepteerd worden als ze in overeenstemming met rede zijn; anders moeten ze worden afgewezen als stro, ook al zijn ze uitgesproken door Brahmā, de schepper.

Yoga Vāsiṣṭha II.18.5

BOEK I, VAIRĀGYA PRAKARAṆA (OVER ONTHECHTHEID)

1 januari [I.1] Inleiding

De wijze Sūtīkṣṇa vroeg aan de wijze Agastya:

O Heer, wilt U mij inlichten over het vraagstuk van bevrijding. Welke van de twee leidt het snelste tot bevrijding, handeling of kennis?

Agastya antwoordde:

Vogels vliegen met beide vleugels. Evenzo leiden handeling en kennis samen naar het uiteindelijke doel: bevrijding. Noch alleen handeling, noch kennis alleen kan leiden tot bevrijding, maar deze twee samen vormen de weg tot bevrijding. Luister: Ik zal je een verhaal vertellen als antwoord op je vraag. Er leefde eens een heilige man, Kāruṇya genaamd, hij was de zoon van Agniveśya. Nadat hij de geschriften bestudeerd had en hun betekenis had begrepen, was hij volkomen ongeïnteresseerd in het dagelijkse leven. Agniveśya die dit zag, vroeg Kāruṇya waarom hij het uitvoeren van zijn dagelijkse plichten verzaakte, waarop Kāruṇya antwoordde: "Zeggen de geschriften ons niet dat wij de beschreven geboden moeten vervullen tot het einde van ons leven en dat we aan de andere kant slechts onsterfelijkheid kunnen bereiken door af te zien van iedere vorm van handelen? Wat zal ik doen, O mijn leermeester en vader, mijzelf gevangen wetend tussen deze twee wetten?" Na dit gezegd te hebben, zweeg hij.

Agniveśya zei:

Luister mijn zoon, ik zal je een eeuwenoud verhaal vertellen. Overweeg oprecht de boodschap en doe vervolgens zoals het je goed dunk. Er was eens een hemelse nimf Surici genaamd, die gezeten was op een van de toppen in de Himālāya, toen ze een boodschapper van Indra, de God der Goden, voorbij zag vliegen. Op haar vraag vertelde hij haar wat hij ging doen: "Een koninklijke heilige, Aristanemi genaamd, droeg zijn koninkrijk over aan zijn zoon en gaf zich over aan het uitvoeren van adembenemende boetedoeningen in de heuvels van Gandhamadana. Indra, die dit zag, vroeg me hem te benaderen met een groep nimfen en de koninklijke heilige naar de hemel te begeleiden. De heilige wilde echter de voor- en nadelen weten van de hemel. Ik antwoordde: In de hemel ontvangen zowel de beste, de middelmatige en de minste onder de vrome stervelingen een passende beloning en wanneer de vruchten van hun bijpassende voordelen zijn uitgeput keren ze terug naar de wereld van de stervelingen. De heilige weigerde de uitnodiging van Indra voor de hemel te accepteren. Indra zond me weer naar de heilige met het verzoek dat hij de raad van Vālmīki moest vragen alvorens het aanbod af te slaan."

De heilige werd geïntroduceerd bij de wijze Vālmīki. Hij vroeg Vālmīki "Wat is de beste methode om bevrijd te worden uit de cirkelgang van dood en geboorte?" In antwoord op zijn vraag vertelde Vālmīki de dialoog tussen Rāma en Vāsiṣṭha.

2 januari [I.2] De aanleiding tot het schrijven van Rāmāyāṇa

Vālmīki zei:

Hij die voelt: 'ik ben gevangen, ik wens bevrijding' en die noch totaal onwetend noch verlicht is, diegene is geschikt om dit geschrift (de dialoog tussen Rāma en Vāsiṣṭha) te bestuderen. Hij die de wegen die tot bevrijding leiden en genoemd worden in dit geschrift in de vorm van verhalen overweegt, bereikt bevrijding uit de cirkelgang van dood en geboorte.

Ik heb het verhaal van Rāma al eerder geschapen en het voorgelegd aan mijn geliefde discipel Bharadvāja. Toen hij op een keer naar de berg Meru ging vertelde hij het verhaal aan Brahmā, de Schepper. Hij was er verrukt over en beloonde Bharadvāja met een gunst. Bharadvāja wenste dat 'alle mensen bevrijd zouden worden van verdriet' en smeekte Brahmā om de beste manier te vinden om dit te bereiken.

Brahmā zei tot Bharadvāja: "Ga naar de wijze Vālmīki en verzoek hem om het prachtige verhaal van Rāma overal te vertellen op een manier dat de luisteraar bevrijd zal worden van de duisternis van onwetendheid." Bharadvāja was hiermee echter niet tevreden en zo kwam het dat zij samen aankwamen bij mijn onderkomen.

Nadat ik Brahmā alle eer had bewezen zei hij tot mij: "O wijze, Uw vertelling van Rāma zou het vlot moeten zijn, waarmee de mensheid de oceaan van saṃsāra kan oversteken. Ga daarom door met deze vertelling en breng het tot een succesvol einde." Na dit gezegd te hebben verdween de Schepper van het toneel.

Enigszins in verwarring gebracht door het directe verzoek van Brahmā, verzocht ik de wijze Bharadvāja aan mij uit te leggen wat Brahmā zojuist gezegd had. Bharadvāja herhaalde de woorden van Brahmā: "Brahmā zou graag willen dat je het verhaal van Rāma zo zou vertellen dat het iedereen aanmoedigt om alle verdriet te overwinnen. Ook ik smee U, O heer: wees zo vriendelijk om mij uitgebreid te vertellen hoe Rāma, Lakṣmaṇa en de andere broers zichzelf bevrijdden van hun ellende."

Toen onthulde ik aan Bharadvāja het geheim van de bevrijding van Rāma, Lakṣmaṇa en de andere broers evenals hun ouders en andere leden van het hof. En zei tegen hem: "Mijn zoon, als jij zult leven evenals zij dat deden zal ook jij bevrijd worden van ellende nu hier op dit moment."

3 januari [I.3] Vermaning van Vālmiki

Vālmiki vervolgde:

Deze wereld als verschijningsvorm, brengt een en al verwarring, zoals het blauw van de hemel een optische illusie is. Ik denk dat het beter is om de geest er niet in te laten dwalen, maar deze wereld te negeren. Noch bevrijding van verdriet, noch de realisatie van de ware natuur is mogelijk zolang de overtuiging, dat deze verschijningsvorm onwerkelijk is, niet in de mens oprijst. Deze overtuiging ontstaat wanneer we dit geschrift vol ijver bestuderen. Pas dan komen we tot de vaste overtuiging dat de wereld der objecten de verwarring is tussen het werkelijke en het onwerkelijke. Indien we dit geschrift niet bestuderen ontstaat de ware kennis nog in geen miljoen jaar.

Mokṣa of bevrijding betekent een totaal opgeven van alle vāsanā of mentale neigingen, zonder enige reserve. De mentale neigingen bestaan uit twee typen – de zuivere en de onzuivere. De onzuivere zijn de oorzaak van geboorte, de zuivere bevrijden ons van geboorte. De onzuivere liggen in de aard van onwetendheid en gevoel van ego; dit zijn als het ware de zaden voor de boom van wedergeboorte. Wanneer deze zaden worden los gelaten, zijn de mentale neigingen, die uitsluitend het lichaam in stand houden, van zuivere aard geworden. Zo'n mentale conditionering bestaat zelfs nog in degenen, die al tijdens het leven bevrijding hebben gevonden: het leidt niet tot wedergeboren worden, omdat het alleen in stand gehouden wordt door de voortstuwende kracht uit het verleden en iet door een nu aanwezige motivatie.

Ik zal je nu vertellen hoe Rāma het verlichte leven leidde van een bevrijde wijze. Wanneer je dat weet, bevrijdt het je van alle onbegrip over ouderdom en dood.

Na zijn terugkeer van het verblijf bij zijn leermeester, dwaalde Rāma door het paleis van zijn vader en vermaakte zich op verschillende manieren. Hij verlangde ernaar om het hele land door te trekken en verschillende pelgrimsplaatsen te bezoeken. Daarom bezocht hij zijn vader en vroeg of het hem was toegestaan een pelgrimstocht te ondernemen. De koning zocht een geschikte dag uit waarop Rāma zijn tocht kon beginnen en nadat hij de liefdevolle zegeningen van alle ouderen van de familie had ontvangen, vertrok Rāma.

Samen met zijn broers trok Rāma het hele land door vanaf de Himālāya naar beneden om weer terug te keren naar de hoofdstad tot vreugde van de bevolking.

4 januari [I.4 6] Rāma's terugkeer van Pelgrimstocht

Vālmīki vervolgde:

Toen Rāma het paleis binnenkwam, boog hij devoot voor zijn vader, de wijze Vāsiṣṭha en andere ouderen en wijze mannen. In de hele stad Ayodhya volgde een feest van acht dagen om de terugkeer van Rāma te vieren.

Gedurende enige tijd leefde Rāma in het paleis en vervulde zijn dagelijkse plichten. Er voltrok zich echter een duidelijke verandering in hem. Hij vermagerde en werd bleek en zwak. Koning Daśaratha maakte zich zorgen over deze plotselinge en onmiskenbare verandering in de verschijning en het gedrag van zijn geliefde zoon, steeds wanneer hij hem vroeg naar zijn gezondheid antwoordde Rāma dat er niets aan de hand was. Wanneer Daśaratha Rāma vroeg: "Geliefde zoon, wat zit je dwars"? antwoordde Rāma beleefd: "Niets, vader" en hulde zich in stilzwijgen."

Uiteindelijk wendde Daśaratha zich tot de wijze Vāsiṣṭha voor een antwoord. De wijze antwoordde raadselachtig:

Zeker, er is een reden waarom Rāma zich zo gedraagt. Zoals er in deze wereld geen grote veranderingen plaatsvinden zonder oorzaak bijvoorbeeld in de kosmische elementen, evenzo voltrekken zich nooit veranderingen woede, wanhoop en vreugde in mensen met een nobele aard zonder oorzaak.

Daśaratha vroeg niet verder.

Spoedig na dit gesprek kwam de wereldwijd bekende wijze Viśvāmitra naar het paleis. Toen de koning hoorde van dit hoge bezoek, spoedde hij zich naar hem toe om hem te begroeten.

Daśaratha zei:

Welkom, welkom O heilige man! Uw komst naar mijn nederig verblijf maakt me zo gelukkig. Het is mij zo welkom als het zien voor een blinde, regen voor uitgedroogde aarde, een zoon voor een onvruchtbare vrouw, de opstanding van een dode en herstel na verloren rijkdom. O, heilige wat kan ik voor U doen? Ik bid U, wat de wens ook mag zijn waarmee U naar mij gekomen bent, beschouw deze wens als reeds vervuld. U bent mijn aanbeden godheid. Ik zal Uw verzoek inwilligen.

5 januari [I.7-9] Viśvāmitra's verzoek aan Rāma

Vālmīki vervolgde:

Viśvāmitra was verheugd te horen wat Daśaratha zei en vertelde waarvoor hij gekomen was. Hij zei tegen de koning:

O, koning, ik heb Uw hulp nodig bij het uitvoeren van een religieus ritueel. Iedere keer wanneer ik een ritueel uitvoer dringen de demonen, volgelingen van Khara en Dūšana, de heilige plaats binnen en ontheiligen deze.

U kunt mij helpen. Uw zoon Rāma kan deze demonen makkelijk aan en als dank voor zijn hulp, zal ik vele zegeningen over hem uitspreken, die U buitengewone glorie zullen schenken. Laat Uw gehechtheid aan Uw zoon U niet afhouden van het houden van Uw woord. In deze wereld beloven de nobele lieden niets wat buiten hun macht ligt.

Op het moment dat U toestemt, op dat zelfde moment houd ik de demonen voor dood, want ik weet wie Rāma is evenals de wijze Vāsiṣṭha en de andere heiligen aan dit hof. O koning stel het niet uit en stuur Rāma zonder oponthoud naar mij toe.

Toen de koning dit hoogst onwelkome verzoek hoorde, was hij voor een ogenblik verbluft en stil en toen antwoordde hij: O wijze man, Rāma is nog geen zestien en daarom nog niet geschikt om zich in een oorlog te begeven. Hij heeft nog nooit een gevecht gezien, behalve wat zich afspeelt hier binnen in het paleis. Laat mij U vergezellen of het leger dat mij ter beschikking staat om deze demonen uit te roeien, maar Rāma niet. Is het niet natuurlijk bij alle levende wezens om van hun kroost te houden, verrichten ook de wijzen niet allerlei buitengewone activiteiten uit liefde voor hun kinderen en doen mensen niet liever afstand van geluk, huwelijkspartner en rijkdom dan van hun kinderen? Nee, ik kan niet scheiden van Rāma.

Ik heb gehoord van de machtige demon Rāvana. Is hij het die Uw rituelen verstoort? In dat geval kan niets U helpen want ik weet dat zelfs de goden machteloos staan tegenover hem. Van tijd tot tijd worden er zulke machtige wezens geboren op deze aarde, maar op den duur verdwijnen zij weer van het toneel.

Viśvāmitra was toornig. Toen de wijze Vāsiṣṭha dit zag, kwam hij tussenbeide en drong er bij de koning op aan niet terug te komen op zijn belofte, maar Rāma mee te sturen met Viśvāmitra. "O koning, het is onwaardig U niet aan Uw belofte te houden. Een koning moet een voorbeeld zijn van rechtvaardig handelen. Rāma is veilig bij Viśvāmitra, die over talrijke uiterst machtige wapens beschikt."

6 januari [I.10] Rāma's droefgeestigheid

Vālmīki ging verder:

Gehoorzamend aan de wensen van de wijze leermeester Vāsiṣṭha, gaf koning Daśaratha een bediende de opdracht om Rāma te halen. De bediende kwam terug en kondigde aan dat Rāma binnen een minuut zou komen en voegde eraan toe: "De prins lijkt nogal neerslachtig en vermijdt gezelschap." Verbijsterd door deze verklaring, richtte Daśaratha zich tot Rāma's kamerheer en wilde precies weten hoe het stond met de gezondheid en het geestelijk welzijn van Rāma.

De kamerheer was zichtbaar verdrietig en zei:

Heer, sinds zijn terugkeer van de pelgrimstocht is de prins erg veranderd. Hij lijkt niet geïnteresseerd te zijn in baden en het aanbidden van de godheid. Hij heeft geen plezier in het gezelschap van zijn hovelingen en is niet geïnteresseerd in juwelen en edelstenen. Zelfs naar charmante en vreugdevolle dingen kijkt hij met ongeïnteresseerde en droevige ogen. Hij kijkt naar de danseressen alsof het een kwelling is! Hij verricht handelingen als eten, lopen, rusten, baden en zitten als een automaat, als iemand die doof en stom is. Vaak mompelt hij in zichzelf 'Wat is de zin van rijkdom en bezit, wat is de zin van tegenspoed of van een huis? Dit alles is onwerkelijk.' Meestal is hij stil en in niets geïnteresseerd. Hij geniet slechts van de eenzaamheid en is meestal verzonken in zijn eigen gedachten. Wij weten niet wat er met onze prins is gebeurd, waar hij over denkt, noch waar hij naar op zoek is. Iedere dag vermagert hij meer en meer.

Iedere keer bromt hij in zichzelf: "Helaas we verspillen ons leven op allerlei manieren, in plaats van te streven naar het hoogste doel. De mensen klagen luid, dat zij lijden en zijn armzalig, maar niemand keert zich werkelijk af van de bron van lijden en gebrek." Wij, zijn nederige dienaren, zijn vreselijk verdrietig als we dit horen en zien. We weten niet wat we kunnen doen. Hij is zonder hoop of wensen, nergens aan gehecht en nergens van afhankelijk, hij is noch wanhopig noch gestoord, maar ook niet verlicht. Soms lijkt het echter of hij overvallen wordt door suïcidale neigingen gevoed door gevoelens van wanhoop, "Wat is het nut van rijkdom of van moeders en relaties, wat is het nut van een koninkrijk en wat is het nut van ambitie in deze wereld?" Heer, alleen U kunt de passende remedie geven voor deze staat van de prins.

7 januari [I.11, 12] Rāma's antwoord

Viśvāmitra zei:

Als dat het geval is, verzoek Rāma dan om hier te komen. Zijn staat is niet het resultaat van misleiding maar is vol wijsheid en kalmte en wijst op verlichting. Breng hem hier en we zullen zijn wanhoop verdrijven.

Vālmīki zei:

Daarop drong de koning er bij de kamerheer op aan Rāma bij hen te brengen. Intussen maakte Rāma zich klaar om zijn vader te ontmoeten. Al van op afstand zag hij zijn vader en de wijzen en groette hen. Zij zagen dat, hoewel hij nog jong was, zijn gezicht de rust uitstraalde van de volwassenheid. Hij boog voor de koning, die hem omhelsde, hem optilde en zei: "Wat maakt je zo droevig, mijn zoon? Neerslachtigheid is een uitnodiging voor een hoop ellende." De wijzen Vāsiṣṭha en Viśvāmitra waren het hier roerend mee eens.

Rāma zei:

O Heer, ik zal Uw vraag naar beste weten beantwoorden. Ik groeide vol geluk op in het huis van mijn vader en werd onderwezen door waardige leraren. Onlangs ging ik op pelgrimstocht en gedurende deze periode overviel mij een reeks van gedachten, die mij beroofde van alle hoop in deze wereld. Mijn hart begint te vragen: Wat noemen de mensen geluk en kan het gevonden worden in de voortdurende verandering der dingen in deze wereld? Alle wezens in deze wereld worden geboren om te sterven en sterven om weer geboren te worden! Ik zie geen enkele betekenis in al deze veranderende verschijnselen die de wortels vormen van lijden en zonde. Onbekenden komen samen en de geest tovert een relatie tussen hen tevoorschijn. Alles in deze wereld is afhankelijk van de geest, van de manier waarop iemand denkt. Na onderzoek blijkt zelfs de geest onwerkelijk te zijn! Maar we zijn erdoor betoverd. We lijken achter een fata morgana in de woestijn aan te lopen om onze dorst te lessen!

Heer, we zijn zeker geen slaven verkocht aan een meester, toch leven we een leven in slavernij zonder enige vrijheid. Onwetend dolen we doelloos rond in het oerwoud dat we wereld noemen. Wat is deze wereld? Wat komt tot leven, groeit en sterft? Hoe komt er een einde aan dit lijden? Mijn hart loopt over van verdriet, hoewel ik geen tranen vergiet uit respect voor de gevoelens van mijn vrienden.

8 januari [I.13, 14] Rāma's beklag

Rāma vervolgde:

Eveneens zinloos, O wijze, is rijkdom, die de onwetende misleidt. Instabiel en vluchtig brengt deze rijkdom een oneindig aantal zorgen met zich mee en stimuleert een onvervulbaar verlangen naar meer. Rijkdom heeft geen enkel respect voor de mens; zowel de goede als de slechte mens kan rijkdom verwerven. De mensen zijn goed, meelevend en vriendelijk totdat hun hart zich verhardt door het gepassioneerde najagen van rijkdom. Rijkdom besmet zelfs het hart van de wijze geleerde, een held, een dankbaar iemand en een zachtaardig mens. Rijkdom en geluk gaan niet samen. Het is maar zelden dat een gefortuneerde man geen rivalen en vijanden heeft die hem belasteren. Voor de lotus van juiste handeling is rijkdom de nacht; voor de witte lotus van verdriet is het het maanlicht; voor de vlam van helder inzicht is het de wind; voor de golf van haat is het de vloed; voor de wolk van verwarring is het de gunstige wind; voor het vergif van vertwijfeling is het het stimulerende middel.

Het is als de slang van slechte gedachten en het voegt angst toe aan iemands ellende; het is vernietigende sneeuwval voor het opkruipend plantje van kalmte; het is het invallen van de nacht voor de uil van slechte verlangens; het is de eclips van de maan van wijsheid; bij haar aanwezigheid verschrompelt iemands goede inborst. Voorwaar, rijkdom bezoekt hem, die al ten dode is opgeschreven.

Zo is het ook met het leven, o wijze. De lengte van het leven is als een waterdruppel op een blad. Het leven is slechts vruchtbaar voor hen die zelfkennis hebben verworven. We kunnen de wind bedwingen, we kunnen de ruimte doorbreken, we kunnen de golven aaneen rijgen, maar we kunnen niet vertrouwen op het leven. De mens zoekt tevergeefs om het leven te verlengen en verkrijgt daarbij meer verdriet en verlengt het lijden. Slechts de gene, die ernaar streeft om zelfkennis te verkrijgen leeft werkelijk, dat is het enige waarvoor het waard is om te leven om daarmee een eind te maken aan toekomstige geboorten; alle anderen leven hier als ezels. Voor de dwazen is de kennis van de geschriften een last; voor hen die vol wensen zijn is zelfs wijsheid een last; voor hen die rusteloos zijn is hun eigen geest een last en voor hen die geen zelfkennis hebben is het leven een last.

De tijd knaagt aan het leven zonder respijt. Ziekte vernietigt de vitaliteit van de levende wezens. De dood ligt steeds op de loer, zoals een kat, die een rat tracht te vangen, hem steeds met de grootste alertheid in de gaten houdt, klaar om toe te slaan.

9 januari [I.15, 16] Egoïsme en de onbedwingbaarheid van de geest

Rāma vervolgde:

O Heer, ik ben verbijsterd en beangstigd als ik overweeg dat de vijand van wijsheid, egoïsme genaamd, in ons wezen komt. Het komt in ons in de duisternis van onwetendheid en floreert hierin. Het stimuleert eindeloze verdorven handelingen en neigingen. Alle lijden draait om egoïsme (het is 'ik' die lijdt) en egoïsme is de kern van psychische ellende. Ik voel dat egoïsme mijn ergste ziekte is. In het net van wereldse objecten van plezier vangt het egoïsme het levende wezen. Alle afschuwelijke calamiteiten in deze wereld komen voort uit egoïsme. Het doet de zelfcontrole verliezen, vernietigt waardigheid en verdrijft gelijkmoedigheid. Ik wil tot rust komen in mijzelf en het gevoel van 'ik ben Rāma' opgeven evenals alle wensen. Ik besef dat alles wat ik heb gedaan vanuit een egoïstisch motief, ijdel is – slechts egoloosheid is werkelijk. Wanneer ik onder invloed ben van egoïsme ben ik ongelukkig; ben ik egoloos dan ben ik gelukkig. Egoïsme stimuleert begeerte; Wanneer ik er vrij van ben verdwijnt die begeerte. Door egoïsme, zonder enige redelijkheid, is het net van familie en relaties uitgespreid om de argeloze ziel te verstrikken. Ik denk dat ik vrij ben van dit egoïsme, toch voel ik me ellendig. Ik bid U, wijs me de weg naar verlichting.

Beroofd van de genade, die wordt verkregen door dienstbaar te zijn aan de wijzen, maken onzuivere gedachten de geest rusteloos. Hij is ontevreden met alles wat hij krijgt en wordt steeds rustelozener. De zeef kan nooit met water gevuld worden, zo ook kan de geest geen vervulling vinden in welke wereldse zaken dan ook. De geest schiet heen en weer, maar kan nergens rust vinden. Onbewust van het grote lijden in de hel, zoekt de geest zijn plezier zelfs daar, maar zelfs daar vindt hij geen voldoening. De geest is altijd rusteloos als een leeuw in een kooi. Hij is beroofd van zijn vrijheid en niet gelukkig in zijn huidige staat.

Helaas, O wijze, ben ik gebonden door de knopen van het net der begeerte, uitgespreid door de geest. Zoals het woelige water van de rivier de bomen ontwortelt, heeft de rusteloze geest mijn hele wezen ontworteld. Door de geest ben ik verstrooid als een droog blad in de wind en vind nergens rust. De geest alleen is de oorzaak van alle dingen in de wereld; de drie werelden bestaan door het denken. Wanneer de geest verdwijnt, verdwijnen deze werelden ook.

10 januari [I.17] Over begeerte

Rāma vervolgde:

Het is werkelijk zo, dat wanneer de geest gehuld is in hevige begeerte er ontelbare dwalingen ontstaan in het duister van onwetendheid. Deze begeerte doet de goede en nobele eigenschappen in geest en hart verdrogen, evenals de zachte en vriendelijke aard en het maakt mij hard en wreed. In die duisternis dansen de verschillende vormen van verlangen als demonen.

Hoewel ik op alle mogelijke manieren probeer deze begeerte te weerstaan, word ik op eens overweldigd en hulpeloos drijft het me voorwaarts, als een strootje in de wind. Hoe ik ook blijf hopen onverschilligheid en andere kwaliteiten ten opzichte van deze begeerte te ontwikkelen, de hoop verdwijnt door de begeerte als een rat die een draad doorknaagt en ik tol hulpeloos rond op het rad van begeerte. Als vogels zijn we, gevangen in een net en hoewel we vleugels hebben, zijn we niet in staat om te vliegen naar ons doel of de verblijfplaats van zelfkennis. Deze begeerte kan niet tot bedaren gebracht worden, zelfs niet als ik de nectar verzwelg. Het kenmerk van deze begeerte is dat het geen richting heeft; het ene moment drijft het me de ene kant op, het volgende moment de andere kant als een op hol geslagen paard. Het spreidt voor ons het netwerk uit van zoon, vriend, vrouw en andere relaties.

Ook al ben ik een held, deze begeerte maakt me een angstige lafaard; hoewel ik ogen heb om te zien, maakt het me blind; hoewel ik vreugdevol ben, maakt het me ellendig; het is als een boze geest. Deze demon, begeerte genaamd, is de oorzaak van gebondenheid en ongeluk, het breekt het hart en schept misleiding. Gevangen door deze demon zijn we niet in staat te genieten van de geneugten, die binnen ons bereik liggen. Hoewel het lijkt alsof het gelukkig maakt, leidt het noch naar geluk noch naar vruchtbare dingen in dit leven, integendeel, het is betrokken bij vergeefse inspanning en leidt naar het ongeluk. Zelfs als deze begeerte het toneel van het leven betreedt, waarin gelukkige en ongelukkige gebeurtenissen plaats vinden, is zij als een te oude actrice, die niet in staat is om iets goeds en nobels te spelen, nederlaag op nederlaag lijdt en toch op de voorgrond blijft dansen.

Begeerte strekt zich hemelhoog uit en duikt dan weer in de diepte van het onderbewuste en is altijd rusteloos, want het heeft zijn oorsprong in de leegte van de geest. Soms schijnt in de geest het licht van de wijsheid, maar het volgende ogenblik is er weer misleiding. Het is een wonder dat de wijzen dit met het zwaard van zelfkennis kunnen doorklieven.

11 januari [I.18] Over het lichaam

Rāma vervolgde:

Dit beklagenswaardige lichaam bestaande uit aderen, slagaderen en zenuwen is eveneens een bron van pijn. Inert, lijkt het toch intelligent: we weten niet of het kan waarnemen of niet en het brengt slechts misleiding voort. Verheugd met een beetje genoeg en terneergeslagen door de minste tegenspoed, is dit lichaam inderdaad te verachten.

Ik kan slechts een boom met het lichaam vergelijken: de takken zijn ledematen, de stam is de torso, de holten zijn de ogen, vruchten het hoofd en bladeren de ontelbare ziekten — het is een rustplaats voor levende wezens. Wie zegt dat het van hemzelf is? Hoop en wanhoop met betrekking tot het lichaam zijn futiel. Het is slechts een boot ons gegeven om de oceaan van geboorte en dood over te steken, maar we moeten het niet beschouwen als onszelf.

Deze boom die het lichaam is, is geboren in het woud, saṁsāra (terugkerend bestaan), de rusteloze aap (de geest) speelt erin en hij is de verblijfplaats van krekels (problemen), hij wordt voortdurend aangevreten door insecten (van eindeloos lijden), biedt een schuilplaats aan de giftige slang (van vurig verlangen) en de woeste kraai (van woede) woont er. Er bloeien bloemen (van gelach), zijn vruchten zijn goed en kwaad, hij lijkt bezielde te worden door de wind (van levenskracht), hij ondersteunt de vogels (der zintuigen), de reiziger (wens of begeerte) vindt er zijn rustplaats, want hij voorziet in de schaduw van plezier, er zit een enorme gier (egoïsme) in de boom en de boom is hol en leeg. Hij is zeker niet bedoeld om geluk voort te brengen. Of het lichaam nu lang leeft of kort, het is nutteloos. Het bestaat uit vlees en bloed en is blootgesteld aan ouderdom en dood. Ik ben er niet van gecharmeerd. Het is vol van onzuivere substanties en wordt gekweld door onwetendheid. Hoe kan het mijn hoop vervullen?

Dit lichaam is de woonplaats van ziekten, het veld van geestelijke ellende en veranderende gevoelens en mentale neigingen. Ik ben er niet van gecharmeerd. Wat is rijkdom, wat is een koninkrijk, wat is het lichaam? Dit alles wordt genadeloos neergemaaid door de tijd (dood). Bij de dood doet dit ondankbare lichaam afstand van de ziel, die er heeft gehuisd en het heeft beschermd — welke hoop rust hierin? Schaamteloos geeft het zich steeds weer over aan dezelfde handelingen! De enige zekerheid lijkt te zijn dat het aan het einde verbrand wordt. Onachtzaam op ouderdom en dood, een natuurlijk gegeven voor rijk en arm, streeft het naar rijkdom en macht. Schande, schande over hen die gebonden zijn aan dit lichaam, bedwelmde door de wijn van onwetendheid! Schande over hen die gebonden zijn aan deze wereld.

12 januari [I.19] Over de kindertijd

Rāma sprak:

O wijze, zelfs de kindertijd, dat deel van het leven, dat de mensen onwetend als ze zijn, beschouwen als vreugdevol en gelukkig is vol verdriet. Hulpeloosheid, mislukkingen, verlangens, de onmogelijkheid om je uit te drukken, volslagen dwaasheid, speelsheid, onstabieleit, zwakheid – al deze dingen karakteriseren de kindertijd. Het kind is snel beledigd, snel boos en barst snel in tranen uit. In feite kun je zeggen dat de angst van een kind erger is dan die van iemand die sterft, een oudere, een zieke of iedere andere volwassene, want in de kindertijd is de staat van de mens te vergelijken met een dier, dat is overgeleverd aan de genade van anderen.

Het kind is blootgesteld aan de ontelbare gebeurtenissen om hem heen. Ze brengen het kind in verwarring en brengen allerlei fantasieën en angsten teweeg. Het kind is te imponeren en makkelijk te beïnvloeden door slechte dingen. De consequentie is dat het onderworpen is aan de controle en de straf van de ouders. De kindertijd lijkt een tijd te zijn, waarin je afhankelijk bent en niets anders.

Hoewel het kind onschuldig lijkt, liggen er in werkelijkheid allerlei defecten, verdorven neigingen en neurotisch gedrag in verborgen en te sluimeren, zoals een uil overdag verborgen ligt in een donker holletje. O wijze, ik heb medelijden met degenen, die denken dat de kindertijd een gelukkige periode is.

Wat geeft meer lijden dan een rusteloze geest? En de geest van een kind is uitzonderlijk rusteloos; tenzij het kind iedere dag iets nieuws krijgt, is het ongelukkig. Huilen en kermen lijken de meest voorkomende activiteiten van een kind en als het niet krijgt wat het wil, lijkt zijn hart gebroken.

Gaat het kind naar school dan wordt het gestraft door de leraren en dit alles draagt bij tot zijn ongeluk.

Huilt het kind dan beloven de ouders het de wereld om het maar tevreden te stellen. De ouders zeggen 'Ik zal je de maan geven om mee te spelen' en het kind gelooft deze woorden en denkt de maan in zijn handen te kunnen houden. Zo worden de zaden van misleiding gezaaid in het kleine hart.

Hoewel het heet en koud kan voelen, is het niet in staat dit te voorkomen. Hoe kan het dan beter zijn dan een boom? Evenals dieren en vogels probeert het kind tevergeefs te reiken naar wat het wil en is bevreesd voor iedere oudere in het huis.

13 januari [I.20] Over de jeugd

Rāma ging verder:

De kindertijd achter hem latend gaat de mens door naar de periode van de jeugd, maar hij is niet in staat het 'zich ongelukkig voelen' achter zich te laten! Daar is hij het voorwerp van oneindige geestelijke beperkingen en hij gaat van ellende naar nog meer ellende, want hij verbant de wijsheid en omhelst de vreselijke demon lust, die zetelt in zijn hart. Zijn leven is vol wensen en angsten. Zij die tijdens hun jeugd niet van de wijsheid zijn beroofd kunnen iedere aanval weerstaan.

Ik ben niet gecharmeerd van deze voorbijgaande jeugd waarin een kort pleziertje gevolgd wordt door eindeloos lijden en waarin de mens misleid wordt en het veranderende als onveranderlijk beschouwt. Wat het ergste is, is dat we ons in onze jeugd overgeven aan handelingen die schade toebrengen aan anderen.

Zoals een boom verzwolgen wordt door een bosbrand, wordt het hart van de jeugdige verteerd door het vuur van lust als de geliefde hem verlaat. Hoe hij er ook naar streeft om het hart zuiver te houden, toch wordt het bedekt door onzuiverheid. Zelfs als zijn geliefde niet bij hem is, is hij vervuld van gedachten aan haar schoonheid. Iemand die zo vol verlangen is, wordt door de wijze mannen niet hoog geacht.

De jeugd is de woonplaats van ziekten en psychische ellende. Het kan vergeleken worden met de twee vleugels van een vogel die zijn goede en slechte daden voorstellen. De jeugd is als een zandstorm, die de goede kwaliteiten van iemand uiteen drijft en verstrooit. In de jeugd rijzen er allerlei soorten kwaad op in het hart en onderdrukken de goede kwaliteiten, die daar kunnen bestaan; het is de stimulator van het kwaad. Misleiding en gehechtheid ontstaan in deze periode. Hoewel jong zijn erg wenselijk lijkt voor het lichaam, is het fataal voor de geest. In de jeugd wordt de mens verleid door het drogbeeld van geluk en om dit na te jagen valt hij in een bron van verdriet. Ik ben dus niet gecharmeerd van de jeugd.

Helaas, zelfs als de jeugd het lichaam verlaat, brandt het vuur van de hartstocht dat in de jeugd is aangewakkerd, uitbundig en brengt iemand's spoedige vernietiging teweeg. Hij die deze jeugd aangenaam vindt, is geen mens, maar een dier in mensengedaante.

Degenen die niet overwonnen zijn door de slechte dingen uit de jeugdijaren en die levensfase hebben overleefd zonder onder alle verleidingen te bezwijken, dat zijn de bewonderenswaardige en grote geesten. Het is gemakkelijk om een grote oceaan over te steken, maar om de andere oever van de jeugdijaren te bereiken zonder te worden overwonnen door hun voor- en nadelen is inderdaad heel moeilijk.

14 januari [I.21, 22] Over ouderdom

Rāma vervolgde;

In zijn jeugd is de mens een slaaf van seksuele aantrekkingskracht. In het lichaam, dat niets anders is dan een verzameling vlees, bloed, botten, haren en huid, ziet hij schoonheid en bekoring. Indien deze 'schoonheid' eeuwig zou zijn, dan is dat nog een rechtvaardiging voor deze waarneming, maar helaas, het duurt niet erg lang. Integendeel, spoedig verandert dit vlees, dat zo meewerkte aan de aantrekkelijkheid, charme en schoonheid van de geliefde, allereerst in de verschrompelde lelijkheid van de ouderdom en later wordt het vernietigd door het vuur, de wormen of de gieren. Toch, zo lang als het duurt, vreet deze seksuele aantrekkingskracht aan hart en verstand van de mens. Hierdoor wordt de schepping in stand gehouden; wanneer deze aantrekkingskracht verdwijnt, verdwijnt saṃsāra (kringloop van geboorte en dood) ook.

Indien het kind in zijn kindertijd ontevreden is, wordt dit meegenomen naar zijn jeugd en als het in zijn jeugdjaren geplaagd wordt door ontevredenheid en frustratie, overheerst dit in de ouderdom – hoe wreed is het leven. Zoals de wind een dauwdruppel van een blad blaast, vernietigt de ouderdom het lichaam. Zoals een druppel vergif, als het in ons lichaam komt, het hele systeem doordringt, dringt de ouderdom spoedig het hele lichaam binnen en breekt het af en maakt het tot een voorwerp van spot voor andere mensen.

Hoewel de oude man fysiek niet in staat is zijn wensen in vervulling te doen gaan, toch floreren en groeien deze wensen. Hij begint zichzelf af te vragen: 'Wie ben ik? Wat moet ik doen?' enz., wanneer het te laat voor hem is zijn leven en levensstijl te veranderen of zijn leven meer inhoud te geven. Met het intreden van de ouderdom verschijnen alle ellendige symptomen van fysieke afbraak zoals hoesten, grijze haren, zware ademhaling, moeilijke spijsvertering en vermagering.

Misschien ziet de god van de dood het witgekleurde kapsel van de oude man als gezouten meloen en snelt toe om het te pakken; zoals de vloed de wortels van de bomen, die aan de rivieroever staan, doorsnijdt, zo snijdt de ouderdom de wortels van het leven door. De dood volgt en neemt het mee. Ouderdom dient de dood zoals een bediende de koning.

Oh, hoe mysterieus en overweldigend is het. Zelfs zij, die niet zijn overwonnen door hun vijanden en hun toevlucht hebben gezocht in de onbereikbare toppen van de bergen, worden geteisterd door de demonen van ouderdom en afbraak.

15 januari [I.23, 24] Over Tijd

Rāma vervolgde:

Alle vreugdevolle dingen in deze wereld zijn misleidend, zoals de dwaas de smaak van de vruchten proeft die gereflecteerd worden in een spiegel. Alle hoop van de mens in deze wereld wordt consequent vernietigd door Tijd. Alleen Tijd, O wijze, doet alles voorbijgaan in deze wereld; er is niets in de schepping wat niet binnen zijn bereik ligt. Tijd creëert in korte tijd ontelbare universa en in zeer korte tijd vernietigt Tijd alles.

Tijd toont een glimp van zichzelf door een gedeeltelijke manifestatie zoals in het jaar, de leeftijd en de eeuw, maar zijn ware natuur blijft verborgen. Deze Tijd overweldigt alles. Tijd is meedogenloos, onverbiddelijk, wreed, gretig en onverzadigbaar. Tijd is de grootste tovenaars, vol van bedrieglijke trucs. Deze Tijd kan niet ontleed worden, want hoe hij ook verdeeld wordt, hij is onverwoestbaar. Hij is onverzadigbaar en verzwelgt de kleinste insecten, de hoogste bergen en zelfs de koning van de hemel! Zelfs als een kleine jongen met zijn bal speelt als tijdverdrijf, gebruikt de Tijd twee ballen namelijk de zon en de maan als tijdverdrijf. Het is alleen de Tijd die verschijnt als de vernietiger van het universum (Rudra), de schepper van de wereld (Brahmā), de koning van de hemel (Indra), de Heer van rijkdom (Kubera) en het niets van de kosmische oplossing. Het is alleen Tijd die iedere keer het universum schept en weer doet verdwijnen, zoals een grote en machtige berg geworteld is op aarde, is deze machtige Tijd gevestigd in het Absolute (Brahman).

Ook al schept Tijd eindeloze universa, hij gaat niet voorbij noch is hij vreugdevol; hij gaat niet noch komt hij, hij komt niet op noch gaat hij onder.

Tijd, die fijnproever, ziet dat de dingen in deze wereld gerijpt zijn door de zon en als ze volledig rijp zijn, eet hij ze! Iedere eeuw is als het ware bedekt met schitterende juwelen van kleurrijke wezens voor het plezier van Tijd, die ze uiteindelijk speels weg vaagt.

Voor de lotus van de jeugd is Tijd het invallen van de nacht; voor de olifant van de levensspanne is Tijd de leeuw. In deze wereld is er niets, hoog of laag, dat niet door Tijd wordt vernietigd. Zelfs wanneer alles vernietigd is, is er nog steeds Tijd. Zoals een mens na een dag van actie rust vindt in de slaap alsof in onwetendheid, zo ook rust of slaapt Tijd na de oplossing van de schepping met de scheppende potentie in zich verborgen. Niemand weet werkelijk wat Tijd is.

16 januari [I.25-26] Over egoïsme en bestemming

Rāma vervolgde:

Behalve de Tijd die ik zonet beschreef, is er nog een andere Tijd die verantwoordelijk is voor geboorte en dood; de mensen duiden die aan als de god van de dood.

Er is ook nog een ander aspect van deze Tijd, bekend als 'kṛtānta' – het eind van activiteit, zijn uiteindelijke resultaat of vrucht van handeling. Deze kṛtānta is als een danser met niyati (wereldorde) als zijn vrouw; deze twee schenken aan alle wezens de vruchten van hun handeling. Tijdens de duur van het bestaan van het universum zijn ze onvermoeibaar aan het werk, zelfs waakzaam tijdens de slaap en onverdroten in hun ijver.

Wanneer Tijd op deze manier in het universum is, alles scheppend en vernietigend, welke hoop is er dan? 'Kṛtānta' heeft zelfs diegenen in zijn greep die een standvastig geloof hebben en maakt hen rusteloos. Door deze 'kṛtānta' verandert alles steeds in deze wereld; er is geen duurzaamheid.

Alle wezens in deze wereld worden besmet met het kwaad; alle relaties geven binding; alle genietingen zijn grote ziekten en de wens tot geluk is slechts een drogbeeld. Onze eigen zintuigen zijn onze vijand; de werkelijkheid is onbekend geworden; onze eigen geest is onze grootste vijand geworden. Egoïsme is de voornaamste oorzaak van het kwaad; de rede is zwak; alle handelingen leiden tot ongelukkigheid en plezier is op seks gericht. Onze intelligentie wordt beheerst door egoïsme in plaats van andersom. Er is dus geen vrede noch geluk in onze geest. De jeugd gaat voorbij. Het gezelschap van de wijzen is zeldzaam. Er is geen ontsnapping mogelijk uit dit lijden. In niemand zien we kennis van de waarheid. Er is niemand die blij is met de voorspoed en het geluk van anderen noch is er mededogen in iemands hart. Dag na dag worden de mensen oppervlakkiger. Zwakheid overwint kracht en lafheid overheerst moed. Slecht gezelschap is gemakkelijk te vinden, goed gezelschap is er nauwelijks. Ik vraag me af waar Tijd de mensheid naartoe drijft.

O heilige, deze mysterieuze macht die heerst over deze schepping vernietigt zelfs machtige demonen en berooft alles wat als oneindig wordt beschouwd van zijn duurzaamheid, doodt zelfs de onsterfelijken – is er dan enige hoop voor simpele zielen zoals ik? Dit mysterieuze wezen verblijft in alles en zijn individuele kenmerk is egoïsme en er is niets dat er niet door vernietigd wordt. Het heeft het hele universum onder zijn controle en zijn wil heeft de overhand.

17 januari [I.27] De absurditeit van de wereld

Rāma vervolgde:

O wijze, noch in de kindertijd, noch in de jeugd noch in de ouderdom ondervinden we enige vorm van geluk. Geen van de dingen in deze wereld is ervoor bedoeld om aan enig wezen geluk te geven. De geest zoekt tevergeefs geluk in de dingen van deze wereld. Alleen hij is gelukkig die vrij is van egoïsme en niet wordt meegesleurd door de begeerte naar zintuiglijk genot, maar zo iemand is zeer zeldzaam in deze wereld. Ik beschouw degene die de oceaan van de geest en de zintuigen kan oversteken als een held en niet degene die een machtig leger kan verslaan.

Niet dat wat snel verloren gaat, beschouw ik als een 'verdiensite'; alleen dat wat niet verloren gaat is een verdiensite - en iets dergelijks is voor de mens in deze wereld niet beschikbaar, hoe hard hij ook vecht. Aan de andere kant komen zowel vluchtig gewin als tijdelijke tegenspoed over de mens ook al zoekt hij er niet naar. Ik ben verbaasd, O heilige, dat een mens gedurende de dag ronddooft en overal druk bezig is met allerlei zelfzuchtige activiteiten en ook al verricht hij overdag geen enkele dienstbaarheid, toch is hij in staat 's nachts goed te slapen.

En zelfs wanneer de bezige mens al zijn aardse vijanden overwint en zichzelf omringt met rijkdom en luxe en beweert gelukkig te zijn, zal de dood hem weten te vinden. Hoe de dood hem vindt, weet God alleen.

In zijn onwetendheid bindt de mens zich aan vrouw, zoon en vrienden; hij heeft er geen idee van dat de wereld als het ware een grote pelgrimsplaats is waar ontelbare mensen toevalligerwijs samen komen en degenen, die hij zijn vrouw, zoon en vrienden noemt bevinden zich onder hen.

Deze wereld is als het wiel van de pottenbakker: het lijkt alsof het wiel stilstaat toch draait het met een enorme snelheid – zo lijkt deze wereld duurzaam voor de misleide mens en in feite is er voortdurend verandering. Deze wereld is als een vergiftigde boom: wie ermee in contact komt, raakt bewusteloos en bedwelmd. Alle standpunten in deze wereld zijn besmet; alle landen zijn gebieden van slechtheid; alle mensen in de wereld zijn er om te sterven; alle handelingen zijn vol bedrog.

Vele eeuwen komen en gaan; zij zijn slechts momenten in de tijd – want in essentie is er geen verschil tussen een eeuw en een moment, beide zijn een tijdmaat. Vanuit het standpunt van de goden is zelfs een eeuw slechts een moment. Zo is ook de aarde slechts een modificatie van het element aarde. Hoe nutteloos is het om daar ons vertrouwen en hoop op te vestigen!

18 januari [I.28, 29] De veranderlijkheid van de wereld

Rāma vervolgde:

O wijze! Alles wat eeuwig of voorbijgaand lijkt in deze wereld – het is alles als een droom. Wat vandaag een krater is, was eerder een berg, wat vandaag een berg is, is binnenkort een gat in de aarde, wat vandaag een vochtig woud is, is binnenkort veranderd in een grote stad, wat nu vruchtbare aarde is, wordt weldra een droge woestijn. Zo is het ook met de veranderingen in ons lichaam, leven en voorspoed.

Deze cyclus van geboorte en dood lijkt een behendige danseres te zijn met een rok van levende zielen en haar bewegingen bestaan uit het optillen van de zielen naar de hemel, ze naar de hel te vervoeren of ze terug te brengen naar de aarde. Alle grootse daden, zelfs grote religieuze riten, die de mensen hier uitvoeren, worden spoedig prijs gegeven aan de vergetelheid. Mensen worden geboren als dieren en vice versa; goden verliezen hun goddelijkheid – wat is hier onveranderlijk? Ik zie zelfs dat de schepper Brahmā, de beschermers Viṣṇu en de vernietiger Rudra en anderen onverbiddelijk ten onder gaan. In deze wereld lijken zintuiglijke genoegens prettig te zijn totdat we ons onze onvermijdelijke vernietiging herinneren. Evenals een kind met klei speelt en verschillende figuren maakt, blijft de heer van het universum nieuwe dingen scheppen en vernietigt ze spoedig.

Dit waarnemen van de defecten van de wereld heeft de onwenselijke neigingen in mijn geest vernietigd; daardoor komt de wens naar zintuiglijk genot niet langer op in de geest, zoals een luchtspiegeling niet verschijnt op het wateroppervlak. Deze wereld en zijn genietingen lijken mij bitter. Ik loop niet graag in de tuinen van plezier, stel het gezelschap van mooie meisjes niet op prijs en zie niet de waarde van het verzamelen van rijkdom. Ik wil tot rust komen in mijzelf. Ik ben steeds aan het onderzoeken, hoe ik mijn hart en zelfs het denken totaal kan bevrijden van deze voortdurend veranderende illusie, die de wereld genoemd wordt. Ik verlang niet naar de dood noch naar het leven; ik blijf zoals ik ben, vrij van de koorts van lust. Wat moet ik met een koninkrijk, plezier en rijkdom, die allemaal speeltjes zijn voor het egoïsme, waaraan ik niet meer onderhevig ben?

Als ik me nu niet kan vestigen in wijsheid, wanneer komt er dan een andere gelegenheid? Want je overgeven aan zintuiglijk genot vergiftigt de geest zodanig, dat het een effect heeft in meerdere levens. Slechts de mens met zelfkennis is hier vrij van. Daarom, O wijze, bid ik U: instrueer mij op een wijze dat ik voor altijd bevrijd ben van pijn, angst en ellende. Vernietig met Uw instructie de duisternis van onwetendheid in mijn hart.

19 januari [I.30, 31] Rāma's verdriet

Rāma vervolgde:

Door het meelijwekkende lot van levende wezens te overwegen en daarbij stuitend op een poel van ellende, ben ik vervuld van verdriet. Mijn geest is verward, ik huiver en bij iedere stap ben ik bang. Ik heb alles opgegeven maar ben nog niet gevestigd in de wijsheid van mijzelf en ben voor een deel gebonden en voor een deel vrij. Ik ben als een boom die is omgehakt maar nog niet los is van zijn wortels. Ik wil mijn geest in bedwang houden maar bezit nog niet de wijsheid hoe ik dat kan doen.

Daarom bid ik U: hoe is de conditie of staat waarin we geen verdriet ervaren? Hoe kan iemand die betrokken is bij de wereld en zijn activiteiten, zoals ik, de opperste staat van vrede en gelukzaligheid bereiken? Wat is die houding die ons in staat stelt niet beïnvloed te worden door diverse activiteiten en ervaringen? Ik bid U: hoe kunnen mensen die verlicht zijn leven in deze wereld? Hoe kan ik de geest bevrijden van lust en de wereld zien als mijn eigen zelf en tevens als iets dat niet waardevoller is dan een grasspriet. Welke levensbeschrijving van welke wijze kunnen we bestuderen om het pad van wijsheid te leren kennen? Hoe kunnen we leven in deze wereld? Heilige heer, instrueer mij in die wijsheid die mijn anders zo rusteloze geest standvastig maakt als een berg. U bent verlicht; onderwijs mij, opdat ik nooit meer wegzink in verdriet.

Deze wereld is duidelijk vol pijn en dood; hoe kan dit een bron worden van vreugde, zonder ons hart te bezoedelen? De geest is duidelijk vol onzuiverheden: hoe kan hij worden gezuiverd en met welk middel, voorgeschreven door welke grote wijze? Hoe kunnen we hier leven zonder het slachtoffer te worden van de tegenpolen liefde en haat? Er is klaarblijkelijk een geheim dat ons in staat stelt niet geraakt te worden door het verdriet en lijden in deze wereld evenals kwik niet verbrand wordt door vuur. Wat is het geheim? Wat is het geheim dat de manier van denken in de geest opheft, die zich toont in de vorm van dit universum?

Wie zijn die helden die zichzelf bevrijd hebben van misleiding? En welke methoden hebben zij gebruikt om zichzelf te bevrijden. Overwegende dat ik noch geschikt ben noch in staat ben om dit te begrijpen, zal ik vasten tot ik sterf.

Viśvāmitra zei:

Nadat hij dit gezegd had, bleef Rāma stil.

20 januari [I.32, 33] Lof aan Rāma voor zijn toespraak

Vālmīki zei:

Allen, die bijeen waren aan het hof, waren uiterst geïnspireerd door de vurige woorden van Rāma, vanuit wijsheid gesproken en in staat om de misleiding in de geest te verdrijven. Zij voelden zich alsof ze zelf verlost waren van al hun twijfels en misleidingen. Zij dronken met vreugde van de woorden van nectar van Rāma. Zoals ze daar bijeen zaten leken zij niet langer mensen van vlees en bloed maar geschilderde figuren, zo stil zaten zij daar vol gerichte aandacht.

Wie luisterden naar de verhandeling van Rāma? Wijzen als Vāsiṣṭha en Viśvāmitra, de ministers, leden van de koninklijke familie en koning Daśaratha, stedelingen, heiligen, bedienden, vogels in een kooi, kleine diertjes, de paarden uit de koninklijke stallen en de hemelse wezens met de volmaakte wijzen en hemelse muzikanten. Zeker ook de koning van de hemel en de leiders van de onderwereld luisterden naar Rāma.

Diep bewogen door Rāma's woorden, riepen zij allen in koor: "Bravo, bravo" en deze vreugdevolle klanken vulden de ruimte. Er daalde een regen van bloemen uit de hemel neer om Rāma te feliciteren. Iedereen juichte hem toe. Alleen Rāma, die vol verdriet was, had deze woorden op deze manier kunnen spreken en zelfs niet de leider van de goden. Wij waren inderdaad zeer bevoorrecht dat we in staat waren naar hem te luisteren. Terwijl we naar hem luisterden, leek het alsof we vervuld waren van een gevoel dat er nergens geluk te vinden is, zelfs niet in de hemel.

De volmaakte wijzen in de samenkomst zeiden:

De antwoorden, die de heiligen zullen geven op de belangrijke en wijze vragen van Rāma, zijn het zeker waard om door alle wezens in het universum gehoord te worden. O wijzen, kom, kom laat ons bijeen scharen in het hof van koning Daśaratha en luisteren naar het antwoord van de hoogste wijze Vāsiṣṭha.

Vālmīki zei:

Na dit gehoord te hebben haastten alle wijzen van de wereld zich naar het hof waar zij met respect werden ontvangen en vereerd en zich mochten neerzetten aan het hof. Voorwaar, als in ons hart de verheven wijsheid van Rāma niet weerspiegeld wordt, zijn wij inderdaad de verliezers; wat ook onze mogelijkheden en kwaliteiten zijn, daarmee bewijzen we dat we onze intelligentie verloren hebben!

BOEK II, MUMUKŚU PRAKARAṆA (OVER DE ZOEKER)

21 januari [II. 1-3] Het verhaal van Śuka

Viśvāmitra zei:

O Rāma, jij bent werkelijk de beste onder de wijzen en er is verder niets om geweten te worden. Jouw kennis heeft echter bevestiging nodig, evenals de zelfkennis van Śuka bevestiging nodig had van Janaka voordat Śuka de vrede kon ervaren die gepaard gaat met begrip.

Ook Śuka bereikte de waarheid over het bestaan nadat hij de voorbijgaande aard van deze wereld diep had overwogen. Doordat het kennis was die hij zelf had verworven, was het moeilijk voor hem om tegen zichzelf te zeggen: 'Dit is de Waarheid' en bereikte hij een staat van uiterste wanhoop.

Op een dag benaderde Śuka zijn vader Vedavyāsa en vroeg hem "Heer, hoe is de schepping als verdeeldheid tot bestaan gekomen en hoe komt hij tot een einde?" Vedavyāsa gaf een uitgebreid antwoord op deze vraag, maar Śuka dacht: 'Dit weet ik allemaal al, wat is hier nieuw aan?' En was niet onder de indruk. Vedavyāsa had dit in de gaten en zei tegen Śuka: "Dit is alles wat ik weet mijn zoon, maar er is op deze aarde de heilige koning Janaka, die veel meer weet. Ga naar hem toe."

Śuka ging vervolgens naar het paleis van Janaka. Janaka was door zijn wachters van het bezoek van Śuka op de hoogte gesteld en negeerde hem een week lang terwijl Śuka geduldig buiten wachtte. De daarop volgende week liet Janaka Śuka in het paleis brengen en wachtte hem op met danseressen en muzikanten. Ook dit liet Śuka onberoerd. Hierna werd hij bij de koning voorgeleid en Janaka zei: "Jij kent de waarheid, wat moet ik je nog meer vertellen? Deze verdeeldheid ontstaat door mentale activiteiten en verdwijnt wanneer zij verdwijnen." Toen Śuka dat hoorde viel hij in diepe stilte en steeg naar de opperste staat. Hij verbleef duizend jaren in nirvikalpa samādhi en bereikte nirvāṇa.

Evenals Śuka bereikte Rāma de hoogste wijsheid. Het duidelijkste bewijs van een mens die de hoogste wijsheid heeft bereikt is dat hij niet langer wordt aangetrokken door de genietingen van de wereld; zelfs de meest subtiele neigingen zijn verdwenen. Wanneer deze neigingen sterk zijn, is er gebondenheid; wanneer ze verdwijnen, is er bevrijding. Hij die van nature, zonder motief van roem of andere drijfveren niet heen en weer geslingerd wordt door zintuiglijk genot is waarlijk een bevrijde wijze. En ik bid, dat de wijze Vāsiṣṭha Rāma zo zal onderwijzen, dat hij bevestigd wordt in zijn wijsheid en wij ook geïnspireerd mogen zijn.

Vāsiṣṭha zei: Ik zal je verzoek zeker inwilligen, O Rāma, en ik zal je nu laten delen in de kennis die aan mij onthuld is door de schepper Brahmā zelf. O Rāma, ontelbaar zijn de universa die ontstaan zijn en weer opgelost. In feite is het zelfs onmogelijk je een voorstelling te maken van de universa die nu bestaan. Dit alles kan onmiddellijk gerealiseerd worden in het eigen hart, want al deze universa zijn de scheppingen van de wensen die oprijzen in het hart, zoals luchtkastelen. Noch de materiële wereld noch de scheppingsverschijnselen zijn werkelijk, toch denken zowel de levenden als de doden dat ze werkelijk zijn. Onwetendheid omtrent deze waarheid houdt de schijn in stand.

22 januari [II. 4, 5] Over inspanning

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, evenals water water blijft, of er nu golven zijn of niet, blijft de wijsheid van een bevrijde wijze onveranderlijk, wat zijn uiterlijke verschijningsvorm ook is. Het verschil bestaat slechts in de ogen van de onwetende toeschouwer. Daarom, O Rāma luister naar wat ik ga zeggen: deze instructie doet de duisternis van onwetendheid zeker verdwijnen.

In deze wereld wordt alles wat verdiend wordt, verkregen door eigen inspanning; waar mislukking ons treft is te zien dat het te wijten is aan nalatigheid. Dit is duidelijk, maar wat het lot genoemd wordt is vals en dat wordt niet gezien. Inspanning Rāma, is die mentale, verbale en fysieke handeling, die in overeenstemming is met de instructies van een heilig mens die op de hoogte is van de geschriften. Slechts door een dergelijke inspanning werd Indra de koning van de hemel, werd Brahmā de schepper en verkregen andere goden zo ook hun plaats.

Inspanning bestaat uit twee categorieën: de inspanningen in vorige levens en de inspanning in dit leven. De laatste overtreft de eerste in kracht. Het lot is niets anders dan eigen inspanning van een vorige incarnatie. Er is een voortdurend conflict tussen deze twee in deze incarnatie en dat wat krachtiger is overwint.

Inspanning die niet in overeenstemming is met de geschriften wordt gedreven door misleiding. Wanneer er weerstand is met betrekking tot de verwezenlijking van de handeling, moeten we onderzoeken of de handeling voortkomt uit misleiding en als dat zo is moet dat onmiddellijk worden bijgesteld. Niets heeft meer kracht dan het uitvoeren van de juiste handeling in het nu. Dus zoeken we onze toevlucht in inspanning, we moeten onze tanden erin zetten, het kwade overwinnen door het goede en het lot door inspanning in het heden.

De luie mens is erger dan een ezel. We zouden ons nooit moeten overgeven aan luiheid maar er naar streven om bevrijding te bereiken, want het leven ebt ieder moment verder weg. We moeten ons niet wentelen in het vuil van zintuiglijk genot, zoals een worm zwelgt in pus.

Degene die zegt: "Het lot wijst mij dat ik dit moet doen" is verdwaasd en de godin van voorspoed verlaat hem. Verkrijg dus wijsheid door inspanning en besef dat deze inspanning niet op zichzelf staat, maar in verbinding is met de realisatie van de waarheid. Als deze afschuwelijke bron van het kwaad, luiheid genaamd, niet zou bestaan op aarde, wie zou er dan ooit analfabeet zijn en arm? Het is door de luiheid op deze aarde dat de mensen leven als dieren, miserabel en belaagd door armoede.

Vālmīki zei: Op dit punt was het tijd voor de avondgebeden en de bijeenkomst werd voor die dag opgeheven.

23 januari [II. 6,7] Weerlegging van fatalisme

Vāsiṣṭha opende de tweede dag van de bijeenkomst:

Zoals de inspanning is, zo zijn de vruchten, O Rāma: dat is de betekenis van inspanning en het staat ook bekend als lot (godelijk). Wanneer mensen door lijden getroffen worden kermen ze: "Ach, wat een tragedie" of "Och, kijk toch naar mijn lot" wat beide dezelfde betekenis heeft. Wat het lot of de goddelijke wil wordt genoemd is niets anders dan een inspanning uit het verleden. Het heden telt uiteindelijk meer dan het verleden. Degenen die tevreden zijn met de vruchten van hun inspanningen uit het verleden (die zij als Gods wil beschouwen) zijn dwazen en getroosten zich geen inspanning in het heden.

Soms gebeurt het dat iemand zonder enige inspanning te leveren iets groots verdient: bijvoorbeeld de staatsolifant (in overeenstemming met een oude traditie) kiest een bedelaar als heerser over een land, waarvan de koning plotseling is overleden zonder een erfgenaam achter te laten; dit is noch een toevalligheid noch een of andere goddelijke beschikking, maar de vrucht van de inspanningen van de bedelaar in voorbije levens.

Soms gebeurt het dat de inspanningen van een boer vruchteloos worden gemaakt door een hagelstorm; de kracht van de hagelstorm was zeker groter dan de inspanning van de boer en de boer zal nu een nog grotere inspanning moeten leveren. Hij kan beter niet treuren over het onvermijdelijke verlies. Als een dergelijke treurnis terecht is, waarom huilt hij dan niet dagelijks over het onvermijdelijke van de dood? De wijze weet natuurlijk wat te bereiken is door inspanning en wat niet. Het is echter onwetendheid die dit alles toeschrijft aan een werking van buitenaf en die zegt dat God ons naar de hemel of de hel zendt of dat een kracht van buitenaf ons dit of dat laat doen – iemand die zo onwetend is kan men beter mijden.

We moeten ons bevrijden van zin en tegenzin en onszelf bezig houden met de juiste inspanning en de opperste waarheid bereiken, wetend dat inspanning alleen een andere naam is voor goddelijke wil. De fatalist maakt zichzelf belachelijk. Inspanning is alleen dat, wat voortkomt uit een juist begrip en zich openbaart in een hart dat zich open stelt voor de lering van de geschriften en de leiding van de wijzen.

O Rāma, we zouden ons moeten toeleggen op zelfkennis met een lichaam dat vrij is van ziekten en een geest vrij van verdriet, zodat we niet opnieuw geboren worden. Een dergelijke inspanning is driedelig en het gevolg eveneens: een innerlijk ontwaken van de intelligentie (rede), een besluit in de geest en de fysieke handeling.

24 januari [II. 7-9] Nietigverklaring van het levenslot

Vāsiṣṭha vervolgte:

Inspanning is gebaseerd op deze drie: kennis van de geschriften, instructies van de leraar en iemands eigen inzicht. Het lot (of goddelijke beschikking) komt hier niet aan te pas. Dus hij die verlossing wenst, zal de onzuivere geest moeten zuiveren door voortdurende inspanning – dat is de essentie van alle geschriften.

Rāma, de neigingen die voortkomen uit vorige incarnaties zijn tweeledig: zuiver en onzuiver. De zuivere leiden je tot bevrijding en de onzuivere geven problemen. Je bent inderdaad het bewustzijn zelf en geen passieve fysieke materie. Je wordt door niets anders tot handelen gedreven dan door jezelf. Daardoor staat het je vrij om de zuivere latente neigingen sterker te maken dan de onzuivere. De wijzen beklemtonen: betreed nadrukkelijk het pad dat leidt naar het oneindige goede en de wijze zoeker weet: de vruchten van mijn streven zullen evenredig zijn aan de intensiteit van mijn inspanning en noch het lot noch een god kan dit anders bepalen. Inderdaad is een dergelijke inspanning verantwoordelijk voor alles wat we hier ontvangen; wanneer we wegzinken in ongeluk troost men ons door te zeggen dat het ons lot is. Het is duidelijk: als we naar het buitenland gaan en we onze honger willen stillen, doen we dat door een reis te maken en door te eten – en niet door toedoen van het lot. Niemand heeft ooit een dergelijk lot of zo'n god gezien, maar iedereen heeft ervaren hoe een handeling (goed of slecht) tot een resultaat leidt (goed of slecht).

Dus moeten we er vanaf onze kindertijd naar streven om onze ware bestemming (redding) te vinden door een intelligente studie van de geschriften, door het gezelschap van de wijzen en door de juiste inspanning.

Lot of goddelijke beschikking is alleen maar een bewering, die voor waar wordt gehouden doordat het herhaaldelijk als waar wordt verklaard. Als dit lot of deze god waarlijk alles in deze wereld bepaalt en de betekenis van iedere handeling (zelfs baden, spreken of geven) bepaalt, wie zou er dan iets leren? Nee. In deze wereld is, behalve een lijk, alles actief en een dergelijke activiteit geeft het daarbij behorende resultaat. Niemand heeft ooit het bestaan van het lot of goddelijke beschikking gerealiseerd. De mensen gebruiken uitdrukkingen als: "Ik ben getroffen door het lot of goddelijke beschikking" om zichzelf gerust te stellen, maar het is niet waar. Bijvoorbeeld, als een astroloog voorspelt dat een jonge man een groot geleerde zal worden, wordt hij die geleerde dan zonder te studeren? Nee. Waarom geloven we dan in goddelijke beschikking? Rāma, deze wijze Viśvāmitra werd een Brahmā-Ṛṣi door eigen inspanning; wij allen hebben zelfkennis verworven door onze eigen inspanning alleen. Dus wees niet fatalistisch en leg je toe op inspanning.

25 januari [II. 10] Over de schepping en ware kennis

Vāsiṣṭha vervolgde:

De kosmische wet die de mensen het lot noemen, daivam of niyati en die iedere inspanning zegent met een bijbehorend resultaat, is gebaseerd op alomtegenwoordige en almachtige alwetendheid (bekend als Brahman). Span je daarom in de geest en zintuigen te beheersen en luister met een kalme eenpuntig gerichte geest naar wat ik ga zeggen.

Dit verhaal gaat over bevrijding; luister ernaar met de andere wijze zoekers die hier bijeen zijn en je zult dat opperste wezen, waar geen verdriet of vernietiging is, verwerkelijken. In het verleden werd mij dit geopenbaard door de schepper Brahmā zelf.

O Rāma, de alomtegenwoordige alwetendheid (het kosmische wezen) schijnt eeuwig in alle wezens. Wanneer er een trilling oprijst in dat kosmische wezen, wordt heer Viṣṇu geboren, zoals een golf verschijnt aan de oppervlakte van de oceaan wanneer deze in beweging komt. Uit Viṣṇu werd Brahmā, de schepper, geboren. Brahmā schiep de eindeloze variatie van bezielde en onbezielde, waarneembare en niet-waarneembare wezens in het universum en het universum was zoals het was voor de kosmische oplossing.

De Schepper zag dat alle levende wezens in het universum onderworpen waren aan ziekte en dood, pijn en lijden. In zijn hart rees mededogen op en hij bezon zich over een pad dat de levende wezens weg zou leiden van dit alles. Daarop stichtte hij centra voor pelgrims en ontwikkelde nobele waarden in de vorm van soberheid, weldadigheid, waarheidlievendheid en juist gedrag, maar deze voldeden niet; zij boden slechts een tijdelijke verlichting van het lijden en geen uiteindelijke bevrijding van ellende.

Na dit overwogen te hebben bracht de Schepper mij tot leven. Hij schiep mij naar zijn beeld en gelijkenis en legde de sluier van onwetendheid rond mijn hart. Ik vergat direct mijn identiteit en mijn natuur. Ik voelde me ellendig. Ik smeekte mijn vader Brahmā, de Schepper, mij de weg te wijzen uit deze ellende. Verzonken in mijn verdriet was ik niet in staat en niet genegen ook maar iets te doen en bleef lui en passief.

Als antwoord op mijn smeekbede onthulde mijn vader mij de ware kennis, die ogenblikkelijk de sluier van onwetendheid, die hij zelf over mij had uitgespreid, deed verdwijnen. De Schepper zei daarop tegen mij: "Mijn zoon, ik verhulde de kennis en ontsluierte die voor jou opdat je de glorie ervan zou ervaren, want alleen dan ben je in staat, het werk, dat onwetende wezens moeten verrichten, te begrijpen." Rāma, hier ben ik, uitgerust met deze kennis en ik zal hier blijven tot het eind van de schepping.

26 januari [II. 11] Over de kwalificaties van de zoeker en de Leraar

Vāsiṣṭha vervolgte:

Zo wordt in iedere tijd door de wil van de Schepper een aantal wijzen waaronder ikzelf tot bestaan gebracht voor de spirituele verlichting van allen. En om zich ervan te verzekeren dat de wereldse plichten door allen op de juiste wijze worden uitgevoerd, schept Brahmā ook koningen die op een rechtvaardige en wijze manier de delen van de aarde besturen. Deze koningen worden echter spoedig corrupt door hun hang naar macht en plezier; conflicten leiden tot oorlogen tussen hen, die weer aanleiding geven tot berouw. Om hun onwetendheid te laten verdwijnen delen de wijzen hun de spirituele wijsheid mede. In vroegere tijden, O Rāma, was het de gewoonte dat koningen deze kennis ontvingen en waardeerden; daarom stond het bekend als Rāja-vidyā of de Koninklijke Kennis.

De hoogste vorm van onthechtheid voortgekomen uit zuiver onderscheid is opgerezen in jouw hart, O Rāma, en staat boven de onthechtheid die ontstaat door de omstandigheden of een algehele walging. Deze onthechtheid is de genade van God en als die onthechtheid ontstaan is in het hart, is er door deze genade op het juiste moment een gerijpt onderscheidingsvermogen.

Zolang de hoogste wijsheid niet daagt in het hart, blijft de mens in het ronddraaiende wiel van geboorte en dood. Ik bid je, luister met standvastige geest naar mijn uitleg over deze wijsheid.

Deze wijsheid vernietigt het woud van onwetendheid. Ronddwalend in dit woud ondergaan we verwarring en schijnbaar oneindig lijden. Daarom moeten we een verlichte leeraarbenaderen en vanuit een juiste houding en de juiste vragen stellen, die de leer verhelderen. Dan wordt het een deel van ons wezen. De dwaas stelt zonder enige zin onbelangrijke vragen en de nog grotere dwaas is hij die vist naar de wijsheid van een wijze. Hij, die de zinloze vragen van een dwaze vraagsteller beantwoordt, is zeker geen wijze.

O Rāma, jij bent de beste onder de zoekers, want je hebt de waarheid oprecht overwogen en bent geïnspireerd door de hoogste vorm van onthechtheid. Ik ben er zeker van dat wat ik ga zeggen een vaste plaats zal vinden in je hart. We moeten er inderdaad naar streven de wijsheid in ons hart een plaats te geven, want de geest is vluchtig als een aap. En vervolgens moeten we slecht gezelschap mijden.

Rāma, er zijn vier poortwachters bij de ingang van het Rijk der Bevrijding (moksa). Zij zijn zelfbeheersing, een onderzoekende geest, tevredenheid en goed gezelschap. De wijze zoeker zal vol ijver de vriendschap met deze vier opbouwen of tenminste met een van hen.

27 januari [II. 12, 13] Zelfonderzoek, kennis en vrede

Vāsiṣṭha vervolgde:

Luister naar de uitleg van de aard van en de middelen tot bevrijding, O Rāma, met een zuiver hart en een ontvankelijke geest en zonder de sluier van twijfel en de rusteloosheid van de geest. Want pas als het opperste wezen gerealiseerd is, zal de ellende van geboorte en dood tot een eind komen. Als deze dodelijke slang die ook wel het onwetende leven genoemd wordt, hier en nu niet wordt overwonnen, veroorzaakt het onmetelijk lijden niet alleen in dit leven maar ook in ontelbare levens die nog moeten komen. We kunnen niet voorbij gaan aan dit lijden, maar zullen het moeten overwinnen door middel van de wijsheid, waar ik je in zal laten delen.

O Rāma, als je de ellende van het zich steeds herhalende verhaal van saṁsāra kan overwinnen, zul je hier op aarde leven als een god, zoals Brahmā of Viṣṇu! Want wanneer de misleiding is verdwenen en de waarheid gerealiseerd wordt door zelfonderzoek, wanneer de geest tot rust is gekomen en het hart opspringt door de opperste waarheid, wanneer alle storende wervelingen in het denken zijn opgehouden en er een ononderbroken stroom van vrede is en het hart vervuld is van de genade van het Absolute, wanneer de waarheid op deze manier in het hart ervaren wordt, dan wordt deze wereld een verblijfplaats van gelukzaligheid.

Zo iemand hoeft niets te verwerven of te vermijden. Hij is onaangetast door de gebreken van het leven, onaangedaan door verdriet. Hij komt niet in beweging noch doet hij iets, hoewel het lijkt of hij komt en gaat in de ogen van de toeschouwer. Zelfs religieuze plichten blijken niet nodig. Hij is niet besmet door neigingen uit het verleden; die hebben hun kracht verloren: zijn geest heeft zijn rusteloosheid opgegeven en rust in de gelukzaligheid, die zijn ware natuur is. Deze gelukzaligheid is slechts mogelijk door zelfkennis en door niets anders. Daarom moeten we ons steeds herinneren – alleen dat is onze plicht.

Hij die de heilige geschriften en de wijzen veronachtzaamt, bereikt geen zelfkennis. Een dergelijke dwaasheid is schadelijker dan alle ziekten waar men aan is blootgesteld in deze wereld. Luister daarom vol toewijding naar dit geschrift dat leidt naar zelfkennis. Hij die dit geschrift kent valt niet meer in de valkuil van onwetendheid. O Rāma, als je jezelf wilt bevrijden van de ellende van wedergeboorte, saṁsāra, ontvang dan de weldadige instructies van wijzen zoals ik en wordt vrij.

28 januari [II. 12, 13] Zelfbeheersing

Vāsiṣṭha vervolgde:

Om deze oneindige oceaan van saṁsāra (zich herhalende geschiedenis) over te steken, moeten we tot rust komen in dat wat eeuwig en onveranderlijk is. Hij alleen is de beste onder de mensen, O Rāma, wiens geest rust in het eeuwige en daardoor beheerst is en in vrede. Hij ziet dat plezier en pijn elkaar opvolgen en in die wijsheid is zelfbeheersing en vrede. Hij die dit niet ziet, slaapt in een brandend huis.

Hij die de wijsheid van het eeuwige hier verwerft, wordt bevrijd van saṁsāra en hij wordt niet meer geboren in onwetendheid. We kunnen er over twijfelen of die onveranderlijke waarheid bestaat! Als het niet bestaat, kan het geen kwaad de natuur van het leven te onderzoeken; de zoektocht naar het eeuwige verzacht de pijn van de veranderingen in het leven. Maar als het bestaat, worden we bevrijd door het te kennen.

Het eeuwige wordt niet bereikt door rituelen en rituelen, door pelgrimstochten noch door rijkdom; het wordt slechts bereikt door het overwinnen van de geest, door het ontwikkelen van wijsheid. Iedereen – goden, demonen, halfgoden of mensen – zou dus moeten zoeken (of men nu loopt, valt of zit) naar het overwinnen van de geest en zelfbeheersing, die de vrucht is van wijsheid.

Als de geest in vrede is, zuiver, rustig, vrij van misleiding of hallucinatie, niet verward en vrij van begeerte, verlangt hij nergens naar noch verwerpt hij iets. Dat is zelfbeheersing of de overwinning van de geest – een van de vier poortwachters die ik al eerder heb genoemd.

Alles wat goed is en gelukkig vloeit voort uit zelfbeheersing. Al het kwaad wordt verjaagd door zelfbeheersing. Geen verdienste, geen plezier in deze wereld of in de hemel, is te vergelijken met de vreugde van zelfbeheersing. De vreugde die men ervaart in de nabijheid van de zelfbeheerste is onvergelijkelijk. Iedereen vertrouwt hem direct. Niemand (zelfs geen demonen of kwade geesten) haat hem.

Zelfbeheersing, O Rāma, is de beste remedie voor fysieke en mentale ziekten. Wanneer er zelfbeheersing is smaakt zelfs het eten beter, zo niet dan smaakt het bitter. Hij die gewapend is met zelfbeheersing wordt niet geraakt door verdriet.

Hij die zelfs gedurende het horen, voelen, zien, ruiken en proeven van dat wat wordt beschouwd als plezierig of onplezierig, noch opgetogen noch moedeloos wordt – diegene heeft zelfbeheersing. Hij die naar alle wezens kijkt op dezelfde manier en de gewaarwordingen van pijn en plezier onder controle heeft, is zelfbeheerst. Hij die, hoewel levend tussen alles en iedereen, er niet door geraakt wordt, noch opgewonden raakt, noch haat, diegene is zelfbeheerst.

29 januari [II. 14] Over onderzoek

Vāsiṣṭha vervolgde:

Onderzoek (de tweede poortwachter naar bevrijding) moet ondernomen worden met een intelligentie die gezuiverd is door een grondige studie van de geschriften en deze studie moet onophoudelijk zijn. Door die studie wordt de intelligentie gretig en is in staat het allerhoogste te realiseren; alleen onderzoek is dus de beste remedie tegen de langdurige ziekte die saṃsāra genoemd wordt.

De wijze beschouwt kracht, intellect, efficiëntie en actie op het juiste moment als de vruchten van onderzoek. Inderdaad zijn koninkrijk, voorspoed en vreugde, evenals uiteindelijk bevrijding alle de vruchten van onderzoek. De geest van onderzoek beschermt ons tegen de problemen, die de onnadenkende dwaas overvallen. Wanneer de geest afgestompt is door gebrek aan onderzoek, veranderen zelfs de koele stralen van de maan in dodelijke wapens en de kinderlijke verbeelding werpt in iedere donkere hoek een geestverschijning op. De niet-onderzoekende dwaas is werkelijk een vat vol ellende. Het is het gebrek aan onderzoek dat ruimte geeft aan handelingen die onszelf en anderen schaden en aan ontelbare psychosomatische ziekten. Daarom moeten we het gezelschap van dergelijke onnadenkende mensen mijden.

Diegenen, in wie de geest van onderzoek altijd waakzaam is, verlichten de wereld, verlichten allen die met hen in contact komen, verjagen de spoken geschapen door een onwetende geest en beseffen de valsheid van zintuiglijk genot en hun objecten. O Rāma, in het licht van onderzoek ligt de realisatie van de eeuwige en onveranderlijke werkelijkheid; dat is het allerhoogste. Hierdoor verlangt men er niet naar om iets te bereiken noch om iets na te jagen. Hij is vrij van misleiding, gehechtheid; hij is noch passief noch laat hij zich meeslepen in activiteit; hij leeft en handelt in deze wereld en aan het eind van het leven bereikt hij de gelukzalige staat van totale vrijheid.

Het oog van spiritueel onderzoek ziet alles zelfs te midden van alle activiteit; hij die dit zicht niet heeft is te betreuren. Het is beter geboren te zijn als een kikker in de modder, een worm in mest, een slang in een hol, dan iemand te zijn zonder dit inzicht. Wat is onderzoek (vicāra¹)? Het onderzoeken van: "Wie ben ik? Hoe ontstaat het kwaad van saṃsāra in ons?" (zich herhalende geschiedenis). Dat is waarachtig onderzoek. Kennis van de waarheid ontstaat door dergelijk onderzoek; uit deze kennis volgt rust in onszelf en dan ontstaat de opperste vrede die elk begrip overstijgt en het einde is van alle ellende.

¹ Vicāra of zelfondervraging is geen redenering noch intellectuele analyse; het is direct naar binnen kijken.

30 januari [II. 15-17] Tevredenheid en Satsaṅga

Vāsiṣṭha vervolgde:

Tevredenheid is een andere poortwachter tot bevrijding. Hij die gedronken heeft van de nectar van tevredenheid, geniet niet langer van het najagen van zintuiglijke genoegens; niets vreugdevols in deze wereld is zo zoet als tevredenheid die alle zonden vernietigt.

Wat is tevredenheid? Het opgeven van alle verlangens naar wat ongezoekt niet verkregen wordt en genoeg te nemen met dat wat ongezoekt komt, zonder hierdoor opgetogen of mismoedig te zijn – dat is tevredenheid. Zolang we niet tevreden zijn in ons zelf, zullen we blootgesteld zijn aan verdriet. Met het dagen van tevredenheid bloeit de zuiverheid in ons hart. De tevreden mens die niets bezit, bezit de hele wereld.

Satsaṅga (gezelschap van wijze, heilige of verlichte mensen) is ook een poortwachter tot bevrijding. Satsaṅga vergroot iemands intelligentie, vernietigt onwetendheid en psychische wanhoop. Wat het ook kost, hoe moeilijk het ook is, welke obstakels er in de weg staan, satsaṅga moet nooit genegeerd worden. Want alleen satsaṅga is het licht op ons pad door het leven. Satsaṅga is inderdaad hoger dan iedere vorm van religieuze praktijk zoals goede werken, het brengen van offers, pelgrimstochten en het uitvoeren van religieuze riten.

We moeten doen wat in onze macht ligt om de heilige mannen, die de waarheid gerealiseerd hebben en in wier hart de duisternis van onwetendheid is verdwenen, te aanbidden en te dienen. Zij die deze heilige mannen onrespectvol behandelen, roepen groot lijden over zichzelf af.

Deze vier – tevredenheid, satsaṅga, zelfonderzoek en zelfbeheersing – zijn de vier belangrijkste middelen waarmee we gered kunnen worden van de verdrinking in de oceaan van saṁsāra. Tevredenheid is de ultieme verdienste. Satsaṅga is de beste metgezel naar de bestemming. Zelfonderzoek is de hoogste wijsheid en zelfbeheersing het opperste geluk. Als het niet mogelijk is deze alle vier te beoefenen, oefen er dan één: bij een voortdurende beoefening van een van deze, zullen de andere drie ook in jezelf gevonden worden. De hoogste wijsheid zal je weten te vinden. Totdat je de wilde olifant van je geest met behulp van deze nobele kwaliteiten getemd hebt, kun je het allerhoogste niet verwirkelijken, zelfs al word je een god, halfgod of een boom. Daarom, O Rāma, streef ernaar om deze nobele kwaliteiten te ontwikkelen. Hij die, met deze kwaliteiten die ik heb opgenoemd is begiftigd, is geschikt om te luisteren naar wat ik ga onthullen. Jij bent zo iemand, O Rāma.

31 januari [II. 18-20] Over dit geschrift

Vāsiṣṭha vervolgde:

Hij die het zaad van de kennis van dit geschrift zaait, verkrijgt spoedig de vruchten van de realisatie van waarheid. Ook al is het van menselijke oorsprong, een verklaring van de waarheid moet worden geaccepteerd; als het onwaar is, moet zelfs een goddelijke openbaring afgewezen worden. Zelfs de woorden van een kleine jongen moeten geaccepteerd worden als ze in overeenstemming met rede zijn; anders moeten ze worden afgewezen als stro, ook al zijn ze uitgesproken door Brahmā, de schepper.

Hij die naar de vertelling van dit geschrift luistert en het overweegt, geniet onpeilbare wijsheid, een sterke overtuiging en een onverstoorbare kalmte van geest. Hij wordt spoedig een bevrijde wijze met onbeschrijfelijke roem.

Hij die dit geschrift bestudeert en zijn leer begrijpt, wordt niet langer misleid door het verschijnsel wereld. Wanneer hij ziet dat de gindse dodelijke slang als een levensecht schilderij is, is hij er niet langer bang voor. Wanneer de verschijningsvorm wereld gezien wordt als een verschijnsel, veroorzaakt het niet langer opgewondenheid of ellende. Het is erg jammer dat zelfs wanneer er een geschrift als dit bestaat, de mensen zintuiglijk genot zoeken dat leidt naar ellende.

O Rāma, wanneer een waarheid die niet zelf ervaren is, wordt verteld, begrijpen we het niet als het niet geïllustreerd wordt. In dit geschrift worden illustraties gebruikt voor een welomlijnd doel en met een beperkte bedoeling. Ze moeten niet letterlijk genomen worden, noch moet hun betekenis de bedoeling overschrijden. Wanneer het geschrift zo wordt bestudeerd, lijkt de wereld een droombeeld. Dat is inderdaad het doel en de zin van de illustraties. Laat niemand met een perverse geest deze illustraties, die in dit geschrift gebruikt worden, verkeerd begrijpen.

Nogmaals, de studie van dit geschrift moet doorgaan totdat de waarheid gerealiseerd is; men moet er niet mee stoppen vlak voor de totale verlichting. Een klein beetje kennis van het geschrift leidt tot nog grotere verwarring. Het niet herkennen van het bestaan van opperste vrede in het hart en de aanvaarding van de realiteit van denkbeeldige factoren ontstaan beide uit onvolledige kennis en de daaruit voorkomende verdraaide logica.

Zoals de oceaan de ondergrond van alle golven is, is directe ervaring alleen de basis voor het bewijs – de directe ervaring van de waarheid zoals die is. Die ondergrond is de intelligentie die ervaart en zelf zowel degene wordt die ervaart, als de handeling van ervaren en de ervaring zelf.

Evenals beweging verbonden is met lucht is manifestatie (als de subtiele ervarende geest en als de grove objecten die hij ervaart) verbonden met deze ervarende intelligentie. En de waarnemende geest denkt, door onwetendheid, 'ik ben dit of dat object' en wordt het dan. Het object wordt alleen ervaren in het subject en nergens anders!

BOEK III, UTPATTI PRAKARAṆA (OVER DE SCHEPPING)

1 februari [III.1] De oorzaak van gebondenheid

Vāsiṣṭha vervolgde:

Ik zal je nu de schepping en haar geheimen uitleggen. Want slechts zolang als we het waargenomen object beschouwen als iets dat werkelijk bestaat zijn we eraan gebonden; zodra dit besef verdwijnt, verdwijnt de binding. Hier in deze schepping groeit slechts datgene wat geschapen wordt, raakt in verval en gaat vervolgens naar de hemel of de hel en wordt bevrijd.

Gedurende de kosmische oplossing lost de gehele schepping op in het oneindige zijn, dat door de wijzen afwisselend wordt aangeduid met Ātman, Brahman, Waarheid enz. om uitwisseling en dialoog op gang te brengen. Ditzelfde oneindige Zelf bevat in zichzelf de dualiteit van 'zichzelf en de ander'. Dan rijst de geest op zoals een golf oprijst wanneer het oppervlak van de kalme oceaan wordt verstoord. Maar houdt in gedachten dat evenals een armband van goud slechts goud is (en zoals goud bestaat zonder armband, bestaat de armband niet zonder goud of een ander materiaal), de kwaliteiten en de aard van het geschapene en de potentie van schepping inherent zijn aan de Schepper. De geest is niet verschillend (bestaat niet los) van het oneindige Zelf.

Evenals de luchtspiegeling een echte rivier van water lijkt te zijn, lijkt deze schepping volkomen werkelijk te zijn. En zolang als we vasthouden aan de werkelijkheid van 'jij' en 'ik' is er geen bevrijding. Door dit idee van bestaanswerkelijkheid alleen maar in woorden te ontkennen, wordt het niet uitgewist: integendeel een dergelijke ontkenning bewerkstelligt nog meer verwarring.

Rāma, als de schepping echt de werkelijkheid is, dan is er geen mogelijkheid tot oplossing, want het is een onveranderlijke wet dat het onwerkelijke geen werkelijk bestaan heeft en het ware niet ophoudt te bestaan. Soberheid, meditatie en dergelijke praktijken kunnen daarom tot verlossing noch tot verlichting leiden. Zolang het geloof in de realiteit van schepping duurt, is zelfs de staat van samādhi, waar geen gedachten zijn (nirvikalpa), onmogelijk. Ook al zou het mogelijk zijn op het moment waarop we terugkomen uit de contemplatie verschijnt de schepping met al haar ellende in de geest. De bewegingen van de gedachten veroorzaken het idee van geschapen objecten.

Net zoals essentie bestaat in alle dingen, zoals olie bestaat in sesamzaad, zoals geur bestaat in bloemen, bestaat het vermogen van objectieve waarneming in de waarnemer. Zoals in de droom objecten alleen ervaren worden door de dromer, worden de objecten van waarneming ervaren door de waarnemer. Zoals uit het zaad een loot spruit op gezette tijd, wordt deze potentie manifest als de idee van schepping.

2 februari [III.2, 3] Beschrijving van de eerste oorzaak

Vāsiṣṭha vervolgde:

In de Schepper zelf is noch een waarnemer noch een object van waarneming. Toch wordt hij gekend als zelfgeschapen. Hij verschijnt in kosmisch bewustzijn als een schilderij in de geest van een schilder.

In de Schepper is geen herinnering van het verleden want hij heeft geen oud karma. Hij heeft zelfs geen fysiek lichaam; de ongeborene heeft een spirituele substantie. Sterfelijke wezens hebben als het ware twee lichamen, een fysiek en een spiritueel, maar de ongeboren Schepper heeft slechts één spiritueel lichaam, want dat wat het fysieke lichaam veroorzaakt bestaat niet in hem.

Hij werd niet geschapen, maar is de Schepper van alle wezens. Zeker, het geschapene (evenals een armband) bestaat uit dezelfde substantie als waaruit het is ontstaan (goud). Aangezien de gedachte van de Schepper de oorzaak is van deze veelvoudige schepping en de Schepper zelf geen fysiek lichaam heeft, is ook de schepping werkelijk van nature een gedachte en zonder materie.

Er rees een trilling op in de Schepper wiens denken het universum had voortgebracht. Deze trilling deed het subtiele lichaam (bestaande uit intelligentie) van alle wezens ontstaan. Slechts gevormd uit gedachten leken deze wezens slechts te bestaan, hoewel ze deze verschijning zelf als werkelijk ervoeren. Doordat deze verschijningsvorm echter als werkelijk werd ervaren, bracht het realistische resultaten of gevolgen voort, zoals seksuele opwinding in een droom. Zo lijkt het alsof de Schepper (de heilige man in het verhaal) hoewel hij geen lichaam heeft, toch een lichaam bezit.

De Schepper heeft ook een tweeledige natuur: bewustzijn en het denken. Bewustzijn is zuiver, het denken is onderhevig aan verwarring. Hoewel het lijkt alsof hij tot bestaan komt, gebeurt dit niet. Hij is de intelligentie, die het hele universum ondersteunt en iedere gedachte die in deze intelligentie opkomt, doet een vorm ontstaan. Al deze vormen zijn van nature zuivere intelligentie, maar doordat we dit principe vergeten zijn en door het denken over fysieke vormen, stollen zij tot fysieke vormen, zoals kwade geesten geen vorm hebben, maar vorm krijgen door de misleiding in de waarnemer.

De Schepper is echter niet onderhevig aan een dergelijke misleiding. Hij is altijd spiritueel en niet materieel. De Schepper is spiritueel en zijn schepping is in werkelijkheid in essentie ook spiritueel. Deze schepping is zonder oorzaak, want zij is in essentie spiritueel evenals het opperwezen Brahman. De materie van de schepping is als een luchtkasteel, een denkbeeldige projectie van onze eigen geest.

De Schepper is de geest, geest of zuivere intelligentie is zijn lichaam. Het denken is inherent aan de geest. Het object van waarneming is inherent aan de waarnemer. Wie heeft ooit een verschil tussen deze twee waargenomen?

3 februari [III.4] Over de geest en de creatie van objecten

Vālmīki zei:

Op dit moment spoedde de zon zich naar de westelijke bergen alsof hij wilde mediteren op de woorden van de wijze en andere delen van de aarde wilde verlichten. De samenkomst werd opgebroken voor de gebeden. De volgende morgen verzamelden alle leden van het hof zich weer evenals de afgelopen dagen.

Rāma vroeg:

O heilige! Ik bid U, vertel mij wat de geest werkelijk is.

Vāsiṣṭha antwoordde:

Zoals ruimte gekend wordt als een leeg en inert niets, is geest een leeg niets. Of de geest nu werkelijk of onwerkelijk is, het is datgene wat de objecten van waarneming bevat. Rāma, denken is geest: er is geen verschil tussen deze twee. Het Zelf dat verhuld is door het spirituele lichaam, wordt gekend als geest: het is Dat wat het materiële of fysieke lichaam tot bestaan brengt. Onwetendheid, saṃsāra (zich herhalende geschiedenis), gedachten, binding, onzuiverheid, duisternis en traagheid zijn allemaal synoniemen. De geest is alleen maar ervaring en niets anders dan het waargenomene.

Dit hele universum is voor altijd niet verschillend van het bewustzijn dat in ieder atoom aanwezig is, zoals een ornament niet verschillend is van het goud. Evenals een ornament in potentie in goud bestaat, bestaat het object in het subject. Maar wanneer dit idee van het object nadrukkelijk wordt afgewezen en losgekoppeld wordt van het subject, blijft er slechts bewustzijn over zonder een schijnbare of potentiële objectiviteit. Wanneer dit begrepen wordt, zullen paren van tegenstellingen zoals aantrekking en afstoting, liefde en haat, ophouden te bestaan in het hart, evenals de valse voorstellingen van de wereld, jij, ik enz. Zelfs de neiging de dingen te benoemen verdwijnt: dat is vrijheid.

Rāma vroeg:

O wijze, als het object van waarneming werkelijk is, dan zal het niet verdwijnen. Als het onwerkelijk is, zien we het niet als onwerkelijk: hoe kunnen we dit overwinnen?

Vāsiṣṭha zei:

Toch, O Rāma, zien we dat er wijzen zijn die dit overwonnen hebben! Objecten buiten onszelf zoals ruimte e.d. en psychologische factoren zoals ik enz. bestaan slechts in naam. In werkelijkheid bestaat noch het objectieve universum, noch het Zelf dat waarneemt, noch de waarneming ervan, noch leegte, noch inertheid: er is slechts één kosmisch bewustzijn (cit). Daarin is het de geest die de oorzaak is van diversiteit, verschillende handelingen en ervaringen, het idee van gebondenheid en de wens naar bevrijding.

4 februari [III.5, 6] Over de geest en de eigenschappen van de zoeker

Rāma vroeg:

O wijze! Uit welke bron komt de geest voort en hoe is hij ontstaan? Kunt U dit voor mij ophelderen?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Na de kosmische oplossing en voordat het nieuwe tijdperk begon was het gehele universum in een staat van volmaakt evenwicht. Daar bestond de Opperste Heer, de oneindige, de ongeborene, zelfstralend, die het Al is en almachtig. Hij staat buiten het ontstaan en is onbeschrijfelijk; toch wordt Hij benoemd met talloze namen zoals Ātman enz.; maar dit zijn gezichtspunten en is niet de waarheid. Hij is, maar kan niet gezien worden; Hij bevindt zich in het lichaam, maar is ook ver weg. Uit Dat ontstaan ontelbare godheden, zoals heer Viṣṇu, zoals er ontelbare stralen komen vanuit de zon; uit Dat ontstaan oneindige werelden, zoals er rimpelingen ontstaan aan de oppervlakte van de oceaan.

Hij is de kosmische intelligentie waarin ontelbare objecten van waarneming binnenkomen. Hij is het licht waarin het Zelf en de wereld schijnen. Hij bepaalt de specifieke natuur van iedere geschapen vorm. In Dat verschijnen en verdwijnen de werelden evenals een luchtspiegeling herhaaldelijk verschijnt en verdwijnt. Zijn vorm (de wereld) verdwijnt maar zijn Zelf is onveranderlijk. Hij is in alles. Hij is verborgen en toch overvloedig aanwezig. Door Zijn voortdurende aanwezigheid zijn deze schijnbaar inerte, materiele wereld en zijn bewoners steeds in actie. Door zijn alomtegenwoordige, almachtige alwetendheid worden zijn gedachten gematerialiseerd.

Dit opperste Zelf, O Rāma, kan slechts gerealiseerd worden door wijsheid en niet door het beoefenen van religieuze handelingen. Dit Zelf is noch veraf noch dichtbij; het is niet onbereikbaar noch is het op verafgelegen plaatsen: het is wat in onszelf ervaren wordt als gelukzaligheid en is dus in onszelf aanwezig.

Soberheid en boetedoening, liefdadigheid en het naleven van religieuze geloften leiden niet tot de realisatie van de Heer; slechts het gezelschap van heilige mannen en de studie van ware geschriften helpen daarbij, want zij verdrijven onwetendheid en misleiding. Echt, wanneer we ervan overtuigd zijn dat alleen het Zelf werkelijk is, gaan we voorbij de ellende op weg naar bevrijding.

Soberheid of boetedoening is een zelfopgelegde pijn. Wat is de waarde van liefdadigheid die wordt gedaan met rijkdom die vergaard is door het bedriegen van anderen – slechts aan hén zouden de verdiensten van zulke liefdadigheid moeten toekomen! Religieuze geloften dragen bij tot onze ijdelheid. Er is slechts één remedie voor onwetendheid betreffende de Heer: het ferme en krachtige besluit om afstand te doen van de begeerte naar zintuiglijk genot.

5 februari [III.7] Beschrijving van de Heer

Rāma vroeg:

Waar verblijft deze Heer en hoe kan ik hem bereiken?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Hij die werd beschreven als de Heer is niet ver: Hij is de Intelligentie, die in het lichaam verblijft. Hij is het universum, hoewel het universum niet de Heer is. Hij is zuivere Intelligentie.

Rāma merkte op:

Zelfs een kleine jongen zegt dat de Heer intelligentie is; waarom is hiervoor dan speciale instructie nodig?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Ah, hij die weet dat zuivere intelligentie het objectieve universum is, weet niets. Zowel het universum als het individu (jīva) zijn zichzelf gewaar (bezield). Dat wat zichzelf gewaar is schept het kenbare en raakt betrokken bij ellende. Wanneer het kenbare ophoudt en de aandacht zich richt op dat wat niet gekend kan worden (zuivere intelligentie), dan is er vervulling en gaat men voorbij ellende.

Zolang het kenbare niet verdwijnt, kan onze aandacht uiteindelijk niet afgehouden worden van het kenbare. Je alleen maar gewaar te zijn van de betrokkenheid van de jīva in deze saṁsāra heeft geen zin, maar als de opperste Heer gekend wordt, komt deze ellende tot een eind.

Rāma vroeg:

O heilige, wilt U zo vriendelijk zijn de Heer te beschrijven.

Vāsiṣṭha antwoordde:

De kosmische intelligentie, waarin het universum als het ware ophoudt te bestaan, is de Heer. In Hem lijkt de relatie tussen subject en object als zodanig te zijn opgelost. Hij is de leegte waarin het universum lijkt te bestaan. In Hem staat zelfs het kosmische bewustzijn stil als een berg.

Rāma vroeg weer:

Hoe kunnen we de Heer realiseren en de onwerkelijkheid realiseren van het universum dat we als werkelijk zijn gaan beschouwen?

Vāsiṣṭha antwoordde:

De Heer kan alleen gerealiseerd worden als we stevig gevestigd zijn in de onwerkelijkheid van het universum evenals het blauw van de hemel onwerkelijk is. Dualisme vooronderstelt eenheid en non-dualisme suggereert dualisme. Alleen wanneer de schepping gekend wordt als totaal niet bestaand wordt de Heer gerealiseerd.

6 februari [III.8, 9] Over de aard van geschriften

Rāma vroeg:

Heilige heer, door middel van welke methode kan dit geleerd worden en wat moet ik weten, waarmee het gekende ten einde komt?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Het verkeerde idee dat deze wereld de werkelijkheid is, is diep geworteld door een hardnekkige verkeerde manier van denken. Het kan echter verdwijnen op die dag dat je je toevlucht neemt tot het gezelschap van wijze mannen en tot het bestuderen van de heilige geschriften. Van alle geschriften is dit geschrift, de Mahārāmāyaṇa, het beste. Wat daar gevonden wordt, is ook elders te vinden; wat daar niet gevonden wordt, wordt nergens anders gevonden. Als we dit echter niet willen bestuderen, staat het ons vrij om een ander geschrift te bestuderen; daar is geen enkel bezwaar tegen.

Wanneer het verkeerde idee verjaagd is en de waarheid gerealiseerd, zijn we zo doortrokken van die waarheid, dat we erover denken, erover spreken, er vreugde in vinden en het anderen leren. Zulke mensen worden Jīvanmukta of Videhamukta genoemd.

Rāma vroeg:

Heer, wat zijn de kenmerken van een jīvanmukta (bevrijd, terwijl men een lichaam heeft) en Videhamukta (zij die bevrijd zijn en geen lichaam hebben)?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Hij die schijnbaar een normaal leven leidt en de hele wereld ervaart als een leegte is een Jīvanmukta. Hij is wakker maar geniet de kalmte van de diepe slaap; hij blijft geheel onaangedaan door plezier en pijn. Hij is wakker in diepe slaap; maar hij is nooit wakker voor deze wereld. Zijn wijsheid wordt niet verhuld door latente neigingen. Hij lijkt onderworpen te zijn aan voorkeur, afkeer en angst; maar in feite is hij zo vrij als de ruimte. Hij is vrij van egoïsme en wensen, en zijn intelligentie hecht zich aan niets, of hij nu in rust is of in actie. Niemand is bang voor hem en hij is bang voor niemand, hij wordt een Videhamukta, als hij zijn lichaam aflegt.

De Videhamukta is er en toch is hij er niet, hij is noch 'ik' noch 'de ander'. Hij is de zon die schijnt, Viṣṇu die alles beschermt, Rudra die alles vernietigt, Brahmā die schept; hij is de ruimte, de aarde, water, vuur. Hij is in werkelijkheid kosmisch bewustzijn – dat wat de ware essentie is van alle wezens. Alles wat er is in verleden, heden en toekomst: hij en hij alleen is waarlijk alles.

7 februari [III.9] Over de opperste oorzaak van alles

Rāma vroeg opnieuw:

Heer, mijn waarneming is vervormd, hoe kan ik de staat bereiken, die U zojuist heeft beschreven?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Wat gekend wordt als bevrijding, O Rāma, is inderdaad het Absolute zelf, het enige wat is. Dat wat wordt waargenomen als 'ik', 'jij' enz. is slechts schijn, want het is nooit geschapen. Hoe kunnen we zeggen dat die Brahman al deze werelden is geworden?

O Rāma, in ornamenten zie ik slechts goud, in golven slechts water, in lucht slechts beweging, in ruimte slechts leegte, in een luchtspiegeling slechts hitte en niets anders; evenzo zie ik slechts Brahman en niet de werelden.

De waarneming van 'de werelden' is onwetendheid zonder begin. Toch zal het verdwijnen met behulp van onderzoek naar de waarheid. Slechts datgene houdt op te bestaan, wat tot bestaan is gekomen. Deze wereld is nooit echt tot bestaan gekomen, maar lijkt toch te bestaan – de uitleg van deze waarheid staat in dit hoofdstuk over schepping.

Toen de vorige kosmische oplossing plaats vond, verdween alles dat eerst leek te bestaan. Slechts de oneindigheid bleef bestaan; het was noch leegte noch vorm, noch zien noch het geziene en men kon niet zeggen dat het was, noch dat het niet was. Het heeft geen oren, geen ogen, geen tong en toch hoort, ziet en proeft het. Het is zonder oorzaak en ongeschapen en het is de oorzaak van alles zoals water de oorzaak is van de golven. Dit oneindige en eeuwige licht is het hart van alles en in Zijn licht schijnen de drie werelden als een luchtspiegeling.

Als het oneindige trilt, lijken de werelden te verschijnen; als het niet trilt lijken de werelden te verdwijnen: evenals, wanneer een brandende toorts snel ronddraait, er een cirkel van vuur verschijnt en wanneer die stil gehouden wordt de cirkel weer verdwijnt. Trillend of niet, het is overal in alle tijden hetzelfde. Als we het ons niet realiseren zijn we ten prooi aan misleiding: als we het ons realiseren verdwijnt alle begeerte en angst.

Uit Dat komt tijd voort; uit Dat komt de waarneming van het waarneembare object. Handeling, vorm, smaak, reuk, geluid, aanraking en denken – alles wat we kennen komt voort uit Dat en het komt door Dat, dat we dit alles weten! Het is in de ziener, het zien en het geziene als het uiteindelijke inzicht; als je Dat kent, ben je gerealiseerd.

8 februari [III.10] Over de chaotische staat

Rāma zei:

Heilige heer, hoe kan er gezegd worden dat Het niet leeg is, niet verlicht kan worden en niet verduisterd? Zulke tegenstrijdigheden brengen me in verwarring!

Vāsiṣṭha antwoordde:

Rāma, je stelt onvolwassen vragen. Toch zal ik de juiste betekenis verhelderen.

Zoals de nog niet uitgehouwen beeltenis in een houtblok voor altijd daarin aanwezig is, is de wereld, of je het nu beschouwt als werkelijk of niet, inherent aan het Absolute, dat daardoor geen leegte is. Zoals je niet kunt zeggen dat er geen golven zijn in een kalme oceaan, is het Absolute niet zonder wereld. Natuurlijk kunnen deze illustraties slechts beperkt worden gebruikt en moeten niet overdreven worden.

In waarheid echter rijst deze wereld helemaal niet op uit het Absolute noch lost hij erin op. Slechts het Absolute bestaat nu en voor altijd. Wanneer we erover denken als een leegte, komt het door het gevoel dat we hebben dat Het niet leeg is; wanneer we eraan denken als niet-leeg, komt het doordat we het gevoel hebben dat Het leegte is.

Het Absolute is geen materie en dus kunnen materiële bronnen van licht, zoals de zon, Het niet verlichten, maar Het is zelfschijnend en daarom is Het niet duister of inert. Dit Absolute kan niet verwerkelijkt of ervaren worden door iemand anders; slechts het Absolute kan zichzelf realiseren.

De oneindige ruimte van bewustzijn is zelfs zuiverder dan oneindige ruimte; en de wereld is hetzelfde als dat oneindige, maar hij die nooit Spaanse peper geproefd heeft, kent de smaak niet; eveneens kunnen we het bewustzijn in het oneindige niet ervaren, omdat het niet kenbaar is. Daardoor lijkt zelfs dit bewustzijn inert of onbezielde en de wereld wordt ook zo ervaren. Zoals in de tastbare oceaan tastbare golven waar te nemen zijn, bestaat de wereld zonder vorm in de vormloze Brahman. Uit het oneindige komt het oneindige voort en bestaat in het oneindige; toch is de wereld nooit echt geschapen – de wereld is hetzelfde als waar hij uit voort komt.

Wanneer het besef van een apart zelf vernietigd wordt, doordat de brandstof van ideeën uit de geest wordt weggenomen, is dat wat is het oneindige. Dat wat niet slaapt noch inert is, is het oneindige. Het is door het oneindige dat kennis, de kenner en het gekende bestaan als eenheid in de afwezigheid van het denken.

9 februari [III.11] Schepping vanuit spiritueel gezichtspunt

Rāma zei:

Heer, waar gaat deze wereld, die we nu duidelijk kunnen waarnemen, heen tijdens de kosmische oplossing.

Vāsiṣṭha zei:

Waar komt de zoon van een onvruchtbare vrouw vandaan en waar gaat hij heen? De zoon van een onvruchtbare vrouw heeft nooit bestaan. Zo ook heeft deze wereld nooit bestaan. Deze analogie verbaast je omdat je het bestaan van de wereld als iets vanzelfsprekends beschouwt.

Overweeg dit: Is er iets armbandachtigs in de gouden armband, is het niet slechts goud? Is er zoiets als de hemel onafhankelijk van de leegte? Zo is er geen ding, dat wereld heet en onafhankelijk is van Brahman, het Absolute. Evenals de koude niet te scheiden is van ijs, is dat wat de wereld genoemd wordt, niet te scheiden van Brahman.

Water in de luchtspiegeling komt niet tot bestaan en houdt ook niet op te bestaan; zo ook komt deze wereld niet tot bestaan uit het Absolute noch gaat hij ergens heen. De schepping van de wereld is zonder oorzaak en heeft daarom geen begin. Zelfs nu bestaat hij niet; hoe kan hij ooit vernietigd worden?

Als je toegeeft dat de wereld nooit geschapen is uit Brahman en verklaart dat het een verschijning is gebaseerd op Brahman als werkelijkheid, dan bestaat hij niet en bestaat er slechts Brahman. Het is als een droom; in een staat van onwetendheid de intelligentie in onszelf als ontelbare droomobjecten, die niets anders zijn dan onze intelligentie. Evenzo is wat we kennen als het begin van de schepping, een verschijningsvorm; maar het is niet onafhankelijk van Brahman, het bestaat niet apart van Brahman, daarom bestaat het niet.

Rāma zei:

Heilige heer, als dat zo is, hoe komt het dan dat deze wereld zo werkelijk lijkt? Zo lang er een waarnemer is, bestaat dat wat waargenomen wordt en vice versa en slechts als deze twee ophouden te bestaan is er bevrijding. Als er een schone spiegel is, weerkaatst deze steeds weer iets: zo ook ontstaat deze schepping keer op keer in de waarnemer. Als het niet-bestaan van schepping echter wordt gerealiseerd, is er geen waarnemer meer, maar een dergelijk begrip is moeilijk te verwerven!

Vāsiṣṭha zei:

Rāma, ik zal zo dadelijk jouw twijfels wegnemen met behulp van een parabel. Dan zul je het niet-bestaan van de schepping realiseren en een verlicht leven leiden in deze wereld.

10 februari [III.12, 13] De geboorte van de schepping

Vāsiṣṭha zei:

O Rāma, ik zal je vertellen hoe deze schepping lijkt te zijn verschenen uit het ene zuivere onverdeelde kosmische wezen, zoals dromen verschijnen in het bewustzijn van een slapende.

Dit universum is in feite het eeuwige, stralende oneindige bewustzijn, dat in zichzelf het kenbare genereert (dat wat gekend kan worden als datgene wat zal zijn) met een idee omtrent zijn vorm (wat ruimte is) en met een onderzoek naar zichzelf. Aldus wordt ruimte tot bestaan gebracht. Wanneer na een aanzienlijke tijd het scheppingsbewustzijn krachtig wordt in het oneindige wezen, rijst de toekomstige jīva (levende kosmische ziel – ook bekend als Hiranyagarbha) hierin op. Het oneindige verlaat als het ware zijn opperste staat om zichzelf te begrenzen als de jīva, maar zelfs dan nog blijft Brahman het oneindige en vindt er geen werkelijke transformatie plaats.

In ruimte kan klank zich manifesteren; dan ontstaat het egogevoel, dat onontbeerlijk is voor verdere schepping van het universum en tegelijkertijd de factor tijd. Dit alles gebeurt door het de scheppende gedachte die inherent is aan het kosmische wezen, maar niet als werkelijke transformatie van het oneindige.

Door dezelfde toepassing van de scheppende gedachte ontstaat lucht. Het bewustzijn dat omringd wordt door dit alles wordt de jīva genoemd, die alle verschillende elementen in deze wereld schept.

Er zijn veertien niveaus van bestaan, ieder met zijn eigen soort bewoners. Dit zijn allemaal manifestaties van de scheppende gedachte van het bewustzijn. Het is zelfs zo, dat wanneer dit bewustzijn dacht: 'Ik ben het licht', bronnen van licht zoals de zon enz. direct ontstonden. Zo zijn ook water en aarde geschapen.

Al deze fundamentele elementen bleven op elkaar inwerken – als diegene die ervaart en de ervaring – en de hele schepping komt tot bestaan als rimpelingen aan de oppervlakte van de oceaan. Deze elementen zijn met elkaar verweven en zijn zo effectief met elkaar vermengd, dat zij tot de kosmische oplossing niet van elkaar te scheiden zijn. Deze materiële verschijnselen veranderen voortdurend en de werkelijkheid blijft onveranderlijk; doordat zij alle verbonden zijn met bewustzijn, worden zij direct grove fysieke substantie, hoewel zij slechts oneindig bewustzijn zijn, dat geen enkele verandering heeft ondergaan.

Het eeuwige bewustzijn is het zaad voor de elementen en de vijf elementen zijn de zaden van de wereldboom. Zoals het zaad is, zo is de vrucht (boom). Daarom is de wereld niets anders dan Brahman, het Absolute.

11 februari [III.13,14] Over het individu en Brahman

Vāsiṣṭha vervolgde:

Rāma, ik zal je nu vertellen hoe de jīva (levende ziel) in dit lichaam is gekomen.

De jīva dacht: 'Mijn natuur en statuur is atomair' en zo werd hij van nature atomische deeltjes. Toch was dit slechts schijn door zijn valse beeldvorming. Zoals iemand kan dromen dat hij dood is en een ander lichaam heeft, zo kan deze jīva, die in werkelijkheid een uiterst subtiel lichaam had van zuiver bewustzijn, zichzelf identificeren met het grove en wordt dan ook grof. Zoals een berg gereflecteerd wordt door een spiegel en in de spiegel aanwezig lijkt te zijn, reflecteert de jīva de uiterlijke objecten en activiteiten en denkt hij spoedig dat deze allemaal in hemzelf aanwezig zijn en dat hij de doener is van de handelingen en degene die de ervaringen ervaart.

Als de jīva wenst te zien, vormen zich ogen in het grove lichaam. De huid (tastzin), oren, neus en de organen van handeling vormen zich ook als een resultaat van de daarbij behorende wens die oprijst in de jīva. In dit lichaam verblijft dus de jīva die een uiterst subtiel lichaam heeft van bewustzijn en zich verbeeldt verschillende uiterlijke fysieke ervaringen en innerlijke psychologische ervaringen te hebben. Aldus rustend in het onwerkelijke, dat echter werkelijk lijkt te zijn, lijkt Brahman nu jīva te zijn en dit brengt hem in verwarring.

Deze zelfde Brahman, die zichzelf als een eindige jīva is gaan beschouwen en bekleed is met een fysiek lichaam, is zich bewust van de buitenwereld die door de sluier van onwetendheid uit materie lijkt te bestaan. Iemand denkt dat hij Brahṁā is, iemand anders denkt dat hij iets anders is; op deze manier verbeeldt de jīva zich dat hij dit of dat is en bindt zichzelf zo aan de illusie van de wereldverschijning.

Rāma, er is noch één jīva noch meerdere noch een opeenhoping van jīvā. Jīva is slechts een naam! Brahman is het enige dat bestaat en doordat hij almachtig is komen zijn denkbeelden tot bestaan. Eenheid lijkt alleen veelheid door onwetendheid. Door onderzoek bestaat die onwetendheid niet meer, evenals duisternis door licht verdwijnt. Alleen Brahman is de kosmische ziel (Mahajīva) en de miljoenen jīvā. Er is niets anders.

Dit alles is slechts een idee of verbeelding. Zelfs nu is er nooit iets geschapen; slechts de zuivere oneindige ruimte bestaat. Brahṁā, de schepper kon de wereld niet scheppen zoals hij was voor de kosmische oplossing, want Brahṁā bereikte toen de uiteindelijke bevrijding. Alleen kosmisch bewustzijn bestaat nu en altijd; er zijn geen werelden en geschapen wezens in. Dat bewustzijn, gereflecteerd in zichzelf, lijkt de schepping te zijn. Zoals een onechte nachtmerrie echte gevolgen kan hebben, lijkt deze wereld in een staat van onwetendheid een gevoel van werkelijkheid te geven. Wanneer ware wijsheid daagt, verdwijnt deze onwerkelijkheid.

12 februari [III.14] Bewustzijn en verscheidenheid

Vāsiṣṭha vervolgde:

Door het vastgrijpen van het waarneembare of kenbare wordt bewustzijn tot jīva (levende ziel) en is schijnbaar verwickeld in saṁsāra (zich herhalende geschiedenis). Wanneer dit verkeerde idee dat het gekende gescheiden is van de kenner (bewustzijn) ophoudt te bestaan, hervindt het zijn evenwicht.

De mysterieuze kracht van bewustzijn, die op een onverklaarbare en geheimzinnige wijze deze oneindige verscheidenheid van namen en vormen voortbrengt, kennen we als het egobewustzijn. Wanneer het ego tot bestaan komt, krijgt dit ego (dat niet anders is dan bewustzijn) ideeën over de verschillende elementen, die dit universum maken en dan rijzen ze op. In eenheid rijst verscheidenheid op. Rāma, geef al deze valse ideeën over 'ik' en 'jij' op, door zelfs het idee van jīva en zijn eigen oorzaak op te geven. Wanneer dit alles verdwenen is, zul je de waarheid kennen die zich bevindt in het midden tussen het werkelijke en het onwerkelijke.

Dit bewustzijn kan niet gekend worden; wanneer het gekend wenst te worden, wordt het gekend als het universum. Geest, intellect, ik-gevoel, de vijf grote elementen en de wereld – al deze ontelbare namen en vormen zijn slechts bewustzijn. De mens en zijn leven en werk zijn niet te onderscheiden, het zijn de statische en bewegende uitdrukkingen van dezelfde factor. Jīva, de geest enz. zijn allemaal trillingen in bewustzijn. Dit is de waarheid. De mens houdt ervan te argumenteren en anderen in verwarring te brengen; zij zijn inderdaad in de war. Maar, O Rāma, wij staan buiten deze verwarring. Veranderingen in het onveranderlijke zijn verbeeldingen van onwetende en misleide mensen; maar in de visie van de wijzen, die zelfkennis hebben is er geen verandering mogelijk in bewustzijn.

Wanneer het idee van het afzonderlijk kenbare verdwenen is, daagt zelfkennis en als daarin sprake is van inertie of onwetendheid dan is er de staat van diepe slaap. Omdat alleen bewustzijn te allen tijde bestaat, kan er gezegd worden dat ruimte bestaat en niet bestaat en dat de wereld wel en niet bestaat.

Evenals hitte hoort bij vuur, wit bij een schelp, stevigheid bij een berg, vloeibaarheid bij water, boter bij melk, kou bij ijs, helderheid bij licht, olie bij het mosterdzaad, stroming bij een rivier, zoetheid bij honing, een ornament bij goud, geur bij een bloem – hoort het universum bij bewustzijn. De wereld bestaat omdat bewustzijn bestaat, de wereld is het lichaam van bewustzijn. Er is geen verdeling, geen verschil, geen onderscheid. Daarom kan er van het universum gezegd worden dat het zowel werkelijk als onwerkelijk is; werkelijk omdat de werkelijkheid van bewustzijn zijn eigen werkelijkheid is en onwerkelijk omdat het universum niet bestaat als universum onafhankelijk van bewustzijn.

Maar door de onwerkelijkheid van het universum enz. kan er niet gezegd worden dat zijn eigen oorzaak, namelijk bewustzijn, eveneens onwerkelijk is; een dergelijke bewering is slechts een uitspraak zonder betekenis, want het spreekt onze ervaring tegen en het bestaan van bewustzijn kan niet ontkend worden.

(Terwijl Vāsiṣṭha dit vertelde was er weer een dag voorbij)

13 februari [III.15] Het verhaal van Līlā (over de kracht van verbeelding)

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, net als in de wakende staat wordt ervaren dat de objecten die in een droom verschijnen niet materieel zijn (hoewel de objecten in de droom als echt ervaren worden), zo lijkt deze wereld materieel te zijn, maar in werkelijkheid is het zuiver bewustzijn. Er is zelfs geen tijdelijke of subtiële rivier in de luchtspiegeling te vinden: en zo is er op geen enkele wijze een werkelijke wereld, maar alleen zuiver bewustzijn. Slechts kennis die gebaseerd is op onwetendheid houdt zich vast aan het idee van een wereld; in werkelijkheid is er geen verschil in de betekenis van de woorden 'wereld', 'Brahman of het oneindige' en 'Zelf'. De wereld is even werkelijk in relatie tot Brahman als de droomstad werkelijk is in relatie tot de ervaring in de wakende staat. 'Wereld' en 'kosmisch bewust-zijn' zijn immers synoniemen.

Om dit alles glashelder te maken, O Rāma, zal ik je nu het verhaal vertellen van Maṇḍapa; ik smeed je, luister aandachtig.

Er was eens, O Rāma, een koning op aarde die Padma heette. Hij was in ieder opzicht volmaakt en door zijn natuur en gedrag vergrootte hij de glorie van zijn dynastie. Hij eerde religieuze tradities zoals de oceaan de autoriteit van de kust respecteert. Hij versloeg zijn vijanden zoals de zon het duister verdrijft. En zoals vuur stro tot as maakt, vernietigde hij het kwaad in de samenleving. Heilige mannen vonden bij hem een rustplaats zoals de goden rusten in de hemel. Hij was een voorbeeld van deugd. Hij liet zijn vijanden sidderen op het slagveld zoals een storm het struikgewas. Hij was zeer geleerd en een meester in de kunsten. Niets was voor hem onmogelijk te bereiken, zoals er voor heer Nārāyaṇa niets onmogelijk was.

Deze koning had een vrouw Līlā genaamd. Zij was een volmaakte vrouw en erg mooi. Het leek wel of de godin Lakṣmī (gezellin van Nārāyaṇa) op aarde was verschenen. Zij sprak zacht, haar gang was behoedzaam en gracieus en in de klank van haar lach weerscheen het koele licht van de maan. Ze was beeldschoon. Zij was zoet als honing. Haar armen waren zacht en sierlijk. Haar lichaam was zuiver en helder als het water van de heilige rivier Gaṅgā en zoals het voelen van het water van de Gaṅgā gelukzaligheid schenkt, zo was het een ervaring van gelukzaligheid om haar aan te raken. Zij was haar echtgenoot Padma zeer toegewijd en wist precies hoe hem te dienen en te plezieren.

Zij was een met de koning en deelde zijn vreugde en verdriet. In feite was ze zijn alter-ego, behalve als de koning boos werd, dan weerspiegelde ze angst.

14 februari [III.16, 17] Vervolg Līlā (beschrijving van het koninkrijk)

Vāsiṣṭha vervolgde:

Koning Padma en koningin Līlā leefden een ideaal leven. Zij genoten van hun leven op iedere mogelijke en rechtschapen manier. Zij waren jong en jeugdig als de goden en hun liefde voor elkaar was zuiver en intens zonder enige hypocrisie of gekunsteldheid. Op een dag dacht koningin Līlā: "Die prachtige koning die mijn echtgenoot is, is mij dierbaarder dan mijn eigen leven. Wat kan ik doen om ons voor altijd samen te laten zijn en te genieten van de genoegens van het leven? Ik zal onmiddellijk de boetedoeningen uitvoeren die de heiligen aanraden om mijn wens in vervulling te doen gaan." Zij zocht de raad van een heilige, die haar zei: "O koningin, soberheid en boetedoening, herhaling van mantra's en een gedisciplineerd leven leiden zullen zeker alles wat op deze wereld mogelijk is op U doen neerdalen; maar fysieke onsterfelijkheid is niet mogelijk in deze wereld!"

Līlā begon onmiddellijk met het gunstig stemmen van de godin Sarasvatī zonder met haar man over dit onderwerp gesproken te hebben. De godin Sarasvatī verscheen aan haar en stond haar de gunsten van haar keuze toe. Līlā smeekte haar: "O Goddelijke moeder, verleen mij twee gunsten; ten eerste, als mijn echtgenoot zijn lichaam verlaat, laat zijn jīva dan in het paleis blijven en ten tweede toon Uzelf aan mij steeds als ik tot U bid." Sarasvatī stemde in met deze twee gunsten en verdween. De tijd ging onverbiddeijk voorbij en koning Padma die dodelijk gewond was op het slagveld, stierf in het paleis. Koningin Līlā was ontroostbaar door verdriet. Ondergedompeld in dit verdriet hoorde ze de etherische stem van Sarasvatī zeggen: "Mijn kind, bedek het lichaam van de koning met bloemen, dan zal het niet vergaan. Hij zal het paleis niet verlaten."

Līlā vroeg haar: "Ik bid u, zeg mij waar mijn echtgenoot is"

Sarasvatī zei:

O Līlā, er zijn drie soorten ruimte – de ruimte van het hart, de fysieke ruimte en de oneindige ruimte van bewustzijn. Van deze drie is de meest subtiële de oneindige ruimte van bewustzijn. Door diepe meditatie op deze oneindige ruimte van bewustzijn kun je de aanwezigheid van iemand (zoals jouw echtgenoot) wiens lichaam die oneindige ruimte is, zien en ervaren, ondanks dat je hem hier niet ziet. Als de eindige intelligentie van de ene plaats naar de andere reist, bestaat de oneindige ruimte er tussenin. Als je het denken opgeeft zul je hier en nu de eenheid met alles bereiken. Gewoonlijk kan slechts degene die het uiterste niet-bestaan van het universum heeft gerealiseerd dit ervaren; maar jij kunt dit nu door mijn genade.

Vāsiṣṭha vervolgde:

Līlā begon te mediteren. Onmiddellijk bereikte ze de hoogste staat van bewustzijn vrij van alle beroeringen (nirvikalpa). Zij was in de oneindige ruimte van bewustzijn. Daar zag ze de koning weer, op een troon, omringd door vele koningen die hem vereerden – maar zij zagen haar niet. Zij vroeg zich af: zijn zij ook allen dood? Opnieuw kwam zij terug in haar paleis door de genade van Sarasvatī en zag haar bedienden in slaap. Ze maakte hen wakker en vroeg hen de leden van de hofhouding onmiddellijk te verzamelen voor een bijeenkomst.

15 februari [III.18, 19] Vervolg Līlā (de wereld is een illusie)

Vāsiṣṭha vervolgde:

Toen ze alle leden van het hof zag was Līlā in verwarring en dacht: "Dit is vreemd, want deze mensen lijken op twee plaatsen tegelijk te bestaan – in het gebied dat ik zag in mijn meditatie en hier voor me. Evenals een berg te zien is in de spiegel en erbuiten wordt deze schepping gezien in het bewustzijn en erbuiten. Maar welke van de twee is werkelijk en welke is de weerspiegeling? Ik moet het Sarasvatī vragen." Zij richtte zich tot haar en Sarasvatī verscheen voor haar.

Līlā vroeg:

Wees genadig en vertelt U mij, O Godin. Dat, waarin de wereld wordt weerkaatst is uiterst zuiver en onverdeeld en is niet het voorwerp van kennis. Deze wereld bestaat op twee manieren, erin als zijn reflectie en erbuiten als vaste materie: wat is werkelijk en wat is de reflectie?

Sarasvatī vroeg: "Vertel me eerst eens: wat beschouw jij als werkelijk en wat als onwerkelijk?"

Līlā antwoordde: "Dat ik hier ben en U voor mij staat, beschouw ik als werkelijk. Het gebied waar mijn echtgenoot zich nu bevindt, beschouw ik als onwerkelijk."

Sarasvatī zei:

Hoe kan het onwerkelijke het gevolg zijn van het werkelijke? Het gevolg is de oorzaak, er is geen essentieel verschil. Zoals bij een pot die water kan vasthouden, maar zijn oorzaak (klei) dat niet kan, wordt dit verschil veroorzaakt door de gemeenschappelijke oorzaken. Wat was de materiële oorzaak van de geboorte van je echtgenoot? Want slechts materiële gevolgen ontstaan door materiële oorzaken. Wanneer je geen directe oorzaak vindt voor een gevolg, dan zal de oorzaak zeker in het verleden liggen – herinnering. Herinnering is als ruimte, zij is leeg. Al het geschapene hier is het gevolg van die leegte en dus is de schepping ook leegte. Zoals de geboorte van je echtgenoot een denkbeeldig product is van herinnering, zie ik dit alles als illusoir en een onwerkelijk gevolg van verbeelding.

Ik zal je een verhaal vertellen dat illustreert dat de natuur van deze schepping gelijk een droom is. In zuiver bewustzijn, in een hoek van de geest van de Schepper was een verwaarloosd heiligdom bedekt met een blauw koepelgewelf. Zijn kamers bestonden uit de veertien werelden. De driedeling van de ruimte vormde openingen erin. De zon was het licht. Er waren kleine mierenhopen (de steden), kleine hopen aarde (bergen) en kleine bekkens met water (de oceanen). Dit is schepping, het universum. In een klein hoekje ervan leefde een heilige man met zijn vrouw en kinderen. Hij was gezond en vrij van angst. Hij kweet zich goed van zijn religieuze en sociale plichten.

Deze man was bekend als Vāsiṣṭha en zijn vrouw Arundhati. Op een dag kwam er een kleurrijke processie voorbij met een koning die op een statige olifant reed, gevolgd door een leger en andere koninklijke volgelingen. Toen hij dit zag, rees er een wens op in zijn hart: "Wanneer zal ik eens een koninklijke olifant als deze berijden en gevolgd worden door een leger als dit?"

16 februari [III.19-21] Vervolg Līlā (de kracht van verbeelding)

Sarasvatī vervolgde:

Een tijd later werd de heilige man oud en de dood overviel hem. Zijn vrouw, die hem zeer was toegewijd, bad tot mij en vroeg om dezelfde gunst als jij: dat de geest van haar man het huis niet zou verlaten. Ik willigde deze gunst in. Hoewel deze heilige man een etherisch wezen was, werd hij door de kracht van de voortdurende wens tijdens zijn vorige leven een machtige koning en heerste over een groot rijk, dat de hemel op aarde leek. Arundhati had ook haar lichaam opgegeven en verenigde zich met haar echtgenoot. Het is acht dagen geleden dat dit gebeurde.

Līlā, het is dezelfde heilige man die nu jouw echtgenoot is, de koning; en jij bent dezelfde Arundhati zijn vrouw. Door onwetendheid en misleiding lijkt dit alles te zijn gebeurd in het oneindige bewustzijn, in werkelijkheid is er echter niets gebeurd. Ik geef geen verkeerde voorstelling maar vertel de waarheid. Het klinkt ongeloofwaardig maar dit koninkrijk bestaat slechts in de hut van de heilige man door zijn verlangen naar een koninkrijk. De herinnering van het verleden is verborgen en jullie beiden zijn opnieuw ontstaan. Dood is slechts het ontwaken uit een droom. Geboorte die voortkomt uit een wens is niet meer werkelijk dan de wens, zoals golven in een fata morgana! Zelfs na de 'schepping' van dit alles in het huis van de heilige man, blijft alles zoals het was. Inderdaad, in ieder atoom zijn werelden in werelden.

Līlā vroeg:

O Godin, U zei dat het slechts acht dagen geleden is dat de heilige man is gestorven; en toch hebben mijn echtgenoot en ik lange tijd geleefd. Hoe kunt U deze discrepantie verklaren?

Sarasvatī zei:

O Līlā, zoals ruimte geen vaste afmeting heeft, heeft tijd geen vaste afmeting. Zoals de wereld en zijn schepping niets anders dan verschijnselen zijn, zo zijn ook een ogenblik en een eeuw slechts illusies, geen werkelijkheid.

In een oogwenk ondergaat de jīva de illusie van de doodservaring, vergeet wat er eerder gebeurd is en denkt in het oneindige bewustzijn 'ik ben dit' enz. 'ik ben zijn zoon', 'ik ben zo oud' enz.

Zoals er in zeer korte tijd over geboorte, dood en familie gedroomd wordt, en zoals een minnaar een nacht zonder zijn geliefde voelt als een eeuwigheid, zo denkt de jīva in een oogwenk over objecten die hij ervaart of zich verbeeldt. Onmiddellijk erna verbeeldt hij zich dat deze dingen (de wereld) werkelijk zijn. Zelfs de dingen, die hij noch ervaren noch gezien heeft, verschijnen voor hem als in een droom.

Deze wereld en deze schepping is niets anders dan herinnering, een droom; afstand en tijdseenheden (zoals een moment en een jaar) zijn allemaal hallucinaties. Dit is één vorm van kennis of herinnering. Er is een andere die niet gebaseerd is op herinnering aan voorbije ervaringen. Dat is de toevallige ontmoeting van atomen in bewustzijn die dan hun eigen gevolgen kunnen veroorzaken.

17 februari [III.21] Vervolg Līlā (zuivering van de geest)

Sarasvatī vervolgde:

Bevrijding is de realisatie van het totale niet-bestaan van het universum als zodanig. Dat is iets anders dan het ontkennen van het bestaan van het ego en het universum! Dit laatste is slechts halve kennis. Bevrijding is de realisatie dat dit alles zuiver bewustzijn is.

Inderdaad was de genoemde hallucinatie van de schepping van de heilige man en zijn vrouw veroorzaakt door het denkbeeld van Brahmā, de Schepper. Hijzelf had geen enkele verborgen herinnering of denkbeelden, want voordat de schepping er was, was er de oplossing en in die tijd had de Schepper al bevrijding bereikt. Aan het begin van dit tijdperk is er iemand die de rol van schepper op zich neemt en denkt: Ik ben de nieuwe schepper – dat is zuiver toeval, zoals men een kraai ziet neerstrijken in een palmboom en er een kokosnoot valt; dit gebeurt echter onafhankelijk van elkaar. Vergeet niet dat, ook al lijkt dit alles te gebeuren, er natuurlijk geen schepping is! Gedachte of ervaring is uitsluitend het ene oneindige bewustzijn; er is geen relatie tussen oorzaak en gevolg. Deze ('oorzaak' en 'gevolg') zijn slechts woorden en geen feiten. Het oneindige bewustzijn is voor altijd in oneindig bewustzijn.

Līlā zei:

O Godin, Uw woorden zijn waarlijk verlichtend. Toch, doordat ik het nooit op deze manier heb gehoord, is deze wijsheid nog niet in mij gevestigd. Ik wil het oorspronkelijke huis van de heilige Vāsiṣṭha zien.

Sarasvatī zei:

O Līlā, geef deze vorm van jou op en bereik het zuivere spirituele inzicht, want slechts Brahman kan Brahman zien of realiseren. Mijn lichaam is gemaakt van zuiver licht, zuiver bewustzijn. Jouw lichaam niet. Met jouw lichaam kun je zelfs de plaatsen van je eigen verbeelding niet bezoeken, hoe kun je dan de plaatsen van de voorstellingen van een ander bezoeken? Maar zodra je het lichaam van licht verkrijgt, zul je onmiddellijk het huis zien van de heilige. Besluit in jezelf "Ik zal mijn lichaam nu verlaten en een lichaam van licht aannemen en met dat lichaam zal ik als de geur van wierook naar het huis van de heilige man gaan." Zoals water vermengt met water, zal je één worden met het veld van bewustzijn.

Door het voortdurend beoefenen van een dergelijke meditatie zal je lichaam zuiver bewustzijn worden en subtiel, want ik zie mijn lichaam als bewustzijn. Jij niet, want je ziet de wereld als materie. Die onwetendheid ontstaat vanzelf, maar verdwijnt door wijsheid en onderzoek. In feite bestaat die onwetendheid niet! Er is noch onwetendheid noch onwijsheid noch binding noch bevrijding. Er is slechts één zuiver bewustzijn.

18 februari [III.22-25] Vervolg Līlā (oefening in wijsheid (vijñāna abhyāsa))

Sarasvatī zei:

Lieve Līlā, wanneer we dromen lijkt het droomlichaam werkelijk te zijn, maar als we wakker worden voor het feit dat we dromen, verdwijnt de realiteit van dat lichaam. Zo is het ook met het fysieke lichaam, dat in stand gehouden wordt door herinnering en latente neigingen en onwerkelijk blijkt te zijn als die herinnering en neigingen onwerkelijk blijken. Aan het einde van de droom word je je gewaar van het fysieke lichaam; als de latente neigingen ophouden word je je gewaar van een etherisch lichaam. Wanneer de droom eindigt, volgt diepe slaap, als het zaad van het denken oplost, ben je bevrijd. In bevrijding bestaan de zaden van het denken niet langer; als de bevrijde wijze lijkt te leven en denken, lijkt dit slechts zo, zoals een verbrand kleed dat op de grond ligt. Dit is echter niet het geval in diepe slaap of bewusteloosheid, in beide staten liggen de zaden van het denken nog steeds verborgen.

Door voortdurende oefening (abhyāsa) raakt het ego op de achtergrond. Dan komen we op een natuurlijke manier tot rust in het bewustzijn en het waarneembare universum stevent af op het verdwijnpunt. Maar wat noemen we oefening?

Je slechts richten op Dat alleen, daaraan denken, daarover spreken met elkaar, opperste toewijding aan Dat Ene alleen – dat wordt door de wijzen abhyāsa of oefening genoemd. Wanneer ons intellect gevuld is met schoonheid en gelukzaligheid, als onze visie zonder grenzen is en er geen hartstocht is voor zintuiglijk plezier – is dat oefening. Wanneer we standvastig zijn in de overtuiging dat dit universum zelfs nooit geschapen is en dat het als zodanig niet bestaat, wanneer gedachten als: 'Dit is de wereld en dit ben ik', helemaal niet meer oprijzen – dan is dat abhyāsa of oefening. Dan zijn aantrekking en afstoting er niet meer. Het overstijgen van aantrekking en afstoting door gebruik te maken van de wilskracht is verzaking, geen wijsheid.

(Op dit punt viel de avond en het hof ging uiteen. De volgende morgen vroeg verzamelden de hofleden zich weer en ging Vāsiṣṭha door met zijn uitleg).

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, Sarasvatī en koningin Līlā zetten zich onmiddellijk neer in diepe meditatie of nirvikalpa samādhi. Zij stegen uit boven het lichaamsbewustzijn en omdat zij alle besef van de wereld hadden opgegeven, verdween het volledig uit hun bewustzijn. Zij dwaalden vrij rond in hun lichamen van wijsheid. Hoewel het leek alsof ze miljoenen mijlen in de ruimte hadden gereisd, waren ze nog steeds in dezelfde 'kamer' maar op een ander niveau van bewustzijn. Zij zagen alles wat al in de geest van Sarasvatī aanwezig was en wat ze wilde tonen aan koningin Līlā.

Nadat Līlā de oceanen, bergen, de beschermers van het universum, het koninkrijk van de goden, de hemel en het innerlijk van de aarde gezien had, zag ze haar eigen huis.

19 februari [III.26, 27] Vervolg Līlā (over vroegere en toekomstige levens)

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, de twee dames gingen daarop het huis van de heilige man binnen. De hele familie was in rouw. Door dit verdriet had het huis een deprimerende sfeer. Door het beoefenen van de Yoga van zuivere wijsheid had Līlā een vermogen ontwikkeld waardoor haar gedachten onmiddellijk tastbaar werden. Zij wenste dat haar familieleden Sarasvatī en haarzelf als gewone vrouwen zouden zien en dat leek ook zo voor de rouwende familie. Maar de dames hadden een bovennatuurlijke uitstraling die de somberte waarvan het huis doordrongen was deed verdwijnen. Zij vroegen de oudste zoon naar het overleden heilige paar: "Vertel ons over de oorzaak van het verdriet waardoor een ieder hier gekweld lijkt te worden."

De zoon van het heilige paar antwoordde: O dames, in dit huis woonden een nederig man met zijn toegewijde echtgenote, die een toegewijd en rechtschapen leven leidden. Pas geleden verlieten zij hun kinderen en kleinkinderen, huis en haard en stegen op naar de hemel. Daarom lijkt de wereld voor ons leeg te zijn. Toen Līlā dit hoorde legde zij haar hand op het hoofd van de jonge man en was hij onmiddellijk verlost van zijn verdriet.

Līlā vroeg Sarasvatī: "Hoe komt het dat we wel werden gezien door deze familie van mij en niet door mijn echtgenoot, de koning, toen we hem bezochten?"

Sarasvatī antwoordde:

Toen hield je nog steeds vast aan het besef 'Ik ben Līlā'. Nu heb je dat lichaams-bewustzijn overstegen. Tot het bewustzijn van dualiteit volledig is verdwenen, kun je niet handelen in het oneindige bewustzijn; je kunt het zelfs niet begrijpen, zoals je in de zon staat en de koelte van de schaduw van een boom niet kent. Maar als je nu naar je echtgenoot gaat kun je met hem omgaan als vroeger. Līlā, jij en je echtgenoot zijn door vele incarnaties gegaan waarvan je er nu drie kent. In deze incarnatie is de koning diep verstrikt geraakt door de wereldse klank en denkt hij: 'Ik ben de heer, Ik ben sterk, ik ben gelukkig enz.'. Vanuit het spirituele standpunt gezien wordt hier het hele universum ervaren, vanuit het fysieke standpunt zijn de werelden miljoenen mijlen van elkaar verwijderd. In het oneindige bewustzijn, in ieder atoom daarvan, komen en gaan universa zoals stofdeeltjes dansen in een zonnestraal die schijnt door een gat in het dak. Zij komen en gaan als de rimpelingen in de oceaan.

Līlā herinnerde zich: "O Godin! Sinds ik ben ontstaan als een reflectie van het oneindige bewustzijn heb ik 800 geboorten gehad. Nu zie ik dat. Ik ben een nimf geweest, een slechte vrouw, een slang, een vrouw van een wilde stam in een bos en door slechte daden werd ik een kruipend dier en door toedoen van de wijzen werd ik de dochter van een wijze; ik werd een koning en door het doen van slechte daden werd ik een mug, een bij, een hert, een vogel, een vis; en opnieuw een hemels wezen, daarna werd ik een schildpad en een zwaan en opnieuw een mug. Ik ben ook een hemelnimf geweest aan wier voeten de mannelijke hemelingen lagen. Zoals de balans voortdurend heen en weer schommelt, was ik ontwikkeld in deze schommeling van de zich steeds herhalende geschiedenis (saṁsāra)."

20 februari [III.28-30] Vervolg Līlā (beschrijving van de opperste ruimte)

Rāma vroeg:

"Wijze meester, hoe was het mogelijk voor de beide dames om te reizen naar verafgelegen melkwegstelsels in het universum en hoe namen zij de ontelbare hindernissen op deze weg?"

Vāsiṣṭha antwoordde:

O Rāma, waar is het universum, waar zijn de melkwegstelsels en waar zijn de barrières? De twee dames bleven in het appartement van de koningin. Daar heerste de heilige Vāsiṣṭha als koning Vidūratha en daarvoor was hij koning Padma. Dit alles vond plaats in de Absolute ruimte. Er is geen universum, geen afstand, geen hindernis.

Terwijl zij met elkaar praatten, stegen de dames op uit de kamer en gingen naar een dorp op de top van een berg.

Līlā had volledige kennis bereikt over verleden, heden en toekomst door het intensief beoefenen van de yoga van wijsheid. Ze keek terug op het verleden en zei tegen Sarasvatī: "O Godin, enige tijd geleden leefden mijn echtgenoot en ik een gewoon en onverlicht leven. Wij besteedden geen aandacht aan zelfonderzoek." Na dit gezegd te hebben, toonde Līlā aan Sarasvatī haar vroegere dwaling en vervolgde: "Kijk dit is mijn favoriete kalfje. Doordat het van mij gescheiden was, heeft het de afgelopen acht dagen voortdurend gehuild. Vanaf deze plaats regeerde mijn echtgenoot de wereld, omdat hij voorbestemd was spoedig een grote koning te zijn, was hij inderdaad binnen slechts acht dagen een keizer, hoewel het een lange, lange tijd leek. In dit huis leefde mijn echtgenoot ongezien. Hier in de ruimte van de grootte van een duim verbeeldden wij ons dat het koninkrijk van mijn echtgenoot een miljoen vierkante mijl groot was. O goddelijke, waarlijk mijn echtgenoot en ik zijn zuiver bewustzijn; toch lijkt door de mysterieuze illusoire macht Māyā, het koninkrijk van mijn echtgenoot honderden bergen te omvatten. Dit is werkelijk fantastisch. Ik wil graag de hoofdstad binnengaan waar mijn echtgenoot regeert. Kom laten we daar naartoe gaan; want wat is er nu onmogelijk voor de ijverigen?"

Sarasvatī en Līlā stegen op in de ruimte en zagen de hele schepping en daarachter was zuiver bewustzijn. Door de essentie van dit oneindige bewustzijn rijzen universa, jīvā en vormen steeds weer op en door hun eigen gedachtekracht keren ze terug naar een staat van rust; dit alles is als het spontane spel van een kind.

O Rāma, in deze ontelbare universa bestaan er in sommige slechts planten; sommige hebben Brahmā, Viṣṇu, Rudra en andere als hun inwonende godheden en sommige hebben niets; in andere zijn er slechts vogels en dieren; soms is er alleen een oceaan; sommige bestaan uit massief gesteente en sommige worden slechts bewoond door wormen; sommige zijn doordrongen van diepe duisternis en in sommige wonen engelen; sommige zijn altijd verlicht. Sommige stevenen af op oplossing; sommige vallen uiteen in de ruimte en omdat bewustzijn altijd overal aanwezig is, gaat het ontstaan en de oplossing van deze universa altijd maar door. Dit alles wordt bijeen gehouden door een mysterieuze altijd aanwezige macht. Rāma, alles bestaat in het ene oneindige bewustzijn; alles rijst daaruit op; alleen Dat is alles.

21 februari [III.31-40] Vervolg Līlā (elk individu schept zijn eigen wereld)

Vāsiṣṭha ging verder:

Na dit alles gezien te hebben, zag Līlā in het binnenste van het paleis het lichaam van de koning overdekt met bloemen. Er ontstond in haar een diepe wens om het andere leven van haar echtgenoot te behouden. Onmiddellijk brak zij door de nok van het universum en ging het gebied binnen waar haar echtgenoot nu regeerde.

Tegelijkertijd was er een machtige koning die heerste over het gebied Sindhu en een beleg sloeg voor het koninkrijk van haar echtgenoot. Toen de twee vrouwen door de ruimte boven het slagveld snelden, troffen zij ontelbare hemelingen aan die daar verzameld waren om getuige te zijn van het gevecht en de wapenfeiten van de grote helden.

O Rāma, Līlā die stil hield in de lucht, zag de twee grote legers elkaar steeds dichterbij naderen, klaar om zich in de strijd te geven.

Toen de avond viel, hield Līlā's echtgenoot krijgsraad met zijn ministers over de gebeurtenissen in de ochtend en ging slapen.

De twee vrouwen verlieten de plaats waar ze hadden gekeken naar de verwoede strijd en als een ademtocht gingen ze ongehinderd het gesloten appartement binnen waar de koning lag te slapen.

O Rāma, het is onmogelijk voor iemand die gelooft dat hij een fysiek lichaam is, door een subtiele opening te gaan. Het is de innerlijke overtuiging 'ik ben dit lichaam, dat in zijn bewegingen wordt belemmerd', die zich ook in belemmeringen manifesteert: wanneer het eerste afwezig is, is het tweede ook afwezig. Want hetzelfde oneindige bewustzijn is zowel het individuele bewustzijn (geest) als de kosmische ruimte (materie). Daarom kan het etherische lichaam overal binnen gaan en gaat het waar de wens van het hart het brengt.

Zoals water altijd water blijft en naar beneden stroomt en vuur zijn neiging om omhoog te gaan niet verlaat, blijft bewustzijn altijd bewustzijn. Hij die dit niet begrijpt, kan zijn subtiele of ware natuur niet ervaren. Zoals zijn begrip is, is zijn geest, want het begrip is de geest; toch kan de richting door grote inspanning veranderen. Gewoonlijk zijn iemands daden in overeenstemming met zijn geest, d.w.z. met zijn begrip.

O Rāma, ieders bewustzijn heeft deze natuur en macht. In ieders bewustzijn bestaat een ander idee van de wereld. De dood en andere soortgelijke ervaringen zijn als de kosmische oplossing, de nacht van het kosmisch bewustzijn. Wanneer dat tot een eind komt, wordt een ieder wakker voor zijn eigen mentale schepping, die de materialisering is van zijn eigen ideeën, besef en misleidingen. Zoals het kosmische wezen het universum schept na de kosmische oplossing, zo schept het individu zijn eigen wereld na zijn dood.

22 februari [III.41-43] Vervolg Līlā (De waarheid over het droombestaan)

Vāsiṣṭha vervolgde:

De twee vrouwen betraden het appartement van de koning als twee godinnen, schijnend als twee manen. Toen Sarasvatī de koning vroeg wie hij was, zei de minister dat hij Vidūratha was. Sarasvatī zegende Vidūratha door haar hand op zijn hoofd te leggen en gaf hem de inspiratie om zich dingen uit zijn vorige levens te herinneren. Onmiddellijk herinnerde de koning zich alles en vroeg Sarasvatī: "Hoe komt het dat ondanks dat het nauwelijks een dag geleden is dat ik stierf, het lijkt alsof ik zeventig jaar in dit lichaam heb geleefd?"

Sarasvatī antwoordde:

O koning, op het moment van uw dood en op de plaats van uw sterven werd alles wat nu hier gezien wordt gemanifesteerd. Dit alles is waar de heilige Vāsiṣṭha leefde, in het dorp op de heuvel. Dat is zijn wereld en in die wereld is de wereld van koning Padma en in de wereld van koning Padma is de wereld waar U nu in leeft. Terwijl U daarin leeft denkt u: "Dit zijn mijn relaties, dit is van mij, dit zijn mijn ministers, dit zijn mijn vijanden." U denkt dat U regeert en betrokken bent bij religieuze rituelen; U denkt dat U tegen uw vijanden gevochten heeft en door hen bent verslagen; U denkt dat U ons ziet, ons aanbidt en van ons verlichting ontvangt. Dit alles heeft geen tijd gekost om te kunnen gebeuren, zoals er geen tijd is in een droom waarin een heel levensverhaal zich afspeelt. In werkelijkheid bent U niet geboren en zult U niet sterven. Voor een verlicht iemand is er slechts het ene oneindige bewustzijn en niet het besef van 'ik ben' of 'zij zijn'. (Op dit moment viel de avond en de bijeenkomst ging uiteen.)

Voor iemand die kinderlijk en onvolwassen is en die ervan overtuigd is dat deze wereld werkelijk is, blijft het werkelijk. Hij die de schittering ziet van paleizen, olifanten en steden, ziet het oneindige bewustzijn, dat alleen werkelijk is, niet. Dit universum is slechts een lange droom. Het ego en ook de verbeelding dat er anderen zijn, zijn even werkelijk als droomfiguren. De enige werkelijkheid is het oneindige bewustzijn dat alom aanwezig is, zuiver, rustig, almachtig en waarvan lichaam en wezen het Absolute bewustzijn is (en is dus geen voorwerp en is niet kenbaar). Op wat voor manier en waar dit bewustzijn zich dan ook maar in manifesteert, dat is het. Aangezien het substratum (het oneindige bewustzijn) werkelijk is, krijgt alles wat erop gebaseerd is realiteit, terwijl de werkelijkheid dat substratum alleen is. Dit universum en alle wezens die er zijn, zijn slechts een lange droom. Voor mij ben U werkelijk en ik ben werkelijk voor U; ook de anderen zijn voor U en mij werkelijk en deze relatieve werkelijkheid is als de werkelijkheid van droomfiguren.

O koning, U zult sterven in deze oorlog en daarna uw vorige koninkrijk terugkrijgen. Na uw dood in dit lichaam zult U terugkomen in uw vorige stad met uw dochter en uw ministers. Wij tweeën zullen nu gaan zoals we gekomen zijn en jullie allen zullen ons natuurlijk te zijner tijd volgen: want de manier waarop een paard, een olifant en een kameel zich voortbewegen is verschillend.

23 februari [III.43, 44] Vervolg Līlā (De werkelijkheid in droom en waken)

Vāsiṣṭha vervolgde:

Toen Sarasvatī dit gezegd had tegen de koning, snelde er een koninklijke bode binnen om aan te kondigen dat het vijandelijke leger de hoofdstad was binnen gedrongen en de stad verwoestte.

Ondertussen kwam de koningin binnen. De hofdame kondigde haar aan bij de koning. Ze zei: "Uwe Majesteit, alle andere dames van de harem zijn met geweld weggevoerd door de vijand, alleen Uwe Hoogheid kan ons bevrijden uit deze onbeschrijfelijke ellende."

De koning boog voor Sarasvatī en excuseerde zich: "Ik zal zelf naar het slagveld gaan, O Godin, om met de vijand af te rekenen en mijn vrouw zal samen met U op mij wachten."

De verlichte Līlā was verbaasd te zien dat de koningin een exacte kopie was van haarzelf en vroeg Sarasvatī: "O Goddelijke, hoe komt het dat zij een exacte gelijkenis is van mij? Zoals ik was in mijn jeugd zo is zij nu. Wat is hiervan het geheim? Ook deze ministers enz., die hier zijn, zijn dezelfde als in ons paleis toen. Als zij slechts een weerspiegeling zijn of objecten van onze verbeelding, zijn zij dan bezielde en begiftigd met bewustzijn?"

Sarasvatī antwoordde:

O Līlā, welk idee er ook in ons oprijst, dat wordt onmiddellijk ervaren. Bewustzijn zelf (als subject) wordt als het ware het object van kennis. Wanneer in het bewustzijn een beeld van de wereld oprijst, wordt dit onmiddellijk getoond. Tijd, ruimte, duur en objectiviteit ontstaan niet uit materie, want dan zouden zij materieel zijn. Wat gereflecteerd wordt in iemands bewustzijn is ook uiterlijk zichtbaar.

Wat beschouwd wordt als de ware objectieve wereld, die ervaren wordt in de wakende staat, heeft niet meer werkelijkheid dan de ervaring gedurende de slaap (droom). Tijdens de slaap bestaat de wereld niet en in de wakende staat bestaat de droom niet! Zo verhoudt de dood zich ook ten opzichte van het leven; in het leven is er geen dood en in de dood is geen leven want wat in de ene staat ervaren wordt, wordt niet in de andere ervaren.

We kunnen niet zeggen dat een van beide werkelijk is of onwerkelijk, maar we kunnen slechts zeggen dat de bestaansgrond, het substratum, alleen werkelijk is. Het universum bestaat slechts als een woord, een idee in Brahman. Het is werkelijk noch onwerkelijk, zoals een slang in een touw werkelijk noch onwerkelijk is. Zo ook het bestaan van de jīva. De jīva ervaart zijn eigen wensen. Hij verbeeldt zich dat hij ervaart wat hij eerder heeft ervaren en enkele andere ervaringen zijn nieuw. Soms zijn ze hetzelfde, soms anders. Al deze ervaringen zijn in essentie onwerkelijk, hoewel zij werkelijk lijken. Zo is de natuur van deze ministers en anderen. Zo ook bestaat deze Līlā als een product van de weerkaatsing in bewustzijn. Zo ook bestaan jij, ik en alle anderen. Weet dit en rust in vrede.

24 februari [III.45-46] Vervolg Līlā (ieders wens wordt vervuld)

De tweede Līlā de koningin, zei tegen Sarasvatī:

O Godin, gewoonlijk bad ik tot Sarasvatī en zij verscheen dan aan mij in mijn dromen. U lijkt sprekend op haar, ik neem aan dat U Sarasvatī bent. Ik vraag U nederig om een gunst — als mijn echtgenoot sterft op het slagveld mag ik hem dan in deze belichaming vergezellen, waar hij ook gaat.

Sarasvatī antwoordde:

O lieve vrouwe, je hebt mij al lange tijd vol devotie aanbeden: daarom verleen ik je deze gunst.

Daarop zei de eerste Līlā tegen Sarasvatī:

Uw woorden worden altijd bewaarheid en Uw wensen komen altijd uit. Zeg me, bid ik U, waarom stond U me niet toe om van het ene niveau van bewustzijn naar het andere te reizen in hetzelfde lichaam?

Sarasvatī antwoordde:

Mijn lieve Līlā, ik doe helemaal niets voor wie dan ook. Elke jīva verkrijgt zijn eigen staat door zijn eigen daden. Ik ben louter de godin die waakt over de intelligentie van ieder wezen. Ik ben de kracht van zijn bewustzijn en zijn levenskracht. Welke vorm de energie van het wezen ook aanneemt, te zijner tijd zal het vrucht dragen. Jij wilde bevrijding en bereikte het. Je kunt dat beschouwen als de vrucht van je aanbidding en toewijding aan de godheid, maar het is slechts het bewustzijn dat je deze vrucht toekent – zoals de vrucht die uit de lucht lijkt te vallen in werkelijkheid van de boom valt.

Vāsiṣṭha vervolgde:

Terwijl ze zo spraken met elkaar, besteed koning Vidūratha zijn luisterrijke strijdswagen en spoedde zich naar het slagveld. Ongelukkigerwijze had hij op het moment dat hij de vijandelijke gelederen naderde de kracht van zichzelf en zijn vijand verkeerd beoordeeld. De twee Līlā's, Sarasvatī en ook de prinses (de dochter van de koning en Līlā), die de zegen van Sarasvatī had ontvangen, keken naar de afschuwelijke slachting vanuit het appartement in het paleis.

De lucht was vergeven van de projectielen van beide legers. De strijdkreten van de krijgers klonken overal. Er lag een gordijn van rook en stof over de hele stad.

Op het moment dat de koning de gelederen van de vijand betrad, was er het diepe tut-tut geluid van heftig kruisvuur. Wanneer de projectielen tegen elkaar botsten klonk dat als khut-khut, tuk-tuk en jhun-jhun.

25 februari [III.47-52] Vervolg Līlā (allen zijn droomfiguren)

Vāsiṣṭha vervolgde:

De tweede Līlā, de koningin, vroeg Sarasvatī: O Godin, hoe komt het dat ondanks dat we Uw zegen hebben ontvangen, mijn echtgenoot de strijd niet kan winnen ?

Sarasvatī antwoordde:

Het is waar dat ik al heel lang aanbeden werd door koning Vidūratha, maar hij vroeg niet om de overwinning. Omdat ik het bewustzijn ben, de bestaansgrond van begrip in iedereen, schenk ik een ieder wat hij zoekt. Wat iemand ook van mij vraagt, ik schenk hem die vrucht; zoals het natuurlijk is dat vuur je warmte geeft. Hij vroeg om bevrijding en zal bevrijding bereiken. Aan de andere kant aanbad de koning van Sindhu mij en bad mij om de overwinning in de strijd. Koning Vidūratha zal dus verslagen worden en zich bij jullie voegen en te zijner tijd bevrijding bereiken. De koning van Sindhu zal de strijd winnen en het land regeren als de zegevierende monarch.

Aan beide zijden verloren de koningen hun strijdswagen. Toen Vidūratha een nieuwe wagen wilde bestijgen werd hij neergeslagen door de koning van Sindhu. Toen de tweede Līlā dit zag, viel ze flauw.

De eerste Līlā zei tegen Sarasvatī:

O Godin, kijk, mijn echtgenoot dreigt de geest te geven.

Sarasvatī zei:

Lieve, heel deze verschrikkelijke oorlog, deze vernietiging en dood zijn even werkelijk als een droom, want er is noch een koninkrijk noch een aarde. Dit alles vond plaats in het huis van de heilige Vāsiṣṭha op de top van de heuvel. Dit paleis en dit slagveld en al het andere bestaan slechts in het binnenste van je eigen paleis. In feite is daar het hele universum. In het huis van de heilige man is de wereld van koning Padma en in het paleis van die koning in die wereld is alles wat je hier hebt gezien. Dit alles is slechts verbeelding, hallucinatie. Wat is, is de enkelvoudige werkelijkheid, die noch geschapen wordt, noch vernietigd. Het is dat oneindige bewustzijn dat door de onwetende wordt waargenomen als het universum. Evenals er voor de dromer een hele stad bestaat, bestaan de drie werelden in een klein atoom; zeker, er zijn atomen in die werelden en elk van deze atomen bevat ook de drie werelden. Die andere Līlā die flauw gevallen is, heeft die wereld waar het lichaam van je echtgenoot Padma ligt, al bereikt.

Līlā vroeg: "O Godin, zeg me hoe is ze daar zo snel gekomen en wat vertellen de mensen haar?"

Sarasvatī antwoordde:

Evenals jullie slechts verbeeldingen van de koning zijn, zijn ook de koning zelf en ik droomfiguren. Hij die dit weet, geeft het zoeken naar objecten van waarneming op. In het oneindige bewustzijn hebben we elkaar geschapen in onze verbeelding. De andere jonge Līlā was jij zelf. Zij aanbad mij en vroeg nooit een weduwe te hoeven worden; daarom verliet ze deze plek voordat koning Vidūratha stierf, verliet ze deze plek. Lieve, jullie allen zijn het geïndividualiseerde kosmische bewustzijn, maar ik ben het kosmische bewustzijn en maak dat al deze dingen gebeuren.

26 februari [III.53, 54] Vervolg Līlā (schepping is verbeelding in bewustzijn)

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, de tweede Līlā die een gunst verkregen had van Sarasvatī steeg op in de lucht en ontmoette daar haar dochter. Het meisje stelde zich voor aan Līlā en Līlā vroeg haar, haar te begeleiden naar waar haar echtgenoot de koning was. Het meisje vloog daarna samen met haar moeder weg.

Līlā ging zelfs aan dit universum voorbij, stak oceanen over en andere elementen van dit universum en kwam in het oneindige bewustzijn. In dat oneindige bewustzijn bestaan ontelbare universa, die geen weet hebben van elkaars bestaan. Līlā betrad een van deze universa waar het lichaam van koning Padma lag, overdekt met bloemen. Zij dacht: "Door de genade van Sarasvatī heb ik deze plaats in dit lichaam bereikt. Ik ben gezegend onder de mensen". En ze begon het lichaam koelte toe te wuiven.

Sarasvatī zei tegen de eerste Līlā:

De koning, de bedienden van de hofhouding en de rest zijn slechts oneindig bewustzijn. Maar omdat de bestaansgrond de weerkaatsing is van het oneindige bewustzijn, dat werkelijk is en door de overtuigingskracht van de ordening in de denkbeeldige schepping herkennen zij elkaar. Ze zou niet in haar eigen fysieke lichaam naar het nieuwe gebied kunnen gaan, want licht gaat niet samen met duisternis. Wanneer de wijsheid over het etherische lichaam daagt, kan het fysieke lichaam niet langer als waar herkend worden. Dit is het resultaat van de gunst die ik haar verleende. De begunstigde denkt: "Zoals ik nu door deze gunst ben gaan denken, zo ben ik." Daardoor denkt ze dat ze de verblijfplaats van haar echtgenoot heeft bereikt in haar fysieke lichaam. Slechts degene die wijsheid heeft bereikt, kan naar de etherische gebieden stijgen, O Līlā, en niemand anders. Deze Līlā bezit die wijsheid niet, dus verbeeldt ze zich dat ze de stad waar haar echtgenoot verblijft, heeft bereikt.

De verlichte Līlā zei:

Vertel me alstublieft: Hoe verkregen de objecten hun kwaliteiten, zoals de hitte in vuur, de koelte in ijs en de vastheid van aarde?

Sarasvatī zei:

Lieve, gedurende de kosmische oplossing verdwijnt het hele universum, slechts de oneindige Brahman rust in vrede. Hij verbeeldt zich het bestaan van de schepping.

Wat ook, waar ook en hoe alles ook tijdens die eerste schepping door het oneindige bewustzijn werd voorgesteld of verbeeld, dat alles is daar tot op heden zo gebleven, op dezelfde manier en met dezelfde kwaliteiten. In feite is deze rangschikking gelijk aan oneindig bewustzijn. Al deze objecten en hun kwaliteiten waren in potentie aanwezig in het bewustzijn zelfs tijdens de kosmische oplossing; waar anders zouden ze kunnen oplossen? Sterker nog hoe kan iets tot niets worden? Goud dat verschijnt als armband kan niet totaal vormloos worden.

Zo is de wet (niyati) van het universum, dat niets dit tot nu toe heeft kunnen veranderen.

27 februari [III.54, 55] Vervolg Līlā (over sterven)

Sarasvatī ging verder:

Volgens de ordening die bestond tijdens de eerste schepping waren menselijke wezens toegerust met een levensduur van een-, twee-, drie- of vierhonderd jaren. De duur van het leven is afhankelijk van de zuiverheid of onzuiverheid van de volgende factoren: het land, de tijd, de activiteit en de materialen die gebruikt en verbruikt worden. Degene, die zich houdt aan de geboden van de geschriften zal de in de geschriften vermelde levenslengte krijgen. En zo leeft iemand lang of kort en bereikt het einde.

De verlichte Līlā zei:

O Godin, verschaft U mij alstublieft opheldering over de dood: is het plezierig of onplezierig en wat gebeurt er daarna?

Sarasvatī zei:

Lieve, er zijn drie typen menselijke wezens: de dwaas, degene die concentratie en meditatie beoefent en de yogi (of de intelligente). De twee laatste typen doen afstand van het lichaam door de beoefening van de yoga van concentratie en meditatie en vertrekken volgens hun eigen wil en goeddunken. Maar de dwaas die geen concentratie en meditatie beoefend heeft, is afhankelijk van de genade van krachten buiten zichzelf en zal grote angst ervaren bij het naderen van de dood.

Zo is de wet aan het begin van de schepping vastgelegd door het oneindige bewustzijn. Wanneer de levensadem niet vrijuit kan stromen, houdt het leven van de mens op. Maar dit alles is verbeelding. Hoe kan het oneindige bewustzijn ophouden te bestaan? De mens is niets anders dan oneindig bewustzijn. Wie sterft er en wanneer; aan wie behoort dit oneindige bewustzijn en op wat voor manier? Zelfs al sterven er miljoenen lichamen, dit oneindige bewustzijn blijft onverminderd bestaan.

Wanneer de stroom van de levensadem ophoudt, wordt het bewustzijn van het individu volkomen passief. Bedenk, O Līlā, dat bewustzijn zuiver, eeuwig en oneindig is; het ontstaat niet, noch houdt het op te bestaan. Het is er altijd, in de bewegende en niet bewegende schepselen, in de hemel, in de bergen en in vuur en lucht. Wanneer de levensadem ophoudt, heet het lichaam 'dood' of 'inert' te zijn. De levensadem keert terug naar zijn bron – lucht – en het bewustzijn, bevrijd van herinnering en neigingen, blijft over als het Zelf.

Dat atomaire etherische deeltje, dat herinneringen en neigingen bezit, wordt gekend als jīva; en het blijft daar achter als de jīva zelf, in de ruimte waar het dode lichaam is. En men verwijst er naar als 'preta' of vertrokken ziel. Deze jīva nu doet afstand van zijn ideeën en wat het tot dan toe beleefd heeft en neemt dan andere dingen waar zoals in een droom of in dagdromen.

Na een kort moment van verlaagd bewustzijn begint de jīva zich te verbeelden dat het ziet dat hij een ander lichaam, een andere wereld en een andere levensperiode heeft.

28 februari [III.55] Vervolg Līlā (het uitdoven van saṃsāra)

Sarasvatī vervolgde:

Wat de jīva ook ziet, hij ervaart het. Want in deze lege ruimte van oneindig bewustzijn is er niet zoiets als tijd, handeling enz. Dan verbeeldt de jīva zich 'de god van de dood heeft me naar de hemel (of hel) gezonden', en 'ik genoot van het plezier van de hemel' of 'ik onderging de kwellingen van de hel', en 'ik ben geboren als dier enz., zoals door de god van de dood is opgedragen'. Dit gaat steeds door totdat de jīva verlicht is door zelf-kennis.

De bergen, de bossen, de aarde en de lucht — dit alles is slechts oneindig bewustzijn. Alleen Dat is het uiteindelijke bestaan van alles, de werkelijkheid in alles en daardoor scheen dat zuivere oneindige bewustzijn in het allereerste begin telkens datgene te worden, waarvan het de vorm aannam, wanneer het zich manifesteerde. Tot nu toe is het nog steeds zo. Wanneer de levensadem in de lichamen komt en begint te vibreren in de verschillende lichaamsdelen, wordt er gezegd dat deze lichamen leven. Dergelijke levende lichamen bestonden direct aan het begin van de schepping. Wanneer deze lichamen waar de levensadem in kwam niet vibreerden, werden zij bomen en planten genoemd. Het is inderdaad slechts een klein deel van het oneindige bewustzijn dat de intelligentie wordt in deze lichamen. Deze intelligentie, die in de lichamen komt, brengt de verschillende organen tot bestaan zoals de ogen.

Wanneer die intelligentie, die een deel is van het oneindige bewustzijn, zich verbeelde een boom te zijn, werd het een boom, of een rots, dan werd het een rots, of gras, dan werd het gras. Er is geen verschil tussen het bezielde en onbezielde, tussen intelligent of inert, er is geen enkel verschil in de essentie van de substanties, want het oneindige bewustzijn is overal gelijkelijk aanwezig. De verschillen komen slechts door de intelligentie die zichzelf identificeert als verschillende substanties.

Hetzelfde oneindige bewustzijn is bekend onder verschillende namen in deze verschillende substanties. Op dezelfde wijze is het hetzelfde oneindige bewustzijn dat door de intelligentie herkend wordt als wormen, mieren en vogels. Hierin is geen vergelijking mogelijk of een gevoel van verschil; evenals de mensen die op de Noordpool leven de mensen op de Zuidpool niet kennen en daarom zichzelf niet met hen vergelijken. Iedere onafhankelijke substantie, die als zodanig door deze intelligentie benoemd wordt, bestaat op zichzelf, zonder dat er verschil is met de andere substanties. Substanties te omschrijven als 'bezielde' en 'onbezielde' is als een kikker die geboren is in een rotshol en een die daarbuiten geboren is verschillend te noemen, de ene bezielde en de andere onbezielde!

O Līlā, ik denk dat koning Vidūrata nu het hart van het lichaam van koning Padma wil binnengaan. Hij beweegt zich erheen en stemt zich af op het egoprincipe in het hart van Padma en Vidūrata verbeeldt zich dat hij een andere wereld nadert. Laten we voortgaan langs onze eigen paden; men kan het pad van een ander niet betreden!

29 februari [III.56, 57] Vervolg Līlā (over de betekenis van dromen)

Vāsiṣṭha vervolgde:

Intussen verliet de levensadem het lichaam van koning Vidūratha. Zijn intelligentie rees op in de ruimte in een etherische vorm. Līlā en Sarasvatī zagen dit en volgden het. Binnen enkele seconden kwam die etherische vorm weer tot bewustzijn, toen de periode van bewusteloosheid na de dood voorbij was. Līlā en Sarasvatī traden opnieuw dat prachtige paleis binnen en de kamer waar het gebalsemde lichaam van koning Padma lag. Alle bedienden van de koning waren in diepe slaap. En daar naast het lichaam van koning Padma zagen ze de tweede Līlā die de koning vol overgave koelte toewuifde, maar zij zag hen niet.

Rāma vroeg:

Er werd gezegd dat de eerste Līlā tijdelijk haar lichaam naast dat van de koning had verlaten en met Sarasvatī reisde in een etherisch lichaam, maar nu wordt dit lichaam helemaal niet meer genoemd.

Vāsiṣṭha antwoordde:

Toen de eerste Līlā verlicht werd, verbrak haar etherische ware wezen de verbinding met de grove fysieke vorm, die het ego zich verbeeld had, en het smolt als sneeuw voor de zon. In feite was het Līlā's verbeelding die het door onwetendheid had doen lijken alsof ze een fysiek lichaam had. In de geest van de misleide manifesteert zich het onwerkelijke en wanneer de misleiding verdreven is bestaat die onwetende verbeelding niet meer. Deze ingebeeelde overtuiging, dat het onware waar is, is diep geworteld door deze zich steeds herhalende verbeelding.

Zelfs zonder het te vernietigen kan men zich van het ene naar het andere etherische lichaam begeven, zoals men in een droom de ene vorm na de andere kan aannemen zonder de vorige vorm te verlaten. Het lichaam van de yogi is waarlijk onzichtbaar, etherisch, ook al lijkt het zichtbaar in de ogen van de onwetende toeschouwer en zo'n onwetende toeschouwer denkt en zegt daardoor: 'deze yogi is dood'. Want waar is het lichaam, wat bestaat echt en wat sterft er? Dat wat is, is; slechts de misleiding verdwenen.

Rāma vroeg:

Wordt het fysieke lichaam van een yogi een etherisch lichaam?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Hoe vaak heb ik het je nu al verteld, O Rāma, en nog steeds begrijp je het niet. Alleen het etherische lichaam bestaat: en door een voortdurende verbeelding lijkt het verbonden met een fysiek lichaam. Evenals een onwetende (die denkt dat hij het fysieke lichaam is), wanneer hij dood gaat en het lichaam gecremeerd wordt, een subtiel lichaam heeft, zo heeft de yogi die verlichting bereikt tijdens zijn leven, een etherisch lichaam.

1 maart [III.58, 59] Padma's nirvāṇa

Vāsiṣṭha vervolgde:

Intussen weerhield Sarasvatī de jīva van Vidūratha ervan om het lichaam van koning Padma binnen te gaan.

De verlichte Līlā vroeg Sarasvatī:

O Godin, hoeveel tijd is er verstreken vanaf het moment waarop ik in contemplatie ging tot aan nu?

Sarasvatī antwoordde:

Lieve, het is een maand geleden dat je in contemplatie bent gegaan. In de eerste vijftien dagen is je lichaam door de grote hitte, die ontwikkeld wordt door prāṇāyāma, verdampt. Het werd als een gedroogd blad en viel neer, vervolgens werd het stijf en koud. De ministers dachten dat je jezelf gedood had en cremeerden dat lichaam en nu verschijn je hier door je eigen wens in je etherische lichaam. Er zijn geen herinneringen aan voorbije levens noch kwaliteiten die zich in vorige incarnaties gevormd hebben. Wanneer de intelligentie zich gevestigd heeft in de overtuiging van de etherische natuur wordt het lichaam vergeten, zoals men in zijn jeugd het leven als foetus is vergeten. Vandaag is het de 31ste dag en ben je hier. Kom, laten we onszelf voorstellen aan deze andere Līlā.

Toen de tweede Līlā hen voor zich zag staan, knielde ze neer en eerde hen. Sarasvatī vroeg haar:

Vertel ons eens hoe je hier bent gekomen?

De tweede Līlā antwoordde:

Toen ik flauw viel in het paleis van Vidūratha, wist ik een tijdje helemaal niets meer. Toen zag ik mijn subtiële lichaam opstijgen in de lucht en zat ik in een hemelse wagen die mij hierheen bracht en ik zag dat Vidūratha hier lag te slapen in een zee van bloemen. Ik dacht dat hij vermoeid was van de strijd en zonder hem te storen wuifde ik hem koelte toe.

Sarasvatī liet de jīva van Vidūratha onmiddellijk het lichaam binnen gaan. De koning ontwaakte direct als uit een sluimering. De beide Līlā's bogen voor hem. De koning vroeg de verlichte Līlā: "Wie ben je, wie is zij en waar komt ze vandaan?" De verlichte Līlā antwoordde: "Heer, ik ben Uw vrouw uit een vorige incarnatie en Uw vaste gezellin, zoals een woord en zijn betekenis samen gaan. Deze Līlā is Uw andere vrouw; zij is een reflectie van mij, door mij geschapen voor Uw genoegen en zij die daar gezeten is op die gouden troon is de godin Sarasvatī. Zij is hier als gevolg van onze grote voorspoed." Dit alles gehoord hebbend, ging de koning rechtop zitten en groette Sarasvatī. Sarasvatī zeggende hem met een lang leven, gezondheid, rijkdom e.d. en verlichting.

Zo is het verhaal van Līlā, O Rāma, wat ik je tot in detail verteld heb. Het overwegen van dit verhaal zal je geest bevrijden van het geringe vertrouwen in de echtheid van wat je hebt waargenomen.

2 maart [III.60, 61] Over de aard van de wereld

Rāma zei:

Ik bid U, verklaar mij het geheim van tijd; in het verhaal van Līlā duurde een heel leven soms slechts acht dagen, soms een maand. Ik sta versteld. Bestaan er verschillende tijdschalen in verschillende universa?

Vāsiṣṭha antwoordde:

O Rāma, dat wat men denkt in zichzelf, in zijn eigen intelligentie, alleen dat wordt door hem ervaren. Voor iemand die lijdt duurt de nacht een tijdperk en een feestnacht gaat in een moment voorbij. In een droom is een moment niet verschillend van een tijdperk, maar voor de wijze, wiens bewustzijn deze belemmeringen heeft overstegen, is er noch nacht noch dag.

Rāma vroeg:

Hoe ontstaat eigenlijk de illusie van 'ik' en 'de wereld' zonder enige oorzaak?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Zoals alle dingen gelijkelijk door intelligentie zijn doordrongen, zo is te allen tijde het 'niet-gemanifesteerde alles' het Zelf van alles. We gebruiken de uitdrukking 'alle dingen'; het is slechts een manier van spreken, want slechts het oneindige bewustzijn van Brahman bestaat. Evenals er geen verschil is tussen de armband en het goud, is er geen verschil tussen het universum en het oneindige bewustzijn. Slechts het bewustzijn is het universum; het universum is als zodanig niet het oneindige bewustzijn, zoals de armband gemaakt is van goud, maar het goud is niet gemaakt van de armband.

In dat oneindige bewustzijn is een diep ingeworteld 'niet-herkennen' van zijn oneindige natuur. Dat lijkt zich te manifesteren als 'ik' en 'de wereld'. Net zoals er een idee is hoe een marmeren beeld eruit ziet, ook al is dit nog niet uitgehouwen, zo bestaat ook dit besef van 'ik en de wereld' in het oneindige bewustzijn. Dat wordt gekend als zijn schepping. Het woord 'schepping' heeft geen andere betekenis. Er vindt geen schepping plaats in het opperste wezen of het oneindige bewustzijn en het oneindige bewustzijn is niet betrokken in de schepping. Zij verhouden zich niet tot elkaar als een verdeelde relatie.

Het oneindige bewustzijn ziet als het ware zijn eigen intelligentie in zichzelf, hoewel het er niet van verschilt, zoals wind niet verschilt van zijn eigen beweging. Op het moment dat er een onwerkelijke scheiding is, ontstaat er in dat bewustzijn een besef van ruimte, dat door de kracht van het bewustzijn verschijnt als het element 'ruimte'. Dat gelooft vervolgens zelf lucht te zijn en dan vuur. Vanuit dit besef ontstaan vuur en licht en dat bevat vervolgens het besef van water met de kwaliteit smaak en dat gelooft zelf aarde te zijn met de kwaliteit geur en vastheid. Zo lijken de elementen water en aarde tot manifestatie te zijn gekomen.

3 maart [III.61] Over de aard van de wereld, vervolg

Vāsiṣṭha ging verder:

Tegelijkertijd was er in dit oneindige bewustzijn het besef van een tijdseenheid die gelijk is aan het eendmiljoenste deel van een oogwenk en hieruit ontwikkelde zich de tijdschaal rechtstreeks tot een tijdvak bestaand uit verscheidene omwentelingen van de vier tijdperken, wat de tijdspanne is van een kosmische schepping. Het oneindige bewustzijn is hier niet bij betrokken, want dat is niet onderhevig aan opkomen en verdwijnen (wat kenmerkend is voor alle tijdschalen) en het is zonder begin, midden en einde.

Het oneindige bewustzijn alleen is de werkelijkheid, altijd wakker en verlicht en met de schepping is het hetzelfde. Dat oneindige bewustzijn is de onverlichte verschijning van deze schepping en zelfs na deze schepping is het steeds hetzelfde. Het is altijd hetzelfde. Wanneer we in onszelf door het Zelf realiseren dat bewustzijn de absolute Brahman is, dan ervaren we dat als alles – net als die ene energiestroom die in al onze ledematen aanwezig is.

We kunnen zeggen dat deze wereldverschijning slechts werkelijk is, voor zover het de manifestatie van bewustzijn is en door directe ervaring en het is onwerkelijk zodra het door de geest en de zintuigen wordt vastgepakt. Wind wordt als werkelijk ervaren in zijn beweging en het wordt als niet-bestaand beschouwd, wanneer er geen beweging is; zo kan ook deze wereldverschijning beschouwd worden als werkelijk en onwerkelijk. De aan een luchtspiegeling gelijke verschijning van de drie werelden bestaat als niet verschillend van de absolute Brahman.

De schepping bestaat in Brahman net zoals een spruit in het zaad, vloeibaarheid in water, zoetheid in melk en scherpheid in een Spaanse peper, maar in onwetendheid lijkt het verschillend en onafhankelijk van Brahman te zijn. Er is geen oorzaak voor het bestaan van de wereld als een zuivere reflectie in de absolute Brahman. Wanneer er een besef is van schepping, lijkt deze er te zijn en wanneer er door inspanning een begrip is van niet-schepping, is er geen wereld.

Niets is ooit waar dan ook geschapen en niets komt ooit tot een einde. De absolute Brahman is alles, de opperste vrede, ongeboren, zuiver bewustzijn en eeuwig. Werelden binnenin werelden verschijnen in ieder atoom. Wat kan de oorzaak zijn en hoe ontstaat deze?

Wanneer we ons afkeren van het besef van 'ik' en 'de wereld', zijn we vrij: het besef van 'ik ben dit' is hier de enige binding. Zij die het oneindige bewustzijn kennen als het naamloze, vormloze substratum van het universum, verwerven de overwinning op saṃsāra (zich herhalende geschiedenis).

4 maart [III.62, 63] De grootsheid van Brahman

Rāma vroeg:

Het is duidelijk dat alleen Brahman bestaat, O heilige wijze! Waarom is het dan zo dat zelfs deze heiligen en wijze mannen bestaan in deze wereld, alsof dat zo door God geregeld is – en wat is God?

Vāsiṣṭha antwoordde:

O Rāma, er bestaat de kracht of energie van het oneindige bewustzijn, die altijd in beweging is; dat alleen is de werkelijkheid van alle onvermijdelijke toekomstige gebeurtenissen, want het doordringt alle tijden. Het is die kracht, die de natuur van ieder object bestuurt. Die kracht (cit śakti) staat ook bekend als Mahasāttā (het grote zijn), Mahāciti (de grote intelligentie), Mahāśakti (de grote kracht), Mahādr̥ṣṭi (het grote zien), Mahākriyā (de grote doener of het grote doen), Mahodbhavā (het grote worden), Mahāspandā (de grote trilling). Het is deze kracht die alles bekleedt met zijn specifieke kwaliteit, maar die kracht is niet verschillend of onafhankelijk van de absolute Brahman; het is even werkelijk als een luchtkasteel. De wijzen maken een verbaal onderscheid tussen Brahman en de kracht en zeggen dat schepping het werk is van die kracht.

Het onderscheid is in de taal, evenals we spreken over het lichaam als geheel en in delen. Het oneindige bewustzijn wordt zich gewaar van zijn kracht, evenals we ons gewaar worden van de ledematen van ons lichaam. Dit gewaarzijn is bekend als niyati (de kracht van het Absolute waardoor de natuur wordt bepaald). Het staat ook bekend als daiva of 'goddelijke beschikking'.

Dat jij me deze vragen stelt, wordt geregeld door niyati en de manier waarop je reageert op mijn lering wordt ook geregeld door niyati. Als iemand zegt: 'God zal mij voeden' en verder niets doet, is dat ook het werk van niyati. Deze niyati kan niet aan de kant worden geschoven, zelfs niet door goden als Rudra. Wijze mensen moeten echter hun inspanning niet opgeven, want niyati werkt alleen door inspanning. Deze niyati heeft twee kanten, menselijk en bovenmenselijk: de eerste zien we waar inspanning vrucht draagt en de laatste waar het dat niet doet.

Als we niets doen en we alles af laten hangen van niyati, dat het voor ons zal doen, zullen we spoedig merken dat ons leven ons verlaat – want het leven is actie. Men kan door de hoogste superbewuste staat binnen te gaan, de adem doen stoppen en bevrijding bereiken, maar dat is ongetwijfeld de hoogste inspanning.

Alleen het oneindige bewustzijn verschijnt op de ene manier op een bepaalde plaats en op een andere op een andere plaats. Er is geen verschil tussen dat bewustzijn en zijn kracht, zoals er geen verschil is tussen de golven en het water, de ledematen en het lichaam. Die scheiding wordt slechts ervaren door de onwetende.

5 maart [III.64, 65] De aard van het individu

Rāma vroeg:

Als het oneindige bewustzijn en zijn inherente bewegende kracht de enige werkelijkheid is, hoe verwerft de jīva dan een schijnbare werkelijkheid in de ene zonder tweede?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Deze vreselijke boze geest, die bekend staat als jīva, ontstaat slechts in de geest van de onwetende als een gereflecteerde werkelijkheid of verschijning. Niemand, ook niet de wijzen of heiligen, kunnen met zekerheid zeggen wat dat is, want er zijn geen aanwijzingen omtrent zijn natuur.

In de spiegel van oneindig bewustzijn verschijnen ontelbare weerspiegelingen die de verschijning van de wereld veroorzaken. Dit zijn de jīvā (individueen). Jīva is als een kleine rimpeling aan de oppervlakte van de oceaan van Brahman; of slechts een kleine flikkering van de vlam van een kaars in een windstille kamer. Wanneer in die lichte beweging de oneindigheid van het oneindige bewustzijn wordt bedekt, lijkt er een beperking van bewustzijn te verschijnen. Ook dit is inherent aan dat oneindige bewustzijn en die beperking van bewustzijn wordt jīva genoemd.

Zoals een vonk van een vlam in contact komt met een ontvlambare substantie en een zelfstandig vuurtje wordt, wordt deze beperking van bewustzijn, wanneer het gevoed wordt door latente neigingen en herinneringen, geconcentreerd tot egoïsme of ik-heid. Deze ik-heid is geen vaste realiteit, maar de jīva ziet dit als werkelijk, zoals het blauw van de lucht. Wanneer het egoïsme zijn eigen leven gaat leiden, wordt de geest daarmee gevuld, het idee van een onafhankelijke en afgescheiden jīva, geest, Māyā of kosmische illusie, kosmische natuur enz.

De intelligentie die deze dingen ondersteunt, roept de natuurlijke elementen tevoorschijn zoals aarde, water, vuur, lucht en ruimte. Door de associatie met deze elementen wordt deze zelfde intelligentie een sprankje licht, hoewel het in waarheid het kosmische licht is. Dan condenseert het tot ontelbare vormen – een boom, een vogel, een boze geest of halfgoden enz. De eerste van deze verschijningen is Brahmā, de schepper en deze schept andere vormen door gedachten en door de wil. De jīva, karma en god is dus slechts een trilling in bewustzijn en al het andere volgt daaruit.

Schepping (van de geest) is slechts een beweging in bewustzijn en de wereld bestaat in de geest! Het lijkt te bestaan door een onvolledig inzicht, een onvolledig begrip. Het is niet meer dan een lange droom en indien dit wordt begrepen, zal alle dualiteit ophouden en dan worden Brahman, jīva, geest, Māyā, doener, actie en de wereld allemaal gezien als synoniemen voor dat ene, ondeelbare, oneindige bewustzijn.

6 maart [III.66, 67] De macht van de geest

Vāsiṣṭha vervolgde:

Het Ene werd nooit veel, O Rāma. Wanneer vele kaarsen worden aangestoken met een kaars, dan is dat dezelfde vlam die alle kaarsen doet branden; zo lijkt ook de ene Brahman veel te zijn. Wanneer we de onwerkelijkheid van deze verscheidenheid doorzien, zijn we bevrijd van ellende.

Jīva is niets anders dan de beperking van bewustzijn; wanneer de beperking verdwijnt is er vrede – zoals voor degene die schoenen draagt de hele wereld geplaveid is met leer. Wat is deze wereld? Niets anders dan een verschijningsvorm, zoals de stam van een plaatje niets anders is dan bladeren. Zoals sterke drank het mogelijk maakt dat we allerlei fantasieën zien in een lege ruimte, is de geest in staat ons de verscheidenheid in de eenheid te doen zien. Evenals een dronkaard een boom ziet bewegen, ziet de onwetende beweging in deze wereld.

Wanneer de geest dualiteit waarneemt dan is er zowel dualiteit als eenheid (de tegenpool) en wanneer de geest de waarneming van dualiteit laat vallen, is er noch dualiteit noch eenheid. De mens, die stevig gevestigd is in de eenheid van het oneindige bewustzijn, of hij nu stil zit of actief is in werk, wordt beschouwd als in vrede te zijn in zichzelf. Het gevestigd zijn in deze opperste staat wordt ook wel de staat van het oplossen van het persoonlijke zelf in het opperste Zelf genoemd of de staat van 'kennis hebben van de leegte'.

Door de agitatie in de geest lijkt het bewustzijn het object van kennis te worden! Er ontstaan daardoor allerlei valse voorstellingen in de geest zoals 'ik ben geboren' enz. Die kennis is niet anders dan het denken en staat bekend als onwetendheid of misleiding.

Om zichzelf te bevrijden van de ziekte van saṁsāra of wereldverschijning is er geen andere remedie dan wijsheid of zelfkennis. Alleen kennis kan de illusie, van de slang in het touw te zien, doorbreken. Met die kennis is er geen verlangen in de geest naar zinnelijke genoegens die de onwetendheid slechts doen toenemen. Is er dus begeerte, geef er niet aan toe: wat is daar nu zo moeilijk aan?

Er is agitatie of beweging in de geest, wanneer er voorstellingen van objecten zijn. Maar wanneer er geen objecten of ideeën zijn, dan is er geen beweging of gedachte in de geest. Is er beweging, dan lijkt de wereld er te zijn; wanneer er geen beweging is, dan is de wereld er niet meer. De gedachtewereld zelf wordt jīva genoemd, oorzaak en gevolg; dat is het zaad van de wereldverschijning. Daarna volgt het scheppen van het lichaam.

7 maart [III.67] Waar de geest aan denkt dat ziet hij

Vāsiṣṭha vervolgde:

Door verschillende oorzaken is er deze beweging van gedachten; de ene wordt er gedurende één leven van bevrijd en de ander doet er duizenden geboorten over. De beweging van de gedachten ontnemt ons het zicht op de waarheid en dan is er het gevoel van 'ik ben' en 'dit is van mij' enz.

De wereldverschijning is de wakende staat van bewustzijn, egoïsme is de droomstaat, de substantie van de geest is de diepe slaap en zuiver bewustzijn is de vierde staat of onweerlegbare waarheid. Maar zelfs boven deze vierde staat is de absolute zuiverheid van bewustzijn. Hij die daarin gevestigd is, stijgt uit boven verdriet.

Er wordt gezegd dat de wereldverschijning de absolute Brahman als zijn oorzaak heeft, zoals de ruimte de oorzaak is van de groei van een boom (ruimte belemmert immers zijn groei niet, maar maakt het mogelijk). In feite is Brahman geen actieve oorzakelijke factor en dit kan ontdekt worden door onderzoek. Zoals iemand die maar doorgraaft in de aarde uiteindelijk lege ruimte vindt, zo zal voortgaand onderzoek de waarheid onthullen dat dit alles niets anders is dan het oneindige bewustzijn.

Rāma vroeg:

Ik bid U, zeg me hoe het komt dat deze schepping zo uitgebreid wordt?

Vāsiṣṭha vervolgde:

De trilling in oneindig bewustzijn is niet verschillend van dat bewustzijn. Door deze trilling komt de jīva tot bestaan en door de jīva ontstaat de geest, want de jīva denkt. De geest zelf bevat het besef van de vijf elementen en hij transformeert zichzelf in deze elementen. Waar de geest ook aan denkt, dat ziet hij. Hierna verwerft de jīva één voor één de zintuigen – de tong, de ogen, de neus, het voelen enz. Daarbij is geen oorzakelijk verband tussen de geest en de zintuigen, maar er is een samenvallen van de gedachte en de manifestatie van de zintuigen – zoals een kraai in een palmboom zit en de vrucht toevallig naar beneden valt en het lijkt of de kraai de vrucht los heeft gewrikt! Aldus kwam de eerste kosmische jīva tot bestaan.

Rāma vroeg:

Wijze heer, als er in waarheid geen onwetendheid bestaat, waarom zouden we ons dan druk maken over bevrijding of over onderzoek?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Rāma, die gedachte komt te zijner tijd wel, niet nu! Bloemen bloeien en vruchten rijpen in de daarvoor bestemde tijd.

De kosmische jīva laat de klank OM horen en door zuivere wil schept het de verschillende objecten. Zoals door Wil de schepper Brahmā tot bestaan werd gebracht, wordt ook een worm geschapen. Daar de worm echter in onzuiverheid verwickeld is, is zijn handelen onbelangrijk. Het verschil is illusoir. In waarheid bestaat de schepping niet en is er dus geen onderscheid.

8 maart [III.68-70] Het verhaal van Karkaṭī

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, in verband met dit onderwerp is er een oude legende die ik je nu zal vertellen.

In het noorden van de Himālāyas leefde eens een afschuwelijke demon Karkaṭī genaamd. Ze was groot, zwart en weerzinwekkend om te zien. Dit monster kreeg nooit genoeg van eten en had altijd honger. Ze dacht: "Als ik alle mensen die in het district Jambudvīpa wonen in een keer opeet, zal mijn honger verdwijnen. Allereerst zal ik boete doen, want door boetedoening zal ik kunnen bereiken wat anders zeer moeilijk te verkrijgen is."

Karkaṭī vertrok naar de toppen van de Himālāya en begon haar boetedoening. Binnen afzienbare tijd was ze vel over been.

Duizend jaren waren voorbij gegaan. Toen verscheen de schepper Brahmā voor haar, verheugd over haar boetedoening. Zij maakte een innerlijke buiging voor hem en dacht: "Ik zal vragen mij te veranderen in een levende stalen naald (Śūcikā), een belichaming van ziekte. Met die gunst kan ik tegelijkertijd binnendringen in de harten van alle wezens en mijn wens vervullen en mijn honger stillen." Toen Brahmā tegen haar zei: "Ik ben verheugd over je boetedoening, vraag me om een gunst van jouw keuze", sprak ze haar wens uit. Brahmā zei: "Zo zal het zijn, je zult eveneens Viṣūcikā zijn. Zo klein als je bent zul je pijn veroorzaken bij hen die verkeerd voedsel eten en een verkeerd leven leiden door hun hart binnen te dringen."

Onmiddellijk, O Rāma, begon de demon met het reusachtige lichaam in te krimpen tot de grootte van een naald. Ze werd zo fijn dat ze onzichtbaar was. Ze werd voortdurend gevolgd door haar andere vorm Viṣūcikā (cholera) genaamd. Hoewel ze nu uiterst fijn en onzichtbaar was, veranderde haar demonische natuur helemaal niets. Viṣūcikā was stralend en zo subtiel als de geur van bloemen en omdat ze afhankelijk was van de levenskracht van anderen was ze zeer toegewijd in haar werk. Ze had de gunst gekregen die ze wenste, maar kon haar wens om alle wezens te verslinden niet vervullen! Dat kwam omdat ze slechts zo groot was als een naald! Hoe vreemd is het niet dat misleide wezens geen vooruitziende blik hebben. De wrede pogingen van een zelfzuchtig iemand om zijn egoïstische doelen te bereiken leiden meestal tot een ander resultaat, zoals iemand die zijn gezicht niet in de spiegel kan zien, wanneer hij er hijgend en puffend op af rent, doordat zijn eigen adem de spiegel met een waas bedekt.

Śūcikā kroop in de lichamen van mensen, die door vorige ziektes al verzwakt of die zwaarlijvig waren en veranderde zichzelf in Viṣūcikā (cholera). Śūcikā drong zelfs in het hart van een gezond en intelligent iemand en tastte zijn intellect aan. In sommige gevallen echter verliet ze de persoon wanneer deze een behandeling onderging om beter te worden met medicijnen of met behulp van een mantra.

9 maart [III.70-72] Vervolg Karkaṭī (naald en cholera)

Vāsiṣṭha vervolgde:

Śūcikā (cholera) had ontelbare onzichtbare verblijfplaatsen. In stof en vuil op de grond, op vuile handen, in de stof van een doekje, in de spieren van het lichaam, op een vuile huid bedekt met modder, in de groeven van de handpalm en andere delen van het lichaam door aftakeling, plaatsen met veel vliegen, in een lusteloos lichaam, in hopen vergane bladeren, op plaatsen zonder gezonde bomen, op mensen met vuile kleren en met ongezonde gewoonten, in half vergane boomstronken waarin vliegen hun eitjes leggen, in poelen met stilstaand water, in vervuild water, in open riolen in de straten, in herbergen voor reizigers en in steden waar veel dieren zijn zoals olifanten, paarden e.d.

Onaangetast of zonder weerstand van anderen werkt Śūcikā aan de vernietiging en dood van velen. Ook wel jīva-Śūcikā genoemd, dringt ze door in alle wezens als de levenskracht met behulp van prāṇa en apāna en veroordeelt de jīva tot ellende door scherpe pijnen (van jicht en reumatiek) die hem gek maken. Ze komt binnen via de voet (als een naald) en drinkt bloed en zoals alle slechte mensen geniet ze van andermans ellende.

(Terwijl Vāsiṣṭha dit vertelde, ging de zon onder en kwam de dag ten einde. De groep ging in gebed.) De volgende dag vervolgde Vāsiṣṭha:

Na een lange, lange tijd op deze manier haar leven te hebben doorgebracht was Karkaṭī volkomen gedesillusioneerd en had berouw over haar dwaze wens om mensen te willen verslinden. Het kostte haar duizend jaar boetedoening en vervolgens het minderwaardige bestaan van een naald (en cholera virus). En zo beklagde ze zich over haar ongelukkige bestaan, dat ze over zichzelf had afgeroepen:

"Oh, waar is mijn lichaam ter grootte van een berg en waar is de vorm van een naald? Helaas, ik ben verloren. Ik heb werkelijk mijn geest en mijn verstand verloren! De geest die zich richt op allerlei calamiteiten schept eerst verwarring en slechtheid en deze breiden zich later uit tot ongeluk en verdriet. Ik ben nooit vrij, altijd overgeleverd aan de genade van anderen. Ik ben afhankelijk van anderen en doe wat zij willen dat ik doe. Ik wenste de kwade geest om alles te verslinden te bevredigen, maar dit leidde tot een remedie die erger is dan de kwaal en een nog kwadere geest ontstond. Ik ben een domme gek, want ik vergooide een groot, reusachtig lichaam en verkoos opzettelijk het verachtelijke lichaam van een virus of een naald."

Karkaṭī liet de wens om alle levende wezens te verslinden in één keer varen en ging naar de Himālayā. Op één voet staande begon ze haar boetedoening. Haar hele wezen werd gezuiverd door deze boetedoening en ze verkreeg de hoogste wijsheid. De energie die vrijkwam door haar boetedoening deed de Himālayā als het ware in vuur en vlam staan. Indra, de koning van de hemel, hoorde van de wijze Nārada over Karkaṭī's ongekende onderneming.

10 maart [III.73-77] Vervolg Karkaṭi, direct inzicht is de hoogste Leraar

Vāsiṣṭha vervolgde:

Indra gaf Vāyu, de god van de wind, de opdracht om precies te achterhalen waar Śūcikā was. In de Himālayā zag Vāyu Śūcikā staan als een andere top van de berg. Ze was bijna helemaal opgedroogd. Toen Vāyu (wind) haar mond binnenging, blies ze het steeds uit. Ze had haar levenskracht samengetrokken in de top van haar hoofd en stond als een perfecte yogin. Vāyu snelde terug naar de hemel om het aan Indra te rapporteren. Indra ging daarna naar Brahmā en in antwoord op zijn verzoek ging Brahmā naar Śūcikā, die verzonken was in haar boetedoening.

Intussen was zij hierdoor totaal gezuiverd. Ze had directe kennis verkregen van de opperste oorzaak der oorzaken door haar eigen onderzoek van de intelligentie in haar. Voorwaar, direct onderzoek van al de bewegingen in je eigen bewustzijn is de opperste guru of leraar, O Rāma, en niemand anders. Brahmā zei haar: "Vraag om een gunst." Zij keek in zichzelf: "Ik heb het Absolute gerealiseerd. Wat moet ik met gunsten?"

Brahmā zei:

De eeuwige wet van de wereld kan niet opzij gezet worden, O ascete, en die bepaalt dat jij je vorige belichaming terugkrijgt, gelukkig leeft gedurende lange tijd en dan bevrijding bereikt. Je zult een verlicht leven leiden en alleen de slechte en zondige mens kwelen en nauwelijks schade aanrichten – en ook dat gebeurt slechts om je natuurlijke honger te stillen.

Śūcikā aanvaardde wat Brahmā zei en spoedig veranderde haar belichaming van de naald in een reusachtig bergachtig lichaam.

Karkaṭi verkreeg haar vroegere demonische vorm. Ze ervoer honger, want zolang als er een belichaming is, is het onderworpen aan zijn eigen fysieke wetten, honger en dorst inclusief. Ze hoorde een hemelse stem zeggen: "O Karkaṭi, benader onwetende en misleide mensen en laat wijsheid in hen ontwaken. Dit is het enige doel voor verlichte wezens. Degene, die je zo probeert wakker te schudden maar die niet opstaat voor de waarheid, is geschikt voor consumptie. Je laadt geen zonde op je door zo iemand te verslinden."

Na dit gehoord te hebben ging Karkaṭi een oerwoud in waar bergstammen en jagers woonden. Er was daar een koning die Vikram heette. Het was de gewoonte dat deze koning samen met zijn minister midden in de nacht het woud introk om zijn onderdanen te beschermen en rovers en ander tuig te bedwingen. Karkaṭi zag deze twee en overwoog: "Deze mannen zijn hier natuurlijk gekomen om mijn honger te stillen. Zij zijn onwetend en daarom een last op deze aarde. Deze mensen lijden hier en in levens hierna; lijden is het enige doel in hun leven! De dood is voor hen een welkome verlossing uit hun lijden en het kan zijn dat zij na hun dood ontwaken en bevrijding zoeken. Ah, maar het kan ook zijn dat zij wijze mannen zijn en ik wil geen wijze mannen doden. Want wie een duurzaam geluk, roem en een lang leven wenst te hebben, zal met alle middelen de goede mensen moeten eren en aanbidden en hen alles geven wat zij wensen. Laat me hun wijsheid testen. Als ze wijs zijn zal ik ze geen kwaad doen. Wijze, goede mannen zijn inderdaad een weldaad voor de mensheid."

11 maart [III.78-79] Vervolg Karkaṭī, de vragen van Rākṣasa

Vāsiṣṭha vervolgde:

Karkaṭī riep:

He daar, jullie onderkruipsels die hier in het oerwoud dwalen! Wie zijn jullie? Zeg het mij snel, anders zal ik jullie verslinden.

De koning en de minister aanschouwden haar verschrikkelijke gestalte en zonder enige beroering zei de minister tegen haar: "O, demon, waarom ben je zo boos? Het zoeken naar voedsel is natuurlijk voor alle levende wezens en in het uitoefenen van onze natuurlijke functies hoeven we niet zo slecht gehumeurd te zijn. Zelfs zelfzuchtige doelen worden door de wijzen bereikt met passende middelen en een passend gedrag of handeling, nadat zij woede en agitatie hebben opgegeven en hun toevlucht hebben genomen in gelijkmoedigheid en een heldere geest. Wij hebben duizenden insecten gezien zoals jij en hebben hen rechtvaardig behandeld, want het is de taak van een koning de slechten te straffen en de goeden te beschermen. Geef je woede op en bereik je doel door tot rust te komen. Dat is passend gedrag – of men in staat is zijn ambitie te bereiken of niet, men moet kalm blijven. Vraag ons wat je wilt, want we hebben nog nooit een bedelaar met lege handen weggestuurd."

Karkaṭī bewonderde de moed en de wijsheid van de twee en dacht: "Laat ik deze kans gebruiken om de twijfels in mijn geest op te lossen: want hij is echt een dwaas die in het gezelschap van een wijze verzuimt zijn twijfels te doen oplossen." Ze zei tegen hen: "Als jullie geen kennis over het Zelf hebben, dan zal ik jullie volgens mijn aangeboren natuur verslinden. Om dit te onderzoeken zal ik jullie een aantal vragen stellen. Geef mij de juiste antwoorden.

"O koning, wat is het dat Een is en toch veel en dat miljoenen universa doordringt? Wat is het dat zuivere ruimte is en dat toch niet lijkt te zijn? Wat is het dat mij in jou is en jou in mij; wat is het dat beweegt en toch niet beweegt; wat is het dat een rots is en toch bewust en wat speelt prachtige spelletjes in lege ruimte; wat is het dat noch de zon is noch de maan of het vuur en toch eeuwig schijnt; wat is het atoom dat zo ver lijkt maar toch zo dichtbij; wat is het dat is van nature bewustzijn is maar niet gekend kan worden; wat is het dat alles is, maar toch niets van dat al; wat is het dat, hoewel het het ware Zelf is, van alles verhuld wordt door onwetendheid en pas wordt bereikt na vele levens van intense en volhardende inspanning; wat is het dat klein is als een atoom, en toch een berg bevat en dat de drie werelden verandert in een grasspriet; wat is het dat zonder zijn atomische natuur te verliezen groter lijkt dan de grootste berg; wat is dat atoom waarin het gehele universum rust als een zaad gedurende de kosmische oplossing?

"Wat is het dat verantwoordelijk is voor de werking van alle elementen in het universum, hoewel het niets doet; waarvan zijn de ziener, het geziene en het zien gemaakt; wat is het dat de driedelige manifestatie bedekt en onthult; en waarin is de schijnbare drievoudige verdeling van tijd gevestigd; wat is het dat afwisselend tot manifestatie komt en verdwijnt?"

12 maart [III.80] Antwoorden van de minister aan Karkaṭī over het Zelf

De minister antwoordde:

Ik zal je vragen zeker beantwoorden. O dame! Want dat waar al je vragen naar verwijzen is het opperste Zelf.

Dat Zelf is fijner dan ruimte, want het heeft geen naam en kan niet beschreven worden en noch de geest noch de zintuigen kunnen het bereiken of bevatten. Het is zuiver bewustzijn. Het gehele universum bestaat in dat bewustzijn dat is als een atoom, zoals een boom in het zaad aanwezig is: maar dan bestaat het universum als bewustzijn en niet als het universum. Dat bewustzijn bestaat, want dat is de ervaring van een ieder en dat alleen is het Zelf van iedereen en omdat het is, is al het andere er.

Dat Zelf is leeg als de ruimte, maar het is niet niets, want het is bewustzijn. Het is; maar doordat het niet ervaren kan worden door de geest en de zintuigen, is het niet. Omdat het het Zelf van allen is, kan het door niemand ervaren worden (als object van ervaring). Hoewel het Een is, wordt het gereflecteerd in alle atomen van het bestaan en lijkt zo veel te zijn. Deze verschijning is echter onwerkelijk zoals een 'armband' een denkbeeldige verschijning is van het goud dat alleen werkelijk is. Maar het Zelf is niet onwerkelijk. Het is geen leegte of een niets, want het is het Zelf van alles en het is het ware Zelf van degene die zegt 'het is' en van degene die zegt (of denkt) 'het is niet!' Bovendien kan zijn bestaan indirect ervaren worden zoals het bestaan van kamfer ervaren kan worden door de geur. Dat alleen is het Zelf van alles als bewustzijn en dat alleen is de substantie die de wereldverschijning mogelijk maakt.

In die oneindige oceaan van bewustzijn ontstaan draaikolken, bekend als de drie werelden, spontaan en natuurlijk net als stroomversnellingen ontstaan door de aard van stromend water. Dit bewustzijn lijkt een leegte te zijn doordat de denkende geest en de zintuigen het niet kunnen bevatten; maar omdat het door zelfkennis gekend kan worden, is het geen leegte. Door de ondeelbaarheid van bewustzijn ben ik jij en jij bent mij; maar: het ondeelbare bewustzijn zelf is noch 'ik', noch 'jij' geworden! Wanneer de valse voorstellingen van jij en ik opgegeven zijn, rijst er het gewaarzijn op dat er noch 'ik,' noch 'jij' noch 'alles' is; misschien is alleen 'dat' alles.

Het Zelf is oneindig en beweegt, terwijl het niet beweegt en toch is het altijd aanwezig in ieder atoom van het bestaan. Het komt niet en gaat niet, want ruimte en tijd krijgen slechts door bewustzijn hun betekenis. Waar kan het Zelf heen gaan, als het alles omvat? Als een pot van de ene plek naar een andere plek wordt verplaatst, wordt de ruimte erin niet verplaatst, want alles bestaat altijd in ruimte.

13 maart [III.80] Antwoorden van de minister aan Karkaṭi, vervolg

De minister vervolgde:

Het Zelf, dat zuiver bewustzijn is, lijkt inert en onbezield en wordt klaarblijkelijk geassocieerd met onbeweeglijkheid. In de oneindige ruimte heeft dit oneindige bewustzijn oneindige objecten doen verschijnen en dit lijkt allemaal ‘gedaan’, maar het is alleen maar verbeelding er is niets gedaan. Het is dus zowel bewustzijn als inertie, de niet-doener en de doener.

De werkelijkheid in vuur is dit Zelf of bewustzijn; toch brandt het Zelf niet, noch verbrandt het, het is de werkelijkheid in alles en oneindig. Het is het eeuwige licht dat schijnt in de zon, de maan en het vuur, maar ongebonden. Het schijnt zelfs als alle vuur gedoofd is, het verlicht alles van binnen uit. Dat alleen is de intelligentie, die in iedere plant, boom of struik aanwezig is en ze in stand houdt. Dat Zelf of oneindig bewustzijn is de schepper, de beschermer en oppergod van alles gezien vanuit het gewone standpunt; maar vanuit het absolute standpunt gezien heeft het Zelf geen afgebakende rollen te spelen, omdat het het Zelf van alles en allen is.

Alles is afhankelijk van bewustzijn, zelfs de bergen zijn doordrongen van het Zelf. Het bevat zowel het moment als een eeuwigheid en deze tijdsmaten lijken werkelijk te zijn, zoals de onderwerpen in een droom werkelijk lijken. In een oogwenk bestaat de eeuwigheid, zoals een hele stad gereflecteerd wordt in een kleine spiegel. Als dat het geval is hoe kan men dan beweren dat er dualiteit is of geen dualiteit? Dit atomische Zelf of oneindig bewustzijn alleen lijkt een moment of een eeuwigheid te zijn, dichtbij en ver weg en niets is ervan gescheiden en dit zijn geen tegenstellingen.

Zo lang als we de armband als armband zien, wordt het goud niet gezien; maar als we de armband slechts zien als een naam en niet als realiteit, dan kunnen we het goud zien. Zo ook wanneer we de wereld als werkelijkheid zien, dan kunnen we het Zelf niet zien, maar wanneer deze veronderstelling opzij gezet kan worden, wordt bewustzijn gerealiseerd. Het is alles, dus werkelijk. Het wordt niet ervaren, dus is het onwerkelijk.

Wat er lijkt te zijn is slechts de betovering van Māyā, dat een scheiding schept in bewustzijn in subject en object. Het is net zo werkelijk als een droomstad. Het is noch waar, noch onwaar, slechts een lang aanhoudende illusie. Het is de veronderstelling van verdeeldheid die verscheidenheid schept, rechtstreeks vanaf de schepper Brahmā tot het kleinste insect. Zoals in een enkel zaadje alle kenmerken van de boom altijd aanwezig zijn, zo bestaat deze schijnbare verdeeldheid altijd in het Zelf, maar als bewustzijn.

14 maart [III.81] Antwoorden van de koning aan Karkaṭi over het Zelf

Karkaṭi zei:

Ik ben verheugd over de antwoorden van de minister, O koning. Nu wil ik graag Uw antwoorden horen.

De koning zei:

Je vragen, O edele dame, hebben betrekking op de eeuwige Brahman die zuiver bewustzijn is. Het kan gekend worden als de geest ontdaan is van alle gedachtebewegingen. Het uitbreiden en het terugtrekken van zijn manifestatie worden gewoonlijk beschouwd als het scheppen en oplossen van het universum. Wanneer het gekende ten einde komt wordt het in stilte tot uitdrukking gebracht, want het is niet uit te drukken. Het is het extreem subtiële midden, tussen twee extremen in en dat midden heeft twee kanten. Het doet zich voor als verdeeld, door de veelvoudigheid in dit universum, maar in waarheid is het onverdeeld.

Als Brahman het wenst, komt de wind tot bestaan, maar die wind is niets anders dan zuiver bewustzijn. Evenzo is het met het denken over klank en is er de denkbeeldige projectie hoe klank moet klinken. Dat opperste subtiële atomische wezen is alles en niets. Door zijn almacht lijkt dit alles er te zijn.

Dit Zelf kan op honderden manieren en via honderden wegen bereikt worden; toch als het bereikt is, is er niets bereikt! Het is het opperste Zelf en toch is het niets. Men zwerft in het woud van saṃsāra of de zich herhalende geschiedenis, tot de wijsheid daagt die in staat is de onwetendheid te verdrijven, die de wereld als werkelijk doet lijken. In waarheid is het het oneindige bewustzijn dat het universum waarneemt in zichzelf door zijn eigen kracht Māyā genaamd.

Hoewel het Zelf uiterst subtiel en fijn is en bestaat als zuiver bewustzijn is het hele universum er totaal van doordrongen. Dit alomtegenwoordige wezen inspireert puur door zijn bestaan de wereldverschijning om 'naar zijn pijpen te dansen'. Dat wat subtieler is dan een honderdste deel van het puntje van een haar is toch groter dan het grootste door zijn alomtegenwoordigheid.

Alleen het licht van zelfkennis verlicht alle ervaringen. Het schijnt door zijn eigen licht. Dit innerlijk licht lijkt van buitenaf te komen en alle uiterlijke objecten te verlichten. De andere bronnen van licht zijn niet verschillend van het duister van onwetendheid en zij lijken alleen maar te schijnen. Het innerlijk licht van bewustzijn schijnt altijd zowel binnen als buiten, dag en nacht. Als een mysterie verlicht het de gevolgen van onwetendheid zonder de duisternis van onwetendheid te verdrijven.

Binnen de atomisch kleine ruimte van bewustzijn bestaan alle ervaringen, zoals in een honingdruppel alle subtiële essenties bestaan van bloem, blad en vrucht. Vanuit dat bewustzijn breiden alle ervaringen zich uit, want het ervaren en degene die ervaart zijn één bewustzijn. Al dit oneindige bewustzijn is alleen echt alles: en alle handen en ogen behoren tot Dat, hoewel het door zijn extreme subtiliteit geen ledematen heeft.

15 maart [III.81] Antwoorden van de koning aan Karkaṭi, vervolg

De koning vervolgde:

Dit oneindige bewustzijn ervaart in een oogwenk een eeuwigheid in zichzelf, zoals men in een korte droom jeugd, ouderdom en zelfs de dood kan ervaren. Al deze dingen die in het bewustzijn verschijnen, zijn niets anders dan bewustzijn. Daarom hoewel het Zelf noch de doener is noch degene die ervaringen ervaart, is het de doener van alle handelingen en degene die ervaringen ervaart; niets staat er los van. In het atoom van oneindig bewustzijn zijn de doener en degene die ervaart in hetent aanwezig.

De wereld is nooit echt geschapen, noch zal hij verdwijnen. Hij wordt slechts als onwerkelijk beschouwd vanuit het relatieve standpunt. Vanuit het absolute standpunt is het niet verschillend van het oneindige bewustzijn.

Heiligen spreken van het binnenste en het buitenste, wat slechts woorden zijn zonder een overeenkomstige substantie. Ze zijn bedoeld om de onwetenden te onderrichten. De ziener, die zelf ongezien blijft, ziet zichzelf en de ziener wordt nooit een object van bewustzijn. De ziener is slechts het zien en wanneer de latente psychische indrukken verdwenen zijn, herkrijgt de ziener zijn ware zijn: wanneer er een voorstelling is buiten zichzelf, is er een ziener gecreëerd. Is er geen subject, dan is er ook geen object; zonder vader is er geen zoon. Het is het subject dat object wordt. Er is geen object (geziene) zonder een subject (ziener). Nogmaals, het subject is slechts subject in relatie tot het object, zoals het de zoon is, die de man 'vader' maakt; maar doordat het subject (de ziener) zuiver bewustzijn is, is hij in staat het object op te roepen. Dit kan niet andersom, het object roept niet het subject op. Daarom is alleen de ziener werkelijk en het object een hallucinatie; alleen goud is echt, de 'armband' is naam en vorm. Zolang de vorm 'armband' bestaat, wordt het zuivere goud niet gezien; zolang het object blijft bestaan is er de scheiding tussen de ziener en het geziene. Maar, zoals het bewustzijn in de armband het goud goud doet zijn, manifesteert het subject (de ziener) het object (het geziene) en realiseert daardoor subjectiviteit of bewustzijn. Het ene is de reflectie van het andere: er is geen werkelijke dualiteit. Het subject bestaat door het object en het object is slechts een reflectie van het subject; er kan geen dualiteit zijn als er geen een is. Waarom is het idee van 'eenheid' noodzakelijk, als er slechts één is? Wanneer er zo ware kennis is verworven door juist onderzoek en begrip, blijft alleen datgene over wat niet in woorden kan worden uitgedrukt.

Verdeeldheid is geen tegenstelling van eenheid! Al dit speculeren omtrent eenheid en verdeeldheid is slechts om het lijden te overwinnen: de waarheid bevindt zich achter dit alles en is het opperste Zelf.

16 maart [III.82-85] Het verhaal van de tien zonen van Indu

Vāsiṣṭha vervolgde:

Na geluisterd te hebben naar de wijze woorden van de koning, werd Karkaṭī stil en verdween haar demonische aard. Zij sprak tot hen: "O wijze mannen, jullie verdienen het om aanbeden en gediend te worden. Ik ben volledig ontwaakt door Uw heilzame gezelschap. Degene die zich verheugt in het gezelschap van de wijzen hoeft niet te lijden in deze wereld, zoals iemand die een kaarsvlam draagt, geen duisternis ziet."

Op verzoek van de koning werd Karkaṭī een charmante jonge vrouw en was zijn gast. Iedere avond nam ze weer haar demonische gestalte aan en verslond de criminelen en zondaars die naar haar toe gezonden werden door de koning. Overdag was ze steeds de charmante jonge vrouw.

Ik vertelde je dit verhaal omdat ik me haar vragen en de antwoorden van de koning herinnerde. In essentie ontstaat de veelvoudigheid van het universum uit het oneindige bewustzijn, zoals de vertakkingen van een boom (met zijn bladeren, bloemen, vruchten enz.) zich ontwikkelen uit een zaadje, waarin deze veelvoudigheid niet te zien is.

O Rāma, slechts het luisteren naar mijn woorden zal je ongetwijfeld verlichten; hier bestaat geen twijfel over. Weet dat het universum enkel en alleen uit Brahman voortkomt. In de geschriften worden woorden gebruikt om dit over te brengen. Oorzaak en gevolg, verschil en geen verschil, kennis en onwetendheid, pijn en plezier – deze paren van tegenstellingen zijn uitgevonden om de onwetenden te onderwijzen. In waarheid bestaan zij niet. Zolang er woorden gebruikt worden om de waarheid te benoemen is dualiteit onvermijdelijk: deze dualiteit berust echter niet op waarheid. Alle verdeeldheid is een illusie.

Ooit vroeg ik de schepper Brahṁā hoe deze schepping in het begin geschapen werd en hij antwoordde als volgt:

Brahṁā zei:

Mijn kind, het is slechts geest die als dit alles verschijnt. Aan het einde van de vorige periode kwam de kosmische nacht. Toen ik ontwaakte aan het einde van die nacht, deed ik mijn ochtendgebeden en keek om me heen en wenste het universum te scheppen. Ik aanschouwde de oneindige leegte, waar noch licht was noch duisternis. In mijn hart zag ik subtiele visioenen. Daar in mijn geest en met mijn geest zag ik verscheidene schijnbaar onafhankelijke universa. In al deze universa zag ik ook mijn eigen tegenhangers – schepers en allerlei soorten wezens. Terwijl ik naar dit alles keek, vroeg ik me verbaasd af "Hoe is het mogelijk dat ik dit alles kan zien met mijn geest in die grote leegte?" Ik dacht aan een van de zonnen in een van de zonnestelsels en stelde hem die vraag.

17 maart [III.85-86] Het verhaal van de tien zonen van Indu, vervolg

De Zon antwoordde:

O grootheid, U bent de almachtige schepper van dit alles, U bent de Heer. Het is slechts de geest, die verschijnt als deze onophoudelijke en eindeloze scheppende activiteit, die door onwetendheid iemand misleidt en laat denken dat het werkelijk of onwerkelijk is. O Heer, natuurlijk kent U de waarheid, maar U vraagt mij te antwoorden en ik zeg dit:

O Heer der heren, bij de berg Kailāsa is een plek die Suvarṇajāta genoemd wordt en waar Uw zoons een leefgemeenschap gesticht hebben. Daar leefde een heilige man genaamd Indu, een afstammeling van de wijze Kāśyapa. Hij en zijn vrouw hadden alles wat zij wensten behalve een nakomeling. Zij baden tot heer Śiva die hen een gunst schonk.

Spoedig na deze gebeurtenis werden er tien briljante en stralende zonen geboren. De jongens groeiden op tot jonge mannen en hadden op zevenjarige leeftijd alle heilige geschriften al bestudeerd. Na enige tijd verlieten de ouders hun lichaam en werden bevrijd.

De tien jongelingen waren zeer bedroefd over het verlies van hun ouders. Op een dag kwamen ze bijeen en vroegen elkaar: "O broeders, wat is hier het meest wenselijke doel voor ons om naar te verlangen en wat niet ongelukkig maakt? Koning of keizer zijn of zelfs de god Indra, de god van de hemel, is niets, want zelfs Indra regeert de hemel slechts voor anderhalf uur, gezien in het licht van de levensspanne van de Schepper. Daarom denken we dat slechts het bereiken van de taak van Schepper het beste is van alle godentaken, want dat zal gedurende een heel tijdperk niet ten einde komen."

Allen waren het hier mee eens en ze besloten dat de taak van Brahmā het beste was dat bereikt kon worden, want dat overstijgt ouderdom en dood.

De oudste broer zei:

Doe alsjeblieft wat ik jullie zeg. Vanaf nu contempleren we voortdurend "Ik ben Brahmā, gezeten op een lotus in volle bloei." Alle broers contempleerden vervolgens op de volgende wijze: "Ik ben Brahmā, de schepper van het universum. De wijzen en ook Sarasvatī, godin der wijsheid, zijn in mij in hun persoonlijke vorm. De hemel met alle hemelse wezens is in mij. Bergen, continenten en oceanen zijn in mij. Halfgoden en demonen zijn in mij en de zon schijnt in mij. Schepping vindt nu plaats. Schepping bestaat nu en nu is de tijd van oplossing. Een tijdperk is voorbij. De nacht van Brahmā is daar. Ik bezit zelfkennis en ben bevrijd."

18 maart [III.87-88] Heb geen wens om te handelen noch om niet te handelen

De Zon vervolgde:

Heer, vervolgens waren de broers verzonken in diepe contemplatie met het doel schepers van de wereld te worden. Hun lichamen losten op en wat ervan over was, werd opgegeten door wilde dieren. Maar zij gingen door in hun onbelichaamde staat gedurende lange, lange tijd tot het tijdperk ten einde was en er een alles verbrandende hitte-uitbarsting was van de Zon gevolgd door een wolkbreuk, die alles vernietigde. De wijze mannen stonden daar nog steeds in hun onbelichaamde toestand met de vaste overtuiging scheppers van het universum te worden.

Bij het dagen van een nieuwe schepping stonden ze nog steeds op dezelfde plaats, op dezelfde manier, met hetzelfde doel. Zij werden de scheppers. Zij waren de tien schepers die U zag en U zag ook hun universa. Heer, ik ben een van de zonnen die schijnen in de universa die zij creëerden.

De Schepper vroeg de Zon: O Zon, als al deze universa door deze tien scheppers geschapen zijn, wat moet ik dan nog doen? Wat blijft er voor mij dan nog over?

De Zon antwoordde: Heer, U heeft geen wensen noch motieven vanuit Uzelf. Natuurlijk hoeft U niets te doen. Wat baat het om het universum te scheppen? Het scheppen van het universum is voor U zeer zeker een tijdsbesteding zonder enige motivatie!

Heer, schepping verschijnt door U en U bent vrij van iedere wens of motief evenals de zon zonder enige intentie schijnt en gereflecteerd wordt door het water, dat eveneens geen intentie heeft om te reflecteren. Houd U bezig met scheppen zonder wens of wilskracht, zoals de zon het dag- en nachtritme veroorzaakt zonder enige intentie, want wat bereikt U ermee om Uw natuurlijke functie niet te vervullen?

De wijzen hebben geen wens tot handelen, maar ook geen wens om niet te handelen.

Heer, U ziet dit zojuist door de heilige mannen geschapen universum door Uw eigen geestesoog. Met de fysieke ogen nemen we slechts de objecten waar, die door onze eigen geest geschapen zijn – niets anders. Deze door de geest geschapen objecten kunnen niet vernietigd worden; alleen de objecten die zijn samengesteld uit materiële substanties komen tot verval. Een persoon is gemaakt van datgene wat stevig gevestigd is als de waarheid van zijn wezen in zijn eigen geest: dat is hij en niets anders.

19 maart [III.89] Het verhaal van Ahalyā (wat je denkt dat ben jij)

De Zon vervolgde:

Heer, alleen de geest is de schepper van de wereld en alleen de geest is het hoogste individuele. Wat door de geest gedaan wordt is activiteit, wat gedaan wordt door het lichaam is geen activiteit. Wees je gewaar van de kracht van de geest: door onophoudelijke aandacht werden de zonen van de heilige man scheppers van het universum! Wanneer iemand daarentegen denkt: 'ik ben een klein lichaam' wordt hij een sterfelijk wezen. Hij, wiens bewustzijn naar buiten gericht is, ervaart pijn en plezier; maar de yogi die naar binnen gekeerd is, houdt zich niet bezig met pijn en plezier. Hierover bestaat een legende, die ik je zal vertellen.

In het land Magadha leefde eens een koning; Indradyumna was zijn naam. Koningin Ahalyā was zijn vrouw. Ook woonde daar ter plaatse een knappe jonge man Indra, die nogal zedeloos was. Op een dag tijdens een bijeenkomst hoorde de koningin het verhaal over de verleiding van de beroemde Ahalyā door Indra, de koning van de hemel. Hierdoor vatte zij een grote liefde op voor de jonge Indra.

Ahalyā was doordrongen van liefde voor Indra en met de hulp van een van haar bedienden liet ze de jongeman bij zich brengen. Vanaf dat moment ontmoetten zij elkaar op een geheime plaats en amuseerden zich met elkaar.

Ahalyā was zo verliefd op Indra dat zij hem overal zag. Alleen al de gedachte aan hem deed haar stralen. Hun liefde groeide en hun verhouding kwam naar buiten en bereikte de koning.

De woedende koning strafte hen op verschillende manieren ten einde de relatie te verbreken: zij werden in ijskoud water gezet, gebraden in kokende olie, vastgebonden aan de poten van een olifant en kregen zweepslagen.

Indra zei lachend tot de koning:

O koning, het hele universum is niets anders dan mijn geliefde en zo is het ook bij Ahalyā. Daarom zijn we onaantastbaar. Heer, ik ben slechts geest en het individu is slechts geest. U kunt het lichaam straffen, maar niet de geest noch daar enige verandering in aanbrengen. Als de geest ergens volledig van vervuld is, kan niets hem raken wat er ook met het lichaam wordt gedaan. De geest wordt zelfs niet aangetast door gunsten of vervloekingen, zoals een berg niet in beweging gebracht wordt door de horens van een dier. Het lichaam schept de geest niet, maar de geest schept het lichaam. De geest is het zaad voor het lichaam; wanneer de boom sterft, sterft het zaad niet, maar wanneer het zaad vergaat, sterft ook de boom. Als het lichaam verdwijnt kan de geest nieuwe lichamen voor zichzelf scheppen.

20 maart [III.90, 91] Vervolg Ahalyā (geest is de schepper)

De Zon vervolgde:

Heer, de koning raadpleegde vervolgens de wijze Bharata en bepleitte dat hij het recalcitrante paar zou straffen door een vloek over hen uit te spreken. De wijze sprak vervolgens een vloek over hen uit. Zij zeiden echter tegen de wijze en de koning: "Helaas, jullie begrijpen er niets van. Door ons te vervloeken hebben jullie de verdienste verspild die verkregen wordt door boetedoening. Jullie vloek zal zeker onze lichamen vernietigen, maar daardoor verliezen we niets. Niemand kan de geest van anderen vernietigen." De vloek van de wijze vernietigde hun lichamen en zij verlieten deze om weer samen geboren te worden als dieren, en toen als vogels en daarna als een mensenpaar in een heilige familie. Door de onvoorwaardelijke, totale liefde voor elkaar werden ze geboren als man en vrouw. Zelfs de bomen in het woud waren geïnspireerd en beïnvloed door de totale liefde en toewijding van dit paar.

Zelfs de vloek van de wijze kon geen verandering brengen in de geest van dit paar. Heer, zo kunt U ook niet tussenbeide komen wanneer de tien zonen van de heilige man een schepping creëren. Maar wat verliest U als zij zich bezighouden met hun eigen schepping? Laat hen hun eigen wereld scheppen met hun eigen geest! U kunt die niet vernietigen, zoals de reflectie in een kristal niet verwijderd kan worden.

Heer, schep de wereld in uw eigen bewustzijn zoals U dat wilt. In werkelijkheid zijn het oneindige bewustzijn, de geest (het eigen bewustzijn) en de oneindige ruimte allemaal van een en dezelfde substantie, doordrongen door het oneindige bewustzijn. U kunt dus onafhankelijk van wat de jongemannen hebben geschapen, zoveel werelden scheppen als U zelf wilt!

Brahmā zei tegen Vāsiṣṭha:

Nadat ik naar het advies van de Zon geluisterd had, begon ik meteen de werelden te scheppen als een natuurlijke uitdrukking van mijn eigen wezen. Ik verzocht de Zon mijn eerste metgezel te zijn bij deze taak. En zo was hij de Zon in de schepping van de jonge mannen en de vader van het menselijk ras in mijn schepping en hij speelde deze dubbelrol zeer efficiënt. In overeenstemming met mijn motieven bracht hij de schepping van de werelden tot stand. Wat er ook in het bewustzijn van iemand opkomt, dat schijnt tot bestaan te komen, dat schiet wortel en draagt zelfs vrucht! Zo is de kracht van de geest. Zoals de zonen van de heilige man scheppers van de wereld werden door de kracht van hun geest, zo werd ook ik de schepper van de wereld. Het is de geest die hier dingen doet verschijnen, zoals bijvoorbeeld het lichaam e.d. Niets anders is zich van het lichaam gewaar.

21 maart [III.91] Over het bezielde en onbezielde

Brahmā, de schepper zei:

Het geïndividualiseerde bewustzijn (geest) heeft in zichzelf een veelvoudige potentie, net als kruiden hun smaak hebben. Dat bewustzijn verschijnt als het subtiële of etherische lichaam en in een grovere vorm verschijnt het als fysieke of materiële lichaam. Dat individuele bewustzijn wordt 'jīva' of individuele ziel genoemd wanneer de potenties in haar meest verfijnde staat zijn. En, wanneer al het gespeel van de jīva ophoudt, straalt dat bewustzijn als het opperste wezen. Ik ben niet, noch is er iemand in dit universum, alles is slechts oneindig bewustzijn. Evenals het doel van de jongemannen gemanifesteerd werd, is alles wat verschijnt gebaseerd op oneindig bewustzijn. De intentie van de jonge mannen maakte dat zij zich scheppers voelden; zo ben ook ik.

Het zuivere en oneindige bewustzijn denkt slechts over zichzelf als de jīva en als de geest en uiteindelijk denkt hij dat hij het lichaam is. Deze droom wordt realiteit door het voortduren van deze droomgelijke fantasie! Het is zowel werkelijk als onwerkelijk: omdat het wordt waargenomen lijkt het werkelijk, maar door de inherente tegenstrijdigheid is het onwerkelijk. De geest is bezielde omdat hij gebaseerd is op bewustzijn; wordt hij gezien als iets buiten het bewustzijn dan is hij inert en misleid. Is er waarneming dan neemt de geest de rol op zich van het object van waarneming — maar niet in werkelijkheid — precies zoals, wanneer die als zodanig wordt waargenomen, de armband wordt gezien, hoewel die in werkelijkheid goud is.

Dit alles is Brahman, en daarom is zelfs wat inert is zuiver bewustzijn; maar wij allen, vanaf mijzelf tot aan de rotsen, zijn ondefinieerbaar — noch inert noch bezielde. Er kan geen begrip bestaan van twee totaal verschillende dingen: slechts wanneer er overeenkomst is tussen het subject en het object is waarneming mogelijk. Met met betrekking tot dat wat ondefinieerbaar is en waarvan het bestaan niet zeker is, zijn 'inert' en 'bezielde' slechts woorden zonder substantie. In de geest wordt geloofd dat het subject bezielde is en het object inert. De jīva hangt dan ook wat rond, gepakt door deze misleiding. In waarheid is deze dualiteit een schepping van de geest, een hallucinatie. Natuurlijk kunnen we ook niet met zekerheid vaststellen dat deze hallucinatie bestaat. Alleen het oneindige bewustzijn bestaat.

Wanneer deze illusoire verdeling niet wordt gezien voor wat het is, ontstaat er een vals ego. Maar wanneer de geest zijn eigen natuur onderzoekt, verdwijnt deze tweedeling en dan is er de realisatie van het oneindig bewustzijn en verwerft men een grote gelukzaligheid.

22 maart [III.92] Over de krachten van de geest

Vāsiṣṭha vroeg Brahmā:

Heer, hoe is het mogelijk dat de vloek van de wijze Indra's lichaam trof en niet zijn geest? Als het lichaam niet verschillend is van de geest dan zou die vloek de geest ook moeten treffen? Wilt U zo vriendelijk zijn mij uit te leggen hoe dit komt?

Brahmā, de schepper antwoordde:

Mijn beste, in het universum heeft ieder belichaamd wezen, van Brahmā tot een berg, een tweevoudig lichaam. Het eerste is het mentale lichaam, dat rusteloos is en snel handelt. Het tweede is het stoffelijke lichaam dat eigenlijk niets doet. Dit stoffelijke lichaam wordt overweldigd door een vloek, een gave of liefdevolle behandeling; het is dom, krachteloos, zwak en voorbijgaand als een waterdruppel op een lotusblad en volledig afhankelijk van lot, bestemming e.d. De geest echter is onafhankelijk, hoewel hij afhankelijk lijkt. Wanneer deze geest zich vol vertrouwen inspant voor zelfonderzoek, dan raakt hij buiten het bereik van ellende; telkens wanneer hij daarnaar streeft zal hij op datzelfde moment de vruchten plukken van dit streven.

Het fysieke lichaam kan niets verwerven; aan de andere kant bereikt het mentale lichaam resultaten. Wanneer de geest zich steeds richt op dat wat zuiver is, is hij immuun voor de effecten van een vervloeking. Het lichaam valt in het vuur of in de modder, maar de geest ervaart slechts waar hij op gericht is. Dit werd door Indra bewezen en ook door de wijze Dhīratapā, die een religieus offer wilde verrichten en in een onzichtbare bron viel, toen hij materiaal verzamelde voor het offer; hij voerde het ritueel uit in de geest en plukte de vruchten ervan. De tien zonen van de wijze waren ook in staat het Brahmā-schap te verwerven door mentale inspanning; zelfs ik kon het niet voorkomen.

Geestelijke en lichamelijke ziekte, evenals vervloekingen en 'het boze oog' raken de geest die is toegewijd aan het Zelf niet meer dan een lotusbloem een rots kan splijten door erop te vallen. Daarom moeten we ons inspannen met de geest om deze het zuivere pad te doen gaan, met het Zelf om ervoor te zorgen dat het Zelf het pad van zuiverheid treedt. Alles waar de geest zich op richt, krijgt onmiddellijk vorm. Door intense contemplatie kan de geest een radicale verandering teweeg brengen in zichzelf en zichzelf genezen van de onzuivere visie waarin illusies voor waar worden aangezien. Wat de geest doet, wordt als waarheid ervaren. Het maakt dat de mens die in het maanlicht zit dit ervaart als een verzengende hitte; en dat iemand die in de brandende zon zit aangename koelte ervaart.

Dat is de geheimzinnige kracht van de geest.

23 maart [III.93, 94] Wens is de oorzaak van de schepping

Vāsiṣṭha vervolgde:

Alles is in een staat van ondeelbaarheid, doordat de absolute Brahman in zijn ondeelbare staat alles doordringt Wanneer die staat zich door zijn eigen wil verdicht, wordt de kosmische geest geboren. In die geest rijst de intentie op, die leidt tot het bestaan van de verschillende elementen in hun uiterst subtiële staat; het totaal van dit alles is die verlichte kosmische figuur die Brahmā de Schepper wordt genoemd; dus is deze Schepper niets anders dan de kosmische geest.

O Rāma, alle objecten en substanties in dit universum zijn te voorschijn gekomen in de absolute Brahman, zoals golven in de zee. In dit ongemanifesteerde universum ziet de geest van Brahmā, de Schepper, zichzelf als het egoïsme (ahankāra) en daarom wordt Brahmā de kosmische geest, Brahmā de schepper van het universum. Alleen de kracht van die kosmische geest blijkt de diverse krachten in het universum te zijn. Oneindige aantallen schepselen worden in deze kosmische geest gemanifesteerd en dan worden zij gekend als diverse jīva's.

Wanneer deze diverse jīvā's verschijnen in de oneindige ruimte van het bewustzijn, schijnbaar samengesteld uit de elementen, komt het bewustzijn in elk van deze lichamen binnen door het openen van de levenskracht en dat vormt het zaad van alle lichamen, bewegend en onbeweeglijk. Dan vindt de geboorte plaats van het individu en elk individueel wezen wordt toevalligerwijze (zoals de neerstrijkende kraai en de vallende kokosnoot) in contact gebracht met verschillende potenties wier expressie de wet van oorzaak en gevolg doet ontstaan enz. en ten gevolge daarvan het stijgen en dalen in de evolutie. Slechts de wens is de oorzaak van dit alles.

O Rāma, zo is dit woud dat bekend staat als de wereldverschijning. Degene die deze diepe wortel doorhakt met de bijl van zelfonderzoek wordt ervan bevrijd. Sommigen doorzien dit snel, anderen slechts na lange tijd.

O Rāma, ik zal je nu een beschrijving geven van de verschillende wezens verdeeld in de beste, de slechtste en die daar tussenin zoals het ontstond aan het begin van de scheppingscirkelgang.

De eerste en beste onder de schepselen zijn geboren met nobele eigenschappen. Zij zijn van nature goed en toegewijd aan het verrichten van goede daden. Zij bereiken bevrijding in een paar levens en zijn vol licht en zuiverheid (satva).

Bij het middelste type overheerst de kwaliteit dynamiek en begeerte (rajas). Wanneer zulke mensen dicht genoeg bij bevrijding zijn om het te bereiken bij hun vertrek uit deze wereld, hebben zij een mengsel van rajas en satva.

Degenen, die zelfs na duizend levens nog steeds in duisternis verkeren, niet ontwaakt, staan bekend als wezens van het donker (tamas). Het zal lang duren voor zij bevrijding bereiken. Door de wil van de oneindige Brahman lijken al deze wezens in Hem te ontstaan en weer in Hem te verdwijnen.

24 maart [III. 95, 96] Onderzoek naar de aard van de geest

Vāsiṣṭha vervolgde:

Op het moment dat de kosmische geest zich manifesteerde in de absolute Brahman, ontstonden de natuurlijke kwaliteiten en het gedrag van de verschillende wezens en werden deze wezens beschouwd als jīvā. Er is geen scheiding tussen geest en handeling. Voordat een handeling er is, verschijnt hij eerst in de geest, met de geest zelf als zijn 'lichaam'. Handeling is dus niets anders dan een beweging van energie in bewustzijn en onvermijdelijk draagt die zijn eigen vrucht. Wanneer die handeling ten einde komt, komt ook de geest tot een eind; en als de geest ophoudt te bestaan, is er geen handeling meer. Dit geldt alleen voor de bevrijde wijze, niet voor anderen.

De geest is de enige waarneming en waarneming is beweging in bewustzijn. De uitdrukking van deze beweging is handeling en vervulling volgt. Waar de geest ook aan denkt, de instrumenten van handeling streven ernaar dit te verwerkelijken; dus nogmaals: geest is handeling. Echter geest, intellect, egoïsme, bewustzijn in het individu, handeling, beeldingskracht, geboorte en dood, latente neigingen, kennis, inspanning, herinnering, de zintuigen, de natuur, Māyā of illusie, activiteit en andere dergelijke woorden zijn slechts woorden zonder overeenkomende realiteit: de enige realiteit is het oneindige bewustzijn waarin deze concepten tot bestaan gedacht worden. Al deze concepten ontstonden toen bij een toevallige samenloop van omstandigheden (de kraai die de kokosnoot lijkt te doen vallen), het oneindige bewustzijn in een onbewaakt ogenblik zichzelf zag als het object van waarneming.

Wanneer aldus, bedekt door onwetendheid hetzelfde bewustzijn in een geagiteerde staat verscheidenheid ziet en objecten als zodanig identificeert, staat dit bekend als geest. Dat wordt, als het stevig gevestigd is in de overtuiging van een bepaalde waarneming, intellect (of intelligentie) genoemd. Het wordt egoïsme genoemd als het zichzelf in zijn onwetendheid en domheid beschouwt als een afgescheiden individu. Het wordt tot geïndividualiseerd bewustzijn (of denkstof) als het zich onthoudt van zelfonderzoek en zichzelf toestaat te spelen met ontelbare gedachten, die komen en gaan.

Terwijl zuivere beweging in bewustzijn karma of handeling is zonder een onafhankelijk doener, staat het bekend als karma (actie) wanneer de vruchten van de handeling worden opgeëist. Wanneer het het besef onderhoudt van 'ik heb dit eerder gezien' in relatie tot iets, gezien of ongezien, wordt het herinnering genoemd. Het wordt latente neiging (of potentie) genoemd wanneer de effecten van genoten geneugten in het veld van bewustzijn blijven voortduren, hoewel het effect zelf niet gezien wordt. Kennis is het, wanneer het zich bewust is van de waarheid dat het zien van verdeeldheid het gevolg is van onwetendheid. Wanneer het zich aan de andere kant in de verkeerde richting beweegt naar een nog groter zichzelf vergeten en diepere betrokkenheid in valse ideeën, dan wordt het onzuiverheid genoemd. Wanneer het het innerlijk onderhoudt met gewaarwordingen staat het bekend als de zintuigen (indriya). Wanneer het ongemantifesteerd blijft in het kosmische wezen, wordt het natuur genoemd. Wanneer het verwarring schept tussen de werkelijkheid en het verschijnsel, wordt het Māyā of illusie genoemd. Wanneer het oplost in het oneindige is er bevrijding. Wanneer het denkt 'ik ben gebonden' is er gebondenheid en wanneer het denkt 'ik ben vrij' is er vrijheid.

25 maart [III. 97, 98] Het verhaal van het grote woud

Vāsiṣṭha vervolgde:

Rāma, ruimte is drievoudig: de oneindige ruimte van onverdeeld bewustzijn, de eindige ruimte van verdeeld bewustzijn en de fysieke ruimte waarin de materiële wereld bestaat.

De oneindige ruimte van onverdeeld bewustzijn (cid-ākāśa) is dat wat in alles bestaat, binnen en buiten, als de ware getuige van dat wat werkelijk is en dat wat werkelijk lijkt. De eindige ruimte van verdeeld bewustzijn (cittākāśa) is dat wat de verdeling van tijd schept, wat alle wezens doordringt en geïnteresseerd is in het welzijn van alle wezens. De fysieke ruimte (bhūtākāśa) is dat waar andere elementen (lucht, vuur, water en aarde) in bestaan. De twee laatste vormen van ruimte zijn niet onafhankelijk van de eerste. In feite bestaan de laatste twee niet.

O Rāma, wat ook de oorsprong van de geest geweest is en wat de geest ook moge zijn, we moeten hem voortdurend richten op bevrijding door eigen inspanning. De zuivere geest is vrij van latente neigingen en daardoor bereikt hij zelfkennis. Doordat het gehele universum in de geest is, zijn daar ook de ideeën van gebondenheid en bevrijding. In verband hiermee vertel ik je de volgende legende die ik van de Schepper Brahmā zelf hoorde. Luister er aandachtig naar.

Er was eens een groot woud. Het was zo groot dat miljoenen vierkante kilometers in grootte leken op de ruimte in een atoom. Hier leefde slechts één persoon met duizend armen en benen. Hij was altijd rusteloos. Hij droeg een zweep waarmee hij zichzelf steeds sloeg en uit angst voor zijn eigen slagen rende hij steeds weg. Hij viel in een put, kroop eruit, sloeg zichzelf en rende weer weg in paniek, dit keer een bos bananenbomen in. Hoewel er geen ander wezen was om te vrezen hilde hij en schreeuwde het uit van angst. Hij bleef rennen en zichzelf slaan als voorheen.

Ik sloeg dit alles gade en met de kracht van mijn rede stopte ik hem voor een moment en vroeg: 'Wie ben jij en waarom gedrag je je zo?' Toen zei hij: 'Ik ben niemand en doe niets. Jij bent mijn grootste vijand en achtervolgt mij tot mijn grote verdriet en vreugde'. Toen keek hij naar zijn gekneusde lichaam en ledematen, en begon afwisselend huilen van verdriet en lachen van vreugde. Daarna begon hij zijn lichaam een voor een te ont-doen van zijn ledematen.

Onmiddellijk hierna zag ik een andere persoon rennen in het bos, evenals de eerste zichzelf slaand, huilend en kermend. Toen ik ook hem stilhield, begon hij mij te beschuldigen en rende weg gericht op zijn eigen manier van leven. Zo kwam ik op dezelfde wijze verschillende personen tegen. Sommigen luisterden naar mijn woorden en verwierpen hun vorige levenswijze en werden verlicht. Anderen negeerden mij of verachten mij zelfs. Anderen wilden zelfs niet uit de put of het dichte bos komen.

Zo is het grote woud, O Rāma. Niemand vindt er een echte rustplaats, hoe hun leven er ook uitziet. Zelfs heden ten dage zie je zulke mensen in deze wereld en jijzelf hebt zo'n leven in onwetendheid en illusie gezien. Omdat je jong en onwetend bent, begrijp je dit niet.

26 maart [III.99, 100] Vervolg grote woud (het werk van de rede)

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, dit grote woud is niet ver, noch die vreemde man in een vreemd land. De wereld zelf is het woud. Het is een grote leegte, maar deze leegte wordt alleen gezien in het licht van de rede. De toekijker was de Rede gepersonifieerd in mijzelf, en het was ik en niemand anders die de dwaasheid van hen door mijn rede, het zuivere onderscheidingsvermogen, kon waarnemen. Deze wijsheid wordt door sommigen aangenomen en door anderen verworpen. Die gaan door met lijden. Degenen, die het aannemen worden verlicht.

De persoon met duizend armen is de geest met ontelbare manifestaties. Deze geest straft zichzelf door zijn eigen latente neigingen en zwerft rusteloos rond in deze wereld. De put in het verhaal is de hel en het bos bananenbomen is de hemel. Het vochtige woud met doornige struiken is het leven van de mens in de wereld, met de ontelbare doornen van vrouw, kinderen, rijkdom enz. die hem steeds kwellen. De geest zwerft dan in de hel, dan weer in de hemel en dan in de wereld van menselijke wezens.

Zelfs wanneer het licht van wijsheid schijnt in het leven van de misleide ziel, verwerpt hij dit dom genoeg. Omdat hij die wijsheid als vijand beschouwt. En dan huilt hij en kermt hij in wanhoop. Soms ervaart hij een onvolledig ontwaken en weerstreeft de genietingen van de wereld zonder een juist begrip – deze onthechting blijkt zelf de bron van veel verdriet te zijn. Maar wanneer zo'n onthechting oprijst vanuit een volledig begrip, vanuit wijsheid, die ontstaan is door onderzoek naar de natuur van de geest, leidt deze onthechting tot opperste gelukzaligheid. Die geest zal zelfs met verbazing kijken naar zijn eigen voorgaande genietingen. Zoals de ledematen van de persoon werden afgehakt, neervielen en verdwenen, verdwijnen de latente neigingen van de persoon, die wijselijk onthecht raakt van de wereld, uit de geest. Wees op je hoede voor het spel van onwetendheid, dat maakt dat men zichzelf kwelt uit vrije wil en ongecontroleerd van hot naar her drijft.

Degene die wijsheid verwerft en die gedurende lange tijd behoudt en het onderzoek voortzet, ervaart geen verdriet. Een ongecontroleerde geest is een bron van verdriet en wanneer dit volledig wordt begrepen, verdwijnt de ellende als sneeuw voor de zon.

De absolute Brahman is almachtig en niets staat er buiten. Het is zijn eigen kracht of energie die alle dingen doorstraalt. In belichaamde wezens is het de cit-sakti (de kracht van bewustzijn of intelligentie). Het is beweging in lucht, standvastigheid in aarde, leegte in ruimte en het is de kracht van zelfbewustzijn ('Ik ben') in geschapen wezens. Toch is dit niets anders dan de kracht van de absolute Brahman. De instrumenten van handeling, actie en de doener, geboorte, dood en bestaan – dit alles is Brahman. Er is niets anders, zelfs niet in de verbeelding. Misleiding, begeerte, hebzucht en gehechtheid bestaan niet, hoe kunnen zij bestaan wanneer er geen dualiteit is? Wanneer gehechtheid niet bestaat, is bevrijding ook een valse voorstelling.

27 maart [III.101] Het verhaal van de drie niet-bestaande prinsen

Vāsiṣṭha vervolgde:

Om dit alles te illustreren is er een interessante legende. Wees zo vriendelijk hiernaar te luisteren.

Een kleine jongen vroeg aan zijn gouvernante een verhaal te vertellen en zij vertelde hem het volgende verhaal waar hij aandachtig naar luisterde.

Er leefde eens in een niet-bestaande stad drie prinsen. Zij waren gelukkig en dapper. Twee van hen waren nog niet geboren en de derde was nog niet verwekt. Ongelukkigergewijs stierven al hun verwanten. De prinsen verlieten hun geboorteplaats en gingen naar elders. Spoedig vielen ze flauw omdat ze de hitte van de zon niet konden verdragen. Hun voeten verbrandden door het hete zand en de grassprietten doorboorden hun voeten. Zij bereikten de schaduw van drie bomen, waarvan er twee niet bestonden en de derde nog niet geplant was. Na een rustpauze waarin ze de vruchten van de bomen aten, gingen ze verder.

Ze bereikten de oevers van drie rivieren, twee stonden er droog en in de derde was geen water. De prinsen namen een verfrissend bad en lesten hun dorst. Daarna bereikten ze een grote stad die nog gebouwd moest worden. Zij vonden daar drie paleizen van een uitzonderlijke schoonheid. Twee waren er nog niet gebouwd en de derde had geen muren. Zij betraden de paleizen en vonden drie gouden schalen. Twee waren in tweeën gebroken en de derde was verpulverd. Zij namen de verpulverde schaal en namen 99 min 100 gram rijst en kookten dit. Zij nodigden drie wijze mannen uit om hun gast te zijn, twee hadden er geen lichaam en de derde had geen mond. Nadat de drie wijzen het voedsel gegeten hadden, ontfermden de prinsen zich over de rest van het gekookte voedsel. Zij waren blij en gelukkig. Zo leefden zij lange, lange tijd in vrede en vreugde in die stad. Mijn kind, dit is een prachtige legende; onthoud dit voor altijd en je zult opgroeien tot een wijze man.

O Rāma, toen de kleine jongen dit hoorde was hij reuze enthousiast.

Wat gekend wordt als de schepping van de wereld is niet werkelijker dan het verhaal van de kleine jongen. Deze wereld is niets anders dan een zuivere hallucinatie. Het is niets meer dan een idee. In het oneindige bewustzijn ontstond het idee van schepping en dat is wat het is. O Rāma, deze wereld is niets anders dan een idee; alle objecten van bewustzijn in deze wereld zijn slechts ideeën. Verwerp de blunder (vuil) van ideeënvorming en wees vrij van ideeën; blijf gevestigd in waarheid en bereik vrede.

28 maart [III.102] Over ondeelbaarheid en onsterfelijkheid van het Zelf

Vāsiṣṭha vervolgde:

Alleen de dwaas, maar niet de wijze, wordt misleid door zijn eigen ideeën; de dwaas denkt dat het onvergankelijke vergankelijk is en raakt misleid. Egoïsme is slechts een idee dat gebaseerd is op de verkeerde associatie van het Zelf met de fysieke elementen. Hoe komt het dat, wat egoïsme genoemd wordt, is ontstaan, als men slechts bestaat als oneindig bewustzijn? In feite bestaat dit egoïsme net zo min als water in een luchtspiegeling. O Rāma, verban dus de onvolmaakte visie, die niet is gebaseerd op feiten; kom tot rust in de volmaakte visie, die gebaseerd is op waarheid en gelukzaligheid als aard heeft.

Onderzoek de aard van waarheid en verwerp onwaarheid. Je bent voor eeuwig vrij. Waarom jezelf gebonden noemen en er vervolgens om treuren? Het Zelf is oneindig; waarom, hoe en door wie wordt het gebonden? In het Zelf is geen verdeeldheid, want alles is de absolute Brahman. Wat is dan gebondenheid en wat is bevrijding? Slechts in onwetendheid denk je pijn te ervaren, terwijl je er niet door geraakt wordt. Deze dingen bestaan niet in het Zelf.

Laat het lichaam ontstaan of vervallen of naar een ander universum gaan; Ik ben niet gebonden door een lichaam, hoe kan Ik dan door dit alles beïnvloed worden? De relatie tussen het lichaam en het Zelf is als de relatie tussen de wolk en de wind of de lotus en de bij. Wanneer de wolk uiteengedreven is verdwijnt de wind in de ruimte en als de lotus verwelkt, vliegt de bij weg in de lucht. Het Zelf wordt niet vernietigd wanneer het lichaam sterft. Zelfs de geest houdt niet op te bestaan totdat hij verbrandt in het vuur van zelfkennis; om over het Zelf maar niet te spreken.

De dood is slechts het verhullen van het altijd bestaande Zelf door tijd en ruimte. Alleen dwazen vrezen de dood.

Verwerp je latente neigingen zoals een vogel die wenst te vliegen uit het ei kruipt. Deze neigingen, die zijn voortgekomen uit onwetendheid, zijn moeilijk te vernietigen en leiden tot eindeloze ellende. Het is de onwetende, zelfbeperkende neiging van de geest, die het oneindige als eindig ziet. Toch verdrijft het onderzoek naar de natuur van het Zelf deze onwetende, beperkende neigingen, zoals de zon de mist oplost. In feite is de vurige wens om dit onderzoek te ondernemen al in staat een verandering teweeg te brengen. Verzakking en andere praktijken zijn hierin van geen enkel nut. Wanneer de geest gezuiverd is van zijn verleden door het dagen van wijsheid, verwerpt hij zijn vroegere neigingen. De geest zoekt het Zelf slechts om zichzelf in het Zelf te doen opgaan. Dit is de ware natuur van de geest. Dit is het opperste doel, Rāma, streef hiernaar.

Opnieuw was er een dag ten einde.

29 maart [III.103, 104] Het verhaal van koning Lavana

Vāsiṣṭha vervolgde:

Door zich te manifesteren in oneindig bewustzijn heeft de geest zich verbreid volgens zijn eigen natuur. Door deze natuur maakt hij dat iets wat lang duurt kort lijkt en andersom en dat iemands verschijning anders lijkt dan het is e.d. Zelfs als hij iets kleins beroert, maakt hij het groter en maakt het tot iets van zichzelf. In een oogwenk schept hij ontelbare werelden en vernietigt ze ook weer in een oogwenk. Evenals een bekwaam acteur verschillende rollen achter elkaar kan spelen, neemt de geest verschillende hoesdanigheden aan, de een na de ander. Dit maakt dat het onwerkelijke werkelijk lijkt en andersom en daardoor lijkt hij zich afwisselend te verheugen of te lijden. Zelfs de dingen die op natuurlijke wijze verkregen worden, grijpt hij met beide handen vast en door deze valse toe-eigening, lijdt hij onder de gevolgen.

In de tijd bestaan er de seizoenen die de bomen en planten veranderen; net zo maakt de geest dat een ding iets anders lijkt te zijn door gedachten en denkbeelden. Zo staan zelfs tijd en ruimte en alle dingen onder de controle van de geest. Afhankelijk van zijn helderheid of versluiering en van de grootte (klein of groot) van het geschapen of te beïnvloeden object, doet de geest vroeger of later wat gedaan moet worden; hij is niet onmachtig wat ook te doen.

Ik bid je, Rāma, luister naar de volgende interessante legende om dit te illustreren.

In het land Uttarāpāṇḍava, waar vele wijzen in de wouden verbleven en waar de dorpen welvarend en mooi waren, regeerde eens een koning Lavana genaamd, een nazaat van de beroemde koning Hariścandra. Hij was rechtvaardig, nobel, ridderlijk, vrijgevig en in ieder opzicht een waardig koning. Al zijn vijanden waren verslagen en hun nageslacht sidderde van angst alleen al als ze aan hem dachten.

Op een dag ging de koning naar het hof en besteeg zijn troon. Nadat al zijn ministers en anderen hem eer hadden betoond, kwam er een goochelaar binnen en groette hem. Hij zei tegen de koning: "Ik zal U iets fantastisch laten zien." Toen hij een waaier van pauwenveren heen en weer bewoog, kwam er een ridder binnen met een uitzonderlijk, schitterend paard en vroeg de koning dit als een gift aan te nemen. De goochelaar verzocht de koning op het paard de wereld rond te rijden. De koning keek naar het paard.

Toen sloot hij zijn ogen en zat doodstil. Iedereen die daar aanwezig was, zag dit en werd stil. Er heerste absolute stilte, niemand durfde de vrede van de koning te verstoren.

30 maart [III.105, 106] Het magische spel

Vāsiṣṭha vervolgde:

Rāma, na enige tijd opende de koning zijn ogen en begon te trillen alsof hij doodsbang was. Daar de koning dreigde te vallen werd hij ondersteund door zijn ministers. Hij was ontsteld hen te zien en vroeg: "Wie zijn jullie en wat doen jullie met mij?" De bezorgde ministers antwoordden: "Heer, U bent een machtig koning met grote wijsheid en toch bent U totaal misleid. Wat is er gebeurd in de geest? Alleen degenen, die gehecht zijn aan kleine wereldse dingen, aan relaties met vrouw en kinderen e.d. raken in geestelijke verwarring, niet iemand als U, die de allerhoogste is toegewijd. Sterker nog, alleen hij die geen wijsheid heeft ontwikkeld kan beïnvloed worden door gokken, drugs e.d., niet hij wiens geest volledig tot ontwikkeling is gekomen."

Toen de koning dit hoorde, herwon hij zijn kalmte een beetje maar als hij naar de goochelaar keek, trilde hij weer alsof hij bang was en zei hem: "O tovenaars, wat hebt U met mij gedaan? U hebt het web van illusie over mij uitgespreid. Zelfs de wijzen worden waarlijk overweldigd door de betovering van Māyā; zo heb ik terwijl ik in dit lichaam ben, in korte tijd de wonderbaarlijkste hallucinaties ervaren". En terwijl de koning zich tot zijn hofhouding wendde, vertelde hij zijn ervaringen van het afgelopen uur.

"Zodra ik deze goochelaar zag wuiven met de pauwenveren sprong ik op het paard dat voor me stond en ervoer ik een lichte begoocheling. Ik vertrok op een jachtexpeditie. Het paard leidde me een desolate woestijn in, waar niets leefde of groeide, waar geen water was en waar het bitter koud was. Ik bracht daar de dag door in groot verdriet. Later, toen ik weer op dit paard reed, stak ik de woestijn door en kwam bij een volgende, die iets minder naargeestig was en rustte onder een boom. Het paard rende weg. Ik rustte nog wat terwijl de zon onder ging. Angstig verstopte ik mezelf in het struikgewas. De nacht duurde langer dan een eeuw."

"De dag begon. De zon kwam op. Ik zag een donker meisje gekleed in het zwart, die een schaal met voedsel droeg. Ik naderde haar en smeekte om voedsel. Ik had honger. Ze negeerde me en ik trachtte haar te overreden. Uiteindelijk zei ze: "Ik zal je eten geven als je erin toestemt met me te trouwen." Ik stemde toe; overleven was op dat moment het belangrijkste. Ze gaf me te eten en stelde me later voor aan haar vader, die nog afschrikwekkender was om te zien. Spoedig bereikten we gedrieën hun dorp dat overspoeld was door vlees en bloed. Ik werd aan iedereen voorgesteld als de echtgenoot van het meisje en met groot respect behandeld. Zij amuseerden mij met afschuwelijke verhalen over leed en ellende. Tijdens een helse ceremonie werden we man en vrouw."

31 maart [III.107, 108] Lavana's nare hallucinaties

De koning ging verder:

Spoedig was ik een lid geworden van de primitieve stam. Mijn vrouw baarde een dochter, een bron van nog meer ellende voor mij. Daarna werden er nog drie baby's geboren en was ik een huisvader geworden binnen de stam. Ik bracht hier vele jaren door terwijl ik leed onder de verantwoordelijkheden van een huisvader met vrouw en kinderen, die beschermd en gevoed moeten worden. Ik hakte brandhout en moest 's nachts vaak onder een boom slapen. Wanneer het kouder werd bedekte ik me met bladeren om warm te blijven en ik leefde op een dieet van varkensvlees.

De tijd verstreek en ik werd ouder. Ik begon een handel in vlees. Ik bracht het vlees naar de dorpen in de Vindhya bergen en verkocht daar het beste deel; wat ik niet kon verkopen, sneed ik in stukken en droogde het op een smerige plek. Wanneer ik werd verteerd door honger vocht ik zo nu en dan met andere stamleden om een stuk vlees. Mijn lichaam werd zwart als kool.

Aldus in allerlei zondige activiteiten verwickeld, vulde mijn geest zich steeds meer met slechte gedachten. Goede gedachten en gevoelens hadden mij verlaten. Zoals een slang zich van zijn huid ontdoet, had mijn hart alle mededogen afgeschud. Met netten, vallen en wapens veroorzaakte ik een onbeschrijfelijk leed aan vogels en andere dieren.

Slechts gekleed in een lendendoek doorstond ik ieder weertype. Zo bracht ik zeven jaren door. Volledig gebonden door de touwen van slechte neigingen, werd ik wild van woede en gebruikte grove taal, huilde van ellende en at bedorven voedsel. Zo leefde ik daar lange tijd. Ik dwarrelde als een blad in de wind, alsof mijn enige doel in het leven uit eten bestond.

Het land werd getroffen door droogte. De lucht was zo heet dat het uit vonken leek te bestaan. Het woud vatte vlam. Er bleef slechts as over. De mensen stierven van de honger en hadden waanvoorstellingen over water. Zij zagen stenen aan voor vlees en kauwden erop.

Sommigen begonnen zelfs lijken te eten en kauwden daarbij ook nog op hun eigen vingers die doordrenkt waren van het bloed van de lijken. Zij waren waanzinnig van de honger.

Wat eens een vruchtbaar woud was, veranderde in een immense plaats des doods. Waar eens vreugdekreten klonken, weergalmden nu de kreten van de stervenden.

1 april [III.109] De macht van illusie

De koning vervolgde:

Door de hongersnood gedreven vertrokken vele mensen naar elders. Anderen, die teveel gehecht waren aan vrouw en kinderen gingen ten onder in dit land. Weer anderen werden gedood door roofdieren.

Ook ik verliet het land samen met vrouw en kinderen om elders heen te gaan. Aan de grens van het land vond ik de aanlokkelijke schaduw van een boom en nadat ik de kleintjes die ik op mijn schouders droeg, had neergezet, rustte ik lang onder die boom.

De jongste van mijn kinderen was vrij klein en onschuldig en was mijn lieveling. Met tranen in zijn ogen vroeg hij om eten en hoewel ik hem gezegd had dat er geen vlees te eten was, hield hij aan in zijn kinderlijke onschuld, niet in staat zijn honger te verdragen. In wanhoop zei ik tegen hem: "Oké, eet mijn lichaam maar op!" Zonder na te denken zei de kleine: "Geef het mij."

Ik was geroerd door verbondenheid en medelijden. Ik zag dat het kind niet langer in staat was de kwelling van de honger te verdragen en besloot dat het het beste was mijn leven te beëindigen en daarmee een einde aan deze ellende te maken. Ik maakte een brandstapel van hout dat in de buurt lag. En toen ik die brandstapel beklom, ging er een rilling door me heen – en ik vond mezelf terug aan dit hof waar ik werd toegeroepen en begroet door u allen.

(Toen de koning dit vertelde, verdween de goochelaar)

De ministers zeiden:

Heer, hij kan geen goochelaar zijn want hij was niet geïnteresseerd in geld, in een beloning. Een goddelijk wezen wilde U en ons allen zeer zeker de kracht van de kosmische illusie tonen. Uit dit alles blijkt dat deze wereldverschijning niets anders is dan het spel van de geest; de geest zelf is slechts het spel van het almachtige, oneindige wezen. De geest is in staat zelfs mannen van grote wijsheid voor de gek te houden. Waar is anders de koning, die goed is opgeleid in allerlei disciplines en waar is deze verwarrende misleiding?

Dit is zeker geen truc van een goochelaar, want een goochelaar treedt op voor geld. Het is werkelijk de macht van de illusie. De goochelaar verdween toch zonder een beloning te willen hebben.

Vāsiṣṭha zei:

Rāma, ik was daar toen aan dat hof en weet dit uit de eerste hand. Op deze manier bedekt de geest de ware natuur van het Zelf en schept een illusoire verschijningsvorm met vele vertakkingen, bloemen en vruchten. Vernietig deze illusie met wijsheid en heb vrede.

2 april [III.110] Het mysterie van de geest

Vāsiṣṭha vervolgde:

De onzuivere geest ziet een demon daar waar slechts een pilaar is en vervuult iedere relatie, schept achterdocht onder vrienden en maakt hen tot vijanden, zoals een dronken man de wereld om zich heen ziet draaien. Een verwarde geest verandert voedsel in vergif en zaait dood en verderf. De onzuivere geest, belast met allerlei neigingen, is de oorzaak van misleidingen (manies en fobieën). We moeten ernaar streven deze te ontwortelen en op te geven. Wat is de mens anders dan geest? Geest is de hele wereld, geest is de atmosfeer, geest is het uitspaniel, geest is aarde, geest is wind en de geest is groot. Alleen hij, wiens geest dwaas is, wordt dwaas genoemd; wanneer het lichaam zijn intelligentie verliest (bijvoorbeeld door de dood) wordt er niet gezegd dat het lichaam dwaas is! Geest bepaalt tijdsduur; koning Lavaṇa ervoer de tijdspanne van minder dan een uur als een heel leven.

Rāma, wat is er mysterieuzer dan de geest die in staat is het altijd aanwezige, zuivere, eeuwige en oneindige bewustzijn te bedekken en maakt dat je het verwart met dit inerte fysieke lichaam? De geest zelf verschijnt als wind in lucht, als luister in het luisterrijke, als vastheid in aarde en als leegte in ruimte.

Als de geest 'ergens anders' is, wordt de smaak van voedsel niet werkelijk geproefd. Als de geest 'ergens anders' is, zien we niet wat er vlak voor ons is. De zintuigen zijn ontstaan uit de geest en niet de geest uit de zintuigen.

Slechts dwazen beweren dat lichaam en geest totaal verschillend zijn; in feite zijn ze niet verschillend, omdat ze alleen geest zijn. Een buiging voor de wijzen die deze waarheid gerealiseerd hebben.

De wijze die dit gerealiseerd heeft, wordt zelfs niet uit zijn evenwicht gebracht door de omhelzing van een vrouw. Voor hem lijkt het slechts een stuk hout waarmee het lichaam in contact komt. Zelfs als zijn armen worden afgehakt, brengt hem dit niet uit zijn evenwicht. Hij is in staat alle ellende om te zetten in geluk.

Zoals een acteur in staat is vele rollen te spelen, is de geest in staat verschillende staten van bewustzijn te scheppen, zoals de wakende- en de droomstaat. Wat een mysterie, dat de geest in staat is koning Lavaṇa te doen geloven dat hij een primitieve wilde is! De geest ervaart wat hijzelf construeert, de geest is niets anders dan een samenbundeling van gedachten; nu je dit weet, doe dan wat je wilt.

Degene, die zijn geest niet toestaat om rond te dwalen in plezier, wordt er meester over. Zoals iemand die aan een paal gebonden is niet beweegt, verlaat de geest van een edel mens niet de werkelijkheid; alleen hij is waarlijk mens, de anderen zijn wormen. Hij komt tot het opperste wezen door voortdurende meditatie.

3 april [III.111, 112] Het herstel van de geest

Vāsiṣṭha vervolgde:

Men overwint de demon, geest genoemd, wanneer men met behulp van eigen inspanning zelfkennis bereikt, en het plezier verwerpt waar de geest naar verlangt. Dit is zonder enige inspanning gemakkelijk te bereiken (zoals de aandacht van een kind zich makkelijk op iets anders laat richten) door het aankweken van de juiste houding. Wee degene, die niet in staat is begeerte op te geven, want dat is de basisvoorwaarde die tot het uiteindelijk goede leidt. Door optimale eigen inspanning is het mogelijk de geest te overwinnen en dan wordt, wanneer zijn individualiteit opzij gezet wordt, zonder de minste inspanning het individuele bewustzijn opgenomen in het oneindige bewustzijn. Dit is eenvoudig en gemakkelijk te volbrengen; zij die niet in staat zijn dit te doen zijn aasgieren in een menselijke belichaming.

Verwerp het vertrouwen in het lot of goden, dat geschapen wordt door zogenaamd verstandige mensen en zorg er door eigen inspanning en zelfkennis voor dat de geest ophoudt te bestaan. Laat het oneindige bewustzijn de eindige geest als het ware verslinden en stijg boven alles uit. Blijf verbonden met het Zelf, dat onvergankelijk is, met je intelligentie gericht op het allerhoogste.

Wanneer de geest aldus wordt overwonnen door in het geheel niet meer geagiteerd te zijn, vind je zelfs het overwinnen van de drie werelden zinloos. Dit houdt niet in het bestuderen van de geschriften of het proces van ontstaan en vergaan: niets, alleen maar zelfkennis. Waarom denk je dat het moeilijk is? Als dit door iemand moeilijk wordt gevonden, hoe kan hij dan leven in deze wereld zonder zelfkennis?

Hij die de onsterfelijkheid van het Zelf kent, vreest de dood niet en wordt ook niet aangedaan door het gescheiden zijn van vrienden en familie. De geest bestaat slechts door de gevoelens 'dit ben ik' en 'dit is van mij'; wanneer zij verwijderd worden, houdt de geest op te bestaan. Dan wordt men vreesloos. Wapens als een zwaard roepen angst op, het wapen wijsheid dat egoïsme vernietigt, bevordert vreesloosheid.

Ieder object dat de geest met volle aandacht beschouwt, ziet de geest als een vervulling van zijn begeerte. Natuurlijk is er geen geest zonder rusteloosheid; rusteloosheid is de natuur van de geest. Deze wereld verschijnt door de rusteloosheid van de geest met het oneindige bewustzijn als basis, O Rāma: dat is de kracht van de geest, maar wanneer de geest beroofd wordt van zijn rusteloosheid, wordt hij teruggebracht tot een levenloze staat en dat is op zichzelf boetedoening (tapas) en tevens het onderzoek naar de waarheid van de geschriften en bevrijding.

O Rāma, de geest zwaait als een slinger heen en weer tussen werkelijkheid en schijn, tussen bewustzijn en inerteheid. Wanneer de geest voor lange tijd inerte objecten contempeert, dan verkrijgt hij de hoedanigheden van die inerteheid. Wanneer deze zelfde geest gericht is op onderzoek en wijsheid, schudt hij alle mentale conditionering van zich af en keert terug naar zijn ware natuur, die zuiver bewustzijn is.

4 april [III.113] Beschrijving van onwetendheid en misleiding

Vāsiṣṭha vervolgde:

De psychologische neigingen (of mentale conditionering) zijn onwerkelijk, toch ontstaan ze in de geest. Het product van onwetendheid is slechts werkelijk voor de onwetende; voor de wijze is het slechts een uitdrukking van woorden (zoals men spreekt over de zoon van de onvruchtbare vrouw). Blijf niet onwetend, O Rāma, maar streef naar wijsheid door af te zien van conditionering.

O Rāma, geen enkele handeling hier wordt door jou gedaan, dus waarom veronderstel je de doener te zijn? Wanneer één alleen bestaat, wie doet er dan wat en hoe? Word ook niet inactief, want wat bereik je met niets doen? Wat gedaan moet worden moet worden gedaan. Rust dus in het Zelf. Zelfs wanneer je alle handelingen, die voor jou natuurlijk zijn, verricht, als je hierdoor maar onaangedaan blijft, ben je waarlijk de niet-doener. Maar als je niets doet en gehecht bent aan dit niet-doen (dan ben je bezig niets te doen), word je de doener! Wanneer deze hele wereld is als de truc van de goochelaar, wat moet er dan worden opgegeven en wat gezocht?

Het zaad van deze wereldverschijning is onwetendheid. Deze onwetendheid of deze mentale conditionering wordt zonder inspanning verkregen en het lijkt het plezier te verhogen, maar in werkelijkheid is het een bron van ellende. Het schept misleidend plezier door de totale bedekking van zelfkennis. Het was in staat om koning Lavaṇa een uur als een aantal jaren te laten ervaren.

Deze onwetendheid of mentale conditionering van de geest bestaat slechts even, toch, doordat het maar doorgaat lijkt het een voortdurende stroom als een rivier. Omdat het in staat is de werkelijkheid te verhullen, lijkt het werkelijk te zijn; maar wanneer je probeert het te grijpen, ontdek je dat het niets is. Nogmaals, door de eigenschappen van deze wereldverschijning verkrijgt deze onwetendheid kracht en hardheid, zoals de dunne draden die tot een touw ineengerold worden grote kracht verwerven. De conditionering lijkt te groeien, maar doet dit in feite niet, want wanneer je het probeert te pakken, dooft het als een kaarsvlam. Toch, nogmaals, zoals de lucht blauw lijkt, lijkt deze mentale conditionering echt te zijn! Het wordt geboren als de tweede maan wanneer je dubbel ziet; het bestaat als droomobjecten en schept verwarring, zoals mensen die in een bewegende boot zitten de kust zien bewegen. Wanneer het actief is, schept het de misleiding van een lange droom over de wereldverschijning. Het verdraait alle relaties en ervaringen. Het is deze onwetendheid of conditionering die verantwoordelijk is voor het scheppen en waarnemen van dualiteit en van verdeeldheid met verwarring van waarneming en ervaring als gevolg.

Wanneer deze onwetendheid of mentale conditionering overwonnen wordt door gewaar te worden van zijn onwerkelijkheid houdt de geest op te bestaan, net zoals de rivier opdroogt wanneer het water ophoudt te stromen.

5 april [III.114] Keren van de aandacht naar het Licht, naar binnen

Vāsiṣṭha ging verder:

O Rāma, zoals duisternis verdwijnt als je jezelf naar het licht draait, verdwijnt onwetendheid als je jezelf naar het licht van het Zelf draait. Zolang er geen natuurlijk verlangen naar zelfkennis oprijst, roept deze onwetendheid of mentale conditionering een eindeloze stroom van wereldse verschijnselen op. Zoals een schaduw verdwijnt wanneer hij zich naar het licht keert, lost onwetendheid op wanneer het zich naar zelfkennis wendt.

O Rāma, vanaf Brahmā, de schepper, tot aan het grassprietje, is alles niets anders dan het Zelf: onwetendheid is een onwerkelijk niet-bestaand iets. Er is niet een tweede ding dat bekend staat als de geest. In dat Zelf zelf drijft de bedekking (die ook het Zelf is) en schept de tegenstelling subject-object; en het oneindige bewustzijn zelf wordt dan gekend als de geest. Deze sluier is een idee, een intentie of een gedachte in dat oneindige bewustzijn. Geest wordt geboren uit dit idee of deze gedachte en geest moet weer verdwijnen met behulp van een idee of gedachte, d.w.z. doordat het idee of de gedachte ophoudt.

De vaste overtuiging dat ik niet de absolute Brahman ben, bindt de geest en de geest wordt bevrijd door de vast overtuiging dat alles de absolute Brahman is. Ideeën en gedachten zijn bindingen en het stopzetten ervan geeft bevrijding. Wees er daarom vrij van en doe alles wat gedaan moet worden spontaan. De geest ziet de wereld als werkelijk, zoals er het idee is dat de hemel er blauw uitziet.

Hij die zijn geest niet vult met zulke gedachten en ideeën en ernaar streeft om zich bewust te zijn van het Zelf, geniet vrede. Dat wat er in het begin niet was, bestaat nu ook niet! Dat wat was en er daarom nu is, is de absolute Brahman. Door hierop te contempleren wordt vrede ervaren, want die Brahman is vrede. Men moet altijd en overal over niets anders contempleren. Je moet zelfs de hoop op enig genieten uitroeien met alle kracht en intelligentie die in je is. Hoop en gehechtheid lijken zich te vertakken door mentale conditionering of onwetendheid. Waar bevindt zich in dit lege lichamelijke omhulsel het 'ik'? O Rāma, in waarheid hebben 'ik', 'mijn' enz. in het geheel geen bestaan; alleen het ene Zelf is te allen tijde waar.

O Rāma, is het geen wonder dat de mensen vergeten dat slechts de absolute Brahman bestaat en dat ze overtuigd zijn van het bestaan van de onwerkelijke en niet-bestaande onwetendheid? Rāma, laat het dwaze idee over het bestaan van onwetendheid geen vat op je krijgen; want als het bewustzijn hiermee vergiftigd wordt, nodigt dit uit tot eindeloos leed. Hoewel het onwerkelijk is, kan het echt lijden veroorzaken! Door onwetendheid ontstaan illusies, zoals een luchtspiegeling en het hebben van visioenen en hallucinaties (zoals vliegen in de lucht of in de ruimte) en ervaart men hemel en hel. Geef daarom de mentale conditionering op, O Rāma, die als enige verantwoordelijk is voor het waarnemen van dualiteit en blijf zonder conditionering. Dan zul je een onvergelijkbare beheersing over alles bereiken!

6 april [III.115] Over vreugde en ellende; de geest maakt de mens

Na een paar minuten van diepe contemplatie vroeg Rāma:

Wijze meester! Het is waarlijk ongeloofelijk dat deze niet-bestaande onwetendheid de illusie creëert, dat deze niet-bestaande wereld werkelijk lijkt te bestaan: Ik bid U, legt U mij verder uit hoe dat mogelijk is en vertelt U mij alstublieft ook waarom koning Lavaṇa zoveel verschillend lijden moest ondergaan. Vertel mij alstublieft wie of wat het is dat al dit lijden ervaart?

Vāsiṣṭha antwoordde:

O Rāma het is niet helemaal waar dat bewustzijn op enige manier verband houdt met dit lichaam. Het lichaam bestaat slechts door de verbeeldingskracht van het bewustzijn, zoals in een droom. Wanneer bewustzijn, door zijn eigen energie, zichzelf als het ware omhult en begrenst en zichzelf als jīva beschouwt, is die jīva toegerust met deze rusteloze energie en betrokken bij het verschijnsel wereld.

Het belichaamde wezen, dat de vreugde of het lijden ondergaat van de vruchten van handelingen uit het verleden en verschillende belichamingen heeft aangetrokken, staat bekend als egoïsme, geest of jīva. Noch het lichaam noch het verlichte wezen lijdt, alleen de onwetende geest lijdt. Slechts in de onwetende staat (zoals slaap) droomt de geest van de wereldverschijning, niet wanneer de geest ontwaakt is of verlicht. Daarom wordt het belichaamde wezen, dat het lijden ondergaat, afwisselend onwetendheid, jīva en mentale conditionering genoemd of geïndividualiseerd bewustzijn.

Het lichaam is onbeziel en kan daarom noch lijden noch genieten. Onwetendheid veroorzaakt onachtzaamheid en onwijsheid; daarom is het slechts onwetendheid dat geniet of lijdt. Alleen de geest wordt geboren, huilt, doodt, gaat, beledigt anderen enz. niet het lichaam. In alle ervaringen van geluk of ongeluk en in alle hallucinaties en verbeeldingen is het de geest die alles doet en ervaart: de geest is de mens.

Ik zal je de reden vertellen voor het lijden van koning Lavaṇa. Lavaṇa was een afstameling van Hariścandra en hij dacht: "mijn grootvader voltrok een groot religieus ritueel en werd een belangrijk man. Ik zal datzelfde doen." Hij verzamelde alle benodigdheden en geestelijken en voerde het ritueel gedurende een heel jaar uit in de geest, terwijl hij in zijn eigen tuin zat.

Omdat hij het ritueel in de geest had volbracht, had hij recht op de vruchten van deze handeling. O Rāma, zo zie je maar weer dat alleen de geest de uitvoerder is van alle handelingen en de geest is ook degene, die alle geluk en ongeluk ervaart. Leid je geest daarom langs het pad van bevrijding, O Rāma.

7 april [III.116, 117] Beschrijving van de zeven treden van onwetendheid

Vāsiṣṭha vervolgde:

Ik was getuige van het gebeuren aan het hof van koning Lavaṇa en toen men wilde weten wie de goochelaar was die zo plotseling het hof had verlaten, zag ik in de geest zijn identiteit en ontdekte dat hij een boodschapper van de goden was. De traditie leert dat Indra allerlei kwellingen afroept over degene die dat specifieke ritueel uitvoert, dat Lavaṇa had uitgevoerd in de geest, om de kracht te testen van hem die dat doet. De hallucinaties die hij had, waren het resultaat. Het ritueel werd uitgevoerd door de geest en de hallucinaties werden door de geest ervaren.

Wanneer de geest volkomen gezuiverd is, raak je bevrijd van alle verdeeldheid en dualiteit, die de geest creëert.

Rāma, ik heb je al verteld over het proces van de cyclische schepping (na de voorgaande kosmische oplossing) en hoe het komt dat iemand het valse idee van 'ik' en 'mij' ontwikkelt. Hij die uitgerust met wijsheid de zeven treden naar perfectie in Yoga beklimpt, wordt bevrijd van het 'ik' en 'mij'.

Rāma vroeg:

Wijze heer, wat zijn die zeven treden waar U naar verwijst?

Vāsiṣṭha antwoordde:

O Rāma, er zijn zeven neergaande treden in onwetendheid en er zijn zeven opgaande treden naar wijsheid. Ik zal ze je nu beschrijven. Bevrijding is gevestigd te blijven in de kennis van het Zelf; wanneer dit verstoord wordt, ontstaat egoïsme en gebondenheid. In de staat van zelfkennis is er geen agitatie, noch afleiding of versluiering, geen egoïsme of verdeeldheid.

De misleiding die de zelfkennis versluiert is zevenvoudig: de zaadvorm van de wakende staat, de wakende staat, de intens wakende staat, wakende droomstaat, droomstaat, dromend waken en slaap. Wanneer in zuiver bewustzijn de geest en de jīva slechts bestaan in naam, is dit de zaadvorm van de wakende staat. Wanneer er een besef oprijst van 'ik' en 'dit' wordt dat de wakende staat genoemd en wanneer dit besef versterkt wordt door de herinnering aan vorige incarnaties is dit de intens wakende staat. Wanneer de geest vol is van eigen fantasieën en hier gewaar van is, is dit de wakende droomstaat. De valse voorstellingen die ervaren worden tijdens de slaap en die toch werkelijk lijken, zijn de dromen van de droomstaat. In dromend waken herinnert men zich vroegere ervaringen alsof ze in het nu gebeuren. Wanneer deze uitgebannen worden en er een totale afwezigheid ontstaat, is dit slaap. Deze zeven treden hebben allemaal hun eigen ontelbare onderverdelingen.

8 april [III.118] Beschrijving van de zeven treden naar zelfkennis

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, ik zal je nu de zeven staten of niveaus van wijsheid beschrijven. Als je deze kent zul je niet langer misleid worden. De eerste is de oprechte wens of intentie, de tweede zelfonderzoek, bij de derde wordt de geest zeer subtiel, gevestigd zijn in waarheid is de vierde staat, totale bevrijding van gehechtheid of binding de vijfde, de zesde is het stoppen van het waarnemen van objecten en het zevende niveau staat buiten dit alles.

Waarom blijf ik me als een dwaas gedragen? Ik zal me tot de wijzen en de geschriften wenden, die de koele rede hebben ontwikkeld – deze wens is de eerste staat. Vervolgens begeeft men zich in het zelfonderzoek (objectieve waarneming). Hierdoor ontstaat een onthechten en de geest wordt subtiel en transparant: dat is de derde staat. Wanneer deze drie staten of niveaus flink geoefend zijn, ontstaat er in de zoeker een natuurlijke ongeïnteresseerdheid voor zintuiglijke genietingen en is er een verblijven in de waarheid op een natuurlijke manier: dit is de vierde staat.

Wanneer ook dit alles goed geoefend is, is er totale onthechting en een overtuiging ten aanzien van de aard van waarheid: dit is de vijfde staat. Dan verheugt men zich in zijn eigen Zelf, de waarneming van dualiteit en verscheidenheid zowel in zichzelf als daarbuiten houdt op en de inspanningen die men deed op basis van de inspiratie van anderen dragen vrucht in directe spirituele ervaring.

Hierna is er geen ondersteuning meer nodig, er is geen scheiding of verscheidenheid en zelfkennis is spontaan, natuurlijk en ononderbroken: dit is de zevende, transcendente staat. Dit is de staat van de bevrijde die hier op aarde leeft; hieraan voorbij is de staat van iemand, die zelfs het lichaam heeft overstegen (turīyāṭita).

Rāma alle grote wijzen die deze zeven staten van wijsheid hebben verworven zijn heiligen. Zij zijn bevrijd en niet langer onderhevig aan geluk of ongeluk. Zij zijn of actief of in rust. Zij verheugen zich in het Zelf en voor hun geluk niet afhankelijk van anderen.

De hoogste staat van bewustzijn kan door iedereen bereikt worden, zelfs door dieren en primitieve mensen, door degenen met een lichaam en zelfs door onbelichaamde wezens, want er hoeft slechts wijsheid te gaan dagen.

Zij die de hoogste staat van bewustzijn hebben bereikt, zijn inderdaad grote mensen. Zij zijn te aanbidden; zelfs een keizer is bij hen vergeleken een waardeloze grasspriet, want de wijzen zijn altijd vrij.

9 april [III.119] Gouden ring als illustratie van de illusie van vorm

Vāsiṣṭha vervolgde:

Het Zelf stelt zich in onwetendheid een egoïstisch bestaan voor, zoals goud vergeet dat het goud is en denkt dat het de ring is en zucht en steunt: "Helaas, ik heb mijn gouden glans verloren."

Rāma vroeg:

O Wijze, hoe kan deze onwetendheid en dit egoïsme in het Zelf oprijzen?

Vāsiṣṭha zei:

Rāma, je moet alleen maar vragen stellen, die betrekking hebben op de werkelijkheid en niet op de onwerkelijkheid; in waarheid bestaat er noch ring-zijn zonder goud noch een beperkend egoïsme. Wanneer de goudsmid de ring verkoopt weegt hij het goud, want het is goud. Als we het bestaan van het ring-zijn van de ring in beschouwing zouden moeten nemen en de begrensde vorm in oneindig bewustzijn, dan moeten we het vergelijken met de zoon van de onvruchtbare vrouw. Het bestaan van het onwerkelijke is onwerkelijk, het rijst op in onwetendheid en verdwijnt door onderzoek. In onwetendheid zien we zilver in het paarlemoer, maar er is zelfs geen sprankje zilver in! Zolang er niet gezien wordt dat het paarlemoer is, duurt de onwetendheid voort. Net zoals er geen olie gewonnen kan worden uit zand en er van de ring alleen goud verkregen kan worden, zo bestaan er geen twee dingen tegelijkertijd; alleen het oneindige bewustzijn straalt in alle namen en vormen.

Zo is de natuur van deze volslagen onwetendheid, deze misleiding en dit wereldproces; zonder dat het echt bestaat is er dit illusoire egoïsme. Dit egoïsme bestaat niet in het oneindige Zelf. In het oneindige Zelf is geen schepper, geen schepping, geen werelden noch hemel, geen mensen noch demonen, geen lichamen noch elementen, geen tijd of bestaan of vernietiging, geen 'jij', geen 'ik', geen Zelf, geen dat, geen waarheid, geen leugen, niets van dit alles, geen notie van verscheidenheid, geen contemplatie en geen genieten. Alles wat is en bekend staat als universum, is die hoogste vrede. Er is geen begin, midden of eind; alles is te allen tijde alles, en gaat het begrip van de geest en de uitdrukking in spraak te boven. Er is geen schepping. Het oneindige heeft zijn oneindigheid nooit verworpen. Dat is nooit dit geworden. Het is als de bewegingloze oceaan. Het is zelf-stralend als de zon, maar zonder enige activiteit. In onwetendheid wordt het allerhoogste Zijn gezien als een object, als de wereld. Zoals ruimte in ruimte bestaat, één met ruimte, zo is wat schepping lijkt te zijn Brahman; Brahman bestaat als Brahman in Brahman. Het idee van ver weg en dichtbij, van verscheidenheid, van hier en daar, is net zo waar als de afstand tussen twee objecten in een spiegel waarin een hele stad gereflecteerd wordt.

10 april [III.120, 121] Vervolg Lavaṇa; droom en werkelijkheid

Vāsiṣṭha vervolgde:

De dag na zijn denkbeeldige ervaring dacht koning Lavaṇa: "Ik moet eigenlijk naar die plaatsen gaan, die ik in mijn verbeelding zag, misschien bestaan ze wel echt." Onmiddellijk verzamelde hij zijn gevolg en vertrok in zuidelijke richting. Spoedig kwam hij bij de plaatsen uit zijn verbeelding en de soort mensen die hij toen gezien had. Hij ontmoette zelfs de mensen die hij kende uit zijn bestaan als een stamlid en zag zelfs zijn eigen behoeftige kinderen.

Hij zag een oude vrouw die wanhopig kermde en weende: "O mijn lieve echtgenoot, waar ben je, je hebt ons achter gelaten. Ik heb mijn prachtige dochter verloren, die gelukkigerwijs een nobele koning als echtgenoot kreeg. Waar zijn ze allemaal gebleven? Helaas ik ben ze allemaal kwijt." De koning kwam haar nader, troostte haar en begreep dat zij inderdaad de moeder was van de vrouw die hij had bij de stam! Uit mededogen gaf hij hen alles wat ze nodig hadden om de droogte te trotseren die het hele land teisterde, precies zoals hij de vorige dag gezien had. Hij bleef een tijdje bij hen en keerde daarna terug naar zijn paleis.

De volgende morgen vroeg de koning mij dit mysterie te verklaren en was helemaal tevreden met mijn antwoord. O Rāma, zo is dus de kracht van onwetendheid in staat een totale verwarring te scheppen tussen werkelijkheid en onwerkelijkheid.

Rāma vroeg:

O Heer, dit is inderdaad verwarrend. Hoe kan dat wat in een droom of hallucinatie werd gezien, ook ervaren worden in de werkelijkheid van de wakende staat?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Maar Rāma, dit alles is onwetendheid! Het idee van veraf en dichtbij, een moment van eeuwigheid, alles is een hallucinatie. In onwetendheid lijkt het werkelijke onwerkelijk en het onwerkelijke werkelijk. Het individuele bewustzijn neemt waar wat het denkt waar te nemen, afhankelijk van de mentale conditionering. Wanneer door onwetendheid de notie van egoïsme oprijst, begint op dat moment de misleiding van begin, midden en eind. Hij, die zo misleid is, denkt dat hij een dier is en ervaart dat ook zo. Dit gebeurt allemaal toevallig, net zoals een kraai op een tak van een kokospalm neer strijkt en er een kokosnoot valt, waardoor het lijkt alsof de kraai dat veroorzaakt heeft, maar in feite deed de kraai dat niet. Op dezelfde wijze lijkt ook door puur toeval en in onwetendheid het onwerkelijke werkelijk te zijn.

11 april [III.121] Vervolg Lavaṇa; onwerkelijkheid bestaat niet

Vāsiṣṭha vervolgde:

Koning Lavaṇa zag in zijn hypnotische staat in zijn eigen bewustzijn het huwelijk van een prins met een vrouw van de stam gereflecteerd en hij ervoer dit alsof het hemzelf overkwam. De mens vergeet wat hij eerder in zijn leven deed ook al besteedde hij er toen veel aandacht en energie aan. Net zo denkt hij nu dat hij niet deed wat hij in werkelijkheid wel deed. Dergelijke tegenstrijdigheden komen veel voor met betrekking tot herinnering.

Zoals men ook wel eens droomt over een voorbije gebeurtenis alsof het nu gebeurt, ervoer Lavaṇa in zijn visioen een vorige gebeurtenis met de stamleden. Het is mogelijk dat de mensen in de wouden op de heuvels van Vindhya in hun eigen geest hetzelfde ervoeren als Lavaṇa. Het is ook mogelijk dat Lavaṇa en de stamleden in hun geest zagen wat door de ander ervaren werd. Deze hallucinaties worden werkelijkheid als ze door velen ervaren worden, zoals een bewering die door velen gedaan wordt voor waar wordt aan genomen. Wanneer deze dingen in iemands leven worden opgenomen, verkrijgen ze een eigen werkelijkheid; wat is uiteindelijk waar van de dingen in deze wereld, behalve zoals ze ervaren worden in het eigen bewustzijn van iemand?

Onwetendheid heeft geen eigen bestaan, zoals er geen olie zit in zand. Onwetendheid en het Zelf kunnen geen relatie hebben met elkaar, want er kan slechts een relatie bestaan tussen dezelfde of gelijksoortige entiteiten – dit blijkt duidelijk uit ieders ervaring. Het komt slechts door de alomvattendheid van het bewustzijn dat alles in het universum gekend kan worden. Het is niet alsof het subject het object verlicht, dat uit zichzelf niet kan oplichten, maar omdat dit alles bewustzijn is, is alles zelfstralend, zonder dat het een waarnemende intelligentie nodig heeft. Door de handeling van bewustzijn, dat zich gewaar wordt van zichzelf, manifesteert zich die intelligentie en niet wanneer bewustzijn een onbezield object waarneemt.

Men kan niet zeggen dat er in dit universum een mengeling is van het bezielde en onbezielde want zij mengen zich niet. Alle dingen zijn vol bewustzijn en wanneer dit bewustzijn zichzelf begrijpt is er kennis.

Men kan een relatie zien tussen een boom en een rots, hoewel zij onbezield lijken te zijn; een relatie als deze bestaat in de fundamentele samenstelling die een bepaalde verandering heeft ondergaan en de een tot een rots en de ander tot een boom heeft doen worden. We zien dit ook bij de smaakzin; de smaakpapillen in de tong reageren op de smaak van voedsel door de overeenkomst van samenstelling.

12 april [III.121, 122] Overstijgen van onwetendheid

Vāsiṣṭha vervolgde:

Iedere relatie is dan ook de realisatie van de reeds bestaande eenheid; het wordt als een relatie beschouwd door de voorafgaande valse en misleidende veronderstelling dat er een object en subject bestaat.

In het midden tussen het geziene en het zien is een relatie die de ziener genoemd wordt. Wanneer de scheiding tussen de ziener, het geziene en het zien is opgeheven, dan is dat het Absolute. Wanneer de geest van het ene land naar het andere reist, is daartussen de kosmische intelligentie. Wees dat altijd. Zoals je je niet bezig houdt met zaken omtrent een toekomstig dorp, raak dan niet verward in de stemmingen van de geest, maar blijf gevestigd in waarheid. Beschouw de geest als een vreemdeling of een stuk hout of steen. In het oneindige bewustzijn is geen geest; dat wat gedaan wordt door deze niet-bestaande geest is ook onwerkelijk. Weet dit voor altijd. Ik heb de waarheid omtrent de geest gedurende lange tijd onderzocht, O Rāma, en heb niets gevonden; alleen het oneindige bewustzijn bestaat.

Deze schijnbaar eindeloze stroom van onwetendheid kan slechts overstegen worden door voortdurend in het gezelschap van de wijzen te zijn. Uit dit gezelschap rijst de wijsheid op over wat waard is te onderzoeken en wat beter vermeden kan worden. Dan ontstaat de zuivere wens tot bevrijding. Dit leidt tot serieus onderzoek; dan wordt de geest subtiel, want dit onderzoek vermindert de mentale conditionering. Als resultaat van het dagen van zuivere wijsheid beweegt je bewustzijn zich in de richting van de werkelijkheid. Dan verdwijnt de mentale conditionering en is er onthechting. Het gebonden zijn aan de handeling en de vruchten van die handeling houdt op te bestaan. Het inzicht is stevig gevestigd in waarheid en het begrip van onwaarheid begint te tanen. Degene die deze open visie heeft, doet wat hij moet doen, zelfs terwijl hij in de wereld leeft en functioneert, alsof hij in slaap is, zonder een gedachte te wijden aan de wereld en zijn geneugten. Na een aantal jaren zo geleefd te hebben, is hij volledig bevrijd en transcendeert al deze staten: hij is bevrijd terwijl hij leeft.

Wanneer de mentale conditionering overwonnen is en de geest volledig tot rust is gekomen, komt de illusie die de onwetende misleidt ten einde. Slechts zolang deze illusie of Māyā niet volledig wordt begrepen, is er deze grote misleiding, maar zodra het duidelijk begrepen is, wordt het gezien als het oneindige en wordt het de bron van geluk en de realisatie van de absolute Brahman. Alleen ter wille van de op schrift gestelde instructie spreken we hier over het Zelf, Brahman e.d., maar in waarheid is er slechts één. Het is zuiver bewustzijn, geen belichaamd wezen. Het is – of men het weet of niet, of men belichaamd is of niet. Alle ellende die je ziet in deze wereld behoort bij het lichaam. Het Zelf dat niet gegrepen wordt door de zintuigen, wordt niet geraakt door verdriet. In het Zelf is geen verlangen; de wereld verschijnt erin zonder enige wens of intentie van dat Zelf. Dus, O Rāma, door mijn onderricht is het valse idee over een schepping en zijn bestaan voorgoed verjaagd. Je bewustzijn is zuiver geworden en de dualiteit verdwenen.

13 april [IV.1-3] Brahman en de wereld hebben geen oorzakelijk verband

Rāma vroeg:

Er wordt gezegd dat dit universum als zaadvorm achterblijft in het opperste wezen om in de volgende periode weer gemanifesteerd te worden; hoe kan dit en zijn degenen, die deze visie hebben, verlicht of onwetend?

Vāsiṣṭha vervolgde:

Zij, die zeggen dat dit universum als zaadvorm bestaat na de kosmische oplossing, zijn degenen, die een vast geloof hebben in de werkelijkheid van dit universum! Dat is pure onwetendheid, Rāma. Het is een verdraaid beeld dat zowel de leraar als de leerling misleidt. Het zaad van een plant bevat het toekomstige gewas; omdat zowel het zaad als de spruit materiële objecten zijn, kunnen zij gekend worden door de zintuigen en de geest. Maar hoe kan dat, wat buiten het bereik van de geest en de zintuigen ligt, het zaad vormen voor de werelden? Hoe kan in dat wat subtieler is dan de ruimte zich de zaadvorm van het universum bevinden? Wanneer dat zo is, hoe kan het universum dan oprijzen uit het opperste wezen?

Hoe kan iets in niets bestaan? En als daarin er zoiets is als het universum, waarom wordt het dan niet gezien? Hoe kan er een boom groeien vanuit de lege ruimte in een pot? Hoe kunnen twee tegenstrijdige dingen (Brahman en het universum) naast elkaar bestaan: is er duisternis in de zon? Het spreekt vanzelf dat de vorm van de boom al in het zaad aanwezig is, want beide hebben zij de daarvoor geschikte vorm, het is echter niet passend te zeggen dat in datgene wat geen vorm heeft (Brahman) deze kosmische wereldvorm al bestaat. Het is dus pure onwetendheid om te veronderstellen dat er een oorzakelijke relatie bestaat tussen Brahman en de wereld; in waarheid bestaat er slechts Brahman en wat zich voordoet als wereld is alleen maar Dat. Het is net zo waar als een droombeeld, want het is uit niets door niets en niemand in niets ontstaan.

Rāma, als het universum in zaadvorm in de absolute Brahman aanwezig zou zijn tijdens de kosmische oplossing, dan zou het een samenwerkende oorzaak nodig hebben voor zijn manifestatie na de oplossing. Te veronderstellen dat het universum zich zonder een dergelijke samenwerkende oorzaak zou manifesteren, is te veronderstellen dat de dochter van de onvruchtbare vrouw bestaat. Bij de voltooiing van de kosmische oplossing rees de Schepper van het universum op en die was niets meer dan een herinnering. De gedachten die oprezen vanuit die herinnering scheppen deze wereldverschijning die niet meer werkelijk is dan een luchtkasteel, want de herinnering van waaruit deze gedachten ontspringen, heeft zelf geen geldige basis. Wanneer er niemand is die zich herinnert, hoe kan herinnering dan bestaan?

Miljoenen universa verschijnen in het oneindige bewustzijn (cid-ākāśa) zoals stofdeeltjes in een zonnestraal, die door een gat in het dak in de kamer schijnt. In één klein atoom lijken alle drie de werelden te bestaan met alle componenten zoals tijd, ruimte, handeling, substantie, dag en nacht en daarin bevinden zich weer andere atomen waarin zich dergelijke verschijningsvormen bevinden, zoals er een afbeelding is in een ruwe marmeren plaat en die afbeelding (die van marmer is) heeft weer een afbeelding op zijn ledematen en zo eindeloos verder.

14 april [IV.4-6] BOEK IV, STHITI PRAKARAṆA (OVER BESTAAN) Het verhaal van Śukra (Dit alles is slechts geest)

Vāsiṣṭha vervolgde:

O, Rāma, de enige manier om deze enorme oceaan, wereldverschijning genaamd, over te steken is via het succesvol overwinnen van de zintuigen. Geen andere inspanning is van belang. Wanneer je bent toegerust met de wijsheid verworven door studie van de geschriften en het gezelschap van de wijzen en de zintuigen onder controle hebt, realiseer je de totale afwezigheid van alle waarneembare objecten.

Rāma, dit alles is slechts geest en wanneer die geheeld is, is ook deze betovering van de wereldverschijning geheeld. Alleen door het denkende vermogen van deze geest ontstaat het lichaam; er wordt geen lichaam gezien wanneer de geest niet functioneert! De behandeling van de psychische ziekte, die waarneming van objecten genoemd wordt, is het beste wat je in deze wereld kunt doen. De geest schept misleiding en het idee van dood en geboorte en als resultaat van zijn eigen gedachten is hij gebonden of vrij.

Rāma vroeg:

O wijze, ik vraag U: hoe komt het dat dit enorme universum bestaat in de geest?

Vāsiṣṭha antwoordde:

O Rāma, het is als de universa die geschapen werden door de Brahmanenjongens en het is als de hallucinaties waaronder koning Lavaṇa leed. Er is nog een ander verhaal ter illustratie. Het verhaal van de wijze Śukra dat ik je nu zal vertellen.

Lange tijd geleden deed de wijze Bhṛgu, boete op de top van een berg. Zijn zoon Śukra was destijds een jongeling. Terwijl de vader doodstil zat in meditatie verzonken, zorgde de jongen voor hem. Op een dag zag de jongen een prachtige nimf in het hemelgewelf vliegen. Zijn geest was totaal in de war door het verlangen naar haar en ook haar geest was verward door de aanblik van de jonge Śukra.

Overweldigd door een intens verlangen naar de nimf sloot Śukra zijn ogen en achtervolgde haar in de geest. Hij bereikte de hemel en zag daar stralende hemelingen, goden en hun begeleiders, de hemelse olifant en paarden. Hij zag de schepper Brahmā evenals de andere goddelijke wezens die dit universum beheren. Hij zag de volmaakten. Hij luisterde naar hemelse muziek en bezocht de hemelse tuinen. Uiteindelijk zag hij de koning van de hemel, Indra zelf, gezeteld in al zijn majesteit, vergezeld van onwaarschijnlijk mooie nimfen. Hij groette Indra. Indra stond op van zijn troon en begroette de jonge wijze Śukra en smeekte hem om voor lange tijd in de hemel te blijven. Śukra stemde hiermee in.

15 april [IV.7-9] De vele levens van Śukra

Vāsiṣṭha vervolgde:

Śukra was zijn vorige identiteit volledig vergeten. Na enige tijd aan het hof van Indra te zijn geweest, speurde Śukra de hemel af en ontdekte spoedig de verblijfplaats van de nimf, die hij had gezien. Toen ze elkaar aankeken, werden ze overmand door verlangen naar elkaar en... het vervullen van wensen is een kenmerk van de hemel.

Śukra wenste dat het donker van de nacht de liefdestuin, waar hij en de nimf verbleven, omhulde. Dus werd het donker. Śukra ging het prachtige onderkomen in die tuin binnen en de nimf volgde hem. Zij pleitte: "O almachtige, ik ben overweldigd door verlangen naar U; alleen de armen van geest maken de liefde belachelijk, niet de wijzen. Zelfs god te zijn over de drie werelden is niets vergeleken bij het in gezelschap zijn van je geliefde. Daarom bid ik U, geef me een plaats in Uw hart." Dat gezegd hebbende, zeeg ze ineen tegen zijn borst."

Śukra bracht een lange tijd door met de nimf dwalend door de hemel. Hij leefde een periode van acht wereldcycli met haar.

Na deze lange periode, toen zijn verdiensten uitgeput waren, vielen Śukra en de nimf uit de hemel. Hun subtiele lichamen vielen als dauwdruppels op het graan op aarde. Dit graan werd gegeten door een heilige Brahmaan en zijn vrouw ontving daardoor hun essenties. Śukra werd hun zoon en groeide bij hen op. De nimf werd een hertje en Śukra kreeg van haar een mensenkind. Śukra hechtte zich zeer aan zijn zoon. Zorgen en angst om dit kind maakten hem vroeg oud en hij stierf met een verlangen naar plezier.

Hierdoor werd Śukra in zijn volgende geboorte de leider van een koninkrijk en stierf in deze belichaming met een verlangen naar soberheid en wijsheid. In zijn volgende geboorte werd hij een heilige man. Aldus, na vele verschillende belichamingen te hebben doorgemaakt en ervaren, beoefende Śukra een intense soberheid, rechtop staand aan de oever van een rivier.

Śukra bracht lange tijd aldus contemplerend door tegenover zijn vader. Zijn lichaam was uitzonderlijk vermagerd. Intussen creëerde de rusteloze geest het ene na het andere scenario omtrent diverse levens, geboorte en dood, opstijgen naar de hemel, terugkomen op aarde en het vredige leven van een heremiet. Hij was hier zo bij betrokken dat hij het voor waar aannam. Het lichaam was geslonken tot huid en beenderen want het was blootgesteld aan alle gure weersomstandigheden. Het was vreselijk om aan te zien. Het was echter nog niet verslonden door roofdieren, want het stond nog steeds voor de wijze Bhṛgu, die in diepe meditatie was verzonken en Śukra zelf had zijn lichaam voorzien van geestelijke kracht door het beoefenen van de Yoga discipline.

16 april [IV.10] Over Tijd

Vāsiṣṭha vervolgde:

Na een honderdtal hemelse jaren van contemplatie stond de wijze Bhṛgu op van zijn zitplaats. Hij zag niet zijn zoon Śukra voor zich, maar een uitgedroogd lichaam. Het lichaam was afgrijselijk, vol wormen die uit de oogkassen kwamen en zich razendsnel vermenigvuldigden. Diep geraakt door wat hij zag en geen rekening houdend met de natuurlijke loop der dingen werd Bhṛgu vervuld van woede en vervloekte Tijd om de voortijdige dood van zijn zoon.

Tijd (of Dood) benaderde de wijze onmiddellijk in een fysieke belichaming. Tijd droeg een zwaard in de ene hand en een galg in de andere en hij droeg een ondoordringbaar pantser. Hij had zes armen en zes gezichten en was omringd door een leger bedienden en boodschappers. Hij was stralend door de vlammen der vernietiging die uit zijn lichaam ontvlamden en door de wapens die hij in zijn handen hield.

Kalm en met vaste stem richtte Tijd zich tot Bhṛgu:

O wijze, hoe komt het dat een wijze zoals U een dergelijk onwaardig gedrag vertoont? De wijzen raken niet ontdaan, zelfs niet als zij beledigd worden, toch heeft U uw geestelijk evenwicht verloren terwijl U door niemand bent beledigd. U bent een aimabel persoon en ik houd mij precies aan de juiste gedragsregels; zo groet ik U en met geen ander motief.

Verspil Uw verdiensten niet met een zinloos tentoonstellen van uw kracht om te vervloeken! Ik word zelfs niet aangetast door het vuur van de kosmische oplossing. Wat kinderachtig van U om te denken dat U mij kunt vernietigen met een vervloeking!

Ik ben Tijd en heb ontelbare wezens vernietigd, zelfs de goden die over dit universum heersen. Heilige, ik ben de verslinder en U bent het voedsel; dit is zo geregeld door de natuur. Deze relatie is niet gebaseerd op voor- of afkeur. Het is de natuur van vuur zijn vlammen opwaarts te richten en water stroomt naar beneden, voedsel zoekt om gegeten te worden en geschapen objecten zoeken hun einde. Dit is hoe de Heer het heeft bedacht: in het Zelf van alles verblijft het Zelf als zichZelf. Volgens de zuivere visie is er noch een doener noch een genietter; maar volgens de onzuivere visie, die verdeeldheid ziet, lijkt die verdeeldheid te bestaan.

U bent inderdaad een kenner van de waarheid die weet dat er noch een doener noch een niet-doener bestaat. Wezens komen en gaan zoals de bloesems aan de bomen; hun oorzaak is slechts een veronderstelling. Dit alles is onderhevig aan tijd. Het kan als waar of onwaar beschouwd worden, want wanneer het oppervlak van het meer in beweging is, lijkt de reflectie van de maan ook te bewegen. Dit kan zowel als waar of onwaar beschouwd worden.

17 april [IV.10] De macht van Tijd

Tijd vervolgde:

Geef de woede geen ruimte, O wijze, dat pad leidt naar ellende. Want wat zal komen, komt. Besef die waarheid. Het is niet de ijdelheid die ons leidt. We zijn van nature geneigd onze gegeven functies te vervullen. Dat is de natuur van de wijzen. Hier moet gedaan worden wat gedaan moet worden door de wijzen, terwijl ze egoloos en onzelf-zuchtig blijven alsof in diepe slaap; laat dit niet geschonden worden.

Waar is uw wijsheid, grootsheid en uw morele moed? Waarom, O wijze, hoewel U het pad der zegening kent, handelt U als een dwaas? Ongetwijfeld weet U dat de rijpe vrucht op de grond valt; en toch negeert U dit, waarom denkt U mij te vervloeken?

U weet dat iedereen twee lichamen heeft, een fysiek en een mentaal lichaam. Het fysieke lichaam is onbezielde en zoekt zijn eigen ondergang; de geest is eindig maar ordelijk, maar juist die geest is bij U in de war! De geest maakt dat het lichaam naar zijn pijpen danst en brengt er opeenvolgende veranderingen in aan, zoals een kind met modder speelt. Alleen handelingen van de geest zijn handelingen; de gedachten in de geest veroorzaken gebondenheid en zijn zuivere staat is bevrijding. De geest schept het lichaam met al zijn ledematen. Geest is zowel het bezielde als het onbezielde; deze alle oneindige diversiteit is niets anders dan geest. De geest zelf met zijn functie van onderscheid maken, staat bekend als het intellect en in zijn functie van identificatie wordt het gekend als het egogevoel. Het fysieke lichaam is slechts een fysieke substantie; toch beschouwt de geest het alsof het van hemzelf is. Indien de geest zich echter naar de waarheid richt, verwerpt hij de identificatie met het lichaam en bereikt het allerhoogste.

O wijze, terwijl U in diepe contemplatie was, ging uw zoon ver weg in zijn eigen verbeelding. Hij verliet het lichaam dat stond voor 'de zoon van Bhṛgu' en steeg op naar de hemel. Daar genoot hij van de hemelse nimfen. Na verloop van tijd toen zijn gunsten waren verbruikt, stortte hij samen met de nimf als rijp fruit ter aarde. Hij moest zijn hemelse lichaam in de hemel achter laten en viel op aarde om in een fysiek lichaam geboren te worden. Hier op aarde moest hij een aantal fysieke geboorten ondergaan. Achtereenvolgens werd hij een brahmanenzoon, een koning, een visser, een zwaan, weer een koning, een grote yogi met psychische krachten, een hemelse halfgod, de zoon van een wijze, weer een koning, weer de zoon van een wijze en door slechte daden werd hij een jager, een koning en daarna kwam hij als worm en plant, een ezel, een bamboeplant, een hert in China, een slang, een vogel en weer een halfgod en nu is hij weer de zoon van een Brahmaan geworden, die bekend staat als Vasudeva. Hij kent de geschriften en is op dit moment boete aan het doen aan de oever van de heilige Samaṅga rivier.

18 april [IV.11] Geest is de schepper

Vāsiṣṭha vervolgde:

Bemoedigd door Tijd (Yama) maakte de wijze Bhṛgu gebruik van het inzicht van wijsheid om het leven van zijn zoon te aanschouwen. In een oogwenk zag hij door zijn eigen intellect het hele verhaal van de veranderingen van zijn zoon. Verwonderd over wat hij zag, ging hij zijn eigen lichaam weer binnen.

Volledig onthecht van alle bindingen met zijn zoon zei Bhṛgu:

Heer, U bent zeker de kenner van verleden, heden en toekomst, wij daarentegen hebben weinig begrip. De wereldverschijning die onwerkelijk is, lijkt werkelijk te zijn en misleidt zelfs de grootste wijze. Zeker, dit alles is in U en slechts U kent de ware vorm van dit fantoom dat gecreëerd wordt door de verbeeldingen van de geest.

Mijn zoon is niet dood, toch werd ik geagiteerd door hem als dood te beschouwen. Ik dacht dat mijn zoon me voor zijn tijd ontnomen was. Heer, hoewel we de loop van aardse gebeurtenissen begrijpen, worden we toch door wat we als voor- en tegenspoed beschouwen, door vreugde en verdriet bewogen.

In deze wereld dwingt woede een mens te doen wat hij zou moeten laten, maar rust stelt hem in staat te doen wat gedaan moet worden. Zolang de misleiding van de wereldverschijning bestaat, heeft het onderscheid tussen juiste en onjuiste handeling zin. Het is onjuist dat we geagiteerd raken door uw natuurlijke functie, die bestaat uit het veroorzaken van de schijnbare dood van de wezens hier.

Door uw genade heb ik mijn zoon weer gezien en realiseer ik me dat alleen geest het lichaam is. Slechts de geest brengt dit aanschouwen van de wereld tot bestaan.

Tijd zei:

Goed gesproken, O wijze; natuurlijk is geest lichaam; het is de geest die louter door gedachten het lichaam 'schept', zoals een pottenbakker een pot vormt. Hij vormt nieuwe lichamen en vernietigt dat wat bestaat en dit alles door een eenvoudige wens. Het is zo duidelijk dat in de geest vermogens bestaan als misleiding (of hallucinaties), dromen en irreële gedachten, die bijvoorbeeld iets leuks in de ruimte scheppen. Zo schept hij in zichzelf ook het lichaam; maar de onwetende mens met een grove fysieke kijk ziet het fysieke lichaam als iets anders en onafhankelijk van de geest.

De drie werelden (wakende, droom- en slapende staat) zijn niets anders dan de manifestatie van de vermogens van de geest; deze manifestatie kan noch als waar noch als onwaar beschouwd worden. Wanneer de geest geconditioneerd is om de verscheidenheid waar te nemen, neemt hij dit waar.

19 april [IV.11-13] Er is dood noch bevrijding

Tijd vervolgde:

De geest zelf raakt betrokken in deze wereldverschijning door er ontelbare ideeën op na te houden (zoals 'ik ben zwak, ongelukkig, dwaas' enz.). Wanneer het begrip daagt dat dit alles slechts een verkeerde voorstelling is in de geest, dan ben Ik wat Ik ben – dan ontstaat de vrede van de Allerhoogste in het bewustzijn.

De geest is als de oceaan met al zijn variëteit van schepselen en met aan de oppervlakte rimpelingen en golven van verschillende afmetingen, die opkomen en verdwijnen. De kleine golf vindt zichzelf klein, de grote groot. De golf die gebroken wordt door de wind denkt dat hij vernietigd wordt. De ene denkt dat hij koud is, een andere dat hij warm is. Maar alle golven zijn slechts het water van de oceaan. Het is inderdaad juist om te zeggen dat er geen golven zijn in de oceaan; alleen de oceaan als zodanig bestaat, maar toch is het ook waar dat er golven zijn!

Zo bestaat ook de absolute Brahman alleen. Omdat hij almachtig is, verschijnt de natuurlijke uitdrukking van zijn oneindige kwaliteiten als de oneindige verscheidenheid van dit universum. Verscheidenheid bestaat niet echt, behalve in de eigen verbeelding. Dit alles is waarlijk de absolute Brahman! Blijf gevestigd in deze waarheid. Geef alle andere ideeën op. Zoals de golven niets anders zijn dan de oceaan, verschillen al deze dingen niet van Brahman. Zoals in het zaad de potentie van de gehele boom aanwezig is, bestaat het hele universum voor altijd in Brahman. Zoals de veelkleurige regenboog ontstaat door zonlicht, wordt deze hele verscheidenheid in het Ene gezien. Zoals het levenloze web ontspringt uit de levende spin is deze wereldverschijning ontsprongen uit het oneindige bewustzijn.

Zoals de zijderups zijn cocon weeft en zichzelf inkapselt, stelt het oneindige wezen zich dit universum voor en wordt erin gevangen. Zoals een olifant zichzelf moeiteloos los maakt van de plek waar hij is vastgebonden, bevrijdt het Zelf zich van zijn binding, want het Zelf is wat het Zelf denkt dat het is. In feite bestaat er voor de Heer noch binding noch bevrijding. Ik weet niet hoe die ideeën over binding en bevrijding tot bestaan zijn gekomen! Er is noch gebondenheid noch bevrijding, er is slechts dat oneindige wezen; toch wordt het eeuwige bedekt door het tijdelijke en dat is inderdaad een groot wonder (of een grote illusie).

Hoe men ook verward in het wiel van onwetendheid en misleiding is geraakt, als men in de wijsheid van de opperste waarheid stapt, is men onmiddellijk vrij.

Kom, laten we naar je zoon gaan die boete doet na een tijdje van de hemelse geneugten te hebben geproefd.

(Dit zeggende leidde Tijd (Yama) Bhrgu weg aan zijn arm.... Terwijl de wijze Vāsiṣṭha dit zei, liep de achtste dag ten einde en sloot de bijeenkomst.)

20 april [IV.14, 15] Gehechtheid en onthechtheid zijn slechts ideeën

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, de heilige Bhṛgu en de godheid die over tijd regeert, vervolgden hun weg naar de oever van de rivier de Samāṅga. Daar zag de wijze Bhṛgu zijn zoon in een ander lichaam en met een andere aard, die in een andere houding stond en wiens geest gevestigd was in rust, vol vrede en verlicht. Toen hij de twee stralende wezens voor zich zag staan, groette Śukra (de zoon van Bhṛgu) hen op de juiste wijze en liet hen neerzitten op een steen. Met zachte en zoete woorden zei hij: "O heilige wezens, ik ben waarlijk gezegend met jullie gezelschap." De wijze Bhṛgu zei hem: "Kom tot jezelf, je bent geen onwetende!" Śukra herinnerde zich onmiddellijk zijn vorige bestaan, waar hij een ogenblik bij stil stond met zijn ogen gesloten.

Śukra zei:

Voorwaar, ik heb talloze belichamingen gehad en ging door ontelbare ervaringen van pijn en plezier, wijsheid en misleiding. Ik was een wrede koning, een begerige handelaar en een ronddwalende asceet. Er is geen enkel plezier dat ik niet gesmaakt heb, geen handeling die ik niet verricht heb, geen geluk of ongeluk dat ik niet doorgemaakt heb. Nu wens ik niets meer noch wil ik iets vermijden; laat de natuur zijn loop hebben. Kom vader, laten we naar het vorige lichaam gaan wat daar aan het verdrogen is.

Spoedig kwamen ze op de plek waar het vorige lichaam van Śukra lag in een vergevorderde staat van ontbinding. Terwijl Śukra ernaar keek, kermde hij: "Ah, kijk naar dit lichaam dat werd bewonderd en aanbeden zelfs door hemelse nimfen, nu is het de verblijfplaats van wormen en ongedierte. O lichaam! Nu word je lijk genoemd en boezem je mij angst in; zelfs de roofdieren zijn bang voor jouw afgrijselijke verschijning. Volledig ontdaan van waarnemingen blijft dit lichaam in een staat van opperste vrijheid, vrij van gedachten en ideeën. Bevrijd van de demon geest blijft het onaangedaan, het is zelfs vrij van natuurlijke calamiteiten. Verlost van de grillen van de rusteloze aap die bekend staat als de geest, is dit lichaam ontworteld als een boom. Het is inderdaad een geluk dat ik in staat ben dit lichaam te zien, verlost van verdriet in dit dichte woud."

Śukra (nu Vasudeva genaamd) beklaagde slechts dat lichaam dat geboren was bij Bhṛgu, want alle andere belichamingen waren hallucinaties van zijn oorspronkelijke lichaam, dat van Śukra, de zoon van de wijze Bhṛgu. Of men nu wijs is of onwetend, zolang men een lichaam heeft, gaan alle functies gewoon door volgens de wetten der natuur. De belichaamde persoon functioneert in de wereld zoals het passend is, hetzij op gehechte wijze, hetzij onthecht. Het verschil tussen de twee ligt in hun mentale aanleg; bij de wijze is deze bevrijdend en bij de onwetende veroorzaakt het gehechtheid. Zolang er een lichaam is, zo lang zal pijn pijnlijk zijn en vreugde vreugdevol, maar de wijze kent geen gehechtheid noch aan pijn noch aan plezier. Vreugdevol in vreugde en lijdend bij lijden lijken de wijzen zich te gedragen als onwetenden, maar in feite zijn ze verlicht. De wijze gedraagt zich gepast in de gemeenschap maar van binnen is hij vrij van elke noodzaak tot aanpassing.

21 april [IV.16, 17] Wat de zuivere geest wenst komt tot vervulling

Vāsiṣṭha vervolgde:

Toen Tijd (of Dood) de jonge asceet Vasudeva hoorde klagen over het lot van zijn vorige lichaam, onderbrak hij hem en zei tot Śukra: "O zoon van Bhṛgu! Verlaat dit lichaam en stap in je andere lichaam. Aan het einde van dit tijdperk zul je dit lichaam opgeven en nooit meer belichaamd worden." Dit gezegd hebbende verdween Tijd.

Vervolgens deed Śukra wat hem gezegd was en direct stortte het lichaam van Vasudeva neer en werd tot lijk. De wijze Bhṛgu besprenkelde het lichaam van Śukra met heilig water, terwijl hij heilige hymnen prevelde, die het vermogen hebben een lichaam opnieuw tot leven te brengen. Onmiddellijk werd dat lichaam weer jong en stralend zoals het altijd was.

Śukra stond op uit zijn meditatiehouding en wierp zich aan de voeten van Bhṛgu. Bhṛgu was blij om te zien dat zijn zoon was opgestaan uit de dood. De aantrekkingskracht van de gedachte 'dit is mijn zoon' overkwam zelfs de wijze Bhṛgu; dit is volkomen natuurlijk zolang er lichaamsbewustzijn is. Bhṛgu en Śukra voltrokken de begrafenisrituelen voor het lichaam van de Brahmanenzoon Vasudeva; want zo houden de wijzen bepaalde sociale gewoonten en tradities in ere.

Beiden straalden als het licht van de zon en maan. Binnen afzienbare tijd werd Śukra de spirituele leermeester van de demonen en zijn vader werd een van de hoogst begaafde wijzen.

Zo is het verhaal van Śukra die met zijn dwaze verliefdheid voor de nimf in talloze gedaanten rond dwaalde.

Rāma vroeg:

Heilige heer, hoe komt het dat de wens van Śukra om naar de hemel op te stijgen direct beloond werd en de wens van anderen niet?

Vāsiṣṭha antwoordde:

De geest van Śukra was zuiver, want hij was in zijn eerste belichaming; die geest was nog niet beladen met de onzuiverheden uit vorige geboorten. De geest waarin alle wensen in rust zijn, is zuiver. Wat die zuivere geest wenst komt tot vervulling. Wat er gebeurde met Śukra is mogelijk voor iedereen.

Śukra was door zijn vader Bhṛgu onderwezen aangaande de opeenvolging van geboorten en dit onderwijs had de geest van Śukra gevormd, waardoor zijn geest de ruimte nam om dit alles tevoorschijn te toveren. Slechts wanneer de geest volkomen zuiver en vrij van indrukken is, bereikt hij weer de opperste zuiverheid: die zuivere geest ervaart bevrijding.

22 april [IV.18] Elk individu ziet objecten geschapen in eigen geest

Vāsiṣṭha vervolgde:

De verscheidenheid die je in deze schepping ziet, O Rāma, is slechts verbeelding. Evolutie of involutie heeft het oneindige bewustzijn als zijn bron en als zijn doel. Gedurende de evolutie lijkt er een schijnbare verscheidenheid te zijn in het ene oneindige bewustzijn in overeenstemming met de ideeën die verschijnen in dat bewustzijn. Sommige van deze beelden vermengen zich en creëren een eindeloze gevarieerdheid in deze verscheidenheid. Andere mengen zich niet. Maar in feite komen al deze dingen voor in ieder atoom van het bestaan en deze atomen bestaan onafhankelijk van elkaar. Het geheel staat bekend als de absolute Brahman.

Ieder individu ziet slechts de objecten die geworteld zijn in zijn eigen geest. Wanneer de ideeën in de geest geen vrucht dragen is er een verandering in de geest: er volgt een opeenvolging van geboorten om aan deze psychologische veranderingen te kunnen voldoen. Het is deze psychische samenhang die een overtuiging schept omtrent de werkelijkheid van dood en geboorte en de werkelijkheid van het bestaan van het lichaam. Wanneer deze overtuiging wordt opgegeven is er geen belichaming meer nodig.

O Rāma, de boom komt voort uit het zaad, nadat hij het zaad vernietigd heeft: maar Brahman schept deze wereld zonder zichzelf te vernietigen. Het is dus onmogelijk de onvergeliijkbare Brahman met wat dan ook te vergelijken: bomen zijn namelijk van een definieerbare materiële substantie en Brahman is een naamloos en vormloos wezen. Alleen Brahman wordt datgene wat anders van aard lijkt te zijn, doch vanuit een ander perspectief bekeken wordt het dat niet, want het is eeuwig en onveranderlijk.

Wanneer het Zelf gezien wordt een object, kan de ziener niet gezien of gerealiseerd worden; zolang het objectieve universum wordt waargenomen, kan men het Zelf niet realiseren. Wanneer je in de luchtspiegeling het water kan zien, kun je de opstijgende hete lucht niet waarnemen; wanneer je de hete lucht waarneemt, zie je geen water in de luchtweerspiegeling! Wanneer het ene waar is, is het andere het niet.

Slechts wanneer de splitsing tussen de ziener en het zien wordt opgegeven, wanneer de twee als één substantie gezien worden, wordt de waarheid gerealiseerd. Er is geen enkel object met een totaal andere natuur dan het subject, noch kan het subject (zelf) gezien worden als het object! Er bestaat geen verdeeldheid in die visie.

23 april [IV.18, 19] Onderzoek naar de vier staten van bewustzijn

Vāsiṣṭha vervolgde:

Iedere jīva ervaart in zichzelf wat hij ooit met behulp van zijn eigen levenskracht in zichzelf heeft doen ontstaan. O Rāma, zie met het oog van innerlijke wijsheid dat er in iedere atoom van het bestaan ontelbare wereldverschijningen zijn. Deze wereldverschijning is slechts een lange droom. Dit droomgelijke verschijnsel is slechts waar zolang de droom duurt.

Ieder atoom bevat een potentieel ervaren van iedere mogelijkheid. Geef daarom ieder idee over verscheidenheid of eenheid op. Tijd, ruimte, beweging en materie zijn allemaal verschillende aspecten van dat ene oneindige bewustzijn. Slechts enkele zeldzame personen realiseren zich dat de wereldverschijning die ze in zichzelf zien een illusie is en dat alleen het oneindige bewustzijn altijd werkelijk is. Door dit bewustzijn verschijnt de wereld in de jīva; en er zijn jīvā in jīvā in een eindeloze opeenvolging. Wanneer iemand aldus de waarheid ervaart, wordt hij bevrijd van de illusie en tegelijkertijd wordt het verlangen naar plezier minder. Dit is het enige bewijs van wijsheid. Een kan met nectar geschilderd op een doek is geen nectar, noch is een geschilderde vlam vuur en een schilderij van een vrouw is geen vrouw; wijze woorden zijn slechts woorden (onwetendheid) geen wijsheid, tenzij ze gestaafd worden door de afwezigheid van verlangen of woede.

Zij die contempleren op de absolute Brahman, worden Brahman. We moeten dus onze toevlucht zoeken in het onbegrensde, ongeconditioneerde oneindige. Door te contempleren op de vorm van de nimf, raakte Śukra gebonden en toen hij de zuiverheid van zichzelf realiseerde als oneindig bewustzijn, werd hij onmiddellijk bevrijd.

Rāma vroeg:

Wijze heer, ik bid U vertel me de ware natuur van de wakende- en de droomstaat.

Vāsiṣṭha zei:

De staat die aanhoudt staat bekend als de wakende staat en de staat die van voorbijgaande aard is, is de droomstaat. Tijdens de gehele droom neemt deze staat de kenmerken aan van de wakende staat; en wanneer men zich realiseert dat de wakende staat van voorbijgaande aard is, krijgt hij het kenmerk van de droomstaat. De twee zijn hetzelfde. Dat bewustzijn dat zelfs in diepe slaap wakker is en ook het licht is dat schijnt in waken en dromen is het transcendentale bewustzijn of turīya.

Wanneer het zaad van onwetendheid en misleiding weer opnieuw ontspruit, ontstaat er de eerste gedachte en dat is: 'ik ben'. Vervolgens neemt men tijdens het dromen gedachtevormen waar in de geest. Op dat moment functioneren de uiterlijke zintuigen niet, maar de innerlijke wel en is er een waarneming in onszelf. Dit is de droomstaat. Wanneer de levenskracht de zintuigen weer activeert is daar opnieuw de wakende staat.

24 april [IV.20-22] Beschrijving van de geest en de opperste staat

Rāma vroeg: Heer, hoe raakt de geest ooit vervuild.

Vāsiṣṭha antwoordde:

Het is een uitstekende vraag Rāma, maar niet het juiste moment om hem te stellen; wanneer je geluisterd hebt naar wat ik te zeggen heb, zul je het antwoord op die vraag volkomen helder kunnen vinden. Dat de geest onzuiver is, is de ervaring van een ieder die naar bevrijding streeft. Iedereen beschrijft dit weer anders, afhankelijk van hoe men het bekijkt.

Zoals de lucht de geur aanneemt van de bloemen waarmee hij in contact komt, zo ervaart de geest verschillende indrukken, neemt hun sfeer over en schept daar verschillende lichamen bij. En als de energie de zintuigen activeert, geniet de geest van de vruchten van zijn eigen indrukken. Het is steeds weer de geest die de brandstof levert voor het functioneren van de organen van handeling. Geest is beweging en beweging is geest; de twee zijn als een bloem en haar geur. De overtuiging in de geest bepaalt de handeling en de handeling sterkt de overtuiging.

Geest is overal toegewijd aan dharma (wet, deugd), rijkdom, plezier en vrijheid: maar iedereen heeft een andere omschrijving voor deze dingen en is ervan overtuigd dat die omschrijving de ware is.

Rāma, gebondenheid is niets anders dan het idee, dat er een object is. Dit idee is Māyā, onwetendheid e.d. Het is staar in het oog dat ons blind maakt voor het licht van de waarheid. Onwetendheid veroorzaakt twijfel; met die twijfel wordt er waargenomen – die waarneming is dus vervormd. In het donker ben je bang, ook al nader je een lege leeuwenkooi. Zo gelooft een onwetende ook dat hij gevangen zit in zijn lichamelijke omhulsel. De ideeën van 'ik' en 'de wereld' zijn slechts schaduwen, geen waarheid. Het zijn die ideeën die 'objecten' creëren: deze objecten zijn noch waar noch onwaar. Daarom Rāma, verwerp de ideeën van 'ik' en 'dit' en blijf gevestigd in de waarheid.

Slechts wanneer de geest vrij is van iedere gehechtheid en hij niet heen en weer wordt geslingerd tussen de paren van tegenstellingen, niet wordt aangetrokken door objecten en totaal onafhankelijk is van alle ondersteuning, dan is hij bevrijd uit de kooi van misleiding. Wanneer alle twijfel tot rust komt en er noch opwinding noch depressie is dan schijnt de geest als het licht van de volle maan.

Wanneer de onzuiverheden in de geest zijn opgehouden te bestaan, rijzen in het hart alle gunstige kwaliteiten op en is er gelijkmoedigheid overal. Zoals de duisternis wordt verdreven door de opkomende zon, wordt de illusie van wereld verdreven wanneer het licht van oneindig bewustzijn oprijst in het hart. Die wijsheid is in staat de harten van alle wezens in het universum te verblijden, zich te manifesteren en uit te breiden. Kortom hij die dat kent, wat als enige waard is gekend te worden, overstijgt ieder gaan en komen, geboorte en dood. Wanneer er geen egoïsme meer is, is er geen verwarring in de geest en die geest functioneert volgens zijn natuur. Evenals golven in de oceaan komen en gaan, komen en gaan de werelden; de onwetende wordt hierdoor misleid, de wijze niet.

25 april [IV.22] De kenner van de waarheid

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, hij kent de waarheid, die het lichaam ziet als een product van een misleid begrip en als de bron van ongeluk en weet dat het lichaam niet het Zelf is.

Hij kent de waarheid, die ziet dat in dit lichaam pijn en plezier worden ervaren in de tijd en omstandigheden waarin men geplaagd is en dat ze geen betrekking op hem hebben.

Hij kent de waarheid, die ziet dat hij zelf het alomtegenwoordige oneindige bewustzijn is, dat alles wat altijd en overal plaatsvindt, omvat.

Hij kent de waarheid, die weet dat het Zelf, dat zo fijn is als het miljoenste deel van de punt van een haar een miljoen keer gedeeld, alles doordringt.

Hij kent de waarheid, die ziet dat er geen enkel verschil is tussen het Zelf en de ander en dat het oneindige licht van bewustzijn als de enige van waarheid bestaat.

Hij kent de waarheid, die ziet dat het ongedeelde bewustzijn dat in alle wezens aanwezig is almachtig en alomtegenwoordig is.

Hij kent de waarheid, die niet misleid wordt door te denken dat hij het lichaam is, onderhevig aan ziekte, angst, agitatie, ouderdom en dood.

Hij kent de waarheid, die ziet dat alles verbonden is in het Zelf zoals parels aan een snoer en die weet 'Ik ben niet deze geest'.

Hij kent de waarheid, die ziet dat dit alles Brahman is en noch 'ik' noch 'de ander'.

Hij kent de waarheid, die alle wezens in de drie werelden beschouwt als zijn eigen familie, die zijn bescherming en sympathie verdienen.

Hij kent de waarheid, die weet dat alleen het Zelf bestaat en dat er geen substantie is in voorwerpen.

Hij die weet dat alle plezier, pijn, geboorte, dood enz. alleen het Zelf zijn, wordt niet geraakt.

Hij is stevig gevestigd in de waarheid, die voelt: "wat zal ik verwerven, wat zal ik afwijken, als dit alles het Zelf is?"

Gegroet zij de verblijfplaats van voorspoed, die vervuld is van het hoogste besef dat het hele universum waarlijk alleen Brahman is, die onveranderlijk blijft tijdens de hele schijnbare schepping, het bestaan en de oplossing van het universum.

26 april [IV.23, 24] Over het bestaan van de geest

Vāsiṣṭha vervolgde:

Rāma, hij die het hoogste pad betreedt, hoewel hij in dit lichaam verblijft, dat functioneert zoals het in beweging gebrachte wiel van de pottenbakker, wordt niet aangetast door de handelingen die eventueel worden verricht. In dit geval bestaat het lichaam voor zijn plezier en voor de bevrijding van zijn ziel; hij voelt zich niet ongelukkig in zijn lichaam.

Voor de onwetende is dit lichaam een bron van lijden; maar voor de verlichte is dit lichaam de bron van oneindige vreugde en wanneer het leven ten einde loopt, ziet hij dit geenszins als een verlies. En omdat het lichaam hem door deze wereld draagt, waarin hij vrij en vreugdevol rondzwerft, beschouwt hij het lichaam als een voertuig van wijsheid. Het lichaam onderwerpt de wijze man niet aan de verleidingen van lust en begeerte, noch kan onwetendheid of angst hem belagen. Het belichaamde wezen komt slechts licht in aanraking met het lichaam zolang het duurt, maar wordt er niet door geraakt als het verrokken is, zoals lucht een bestaande pot aanraakt, maar geen niet bestaande pot.

De wijze die bevrijd is van alle twijfel en geen idee heeft over zichzelf, regeert oppermachtig in het lichaam. Daarom zullen we alle verlangen naar plezier moeten opgeven en wijsheid bereiken. Alleen de goed getrainde geest kan werkelijk geluk ervaren. De gevangen koning is, wanneer hij gered wordt, verrukt van een stuk brood; de koning die nog nooit in gevangenschap is geweest, geniet er niet zo van, zelfs niet wanneer er een ander koninkrijk wordt geannexeerd. Dus streeft de wijze ernaar door inspanning zijn geest en zintuigen te overwinnen: die overwinning is veel groter dan het overwinnen van vijanden van buiten.

O Rāma, in het grote koninkrijk, bekend als de verschrikkelijke hel, dwalen kwaadaardige handelingen rond als machtige olifanten in de bronstijd. De zintuigen die verantwoordelijk zijn voor deze gedachten zijn toegerust met een ongelofelijke voorraad begeerten. Daarom zijn die zintuigen zo moeilijk te overwinnen. Deze ondankbare zintuigen vernietigen het lichaam, dat hun eigen verblijfplaats en ondersteuner is.

Degene echter die is toegerust met wijsheid echter is in staat deze begeerten te weerstaan zonder het wezen te beschadigen, evenals een touw de olifant in bedwang houdt zonder zijn wezen kwaad te doen. Het geluk dat de wijze die zijn zintuigen onder controle heeft geniet, is onvergelijkbaar en veel waardevoller dan het genieten van een koning die over een stad van stenen en metselwerk regeert. Het intellect van de wijze wordt steeds helderder en het verlangen naar zintuiglijke genoegens raakt uitgeput. Hoewel de begeerte pas volledig verdwijnt nadat de hoogste waarheid is gezien.

Bij de wijzen is de geest een gehoorzame bediende, goede raadgever, capabele meester der zintuigen, een prettige echtgenote, beschermende vader en een trouwe vriend. Het stimuleert hem tot het verrichten van goede handelingen.

27 april [IV.25-27] Het verhaal van de demonen Dāma, Vyāla en Kaṭa

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, wees gevestigd in de waarheid en leef in vrijheid in een geestloze staat. Gedraag je niet als de demonen Dāma, Vyāla en Kaṭa over wie ik je nu het verhaal zal vertellen.

In de onderwereld leefde de machtige koning Saṃbara. Hij was een expert in de magie. Hij schiep een magische stad en was een verschrikking voor de goden in de hemel.

Wanneer hij sliep of buiten de stad was, profiteerden de goden van die gelegenheid en vernietigden ze telkens zijn leger. Op een gegeven moment was Saṃbara deze situatie zat en bestormde de hemel. De goden, die bevreesd waren voor zijn magische krachten, verborgen zich. Hij vond hen niet. Om zijn strijdkrachten voortaan te beschermen schiep hij drie andere demonen Dāma, Vyāla en Kaṭa.

Deze drie hadden geen vorige incarnaties gehad en hun geest was vrij van iedere vorm van mentale conditionering. Zij kenden geen angst, twijfel of andere neigingen; ze vluchtten niet voor de vijand, waren niet bang voor de dood en van oorlog, overwinning of nederlaag kenden zij de betekenis niet. In feite waren ze helemaal geen onafhankelijke zielen, ze waren louter robotachtige projecties van de demon Saṃbara.

De demon Saṃbara zond zijn onkwetsbare leger, beschermd door de drie nieuwe onoverwinnelijke, maar onbewapende demonen met spoed heen om te strijden tegen de goden. Een hevige strijd van man tegen man begon. De drie hoofddemonen zochten naar de drie oppergoden, maar vonden hen niet. De demonen gingen terug naar Saṃbara om verslag uit te brengen. De goden baden tot Brahmā, de schepper (die direct verscheen) en smeekten hem een manier te vinden om de drie demonen te vernietigen.

Brahmā zei: O goden, Saṃbara kan nu niet overwonnen worden. Jullie kunnen je beter terugtrekken uit de strijd. Te zijner tijd zal door hun betrokkenheid in deze strijd bij deze demonen het egogevoel oprijzen. Dan zullen ze onderworpen worden aan mentale conditionering en latente neigingen ontwikkelen. Nu zijn ze nog volkomen vrij van het ego en de gevolgen daarvan.

Degenen, die geen gevoel van ego (mij) en de bijbehorende neigingen hebben, kennen noch angst noch begeerte. Zij zijn onoverwinnelijk. Hij die gebonden is door het egogevoel en de mentale conditionering, ook al wordt hij als een groot man of geleerde beschouwd, kan verslagen worden, zelfs door een kind. In feite zijn de noties van 'ik' en 'mij' de bodemloze vergaarbakken van verdriet en lijden. Hij, wiens geest gebonden is, kan verslagen worden: zonder binding kan zelfs een mug onsterfelijk worden.

28 april [IV.27-31] Het gebonden raken van de drie demonen

Vāsiṣṭha vervolgde:

Brahmā besloot: Doe wat jullie kunnen om in de demonen een gevoel van 'ik' en 'mij' te creëren. Het zijn slechts onwetende creaties van de demon Saṃbara en zij zullen eenvoudig te lokken zijn. Dan zullen jullie hen gemakkelijk kunnen verslaan.

Nadat hij dit gezegd had verdween Brahmā. De goden trokken zich terug in hun verblijfplaats om zich voor te bereiden op een nieuwe aanval op de demonen. Het hernieuwde gevecht tussen de legers van goden en demonen was zelfs nog heviger dan het vorige.

Het voortdurende vechten riep in de drie demonenleiders het basisgevoel 'ik ben' op. Zoals een spiegel een object reflecteert dat er vlak voor wordt gehouden, wordt het gedrag van iemand als het ego-gevoel in zijn bewustzijn gereflecteerd. Als dit gedrag echter 'op afstand wordt gehouden' van het bewustzijn en er geen identificatie is met dit gedrag, ontstaat er geen ego-gevoel.

Toen dit gevoel van ego eenmaal opkwam, volgde er snel de wens om voort te leven in het lichaam en rijkdom, gezondheid, plezier enz. te bezitten. Deze wensen verzwakten hun persoonlijkheid aanzienlijk. Er ontstond verwarring in hun geest, waardoor de gevoelens 'dit is van mij' en 'dit is mijn lichaam' opkwamen. Dit alles leidde onvermijdelijk tot inefficiëntie en onvermogen om hun werk te doen. Zij waren helemaal in de ban van eten en drinken. Bepaalde objecten gaven hen gevoelens van plezier en beroofden hen aldus van hun vrijheid. Door het verlies van vrijheid verdween ook hun moed en ervoeren ze angst. Zij maakten zich grote zorgen door de gedachte 'we zullen sterven in deze strijd'

.

De goden haalden hun voordeel uit deze situatie en begonnen de demonen aan te vallen. De drie demonen waren bezeten door angst voor de dood en vluchtten. Toen het leger van de demonen zag dat hun onoverwinnelijke beschermers gevlucht waren voor de aanvallende goden, waren ze volledig gedemoraliseerd en vielen met duizenden.

Toen de demon Saṃbara hoorde dat zijn leger was weggevaagd door de goden, was hij razend. Hij riep om de drie onoverwinnelijke demonen Dāma, Vyāla en Kaṭa: "Waar zijn jullie gebleven?" Bevreesd voor zijn toorn waren zij diep ondergedoken in de onderwereld.

Hoewel de drie demonen werkelijk vrij waren van de cirkelgang van dood en geboorte werden zij hieraan onderworpen door hun ego-gevoel. Na een aantal incarnaties in verschillende submenselijke vormen leven ze nu als vissen in een meer in Kasjmir.

29 april [IV.31, 32] De bevrijding van de drie demonen

Rāma vroeg:

O wijze ik bid U, vertel mij, wanneer en hoe zullen de drie demonen bevrijding bereiken?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Rāma, wanneer zij luisteren naar de vertelling van hun verhaal en zich daardoor hun eigen ware natuur herinneren als zuiver bewustzijn, zullen ze bevrijd worden.

In de loop der tijden zal er een stad verrijzen Adhiṣṭhāna genaamd, in het midden van het land Kasjmir. In het centrum van die stad zal een heuvel staan en de naam van de top zal Pradyumna zijn. Op die top zal een wolkenkrabber staan en in een hoek van dat gebouw zal de demon Vyāla geboren worden als een mus.

In dat gebouw zal koning Yaśaskar zijn residentie hebben. De demon Dāma zal daar geboren worden als een mug en zijn woonplaats hebben in een gat in een van de pilaren van dat paleis.

Ergens anders in die stad zal er een paleis zijn, Raṭnāvalī-vihāra genaamd, en daar zal de minister Narasiṃha wonen. De demon Kaṭa zal er als een vogel (myna) geboren worden en in dit paleis wonen.

Op een dag zal die minister Narasiṃha het verhaal van de drie demonen reciteren. De myna zal verlicht worden door hiernaar te luisteren. Het zal in herinnering brengen, dat zijn oorspronkelijke persoonlijkheid slechts een magische creatie was van de demon Saṃbara; deze herinnering zal hem bevrijden uit de magie van Saṃbara. De demon Kaṭa zal aldus bevrijding bereiken.

Andere mensen zullen dit verhaal door vertellen en de mus zal ook bevrijding bereiken door ernaar te luisteren. Aldus zal de demon Vyāla bevrijd worden.

Op dezelfde manier zal de mug-demon Dāma bevrijd worden door naar dit verhaal te luisteren.

Zo is het verhaal, O Rāma, van de drie demonen Dāma, Vyāla en Kaṭa die door hun egogevoel en hun begeerten in de hel terecht kwamen. Dit alles is niets anders dan het spel van onwetendheid en misleiding. Alle ideeën van 'ik' en 'jij', O Rāma, zijn onwaar. Dat jij en ik gezien worden als werkelijke entiteiten verandert niets aan de waarheid; zelfs als een dode nu voor je verschijnt, is hij nog steeds dood!

Het is feite het zuivere bewustzijn dat het onzuivere idee van 'ik ben' als het ware op speelse wijze onderhoudt. En zonder ooit zijn ware natuur als bewustzijn op te geven, ervaart het in zichzelf, het vervormde beeld van zichzelf. Ook al is dit verwrongen beeld waarlijk onwerkelijk, toch neemt het egogevoel (ik ben) het voor waar aan en raakt misleid.

30 april [IV.32] Over juist gedrag

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, zij die gevestigd zijn in de bevrijde staat, zoals beschreven staat in de geschriften, steken zeker deze wereldverschijning, gesymboliseerd als oceaan, over als hun bewustzijn zich op het Zelf richt. Maar zij, die gevangen zijn in het web van twist en strijd, dat slechts verdriet en verwarring veroorzaakt, verspelen hun hoogste goed. Zelfs op het pad dat de geschriften ons wijzen, leidt alleen de directe eigen ervaring langs de veiligste weg, naar het hoogste doel.

Wat blijft er nu anders over van een begerig mens dan een hoopje as? Maar hij die de wereld beschouwt als van minder waarde dan een grasspriet, kent geen verdriet. Hij die het oneindige volledig heeft gerealiseerd, wordt beschermd door kosmische wezens. Daarom zullen we nooit het verkeerde pad moeten kiezen, zelfs niet in tijden van grote wanhoop. Hij die een goede reputatie heeft verworven door een deugdzaam leven te leiden, verkrijgt wat nog niet verkregen is en wordt gespaard voor ongeluk. Slechts hij die niet zelfvoldaan is over zijn deugdzaamheid, die toegewijd is aan de leer die hij heeft gehoord en probeert het pad van de waarheid te bewandelen, kan beschouwd worden als een mens; anderen zijn dieren in een menselijke vormomming. Hij die gevuld is met de melk van menselijke goedheid is waarlijk een vertegenwoordiger van de heer Hari, van wie wordt gezegd dat hij in een oceaan van melk drijft.

Waarvan genoten moet worden, is al genoten, wat gezien moet worden, is gezien; wat voor nieuws is er in deze wereld waar een wijze naar zou moeten zoeken? We zullen ons dus moeten wijden aan onze plicht, zoals de geschriften voorschrijven en alle verlangen naar plezier opgeven. Aanbid de heiligen, dat zal je redden van de dood.

Blijf trouw de geboden van de geschriften volgen en wacht geduldig op de vervolmaking die op haar eigen tijd zal komen. Stop de neerwaartse spiraal door dit heilige geschrift te bestuderen, dat tot bevrijding leidt. Onderzoek voortdurend de natuur van de waarheid, wetend dat alles slechts een reflectie is. Laat je niet leiden door anderen; alleen dieren worden door anderen geleid. Ontwaak uit de waan van onwetendheid. Ontwaak en streef ernaar ouderdom en dood te beëindigen.

Rijkdom is de moeder van het kwaad. Zintuiglijk genot is de bron van pijn. Ongeluk is het beste geluk. Door iedereen afgewezen worden is overwinning. Leven, eer en nobele kwaliteiten bloeien en dragen vrucht in degene van wie het gedrag en leven goed en vreugdevol zijn, die van afzondering houdt en niet verlangt naar de genietingen van de wereld, die leiden tot lijden.

1 mei [IV.33] Onderzoek naar egoïsme

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, iedere ijverige inspanning werpt altijd zijn vruchten af. Laat dit dus niet achterwege. Weeg af wat het waardevolle eindresultaat zal zijn. Je zult zeker ontdekken dat alleen zelfkennis in staat is alle pijn en plezier volledig te vernietigen. Daarom moet die vurige inspanning alleen gericht zijn op zelfkennis. Vergeet de wereld van objecten die gecreëerd wordt door de wens in je die naar plezier verlangt. Is daar enige vorm van geluk die onbesmet blijft door verdriet?

Zowel het ontbreken van beheersing als beheersing zijn in de absolute Brahman inderdaad hetzelfde; er is geen werkelijk verschil tussen die twee: toch brengt beheersing je grotere vreugde en geluk. Zoek je toevlucht dus in zelfbeheersing en geef het ego op.

Nu heb ik al op duizenden manieren de essentiële onwaarheid uitgelegd omtrent het beschouwen van de wereld als een waarneembaar object. Het is niets anders dan de zuivere ruimte van bewustzijn. Wanneer dit volgens zijn eigen natuur zijn ogen als het ware opent en sluit, is er wat wij kennen als de schepping en oplossing van het universum.

Wanneer dit niet juist wordt begrepen, schijnt het 'ik' een onzuiver idee te zijn in het oneindige bewustzijn; maar wanneer het 'ik' juist wordt begrepen, betekent het het oneindige bewustzijn. Wanneer deze waarheid zich openbaart aan iemand met een zuivere geest, verdwijnt zijn onwetendheid onmiddellijk; maar anderen houden vast aan hun eigen valse idee zoals een kind vasthoudt aan het idee van het bestaan van een spook.

Hoe kan je nu geloven in ideeën als hemel en hel en ideeën, die daar verband mee houden, als je weet dat het 'ik' als afgescheiden entiteit vals is? Het verlangen naar een hemel en zelfs naar bevrijding rijst alleen op in het hart zolang het 'ik' gezien wordt als een entiteit. Zolang deze 'ik' blijft bestaan, is er ongeluk in je leven en je kunt dit idee alleen kwijt raken door zelfkennis.

Echter de hogere vorm van 'ik-heid', die het gevoel doet ontstaan van 'ik ben één met het hele universum, er is niets anders dan ik' is het begrip van een verlichte. Een andere vorm van 'ik-heid' is als men voelt dat de 'ik' uiterst subtiel is en de natuur heeft van een atoom en als zodanig verschillend en onafhankelijk is van alles in dit universum. Ook dit is niet afkeurenswaardig en leidt tot bevrijding. Maar de 'ik-heid' die we eerder beschreven identificeert het Zelf met het lichaam en dit moet je met kracht verwerpen. Door volhardend de hogere vorm van ik-heid te vervolmaken, wordt de lagere vorm uitgeroeid.

Daarna kan men zich ofwel bezig houden met alle activiteiten of zich juist terugtrekken van alle activiteiten; voor hem is er geen angst meer om terug te vallen.

2 mei [IV.34, 35] Het verhaal van Bhima, Bhāsa en Dṛḍha

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, nadat Saṃbara door de drie demonen Dāma, Vyāla en Kaṭa was verlaten, realiseerde hij zich dat zij door egoïstische motieven werden gedreven en daardoor in de ellende kwamen. Hij besloot aldus meer demonen te scheppen maar nu met zelfkennis en wijsheid, zodat zij niet in dezelfde val van egoïsme zouden trappen.

Saṃbara creëerde met zijn magische kracht nog drie demonen: Bhima, Bhāsa en Dṛḍha genaamd. Zij waren alwetend, begiftigd met zelfkennis, volledig onthecht en zonder zonden. Zij beschouwden het hele universum als niet waardevoller dan een grasspriet.

Zij begonnen te vechten tegen het leger van de goden. Hoewel ze lange tijd vochten, kwam er geen egoïsme in hen op. Steeds wanneer dit gevoel even opdook, beheersten zij dit met zelfonderzoek (wie ben ik?). Zij waren daardoor vrij van angst voor de dood en verlost van het gevoel 'ik deed dit'. Zij volbrachten het werk dat hun meester Saṃbara hen opdroeg. Het leger van de goden werd snel door hen verslagen. De goden zochten hun toevlucht bij Heer Viṣṇu. Op zijn bevel gingen ze naar een verblijfplaats in een ander gebied.

Hierna moest Heer Viṣṇu zelf het gevecht aangaan met de demon Saṃbara en toen de demon door de heer was verslagen, bereikte hij onmiddellijk de verblijfplaats van Viṣṇu. Heer Viṣṇu bevrijdde ook de drie demonen Bhima, Bhāsa en Dṛḍha die, doordat er geen egevoel was, verlicht werden toen hun lichaam stierf.

O Rāma, alleen de geest die mentale conditionering bevat is gebonden en er is vrijheid wanneer de geest hiervan bevrijd is. De mentale conditionering in de geest valt weg wanneer de waarheid duidelijk gezien en begrepen wordt en wanneer deze conditionering ophoudt is je bewustzijn uiterst vredig, zoals de vlam van een kaars gedoofd wordt. Om je te realiseren dat 'alleen het Zelf dit alles is, wat er ook overal gedacht wordt', is helder inzicht. Mentale conditionering en geest zijn slechts woorden zonder een overeenkomstige waarheid; wanneer de waarheid is onderzocht, houdt hun betekenis op – dit is helder inzicht. Wanneer dit heldere inzicht daagt, is er bevrijding.

Dāma, Vyāla en Kaṭa stellen een geest voor die vol is van het ego; Bhima, Bhāsa en Dṛḍha een geest die vrij is van mentale conditionering of ego. O Rāma, wees niet zoals de eerste drie, maar als de laatste. Dat is de reden, waarom ik je dit verhaal vertelde, geliefde en hoogst intelligente volgeling. O Rāma, zij zijn de ware helden die een geest, beheerst door onwetendheid en misleiding, onder controle hebben gebracht. Deze controle over de geest is de enige manier waarop je het lijden in deze wereldverschijning (of de cirkelgang van dood en geboorte) en de eindeloze stroom van tragedies de baas bent. Ik zal je de kwintessens van alle wijsheid verklaren; luister en laat het je hele leven doorstralen. Gebondenheid is het verlangen naar plezier en dit achter je laten is bevrijding.

3 mei [IV.36/37] Over bewustzijn en wereldverschijning

Rāma vroeg:

Heer, het oneindige bewustzijn is voorbij het kenbare; ik bid U, vertelt U mij, hoe bestaat het universum hierin?

Vāsiṣṭha antwoordde: O Rāma, dit universum bestaat in het oneindige bewustzijn als toekomstige golven in een kalme zee; in werkelijkheid niet anders dan die zee maar met de potentie van een schijnbaar verschil. Het oneindige bewustzijn is ongemanifesteerd, hoewel alomtegenwoordig, evenals ruimte overal is, maar niet gemanifesteerd. Zoals over de reflectie van iets in kristal gezegd kan worden dat het noch waar noch volkomen onwaar is, kan men ook niet zeggen dat dit universum, dat gereflecteerd wordt in oneindig bewustzijn, waar of onwaar is. Nogmaals, zoals ruimte niet aangetast wordt door de wolken die erin drijven, wordt het oneindige bewustzijn niet aangetast of aangeraakt door het universum dat erin verschijnt. Zoals licht niet gezien kan worden zonder weerkaatst te worden, wordt dit oneindige bewustzijn ontsluitend door de verscheidenheid van lichamen. In essentie is het naam- en vormloos, maar namen en vormen worden gegeven aan zijn reflecties. Bewustzijn dat gereflecteerd wordt in bewustzijn schijnt als bewustzijn en bestaat als bewustzijn; toch ontstaat bij degene die onwetend is (ook al vindt hij zichzelf wijs en redelijk) het idee dat er iets ontstaan is dat anders is dan dit oneindige bewustzijn.

Dit bewustzijn is niet geschapen noch kan het vergaan; het is eeuwig en de wereldverschijning is erin geplaatst zoals de golven in de oceaan. Wanneer dat bewustzijn in zichzelf gereflecteerd wordt, rijst het gevoel van 'ik ben' op, wat vervolgens verscheidenheid creëert. Als ruimte geeft ditzelfde bewustzijn het zaad de mogelijkheid te ontspruiten; als lucht trekt het als het ware het zaad naar buiten; als water voedt het; als aarde geeft het vastheid; en als licht onthult het bewustzijn zelf het nieuwe leven. Het is het bewustzijn in het zaad dat te zijner tijd zich als vrucht manifesteert.

Zo komt en gaat deze wereldverschijning als de natuur van het oneindige bewustzijn. Deze wereldverschijning is niet verschillend van het oneindige bewustzijn en heeft er een wederkerige verhouding mee – het rijst erin op, bestaat erin en wordt er weer in teruggenomen. Evenals de diepe oceaan raakt het niet geagiteerd; toch is het geagiteerd evenals de golven aan de oppervlakte van de oceaan. Zoals iemand onder invloed zichzelf ziet als een ander persoon, ziet dit bewustzijn, dat zich bewust wordt van zichzelf, zichzelf als een ander.

Dit Zelf, de opperste Brahman, die alles doordringt, is datgene wat je in staat stelt geluid, smaak, vorm en geur te ervaren, O Rāma. Het is voorbij het kenbare en alomtegenwoordig, het is niet duaal en zuiver. Het heeft zelfs geen idee van iets of iemand anders. Alle tegenstellingen zoals bestaan en niet-bestaan, goed en slecht worden tevergeefs bedacht door onwetenden. Het maakt niet uit of deze inbeelding gebaseerd is op het niet-Zelf of het Zelf zelf.

4 mei [IV.38, 39] Activiteit is alleen in de geest

Vāsiṣṭha vervolgde:

Het gevoel van doen (het idee van 'ik doe dit') dat zowel geluk als ongeluk geeft of dat een staat van verbinding schept tussen geest en lichaam, is verbeelding in de ogen van de wijzen; voor de onwetende is het echter waar. Dit idee komt op wanneer de geest opgejaagd wordt door een voorafgaand idee en probeert iets te verwerven; de uiteindelijke handeling is dan gewijd aan zichzelf. Wanneer dezelfde handeling leidt naar het ervaren van de vrucht van de handeling ontstaat het idee van 'ik geniet hiervan'. Deze twee ideeën zijn in waarheid de twee gezichten van hetzelfde idee. De wijze is niet geïnteresseerd in de vruchten van de handeling ook al leeft hij in deze wereld. Hij laat alles in zijn leven gebeuren zonder gehecht te zijn aan die handelingen; wat ook de resultaten zijn van die handelingen, hij beschouwt ze als niet verschillend van zichzelf. Maar de houding van iemand die ondergedompeld is in mentale activiteiten, is anders.

Alleen wat de geest doet, is activiteit; de geest is degene die de handelingen doet, niet het lichaam. Alleen de geest is deze wereldverschijning; die is opgerezen in de geest en komt weer tot rust in de geest. Wanneer de objecten zowel als de geest tot rust zijn gekomen, blijft alleen bewustzijn over.

De wijzen verklaren dat de geest van een verlichte noch in een staat van gelukzaligheid is noch zonder gelukzaligheid, noch in beweging noch statisch, noch werkelijk of onwerkelijk, maar tussen deze tegenstellingen in. Zijn ongebonden bewustzijn speelt zijn rol in deze wereld op gelukzalige wijze, alsof het een spel is. Hij heeft zelfs geen idee over bevrijding of gebondenheid. Hij ziet niets anders dan het Zelf.

O Rāma, de absolute Brahman, die almachtig is, toont zijn oneindige kwaliteiten in dit zichtbare universum. Alle diversiteit zoals werkelijkheid, onwerkelijkheid, eenheid, verscheidenheid, begin en eind, bestaan in Brahman.

Rāma vroeg:

Heer, Brahman is vrij van ellende en toch is datgene wat eruit oprijst, het universum, vol van ellende. Hoe is dat mogelijk?

Vālmīki zei:

Toen Vāsiṣṭha deze vraag hoorde, was hij een moment diep stil; "Het begrip van Rāma is klaarblijkelijk niet voldoende want er is een onzuiverheid in zijn geest. Als de geest zuiver is, vat hij de waarheid onmiddellijk. Er wordt gezegd dat degene die verklaart 'Dit alles is Brahman' aan degene die onwetend of half ontwaakt is, naar de hel gaat. Een wijze leraar zal zijn studenten eerst aanmoedigen stevig gevestigd te zijn in zelfbeheersing en rust en dan zal de student eerst op de juiste wijze ondervraagd moeten worden voordat de kennis omtrent de waarheid hem wordt toebedeeld."

Toen zei Vāsiṣṭha:

Je zult de waarheid, of Brahman vrij is van verdriet of niet, zelf ontdekken of ik zal je te zijner tijd helpen dit te begrijpen.

5 mei [IV.40] De wereld is Brahman alleen

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, deze hele creatie wereldverschijning is slechts een toevallige manifestatie van de wens van de almachtige bewuste energie (citśakti) van het oneindige bewustzijn of Brahman. Deze wens verdicht zich en doet aldus in de geest de substantie oprijzen zoals gewenst is. De geest produceert onmiddellijk de substantie als een object. In deze fase is er het idee van deze schepping, die feitelijk zijn fundamentele en ware natuur van oneindig bewustzijn heeft verlaten.

Dit oneindige bewustzijn ziet in zichzelf blijkbaar een zuivere leegte en de bewuste energie (citśakti) brengt als gevolg hiervan ruimte tot bestaan. In die bewuste energie rijst het verlangen op om te veranderen: dit verlangen wordt dan gezien als Brahmā, de schepper met zijn hele gevolg van andere levende wezens. Zo zijn alle 14 werelden ontstaan in de ruimte van oneindig bewustzijn met hun oneindige variëteit aan wezens – sommige ondergedompeld in diepe duisternis, sommige bijna verlicht en andere volledig verlicht.

O Rāma, onder de vele soorten levende wezens in deze wereld is slechts de mensheid geschikt om onderwezen te worden over de natuur van waarheid. Zelfs onder deze menselijke wezens zijn vele geobsedeerd door verdriet en misleiding, haat en angst. Dit alles zal ik binnenkort in detail uitleggen.

Maar al dit spreken over wie deze wereld schiep en hoe deze geschapen werd is slechts bedoeld om geschriften samen te stellen en te verklaren; het is niet gebaseerd op waarheid. Veranderingen die oprijzen in het oneindige bewustzijn of de organisatie van het kosmische wezen vinden niet echt plaats in de Allerhoogste, hoewel dat wel zo lijkt. Er is slechts oneindig bewustzijn, zelfs in verbeelding. Te denken dat dat de Schepper is en het universum als datgene wat geschapen is, is absurd; wanneer de ene lamp met de andere wordt aangestoken is er nog geen relatie tussen schepper en schepping. Vuur is één. Schepping is slechts een woord, het heeft geen overeenkomstige substantiële realiteit.

Bewustzijn is Brahman, de geest is Brahman; het intellect is Brahman, Brahman alleen is de substantie. Klank of het woord is Brahman en Brahman alleen is het bestanddeel van alle substanties. Alles is waarlijk Brahman; in waarheid bestaat er geen wereld.

Zoals, wanneer het vuil verwijderd wordt, de ware substantie zichtbaar wordt; en zoals wanneer de duisternis van de nacht verdreven wordt, de objecten die verborgen waren door het donker weer duidelijk te zien zijn, net zo wordt de waarheid gerealiseerd, wanneer onwetendheid verdreven wordt.

6 mei [IV.41, 42] Over onwetendheid

Rāma vroeg:

Heer, hoe kan er zelfs in het oneindige bewustzijn een verlangen zijn om veranderingen aan te brengen?

Vāsiṣṭha zei:

O Rāma, je zult de schoonheid van de waarheid in mijn beweringen zien wanneer de waarheid begint te dagen. Beschrijvingen van schepping en dergelijke worden in de geschriften gegeven met als doel leerlingen te onderwijzen. Wanneer je de bedoeling van de woorden begrijpt, zul je het gegoochel met woorden vanzelf opgeven. In het oneindige bewustzijn zelf is er noch een intentie noch de sluier van onwetendheid, maar dat doet zich bij jou voor als de wereld.

Dit kan alleen begrepen worden wanneer onwetendheid eindigt. Onwetendheid zal niet verdwijnen behalve met behulp van aanwijzingen door middel van deze woorden en beschrijvingen. Deze onwetendheid wil zichzelf vernietigen en aldus het licht van de waarheid opzoeken. Wapens worden vernietigd door andere wapens, vuil verdrijft vuil, vergif geneest vergif en vijanden worden vernietigd door andere vijanden; net zo verheugt deze Māyā zich, wanneer het vernietigd wordt. Op het moment dat je je deze Māyā gewaar bent, verdwijnt het.

Deze onwetendheid zal zonder zelfkennis niet verdwijnen en zelfkennis ontstaat alleen wanneer de geschriften grondig bestudeerd worden. Wat ook de oorzaak van deze onwetendheid mag zijn, het is zeker dat zelfs dat in het Zelf bestaat. Dus, O Rāma, onderzoek niet hoe deze onwetendheid is ontstaan maar onderzoek hoe je ervan verlost kan worden! Wanneer deze onwetendheid of Māyā ophoudt te bestaan, zul je weten hoe het ontstond. Je zult je realiseren dat deze onwetendheid niet werkelijk bestaat.

Ik zal je opnieuw uitleggen op welke manier het enige oneindige bewustzijn als de jīva en alle andere dingen tot bestaan schijnt te komen. Je ziet bij de oceaan dat hij rustig is op bepaalde plaatsen maar onrustig op andere. Zo lijkt het oneindige bewustzijn de verscheidenheid op sommige plekken te omarmen, hoewel het in zichzelf onverdeeld is. Het is de natuur van het almachtige oneindige bewustzijn om in alles zijn oneindige majesteit te manifesteren.

De manifestatie van de almacht van oneindig bewustzijn ontstaat door een samenkomen van tijd, ruimte en oorzakelijkheid, die onmisbaar zijn voor de manifestatie. Dan volgen de oneindige namen en vormen, maar al deze schijnbare manifestaties zijn in werkelijkheid niet verschillend van het oneindige bewustzijn. Dat aspect van dit oneindige bewustzijn dat zichzelf verbindt met de manifestatie van namen en vormen en daardoor ook met tijd, ruimte en oorzakelijkheid wordt gekend als: 'de kenner van het veld' of 'de getuige'. Deze getuige raakt betrokken bij de latente neigingen en ontwikkelt het ego. De dwaas verlaat vervolgens al het juiste denken of onderzoek naar de waarheid en omarmt vrijwillig de onwetendheid als zaligmakend.

7 mei [IV.43, 44] Over verschillende soorten wezens en hergeboorte

Vāsiṣṭha vervolgde:

Deze incidentele manifestatie van de macht van het oneindige bewustzijn verschijnt in de vorm van miljoenen soorten wezens in dit universum. Deze ontelbare hoeveelheid wezens zitten gevangen in hun eigen mentale conditionering. Zij bevinden zich in ieder land en op iedere plek in het universum en in iedere denkbare situatie.

Sommige zijn een deel van de nieuwe schepping van dit tijdperk, andere zijn ouder. Sommige zijn slechts een aantal keer geïncarneerd, andere hebben al ontelbare incarnaties doorlopen. Sommige zijn bevrijd, andere zinken weg in een vreselijk lijden. Sommige zijn hemelingen, enkele zijn halfgoden en andere zijn de goden die waken over dit gemanifesteerde universum. Sommige andere zijn demonen, weer andere zijn kwelgeesten. Sommige zijn ingedeeld bij de vier kasten van de menselijke wezens en andere vallen onder de primitieve ongeciviliseerde stammen.

Sommige hebben de vorm van kruiden en gras; andere verschijnen als wortels, vruchten en bladeren. Sommige hebben de vorm van onkruid en andere leven als bloem. Sommige zijn koningen met hun ministers gekleed in koninklijke gewaden; andere gaan gekleed in lompen en boomschors, omdat ze kluizenaar of bedelaar zijn.

Sommige zijn slangen en andere zijn insecten; weer andere zijn roofdieren zoals tijgers, leeuwen en dergelijke. Sommige zijn vogels, andere olifanten en ezels.

Sommige leven in welvarende omstandigheden, andere in ongunstige. Sommige zijn in de hemel, andere in de hel. Sommige verblijven in de regionen van de sterren, andere in holen van holle bomen. Sommige leven onder verlichte wijzen, andere zijn zelf al verlicht en uitgerezen boven het lichaamsbewustzijn. Sommige zijn begiftigd met een lichtende intelligentie, andere zijn uitzonderlijk saai.

O Rāma, zoals er in dit universum ontelbare verschillende soorten wezens zijn, zijn er ook in andere universa soortgelijke wezens met lichamen die passen bij die universa. Maar allen zijn gebonden door hun eigen mentale conditionering. Deze wezens dwalen rond in dit universum soms in een opwaartse, soms in een neerwaartse spiraal en zij zijn een speelbal voor de dood. Gebonden door hun eigen ontelbare wensen en gehechtheden en beperkt door hun eigen mentale conditionering, verhuizen ze van het ene lichaam naar het andere. Zij zullen hier steeds mee doorgaan, totdat de waarheid omtrent hun eigen zelf als oneindig bewustzijn begint te dagen. Wanneer deze zelfkennis wordt bereikt, zijn zij bevrijd van misleiding en keren niet langer terug in de cirkelgang van geboorte en dood.

(Toen de wijze dit gezegd had, was de dag ten einde en werd de bijeenkomst ontbonden.)

8 mei [IV.45, 46] Over conditionering en zelfkennis

Vāsiṣṭha vervolgde:

Dat wat in het begin niet bestond en dat wat zal ophouden te bestaan aan het einde, is ook niet werkelijk in het midden (het heden). Dat wat er is in het begin en aan het einde, is ook de werkelijkheid in het heden. Zie dat 'dit alles onwerkelijk is, mijzelf incluis', en je zult geen verdriet kennen: of zie dat 'dit alles werkelijk is, ook mijzelf en verdriet zal je ook niet raken.

Als je weet dat dit hele universum met rijkdom, vrouw, zoon en dergelijke niets anders is dan de creatie van gegoochel in de geest, ken je geen verdriet wanneer zij verloren gaan, noch voel je je verheugd wanneer zij floreren. Als een onwerkelijke verschijning is verdwenen, wat verlies je dan? Als het volkomen onwerkelijk is, hoe kan het dan vernietigd worden? Aan de andere kant kan het passend zijn je ongelukkig te voelen wanneer zij floreren, want die voorspoed kan je onwetendheid intensiveren. Het is zo dat datgene wat gehechtheid en verlangen bij de dwaas stimuleert, onthechting en koele afstandelijkheid stimuleert bij de wijze.

De natuur van de wijze is het niet wensen van ervaringen die niet zonder inspanning verkregen worden en te ervaren alleen wat al beschikbaar is gekomen.

Als je in staat bent de geest tot elke prijs af te houden van zintuiglijk genot, word je gespaard voor het verdrinken in de oceaan der misleiding. Hij die de eenheid met het hele universum gerealiseerd heeft en aldus is uitgestegen boven zowel een 'verlangen naar' als 'een afkeer van' wordt nooit misleid.

Daarom, O Rāma, realiseer dat Zelf of dat oneindige bewustzijn dat zowel het werkelijke als onwerkelijke doordringt en daardoor overstijgt en eis datgene wat binnen of buiten is niet op, noch verwerp het. De wijze die gevestigd is in deze zelfkennis is vrij van iedere kleuring, conditionering of beperking van zichzelf; hij is als de lucht of ruimte, die totaal vrij is van iedere smet, wat daarbinnen ook gebeurt.

O Rāma, hij die in deze oceaan van mentale conditionering het vlot van zelfkennis heeft gevonden, is gered van verdrinking; hij die dat vlot niet heeft gevonden, zal zeker verdrinken. Daarom, O Rāma, onderzoek de natuur van het Zelf met een intelligentie zo scherp als een scheermes en blijf dan gevestigd in zelfkennis. Alle krachten die onafscheidelijk in de geest aanwezig zijn en waardoor de wereld tot bestaan is gebracht, vind je in het oneindige bewustzijn. Aldus verklaren de wijzen dat de geest almachtig is.

Leef, zoals de wijzen met zelfkennis leven. Zij kennen het oneindige bewustzijn en de wereldverschijning; derhalve nemen zij geen afstand van activiteiten in deze wereld noch genieten zij ervan. Jij hebt ook zelfkennis verworven, Rāma en bent tot rust gekomen.

9 mei [IV.48] Het verhaal van Dāśūra

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, zij die bezig zijn met allerlei affaires in deze wereld en jagen naar plezier en macht, hebben geen verlangen de waarheid te kennen, die ze duidelijk niet zien. Degene die wijs is maar zijn zintuiglijke verlangens nog niet helemaal beheerst, ziet de waarheid en de illusie. En degene, die de natuur van de wereld en die van de jīva duidelijk begrepen heeft en stellig de wereldverschijning als de realiteit heeft afgewezen, is bevrijd en wordt niet opnieuw geboren. De onwetende streeft naar het welzijn van het lichaam en niet van het Zelf: wees als de wijze, Rāma, en niet als de onwetende.

Om dit te illustreren zal ik je een interessante legende vertellen. In het land Magadha, vol met prachtige tuinen, leefde de wijze Dāśūra. Hij was bezig met een adembenemende boetedoening. Hij was een groot asceet zonder enige interesse in wereldse pleziertjes en was ook zeer geleerd.

Hij was de zoon van een andere wijze, die Śāraloma heette. Maar ongelukkigergewijze verloor hij zijn beide ouders toen hij nog jong was. De bosgoden hadden medelijden met deze weesjongen, die ontroostbaar was van verdriet en zeiden tot hem:

O wijze jongeman! Jij bent de zoon van een wijze; waarom huil je dan als een onwetende dwaas? Ken je de voorbijgaande aard van deze wereldverschijning niet? Jongeling, dat is de ware natuur van deze wereldverschijning: de dingen komen tot bestaan, zijn er een tijdje en worden weer vernietigd. Welk wezen er ook lijkt te zijn, vanuit het relatieve standpunt gezien (zelfs als dat wezen Brahmā de schepper is) is dat wezen onderworpen aan dat onvermijdelijke einde. Daar is geen twijfel over mogelijk. Heb dus geen verdriet over de onvermijdelijke dood van je ouders.

Het verdriet van de jongeman werd minder. Hij stond op en voltrok de begrafenisrituelen voor zijn ouders. Daarna leefde hij een streng religieus leven met allerlei regels over wat te doen en wat te laten. Omdat hij de waarheid nog niet gerealiseerd had, werd hij volledig in beslag genomen door het uitvoeren van de rituelen met hun geboden en verboden. Dit alles creëerde in hem een gevoel dat de hele wereld vol onzuiverheden is. Hij zocht naar een onbesmette plaats om te leven en besloot te leven in de kruin van een boom! Omdat hij in de kruin van de boom wenste te leven, voerde hij een heilig ritueel uit waarbij hij zijn eigen afgesneden vlees offerde in het heilige vuur. Spoedig verscheen de god van het vuur zelf voor hem en verkondigde: "De wens die in je hart leeft, zal zeker vervuld worden!"

Na het offer van de asceet aanvaard te hebben verdween Vuur.

10 mei [IV.49-51] De kadamba-boom van Dāśūra en zijn zoon

Vāsiṣṭha vervolgde:

Toen zag de wijze een grote Kadamba-boom voor zich, die er prachtig uit zag. Hij leek met zijn handen (gebladerte) de tranen (regendruppels) uit zijn geliefde hemel weg te vegen. Hij vulde werkelijk de ruimte tussen de hemel en aarde met duizenden armen (takken) en stond daar als de kosmische vorm van de Heer met de zon en maan als de ogen. Hij was overladen met bloesems en liet deze neerdalen op de heilige en goddelijke wijzen die het luchtruim doorkruisten en de bijen die eromheen zweefden zongen een welkomstlied voor die wijzen (De gedetailleerde beschrijving van de boom is illustratief en zeer mooi. – S.V.).

De wijze klom in deze boom, die als een grote pilaar hemel en aarde verbond. Hij ging zitten op de allerhoogste tak in de boom. Gedurende een ogenblik liet hij zijn ogen in alle richtingen dwalen en had een visioen van het kosmische wezen (De gedetailleerde beschrijving van wat hij zag, in hoofdstuk 50, is ook interessant. – S.V.).

Omdat hij de Kadamba-boom tot zijn verblijfplaats had gemaakt, stond hij bekend als Dāśūra van de Kadamba-boom. Hij begon zijn gebeden, zittend in de top van die boom. Hij was gewend aan de rituelen die de Vedā's voorschrijven en voerde ze aldus uit, maar deze keer in de geest. Het uitvoeren van deze geestelijke oefening had een enorme kracht en zuiverde geest en hart van de wijze volkomen zodat hij zuivere wijsheid bereikte.

Op een dag verscheen er een nimf voor hem, in bloemen gehuld. Zij was van een uitzonderlijke schoonheid. De wijze vroeg haar: "O wonderschone vrouwe, met jouw uitstraling bedwelm je zelfs Cupido. Wie ben je?" Ze antwoordde: "Mijn heer, ik ben een godin van het woud en er is in deze wereld niets onbereikbaar voor iemand die zijn toevlucht zoekt bij een verlichte wijze zoals U. Ik was zojuist bij een feest in het woud, waar ik nog veel meer bosgodinnen ontmoette. Ieder van hen had kinderen. Ik was de enige die zonder kinderen was. Daarom ben ik ongelukkig. Maar hoe kan ik ongelukkig zijn, terwijl U hier in het woud bent? Geef me een zoon, anders zal ik mezelf tot as verbranden." De wijze plukte een kruid, overhandigde het haar en zei: "Ga. Zoals dit kruid binnen een maand bloemen zal geven, zo zal ook jij een zoon krijgen." De dankbare godin ging heen.

Zij keerde terug bij de wijze na twaalf jaar met een zoon van die leeftijd en zei: "Heer, dit is Uw zoon en ik heb hem van alles geleerd. Ik bid U hem te onderrichten in zelfkennis, want wie laat zijn zoon opgroeien als een dwaas?" De wijze accepteerde dit en de godin vertrok. Vanaf die dag begon de wijze de jongeman te instrueren omtrent elk gebied van zelfkennis.

11 mei [IV.52] Het verhaal van Koning Khottha

Vāsiṣṭha vervolgde:

In die periode bevond ik mijzelf boven die boom en hoorde de wijze zijn zoon instrueren.

Dāśūra zei:

Ik zal met een verhaal illustreren wat ik zeggen wil over deze wereld. Er leeft een machtige koning Khottha genaamd, die in staat is de drie werelden te veroveren. De goden die over die werelden regeren volgen trouwhartig zijn bevelen op. Niemand kan zijn ontelbare daden, die zowel voor geluk als ongeluk zorgen, opsommen. Niemand kan zijn moed met welk wapen ook testen, zelfs niet met vuur, het is alsof men met een vuist in de lucht slaat. Zelfs Indra, Viṣṇu en Śiva kunnen hem zijn ondernemingen niet evenaren.

Deze koning had drie lichamen, die de werelden volledig hadden opgeslokt en ze waren resp. het beste, het middelste en het minste. Deze koning rees op in de ruimte en vestigde zich in de ruimte. Daar bouwde de koning een stad met 14 wegen en 3 sectoren. Er waren luthoven, prachtige bergtoppen en zeven meren met parels en waterplanten. Er waren twee soorten licht, een heet en een koel, die nooit doofden.

In die stad schiep de koning verschillende typen wezens. Sommige plaatste hij boven, andere in het midden en weer andere beneden. Sommige wezens leefden lang, andere kort. Zij waren bedekt met zwart haar en hadden negen poorten. Zij werden goed doorlucht. Zij hadden vijf lampen, drie pilaren en wit houten steunpalen. Zij waren zacht door het kleipleister. Dit alles werd geschapen door de Māyā of illusoire macht van de koning.

Hier bewoog de koning zich samen met alle spoken en kwelgeesten (die bang zijn voor iedere vorm van onderzoek) die geschapen waren om de woonplaatsen (verschillende lichamen) te beschermen. Wanneer hij denkt over verhuizen, denkt hij aan een toekomstige stad en verhuist erheen. Omringd door de spoken snelt hij naar de nieuwe verblijfplaats na de vorige te hebben verlaten en bezet de nieuwe stad die gebouwd is in de stijl van een magische creatie. Ook daar vernietigt hij zichzelf als hij contempleert over vernietiging. Soms klaagt hij "Wat zal ik doen? Ik ben onwetend, ik voel me ellendig." Soms is hij gelukkig, soms beklagenswaardig.

Zo leeft en strijdt hij, gaat, spreekt, bloeit, straalt en straalt niet; zo mijn zoon, wordt deze koning heen en weer geslingerd in de oceaan der wereldverschijnselen.

12 mei [IV.53] Beschrijving van de denkbeeldige stad

Dāśūra vervolgde:

Hiermee wordt de schepping van het universum en de mens geïllustreerd. Khottha, die oprees in de grote leegte is niets anders dan een idee of intentie. Dit idee rijst vanzelf op in de grote leegte en verdwijnt er ook weer vanzelf in. Het hele universum en alles wat er in is, is de creatie van dit idee of intentie en niets anders. Zelfs de drie-eenheid Brahmā, Viṣṇu en Śiva zijn in feite de ledematen van dat idee. Alleen het verlangen is verantwoordelijk voor het scheppen van de drie werelden, de veertien gebieden en de zeven oceanen. De stad die door de koning gebouwd werd, is niets anders dan het levende organisme met zijn verschillende organen en hun eigenschappen. Van de verschillende wezens die aldus geschapen zijn, verblijven sommige (de goden) in hogere regionen en andere in lagere gebieden.

Toen de koning deze denkbeeldige stad gebouwd had, plaatste hij deze onder de bescherming van spoken: deze spoken zijn het ahaṁkāra (het ego). Vanaf die tijd vermaakt de koning zich in deze wereld, in dit lichaam. Op een zeker moment ziet hij de wereld in de wakende staat en na enige tijd verplaatst hij zijn aandacht plotsklaps naar binnen en geniet van zijn dromen. Hij verplaatst zich van de ene stad naar de andere, van het ene lichaam naar het andere, van het ene rijk naar het andere.

Na al deze zwerftochten, ontwikkelt hij wijsheid, raakt gedesillusioneerd door deze werelden en hun pleziertjes en bereikt het einde van zijn omzwervingen door het stoppen van alle ideeën.

Op het ene moment lijkt hij wijsheid te genieten, terwijl hij in het andere moment verwikkeld is in het zoeken naar plezier en in een oogwenk raakt zijn begrip versluisd zoals dit gaat bij een klein kind. Deze ideeën zijn als dichte duisternis (en veroorzaken onwetendheid en geboorten in de lagere regionen van de schepping) of zuiver en transparant (en doen wijsheid oprijzen die je naar de waarheid toetrekt) of zijn onzuiver (en doen wereldsheid ontstaan). Wanneer al deze ideeën ophouden is er bevrijding.

Zelfs als we onszelf bezighouden met iedere andere poging tot spiritualiteit en zelfs als we de goden zelf als leraar hebben en zelfs als we in de hemel of een ander gebied zijn, is er geen bevrijding behalve als alle ideeën ophouden. Het ware, het onware en de mix van deze twee zijn allemaal ideeën en niets anders; en ideeën zelf zijn noch waar noch onwaar! Wat kunnen we dan werkelijk noemen in dit universum? Dus, mijn zoon, geef alle ideeën, gedachten en intenties op. Wanneer zij verdwijnen, keert de geest zich van nature naar dat wat erachter ligt, het oneindige bewustzijn.

13 mei [IV.54-56] De natuur van de wereldverschijning

Dāsūra vervolgde:

Mijn zoon, wanneer in het oneindige bewustzijn, het bewustzijn zich gewaar wordt van zichzelf als een object, is daar het zaad voor de ideevorming. Dit is uiterst subtiel, maar spoedig wordt het grover en vult als het ware de hele ruimte op. Wanneer het bewustzijn steeds grover wordt door deze ideevorming, denkt het dat object en subject verschillend zijn; dan begint de ideeënvorming te ontkiemen en te groeien. De ideeën vermenigvuldigen zichzelf van nature. Dit lijdt tot verdriet en niet tot geluk. Slechts de ideevorming is de oorzaak van alle ellende in deze wereld.

Geef deze ideeën geen kans en houd niet vast aan het idee over je bestaan, want slechts hierdoor komt de toekomst tot bestaan. Er is geen enkele reden om bang te zijn alle ideeën te vernietigen. Wanneer er geen denken is, houden alle ideeën of de ideevorming op te bestaan. Mijn zoon, het is makkelijker ermee op te houden ideeën te koesteren dan een bloem te verfrommelen in de palm van je hand. Het laatste vereist inspanning, het eerste niet.

Zodra de gedachten minder worden, worden we al minder gegrepen door geluk en ongeluk en kennis over de onwerkelijkheid van de objecten voorkomt gehechtheid. Wanneer er geen hoop is, is er noch verrukking noch teleurstelling. De geest is zelf de jīva wanneer hij gereflecteerd wordt in bewustzijn en de geest zelf bouwt luchtkastelen, terwijl hij zich als het ware uitstrekt naar heden, verleden en toekomst. Het is niet mogelijk de rimpeelingen der ideeën te bevatten, maar dit kan erover gezegd worden: zintuiglijke ervaringen doen ze toenemen en wanneer die worden opgegeven, houden ze op te bestaan. Als de ideeën werkelijk zouden zijn zoals de zwartheid van kool, kunnen we ze niet verwijderen; maar zo is het niet, dus kunnen ze vernietigd worden.

Vāsiṣṭha vervolgde:

Toen ik de woorden van de wijze hoorde, daalde ik neer op die Kadamba-boom. Met zijn drieën bespraken we het onderwerp zelfkennis gedurende lange tijd. En ik maakte in hen de hoogste kennis wakker. Toen verliet ik hen en vertrok. O Rāma, dit is bedoeld om de natuur van de wereldverschijning te illustreren; daarom is dit verhaal zo waar als de wereld zelf!

Zelfs als je gelooft dat deze wereld en jijzelf echt zijn, het zij zo: wees stevig gevestigd in jezelf. Als je denkt dat het zowel werkelijk als onwerkelijk is, neem dan de juiste houding aan ten opzichte van deze veranderende wereld. Als je gelooft dat de wereld onwerkelijk is, wees dan stevig gevestigd in het oneindige bewustzijn. Evenzo, of je nu gelooft dat de wereld een schepper heeft gehad of niet, laat het je verstand niet verduisteren.

O Rāma, je kunt voelen 'ik ben niet de doener, ik besta niet' (of 'ik ben de doener en ben alles') of onderzoek de natuur van het Zelf ('wie ben ik') en besef dan 'ik ben niets van dit alles'. Rust, gevestigd in het Zelf, wat de hoogste staat van bewustzijn is waarin de besten onder de wijzen die deze staat kennen voor altijd verblijven.

14 mei [IV.57] Over de perfecte houding: geef alles op!

Rāma vroeg:

O wijze, hoe kan deze onwerkelijke wereld bestaan in de absolute Brahman: kan er sneeuw zijn in de zon?

Vāsiṣṭha zei:

Rāma, het is niet het juiste moment om deze vraag te stellen, want je zult niet in staat zijn het antwoord nu te begrijpen. Liefdesverhalen zijn oninteressant voor een kleine jongen. Iedere boom draagt vrucht in het passende seizoen en ook mijn lessen zullen te zijner tijd vrucht dragen. Als je door eigen inspanning jezelf zoekt met het Zelf, zul je een duidelijk antwoord op je vraag vinden. Ik besprak de vraag over de kwestie van doen en niet-doen, opdat de natuur van mentale conditionering of ideevorming duidelijk zal worden.

Gebondenheid is gebondenheid aan deze gedachten en ideeën: vrijheid is vrij zijn van ze. Laat alle ideeën los; zelfs die over vrijheid. Geef in de eerste plaats de grove en materialistische neigingen en ideeën op door goede relaties zoals vriendschap te cultiveren. Geef later ook ideeën als vriendschap op, maar blijf wel vriendelijk enz. Geef alle verlangens op en contempleer over de natuur van het kosmisch bewustzijn. Zelfs dit ligt in het gebied van ideeën en gedachten, geef dit te zijner tijd dus ook op. Wanneer alles is opgegeven, rust dan in wat blijft en doe afstand van de zogenaamde afstandnemer van deze ideeën. Wanneer zelfs het egogevoel is opgehouden, zul je als de oneindige ruimte zijn. Hij die aldus alles wat op zijn hart ligt heeft opgegeven, is waarlijk de opperste Heer, of hij nu verder gaat met een actief leven te leiden of voortdurend in contemplatie is. Noch actie, noch geen actie heeft enige betekenis. O Rāma, ik heb alle geschriften bestudeerd en de waarheid onderzocht; er is geen verlossing zonder volkomen afstand te doen van alle ideeën, noties of mentale conditionering.

Deze wereld met verschillende namen en vormen bestaat uit het gewenste en het ongewenste. Iedereen streeft naar die wensen, maar niemand streeft naar zelfkennis. De wijzen die zelfkennis hebben in de drie werelden zijn zeldzaam. Men kan een keizer zijn in de wereld of de koning van de hemel; dit alles is slechts samengesteld uit de vijf elementen. Het is jammer dat de mens zich overgeeft aan de kolossale vernietiging van leven voor onbetekenend gewin. Men moet zich schamen. Niets van dit alles verdient de aandacht van de wijze, want hij heeft zelfkennis. Hij is gevestigd in die hoogste zetel waar de zon en maan geen toegang hebben. De wijze met die zelfkennis wordt er niet toe aangetrokken om het gewin en plezier uit het universum te verkrijgen.

15 mei [IV.58-59] Kaca's lied

Vāsiṣṭha vervolgde:

In dit verband, O Rāma, herinner ik me een inspirerend lied dat gezongen werd door de zoon van de leermeester van de goden, Kaca. Deze Kaca was gevestigd in zichzelf. Hij leefde in een grot op de berg Meru. Zijn geest was vervuld van de hoogste wijsheid en daardoor voelde hij zich niet aangetrokken tot enig object in de uit de vijf elementen bestaande wereld. Terwijl hij wanhoop voorwendde, zong hij dit betekenisvolle lied. Ik bid je, luister ernaar.

Kaca zong:

Wat zal ik doen? Waar zal ik heen gaan? Wat zal ik proberen te behouden? Waar zal ik afstand van doen? Het hele universum is doordrongen van dat ene Zelf. Ongeluk of ellende is het Zelf. Geluk is ook het Zelf. Alle verlangens zijn slechts lege ruimtes. Door te weten dat dit alles het Zelf is, ben ik bevrijd van alle gezwoeg. In dit lichaam, binnen en buiten, boven en beneden, overal zowel hier als daar, is slechts het Zelf, het Zelf alleen en er bestaat geen niet-Zelf. Het Zelf alleen is overal; alles bestaat als het Zelf. Dit alles is waarlijk het Zelf. Ik besta in het Zelf als het Zelf. Ik besta als dit alles, als de realiteit in alles, overal. Ik ben de volheid. Ik ben de genade van het Zelf. Ik vul het hele universum als de kosmische oceaan.

Zo zong hij en liet de heilige klank OM klinken als een klok. Zijn hele wezen lag besloten in die heilige klank. Hij was noch in iets, noch er buiten. De wijze zat daar volledig opgenomen in het Zelf.

Rāma vroeg:

Als de geest door alle gedachten te vernietigen de staat van de Schepper zelf bereikt, hoe kan het idee 'wereld' dan oprijzen?

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, de eerstgeboren Schepper uitte de klank Brahmā, toen hij oprees uit de baarmoeder van het oneindige bewustzijn. Daarom kennen we hem als Brahmā, de Schepper. In deze Schepper ontstond als eerste het idee licht en er was licht. In dat licht visualiseerde hij zijn eigen kosmische lichaam en dit kwam tot bestaan – van de schitterende zon tot de diverse objecten die de ruimte vullen. Hij contempeerde op ditzelfde licht als een oneindige hoeveelheid vonken en al deze vonken werden verschillende wezens. Het is zeker dat deze Brahmā en alle andere wezens slechts de kosmische geest zijn. Alles wat deze Brahmā vanaf het begin geschapen heeft, zien we vandaag ook nog. Nadat de Schepper het universum had geschapen door zijn eigen gedachtekracht, rustte Hij in zijn eigen Zelf in diepe meditatie. Vanaf dat moment verkregen de geschapen wezens het kenmerk van de dingen waarmee ze in contact kwamen. Door de verbinding met het goede werden ze goed en met het wereldse werelds. Zo bindt men zich aan de wereldverschijning en zo wordt men ook bevrijd.

16 mei [IV.60-62] Over de soorten wezens

Vāsiṣṭha vervolgde:

Na het scheppen van de wereldverschijning, betraden de levende wezens, die oprezen uit de oceaan van oneindig bewustzijn zoals golven en rimpelingen verschijnen, de fysieke ruimte; en toen de elementen lucht, vuur, water en aarde zich ontwikkelden, raakten die wezens daarbij betrokken. Toen begon de cirkelgang van geboorte en dood zich te ontvouwen.

De jīvā dalen als het ware neer met de stralen van de maan en gaan binnen in planten en kruiden. Zij worden als het ware de vruchten van die planten. Dan zijn ze klaar om te reïncarneren. De subtiele ideeën, gedachten en conditionering sluimeren zelfs in ongeboren wezens; bij de geboorte wordt de sluier die hen bedekte, verwijderd.

Sommige van deze wezens worden geboren en zijn zuiver en verlicht (sātvika). Zelfs in vorige geboorten hebben zij zich afgewend van de verleiding van zintuiglijk genot. De natuur van anderen echter, die hoofdzakelijk geboren worden om de cirkelgang van geboorte en dood voort te zetten, bestaat uit een mengeling van het zuivere, onzuivere en het duistere. Er zijn weer anderen met een zuivere natuur en slechts een vleugje onzuiverheid; zij zijn de waarheid toegewijd en vol edele kwaliteiten. Andere mensen worden omgeven door de duisternis van onwetendheid en domheid – zij zijn als rotsen en heuvels!

De wezens waarbij de zuiverheid overheerst met slechts een weinig onzuiverheid (de rājasa-sātvika mensen) zijn altijd blij, verlicht en wanhopen noch treuren. Zij zijn onzelfzuchtig als de bomen en zoals die bomen leven zij om de vruchten te ervaren van voorbijge handelingen zonder nieuwe te vergaren. Zij zijn wensloos. Zij rusten in de vrede van zichzelf en verliezen deze vrede niet, ook niet in de moeilijkste omstandigheden. Zij houden van alles en iedereen en bekijken alles met gelijke ogen. Zij gaan niet ten onder in de poel der ellende.

We moeten met alle middelen voorkomen dat we verdrinken in de poel der ellende door ons bezig te houden met zelfonderzoek: 'wie ben ik en hoe komt het dat deze wereldverschijning bestaat?' Op die manier kunnen we onszelf bevrijden van egoïsme in het lichaam en de aantrekkingskracht van de wereld. Dan zullen we begrijpen dat er geen verschil is in ruimte, ook al staat er een gebouw. Hetzelfde bewustzijn dat straalt in de zon is ook aanwezig in de kleine worm, die in een holletje in de aarde kruipt.

O Rāma, hij die verstandig is en in staat de waarheid te onderzoeken zal iemand moeten benaderen die wijs is en een goede natuur heeft en de geschriften moeten bestuderen. Deze leraar zal geen verlangen moeten koesteren naar plezier en moet de waarheid direct hebben ervaren en met zijn hulp zal men de geschriften bestuderen en door het beoefenen van de grote yoga (concentratie, contemplatie, meditatie) kan men de hoogste staat bereiken. Door het voorbeeld van de wijzen na te streven kan men vooruitgang boeken naar de hoogste staat.

Rāma, alleen iemand die intelligent is zoals jij en een goede natuur en inzicht heeft zoals jij en die alleen ziet wat goed is, heeft recht op de wijsheid zoals ik beschreven heb. Rāma, je bent al bevrijd, leef dan ook zo.

17 mei [V.1-4] BOEK IV. UPAŚAMA PRAKARAṆA (OVER OPLOSSING) Rāma's contemplatie

Vālmīki zei:

De mensen luisterden aandachtig naar de woorden van wijsheid van de wijze Vāsiṣṭha. 's Avonds kreeg de groep toestemming te vertrekken. Toen de bijeenkomst voorbij was gaf Vāsiṣṭha de prinsen, Rāma en zijn broers, toestemming zich terug te trekken. De nacht viel en allen legden zich te ruste behalve Rāma. Hij kon niet slapen.

Rāma contempleerde op de verlichte woorden van de wijze Vāsiṣṭha aldus:

Wat zijn precies de middelen de wijze Vāsiṣṭha heeft voorgeschreven voor het overwinnen van de zintuigen en de geest, die zeker de bron van alle leed zijn? Het is onmogelijk het genieten van plezier uit te bannen en het is niet mogelijk de ellende te beëindigen zonder dat genieten op te geven; dit is zeker een probleem. De geest speelt hierin een cruciale rol, want als hij eenmaal de smaak van de hoogste vrede heeft geproefd en bevrijd is van iedere wereldse illusie zal hij dit zeker niet opgeven en achter zintuiglijk plezier aanhollen.

O, wanneer zal mijn geest tot rust komen in het oneindige, zoals een golf wordt opgenomen in de oceaan? Wanneer zal ik bevrijd zijn van alle wensen? Wanneer zal ik gezegend zijn met gelijkmoedigheid? Wanneer zal ik bevrijd zijn van deze vreselijke koortsachtige wereldsheid? O intellect, jij bent mijn vriend: contempleer op de lessen van de wijze Vāsiṣṭha zodanig dat we beide gered worden van de misère van dit wereldse bestaan.

Toen de dag aanbrak, stonden Rāma en de anderen op en voerden hun ochtendrituelen uit. Spoedig hierna namen allen weer deel aan de bijeenkomst na hun respectievelijke plaatsen te hebben ingenomen.

Daśaratha opende de dag en sprak:

O genadige heer, wij voelen ons volkomen opgetild door de woorden van hoogste wijsheid die U gisteren sprak. Ons misleide geloof in de realiteit van deze wereldverschijning bevat ook een krachtige uitdaging. O Rāma, slechts de dagen waarop zulke wijzen aanbeden worden, kunnen als vruchtbaar beschouwd worden: de andere dagen zijn vol duisternis. Dit is je beste kans; onderzoek en leer van de wijze wat waard is geleerd te worden.

Rāma zei tot Vāsiṣṭha:

O Heer, ik heb de hele nacht niet geslapen maar gemediteerd over uw verlichtende woorden om de diepte van de waarheid van die woorden te bevatten. Zo heb ik die waarheid in mijn hart gesloten. Wie zou deze lessen niet kunnen verdragen, terwijl hij weet dat ze hem de hoogste gelukzaligheid schenken? Tegelijkertijd zijn ze heerlijk om te horen, zij stimuleren alle vormen van goedgunstigheid en brengen ons een onvergelijkbare ervaring.

Daarom O Heer, bid ik U: hervat Uw uitmuntende redevoering.

18 mei [V.5] Over zelfonderzoek en serene geest

Vāsiṣṭha zei:

O Rāma, wees zo vriendelijk te luisteren naar deze redevoering die verhaalt over de oplossing van het universum en het bereiken van de hoogste vrede.

Deze schijnbare oneindige wereldverschijning wordt in stand gehouden door onzuivere (rājasa) en luie (tāmasa) wezens, zoals een immens gebouw ondersteund wordt door palen. Maar zij die een zuivere natuur hebben, kunnen er op een speelse en eenvoudige manier afstand van nemen, zoals de slang gemakkelijk zijn huid afwerpt. Diegenen die een zuivere (sātvika) natuur hebben en van wie ik de handelingen gebaseerd zijn op zuiverheid en licht (satva), leven hun leven niet mechanisch, maar zij onderzoeken de oorsprong en oorzaak van deze wereldverschijning. Wanneer dit onderzoek vergezeld gaat van de juiste studie van de geschriften en het gezelschap van wijzen, ontstaat er een helder begrip in zichzelf waarin de waarheid wordt gezien zoals in het licht van een lamp. De waarheid omtrent onszelf in onszelf wordt niet eerder ontdekt dan door zelfonderzoek; pas dan wordt de waarheid werkelijk gezien. O Rāma, jij hebt inderdaad een zuivere natuur; onderzoek daarom de natuur van de waarheid en onwaarheid en wees de waarheid toegewijd. Dat wat er in het begin niet was en dat wat er na verloop van tijd niet meer is, hoe kan dat waar zijn ? Alleen dat wat er altijd zal zijn en altijd is geweest, kan als waarheid beschouwd worden.

Geboorte bestaat slechts in de geest, O Rāma, en ook groei is iets mentaals. Wanneer de waarheid helder gezien wordt, is het de geest die bevrijd wordt van zijn eigen onwetendheid. Laat daarom de geest geleid worden langs het pad van rechtschapenheid door eerst de geschriften te bestuderen, te verblijven in het gezelschap van de wijzen en het ontwikkelen van onbewogenheid. Hiermee toegerust zou men zijn toevlucht moeten zoeken aan de voeten van een leraar (guru) van volmaakte wijsheid. Door zich trouw te houden aan de lessen van de meester, bereikt men langzamerhand een niveau van totale zuiverheid.

O Rāma, aanschouw het Zelf met het Zelf door middel van zuiver onderzoek, zoals kou een ruimte totaal doordringt. We worden heen en weer geslingerd over de wateren van deze illusoire wereldverschijning als een strootje, zolang we niet stappen in de veilige boot van zelfonderzoek. Zoals zandkorrels in water neerdalen als het water volledig stil staat, komt de geest van de mens die kennis van de waarheid heeft verworven volkomen tot rust. Wanneer deze kennis van de waarheid eenmaal is verworven, gaat die niet meer verloren; evenals een stukje goud in een hoop as door de goudsmid gezien wordt. Wanneer de waarheid niet gekend wordt, kan er verwarring zijn, maar als de waarheid gekend wordt, is er geen verwarring. Onwetendheid omtrent het Zelf is de oorzaak van je verdriet; kennis van het Zelf leidt tot vreugde en rust.

19 mei [V.5] Spirituele instructies

Vāsiṣṭha vervolgde:

Als je de verwarring tussen het lichaam en het Zelf oplost, is er direct rust. Zoals een klompje goud dat in de modder is gevallen niet aangetast kan worden, blijft het Zelf onbesmet door het lichaam. Met geheven armen verkondig ik: "Het Zelf is het ene, het lichaam iets anders, zoals bij het water en de lotus", maar niemand luistert naar mij. Zolang de trage en onbezielde geest het pad van plezier volgt, kan de duisternis van de illusie van de wereld niet verdwijnen. Maar op het moment dat we hieruit ontwaken en de natuur van het Zelf onderzoeken, verdwijnt deze duisternis onmiddellijk. We moeten er daarom steeds naar streven de geest, die in het lichaam woont, wakker te houden om uit het wordingsproces te ontkomen, want dit proces is vol van verdriet.

Zoals het luchtruim niet wordt beïnvloed door de stofdeeltjes die erin ronddwarrelen, wordt het Zelf niet beïnvloed door het lichaam. We hebben een verkeerde voorstelling van ons ervaren van plezier en pijn zoals we ook onjuist denken dat de hemel vervuild wordt door stof. In feite zijn plezier en pijn noch iets van het lichaam noch iets van het Zelf, dat alles transcendeert: ze behoren alleen bij onwetendheid. Pijn en plezier verliezen is geen verlies. Zij behoren bij niemand, alles is inderdaad het Zelf dat de hoogste vrede en oneindigheid is. Realiseer je dat goed, O Rāma.

Het Zelf en de wereld zijn noch identiek noch verschillend (dual). Dit alles is slechts de reflectie van de waarheid. Alleen Brahman bestaat en niets anders. 'Ik ben verschillend van dit' is pure fantasie: geef dat op, O Rāma.

Het ene Zelf neemt het Zelf in zichzelf waar als het oneindige bewustzijn. Daarom is er geen verdriet, geen misleiding, geen geboorte (schepping) noch schepsels; alles wat is, is. O Rāma, wees vrij van smart. Wees vrij van dualiteit; blij stevig gevestigd in het Zelf, verwerp zelfs de bezorgdheid omtrent je eigen welzijn. Wees van binnen in vrede met een standvastige geest. Laat er geen verdriet zijn in de geest. Rust in de innerlijke stilte. Blijf alleen, zonder zelfzuchtige gedachten. Wees moedig in het overwinnen van geest en zintuigen. Wees wensloos en tevreden met dat wat ongevraagd voor je komt. Leef ontspannen, zonder iets te willen verwerven of opgeven. Wees vrij van alle mentale perversiteiten en van de verblindende besmetting van illusie. Rust vreedzaam in je eigen Zelf. Wees aldus bevrijd van alle smart. Blijf in een alomvattende staat in het Zelf, zoals de grote oceaan. Geniet van het Zelf door het Zelf, als de liefdevolle stralen van de volle maan.

20 mei [V.6,7] De evolutie van het menselijk bestaan

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, hij die weet dat alle activiteiten uitsluitend plaatsvinden door het bestaan van bewustzijn alleen – zoals een kristal onbewust de objecten reflecteert die zich eromheen bevinden – is bevrijd. Zij die, zelfs nadat ze een menselijke geboorte hebben gekozen, niet geïnteresseerd zijn in deze ongewilde activiteit gaan van hemel naar hel en weer van hel naar hemel.

Sommigen koesteren het niet-handelen; zij hebben er zich vanaf gewend of onderdrukken elk handelen; zij gaan van hel naar hel, van ellende naar ellende, van angst naar angst. Sommigen zijn gebonden aan hun neigingen en het verlangen naar de vruchten van hun handelingen; zij worden geboren als worm of ongedierte, vervolgens als bomen en planten en weer als worm of ongedierte. Anderen die het Zelf kennen, zijn zeker gezegend, want zij hebben de natuur van de geest zorgvuldig onderzocht en alle streven achter zich gelaten: zij gaan naar hogere niveaus van bewustzijn.

Hij die nu voor de laatste keer geboren is, is begiftigd met een mengeling van licht (satva) en een beetje onzuiverheid (rajas). Direct vanaf zijn geboorte groeit hij in heiligheid. De edele kennis komt gemakkelijk tot hem. Alle nobele kwaliteiten als vriendelijkheid, compassie, wijsheid, goedheid en grootmoedigheid vallen hem toe en vinden in hem hun verblijfplaats. Hij verricht alle passende handelingen, maar blijft onbewogen over hun resultaat of hij nu iets wint of verliest, noch voelt hij zich opgewekt of terneergeslagen. Zijn hart is helder. Hij wordt graag door anderen geraadpleegd.

Zo iemand, vol edele kwaliteiten, zoekt en vindt een verlicht leraar die hem leidt langs het pad van zelfkennis. Dan realiseert hij het Zelf, het ene kosmische wezen. Bij hem die al zo bevrijd is, ontwaakt de innerlijke intelligentie, die tot nu toe in slaap was en deze ontwaakte intelligentie weet onmiddellijk dat hijzelf het oneindige bewustzijn is. Door voortdurend gewaar te zijn van het innerlijk licht is zo iemand gezegend en stijgt onmiddellijk op in de hoogste zuivere staat.

Zo gaat het normale verloop van evolutie, O Rāma. Hoewel er uitzonderingen zijn op deze regel. In het geval van hen die geboren zijn in deze wereld, bestaan er twee mogelijkheden voor het bereiken van bevrijding. De eerste is: het pad volgen dat gewezen wordt door een leraar en zo geleidelijk het doel van bevrijding bereiken. De tweede is dat zelfkennis iemand letterlijk in de schoot geworpen wordt en er directe verlichting is.

Ik zal je een oude legende vertellen die het tweede type van verlichting illustreert. Luister.

21 mei [V.8] Het verhaal van koning Janaka (contemplatie van de wijzen)

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, er is een grote monarch met een onbeperkte visie die regeert over het gebied Videha. Hij staat bekend als Janaka. Voor hen die zijn hulp zoeken is hij een hoorn des overvloeds. In zijn aanwezigheid gloeien de harten van zijn vrienden. Hij is voor hen als de zon. Hij is een groot weldoener voor alle goede mensen.

Op een dag ging hij naar een lusthof waar hij wat rondwandelde. Aldoende hoorde hij de inspirerende woorden die door heilige volmaakte wijzen werden geuit.

De volmaakte wijzen zongen aldus:

We contempleren dat Zelf dat zich openbaart als de zuivere ervaring van gelukzaligheid wanneer de ziener (diegene die ervaart) in contact komt met het object (de ervaring) zonder verdeling (in de ziener en het geziene), of zonder dat het tot een concept wordt.

We contempleren het Zelf waarin de objecten ongewild gereflecteerd worden wanneer de verdeelde ervaring van subject-object, samen met de intentie of wil die deze scheiding veroorzaakt is opgehouden.

We contempleren dat Licht dat alles wat schijnt verlicht, het Zelf dat de twee aan elkaar gekoppelde begrippen 'zijn' en 'niet-zijn' transcendeert en zich daarom als het ware in het midden van die twee bevindt.

We contempleren die werkelijkheid waarin alles bestaat, waaraan alles toebehoort, waaruit alles is voortgekomen, die de oorzaak is van alles en die alles is.

We contempleren het Zelf dat de basis is van alle taal en uitdrukking, de alfa en de omega, die het hele veld van a tot h¹ omvat en aangeduid wordt met het woord 'aham' (Ik).

Helaas, de mensen rennen achter andere objecten aan en geven de Heer, die in de holte van het eigen hart woont, dwaas genoeg op.

Hij die, terwijl hij de waardeloosheid van de objecten kent in zijn hart nog steeds daaraan gebonden blijft, is geen mens!

Men moet iedere vorm van begeerte uitroeien door middel van wijsheid, of die begeerte al in het hart is opgerezen of op het punt staat op te komen.

Geniet van de vreugde die voortvloeit uit vrede. De mens die zijn geest onder controle heeft, is stevig gevestigd in vrede. Wanneer het hart aldus gevestigd is in vrede, rijst er zonder uitstel de zuivere gelukzaligheid van het Zelf op.

¹ Sanskrit alfabet begint met a en eindigt met h.

22 mei [V.9] De contemplaties van koning Janaka

Vāsiṣṭha vervolgde:

Nadat koning Janaka de woorden van de wijzen had gehoord, was hij diep terneergeslagen. Met de hoogste spoed keerde hij op zijn schreden terug naar het paleis. Snel gaf hij zijn hovelingen permissie te vertrekken en zocht de afzondering van zijn eigen vertrekken.

Door zielepijn gekweld sprak koning Janaka in zichzelf:

Helaas, helaas, ik zwerf hulpeloos als een steen heen en weer in deze wereld van ellende. Hoe lang duurt een leven op de eeuwigheid? Toch ben ik ervan gaan houden! Verfoeid zij de geest. Wat is oppermacht waard zelfs gedurende een heel leven? Als een dwaas denk ik niet zonder die macht te kunnen. De duur van mijn leven is slechts een onbetekenend moment – de eeuwigheid omringt het. Hoe kan ik het toch zo waarderen?

Ah, wie is die tovenaars die deze illusie die de wereld genoemd wordt heeft uitgestrooid en mij zo heeft misleid? Hoe komt het dat ik zo misleid ben? Nu ik me realiseer dat alles wat dichtbij en veraf is, zich afspeelt in mijn geest, zal ik de gewaarwording van alle uiterlijke objecten opgeven. Terwijl ik weet dat alle bezigheden in deze wereld slechts leiden naar eindeloos lijden, welke hoop zal ik dan koesteren op geluk? Dag na dag, maand na maand, jaar na jaar, moment na moment zie ik geluk overschaduw worden door verdriet en verdriet komt iedere keer weer over mij.

Alles wat hier wordt gezien en ervaren is onderworpen aan verandering en verval; er is niets in deze wereld waarop de wijze zou kunnen vertrouwen. Zij die vandaag verheerlijkt worden, worden morgen onder de voet gelopen: O dwaze geest, waarop kunnen we vertrouwen in deze wereld?

Helaas ik ben zonder boeien gebonden; ik ben besmet zonder onzuiverheid; ik ben gevallen en toch sta ik aan de top. O mijn Zelf, wat een mysterie! Zoals de altijd stralende zon plotseling een wolk voor zich ziet schuiven, zie ik deze vreemde misleiding plotseling als een mysterie voor mij verschijnen. Wie zijn deze vrienden en familieleden; wat zijn deze pleziertjes? Zoals een kind dat bang is voor een geest, word ik misleid door deze fictieve verwanten. Terwijl ik weet dat deze relaties mij binden tot op hoge leeftijd, dood enz. blijf ik er toch aan vasthouden. Laat deze verwantschap doorgaan of ophouden; wat betekent het voor mij? Grote gebeurtenissen en grote mannen zijn gekomen en gegaan, slechts een herinnering achterlatend; waarop kan men zelfs nu nog vertrouwen? Zelfs de goden en de drie-eenheid zijn miljoenen keren gekomen en gegaan; wat is er blijvend in dit universum? Het is ijdele hoop die ons bindt aan deze nachtmerrie die wereldverschijning wordt genoemd. Verfoeid zij deze miserabele staat.

23 mei [V.9] De contemplaties van koning Janaka (vervolg)

Koning Janaka vervolgde:

Ik ben als een onwetende dwaas, misleid door de demon van het ego die het valse gevoel 'ik ben zo en zo' creëert. Terwijl ik heel goed weet dat Tijd talloze goden en drie-eenheden onder de voet heeft gelopen, behoud ik nog steeds de liefde voor het leven. Dagen en nachten zijn doorgebracht in ijdele begeerten, maar niet in het ervaren van de gelukzaligheid van het oneindige bewustzijn. Ik ben van verdriet tot nog groter verdriet gegaan, maar er is nog steeds geen onthechting.

Wat zal ik als uitmuntend of wenselijk beschouwen terwijl ik zie dat alles wat vreugdevol is in deze wereld voorbij gaat en je ellendig achterblijft. Dag na dag neemt de zonde en wreedheid in de mens toe, terwijl hij dag na dag een dieper verdriet ervaart. De kindertijd gaat voorbij in onwetendheid, de jeugd in het najagen van pleziertjes en de rest van ons leven is gewijd aan familieperikelen; wat bereikt een dom persoon in dit leven?

Zelfs als we grote religieuze rituelen uitvoeren, gaan we naar de hemel – niets anders dan dat. Wat is hemel? Is het op aarde of in de onderwereld en is er een plek die onaangetast is door smart? Na verdriet komt geluk en geluk draagt weer verdriet in zich! De poriën van de aarde zijn gevuld met de dode lichamen van wezens; daardoor lijkt dat stevig.

Er zijn wezens in dit universum die in een oogwenk een eeuw beslaan. Wat is mijn levensduur daarbij vergeleken? Natuurlijk lijken er vreugdevolle en duurzame dingen te bestaan in deze wereld maar zij brengen eindeloze zorgen en angsten met zich mee. Voorspoed is werkelijk tegenspoed en tegenspoed kan wenselijk zijn afhankelijk van de invloed die dat heeft op de geest. Alleen de geest is het zaad voor deze misleiding van de wereldverschijning; het is de geest die het valse gevoel van 'ik' en 'mij' doet oprijzen.

In deze wereld, die gecreëerd lijkt te zijn zoals de kokosnoot lijkt te zijn gevallen door de kraai die toevallig op dat moment in de boom is gaan zitten, is het slechts onwetendheid die gevoelens genereert als 'dit moet ik hebben' en 'dit moet ik laten'. Het is beter je leven te leiden in afzondering of in de hel dan in deze wereldverschijning.

Alleen verlangen of motivatie is het zaad voor deze wereldverschijning. Ik zal deze motivatie laten verdorren! Ik heb allerlei ervaringen genoten en ondergaan. Nu wil ik rusten. Ik zal niet langer treuren. Ik ben ontwaakt. Ik zal deze dief (de geest), die mijn wijsheid gestolen heeft, verslaan. Ik ben goed onderwezen door de wijzen; nu zal ik zelfkennis zoeken.

24 mei [V.10] De contemplaties van koning Janaka (vervolg)

Vāsiṣṭha vervolgde:

Terwijl zijn lijfwacht de koning zag zitten in diepe contemplatie benaderde hij hem vol respect en zei: "Heer het is tijd Uw koninklijke plichten te vervullen. Uw dienstmaagd verwacht U met vreugde en heeft een geparfumeerd bad klaar staan. De priester wacht op uw komst in de badkamer om de passende hymnen te zingen. Heer, sta op en laat gebeuren wat gebeuren moet, want edele lieden zijn nooit nalatig of niet op tijd."

Koning Janaka sloeg geen acht op de woorden van de lijfwacht en vervolgde zijn overpeinzingen:

Wat doe ik aan dit hof met al die koninklijke verplichtingen als ik weet dat dit allemaal maar tijdelijk is? Het betekent niets voor mij. Ik zal afzien van alle activiteiten en plichten en ondergedompeld blijven in de gelukzaligheid van het Zelf.

O geest, verlaat het hunkeren naar zintuiglijke genoegens zodat je verlost zal zijn van de ellende van de herhaling van ouderdom en dood. Wat ook de staat is waarin je hoopt te genieten van het geluk, diezelfde staat blijkt de bron van het ongeluk te zijn! Genoeg dit zondig, geconditioneerd leven van geluk zoeken. Zoek de vreugde die natuurlijk is en eigen aan jou.

(Toen de lijfwacht zag dat de koning stil was, werd hij ook stil).

Wat zal ik willen verwerven in dit universum – op welke eeuwige waarheid in dit universum zal ik in vertrouwen tot rust komen? Wat maakt het uit of ik nu betrokken ben in onophoudelijke activiteit of werkloos ben? Niets in deze wereld is blijvend. Of het nu actief is of niets doet, dit lichaam is niet blijvend en altijd veranderlijk. Wanneer de intelligentie geworteld is in gelijkmoedigheid, wat gaat er dan verloren en hoe?

Ik verlang niet meer dan ik heb, noch wil ik af van dat wat me ongevraagd overkomt. Ik ben stevig gevestigd in het Zelf; laat van mij zijn wat van mij is! Er is niets waarvoor ik hoeft te werken, en inactiviteit heeft geen enkele betekenis. Alles wat verworven wordt door activiteit of inactiviteit is vals. Wanneer de geest aldus gevestigd is in wensloosheid en geen plezier zoekt en wanneer het lichaam met zijn ledematen zijn natuurlijke functie vervult, zijn actie of geen actie van gelijke waarde of betekenis. Laat daarom het lichaam zijn natuurlijke functies vervullen; zonder die activiteit zal het lichaam vervallen. Wanneer de geest ophoudt te denken 'ik doe dit', 'ik geniet hiervan' met betrekking tot de gedane activiteiten wordt doen tot niet-doen.

25 mei [V.11] Onderwerping van de geest

Vāsiṣṭha vervolgde:

Nadat Koning Janaka dit overwogen had, stond hij op van zijn zetel toen de zon opkwam en begon aan zijn koninklijke verplichtingen zonder enige gehechtheid. Toen hij alle ideeën over wat wenselijk en niet wenselijk is had opgegeven en bevrijd was van alle mentale conditionering en intenties ging hij op een spontane en natuurlijke manier tot actie over – het leek alsof hij dit deed in diepe slaap, maar toch was hij klaar wakker. Hij verrichtte de dagelijkse taken, evenals het aanbidden van de heiligen en aan het einde van de dag trok hij zich terug in zijn vertrekken om de nacht in diepe meditatie door te brengen, wat eenvoudig en natuurlijk voor hem was. Zijn geest had zich op natuurlijke wijze afgewend van alle verwarring en misleiding en was stevig gevestigd in gelijkmoedigheid: en wanneer hij in de morgen opstond reflecteerde Koning Janaka het volgende in zijn geest:

O dwalende geest! Dit wereldse leven draagt niet bij tot waar geluk. Bereik daarom de staat van gelijkmoedigheid. In die gelijkmoedigheid zul je vrede, gelukzaligheid en de waarheid ervaren. Steeds wanneer je uit wellust perverse gedachten schept, begint deze wereldse illusie zich uit te breiden en te verspreiden. Wanneer je de wens naar pleziertjes onderhoudt, vertakt deze wereldillusie zich oneindig. Het denken schept dit netwerk van wereldverschijning. Geef daarom deze gril en fantasie op en ga voor gelijkmoedigheid. Weeg in de balans van wijsheid aan de ene kant het zintuiglijke genoeg en aan de andere kant de genade van vrede. Zoek in alles de waarheid. Geef alle hoop en verwachting op en dwaal vrij rond, bevrijd van de wens om op zoek te gaan of op te geven. Laat deze wereldverschijning werkelijk of onwerkelijk zijn, laat hem oprijzen of verdwijnen, maar laat de voor- en nadelen je gelijkmoedigheid niet verstoren.

Nooit is er een werkelijke relatie met deze wereldverschijning; het is slechts door je onwetendheid dat die relatie lijkt te bestaan. O Geest, je bent vals en deze wereldverschijning ook; toch is er een mysterieuze relatie tussen jullie twee – zoals de relatie tussen de onvruchtbare vrouw en haar zoon. Als je denkt dat jij werkelijk bent en de wereldverschijning onwerkelijk, hoe kan er dan een werkelijke relatie bestaan tussen jullie twee? Aan de andere kant, als beide werkelijk zijn, hoe kun je dan het bestaan van vreugde en verdriet verklaren? Ban daarom verdriet uit en wijd je aan diepe contemplatie. Er is niets hier in deze wereld dat je kan leiden naar een volmaakte staat. Neem daarom je toevlucht tot moed en verdraagzaamheid en overwin je eigen grilligheid.

26 mei [V.12] De grootsheid van het intellect en het innerlijk licht

Vāsiṣṭha vervolgde:

Doordat koning Janaka het hierboven beschreven inzicht had verworven, functioneerde hij als de koning en deed alles wat nodig was zonder geïdentificeerd te raken en met grote kracht en energie. Hij bewoog zich in feite alsof hij voortdurend in diepe slaap was.

Het licht van zelfkennis (cid-ātma) rees op in zijn hart, vrij van iedere vorm van smart of onzuiverheid zoals de zon oprijst aan de horizon. Hij beschouwde alles in het universum als bestaand in kosmische kracht (cid-śakti). Begiftigd met zelfkennis zag hij alle dingen in het licht van het Zelf dat oneindig is. Wetend dat alles wat gebeurt, gebeurt op een natuurlijke wijze ervoer hij noch opwinding noch verdriet en bleef onafgebroken in gelijkmoedigheid. Janaka was iemand die bevrijd was tijdens zijn leven (jīvanmukta). Hij ervoer de staat van niet-doen doordat hij altijd verbleef in het bewustzijn van het oneindige, hoewel het voor anderen leek of hij voortdurend bezig was.

Janaka bereikte alles wat hij deed door het werk van zijn eigen onderzoek. Men moet het onderzoek naar de natuur van de waarheid op dezelfde wijze voortzetten tot de uiteindelijke grenzen van dat onderzoek zijn bereikt.

Zelfkennis of kennis van de waarheid wordt niet verkregen door bij een guru (leraar) te verblijven noch door de geschriften te bestuderen, noch door goede werken te verrichten; het wordt alleen bereikt door onderzoek geïnspireerd door de aanwezigheid van wijze en heilige mannen. Slechts je eigen innerlijk licht is het middel en niets anders. Wanneer dit innerlijk licht levend wordt gehouden, wordt het niet aangetast door het duister van inertie.

Wat het verdriet ook is dat moeilijk lijkt om overheen te komen, het wordt eenvoudig overwonnen met behulp van de boot van wijsheid (het innerlijk licht). Hij die deze wijsheid niet bezit, wordt door iedere kleinigheid van zijn stuk gebracht. De inspanning en energie die door de mens voor wereldse activiteiten gebruikt wordt, zou eerst gericht moeten zijn op het verkrijgen van deze wijsheid. Eerst moet je de domheid van het denken vernietigen; dat de bron is van alle verdriet en ellende en het zaad voor de wereld-verschijningsboom.

Wijsheid of het innerlijk licht is als de legendarische, kostbare steen, O Rāma, die zijn eigenaar alles doet toekomen wat hij maar wenst. Wanneer het intellect en begrip waarover men beschikt goed geleid worden door dit innerlijk licht bereikt men de andere oever; is dit niet zo dan moet men nog wat hindernissen overwinnen.

Gebreken, wensen en onheil bereiken de wijze met een niet-misleide geest niet eens. Door wijsheid (in het innerlijk licht) wordt de hele wereld gezien zoals hij werkelijk is; noch geluk, noch ongeluk bereikt hem die een dergelijk helder zicht heeft. Het duister van het ego, dat het Zelf bedekt, wordt verdreven door wijsheid (innerlijk licht). Hij, die zoekt naar het gevestigd zijn in de hoogste staat van bewustzijn, zou eerst zijn geest moeten zuiveren door wijsheid te ontwikkelen of door het innerlijk licht aan te wakkeren.

27 mei [V.13] Over de beheersing van de geest

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, onderzoek dus de natuur van het Zelf zoals Janaka deed. Noch de goden noch riten en rituelen of welke handeling ook, noch rijkdom noch familieleden zijn hierin van enige waarde: voor hen die bang zijn voor de wereldillusie is slechts inspanning in de vorm van zelfonderzoek in staat zelfkennis voort te brengen. De oceaan van de wereld-verschijning kan slechts worden overgestoken wanneer je stevig gevestigd bent in de hoogste wijsheid, wanneer je het Zelf slechts ziet door het Zelf en wanneer je intelligentie niet afgeleid of gekleurd wordt door zintuiglijke indrukken.

Daarom heb ik je het verhaal verteld hoe Koning Janaka zelfkennis bereikte alsof het een vorm van genade was, die als het ware veroorzaakte dat de kennis uit de hemel viel. Wanneer het beperkte en geconditioneerde gevoel van 'ik ben die en die' ophoudt, rijst er het bewustzijn op van het alles doordringende oneindige. Verban daarom, O Rāma, evenals Janaka, het valse en gefantaseerde idee van het ego uit je hart. Wanneer dit ego wordt verdreven, zal het hoogste licht van zelfkennis zeker in je hart schijnen. Hij die weet 'ik besta niet', 'noch de ander bestaat', 'noch bestaat er een niet-bestaan' en van wie de geest tot rust is gekomen, wordt niet geregeerd door hebzucht. O Rāma, er is hier geen andere binding dan een hebzuchtig verlangen en de bezorgdheid dat te kunnen vermijden wat je als onwenselijk ziet.

Zij, die de twee-eenheid van aantrekking en afkeer hebben overwonnen, verlangen niets meer noch verwerpen ze iets. De geest bereikt de staat van opperste rust niet eerder dan wanneer deze twee impulsen van aantrekking en afstoting zijn verwijderd. Ook als men nog steeds 'dit is werkelijk' en 'dat is onwerkelijk' ervaart, zal de geest geen vrede en evenwicht ervaren. Hoe kan gelijkmoedigheid, zuiverheid en ongehechtheid oprijzen in de geest van iemand die heen en weer wordt geslingerd door gedachten als 'dit is goed', 'dit is verkeerd', 'dit is winst', 'dit is verlies'? Wanneer er slechts één Brahman is (die altijd één en veel is) wat kan er dan goed of verkeerd zijn?

Wenseloosheid, afwezigheid van alle verwachtingen, vreesloosheid, onveranderlijke standvastigheid, gelijkmoedigheid, wijsheid, onthechtheid, inactiviteit, goedheid, totale afwezigheid van perversie, moed, verdraagzaamheid, vriendelijkheid, intelligentie, tevredenheid, zachtaardigheid, aangename spraak – dit zijn allemaal de natuurlijke kwaliteiten van hem of haar die vrij is van aantrekking en afkeer; en deze kwaliteiten zelf zijn zonder motief en spontaan.

We moeten de geest ervan weerhouden om af te glijden, zoals de stroom van een rivier geblokkeerd wordt door het aanleggen van een dam. Snij de geest af door middel van de geest. Wanneer de staat van zuiverheid is bereikt, blijf daar dan nu direct in gevestigd. Doe, geworteld in gelijkmoedigheid bij alles wat er gebeurt, het juiste en denk er ook niet over na wat jou zo ongewild is overkomen. Leef hier een willoos leven. Zo is de natuur van de Heer die daarom beschouwd wordt als zowel de doener als de niet-doener van iedere actie die hier plaatsvindt.

28 mei [V.13] Over de aard van gedachten en ideeën

Vāsiṣṭha vervolgde:

Jij bent de kenner van alles – het Zelf. Jij bent het ongeboren wezen, jij bent de hoogste heer; je bent niet verschillend van het Zelf dat alles doordringt. Hij die het idee heeft uitgebannen dat er iets anders is waar te nemen dan het Zelf, is niet onderworpen aan de gebreken die voortkomen uit plezier en pijn. Hij staat bekend als een yogi. Hij die bevestigd wordt in zijn overtuiging dat alleen het oneindige bewustzijn bestaat, is ogenblikkelijk vrij van de gedachte aan plezier en is daarom rustig en beheerst.

Zij die bekend zijn met de geschriften, verklaren dat de fictieve beweging van energie in bewustzijn bekend staat als geest en de uitdrukkingen van de geest (zoals het sissen van een slang) staan bekend als gedachten of ideeën. Het bewustzijn zonder concept is de eeuwige Brahman, het Absolute; bewustzijn met een concept is gedachte. Een klein deel hiervan is als het ware gezeteld in het hart als de werkelijkheid. Dit wordt gekend als de eindige intelligentie of geïndividualiseerd bewustzijn. Echter dit beperkte bewustzijn 'vergat' spoedig zijn eigen essentiële bewuste natuur en bleef voortbestaan, maar inert. Toen werd het denkend vermogen met voorkeur en afkeer als zijn bijbehorende neigingen.

Als deze innerlijke intelligentie niet wakker wordt, begrijpt het niet werkelijk iets en wat lijkt geweten te worden door gedachten, is natuurlijk niet de werkelijkheid. Deze gedachten zelf verkrijgen hun waarde door bewustzijn. Door deze geleende intelligentie is het denken in staat in een flits een fractie van dit kosmische bewustzijn te kennen. De geest komt alleen volledig tot bloei als het licht van het oneindige bewustzijn erop schijnt. Anders, hoewel het denken intelligent lijkt, is het niet in staat iets werkelijk te overwegen (contempleren), zoals een stenen beeld van een danser niet kan dansen ook al wordt erom gevraagd. Kan een op het doek geschilderde gevechtsscene het oproer van vechtende legers weergeven? Kan een lijk opstaan en wegrekken? Verdrijft een afbeelding van de zon uitgehouwen in steen de duisternis? Wat kan de trage geest vergelijkenderwijs doen? De geest lijkt intelligent en actief te zijn door het innerlijk licht van bewustzijn.

Onwetende mensen hebben de misvatting dat de beweging van de levenskracht de geest is, maar in feite is dit niets anders dan de prāṇa, levensadem of levenskracht. Maar bij hen bij wie de intelligentie niet gefragmenteerd of geconditioneerd is door gedachten, is het waarlijk de straling van het hoogste wezen of het Zelf.

De intelligentie, die zichzelf identificeert met bepaalde bewegingen van de levenskracht in het Zelf (door zich bezig te houden met ideeën als 'dit ben ik' en 'dit is van mij'), staat bekend als de jīva of levende ziel. Intelligentie, geest, jīva enz. zijn namen die ook door de wijzen gebruikt worden: deze begrippen zijn echter vanuit het Absolute standpunt niet werkelijk. In waarheid is er geen geest, geen intelligentie, geen belichaamd wezen; alleen het Zelf bestaat te allen tijde. Omdat het uiterst subtiel is, lijkt het niet te bestaan, hoewel dat wel zo is.

29 mei [V.13] Over de levenskracht en de geest

Vāsiṣṭha vervolgde:

Een gedachte die opkomt in het hoogste wezen wordt gekend als individueel bewustzijn. Wanneer dit bewustzijn bevrijd is van het denken en individualisme, is er bevrijding. Het zaad of de kernoorzaak voor deze wereldverschijning is slechts het oprijzen van een gedachte in het oneindige bewustzijn, die het beperkte, eindige, individuele bewustzijn deed oprijzen. Wanneer bewustzijn op die manier zijn volkomen vredige staat heeft verlaten en als het ware besmet is geraakt door een gedachte, is het denkvermogen ontstaan en tegelijk heeft de geest het universum bedacht.

O Rāma, door het bedwingen van de levenskracht wordt ook de geest bedwongen; net zoals de schaduw verdwijnt wanneer het voorwerp weggenomen wordt, houdt de geest op er te zijn wanneer de levenskracht zich terugtrekt. Het is door de beweging van de levenskracht dat we ons de ervaringen die we ergens anders hadden, herinneren; dit staat bekend als geest (herinnering) omdat het in die hoedanigheid de bewegingen van de levenskracht ervaart. De levenskracht wordt beheerst met de volgende middelen: door ont-hechting, door het beoefenen van prāṇāyāma (adembeheersing), door het beoefenen van het onderzoek naar de oorzaak van de beweging van de levenskracht, door het beëindigen van verdriet door intelligente middelen en door directe kennis of ervaring van de hoogste waarheid.

Het is mogelijk voor de geest om het bestaan van intelligentie in een steen te veronderstellen maar de geest bezit niet de minste intelligentie. Beweging behoort bij de levenskracht die inert is: intelligentie of de kracht van bewustzijn behoort bij het Zelf, dat zuiver is en eeuwig alomtegenwoordig. Het is de geest die een relatie bedenkt tussen deze twee factoren, maar die fantasie is vals en dus is alle kennis die oprijst uit deze relatie ook vals. Dat staat bekend als onwetendheid, Māyā of kosmische illusie, die een bestaansrecht geeft aan het dodelijk gif wereldverschijning.

Deze relatie tussen de levenskracht en bewustzijn is denkbeeldig; als het niet zo wordt voorgesteld kan er geen wereldverschijning zijn! De levenskracht wordt bewust gemaakt door zijn associatie met bewustzijn en ervaart de wereld als zijn object. Maar dit alles is zo onwerkelijk als het ervaren van een spook voor een kind: alleen de beweging in het oneindige bewustzijn is de waarheid. Kan dit oneindige bewustzijn door enige eindige factor beïnvloed worden? Met andere woorden kan een lagere entiteit een hogere overmeesteren? O Rāma, in waarheid is er dus geen geest of eindig bewustzijn. Wanneer deze waarheid duidelijk begrepen wordt, komt dat wat ten onrechte voor geest werd gehouden ten einde. Door een verkeerd begrip leek hij te bestaan; wanneer dit misverstand ophoudt, houdt ook de geest op te bestaan!

30 mei [V.13, 14] Over de ware aard van de geest

Vāsiṣṭha vervolgde:

Deze geest is inert en heeft geen werkelijke entiteit: dus is hij voor altijd dood! Toch worden wezens in deze wereld door dit dode ding gedood: hoe mysterieus is deze stomiteit! De geest heeft geen Zelf, geen lichaam, geen draagkracht en geen vorm: toch wordt alles in deze wereld door de geest uitgeteerd. Dit is inderdaad een groot mysterie. Degene die zegt dat hij vernietigd wordt door de geest, die geen enkele substantie heeft, zegt in feite dat zijn hoofd een dreun heeft gekregen van een lotusblad. Te zeggen dat je geraakt kan worden door de geest, die inert, dom en blind is, is als zeggen dat je geroosterd wordt door de hitte van de volle maan. De held die in staat is een echte vijand die voor hem staat te vernietigen, wordt zelf vernietigd door deze geest die na onderzoek niet blijkt te bestaan. Het is waarlijk vreemd dat dit onwerkelijke en valse niet-bestaand iets krachtig gemaakt wordt door levende wezens.

Deze wereld die tevoorschijn wordt geroepen door de niet-bestaande geest wordt ook vernietigd door een andere eveneens niet-bestaande geest. Deze illusoire wereldverschijning is niets anders dan de geest. Hij die niet in staat is de ware natuur van de geest te begrijpen is ook niet geschikt om geïnstrueerd te worden omtrent de waarheid in de geschriften. Die geest is vol angst. Hij is bang voor de melodieuze klank van de veena, een snaarinstrument, en is zelfs bang voor een slapend familielid. Hij is bang voor iemand die schreeuwt en vlucht direct weg. De onwetende wordt volledig beheerst door zijn eigen misleide geest.

Mijn leringen zijn niet bedoeld, O Rāma, voor hen wier intelligentie tot zwijgen is gebracht door een vast geloof in de werkelijkheid van deze illusoire wereld en het daarmee samenhangende streven naar pleziertjes in deze wereld. Welke dwaas zal zich de moeite getroosten een kleurrijk woud te tonen aan hem die niet wil zien? Wie zal de man wiens neus weggevreten is door de lepra, onderrichten in de fijne kunst van het onderscheiden van verschillende parfums? Wie zal de dronkenlap instrueren in de subtiliteiten van de metafysica? Wie zal een lijk in het crematorium raadplegen over de problemen in het dorp? Als een dwaas dat doet, wie kan hem dan van zulke dwaze pogingen weerhouden? En evenzo, wie kan die onwetende instrueren die het moeilijk vindt de geest, die dom en blind is, te beheersen?

Wat is de jīva (individuele ziel) echter meer dan een woord dat de intelligentie van de mensen heeft beneveld? Zelfs het eindige of geïndividualiseerde bewustzijn is een onwerkelijke fantasie: wat kan het doen? Als ik kijk naar het lot van de onwetenden die lijden, omdat de geest, die slechts in hun verbeelding bestaat, de ene, werkelijk bestaande waarheid bedekt, ben ik vervuld van medelijden.

In deze wereld worden dwazen geboren slechts om te lijden en te gronde te gaan. Iedere dag worden er miljoenen en miljoenen muggen gedood door de wind; van de kleinste mier tot de grootste goden zijn allen onderhevig aan de cirkelgang van geboorte en dood. Ieder moment sterven ontelbare wezens en worden er ontelbare geboren, of ze dit nu willen of niet, of hun dit nu vreugde verschaft of dat ze eronder lijden. Het is dus wijzer noch te treuren noch je te verheugen over het onvermijdelijke.

31 mei [V.14, 15] Notievorming, begeerte, conditionering en gebondenheid

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, zij die zich als een beest gedragen kunnen niet geïnstrueerd worden, want zij worden als dieren geleid door het touw van hun eigen geest. Dus zal de wijze niet proberen hen te onderwijzen die hun eigen geest niet kunnen beheersen en in ieder opzicht diep ongelukkig zijn. Aan de andere kant proberen de wijzen de ellende weg te nemen van hen die hun geest hebben overwonnen en rijp zijn voor zelfonderzoek.

Wanneer er in je bewustzijn notievorming oprijst, wordt dit bewustzijn geconditioneerd en beperkt: dat is gebondenheid. Wanneer deze notievorming verlaten wordt, word je als het ware geestloos: dat is bevrijding. In het midden tussen het Zelf als de ziener en de wereld als het geziene, ben jij het zicht: wees je hier altijd van bewust. Tussen degene die ervaart en dat wat ervaren wordt ben jij de ervaring: weet dit en blijf bij die zelfkennis.

Wanneer je dit Zelf vergeet en aan een object denkt, word je de geest (subject) en word je zo onderworpen aan smart. Die intelligentie, die iets anders is dan zelfkennis, is wat de geest vormt: dat is de wortel van ellende. Wanneer je je bewust bent dat dit alles slechts het Zelf is, is er geen geest, geen subject, geen object en geen denken. Wanneer je denkt 'ik ben de jīva' enz., rijst de geest op en daarmee de ellende. Wanneer je weet 'ik ben het Zelf: de jīva en dergelijke bestaan niet', houdt de geest op te bestaan en is er opperste gelukzaligheid.

Wanneer het Zelf, zichzelf vergetend, zichzelf identificeert met de objecten die worden waargenomen en ervaren en zo onzuiver wordt, ontstaat het vergif begeerte. Deze begeerte verheft misleiding. Al het vreselijk lijden en alle calamiteiten, die in de wereld bestaan, zijn de vruchten van deze begeerte, O Rāma. Hoewel het onzichtbaar en subtiel is, is deze begeerte toch in staat het vlees, de botten en het bloed van het lichaam te verslinden. Het ene moment lijkt het af te nemen, het volgende moment is het in alle hevigheid aanwezig.

Wanneer deze begeerte ophoudt, is de levenskracht zuiver en alle goddelijke kwaliteiten en deugden kunnen je hart binnenkomen. De rivier der begeerte stroomt slechts in het hart van de domme. Zoals een dier in de val trapt door zijn begeerte naar voedsel, komt de mens die het pad der begeerte volgt, in de hel terecht. Begeerte maakt klein en toch is het door die begeerte dat de zon schijnt op aarde, de wind blaast, de bergen er zijn en de aarde levende wezens herbergt: alle drie de werelden bestaan slechts door begeerte. Alle wezens in de drie werelden zijn gebonden door het touw der begeerte, dat moeilijk te verbreken valt. Daarom, O Rāma, geef de begeerte op door het denken en de verbeelding op te geven. De geest kan niet bestaan zonder gedachte of verbeelding. Laat in de eerste plaats de ideeën van 'ik', 'jij' en 'dit' niet oprijzen in de geest, want het is door deze ideeën dat hoop en verwachting tot bestaan komen. Het ego is de bron van alle zonden. Snijd de wortel van dit ego door met het zwaard van wijsheid omtrent het niet-Ik. Wees vrij van angst.

1 juni [V.16] Het verslaan van het ego

Rāma zei:

Heer, U leert mij het ego en de begeerte die daarmee gepaard gaat op te geven. Als ik het ego opgeef zal ik ook dit lichaam moeten opgeven en alles wat gebaseerd is op het ego-gevoel. Want het lichaam en de levenskracht worden door het ego-gevoel ondersteund en hebben het als basis. Wanneer de wortel (het ego) wordt doorgesneden zal de boom (het lichaam) vallen. Hoe is het mogelijk voor mij om het ego op te geven en toch te leven?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Rāma! Het opgeven van alle ideeën, conditionering en concepten is tweeledig: het ene is gebaseerd op kennis of directe realisatie en het andere op bewuste overweging. Ik zal ze beide in detail beschrijven.

Je zult je gewaar moeten zijn van de misleide gedachte waarin je denkt 'ik heb iets met de objecten in de wereld te maken en mijn leven is daarvan afhankelijk. Ik kan niet zonder hen leven en zij kunnen niet bestaan zonder mij'. Dan, na grondig onderzoek, overweeg je bewust 'ik heb niets met deze objecten en deze objecten hebben niets met mij'. Wanneer je zo het ego opgeeft door bewuste overweging, kun je aan de natuurlijke gebeurtenissen deelnemen als in een spel, maar met het hart en de geest koel en rustig. Het zodanig opgeven van het ego en de conditionering staat bekend als de bewuste egoloosheid.

Wanneer er kennis of directe ervaring van de niet-duale waarheid is, verlaat men het ego en de conditionering en worden gevoelens van 'dit is van mij' niet langer in stand gehouden, zelfs niet ten aanzien van het lichaam. Dit staat bekend Wanneer de onmiddellijke realisatie van egoloosheid.

Hij die het ego op speelse wijze opgeeft via bewuste overweging, wordt zelfs tijdens het leven bevrijd. Hij die het ego-gevoel volkomen ontwortelt door directe ervaring, is gevestigd in gelijkmoedigheid; hij is bevrijd. Janaka en anderen zoals hij volgden de bewuste overweging. Weer anderen, die de directe ervaring van egoloosheid kennen, zijn één met Brahman en zijn het lichaamsbewustzijn ontstegen. Beide zijn bevrijd en beide zijn één met Brahman.

Hij die niet heen en weer wordt geslingerd tussen het hebben van wensen en wensloosheid, die in deze wereld leeft en functioneert en van binnen onberoerd blijft door de wereld als in diepe slaap, wordt als een bevrijde wijze gezien.

(Toen kwam de dag ten einde en het gezelschap ging uiteen).

2 juni [V.17, 18] Over begeerte en gebondenheid

Vāsiṣṭha vervolgde:

Het verlangen dat zonder begeerte oprijst tijdens het uitvoeren van zijn natuurlijke functies, is het verlangen van een bevrijde ziel. Maar het verlangen dat verbonden is met de begeerte naar allerlei objecten in de wereld leidt tot gebondenheid. Wanneer echter alle op het ego gebaseerde ideeën zijn verdwenen uit het hart en de aandacht op natuurlijke wijze gericht wordt, is dat volgens de natuur van een bevrijde wijze. Dat wat gekweld wordt door het contact met de objecten is begeerte die tot binding leidt; de willoze wens die door geen enkel object wordt beroerd is bevrijding. Die wens die bestond, zelfs voor het contact met objecten, bestaat ook nu en altijd; hij is natuurlijk en daarom zonder verdriet en vrij van onzuiverheid. Die wens wordt door de wijzen beschouwd als vrij van binding te zijn.

Wanneer de begeerte 'Ik wil dat hebben' oprijst in het hart, leidt dit tot onzuiverheid. Een wijs persoon zal deze begeerte met alle middelen en te allen tijde verwerpen. Geef het verlangen dat bindt op en ook de wens naar bevrijding. Blijf stil als de oceaan. Weet dat het Zelf vrij is van ouderdom en dood en laat dit je geest niet verstoren. Wanneer je beseft dat het hele universum illusoir is, verliest begeerte zijn betekenis.

De volgende vier typen van gevoelens rijzen op in het hart van de mens:

1. Ik ben dit lichaam, geboren uit mijn ouders
2. Ik ben het subtiele principe, zoals een atoom, verschillend van het lichaam.
3. Ik ben het eeuwige principe in alle verschillende vergankelijke objecten in de wereld
4. Het 'ik' en ook 'de wereld' zijn zuivere leegte, zoals ruimte.

De eerste van deze vier leidt naar gebondenheid, de andere drie leiden naar vrijheid.

Zodra de realisatie 'ik ben het Zelf van alles' eenmaal is opgerezen, trap je niet meer in de val van misleiding en verdriet. Alleen dit Zelf dat afwisselend wordt beschreven als de leegte, natuur, Māyā, Brahman, bewustzijn, Śiva, Puruṣa enz., alleen dat is altijd werkelijk; er is niets anders. Zoek je toevlucht in het begrip van niet-twee, want de waarheid is ondeelbaar. Handeling houdt echter dualiteit in en functioneert in die schijnbare dualiteit. Laat dus je natuur deelnemen aan zowel dualiteit als non-dualiteit. De werkelijkheid is noch dualiteit (omdat het de geest is die de verdeeldheid schept), noch eenheid (want het concept eenheid rijst op uit de tegenstelling met dualiteit). Wanneer deze concepten ophouden, wordt alleen het oneindige bewustzijn gerealiseerd als de enige werkelijkheid.

De bevrijde wijze die niet geïnteresseerd is in heden, verleden en toekomst kijkt geamuseerd naar de wereld. We zijn niet in staat de filosofie van de dwazen te verklaren, die hun eigen geest niet onder controle hebben en zich onderdompelen in de drek van zintuiglijk plezier. Zij zijn slechts geïnteresseerd in seks en het vergaren van materiële rijkdom. We zijn ook niet in staat het pad van rituelen en routines te verklaren dat allerlei beloningen schenkt in de vorm van pijn en plezier.

3 juni [V.19, 20] Het verhaal van Punya en Pāvana (wat is het 'ik'?)

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, in dit verband is er een oude legende die ik je zal vertellen.

In het land Jambūdvīpa, aan de oever van de rivier Vyoma Gaṅgā leefde een heilige man die Dīrghatapā heette. Hij had twee zonen Punya en Pāvana. Punya had volledige verlichting bereikt, maar Pāvana had weliswaar de onwetendheid overwonnen maar nog geen volledige verlichting bereikt en bezat dus een soort schijnwijsheid. Na het onverbidde verstriken van de onzichtbare en ontastbare tijd verliet de wijze Dīrghatapā zijn lichaam en bereikte de staat van de hoogste zuiverheid. Zijn vrouw, die de yogamethode die ze van hem geleerd had gebruikte, volgde hem. Door dit plotselinge vertrek van zijn ouders was Pāvana verzonken in verdriet, jammerde luid en was ontroostbaar. Punya echter voltrok de begrafenisceremonies maar bleef onbewogen door dit verlies. Hij benaderde zijn treurende broer Pāvana.

Punya zei:

Broeder, waarom belast je jezelf met dit verdriet? De blindheid van onwetendheid is slechts de oorzaak van die tranenstroom. Vader is samen met moeder hier vandaan vertrokken naar de staat van bevrijding of de hoogste staat. Dat is volgens de natuur van alle wezens en het is de staat van hen die zichzelf hebben overwonnen. In onwetendheid heb je jezelf gebonden aan de ideeën over 'vader' en 'moeder'; en nu heb je verdriet over hen die bevrijd zijn van die onwetendheid!

Broeder, onderzoek het in jezelf – dit lichaam is inert en samengesteld uit bloed, vlees, botten enz.; wat is het 'ik' hierin? Wanneer je zo de waarheid onderzoekt, zul je je realiseren dat er niet zoiets is als 'jij' of 'ik'. Wat Punya of Pāvana wordt genoemd is slechts een vals idee. Wanneer je echter nog steeds denkt, 'ik ben' dan heb je in je vorige belichamingen vele verwanten gehad. Waarom huil je niet om hun dood? Je had vele zwaanverwanten, toen je zwaan was, veel als boomverwanten als boom, veel leeuwverwanten als leeuw, veel visverwanten als vis. Waarom huil je niet om hen? Je was een prins, een ezel, een heilige vijgeboom en daarna een banyanboom. Je was een Brahmaan, een vlieg en ook een mug en een mier. Gedurende een half jaar een scorpioen, een beer en nu ben je mijn broer. In deze vele andere belichamingen werd je ontelbare malen opnieuw geboren.

Ik heb ook heel veel belichamingen gehad, ik kan ze allemaal zien en ook die van jou, door mijn subtiele intelligentie die zuiver is en helderziend. Ik was een vogel, een kraanvogel, een kikker, een boom, een kameel, een koning, een tijger – en nu ben ik je oudere broer. In al deze belichamingen waren er ontelbare verwanten. Om wie zal ik treuren? Als ik dit overweeg, ben ik niet bedroefd. Verlaat het idee van de wereld van het 'ik', dat oprijst in de geest. Je bent niet ongelukkig en hebt geen geboorte, geen vader, geen moeder: je bent het Zelf en niets anders. De wijzen bewandelen het middelste pad; zij zien wat er in het moment is, zij zijn in vrede en gevestigd in het bewustzijn, als getuige.

Aldus geïnstrueerd door zijn broer, ontwaakte Pāvana. Beide broers gingen verder als verlichte wezens, gezegend met wijsheid en directe realisatie.

4 juni [V.21, 22] Het verhaal van Bali (over begeerte)

Vāsiṣṭha vervolgde:

Begeerte is de wortel van alle ellende, O Rāma, en de enige intelligente weg is volledig af te zien van alle begeerte en er niet aan toe te geven. O Rāma, dat is inderdaad de hoogste staat, zuiver, vrij van begeerte en ziekte. De geest bereikt slechts vervulling door uiterste kalmte, niet door hem te vullen met wensen en hoop. Voor hen die vrij zijn van iedere hechting of begeerte zijn de drie werelden zo groot als de voetafdruk van een kalf en een hele wereldcyclus is slechts een moment. Verwijder daarom de storende oorzaak, hoop of begeerte, om de rust in de geest te herstellen.

Of, O Rāma, breng een verandering aan in de geest zoals koning Bali deed. Ik zal je het verhaal van koning Bali vertellen.

De demonische koning Bali, zoon van Virocana, regeerde over het Pātāla rijk. De Heer van het universum Śrī Hari zelf was de beschermer van deze koning. Zelfs Indra, de koning van de hemel vereerde hem. Door de hitte van de straling van deze koning Bali, droogden zelfs de oceanen als het ware op. Zijn oogopslag was zo krachtig dat hij met een enkele blik bergen kon verplaatsen. Bali regeerde lange tijd over de onderwereld.

Na verloop van tijd overviel koning Bali een diepe staat van afstandelijkheid ten opzichte van de wereld en vroeg hij zich het volgende af: "Hoe lang moet ik over deze onderwereld regeren; hoe lang moet ik ronddwalen in de drie werelden? Wat win ik bij het regeren over dit koninkrijk? Wanneer alles in deze drie werelden onderworpen is aan vernietiging, hoe kan ik dan geluk smaken in dit alles?"

Steeds weer ervaar ik dezelfde walgelijke pleziertjes en dezelfde handelingen worden in deze wereld herhaald, dag na dag: hoe komt het dat zelfs een wijze zich hierover niet schaamt? Dezelfde dag en dezelfde nacht, steeds weer, het leven in deze wereld beweegt zich als een draaikolk. Hoe kan je, terwijl dit dag na dag zo gaat, dit zich steeds weer herhalende bestaan doen stoppen? Hoe lang moeten we hiermee doorgaan en wat is het nut hiervan?"

Terwijl hij zo dacht, herinnerde hij zich:

Ah, ik herinner me wat mijn vader Virocana mij vertelde. Ik vroeg hem: "Vader, wat is de bestemming van deze wereldverschijning of het zich herhalende bestaan? Wanneer komt dit tot een eind? Wanneer zal de misleiding in de geest ophouden? Door welk gewin zal men volkomen vervuld worden, door welk inzicht zal men naar niets anders meer op zoek gaan? Ik bemerk dat het onmogelijk is dit te bereiken door plezier en handelen in de wereld, want zij doen de misleiding slechts toenemen! Ik bid U, vertel me hoe ik voor altijd kan rusten in opperste vrede."

5 juni [V.23] De koning en de minister (over de geest)

Virocana zei tot Bali:

Mijn zoon er bestaat een zeker koninkrijk dat groot genoeg is om de drie werelden te verzwelgen. Er zijn daar geen meren, geen oceanen, geen bergen, geen wouden, geen rivieren, geen aarde, geen luchtruim, geen wind, geen maan, geen goden, geen demonen, geen halfgoden, geen vegetatie, geen hemel, geen hoog of laag, geen woorden; noch ik, noch goden als Viṣṇu. Er is daar slechts Eén en dat is het opperste licht. Hij is alomtegenwoordig, Hij is alles – en Hij blijft stil, alsof Hij inactief is. Aangemoedigd door Hen (de koning) doet de minister alles – wat er niet was wordt door hem gemaakt en wat er is verandert hij. Deze minister is niet in staat om ergens van te genieten, hij weet niets: hoewel onwetend en gevoelloos doet hij alles ter wille van zijn meester, de koning. De koning blijft alleen, gevestigd in vrede.

Bali vroeg:

Vader, wat is dat koninkrijk, dat vrij is van psychosomatische ziekten? Wie is die minister en wie is die koning? Het verhaal is prachtig en onbekend. Wees zo vriendelijk het mij haarfijn uit te leggen.

Virocana antwoordde:

Alle goden en demonen tezamen en zelfs een kracht die vele malen sterker is dan hun kracht, kunnen deze minister niet uitdagen. Hij is niet Indra, de koning der goden, noch de god van de dood, noch de god van rijkdom, noch een god, noch een demon, die je gemakkelijk kunt bevechten. Hoewel we geloven dat heer Viṣṇu de demonen doodde, was het deze minister die hen vernietigde. In feite werden ook de goden, zoals Viṣṇu, door hem overmeesterd en hij bracht hen tot geboorte. Cupido ontleent zijn kracht aan deze minister. Woede ook. Het komt door zijn wens dat er hier een onophoudelijk conflict is tussen goed en kwaad.

Deze minister kan slechts door zijn eigen meester, de koning, verslagen worden en door niemand anders. Wanneer deze wens te zijner tijd oprijst in het hart van de koning, kan die minister gemakkelijk verslagen worden. Hij is de machtigste in alle drie de werelden; de drie werelden zijn slechts een uitademing. Als je de mogelijkheid hebt hem te overwinnen, ben je inderdaad een held.

Wanneer de minister er is, manifesteren de drie werelden zich, zoals een lotus opbloeit als de zon schijnt. Wanneer hij zich terugtrekt, gaan de drie werelden slapen. Als je hem kunt overwinnen met een eenpuntig gerichte geest, volkomen vrij van misleiding en onwetendheid, ben je een held. Als hij overwonnen wordt, worden alle werelden en alles wat er in is, overwonnen. Als hij niet overwonnen wordt, wordt er niets overwonnen ook al denk je dat je het een en ander in deze wereld overwonnen hebt.

Mijn zoon streef er dus met al je kracht en op iedere mogelijke manier naar om deze minister te overwinnen, wat ook de moeilijkheden en hindernissen zullen zijn, om Absolute volmaaktheid en eeuwige gelukzaligheid te bereiken.

6 juni [V.24] Door oefening en inspanning wordt de geest bedwongen

Bali vroeg:

Vader door welke effectieve middelen kan deze machtige minister overwonnen worden?

Virocana antwoordde: Hoewel deze minister bijna onoverwinnelijk is, zal ik je vertellen hoe je hem kunt overwinnen. Hij is te pakken door één ogenblik van intelligent handelen; ontbreekt dit dan vernietigt hij alles als een giftige slang. Als je hem op intelligente wijze benadert en met hem speelt als met een kind en hem op speelse wijze dwingt, aanschouw je de koning en ben je gevestigd in de hoogste staat. Want wanneer de koning eenmaal gezien wordt, komt de minister volledig onder je controle en als de minister onder je controle is, wordt de koning duidelijk gezien. Totdat de koning gezien is, is de minister niet echt overwonnen en totdat de minister overwonnen is, wordt de koning niet gezien. Wanneer de koning niet wordt gezien, is de minister verwoestend bezig en verspreidt ellende; wanneer de minister niet overwonnen wordt, blijft de koning verborgen. Daarom moet ons intelligent handelen gelijktijdig tweeledig zijn: namelijk het zien van de koning en het bedwingen van de minister. Door intense inspanning en standvastige oefening kun je dit bereiken en dan betreed je dat gebied en zul je nooit meer ellende ervaren. Dat is het gebied waar de wijzen, die altijd in de vrede gevestigd zijn, verblijven.

Mijn zoon, ik zal je dit nu allemaal duidelijk maken! Het gebied waar ik naar verwees, is de staat van bevrijding, die het einde is van alle ellende. De koning daar is het Zelf dat alle gebieden en staten van bewustzijn transcendeert. De minister is de geest. Het is de geest die deze wereld gemaakt heeft, zoals potten van klei worden gevormd. Wanneer de geest is overwonnen, is alles overwonnen. Herinner je dat de geest bijna onoverwinnelijk is, maar te overwinnen door intelligente praktijk.

Bali vroeg:

Vader, wilt U zo vriendelijk zijn mij te zeggen wat dat intelligente handelen is, dat de geest kan overwinnen?

Virocana antwoordde:

De beste praktijk om de geest te bedwingen is ieder moment volkomen vrij te zijn van wensen, hoop of verwachting ten aanzien van alle objecten. Op deze manier kan deze krachtige olifant (de geest) bedwongen worden. Die manier is zowel gemakkelijk als uiterst moeilijk, mijn zoon; het is erg moeilijk voor hem die zich niet wijdt aan serieuze beoefening, maar eenvoudig voor hem die volhardend is in zijn inspanning. Zoals er geen oogst is zonder te zaaien, wordt de geest niet bedwongen zonder standvastige oefening. Pak daarom deze oefening van afstand doen op. Je zult in deze wereld van verdriet blijven ronddwalen totdat je je hebt afgewend van alle zintuiglijke genietingen. Zelfs een krachtig persoon zal zijn bestemming niet bereiken als hij er niet op af gaat. Niemand kan de staat van totale onthechting bereiken zonder voortdurende oefening.

7 juni [V.24] Over dienstbaarheid, genade, studie en inspanning

Virocana vervolgde:

Slechts door juiste inspanning kan onthechting worden bereikt; er is geen andere manier. De mensen spreken over goddelijke genade of lot; maar in deze wereld nemen we een lichaam waar, geen god. Wanneer de mensen over god spreken, bedoelen ze dat wat onvermijdelijk is, wat buiten hun controle valt en doelen op gebeurtenissen, die hun natuurlijke verloop hebben. Ook alles wat een totale gelijkmoedigheid teweegbrengt en wat vreugde en verdriet doet ophouden, wordt aangeduid als goddelijke genade. Goddelijke genade, de natuurlijke orde en juiste inspanning verwijzen alle naar dezelfde waarheid: het onderscheid is te wijten aan een verkeerde waarneming of illusie.

Wat de geest zich ook met de juiste inspanning inbeeldt, komt tot bloei en wanneer de geest dit inziet is er de ervaring van vreugde enz. De geest is de doener en waar hij van zich een voorstelling van maakt, wordt geschapen en gemanifesteerd door de natuurlijke orde der dingen. De geest is ook in staat tegen de natuurlijke orde in te gaan: daarom kan er gezegd worden dat de geest de aanjager is van de natuurlijke orde.

Zoals de wind beweegt in ruimte, functioneert de jīva (het individu) in deze wereld en doet wat gedaan moet worden binnen die natuurlijke orde, hoewel dit handelen zelfzuchtig en egoïstisch lijkt. Ertoe aangezet door de natuur lijkt hij te bewegen of stil te staan; beide zijn slechts uitdrukkingen of valse voorstellingen, zoals door de beweging van de bomen op een bergtop de top van de berg lijkt te bewegen.

Zolang er geest is, is er noch god noch een natuurlijke orde: wanneer de geest is opgehouden te bestaan, laat er dan zijn wat er is!

Bali vroeg:

Heer, zeg mij, hoe kan het ophouden van het verlangen naar plezier stevig geworteld raken in mijn hart?

Virocana zei:

Mijn zoon, zelfkennis is het kruid dat de vrucht oplevert van het ophouden van verlangen naar plezier. Slechts wanneer het Zelf gezien is, wordt de hoogste vorm van onthechting stevig gevestigd in het hart. Daarom zul je het Zelf moeten zien door intelligent onderzoek en dan zul je tegelijkertijd het verlangen naar plezier verliezen.

Wanneer de intelligentie nog steeds niet ontwaakt is, zul je twee kwarten van de geest moeten vullen met het genieten van plezier, een deel met het bestuderen van de geschriften en het andere met het dienen van de leraar. Wanneer hij gedeeltelijk ontwaakt is, worden twee delen overgegeven aan het dienen van de leraar en het genieten van plezier en bestuderen van de geschriften krijgen elk één deel. Wanneer hij volledig ontwaakt is, worden twee delen gewijd aan het dienen van de leraar en de andere twee aan de studie van de geschriften, met onthechting als de voortdurende metgezel.

8 juni [V.24] Over zelfonderzoek en ware onthechting

Virocana vervolgde:

Slechts wanneer je vol goedheid bent, ben je in staat te luisteren naar woorden van de hoogste wijsheid. Daarom moet je er steeds naar streven de geest op te voeden met zuiverende kennis en hem voeden met de innerlijke transformatie die teweeg gebracht wordt door de studie van de geschriften. De geest die daardoor getransformeerd is, is in staat de waarheid te weerspiegelen zonder enige vervorming. Dan moet je er zonder uitstel naar streven het Zelf te zien. Deze twee – zelfrealisatie en het stoppen van begeerte – moeten hand in hand tegelijkertijd voorwaarts gaan.

Ware onthechting rijst niet op door boetedoening, liefdadigheid, een pelgrimstocht enz. maar slechts door het doordringen in onze eigen ware natuur. Er is geen andere manier voor directe zelfrealisatie behalve door juiste inspanning. Daarom moeten we de afhankelijkheid van een god of het lot opgeven en door juiste inspanning het zoeken naar plezier ferm afwijzen. Wanneer onthechting rijpt, rijst de geest van zelfonderzoek op in onszelf. De geest van zelfonderzoek versterkt onthechting; de twee zijn afhankelijk van elkaar evenals de oceaan en de wolken. Deze twee en ook zelfrealisatie zijn allemaal intieme vrienden en gaan altijd samen.

Daarom moeten we allereerst alle afhankelijkheid van buiten ons liggende factoren (zoals god) verwerpen en met enorme inspanning tot de tanden gewapend onthechting cultiveren. Je kunt echter rijkdom verdienen zonder plaatselijke gebruiken en gewoonten geweld aan te doen en zonder je eigen verwanten te tarten e.d. Je moet deze rijkdom gebruiken om het gezelschap te verwerven van goede en heilige mensen die gezegend zijn met nobele kwaliteiten. Het gezelschap van wijze mensen stimuleert onthechting. Dan rijst de geest van zelfonderzoek op, kennis en de studie van de geschriften. Stap voor stap bereik je de hoogste waarheid.

Mijn zoon, wanneer je je volledig afwendt van het najagen van plezier bereik je de hoogste staat door middel van zelfonderzoek. Wanneer het Zelf volkomen gezuiverd is, ben je volledig gevestigd in de opperste vrede. Je zult nooit meer terugvallen in de modderpoel van concepten, die de oorzaak is van alle ellende. Hoewel je doorgaat met leven zal je vrij zijn van alle hoop en verwachting. Je bent zuiver! Gegroet, O belichaming van gelukzaligheid!

Vergaar een weinig rijkdom overeenkomstig de heersende sociale traditie; en verwerf daarmee het gezelschap van wijzen en aanbidt hen. Door hun gezelschap zul je verachting krijgen voor pleziertjes en door juist onderzoek zul je zelfkennis verwerven.

9 juni [V.25-27] Alles is bewustzijn

Vāsiṣṭha vervolgde:

Bali zei tot zichzelf: "Gelukkig herinnerde ik me alles wat mijn vader gezegd had. Nu het verlangen naar plezier is opgehouden, zal ik alles opgeven en met mijn geest volledig teruggetrokken van het najagen van plezier zal ik, vol geluk, gevestigd blijven in het Zelf. Dit universum is slechts een creatie van de geest; wat verlies ik door het af te wijzen?" Na dit besluit contempleerde Bali op Śukra, de leermeester van de demonen. Doordat Bali gevestigd was in oneindig bewustzijn, was Śukra alomtegenwoordig en wist dat zijn discipel hem nodig had. Onmiddellijk nam hij een belichaming aan en verscheen voor koning Bali.

Bali vroeg Śukra:

Heer, het is de reflectie van uw eigen goddelijke straling, die me aanspoort dit probleem aan U voor te leggen. Ik heb geen verlangen naar plezier en wil de waarheid leren kennen. Wie ben ik? Wie bent u? Wat is deze wereld? Alstublieft, vertel het mij.

Śukra antwoordde:

Ik ben op weg naar een ander gebied, maar ik zal je in een paar woorden de kern van wijsheid uitleggen. Alleen bewustzijn bestaat, dit alles is alleen bewustzijn, dit alles is vervuld van bewustzijn. Ik, jij en deze hele wereld zijn slechts bewustzijn. Als je nederig bent en oprecht zul je alles wat ik je hebt verteld verwerven; indien niet dan zal een poging tot verdere uitleg zijn als het neerleggen van offerandes op een hoop as.

Nadat Śukra vertrokken was, reflecteerde Bali als volgt: "Wat mijn leermeester mij zei was inderdaad juist en ter zake doende. Het is zeker dat alles wat er is bewustzijn is; er is niets anders. Als bewustzijn een berg niet kon herkennen, zou het dan bestaan als berg? Het bewustzijn zelf is dit alles. Het is inderdaad door dat bewustzijn dat ik in staat ben in contact te komen met de objecten en ze te ervaren, niet door het lichaam. Omdat bewustzijn bestaat als één zonder tweede, wie is dan mijn vriend en wie mijn vijand? Zelfs haat en dergelijke kwaliteiten zijn slechts afspiegelingen van bewustzijn. Daarom, nogmaals, er is noch haat noch aantrekking, noch geest noch zijn verschijningsvormen – omdat het bewustzijn oneindig is en zuiver, hoe kunnen er dan perversiteiten in oprijzen. Het heet geen bewustzijn, dat is slechts een woord! Het heeft geen naam. Ik ben het eeuwige subject vrij van alle objecten en benamingen. Ik ben dat bewustzijn waarin het verlangen naar ervaring is opgehouden. De beweging van energie in één substantie is winst noch verlies. Wanneer bewustzijn alles is, maken gedachten of hun ontplooiing dat bewustzijn noch uitgebreider noch kleiner. Daarom zal ik doorgaan met handelen tot ik absolute vrede in het Zelf heb bereikt."

Aldus gereflecteerd hebbend, uitte Bali de OM-klank en terwijl hij contempleerde op de subtiele betekenis ervan, bleef hij ij rust. Bevrijd van alle twijfel, van waarneming van objecten en zonder verdeeldheid tussen denker, gedachte en denken (mediterende, meditatie en het object van meditatie), nadat alle intenties en concepten tot rust waren gekomen, bleef Bali stevig gevestigd in de hoogste staat met een geest waarin alle gedachtebewegingen waren opgehouden, als een lamp op een windstille plek. Zo leefde hij lange tijd.

10 juni [V.28, 29] De contemplatie van Bali

Vāsiṣṭha vervolgde:

Alle demonen (volgelingen of onderdanen van koning Bali) spoedden zich naar het paleis en omringden de koning, die in diepe contemplatie was. Ze waren niet in staat het mysterie te begrijpen en dachten aan hun leermeester Śukra. Zij vonden Sukra voor zich. Śukra zag dat Bali in een hogere bewustzijnsstaat verkeerde en zei tot de demonen met een stralende, blijde glimlach:

Het is werkelijk prachtig, O demonen, dat deze koning Bali zo'n volmaaktheid heeft bereikt door zijn eigen resolute zelfonderzoek. Laat hem gevestigd blijven in zichzelf. De mentale activiteit die de wereld waarneemt is in hem gestopt: probeer dus niet met hem te spreken. Wanneer de donkere nacht van onwetendheid ten einde komt, rijst de zon van zelfkennis op. Dat is nu zijn staat. Na verloop van tijd zal hij zelf hieruit komen, wanneer het zaad van de wereldverschijning in zijn bewustzijn ontkiemt. Ga dus aan je werk zoals voorheen. Hij zal binnen duizend jaar terugkeren in het wereldbewustzijn.

Vāsiṣṭha vervolgde:

Toen ze dit hoorden, keerden de demonen terug naar hun plicht en gingen verder met hun werk. Na duizend hemelse jaren van contemplatie, ontwaakte koning Bali door muziek van de hemelingen en goden. Een bovennatuurlijk licht dat van hem uitstraalde, verlichtte de hele stad.

Een moment voordat de demonen hem weer konden naderen, reflecteerde Bali aldus:

Het was inderdaad een wonderlijke staat waarin ik voor een kort moment verbleef. Ik zal in deze staat blijven. Wat heb ik te maken met de gebeurtenissen van de buitenwereld? Opperste vrede en gelukzaligheid heersen nu in mijn hart. (In de tussentijd spoedden de demonen zich naar waar hij zat. Nadat hij hen had aangekeken, ging Bali aldus door met reflecteren:)

Ik ben bewustzijn en in mij bestaat geen enkele perversiteit. Wat valt er voor mij te winnen of te verliezen? Wat grappig! Ik verlang naar bevrijding, maar wie heeft mij gebonden, wanneer en hoe? Waarom verlang ik dan naar bevrijding? Er is geen binding noch bevrijding. Wat win ik met meditatie of zonder meditatie? Bevrijd van de misleiding van meditatie of geen meditatie, laat er zijn wat is: er is noch winst noch verlies voor mij. Ik wens noch meditatie noch geen meditatie, noch vreugde noch geen vreugde, ik wens niet het hoogste wezen of de wereld. Ik ben noch levend noch dood, ik ben noch werkelijk noch onwerkelijk. Gegroet ben ik, het oneindige wezen! Laat deze wereld mijn koninkrijk zijn, ik zal zijn wat ik ben. Laat deze wereld niet mijn koninkrijk zijn, ik zal zijn wat ik ben. Wat moet ik met meditatie en wat moet ik met dit koninkrijk? Laat zijn wat er moet zijn. Ik behoor nergens toe en niets behoort mij toe. Er is absoluut niets dat gedaan moet worden door dat wat bekend staat als 'mij'; dus waarom zou ik niet die handeling verrichten die natuurlijk is?

Toen hij zo gereflecteerd had, richtte koning Bali zijn stralende blik op de verzamelde demonen zoals de zon schijnt op een lotus.

11 juni [V.29-31] Het verhaal van Prahlaḍa

Vāsiṣṭha vervolgde:

Koning Bali regeerde hierna het koninkrijk en deed alles spontaan zonder enig overleg vooraf. Hij aanbad de brahmanen, goden en wijzen. Hij behandelde zijn verwanten met eerbied. Hij beloonde zijn bedienden ruimschoots en gaf meer aan liefdadigheid dan verwacht werd. Hij onderhield zich vol vreugde met zijn vrouwen.

Nu heb ik je het verhaal van koning Bali verteld, O Rāma. Verwerf het inzicht zoals hij en verheug je in het hoogste geluk. Jij bent het licht van bewustzijn, O Rāma; in jou zijn de werelden gevestigd. Wie is je vriend en wie is iemand anders? Jij bent het oneindige. In jou zijn alle werelden geregen als kralen aan een rozenkrans. Dat wezen dat gij zijt is noch geboren noch sterft het. Het Zelf is werkelijk; geboorte en dood zijn denkbeeldig. Onderzoek de natuur van alle ziekten die het leven belagen en leef zonder begeerte. Jij bent het licht en de Heer, Rāma, en deze wereld lijkt in dat licht te bestaan. Het heeft geen werkelijk en onafhankelijk bestaan. Voorheen heb je voortdurend de verkeerde ideeën over het wenselijke en onwenselijke gekoesterd; geef deze twee op. Dan zul je gelijkmoedigheid smaken en het wiel van geboorte en dood zal tot stilstand komen. Waar de geest ook in neigt te verzinken, trek hem ervan weg en richt hem op de waarheid. Zo zal de wilde olifant, de geest getemd worden.

O Rāma, ik zal je een ander verhaal vertellen dat het pad tot verlichting, vrij van hindernissen, illustreert. In de onderwereld was een machtige demonenkoning Hiranyaka-śipu genaamd. Hij had aan Indra (Hari?) de heerschappij over de drie werelden ontworsteld. Hij regeerde over de drie werelden en had vele zonen. Onder hen was de beroemde Prahlaḍa, die straalde als een schitterende diamant onder andere edelstenen.

De demonenkoning, die zich aldus verheugde over de heerschappij over de drie werelden, de goedgunstigheid van een machtig leger en fijne kinderen, werd trots en arrogant. Zijn agressief gedrag en zijn heersen met geweld verontrustten de goden. In antwoord op hun gebed, nam Heer Hari de vorm aan van Narasimha (de leeuwmen) en vernietigde de demonenkoning en zijn familie.

Het leven van Prahlaḍa was gespaard en hij mijmerde:

Wie helpt ons nu? De meeste zaden van de demonenfamilies zijn door Hari vernietigd. De goden, die gewend waren nederig te knielen aan de voeten van mijn vader, hebben ons gebied bezet. Mijn eigen verwanten, die eens sterk en machtig waren, zijn zwak en timide. De goden hebben de wensvervullende boom teruggenomen. Zoals de demonen zich voorheen verheugden in de aanblik van de gezichten van de godinnen, genieten de goden nu van de gezichten van de vrouwelijke demonen. De halfgodinnen en anderen die vreugdevol leefden in de binnenste vertrekken van de demonen zijn ontsnapt naar de wouden van de berg Meru en leven daar als vogels. Mijn eigen moeders (de koninginnen) zijn een toonbeeld van verdriet. Oh wee, mijn vaders waaier wordt nu voor Indra gebruikt. Dankzij Hari zijn we nu onderworpen aan een onvergelykbare en onuitsprekelijke tegenspoed, waaraan alleen de gedachte al ons miserabel en wanhopig maakt.

12 juni [V.31-33] De woorden van de Verlichten

Prahlāda vervolgde zijn mijmering:

Het is Viṣṇu die het hele universum beschermt en onderhoudt. Hij alleen is de toevlucht voor alle wezens in deze wereld, daarom moet je je toevlucht altijd bij Hem zoeken, er is geen andere manier. Vanaf dit moment zal ik Viṣṇu zijn toegewijd en leven alsof ik vervuld ben met zijn aanwezigheid. Maar iemand die niet Viṣṇu is, verkrijgt geen enkele weldaad door Viṣṇu te aanbidden. Men moet Viṣṇu aanbidden door Viṣṇu te zijn. Dus ik ben Viṣṇu. Hij, die Prahlāda wordt genoemd is niemand anders dan Viṣṇu: daar is geen dualiteit. Wie kan dan mijn vijand zijn en mij uitdagen? Sinds ik Viṣṇu ben, heeft hij die mij vijandig is, het einde van zijn leven bereikt. Deze demonen die voor mij staan vinden het moeilijk en bijna onmogelijk de duizelingwekkende straling, die van mij uitgaat, te verdragen. En die goden daar zingen lofzangen voor mij want ik ben Viṣṇu. Ik ben Hem en ik groet Hem.

Vāsiṣṭha vervolgde:

Door zichzelf te veranderen in de beeltenis van Viṣṇu, aanbad Prahlāda Viṣṇu in de geest met alle middelen die de traditie en de geschriften voorschrijven. Daarna aanbad hij Viṣṇu ook nog met uiterlijke rituelen. Na dit voltooid te hebben, verheugde Prahlāda zich zeer. Vanaf die tijd aanbad Prahlāda Viṣṇu iedere dag op die manier. Doordat de demonen van het koninkrijk dat zagen en zijn voorbeeld volgden, werden zij ook trouwe volgelingen van Viṣṇu. De goden in de hemel waren verbijsterd. Zij benaderden Viṣṇu en vroegen Hem:

De goden zeiden:

Heer, wat is dit voor een wonder? De demonen zijn onze traditionele vijanden. Dat zij veranderen in uw volgelingen lijkt onwerkelijk en een truc. Waar is de duivelse natuur van de demonen en waar is de aanbidding voor U, die slechts oprijst in de laatste incarnatie van een ziel? Natuurlijk zijn de kwaliteiten van een wezen altijd in overeenstemming met de fundamentele natuur van dat wezen. Om te horen dat deze demonen in één nacht uw volgelingen zijn geworden is bijna pijnlijk. Als er gezegd werd dat zij langzamerhand hogere staten van zijn hadden ontwikkeld, goede kwaliteiten hadden gecultiveerd en vervolgens uw volgelingen waren geworden, dan kunnen we het begrijpen. Maar dat iemand die altijd een slechte natuur heeft gehad opeens uw volgeling wordt, is ongelofelijk.

De Heer antwoordde:

O goden, lijdt niet langer onder twijfel en wanhoop. Prahlāda is mijn volgeling geworden. Dit is inderdaad zijn laatste geboorte en hij verdient nu bevrijding. De zaden van zijn onwetendheid zijn verbrand; hij zal niet meer geboren worden. Het is betekenisloos en pijnlijk om te horen dat een goed mens slecht is geworden. Het is belangrijk en goed te horen dat iemand die geen goede kwaliteiten had, goed is geworden. Prahlāda's verandering is ten goede.

13 juni [V.33,34] Prahlāda's overdenking

Vāsiṣṭha vervolgde:

Nadat hij de goden aldus gerust gesteld had, verdween Viṣṇu en de goden werden vriendelijk tegen Prahlāda.

Ieder dag aanbad Prahlāda heer Viṣṇu in gedachte, woord en daad en als onmiddellijke vrucht van deze aanbidding groeiden er allerlei nobele kwaliteiten als wijsheid en onthechting in hem. Heer Viṣṇu ging naar de plaats waar Prahlāda hem aanbad. Toen hij zag dat heer Viṣṇu zelf naar het paleis was gekomen, bad Prahlāda:

Ik zoek mijn toevlucht in de Heer, waarin de drie werelden zich verheugen en die het opperste licht is dat iedere vorm van duisternis als onwetendheid en onzuiverheid vernietigt, die de toevlucht is voor iedere hulpeloze gebrekkige. Hij is de enige Heer die het waard is je toevlucht in te zoeken, de ongeborene, de zekerste zekerheid. U bent stralend als de blauwe lotus of het blauwe juweel, uw lichaam is blauw als het zenit van de heldere winterhemel – ik zoek mijn toevlucht in U.

De Heer sprak:

O Prahlāda, jij bent een oceaan van goede kwaliteiten en je bent inderdaad het juweel onder de demonen. Vraag mij een gunst naar keuze die in staat is de ellende van geboorte op te heffen.

Prahlāda zei:

Heer, U bent degene die in alle wezens woont en U schenkt ons de vervulling van al onze wensen. Ik bid U, schenk mij de gunst die U als onbegrensd en oneindig beschouwt.

De Heer sprak:

Prahlāda, moge je gezegend zijn met de geest van onderzoek tot je tot rust komt in de oneindige Brahman, zodat al je misleidingen ten einde komen en je de hoogste vrucht van genade zult bereiken. (dit gezegd hebbende, verdween de Heer).

Prahlāda overwoog:

De Heer heeft gezegd "Wees steeds bezig met onderzoek"; ik zal me dus bezighouden met onderzoek in het Zelf. Ik ben zeker niet deze wereld, die uiterlijk is en inert, samengesteld uit bomen, struiken en bergen. Noch ben ik het lichaam dat geboren is door de beweging van de levensadem en dat een kort moment lijkt te bestaan. Ik ben niet de klank (woord of naam of uitdrukking) die verbonden is met de inerte substantie van het oor; klank is slechts een kleine beweging van lucht, zonder vorm en zonder bestaan. Ik ben niet het voelen of het ervaren van aanraking, wat ook maar tijdelijk is en wat alleen maar kan functioneren door het oneindige bewustzijn. Noch ben ik de smaak die gebaseerd is op de altijd veranderende en rusteloze tong, die zijn objecten altijd is toegewijd. Ik ben niet het zien (of vorm) wat ook tijdelijk is en slechts een verdraaiing van het begrip van de kijker. Noch ben ik de geur, die een denkbeeldige creatie is van de neus en een vage vorm heeft. Ik ben vrede zonder gedachte.

14 juni [V.34] Prahlāda's overdenking (vervolg: deze wereld bestaat in Mij, het Zelf of oneindig bewustzijn)

Prahlāda vervolgde zijn overdenking:

Ah, nu herinner ik mij de waarheid dat ik het Zelf ben dat overal aanwezig is en waarin geen enkel concept voorkomt. Het is door dat Zelf dat alle gewaarwordingen en ervaringen mogelijk zijn, want het is het innerlijk licht. Het is door dat innerlijk licht dat deze objecten hun schijnbare substantie verwerven. Het is te danken aan dat innerlijk licht van bewustzijn dat volkomen vrij is van alle veranderingen, dat de zon heet is en de maan koel, de berg solide en het water vloeibaar. Het is de oorzaak van alles wat zich als deze schepping manifesteert, maar het heeft zelf geen oorzaak.

Ik groet dat Zelf dat zijn eigen licht is, vrij van de dualiteit van kenner en gekende, subject en object. Alle dingen van dit universum bestaan erin en zij komen daardoor binnen. Wanneer er een gedachte oprijst in dit bewustzijn, lijken de dingen tot bestaan te komen; wanneer de gedachte verdwijnt, verdwijnen zij ook. Zo verschijnen al deze oneindige objecten in de onmetelijke ruimte van bewustzijn. Zij lijken te groeien en af te nemen, zoals een schaduw groeit en vermindert door het licht van de zon.

Dit Zelf, of innerlijk licht van bewustzijn, is onbekend en ongezien: het wordt gekend door hen die hun hart hebben gezuiverd, maar door de wijzen wordt het gezien in de opperste zuiverste kosmische ruimte (dimensie) van bewustzijn. Dit Zelf bestaat in een onverdeelde staat in de drie werelden.

Dit ene Zelf, dat het enige is dat ervaart, is daarom in alles datgene dat ervaart; daarom wordt er gezegd dat het duizend handen en ogen heeft. Met dit prachtige lichaam van de zon, zwerft dit Zelf, dit 'Ik', door de ruimte en in de lucht. Ik ben vrouw, Ik ben man, Ik ben de jeugd, Ik ben de seniele oude man en door belichaming word Ik hier blijkbaar geboren. Vanuit het oneindige bewustzijn als basis doe Ik bomen en planten verrijzen en ben Ik in hen aanwezig als hun ware essentie. Zoals klei in de handen van een spelend kind, is deze wereldverschijning van Mij doordrongen voor mijn eigen genoeg.

Deze wereld bestaat in Mij, het Zelf of oneindig bewustzijn, zoals een weerspiegeling in de spiegel lijkt te bestaan. Ik ben de geur in bloemen. Ik ben het licht in de straling en zelfs in dat licht ben ik de ervaring. Welke bewegende en onbeweeglijke wezens er ook in dit universum bestaan, ik ben hun hoogste waarheid of bewustzijn, vrij van ieder concept. Ik ben de essentie in alle dingen in het universum. Zoals boter bestaat in melk en vloeibaarheid in water, besta Ik als de energie van bewustzijn in alles wat bestaat.

De huidige, voorbij en toekomstige wereldverschijning bestaat in het oneindige bewustzijn zonder onderscheid in de objecten. Dit alomtegenwoordige, almachtige kosmische wezen is het Zelf, dat het 'IK' genoemd wordt.

15 juni [V.34] Prahlaḍa's overdenking (vervolg: Ik groet het Zelf! Een begroeting aan mijzelf)

Prahlaḍa vervolgde zijn overdenking:

Het was waarlijk slechts het oneindige bewustzijn dat bestond; hoe is het eindige, beperkte ego hierin zomaar zonder enig bestaansrecht ontstaan? Wat heeft de misleiding doen ontstaan die uitgedrukt wordt in beweringen als 'Dit ben jij' en 'Dit ben ik'? Wat is dit lichaam en wat is lichaamloosheid? Wat is het dat leeft en sterft? Mijn voorouders hadden zeker maar weinig begrip zodat zij dit oneindige bewustzijn vergaten en rondwaalden over deze kleine aarde. Wat is de vergelijking tussen de visie omtrent het oneindige bewustzijn en de ijdelheid vol angst die bekend is als wereldse glorie, die vol vreselijke wensen en begeerten is? De visie omtrent het oneindige bewustzijn is zuiver en draagt de hoogste vrede in zich en het is waarlijk de beste visie die mogelijk is in dit universum. De soevereiniteit van de wereld evenals alle dingen in de drie werelden bestaan in bewustzijn. Waarom ervaart de mens de waarheid niet, dat er niets anders is dan bewustzijn?

Alles, overal en te allen tijde is eenvoudig te bereiken door bewustzijn, dat alomtegenwoordig en onverdeeld is. Het licht dat schijnt in de zon en de maan, de energie die de goden doet zijn, de intrinsieke kenmerken van de geest en de elementen, de kwaliteiten en hoedanigheden die in de natuur bestaan (zoals ruimte het voor het vliegtuig mogelijk maakt zich erin te bewegen) en de oneindige variëteit van manifestatie van energie en intelligentie zijn allemaal de uitingen en functies van dat ene kosmische bewustzijn, dat in zichzelf onverdeeld en onveranderlijk is.

Het oneindige bewustzijn doordringt tegelijkertijd de drie tijdsfasen en ervaart de oneindige werelden. Het bewustzijn ervaart tegelijkertijd wat zoet is en wat bitter; het is rustig en in vrede. Omdat dit bewustzijn in zichzelf vrij is van alle beperkingen, concepten en indrukken, en omdat het subtiel is en alle dingen gelijktijdig ervaart, is het altijd vredig en hetzelfde, zelfs wanneer het schijnbaar de diversiteit van de verschillende fenomenen ervaart.

Wanneer het schijnbaar veranderende tot rust komt in dat wezen dat geen enkele veranderingen heeft ondergaan, is het schijnbaar veranderende bevrijd van verdriet. En wanneer dat wat is, gezien wordt door wat niet is (of door de geest die vrij is van gedachten) verliest dat wat is zijn kwade aard. Wanneer bewustzijn het idee van de drie tijdsschalen loslaat, wanneer het bevrijd is van de binding van objecten of concepten, komt het volledig tot rust. Het is alsof het onwerkelijk is want het staat boven iedere beschrijving. Daarom verklaren sommige mensen dat het Zelf niet bestaat. Of het Zelf (Brahman) er is of niet, dat wat niet aan ontbinding onderworpen is, is de hoogste bevrijding. Als gevolg van modificaties (gedachten) wordt dit bewustzijn verhuld en niet verwerkelijk.

Ik groet het Zelf! Een begroeting aan mijzelf – het onverdeelde bewustzijn, het juweel van alle zichtbare en onzichtbare werelden! U bent zeker zeer snel bereikt! U wordt aangeraakt en verkregen.

16 juni [V.35] Prahlāda's overdenking (vervolg: het Zelf is de leegte in ruimte, het onsterfelijke bestaan)

Prahlāda vervolgde zijn overpeinzing:

OM is dat ene onverdeelde bewustzijn zonder enige bezoedeling. Alles wat er in het universum is, is dat ene Zelf. In het verleden, heden en de toekomst, hier, daar en overal, het is altijd hetzelfde in alle schijnbare veranderingen.

Zonder angst en ongeremd is het dit bewustzijn dat de oneindige variëteit van wezens tot manifestatie brengt en onderhoudt, vanaf de Schepper tot een grasspriet. Het is altijd dynamisch en actief, toch is het passiever dan een rotsblok en meer onaangedaan door activiteit dan de ruimte.

Het is dit Zelf of bewustzijn, dat de geest activeert zoals de wind de bladeren beweegt; het maakt dat de zintuigen functioneren zoals een ruiter het paard leidt. Hoewel het Zelf de meester is van dit lichaam, is het aanwezig in iedere handeling alsof het een slaaf is.

Alleen dit Zelf moet gezocht en aanbeden worden en de meditatie moet alleen hierop gericht zijn. Door je toevlucht te nemen tot dit Zelf overstijgt je deze wereldverschijning met zijn misleiding en cirkelgang van dood en geboorte. Je vindt het in je eigen lichaam, zelfs zonder het op te roepen; het manifesteert en onthult zichzelf, ook al herinner je je het slechts voor een moment. Hoewel het de Heer van alles is en begiftigd met alle perfecties is hij die dit Zelf aanbidt, vrij van trots en arrogantie.

Het wordt niet door iedereen gerealiseerd omdat niet iedereen de waarheid omtrent het Zelf onderzoekt. Wanneer het gekend wordt, wordt alles gekend; wanneer het gehoord wordt, wordt alles gehoord, wanneer het wordt aangeraakt, wordt alles aangeraakt – want de wereld bestaat omdat HET is. Het waakt zelfs als je slaapt, het spoort de onwijze aan tot alertheid, het verwijdt de last van het lijden en schenkt alle gewenste objecten. In deze schepping bestaat het alsof het een levende entiteit (jīva) is; het schijnt te genieten en het lijkt zich in de objecten in deze wereld uit te breiden.

Het Zelf is de leegte in de ruimte. Het is de beweging in alles wat beweegt. Het is het licht in alle licht. In alle vloeistoffen is het de smaak. Het is de vastheid in aarde. Het is de hitte in vuur. Het is de koelte in de maan. Het is het ware bestaan in de werelden. Zoals al deze kenmerkende kwaliteiten bestaan in de bijbehorende substanties bestaat het als de Heer in het lichaam.

Dit Zelf is het eeuwige bestaan. Ik, het Zelf alleen, besta. Er is geen concept of afdruk in mij. Laat het lichaam het voorwerp zijn van geluk of ongeluk; hoe kan het Zelf daardoor geraakt worden? Het Zelf dat alle materie overstijgt en te boven gaat, wordt hier niet door gebonden. Welke relatie kan er bestaan tussen onszelf (het Zelf) en de begeerten die ontstaan door ideeën over het bestaan en niet-bestaan en door de zintuigen? Wie of wat bindt de ruimte en door wie wordt de geest gebonden?

17 juni [V.35] Prahlāda's overdenking (vervolg: de Heer is het Zelf)

Prahlāda zette zijn overdenking voort:

Zelfs als het lichaam in honderd stukken wordt gehakt, wordt het Zelf niet verwond; zelfs als de pot verpulverd wordt, wordt de ruimte erin niet vernietigd. Voorheen was er een geest vol ideeën over geluk en ongeluk, maar nu al die ideeën verdwenen zijn, waar is mijn geest dan nu? In degene, die bevrijding heeft bereikt, is niets van dat alles. Er is noch een verlangen naar plezier, noch de wens hiervan bevrijd te zijn. Wat er ook komt, laat het komen; wat er gaat, laat het gaan. Ik ben zo lang een slaaf geweest van de verschrikkelijke vijand onwetendheid, die mij beroofde van de rijkdom van wijsheid. Maar nu heb ik de wijsheid bereikt door de genade van Heer Viṣṇu en door mijn eigen uitzonderlijke inspanning.

De Heer die het Zelf is, is door mij gezien door het zingen van hymnen, aanroepingen, gebed, rust in de geest en het leiden van een gedisciplineerd leven.

Het woud van onwetendheid heeft ontelbare mierenhopen waar dodelijke slangen wonen in de vorm van zintuiglijke begeerten, vele onzichtbare holen zoals de dood en vele bosbranden van ellende; hier vertoeven dieven, gewelddadigheid en wellust en ook de meest dodelijke vijand het ego. Nu ben ik ervan bevrijd door de genade van Heer Viṣṇu en eigen inspanning en mijn intelligentie is volledig ontwaakt. In het licht van deze ontwaakte intelligentie heb ik geen last meer van het zogenaamde ego.

Nu de boze geest van het ego is afgelegd, ben ik in vrede in mijzelf. Waar is de kans tot misleiding, ellende, hoop, wensen en wanhoop? Hemel en hel, evenals misleiding om-trent bevrijding bestaan slechts zolang het ego bestaat; afbeeldingen zijn geschilderd op het doek, niet in de lucht! Wanneer de intelligentie bevrijd is van de wolk van het ego en de donder der begeerte, straalt het door het licht van zelfkennis.

Ik buig me voor U neer, O Zelf, bevrijd van de modder van het ego. O Zelf, in wie de vreselijke zinnen en de alles verterende geest tot rust zijn gekomen. Gegroet, O Zelf, Zon die de duisternis van onwetendheid in het hart verdrijft. Gegroet, O Zelf, drijfveer van de hoogste liefde en ondersteuner van alles in het universum.

Zoals een stalen voorwerp de verhitte stalen staaf doorklieft, heb ik de geest bedwongen met zijn eigen zuivere staat. Egoloos functioneert mijn lichaam door zijn eigen energie. De voorbijge neigingen, conditionering en beperkingen zijn volkomen vernietigd. Ik begin me af te vragen hoe het mogelijk was dat ik zo lange tijd gevangen zat in het ego! Bevrijd van afhankelijkheid, mentale conditionering, wensen en verlangens, van het valse geloof in het bestaan van het ego, van de kleuring van plezierzoekende neigingen en uitspattingen heeft mijn geest een staat van hoogste vrede bereikt. Hiermee is alle ellende ten einde gekomen en is het licht van opperste gelukzaligheid gaan dagen!

18 juni [V.36] Prahlāda's overdenking (vervolg: gegroet zij de ziener, de ervarende)

Prahlāda ging verder met zijn overdenking:

Eindelijk is het Zelf dat boven alle staten van bewustzijn staat, gerealiseerd. O Zelf! Ik groet U en omarm U, wie anders dan U is in de drie werelden mijn vriend en toeverlaat? U alleen vernietigt, U alleen beschermt, U geeft, U prijst en U beweegt; nu O Zelf, bent U gezien en bereikt – wat zult U nu doen en waar zult U heen gaan? Vanaf een beginloze tijd stond de grote muur van onwetendheid tussen ons in. Nu die muur is ingestort zie ik dat U helemaal niet ver weg bent. O Zelf, het onderscheid tussen U (het Zelf) en mij is verbaal, als het onderscheid tussen het woord en de substantie waar het naar verwijst; het onderscheid is onwerkelijk en denkbeeldig, zoals het verbale onderscheid tussen de golf en het water in de golf.

Gegroet zij de ziener, de ervarende. Helaas, door de identificatie met de belichaming bent U, O Zelf, uw ware natuur als het ware vergeten. Daarom moest U een oneindig lijden ondergaan in talloze geboorten en buitenliggende ervaringen ondergaan zonder zelfkennis. Nu bent U gezien en bereikt, O Heer. Hierna zult U niet meer misleid worden, gegroet zij U. Heer, hoe komt het dat het Zelf, dat het licht in de ogen is en het hele lichaam vult als de aangeboren intelligentie, niet gezien of ervaren wordt? Hoe kan die intelligentie verwijderd zijn van zichzelf, terwijl het de intelligentie is, die hoort als er gehoord wordt en kippenvel veroorzaakt? O Zelf, nu U gerealiseerd bent, zijn de zintuiglijke genietingen waar ik voorheen zo van genoot mijn aandacht niet langer waard!

Gegroet mijn Zelf dat oneindig en zonder ego is, gegroet zij dat vormloze Zelf. U (Zelf) bevindt zich in 'mij' in een staat van evenwicht, als zuiver getuigenbewustzijn, zonder vorm en zonder de indelingen van tijd en ruimte. De geest raakt geagiteerd, de zintuigen beginnen zich te roeren en de energie begint zich uit te breiden en zet de tweevoudige kracht prāṇa en apāna (twee modificaties van de levenskracht) in beweging. Gedreven door de macht van wensen drijft de koetsier (geest) het lichaam van vlees, bloed, botten en huid voort. Ik ben echter zuiver bewustzijn en niet afhankelijk van het lichaam of iets anders. Laat dit lichaam komen en gaan overeenkomstig de wens die het beweegt. Te zijner tijd komt het ego op en verdwijnt weer evenals het universum oplost aan het einde van een kosmische cyclus. Maar na een lange tijd van leven in de cirkelgang van dood en geboorte in deze schepping, heb ik de staat van vrede en rust bereikt, zoals de hele kosmos tot rust komt aan het einde van zijn eigen cyclische bestaan. Gegroet zij U, mijzelf, dat transcendent is en dat alles is; gegroet zij allen die over ons spreken.

Ik ben het licht van het Zelf en wanneer ik mijn ogen open komt het universum tot bestaan en wanneer ik mijn ogen sluit houdt het universum op te bestaan. U, O Zelf, bent het opperste atoom waarin het hele universum al aanwezig is. O Zelf, U Zelf verschijnt in de kosmische ruimte als de oneindige variëteit van objecten.

19 juni [V.36] Prahlaḍa's overdenking (vervolg: plezier en pijn, geluk en ongeluk danken hun bestaan aan het Zelf)

Prahlaḍa vervolgt zijn overdenking:

Doe afstand van ijdelheid, woede, onzuiverheid en gewelddadigheid, want grote zielen laten zich niet overweldigen door zulke lage kwaliteiten. Herinner je steeds de ellende uit het verleden en onderzoek steeds met een opgewekte geest de vraag: 'Wie ben ik? Hoe kan dit alles gebeuren?' en wees er vervolgens vrij van. O Zelf, het lijkt alsof U altijd slaapt: U wordt blijkbaar gewekt door uw eigen energie met het doel bewust te worden van de ervaringen, die U ondergaat. Het is in feite die energie, die in contact komt met de objecten van zulke ervaringen, maar door die gewaarwording veronderstelt U dat die ervaringen bij U horen.

O Zelf, U bent de geur in de bloem bekend als lichaam. Spraak eindigt in U, O Zelf! Het komt ergens anders tevoorschijn. Zoals verschillende ornamenten gemaakt zijn van goud, zijn alle ontelbare objecten van de schepping uit U gemaakt, het verschil is slechts verbaal. 'Dit zijt Gij, Dit ben Ik' – die uitdrukkingen worden gebruikt als U Uzelf aanbidt of Uzelf beschrijft voor Uw eigen vreugde. Zoals een enorme bosbrand tijdelijk verschillende vormen lijkt te hebben, maar slechts één vlam is, zo lijkt Uw ondeelbare wezen al deze verschillende objecten in de schepping te zijn. U bent het snoer waaraan al deze werelden geregen zijn. De werelden zijn voor altijd in potentie in U aanwezig en worden door U gemanifesteerd, zoals de smaak van voedsel zich manifesteert als het bereid wordt. Hoewel deze werelden lijken te bestaan, houden ze op te bestaan als U er niet bent! Geluk en verdriet storten ineen wanneer ze U benaderen zoals duisternis verdwijnt wanneer het het licht bereikt.

Plezier en pijn, geluk en ongeluk danken hun bestaan aan U, O Zelf, zij zijn uit U geboren en verliezen hun identiteit als wordt beseft dat zij niet werkelijk bestaan. Evenals een fata morgana tot bestaan komt en in een oogwenk verdwijnt, verschijnen en verdwijnen de illusoire ervaringen van pijn en plezier in een oogwenk. Zij verschijnen in het licht van bewustzijn en verdwijnen als beseft wordt dat zij niets anders zijn dan dat bewustzijn; zij worden geboren op het moment dat ze sterven en sterven op het moment dat ze geboren worden – wie is de waarnemer van dat mysterie? Alles verandert iedere keer weer steeds opnieuw; hoe kunnen die tijdelijke dingen tastbare en duurzame resultaten voortbrengen? O Zelf, U geniet van pijn en plezier alsof ze werkelijk zijn, terwijl U ze waarneemt en ontvangt door het bewustzijn van een wijze zonder de staat van de hoogste gelijkmoedigheid te verliezen. Maar wat Uw ervaringen zijn als hetzelfde gebeurt in het hart van een onwetende die in slaap is, is voor mij onmogelijk te beschrijven!

Gezegend zijt Gij, O Zelf, dat zich manifesteert in het oneindige universum. Gezegend zij het Zelf dat de hoogste vrede is. Gezegend zijt Gij, O Zelf dat buiten het bereik van de geschriften ligt. Ik ben in een staat van het hoogste evenwicht en opperste vrede. Ik heb zelfkennis bereikt. Gegroet mijn Zelf, gegroet zijt Gij.

20 juni [V.37-39] Prahlāda's overdenking (vervolg: de ontmoeting met Viṣṇu)

Vāsiṣṭha vervolgde:

Na deze overdenking kwam Prahlāda in de staat waarin geen enkele mentale beperking meer is, maar waar de hoogste gelukzaligheid is, niet belemmerd door enige gedachte. Hij zat waar hij was, als een standbeeld. Duizend jaar gingen voorbij. De demonen concludeerden dat hij dood was. Anarchie kreeg de overhand in de onderwereld. Er heerste totale wanorde en de sterken overweldigden de zwakken.

Intussen overzag Heer Viṣṇu de toestand in de onderwereld en zag dat Prahlāda diep was ondergedompeld in de transcendente staat van bewustzijn.

Heer Viṣṇu dacht:

Sinds Prahlāda in deze staat is, hebben de stuurloze demonen hun macht verloren. Door de afwezigheid van de dreiging van de demonen hebben de goden in de hemel niets te vrezen en niets om te haten. Als zij niets te vrezen of te haten hebben zullen zij spoedig de transcendente staat van bewustzijn en bevrijding bereiken! Dan zal dit universum, dat zou moeten bestaan tot aan de natuurlijke oplossing, abrupt ten einde komen. Ik zie daar niets goeds in; daarom denk ik dat de demonen moeten doorgaan te leven als demonen. Als de demonen functioneren als vijanden van de goden, zullen religieuze en rechtvaardige daden de boventoon voeren in deze schepping en zal deze blijven bestaan en bloeien en anders niet.

Viṣṇu naderde de plaats waar Prahlāda zat en riep luid: "Nobele held, ontwaak" en blies op zijn schelp. De levenskracht vibreerde in de kruin van het hoofd van Prahlāda. Hij was volledig wakker voor zijn omgeving en staarde Heer Viṣṇu aan.

Heer Viṣṇu sprak tot Prahlāda:

Herinner je, O Prahlāda, je identiteit als bestuurder van de onderwereld. Je hebt niets te winnen of verliezen, sta op. Je moet in dit lichaam blijven tot het einde van deze wereldcyclus. Ik weet dat dit onvermijdelijk is, want ik ken de wet van deze wereldorde. Je zult dus dit gebied hier en nu moeten regeren, als een wijze die bevrijd is van alle misleiding.

Hij die verzonken is in onwetendheid en verdriet, is geschikt om te sterven. Hij die treurt en denkt 'ik ben zwak, miserabel, dom enz.' is geschikt om te sterven. Hij die door ontelbare verlangens en wensen heen en weer geslingerd wordt en een rusteloze geest heeft, is geschikt om te sterven. Hij die zijn geest onder controle heeft door zelfkennis en zich bewust is van de waarheid, is geschikt om te leven. Hij die geen egoïsme kent en onaangetaan is door wat dan ook, vrij is van voorkeur of afkeer en een kalme geest heeft en wiens geest de staat van zonder geest te zijn heeft bereikt, is geschikt om te leven. Hij die in de mensen die over hem horen en naar hem luisteren, een grote vreugde opwekt – voor hem is alleen leven geschikt en niet de dood.

21 juni [V.40] De verlichting van Prahlāda

De Heer vervolgde:

Volgens de mensen staat het functioneren of de aanwezigheid van het lichaam bekend als leven en het verlaten van het lichaam om een ader lichaam te verkrijgen als de dood. Jij bent vrij van deze dingen, O Prahlāda, wat is leven of dood voor jou! Ik gebruikte deze bekende typeringens slechts om mijzelf te verklaren; in waarheid leef je noch sterf je. Ook al ben je in een lichaam, omdat je het lichaam niet bent, ben je lichaamloos. Je bent de waarnemer, die immateriële intelligentie is; zoals lucht in ruimte bestaat, maar niet gebonden is aan de ruimte en daardoor vrij is van iedere ruimtelijke beperking. Toch ben je, bij wijze van spreken, het lichaam doordat je gewaarwordingen ervaart door dit lichaam, zoals je kan zeggen dat ruimte verantwoordelijk is voor de groei van een plant, voor zover de ruimte zijn groei niet belemmert.

Je bent verlicht. Wat is een lichaam of belichaming voor jou? Het is slechts in de ogen van de onwetende dat jouw vorm bestaat. Je bent altijd alles, je bent het hoogste innerlijk licht van bewustzijn. Wat is lichaam of lichaamloosheid voor jou en wat kun je behouden of verliezen? Of het nu lente is of de dag van de kosmische oplossing, dat betekent niets voor hem die de ideeën omtrent zijn en niet-zijn heeft overstegen. Hij is in alle omstandigheden stevig gevestigd in zelfkennis. Of alle wezens in het universum leven, verdwijnen of floreren, hij blijft stevig gevestigd in zelfkennis.

De opperste Heer woont in het lichaam zonder te sterven wanneer het lichaam sterft, en zonder te veranderen wanneer het lichaam verandert. Wanneer je de valse ideeën over 'ik behoor bij het lichaam' of 'het lichaam hoort bij mij' hebt opgegeven, hebben de gezegden 'ik zal opgeven' of 'ik zal volhouden', 'ik heb dit gedaan' of 'ik zal dit nu doen' geen enkele betekenis meer.

Verlichte mensen doen niets ook al zijn ze voortdurend bezig. Het is niet door niets te doen dat zij de staat van niet-doen bereiken! Dit duidelijke feit omtrent niet-doen bevrijdt je van ervaringen, want er is geen oogst als er niet gezaaid is. Wanneer de ideeën 'ik doe' en 'ik ervaar' zijn geweken, blijft er slechts vrede over en als die vrede stevig gevestigd is, is er bevrijding.

Wat valt er voor iemand die verlicht is te bereiken of te onthechten? Er is pas bevrijding als de ideeën over subject en object zijn geweken. Verlichte mensen, zoals jij, leven in de wereld alsof ze voor altijd in diepe slaap zijn. Benader deze wereld, O Prahlāda, dan ook alsof je half in slaap bent! Verlichte mensen juichen niet van vreugde noch huilen ze van verdriet; ze functioneren willoos, zoals een kristal de objecten in zijn omgeving reflecteert zonder de intentie dat te doen. Zij zijn volkomen wakker door zelfkennis maar zijn als het ware in slaap in hun relatie met de wereld; zij functioneren in deze wereld als kinderen, zonder ego en alles wat dat met zich meebrengt. O Prahlāda, je hebt het niveau van Viṣṇu bereikt, regeer de onderwereld gedurende een wereldcyclus.

22 juni [V.41] De kroning van Prahlaḍa

Prahlaḍa zei:

Heer, ik was doodmoe en rustte voor een kort moment. Door Uw genade heb ik begrepen dat er geen verschil is tussen contemplatie en geen contemplatie. Ik zag U al sinds lange tijd in mijzelf, gelukkig zie ik U nu voor me. Ik heb de waarheid van het oneindige bewustzijn in mijzelf ervaren, waarin geen ellende is, geen misleiding, geen zorg over ont-hechting, geen wens om het lichaam te verlaten en geen angst voor deze wereldverschijning. Wanneer de enige echte werkelijkheid gekend wordt, waar is dan het verdriet, de vernietiging, wat is het lichaam, wat is wereldverschijning, wat is angst of het ontbreken daarvan? Ik was in die staat van bewustzijn die op natuurlijke wijze in mij opkwam.

'Oh, ik verafschuw deze wereld en zal hem verlaten' – zulke gedachten komen alleen op in de onwetende. Slechts de onwetende denkt dat er een lichaam is en er geen verdriet is zodra het lichaam verlaten is. 'Dit is vreugde' – 'Dit is pijn' – 'Dit is' en 'dit is niet' – slechts de geest van de onwetende slingert aldus heen en weer, niet de geest van een wijze. Ideeën omtrent 'ik' en 'de ander' bestaan slechts in de geest van de onwetende die de wijsheid ver achter zich heeft gelaten. 'Dit moet bereikt worden' en 'dit moet verlaten worden' – deze gedachten rijzen slechts op in de geest van de onwetende. Wanneer alles van U doordrongen is, waar is 'de ander' en wat kan er bereikt of achtergelaten worden? Het hele universum is doordrongen van bewustzijn. Wat moet er bereikt worden of verlaten?

Ik ging op natuurlijke wijze op onderzoek uit met mijzelf in mijzelf en rustte slechts een moment zonder ideeën over zijn of niet-zijn, over winst of verlies. Ik heb nu zelfkennis bereikt en ik zal doen wat U maar wilt. Ik bid U, aanvaard mijn bereidwillige aanbidding.

Nadat Heer Viṣṇu Prahlaḍa's eerbetuiging in ontvangst had genomen zei hij:

Sta op, Prahlaḍa ik zal je nu zalven als koning van de onderwereld, terwijl de aanwezige goden en wijzen jouw glorie bezingen. (Na hem tot koning gekroond te hebben vervolgde hij:) Wees de bestuurder van de onderwereld zolang de zon en maan schijnen. Bescherm dit gebied zonder wensen, angst of haat en bezie een ieder met gelijke blik. Geniet van de koninklijke genoegens en laat welvarendheid je deel zijn; maar handel zo, dat noch de goden in de hemel noch de mensen op aarde onnodig geagiteerd of bezorgd raken. Gedraag je passend zonder heen en weer geslingerd te worden door gedachten en motieven. Dan zul je niet gebonden worden door je handelingen. O Prahlaḍa, je weet alles al; waarom zou je instructie nodig hebben? Vanaf nu zullen de goden en demonen in vriendschap samenleven; de godinnen en vrouwelijke demonen zullen in harmonie leven. O koning, houd onwetendheid op grote afstand en leef het leven van een verlichte, regeer deze wereld gedurende lange tijd.

23 juni [V.42, 43] Prahlāda regeert

Vāsiṣṭha vervolgde:

Nadat Heer Viṣṇu dit gezegd had, verliet hij het domein van de demonen. De goden in de hemel, de demonen in de onderwereld en de mensen op aarde leefden gelukkig en zonder onmin door de genade van de Heer.

Rāma vroeg:

O Heer, hoe kwam het dat Prahlāda die in de hoogste staat van ondeelbaar bewustzijn verbleef, ontwaakte door de klank van de schelp?

Vāsiṣṭha antwoordde:

O Rāma, bevrijding bestaat op twee manieren: 'met een lichaam' en 'zonder een lichaam'. De vorm van bevrijding waarbij de geest totaal onaangedaan is door wat dan ook en waar geen begeerte meer is, staat bekend als 'bevrijding met een lichaam' en als het lichaam vervalt, staat dit bekend als 'bevrijding zonder een lichaam'.

In het geval van bevrijding met een lichaam zijn alle neigingen en mentale conditionering als gebakken zaden en niet in staat een toekomstig lichaam te vormen; maar er zijn nog steeds kwaliteiten als zuiverheid, ontwikkeling en zelfkennis, hoewel deze zonder enige intentie zijn en als het ware willoos (als een slapende). Zolang deze sporen er nog zijn, kan de wijze die 'bevrijd is in het lichaam' nog open staan voor bewustzijn van de wereld, zelfs na een contemplatie van honderd jaar. Zo was de staat van Prahlāda en daarom 'ontwaakte' hij door de klank van de schelp.

O Rāma, bereik de visie van Prahlāda en begeef je in onophoudelijk onderzoek, dan zul je de hoogste staat verwerven.

Rāma vroeg: O wijze, U zei dat Prahlāda verlichting bereikte door de genade van Heer Viṣṇu. Als alles bereikt wordt door eigen inspanning, waarom was hij dan niet in staat verlichting te bereiken zonder de genade van Viṣṇu?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Natuurlijk heeft Prahlāda alles wat hij bereikte door eigen inspanning verkregen en op geen enkele andere manier. Viṣṇu is het Zelf en het Zelf is Viṣṇu; het verschil is slechts verbaal. Soms bereikt men door zelfonderzoek en eigen inspanning zelfkennis, soms manifesteert deze eigen inspanning zich in devotie voor Viṣṇu, die ook het Zelf is en bereikt men aldus verlichting. Zelfs als men Viṣṇu gedurende lange tijd met grote devotie aanbidt, zal er geen verlichting plaatsvinden als er geen zelfkennis is. Dus is zelfonderzoek het meest voor de hand liggende middel tot zelfkennis; genade en dergelijke andere factoren komen pas op de tweede plaats. Als je denkt dat je Heer Viṣṇu kan zien zonder eigen inspanning, waarom worden de vogels en wilde dieren dan niet door hem tot verlichting gebracht? Als het waar is dat de leraar de leerling tot verlichting kan brengen zonder inspanning van de leerling, waarom worden een kameel of een stier dan niet door hem tot verlichting gebracht?

Aanbid het Zelf dus door het Zelf, vereer het Zelf door het Zelf, aanschouw het Zelf door het Zelf en wees stevig gevestigd in het Zelf door het Zelf.

24 juni [V.44] Het verhaal van Gādhī

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, deze cirkelgang van dood en geboorte is eindeloos; deze Māyā verdwijnt slechts door beheersing van je eigen hart (geest) en door niets anders. Om dit te illustreren is er een legende die ik je zal vertellen.

Er bestaat het gebied Kosala in deze wereld. Daar woonde eens een brahmaan die Gādhī werd genoemd. Hij was zeer geleerd en de belichaming van dharma. Vanaf zijn kindertijd was hij gemotiveerd voor onthechting en afstand doen. Op een dag ging hij naar het woud om zich te oefenen in soberheid. Hij wenste vurig om Viṣṇu te aanschouwen, ging de rivier in en begon verscheidene mantras te reciteren. Dit zuiverde zijn wezen spoedig volledig.

Na acht maanden verscheen Heer Viṣṇu voor hem en zei:

Vraag om een gunst naar je keuze.

De brahmaan antwoordde:

Heer, ik wens Uw illusoire macht (Māyā) die alle wezens misleidt en in onwetendheid houdt, te aanschouwen.

Heer Viṣṇu sprak:

Je zult mijn Māyā aanschouwen en dan onmiddellijk de illusoire waarneming der objecten opgeven.

Nadat Heer Viṣṇu verdween, kwam Gādhī uit het water en was zeer verheugd. Een aantal dagen later hield hij zich bezig met verschillende heilige activiteiten en verbleef nog steeds in de gelukzaligheid die over hem was gekomen door het aanschouwen van heer Viṣṇu.

Op een dag ging hij weer baden in de rivier met de woorden van heer Viṣṇu nog in zijn gedachten. Drijvend in het water zag hij zichzelf als een dode en door allen betreurd. Zijn lichaam was dood en zijn gezicht bleek en levenloos.

Hij zag zichzelf omringd door vele verwanten die allen luid huilden en kermden; zij waren ontroostbaar door verdriet. Zijn vrouw had zijn voeten vastgepakt en vergoot tranen alsof een dijk was doorbroken. Zijn moeder was buiten zichzelf van verdriet en hield zijn gezicht tussen de handen, schreide bittere tranen en kermde luid. Hij werd omringd door nog meer zeer bedroefde verwanten.

Hij zag zichzelf doodstil liggen, als in slaap of diepe meditatie; hij nam als het ware een lange pauze. Hij luisterde naar al het gehuil en gekerm van de familieleden en vroeg zich af: 'Wat betekent dit allemaal'? Hij was nieuwsgierig naar de aard van vriendschap en relaties.

Zijn familieleden brachten zijn lichaam spoedig naar de verbrandingsplaats. Na het verichten van de bijbehorende rituelen plaatsten ze het lichaam op de brandstapel, staken het vuur aan en vlak daarna werd het lichaam van Gādhī verteerd door het vuur.

25 juni [V.45,46] De illusie van Gādhī

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, Gādhī die nog steeds in de rivier dreef, zag opeens dat hij in het gebied Bhūtamaṇḍalaṁ was in de baarmoeder van een vrouw van een volksstam. Na verloop van tijd werd hij geboren als haar zoon. Hij groeide op tot een robuuste jongeling en werd een uitstekend jager. Hij trouwde een vrouw van de stam en werd de vader van een grote familie. Zijn kinderen werden net zo gewelddadig en verdorven als hij. Hij werd oud, maar stierf niet en verloor een voor een vrienden en familieleden. Walgend verliet hij zijn geboortegrond en vertrok naar onbekende gebieden.

Op een dag, terwijl hij van de ene naar de andere plaats trok, bereikte hij het koninkrijk Kīra, dat er welvarend en rijk uitzag. Voor hem zag hij een reuze koninklijke olifant staan. De koning die dat koninkrijk regeerde, was net gestorven zonder een opvolger na te laten. In overeenstemming met het gebruik was de olifant opgedragen een geschikte opvolger te vinden. Hij pakte de jager op en zette hem op zijn rug. Op datzelfde moment riepen de mensen in grote vreugde: "Lang leve de koning!" De olifant had de koning gekozen. Stap voor stap leerde hij uit hoofde van zijn functie het land te besturen en werd een bekende koning, Gavala genaamd. Hij bestuurde het koninkrijk rechtvaardig en wijs met mededogen en zuiverheid. Aldus verstreken er acht jaar. Op een dag dwaalde hij buiten zijn verblijven rond zonder de gebruikelijke kledij en koninklijke onderscheidingen en zag daar een groep stamleden die bekende liederen zongen. Onopgemerkt voegde hij zich bij hen en zong met hen mee. Een stamlid op leeftijd herkende hem en terwijl hij zich uit de menigte los maakte, richtte hij zich tot hem: "O Kaṭanja! Ik ben blij je te zien." Gavala negeerde dit, maar de dames van de koninklijke hofhouding en leden van het hof waren geschokt toen zij zich realiseerden dat hun koning een onwaardig stamlid was. Zij behandelden hem alsof hij een rottend lijk was. Zelfs de stedelingen vermeden hem en renden weg bij zijn aanblik.

De leiders van de gemeenschap beraadden zich en spraken: "Helaas zijn we onrein geworden door de aanraking van dit stamlid, die leefde van hondenvlees. Slechts de dood is de boetedoening voor deze onreinheid. Laten we een groot vuur maken en onze bezoedelde lichamen erin werpen om onze zielen te zuiveren." Na dit besloten te hebben, verzamelden zij brandhout en bouwden een enorme brandstapel. Een voor een wierpen zij zich hierin.

Koning Gavala dacht: "O wee, dit alles is door mij teweeg gebracht! Waarom zou ik blijven leven; de dood is beter dan het leven. Voor degene, die door het volk onteerd is, is het beter te sterven" en rustig offerde ook hij zijn lichaam in het vuur. Toen het vuur de ledematen van Gavala begon te verzwelgen herkreeg Gādhī, die in de rivier staande zijn gebeden reciteerde, zijn bewustzijn.

Op dit moment viel de avond. Weer een dag ten einde.

26 juni [V.47,48] De wonderlijke kracht van illusie

Vāsiṣṭha vervolgde:

Gādhi vroeg zich af 'Wie ben ik? Wat zag ik en hoe?' Hij concludeerde dat, omdat hij zo vermoeid was, zijn geest een aantal trucs met hem had uitgehaald. Hij dacht, "Natuurlijk was dit alles een illusie, want nu neem ik niets waar van dat alles!"

Na een aantal dagen bracht een andere brahmaan hem een bezoek; en Gādhi ontving zijn geëerde gast naar behoren. Tijdens hun gesprek vroeg Gādhi de gast: "Mijn beste, waarom zie je er zo vermoeid en uitgeput uit?" De gast antwoordde: "O wijze, ik zal U de waarheid vertellen! In het noorden is een koninkrijk bekend als Kīra. Ik hoorde daar een uitzonderlijk verhaal. Er werd gezegd dat een wildeman gedurende acht jaar het land regeerde. Toen werd zijn identiteit bekend. Door hem kamen vele brahmanen in dit land om. Toen ik dat hoorde voelde ik me ook bezoedeld en ben vanaf dat moment aan het vasten. Alleen vandaag stop ik ermee." De gast bleef die nacht bij Gādhi en vertrok de volgende dag.

Gādhi vervolgde zijn overdenking: "Wat ik zag in een hallucinatie, werd door mijn gast gezien als een feitelijke gebeurtenis! Ah, ik moet het verhaal eerst eens voor mezelf onderzoeken." Nadat hij aldus besloten had ging Gādhi eerst snel naar Bhūtaṃḍalam. Mensen die een hoog ontwikkeld bewustzijn hebben, kunnen door de juiste eigen inspanning bereiken wat ze in de geest zichtbaar maken; Gādhi zag dus, nadat hij zijn bestemming bereikt had, alles wat hij in zijn verbeelding gezien had.

Hij zag daar een dorp dat een grote indruk had achter gelaten in zijn bewustzijn. Hij zag het huis van het stamlid (hijzelf) en de verschillende dingen die hij gebruikt had. Het huis was in zeer slechte staat. Hij zag de botten van de dieren die door zijn familie waren gegeten; gedurende enige tijd zag hij die afschuwelijke plaats, die werkelijk leek op een kerkhof. Hij ging naar een naburig dorp en vroeg de dorpingen "Weten jullie ook iets van de man die in dat gindse huis leefde?" De dorpingen antwoordden: "Wijze man, natuurlijk weten we dat. Er woonde een lelijk uitziende trotse wildeman tot op hoge leeftijd in dat huis. Toen hij al zijn familieleden had verloren, vertrok hij en werd koning over Kīra en regeerde daar gedurende acht jaar. Er werd ontdekt wie hij was en daardoor stierven velen en ook hij doodde zichzelf."

Toen hij dit hoorde was Gādhi hoogst verbaasd. Hij reisde naar het koninkrijk Kīra en ondervroeg de inwoners: "Werd dit land een tijdje geleden geregeerd door een wilde?" Zij antwoordden opgetogen, "O ja, en hij regeerde acht jaar, doordat hij was uitgekozen door de koninklijke olifant! Toen zijn identiteit ontdekt werd, pleegde hij zelfmoord. Dat was twaalf jaar geleden."

Gādhi verliet de stad onmiddellijk en vertrok naar een berggrot daar vlakbij en gaf zich over aan intense boetedoening. Spoedig verscheen heer Viṣṇu voor hem en vroeg hem te vragen om een gunst, wat hij maar wilde. Gādhi vroeg de Heer: "De hallucinatie die ik had, was als in een droom. Hoe ziet het eruit in de wakende staat?"

27 juni [V.48,49] De verlichting van Gādhī

De Heer sprak:

O Gādhī! Dat wat je nu ziet is een illusie: het is waarlijk niets anders dan het Zelf, maar dan waargenomen door een geest die niet gezuiverd is en de waarheid niet gerealiseerd heeft. Het is alleen de geest die wordt ervaren als droom, illusie, ziekte enz. In de geest zijn talloze 'gebeurtenissen' als bloemen aan een struik in volle bloei. Is het dan een wonder dat de geest, die ontelbare gedachten en vormen bevat, in staat is het idee 'ik ben een wildeman' te manifesteren? Zo manifesteert dezelfde geest andere ideeën als 'ik heb een brahmaan te gast, die het een verhaal vertelde enz.' en 'ik ga naar Bhūtamaṇḍalaṁ' en 'ik ben nu in het koninkrijk Kīra'. Dit alles was slechts hallucinatie! Dus, O wijze, heb je beide vormen van illusie gezien: de ene waarvan je zelf dacht 'Het is een illusie', en de andere die werkelijk lijkt – beide zijn in waarheid illusies. Je onderhield je niet met een gast en ging nergens heen! Dit was ook allemaal illusie. Je bent echt niet in Bhūtamaṇḍalaṁ geweest of in Kīra – ook dat was illusie.

O Gādhī, deze dingen worden gereflecteerd in je geest hoewel ze onafhankelijk van jou plaats vonden, zoals er een toevallig verband lijkt te bestaan tussen de kraai die landt in de kokosnotenboom en de kokosnoot die valt. Dus vertellen ze hetzelfde verhaal wat je als jouw verhaal beschouwt! Die toevalligheid is niet ongewoon: soms wordt dezelfde illusie door velen waargenomen. Soms hebben mensen dezelfde droom; vele mensen ervaren dezelfde hallucinatie en vele dronkenlappen ervaren tegelijkertijd dat de wereld om hen heen draait. Verschillende kinderen spelen tegelijkertijd hetzelfde spel.

Wat je zag in Bhūtamaṇḍalaṁ en Kīra was mogelijk werkelijk. Het stamlid Kaṭanja werd inderdaad een tijd geleden geboren. Hij verloor zijn metgezellen en werd koning in Kīra. Dit alles werd gereflecteerd in jouw bewustzijn. Zoals de geest ook soms vergeet wat hij heeft ervaren, denkt hij ook dingen te hebben ervaren die hij nooit gezien heeft. Evenals we dromen en verbeeldingen zien, ervaren we hallucinaties zelfs gedurende de wakende staat. Hoewel Kaṭanja enkele jaren geleden leefde, lijkt het in je bewustzijn nu te zijn.

Aangezien je nog niet volledig verlicht bent, houdt de geest zich vast aan het waarnemen van de objecten. Sta op en mediteer intens gedurende tien jaar.

Gādhī begaf zich in diepe meditatie en bereikte zelfrealisatie.

28 juni [V.50] Over de misleide geest

Vāsiṣṭha vervolgde:

Deze kosmische illusie (Māyā) schept grote misleiding en is van nature onevenwichtig. Het is ontzettend moeilijk dit te begrijpen. Wat is de vergelijking tussen een hallucinatie die slechts een uur duurt als een droom en een heel leven als stamlid met alle verschillende ervaringen? Nogmaals, hoe kunnen we een verband leggen tussen dat wat gezien wordt in die hallucinatie en dat wat gezien wordt 'pal voor onze ogen'? Of wat is waarlijk onwerkelijk en wat heeft echt een feitelijke verandering ondergaan? Daarom zeg ik je, O Rāma, deze kosmische illusie brengt de niet waakzame geest in talloze moeilijkheden.

Rāma vroeg:

Maar, O wijze, hoe kan men dit wiel van kosmische illusie tegenhouden, dat met zo'n enorme kracht rondwentelt?

Vāsiṣṭha antwoordde:

O Rāma, de geest is de naaf van dit fictieve wiel en schept misleiding in de geest van de misleiden. Door standvastig die naaf tegen te houden door intense inspanning en intelligentie, komt het hele wiel tot stilstand. Wanneer de beweging in de naaf gestopt is, draait het wiel niet langer; wanneer de geest stil is, houdt de illusie op. Degene, die deze truc niet kent en niet beoefent, ondergaat eindeloze ellende. Wees je gewaar van het moment dat de waarheid gezien wordt; dan eindigt de ellende.

De ziekte die waarneming van de illusoire wereld is, wordt slechts genezen door beheersing van de geest. Dat is het enige medicijn. O Rāma, stop dus alle activiteiten zoals een pelgrimstocht, goede gaven en offers en breng de geest onder controle voor je eigen bestwil. Deze wereldverschijning huist in de geest zoals ruimte in een pot; als de pot gebroken is, verdwijnt de illusoire ruimte en als de geest ophoudt te bestaan, houdt het concept 'wereld' ook op. Zoals een insect, dat gevangen zit in de pot, zijn bewegingsvrijheid terug krijgt wanneer de pot gebroken is, zul jij ook bevrijd zijn, wanneer de geest, samen met de wereldillusie erin, ophoudt te bestaan.

Leef in het heden met je bewustzijn ieder moment naar buiten gericht maar zonder enige inspanning; wanneer de geest stopt zich te verbinden met verleden en toekomst wordt hij leeg. Wanneer de geest van moment tot moment zich richt op wat is en het onmiddellijk zonder inspanning laat vallen, wordt hij eindelijk leeg, vol zuiverheid. Slechts zolang de geest geagiteerd blijft, ervaart hij de verscheidenheid van zijn eigen projecties en uitbreiding zoals de regen slechts valt zolang er wolken zijn. En alleen zolang het oneindige bewustzijn zichzelf begrenst in een eindige geest vinden agitatie en uitbreiding plaats. Weet dat, wanneer het bewustzijn stopt zich te laten begrenzen tot een beperkte geest, de wortels van de cyclische wereldillusie (van geboorte en dood) worden verbrand en er volmaaktheid is.

29 juni [V.50] Spirituele instructies

Vāsiṣṭha vervolgde:

Bewustzijn dat vrij is van de beperkingen van de geest staat bekend als innerlijke intelligentie; het is de essentiële natuur van een geest die leeg is en niet gekleurd wordt door de onzuiverheden van de concepten en waarnemingen. Dat is de werkelijkheid, dat is de hoogste gelukzaligheid, dat is de staat die bekend staat als het hoogste Zelf, dat is alwetendheid – en dat inzicht is er niet wanneer de sluwe geest functioneert. Waar geest is, is er hoop, zijn er wensen en worden pijn en plezier ervaren. Het bewustzijn dat ontwaakt is voor de waarheid gelooft niet in concepten en waarnemingen; hoewel het verschillende psychische staten lijkt te ervaren, geeft het nooit toe aan de illusie wereld en het verschijnen en verdwijnen ervan.

In het geval van degenen die ontwaakt zijn door studie van de geschriften, het gezelschap van de wijzen en onophoudelijke en oplettende beoefening van de waarheid, heeft hun bewustzijn de zuivere staat van vrij zijn van verscheidenheid bereikt. We moeten onze geest dus resoluut boven de staat van onwetendheid en twijfel verheffen en hem richten op de studie van de geschriften en het gezelschap van de wijzen.

Het Zelf is de enige hulpbron voor de realisatie van het hoogste Zelf of oneindig bewustzijn. Het is ons eigen Zelf dat ernaar streeft onze eigen ellende los te laten en alleen door ons eigen Zelf kunnen we onszelf realiseren.

O Rāma, blijf handelen in deze wereld (spreek, neem en laat enz.) maar doe dat zonder de geest en besef dat je zuiver bewustzijn bent. Verwerp ideeën als 'dit is van mij', 'dat is hij', 'dit ben ik' en wees gevestigd in het bewustzijn van onverdeelde eenheid. Beschouw het heden en de toekomst vanuit een gelijkmoedig bewustzijn zolang je een lichaam hebt. Wees voor altijd gevestigd in zelfbewustzijn, in alle staten – tijdens de jeugd, volwassenheid en ouderdom, plezier en pijn en in de wakende, droom en slapende staat. Verwerp de onzuiverheid van het waarnemen der objecten, hoop en wensen: blijf gevestigd in zelfkennis. Stop de ideeën over geluk of ongeluk, wenselijk of onwenselijk: weet dat jij de essentie bent van bewustzijn. Besef dat je niet geraakt kan worden door subject, object en handelingen; blijf als zuiver onverstoort bewustzijn. Weet 'Ik ben het Al' en leef in de wakende staat alsof je in diepe slaap bent. Wees vrij van dualiteit of geen dualiteit en blijf in een staat van evenwicht die een staat is van puur bewustzijn en vrijheid. Weet dat dit kosmische bewustzijn niet opgedeeld kan worden in 'ik en de ander' en blijf zo standvastig en onverstoort.

30 juni [V.50] Zelfkennis en de kenner van de waarheid

Vāsiṣṭha vervolgde:

Verwijder alle belemmeringen zoals wensen en hoop. Dat kan alleen met een intelligentie die oneindig is en begiftigd met geduld en volharding en stijgt zo uit boven de wet (dharma en adharma). Wanneer je stevig gevestigd bent in zelfkennis, verandert zelfs het ergste gif in nectar die onsterfelijk maakt. Alleen wanneer deze zelfkennis overweldigd wordt door onwetendheid, ontstaat de misleiding van de wereldverschijning in de geest; maar wanneer je stevig gevestigd bent in zelfkennis, die oneindig, onbeperkt en niet geconditioneerd is, verdwijnt de misleiding of onwetendheid die de wereldverschijning deed ontstaan. Dan straalt het licht van jouw wijsheid in alle windrichtingen over de hele wereld.

Voor degene, die aldus de nectar van onsterfelijkheid drinkt in de vorm van zelfkennis, wordt de vreugde van zintuiglijke genoegens pijnlijk. Men komt tot rust bij hen die zelfkennis hebben verworven; de anderen zijn ezels in een menselijke gedaante. Evenals olifanten langzaam voortschrijden, bereiken de wijzen langzamerhand via de hogere staten de hoogste staat van bewustzijn. Zij krijgen geen hulp van buiten af, geen zon die hun pad verlicht, slechts zelfkennis is hun licht. In feite betekenen de zon en de werelden niets meer voor hen als zij voorbij het gebied van waarnemen en benoemen komen, zoals het licht van de lamp in het zonlicht zijn helderheid verliest.

De kenner van de waarheid is de allergrootste onder de stralende, glorieuze, sterke, grote en begaafde mensen met allerlei uitzonderlijke kwaliteiten. Deze wijzen stralen in deze wereld als de zon, het vuur, de maan en sterren tezamen. Aan de andere kant zijn er degenen, die geen zelfkennis hebben verworven. Zij zijn erger dan wormen en insecten.

Alleen zolang zelfkennis niet verworven wordt, worden we gekweld door de geest der misleiding. De onwetende is altijd ellendig ook al probeert hij ervan af te komen. Hij is als een wandelend lijk. Alleen de wijze met zelfkennis is een levendig wezen, met gewaarzijn. Evenals dikke wolken het zonlicht bedekken, wordt het licht van zelfkennis bedekt door een geest die grof is door onzuiverheden en onwetendheid. Daarom zullen we het najagen van pleziertjes moeten opgeven (zowel die uit het verleden als wensen die we nog hebben) en de geest stap voor stap verlossen van het verlangen ernaar. De geest wordt grof door het cultiveren van de valse relatie met wat niet het Zelf is (het lichaam en alles wat daaraan verwant is zoals vrouw, zoon, familie enz.) De ideeën 'ik' en 'mijn' maken de geest duister en onwetend. Dit wordt steeds erger door ouderdom, verdriet, ambitie, depressiviteit, pogingen om iets te verkrijgen of ervan af te komen, gehechtheden, hebzucht, begeerte naar rijkdom en seks en zintuiglijk genot, die alle gebaseerd zijn op onwetendheid en misleiding.

1 juli [V.50] De giftige slang die geest heet

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, deze geest is als een boom die stevig geworteld is in het onvolmaakte veld, lichaam genaamd. Zorgen en angsten zijn de bloesem; het draagt de vruchten van ouderdom en ziekte en is getooid met de bloemen van wensen en zintuiglijke genoegens; verlangen en hoop zijn de takken, perverse gedachten de bladeren. Hak deze dodelijk giftige boom, die eruit ziet als een onbeweeglijke berg, om met de scherpe bijl van zelfonderzoek.

O Rāma, deze geest is als een olifant die rondzwerft in het woud dat lichaam heet. Zijn zicht wordt verhuld door misleiding. Hij is altijd geagiteerd en gewelddadig (geconditioneerd en onwetend) en niet in staat tot rust te komen in zichzelf. Hoewel hij de waarheid die hij hoort van de wijzen wil ontvangen, is hij gevangen in het zien van verdeeldheid en geconditioneerd door zijn eigen denkbeelden over pijn en plezier en toegerust met de stevige slag tanden van lust. O Rāma, jij bent een leeuw onder de prinsen! Scheur die olifant aan stukken met je scherpe intellect.

O Rāma, deze geest is als een kraai, die het lichaam gebruikt als nest. Hij geniet van de vuiligheid en groeit door het eten van vlees; hij doorboort het hart van anderen; hij kent slechts zijn eigen standpunt dat hij als de waarheid beschouwt: hij ziet zwart van groeiende stommiteit, hij zit vol kwade neigingen en geeft zich over aan wreedheid. Hij is een last op aarde, O Rāma. Houd je er verre van.

O Rāma, deze geest is als een schim, die zich bedient van de vrouwelijke kwelgeest begeerte en rust in het woud van onwetendheid. Hij zwerft in ontelbare lichamen door misleiding. Hoe kan men zelfkennis verwerven als men deze demon niet verslaat door wijsheid en onthechting, de genade van een leraar, inspanning, het zingen van mantra's e.d.

O Rāma, deze geest is als een giftige slang, die ontelbare wezens heeft gedood; vernietig deze met behulp van de adelaar van de geschikte contemplatie of instructie.

O Rāma, deze geest is als een aap. Hij spoedt zich van de ene plaats naar de andere op zoek naar vruchten (beloningen en plezier). Gebonden aan de cirkel van dood en geboorte springt hij heen en weer en vermaakt de mens. Houd hem op alle mogelijke manieren in toom als je volmaaktheid wil bereiken.

O Rāma, deze geest is als een wolk van onwetendheid. Verjaag hem door voortdurend afstand te doen van alle ideeën en meningen.

Breng de geest tot rust door middel van de geest zelf, zoals een dodelijk wapen vernietigd wordt door een nog krachtiger wapen. Verdrijf iedere vorm van agitatie. Blijf in vrede in jezelf zoals een boom onverstoort blijft onder het spel van de apen.

2 juli [V.51] Het verhaal van Uddālaka

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, vertrouw niet op de ideeën en meningen van de geest, die subtiel en scherp zijn; de geest is door de tijd tot bestaan gekomen en heeft in de loop der tijd een grote kracht verworven. Breng hem onder controle door wijsheid, voordat de tijd het lichaam vernietigt. Door vol toewijding mijn woorden te overwegen zul je de hoogste genade verwerven. Ik zal je vertellen, O Rāma, hoe de wijze Uddālaka de hoogste waarheid verkreeg.

Op een verafgelegen plaats ligt de grote berg Gandhamādana. Op een van zijn bergpieken stond een grote boom. In dat gebied leefde de wijze Uddālaka. Zelfs toen hij nog een kleine jongen was, leefde bij hem al de wens om op eigen kracht de ultieme wijsheid te verkrijgen. Hoewel hij een zuiver hart had, was zijn geest rusteloos en zijn begrip was toen nog onrijp. Doordat hij zich toeleegde op versobering en studie van de geschriften, groeide de wijsheid bij hem.

Op een dag terwijl hij alleen was reflecteerde de wijze Uddālaka aldus:

Wat is bevrijding, waarvan gezegd wordt dat het het belangrijkste is om te verwerven en dat men als men dit verwerft, bevrijd is van ellende en niet meer geboren zal worden? Wanneer zal ik dat voorgoed bereiken? Wanneer zal de agitatie in de geest, die veroorzaakt wordt door wensen en verlangens, ophouden? Wanneer zal ik bevrijd zijn van gedachten als: 'Dit heb ik gedaan' en 'dat zal ik doen'? Wanneer zullen perverse gedachten mij niet langer besmetten, zoals een lotus die op het water drijft niet besmet wordt door de modder? Wanneer zal ik met behulp van het schip van de hoogste wijsheid de oever der bevrijding te bereiken? Wanneer zal ik in staat zijn het menselijk handelen te bekijken met de speelsheid van een kind? Wanneer zal mijn geest de hoogste vrede bereiken? Wanneer zal de denkbeeldige scheiding tussen persoonlijke en objectieve ervaringen door het ervaren van oneindig bewustzijn ophouden te bestaan? Wanneer zal ik in staat zijn het concept tijd te aanschouwen zonder erbij betrokken te zijn? Wanneer zal ik, levend in een grot met een geest in opperste rust, als een rots zijn in totale bewegingloze staat?

Aldus overwegende vervolgde Uddālaka zijn meditatie, maar zijn geest bleef geagiteerd. Op sommige dagen kon zijn geest de dingen om hem heen loslaten en verblijven in een staat van zuiverheid. Andere keren was hij volledig geagiteerd. Gekweld door deze veranderende staten, dwaalde hij door het woud. Op een dag kwam hij op een eenzame plek waar nog niemand geweest was. Daar zag hij een grot die geschikt leek om de hoogste staat van rust en vrede te bereiken. De grot was wonderschoon met mooie klimop en bloemen rondom en een goede atmosfeer en straalde alsof hij uit smaragd gehouwen was.

3 juli [V.52] De contemplatie van Uddālaka

Vāsiṣṭha vervolgde:

Uddālaka ging die prachtige grot binnen en nam de meditatiehouding aan. Hier zou hij de staat bereiken waarin er geen enkele beweging meer zou zijn in de geest en hij concentreerde zich op de latente neigingen in de geest en reflecteerde aldus in zichzelf:

O geest, wat heb je te maken met de wereldverschijning? Wijze mensen komen niet in contact met het zogenaamde plezier, dat later in pijn uitmondt. Hij die de hoogste vrede, die binnenin ligt, verwerpt en op zoek gaat naar zintuiglijk genot, verwerpt een prachtige tuin en gaat een oerwoud vol giftige planten binnen. Je kunt gaan waarheen je wilt, je zult echter nooit de hoogste vrede smaken behalve door volledige rust. Verwerp daarom alle hoop en wensen, want al die schijnbaar wonderlijke dingen van de natuur, levend of niet levend, zijn niet bedoeld voor je geluk.

Ga niet te gronde als het hert dat in de val trapt door het geluid van muziek en bellen, noch als de mannetjes olifant die in de val trapt door het wijfje, noch als de vis die door zijn smaak tot de dood aan een haak veroordeeld wordt, noch als een mot die aangetrokken door het zien van een vlam daarin te gronde gaat, noch als de bij die aangetrokken door de geur van de bloem te gronde gaat, als de bloem zich sluit voor de nacht.

O dwaze geest, al deze wezens gaan te gronde door slechts één zintuiglijke begeerte (het hert door klank, de bij door geur, de mot door het zien, de olifant door gevoel en de vis door smaak). Jij bent slachtoffer van alle vijf verleidingen, hoe kun je gelukkig zijn? Zoals de zijderups zijn cocon spint en erin gevangen raakt, heb jij het web van eigen ideeën geweven en raakt erin gevangen. Als je hiervan bevrijd kunt worden, zuiverheid bereikt, zelfs de angst voor leven en dood overstijgt en zo vervolgens een totale gelijkmoedigheid bereikt, heb je de grootste overwinning behaald. Als je echter vasthoudt aan dit steeds veranderende beeld dat wereld genoemd wordt, zul je te gronde gaan aan elende.

Waarom, O geest, instrueer ik je aldus? Want als je de waarheid onderzoekt, ontdek je dat er niet zoiets als de geest bestaat! Geest is slechts een product van onwetendheid. Wanneer de onwetendheid is uitgewerkt, verdwijnt de geest ook. Je zit dus in een proces van ontbinding. Het getuigt niet van wijsheid maar van dwaasheid iemand te instrueren die in een proces van ontbinding zit! Omdat je dag na dag zwakker wordt, doe ik afstand van je; wijze mensen geven geen les aan hen, die bij hen weg gaan.

O geest, ik ben het egoloze, oneindige en homogene bewustzijn; ik heb met jou niets te maken. Je bent de oorzaak van het ego.

4 juli [V.52] De contemplatie van Uddālaka (vervolg: 'Ik ben dit alles' of 'er is geen ik')

Uddālaka ging verder:

Het oneindige Zelf kan onmogelijk in de geest geperst worden evenals een olifant onmogelijk in een walnoot¹ gepropt kan worden. Het bewustzijn dat door een zelf verkozen begrenzing veroordeeld is tot eindigheid (en daardoor tot ideeën en meningen) staat bekend als de geest. Dit is het resultaat van onwetendheid en daarom accepteer ik dit niet. Het egogevoel is slechts een kinderlijk onwetend idee en wie daarin gelooft, onderzoekt de waarheid niet.

Ik heb het zorgvuldig onderzocht en alles van top tot teen geobserveerd en niets gevonden waarvan ik kan zeggen 'dit ben ik'. Wie of wat is 'ik'? Ik ben het allesdoordringende bewustzijn dat op zichzelf geen object van kennis of weten is en vrij is van persoonlijkheid. Ik ben Dát wat ondeelbaar is, wat geen naam heeft, wat onveranderlijk is, wat buiten alle concepten over eenheid en verscheidenheid staat, wat elke grootte overstijgt en anders is dan al het andere. Daarom, O geest, geef ik je op, want jij bent een bron van ellende.

Wie zegt er in dit lichaam van vlees, bloed, beenderen enz. 'Dit ben ik'? De aard van energie is beweging, denken is inherent aan bewustzijn, ouderdom en dood zijn een natuurlijk gevolg voor het lichaam – wie zegt 'Dit ben ik'? Dit is de tong, dit zijn de oren, dit is de neus, dit zijn de ogen en dit is beweging – wie zegt 'Dit ben ik'? Ik ben niets van dit alles; noch ben ik jij, O geest, noch deze concepten. Ik ben slechts oneindig bewustzijn, zuiver en onafhankelijk. 'Ik ben dit alles' of 'er is geen ik' zijn beide uitdrukkingen van dezelfde waarheid, niets anders is waar.

Helaas ben ik zo lang het slachtoffer geweest van onwetendheid, maar gelukkig heb ik ontdekt wat me van zelfkennis beroofde! Ik zal nooit meer het slachtoffer zijn van onwetendheid. Zoals een wolk om de top van een berg niet bij de berg hoort, ben Ik, hoewel het lijkt alsof ellende bij me hoort, er vrij van. Bij afwezigheid van zelfkennis kon het egogevoel oprijzen; maar nu ben ik vrij van egogevoel. Laat het lichaam, de zintuigen er zijn of te gronde gaan, ik heb niets met ze te maken. De zintuigen (ogen, oren enz.) bestaan om een verbinding te maken met hun eigen objecten voor hen zelf; wie is de 'ik' die misleid wordt door te denken 'dit ben ik' of 'ik zie' enz.? Deze ogen enz. zien of ervaren hun objecten volgens hun natuur, zonder ertoe te worden aangezet door een voorafgaande conditionering. Dus als handelingen op een natuurlijke wijze worden uitgevoerd zonder conditionering, zal de ervaring zuiver zijn en vrij van herinneringen aan vroeger geluk of ongeluk. Daarom, O zintuigen, voltrek jullie functie zonder enige belemmering door herinnering. Deze herinnering of mentale conditionering bestaat in waarheid niet. Het is niets anders dan en staat niet los van het oneindige bewustzijn. Het kan daarom eenvoudig verdreven worden door het niet te doen herleven in bewustzijn. Daarom, O geest, laat het zien van verscheidenheid los en besef de onwaarheid van je eigen onafhankelijke bestaan van het oneindige bewustzijn. Dat is bevrijding.

¹ De tekst spreekt over 'wood-apple', een Indiase boomvrucht met een harde schaal.

5 juli [V.53] De contemplatie van Uddālaka (vervolg: wie is degene, die zegt 'ik ben'?)

Uddālaka ging verder met zijn bespiegelingen:

In werkelijkheid kan bewustzijn niet geconditioneerd worden. Het is onbegrensd en subtieler dan het kleinste atoom en daarom wordt het niet beïnvloed door mentale conditionering. De geest rust in het egogevoel en het gereflecteerde bewustzijn in de zintuigen. Daardoor rijst de illusie op dat je zelf maar over een beperkt bewustzijn beschikt. Wanneer dit zo wordt ervaren en er zo steeds weer over gedacht wordt, krijgen het egogevoel en de illusie van beperking een valse geldigheid. Maar ik ben bewustzijn, onaangedaan door wat dan ook.

Laat het lichaam leven in een wereld die bestaat door de in onwetendheid uitgevoerde handelingen of laat het dit loslaten: Ik ben bewustzijn, onaangedaan door iets van dit alles. Bewustzijn is oneindig en allesdoordringend, wordt niet geboren, noch sterft het, niemand kan het bezitten. Het heeft niets te winnen door te leven als een afgescheiden entiteit, want het doordringt alles. Geboorte en dood zijn bedachte concepten, zij hebben niets te maken met het Zelf. Slechts dat wat een egogevoel heeft, kan gegrepen en gebonden worden. Het Zelf is vrij van het egogevoel en staat daarom boven zijn en niet-zijn.

Het egogevoel is een versluierde misleiding, de geest is als een luchtspiegeling en de dingen in de wereld zijn inerte substanties. Wie is degene, die zegt 'ik ben'? Het lichaam is een verzameling van vlees en bloed enz.; de geest verdwijnt door onderzoek naar zijn ware aard; zelfbeperking van het bewustzijn is onzin – wat is het ego? De zintuigen bestaan en houden zich steeds maar bezig met zelfbevredigende handelingen; de substanties van de wereld zijn slechts substanties van de wereld, waar is het ego? De Natuur is de natuur en haar kwaliteiten reageren op elkaar zoals het zien en licht, horen en geluid e.d. Dat wat is, rust in zichzelf – waar is het ego?

Het Zelf, dat bewustzijn is, bestaat als het hoogste Zelf van alles overal, in alle lichamen, altijd. Wie ben ik, waar ben ik van gemaakt, wat is mijn vorm, gemaakt door wie? Wat zal ik verwerven en wat verwerpen? Er is dus niets wat je 'ik' kunt noemen en wat zijn en niet-zijn ondergaat. Wanneer er in waarheid geen egogevoel is, hoe kan dat egogevoel dan een relatie aangaan en met wie? Wanneer er het besef rijst dat er geen relatie is, verdwijnt het valse concept van dualiteit. Het enige wat is, is het ene kosmische Wezen (Brahman of het Zelf). Ik ben die werkelijkheid. Waarom lijd ik onder misleiding? Wanneer alleen het zuivere, alomtegenwoordige wezen bestaat, hoe kan er dan egogevoel oprijzen? Er is geen enkel houvast in welke substantie ook, alleen het Zelf bestaat. Ook al nemen we de substanties voor waar aan, er is geen relatie met het Zelf. De zintuigen functioneren als zintuigen, de geest bestaat als geest, het bewustzijn is onaangedaan door hen – wat is relatie en hoe komt het tot stand? Hoewel ze naast elkaar bestaan hoeft er nog geen relatie te zijn; een steen en ijzeren staaf kunnen naast elkaar liggen zonder enige relatie.

6 juli [V.53] De contemplatie van Uddālaka (vervolg: Het egogevoel is de bron van eindeloze ellende, lijden en verkeerde handelingen)

Uddālaka vervolgde:

Slechts wanneer dit valse egogevoel er is, ontstaan de perverse gedachten: 'dit is van mij' en 'dat is van hem' en wanneer je in de gaten krijgt dat dit allemaal trucs zijn van het valse ego, verdwijnen deze verkeerde ideeën. In waarheid is er niets anders dan het Zelf. Met andere woorden, ik besef dat dit alles het ene kosmische wezen of Brahman is. De misleiding, die je ook het ego kunt noemen, is als de misleiding dat de lucht blauw is; het is beter dat idee niet te koesteren maar te verwerpen. Na afstand te hebben genomen van het egogevoel kom ik tot rust in het Zelf, dat vrede als zijn natuur heeft.

Het egogevoel is de bron van eindeloze ellende, lijden en verkeerde handelingen. Leven eindigt in dood, dood leidt tot geboorte en wat er is, wordt door zijn eigen einde uiteen gerukt – de ideeën die door het ego onderhouden worden, leiden tot ellende. Gedachten als 'dit is' en 'dat is niet' veroorzaken rusteloosheid in de egoïst, maar als het egogevoel ophoudt te bestaan ontkiemt de wereldverschijning niet langer en komt alle begeerte ten einde.

Dit universum is zeker tot bestaan gekomen zonder enige waarachtige oorzaak voor zijn schepping; hoe kan iemand de waarheid van een schepping aanvaarden die geen enkele oorzaak of doel had? Gedurende onmetelijke tijdperken waren al deze lichamen onlosmakelijk verbonden aan het kosmische wezen, zoals de pot onlosmakelijk verbonden is met de klei. Zoals de oceaan in verleden, heden en toekomst bestaat als oceaan en hetzelfde water tijdelijk de vorm van een golf aanneemt, is dit alles voor altijd te allen tijde hetzelfde kosmische wezen. Slechts een dwaas behoudt het gevoel 'dit ben ik' als hij het over een vergankelijk lichaam heeft.

Op dezelfde wijze was de geest in het begin bewustzijn en zal dat uiteindelijk ook weer zijn (nadat zijn natuur en functie als geest is gestopt). Waarom wordt het op dit moment dan anders genoemd?

Al deze fenomenen lijken een tijdelijke werkelijkheid te hebben, zoals dromen, visioenen in een delirium, hallucinaties van een dronkaard, optische illusies, psychosomatische ziekten, emotionele stoornissen en psychotische staten. Maar O geest, je hebt ze als het ware tot een blijvende realiteit verheven, zoals een minnaar lijdt onder de denkbeeldige scheiding van zijn geliefde. Dat is natuurlijk niet jouw fout; het is mijn fout, doordat ik nog steeds denk dat jij, geest, waarachtig bestaat. Wanneer ik besef dat dit alles denkbeeldige verschijnselen zijn, dan zul je een niet-bestaande geest worden en zullen alle herinneringen aan zintuiglijke ervaringen e.d. ten einde komen. Wanneer bewustzijn zichzelf realiseert en zijn beperkte gedachtewereld verwerpt, is de geest vrij van enige kleuring en komt tot rust in zijn ware essentiële natuur, die bewustzijn is. Wanneer de geest zichzelf met zijn hele hebben en houden offert in het vuur van zuiver bewustzijn wordt hij gezuiverd en bereikt onsterfelijkheid.

7 juli [V.53] **De contemplatie van Uddālaka (vervolg: waar zelfkennis is, zijn noch geest noch zintuigen, noch neigingen en gewoonten)**

Uddālaka vervolgte zijn overdenking:

Wanneer de geest het lichaam ervaart als iets anders, zijn eigen gedachtewereld verwerpt en zijn eigen transparante natuur herkent, is dat een overwinning. Geest en lichaam zijn elkaars vijanden; hoogste gelukzaligheid volgt op hun vernietiging, want wanneer zij samen komen, ontstaat er enorm lijden door hun botsende relatie.

De geest doet het lichaam geboren worden en gedurende het leven van het lichaam voedt de geest het met zijn eigen verdriet. Zo, gekweld door verdriet, wenst het lichaam de geest te vernietigen, terwijl de geest als het ware zijn eigen ouder is! Er is noch vriend noch vijand in deze wereld; wat ons vreugde schenkt beschouwen we als vriend en wat ellende geeft is onze vijand!

Hoe kunnen we gelukkig zijn als geest en lichaam voortdurend in conflict zijn en elkaar vernietigen? Er kan geluk zijn door de geest te vernietigen; het lichaam probeert daarom iedere dag (in diepe slaap) de geest te vernietigen. Totdat zelfkennis een feit is, zal de een onopzettelijk de kracht van de ander stimuleren en lijken ze samen te werken voor een gemeenschappelijk doel – zoals water en vuur die, hoewel ze tegenpolen zijn van elkaar, samenwerken, bijvoorbeeld tijdens het koken.

Wanneer de geest ophoudt te bestaan, door het stoppen van de gedachtekracht en de mentale conditionering, is het lichaam er ook niet meer; maar de geest houdt niet op te bestaan wanneer het lichaam sterft. Streef er daarom naar de geest te doden. De geest is als een woud, met bomen als gedachtevormen en de struiken als begeerten. Door deze te vernietigen, bereik ik gelukzaligheid. Wanneer de geest dood is en het lichaam van vlees, bloed e.d. nog bestaat, deert dat me niet. Dat ik het lichaam niet ben is duidelijk, want een lijk functioneert niet!

Waar zelfkennis is, zijn noch geest noch zintuigen, noch neigingen en gewoonten. Ik heb die hoogste staat bereikt. Ik heb glansrijk overwonnen en bevrijding (nirvāṇa) bereikt. De binding met geest, lichaam en zintuigen is overstegen, zoals olie dat uit zaad geperst is, niets meer te maken heeft met dat zaad. Voor mij zijn lichaam, geest en zintuigen slechts speeltjes. Zuiverheid, totale vervulling van alle wensen (of afwezigheid van wensen), vriendelijkheid t.o.v. alles, waarheidlievendheid, wijsheid, gelijkmoedigheid en gelukzaligheid, een milde klank in de stem, opperste grootmoedigheid, straling, éénpuntige aandacht en zuivere gedachten zijn mijn voortdurende metgezellen. Omdat op elk moment alles overal gebeurt op elke manier, is er in mij geen enkel verlangen naar of afkeer van iets, of het plezierig of onplezierig is. Omdat alle misleiding verdwenen is en de geest is opgehouden te bestaan en alle nare gedachten zijn verdwenen, rust ik vredig in mijn eigen Zelf.

8 juli [V.54] Uddālaka's verstilling

Vāsiṣṭha vervolgde:

De wijze Uddālaka zette zich in de lotushouding met geloken ogen en mediteerde. Hij herhaalde de heilige OM-klank, die de hoogste staat oproept. De trillingen van de OM-klank vervulden zijn hele wezen tot aan de kruin van zijn hoofd. Allereerst ademde hij totaal uit en het was of de levenskracht zijn lichaam had verlaten en ronddwaalde in de ruimte van zuiver bewustzijn. Het vuur dat ontvlamde vanuit het hart verteerde zijn hele lichaam. (Uddālaka beoefende dit alles zonder de gewelddadigheid van het doen zoals bij Haṭha Yoga, want Haṭha Yoga veroorzaakt pijn).

Terwijl hij de OM-klank een tweede maal liet klinken, bereikte hij de staat van evenwicht en zijn ademhaling (levenskracht) stopte vanzelf zonder enige onrust of trilling. De levenskracht stond als het ware stil en was noch binnen noch buiten, noch boven, noch beneden. Na het lichaam verbrand te hebben tot as, brandde het vuur zichzelf op en verdween; slechts de as bleef over. Het was of zijn gebeente tot kamfer geworden was, dat in aanbidding verbrand werd. De as werd weggeblazen door een windvlaag en verdween in de ruimte. (Nogmaals dit alles gebeurde zonder de gewelddadigheid van Haṭha yoga, want dat veroorzaakt pijn.)

In de derde fase toen de heilige OM-klank zijn hoogtepunt of totale rust bereikte, was daar de inademing (het intrekken van de levenskracht). Tijdens deze fase verspreidden de levenskrachten, die zich in het centrum van de nectar van het bewustzijn bevonden, zich in de ruimte als een koele bries. Zij bereikten het gebied van de maan. Daar verschenen zij als gunstige stralen, die de overgebleven as van het lichaam beschenen.

Onmiddellijk verrees uit de as een stralend wezen met vier armen als Heer Viṣṇu. Uddālaka straalde als een godheid, zijn hele wezen werd goddelijk. De kuṇḍalini die als een spiraal in het lichaam ligt werd gevuld met de levenskracht. Het lichaam van Uddālaka was zo volkomen gezuiverd. Hij zat in de lotuspositie, rechte zijn rug, hield zijn zintuigen in bedwang en maakte zijn bewustzijn vrij van iedere gedachte of beweging. Met al zijn kracht weerhield hij zijn geest ervan door iets aangetrokken te worden. Zijn geloken ogen waren stil en bewegingloos en met zijn geest gevestigd in de innerlijke stilte, bracht hij de twee levensstromen prāṇa en apāna in evenwicht. Hij hield zijn zintuigen onder controle zodat er geen hechting met hun objecten kon plaatsvinden, zoals olie gescheiden wordt van zaad. Vervolgens werd hij onmiddellijk geconfronteerd met de mentale neigingen die gevormd zijn door vroegere ervaringen, maar zuiverde zijn waarneming door zich hiervan te bevrijden. Daarna sloot hij alle lichaamsopeningen (anus, ogen, oren, e.d.) en met de levenskracht en waarneming naar binnen gericht en afgesloten onder strenge discipline, liet hij zijn geest tot rust komen in zijn hart.

9 juli [V.54] Uddālaka's verstilling (vervolg)

Vāsiṣṭha vervolgde:

De geest van Uddālaka bereikte absolute stilte en geen enkele verleiding kon hem raken. Onmiddellijk zag hij in zijn hart de duisternis van onwetendheid, die het licht van zelfkennis bedekt. Met het licht van kennis die in hem oprees, verdreef hij ook die duisternis en zag toen het innerlijk licht. Toen dat licht minder werd, ervoer hij slaap, maar verdreef ook die sufheid. Zodra de slaperigheid was verdreven, kwam de geest met een aantal prachtige beelden aanzetten. Ook hiervan ontdeed hij zich. Vervolgens overviel hem een grote traagheid alsof hij onder invloed was. Ook hier kwam hij overheen. Daarna kwam zijn geest in een staat die volkomen anders was dan de voorgaande staten en terwijl hij een moment in die staat rustte, ontwaakte zijn geest voor het ervaren van de totaliteit van het bestaan. Hierna ervoer hij direct een zuiver gewaarzijn. Dit gewaarzijn, dat steeds verband had gehad met andere factoren, had nu een eigen zuiverheid en onafhankelijkheid, zoals bij modderig water in een aarden pot het water volkomen verdampt en de modder een deel wordt van de klei waar de pot van gemaakt is. Zoals een golf verdwijnt in de oceaan, er één mee wordt en er niet meer van verschilt, verlaat het bewustzijn verscheidenheid en hervindt zijn absolute zuiverheid. Uddālaka was verlicht. Hij genoot de hoogste gelukzaligheid, zoals bijvoorbeeld Brahmā geniet. Zijn staat was niet te beschrijven. Hij was een en al gelukzaligheid.

Spoedig zag Uddālaka grote wijzen in dat oneindige bewustzijn. Hij negeerde dit en bleef bij het hoogste geluk. Hij bereikte de staat van 'bevrijding tijdens het in leven zijn'. Hij zag de goden en de wijzen en zelfs de drie-eenheid Brahmā, Viṣṇu en Śiva en oversteeg zelfs die staat. Hij werd de totale gelukzaligheid, oversteeg ook die staat en ervoer noch gelukzaligheid noch het tegendeel. Hij werd zuiver bewustzijn. Hij die dit slechts voor een ogenblik ervaart, is zelfs niet meer geïnteresseerd in de vreugden van de hemel. Dit is de hoogste staat, het uiteindelijke doel, dit is de eeuwige verblijfplaats. Hij die daarin tot rust komt, wordt nooit meer misleid en niet meer geraakt door de dingen. Hij is volledig ontwaakt en ervaart de wereld der objecten en concepten niet langer. Uiteraard is dit geen 'verworvenheid' of kwaliteit.

Uddālaka bleef gedurende zes maanden in deze staat, waakzaam, opdat hij de verleidingen van de gedachtekracht kon weerstaan. Zelfs wijzen en goden aanbaden hem. Hij werd uitgenodigd in de hemel maar sloeg dit af. Volkomen bevrijd van alle wensen dwaalde hij rond in dit leven als een bevrijde wijze. Hij bracht zijn dagen meestal mediterend door in de grotten in de bergen. Soms begaf hij zich in dagelijkse activiteiten van het leven en had een staat van volkomen evenwicht bereikt. Hij bekeek alles met eenzelfde blik. Zijn innerlijk licht straalde voorgoed. Er was geen enkele dualiteit; hij leefde in zijn lichaam zonder lichaamsbewustzijn en was gevestigd in zuiver zijn.

10 juli [V.55] Uddālaka bereikt nirvāṇa

Als antwoord op de vraag van Rāma over zuiver zijn, zei Vāsiṣṭha:

Wanneer de geest zich niet langer bezig houdt met ideeën over het materiële bestaan, bestaat bewustzijn volgens zijn eigen natuur als bewustzijn. Dat is zuiver zijn. Wanneer bewustzijn bevrijd is van ieder idee over dingen en in zichzelf opgaat, verliest het als het ware zijn aparte identiteit, dan blijft zuiver zijn over. Wanneer alle uiterlijke (materiële) objecten en innerlijke objecten (ideeën) opgaan in bewustzijn, is er zuiver bewustzijn. Dit is de hoogste staat van alle verlichte wezens, of ze nu een lichaam blijken te hebben of niet. Deze staat is toegankelijk voor degene, die 'ontwaakt' is, voor degene die in een staat van diepe contemplatie is en voor de mens met zelfkennis; het wordt niet ervaren door de onwetende. Wijzen en de leden van de drie-eenheid zijn gevestigd in dit bewustzijn, O Rāma. Toen Uddālaka deze staat van bewustzijn had bereikt, leefde hij zo een tijd.

Na verloop van tijd kwam in hem de wens op het lichaam te willen verlaten. Hij ging naar een grot in de bergen en zette zich in de lotushouding met de ogen geloken. Hij sloot de negen poorten van het lichaam o.a. door zijn hiel tegen zijn anus te drukken en trok zijn zintuigen in het hart terug. Hij hield zijn levenskracht (prāṇa) in bedwang en zijn lichaam in volmaakt evenwicht. Hij duwde de punt van zijn tong zijn tong tegen zijn gehemelte en zijn kaken waren iets van elkaar. Zijn innerlijk zien was noch naar buiten, noch naar binnen, noch naar boven of beneden gericht, niet op substantie en niet op leegte. Hij was gevestigd in zuiver bewustzijn en ervoer een zuivere gelukzaligheid in zichzelf. Hij had het bewustzijn van zuiver zijn bereikt, zelfs voorbij de gelukzaligheid. Zijn hele wezen was totaal gezuiverd.

Uddālaka verbleef een tijd in deze volkomen zuivere staat, alsof hij een standbeeld was. Geleidelijk aan, dag na dag bereikte hij totale rust; hij verbleef in zijn eigen zuivere wezen en was uitgestegen uit boven de cirkelgang van dood en geboorte. Al zijn twijfel was opgelost, perverse gedachten hielden op en alle onzuiverheden in het hart waren verdwenen. Hij had de staat van gelukzaligheid bereikt die boven iedere beschrijving staat, waarin men zelfs de vreugde van de koning van de hemel als waardeloos beschouwt. Zijn lichaam bleef zo gedurende zes maanden.

Daarna kwam er een aantal godinnen onder leiding van Pārvati naar hem toe als reactie op de gebeden van een toegewijde. Pārvati die door de goden zelf wordt aanbeden, zag het lichaam van Uddālaka totaal verdroogd door de verzengende hitte van de stralen van de zon en zette het bovenop haar hoofdtooi.

Zo is het prachtige verhaal van de wijze Uddālaka, O Rāma, dat de hoogste wijsheid wakker roept in het hart van hen die beschutting zoeken in zijn schaduw.

11 juli [V.56] Onderzoek naar meditatie en contemplatie

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, bereik vrede door zo te leven in voortdurend onderzoek naar de natuur van het Zelf. Deze staat van bewustzijn kan bereikt worden door het beoefenen van onthechting, het bestuderen van de geschriften, de aanwijzingen van een leraar en door voortdurend zelfonderzoek. Maar als de ontwaakte intelligentie scherp en slim is, kan die vrede bereikt worden zonder die hulpmiddelen.

Rāma vroeg:

O wijze, sommige verlichten, die zelfkennis hebben, begeven zich in allerlei activiteiten en anderen isoleren zichzelf en beoefenen contemplatie en samādhi. Welke van de twee is nu beter?

Vāsiṣṭha antwoordde:

O Rāma, samādhi (meditatie of contemplatie) is, wanneer je beseft dat de objecten van de zintuigen het niet-Zelf zijn, waardoor je een innerlijke kalmte geniet en te allen tijde rust ervaart. Je realiseert je dat die objecten slechts in de geest verschijnen en daardoor blijf je in innerlijke rust, soms in activiteit, soms in teruggetrokkenheid. In beide gevallen ervaar je de vreugde van contemplatie. Als de geest van iemand die in samādhi lijkt te zijn, afgeleid wordt is hij een dwaas. Aan de andere kant, als de geest van een iemand die dwaas lijkt, vrij is van alle neigingen en verwarringen, is hij verlicht en verkeert in een ononderbroken samādhi. Of hij zich nu bezighoudt met allerlei activiteiten of geïsoleerd leeft in een woud, in verlichting is geen verschil. De geest die vrij is van conditionering blijft onbesmet, ook als hij in actie is. De non-activiteit van de geest staat bekend als rust (samādhāna); het is totale vrijheid, het is gelukzaligheid.

Het verschil tussen een contemplatie of afwezigheid van contemplatie is, of er wel of geen gedachteactiviteiten zijn in de geest. Maak de geest dus vrij van conditionering. De ongeconditioneerde geest is standvastig en dat op zich is al meditatie, vrijheid en eeuwige vrede. De geconditioneerde geest is een bron van ellende. De ongeconditioneerde geest is een niet-doener en reikt naar de hoogste staat van verlichting. Werk er daarom aan alle mentale neigingen te verwijderen. Vrij zijn van ellende, angst en begeerte en het Zelf rustend in zichzelf dat staat bekend als contemplatie of samādhi, waarin alle wensen en hoop omtrent wereldse zaken zijn opgelost.

Geef alle valse identificatie van het Zelf met wereldse zaken op en leef dan waar je wilt in een huis of een grot. Voor de huisvader die een kalme geest heeft, is zijn eigen huis als het woud. Als de geest in rust is en er geen egogevoel is, kunnen zelfs rumoerige steden een leegte zijn. Anderzijds zijn wouden als steden voor een hart dat vol verlangens en ander kwaad is. De afleidingen van de geest lossen op in diepe slaap; door verlichting wordt verlichting bereikt. Doe wat je wilt.

12 juli [V.57] Verwerping van dualiteit

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, het oneindige bewustzijn wordt zich bewust van de scherpte van een pepertje; daardoor rijst het ego op met alle differentiatie in tijd en ruimte. Het oneindige bewustzijn wordt zich gewaar van de smaak van zout en daardoor ontstaat het ego met alle verscheidenheid die lijkt te bestaan in tijd en ruimte. Het oneindige bewustzijn wordt zich gewaar van het zoet in suiker en daardoor ontstaat het gewaar zijn van het bijzondere kenmerk van suikerriet. Eveneens wordt het oneindige bewustzijn, dat het alomtegenwoordige wezen is, zich gewaar van de aard van steen, een berg, een boom, water en ruimte en zo ontstaat zelfbewustzijn of individualiteit.

Zo lijkt de natuurlijke combinatie van atomen en moleculen (die doordrongen zijn van bewustzijn) als een scheidingswand te functioneren en zo ontstaat het onderscheid tussen 'ik' en 'jij', enz. en die lijken dan te bestaan buiten het bewustzijn als zelfstandige objecten. In feite zijn dit slechts weerspiegelingen in bewustzijn, dat zich daarvan gewaar wordt in zichzelf en er een schijnbare identiteit aan verleent. Bewustzijn proeft zichzelf; het gewaarzijn daarvan is niet anders dan bewustzijn en dat schijnt het ego te doen ontstaan e.d. en niets anders. Het kristal van dit oneindige bewustzijn reflecteert zijn eigen licht van bewustzijn dat aanwezig is in alle combinaties van atomen; en die verwerven dan een schijnbaar zelfbewustzijn en denken als 'ik ben' enz.

In werkelijkheid is er geen relatie tussen object en subject omdat het innerlijke gewaar zijn in al deze combinaties niet verschilt van het oneindige bewustzijn: dus bestaat er geen ander, het winnen van de ander of het veranderen van de ander. O Rāma, alles wat ik hierover heb gezegd is slechts een spel van woorden om je begrip te verruimen; er is niet zoiets als 'ik' of de 'wereld' (de combinaties van atoomdeeltjes enz.). Er is noch geest, noch een object van kennis, noch een wereldillusie. Zoals water zich voor kan doen als draaikolk met een eigen natuur, lijkt bewustzijn het 'ik' uit zichzelf voort te brengen. Maar bewustzijn is slechts bewustzijn, of het zichzelf nu ziet als heer Śiva of als een kleine jīva.

Al deze verscheidenheid in 'ik', 'jij' enz. en de materiële dingen verschijnen om de onwetende tevreden te stellen. Wat de onwetende zich ook in het oneindige bewustzijn verbeeldt, dat alleen ziet hij! In het licht van gewaar zijn wordt leven gezien als bewustzijn; wanneer het beschouwd wordt als leven, lijkt leven niet meer te zijn dan leven! In werkelijkheid is er geen essentieel verschil tussen leven en bewustzijn. Op dezelfde wijze is er geen reëel en essentieel verschil tussen het individuele (jīva) en het kosmische wezen (Śiva). Weet dat dit alles ondeelbaar en onverdeeld oneindig bewustzijn is.

13 juli [V.58, 59] Het verhaal van Suraghu

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, in verband hiermee raad ik je aan naar de volgende interessante legende te luisteren.

In de Himalaya is een berg Kailāsa genaamd. Aan de voet van die berg leefde eens een bergstam de Hemajāṭa's (geelharigen). Suraghu was hun koning. Hij speelde zijn rol als koning, begenadigde hen die dat verdienden of strafte als dat nodig was. Door al dit gedoe raakte zijn spirituele leven ondergesneeuwd.

Op een dag bezocht de wijze Māṇḍavya de koning. Suraghu verwelkomde de wijze, boog voor hem, betoonde hem eer en vroeg: "Heer, ik ben doodsbang dat het straffen en belonen zich tegen me zal keren. Help mij alstublieft alles met gelijke blik te kunnen beschouwen en red mij van vooroordeel en partijdigheid."

Māṇḍavya zei:

Alle zwakheid in de geest komt ten einde door inspanning, gebaseerd op wijsheid die ontstaat in iemand die stevig gevestigd is in zelfkennis. De verwarring in de geest raakt U kwijt door de natuur van het Zelf te onderzoeken. Wanneer U zelfkennis hebt verworven en het bewustzijn zich heeft verruimd, zal de geest niet langer in de beerput van deze wereld terechtkomen. Pas wanneer alles is opgegeven, verwerft men zelfkennis; als alle ideeën opgegeven zijn, pas dan blijft het Zelf over. Dit is waar, zelfs tijdens het leven in deze wereld; je krijgt niet wat je wilt totdat de hindernis, die dat tegenhoudt, verwijderd is. Met betrekking tot zelfkennis geldt dat nog meer.

Toen de wijze Māṇḍavya vertrokken was, overwoog Suraghu het volgende:

Wat is het dat bekend staat als 'ik'? Ik ben niet de berg en de berg is niet van mij. Ik ben niet de bergstam noch is de bergstam van mij. Dit wordt mijn koninkrijk genoemd, maar dat idee verwerp ik. Dan blijft de hoofdstad over en ik ben ook die stad niet, noch is die stad van mij. Ook dat idee verwerp ik. Ook de ideeën over familierelaties – vrouw, zonen enz. verwerp ik.

Laat mij dit lichaam onderzoeken. Ik ben niet de ziellose substanties als vlees en botten, noch ben ik het bloed of de organen van handeling. Ik ben niet de geest, die de wortel is van deze onwetendheid, de cirkelgang van dood en geboorte. Ik ben niet het onderscheidingsvermogen noch het ego.

Wat blijft er nu over? Wat overblijft is de bewuste jīva, die dit alles waarneemt, maar verward is in relaties tussen subject en object. Dat wat het object van kennis en begrip is, is niet het Zelf. Dus geef ik het object of dat wat kenbaar is, op. Wat dan overblijft is het zuivere bewustzijn dat vrij is van iedere twijfel. Ik ben het oneindige Zelf.

14 juli [V.60, 61] Suraghu's bevrijding

Vāsiṣṭha vervolgde:

Door dit onderzoek bereikte Suraghu de hoogste staat van bewustzijn. Hij voelde zich nooit meer ellendig; maar vanaf dat moment verrichtte hij zijn werk met een evenwichtige geest. Hij was zonder schroom en angst middenin de rechtvaardige en onrechtvaardige daden van zijn onderdanen, zoals een rots in de zee die onaangedaan blijft door de golven die ermee spelen en tegen aan bonken. Hij leefde in gelijkmoedigheid en innerlijke kalmte, ongevoelig bij voor- en tegenspoed. Hij besepte dat dit alles in alle diversiteit slechts een manifestatie in bewustzijn is. Hij was in vrede zowel bij pijn als plezier doordat hij de volheid van begrip had bereikt.

Aldus regeerde hij lange tijd in deze wereld en verliet daarna zijn lichaam op een zelf-verkozen moment. Hij bereikte eenheid in oneindig bewustzijn. O Rāma, leef je leven op die manier en regeer de wereld met een verlichte geest.

Rāma vroeg:

O wijze meester, de geest is zo onvast. Hoe kan men de staat van volmaakte gelijkmoedigheid bereiken?

Vāsiṣṭha antwoordde:

O Rāma, er was een belangrijk gesprek over dit onderwerp tussen koning Suraghu en de wijze Parigha. Luister ernaar.

Er was een koning in Perzië, Parigha genaamd. Hij was een goede vriend van koning Suraghu. Eens was er een grote hongersnood in het koninkrijk van koning Parigha. Bedroefd omdat zijn volk zo leed en ziende dat zijn pogingen om zijn volk te helpen op niets uitliepen, ging koning Parigha zonder dat zijn volk het wist naar het woud om daar boete te doen. Hij leefde van gedroogde bladeren en kreeg de naam Parnāda. Na duizend jaar boetedoening en contemplatie bereikte hij zelfkennis. Daarna doolde hij onbekommerd rond in de drie werelden.

Op een dag ontmoette hij koning Suraghu, die hij al eerder ontmoet had. De twee verlichte koningen betoonden elkaar eer. Daarna vroeg Parigha aan Suraghu: "Evenals U zelfkennis bereikte door de instructies van de wijze Māṇḍavya, bereikte ik het door de genade van de Heer na boetedoening. Vertelt U mij alstublieft. Is uw geest nu volkomen in rust? Leven uw onderdanen in vrede en voorspoed? Bent U volledig onthecht?"

Suraghu antwoordde:

Wie kan het spoor van de goddelijke wil waarlijk begrijpen? U en ik hebben steeds op grote afstand van elkaar geleefd, maar nu zijn we samen gebracht. Wat is er niet voor het goddelijke mogelijk? We zijn waarlijk gezegend met uw bezoek. Door uw aanwezigheid in ons midden overstijgen we al onze zonden en gebreken en voel ik dat U al ons geluk vertegenwoordigt. Het gezelschap van goede en heilige mensen is inderdaad gelijk aan de hoogste staat van bevrijding.

15 juli [V.62, 63] Over absolute stilte of samādhi

Parigha vroeg:

O koning, alle handelingen die gedaan worden door iemand die stevig gevestigd is in gelijkmoedigheid, zijn vol vreugde, maar de handelingen die door anderen gedaan worden, zijn dat niet. Bent u gevestigd in die staat van opperste vrede waar geen gedachten en ideeën in de geest oprijzen zijn en die samādhi genoemd wordt?

Suraghu antwoordde:

O heilige heer, zeg mij waarom slechts de staat van de geest die vrij is van ideeën en gedachten samādhi genoemd wordt? Als iemand een kenner van waarheid is, verliest zijn geest, of hij nu in actie is of in contemplatie, ooit de staat van samādhi? Nee. De verlichten zijn altijd in samādhi, ook al begeven ze zich in de wereld. Anderzijds zal degene met een onrustige geest geen samādhi ervaren door in de lotushouding te gaan zitten.

Heer, kennis van de waarheid is het vuur dat alle hoop en wensen verbrandt alsof het droge grassprietten zijn. Dat staat bekend met het woord samādhi en niet als simpel stil blijven! De staat van samādhi wordt gekend als eeuwige vrede, een duidelijk beeld hebben van dat wat is, egoloosheid, niet onderworpen zijn aan de paren van tegenstelling, vreesloosheid en niets willen verwerven of verwerpen. Op het moment dat zelfkennis daagt, wordt samādhi een permanente staat in de wijze. Hij verliest het niet, noch wordt het verstoord, zelfs niet voor een ogenblik. Zoals tijd niet vergeet om verder te gaan, vergeet de man met zelfkennis het Zelf niet. Zoals materie materie blijft, blijft de wijze met zelfkennis een wijze met zelfkennis.

Ik blijf dus altijd waakzaam, zuiver, in vrede met mijzelf en in samādhi. Hoe kan dat anders zijn? Hoe kan er iets anders zijn dan het Zelf? Wanneer altijd en op alle manieren het Zelf alles in alles is, hoe kan er dan een andere staat zijn dan samādhi? En wat kan samādhi genoemd worden?"

Parigha zei:

O koning, U heeft zeker de staat van totale verlichting bereikt. U straalt van gelukzaligheid, in vrede, zoet en zuiver. Er is geen ego, begeerte of afkeer in u.

Suraghu vervolgde:

O wijze, er is inderdaad niets wat waard is om te wensen of te verwerpen. Zolang deze dingen gezien worden als objecten zijn ze niets anders dan concepten, ervaringen en ideeën. Wanneer niets het waard is om te verwerven, is er ook niets te verwerpen. Goed en kwaad, groot en klein, waardevol en waardeloos zijn alle gebaseerd op het idee wenselijkheid. Wanneer wenselijkheid geen betekenis heeft, komt er niets anders op. Er is geen enkele werkelijkheid in dat wat er in deze wereld gezien wordt – de bergen, de oceanen, de wouden, mannen en vrouwen en alle dingen – dus hoeft je er ook niet naar te verlangen. Wanneer er geen verlangen is, is er de hoogste vrede in het hart.

16 juli [V.64-66] Het verhaal van Bhāsa en Vilāsa

Vāsiṣṭha vervolgde:

Na aldus de illusoire natuur van de wereldverschijning overwogen te hebben en na een eerbetoon aan elkaar, wijdden Saraghu en Parigha zich weer aan hun plichten. O Rāma, blijf stevig gevestigd in deze wijsheid en verwijder het onzuivere egogevoel uit het hart. Dan blijf je onthecht en zuiver ook al begeef je je in tal van activiteiten, zoals de ogen van de vis niet aangetast worden door zeewater. Geschriften en dagen die in je hart ware onthechting en zelfkennis bevorderen – alleen dat zijn je vrienden.

Er is een enorme berg zo hoog als de drie werelden samen. Daar is de hut van de wijze Atri. Hier wonen twee wijzen Bṛhaspati en Śukra, die beiden een zoon hadden, respectievelijk Vilāsa en Bhāsa geheten.

Toen de tijd verstreek verlieten de wijzen Bṛhaspati en Śukra deze wereld. Door verdriet overmand verrichtten de jonge mannen de vereiste begrafenisriten. Door het verlies van hun vaders waren ze niet geïnteresseerd in goederen, rijkdom e.d. en beiden gingen het woud in, ieder in een andere richting om het leven van een nomade te leiden. Na lange tijd ontmoetten zij elkaar weer.

Vilāsa zei tot zijn vriend Bhāsa: Wat heerlijk om je weer te zien, geliefde vriend. Vertel me eens wat je gedaan hebt sinds we uit elkaar gegaan zijn. Hebben je boetedoeningen vrucht gedragen? Heeft je geest zich kunnen bevrijden van alle wereldse zaken? Heb je zelfkennis bereikt? Zeg me, ben je gelukkig en tevreden?

Bhāsa antwoordde:

Ik ben zo blij je weer te zien, zeer geliefde vriend en broeder. Maar hoe kunnen we zwervend in deze wereld ooit gelukkig en tevreden zijn, tenzij we de hoogste wijsheid bereikt hebben en verlost zijn van allerlei perverse gedachten? Hoe kunnen we tevreden en gelukkig zijn zolang we niet de oceaan van dood en geboorte zijn overgestoken? En hoe kunnen we tevreden en gelukkig zijn zolang hoop en begeerte niet volkomen vernietigd zijn?

Tot we zelfkennis bereikt hebben, zullen we steeds terugkeren naar de cirkelgang van dood en geboorte, de kindertijd, de jeugd, volwassenheid, ouderdom en dood; keer op keer begeven we onszelf weer in dezelfde doelloze handelingen en ervaringen. Begeerte vernietigt wijsheid. Het leven ebt snel weg, terwijl we onszelf verliezen in zintuiglijk plezier. Het is een raadsel hoe en waarom dit lichaam, dat een uitstekend voertuig is om zelfkennis te verwerven, steeds weer voor het slijk der aarde kiest! In een oogwenk kan deze kleine rimpeling die geest wordt genoemd enorme proporties krijgen. Men voelt zich ellendig en schrijft alle verdriet en lijden gek genoeg aan het Zelf toe, dat er niet eens door geraakt wordt en wordt ellendig.

Terwijl ze zo met elkaar spraken en de natuur van de wereld onderzochten, bereikten ze spoedig de hoogste wijsheid.

17 juli [V.67] Zelfkennis en handeling

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, slechts zelfkennis kan gehechtheid opheffen en de oceaan van illusie doen oversteken. Voor de verlichte is deze oceaan vol verdriet slechts een kleine poel. Hij beziet het lichaam zoals een toeschouwer naar een verre menigte kijkt. Hij is daarom ook niet aangedaan door de pijn waaraan het lichaam onderhevig is. Het bestaan van het lichaam vermindert de alomtegenwoordigheid van het Zelf net zo min als de golven het volume van de oceaan verminderen.

Wat is de relatie van een zwaan, een steen of een stuk hout met het water dat hen omringt? Zo heeft ook het hoogste Zelf geen enkele relatie met de wereldverschuiving. Een boom die valt lijkt golven in het water te veroorzaken. Vergelijkbaar is de ervaring door het Zelf van plezier en pijn die zich in het lichaam voordoen. Zoals het bos gereflecteerd wordt in het nabije water, wordt het lichaam gereflecteerd in het Zelf. Maar zoals een steen die in het water valt het water niet verwondt en het water de steen niet verwondt, is er geen pijn of verwonding als het lichaam in contact komt met andere materiële substanties als vrouw, kinderen of stoffelijke voorwerpen.

De reflectie van een voorwerp in de spiegel kan noch als werkelijk noch als onwerkelijk beschouwd worden; het is niet te beschrijven. Zo is het lichaam dat gereflecteerd wordt in het Zelf noch waar noch onwaar, maar is niet te beschrijven. De onwetende neemt alles wat hij ziet in deze wereld voor waar aan, de wijze echter niet. Zoals een stuk hout en het water waarin het gereflecteerd wordt, geen ware relatie hebben, zo hebben het Zelf en het lichaam geen echte relatie. Sterker nog, in feite is er geen dualiteit waarin zo'n relatie zou kunnen bestaan. Er is slechts één ongedeeld bewustzijn zonder indeling in object en subject. Hierin wordt verscheidenheid verbeeld, en dat wat in werkelijkheid door zorgen niet geraakt wordt gelooft dat het ellendig is, net zoals iemand denkt dat hij een spook ziet en dan inderdaad een spook ziet! Door gedachtekracht lijkt deze ingebeeldde relatie werkelijk te bestaan. Het Zelf wordt nooit aangetast door pijn en plezier; maar doordat het denkt dat het het lichaam is, ondergaat het de ervaringen van het lichaam. De onthechting van deze onwetendheid is bevrijding.

Zij die deze valse identificatie of gehechtheid overwinnen zijn direct vrij van ellende. Deze conditionering is het zaad van ouderdom, dood en misleiding; wanneer dit verdwijnt, overstijgt men de misleiding. De geconditioneerde geest creëert binding, zelfs in asceten; de vrije geest is zuiver, zelfs in de huisvader. De geest die geconditioneerd is, is gebonden; bevrijding betekent vrij zijn van conditionering (innerlijk contact, gehechtheid of identificatie). Dit innerlijke contact alleen, dat een fictieve scheiding vooronderstelt, is de oorzaak van binding of bevrijding. Een handeling uitgevoerd door een ongeconditioneerde geest is geen handeling; de geconditioneerde geest handelt, zelfs als hij uiterlijk zich daarvan lijkt te onthouden. Handelen of niet-handelen is iets van de geest, het lichaam doet in feite niets. Daarom moet men deze valse innerlijke verdeeldheid resoluut opgeven.

18 juli [V.68] Onderzoek naar éénwording

Rāma vroeg: Wat is conditionering, O Heer, en hoe veroorzaakt het gebondenheid en wat is bevrijding en hoe wordt het bereikt?

Vāsiṣṭha vervolgde:

Overtuigd zijn van de werkelijkheid van het lichaam in iemand die het onderscheid tussen het lichaam en het Zelf niet meer kent, kan conditionering genoemd worden. Hij die gelooft dat het oneindige Zelf beperkt is en daarom plezier zoekt, raakt gebonden. Hij die onderzoekt, "Dit alles is inderdaad het Zelf; wat wens ik en wat zal ik opgeven?" is gevestigd in de ongeconditioneerde staat van bevrijding. Hij die weet "Ik ben niet, noch is er een ander" of, "Laat dit zijn of niet zijn" en geen plezier zoekt, is bevrijd. Hij is noch verslaafd aan niet-handelen noch raakt hij verloren in de resultaten van handeling. Hij verliest zich noch in uitzinnigheid noch in depressiviteit. Hij draagt de vruchten van zijn handelen op d.m.v. de geest (en niet door handeling!). Door het afzien van conditionering wordt men vrij van binding en vergaart men het hoogste goed. Conditionering is de oorzaak van alle ellende.

Conditionering kan geïllustreerd worden met de volgende voorbeelden:

1. De ezel wordt door het touw geleid van de baas en angstig draagt hij een last.
2. De boom, geworteld in de aarde verdraagt hitte, kou, wind en regen.
3. De worm, opgerold in een holletje in de aarde, wacht zijn tijd af.
4. De hongerige vogel zit op de tak van een boom, bang voor de vijand.
5. Het tamme hert, vredig grazend in het veld, valt ten prooi aan het schot van de jager.
6. Talloze mensen worden steeds opnieuw geboren als worm of insect.
7. De ontelbare wezens die komen en gaan in deze schepping als de golven van de oceaan.
8. De zwakke menselijke wezens die, niet in staat ook maar een beweging te maken, steeds weer sterven.
9. De struiken en het onkruid die gevoed worden door de aarde en op de aarde groeien.
10. Deze wereldillusie die is als een rivier die in zijn stroom ontelbaar lijden en verdriet meevoert.

Al deze voorbeelden geven uitdrukking aan conditionering.

Conditionering (of verbindingen in de geest, gehechtheid en zelfbeperking) heeft twee kanten: de liefdevolle en de steriele of onvruchtbare vorm. De steriele of onvruchtbare conditionering zien we overal in dwazen, de liefdevolle in hen die de waarheid kennen. De conditionering in de geest van hen die geen zelfkennis hebben, veroorzaakt door gehechtheid aan het lichaam en die leidt tot gebondenheid aan de cirkelgang van dood en geboorte, is onvruchtbaar en steriel. De andere vorm van conditionering tref je aan in liefdevolle wezens die zichzelf kennen en rijst op door realisatie van ware wijsheid. Daardoor zijn ze in staat dood en geboorte te vermijden.

Noot: De aanbiddelijke wezens herkennen 'natuurlijke' beperkingen; de ogen en oren bijvoorbeeld hebben beperkingen. De dwaas echter identificeert zich met het lichaam en beschouwt het oneindige Zelf als gelijk aan het lichaam. Het woord 'saṃsakti' uit de tekst wordt meestal vertaald met 'gehechtheid'. Gehechtheid bevat echter scheiding en dualiteit wat een beperking is van het oneindige en conditionering van het ongeconditioneerde.

19 juli [V.68] Het mysterie van de schepping: conditionering

Vāsiṣṭha vervolgde:

De godheid, die de schelp, de discus e.d. in zijn handen houdt, beschermt de drie werelden door 'liefdevolle conditionering'. Het is dankzij eenzelfde conditionering dat de zon schijnt en dat het kosmische lichaam van de Schepper deze ontzaglijke schepping blijft besturen. Zo ook straalt door deze vorm van conditionering Heer Śiva als godheid. De goden die deze wereld in stand houden en op verschillende manieren functioneren, zijn met hun kwaliteiten uitgerust door deze liefdevolle conditionering of zelfbeperking.

Aan de andere kant valt de geest ten prooi aan het verlangen naar plezier door te geloven dat die ervaring fantastisch is. Dit wordt veroorzaakt door de onvruchtbare conditionering.

Zelfs het functioneren van de kosmische elementen komt door conditionering. En het is hierdoor dat de goden in de hemel, de mensen op aarde en de demonen in de onderwereld bestaan en ten onder gaan als golven in de oceaan. Zoals in de oceaan de grote vissen de kleine eten, voeden al deze ontelbare wezens elkaar en dolen hulpeloos rond in de ruimte door hun conditionering. Ook de sterren aan het firmament bewegen in hun eigen baan door conditionering. Stijgend, dalend, helder, donker (met verschillende vlekken en defecten) gaat de maan steeds rond de aarde zonder verstoten te worden. Dit alles door conditionering.

O Rāma, kijk naar dit mysterie Schepping, door wie of wat ook tot bestaan gebracht in antwoord op de mentale concepten van wezens. Dit universum is tevoorschijn getoverd in een lege ruimte, louter door mentale conditionering of gedachtekracht. Het is er niet werkelijk. En in dit universum knaagt het najagen van plezier aan de vitaliteit van alle wezens die gehecht zijn aan de wereld, het lichaam e.d. Deze wezens zijn net zo min te tellen als de zandkorrels aan het strand. De Schepper van dit universum heeft dit alles als het ware geschapen als antwoord op de conditionering van deze ontelbare wezens. Deze wezens zijn inderdaad uitstekende brandstof voor het hellevuur op aarde. Weet dat alle lijden in deze wereld is bedoeld voor die wezens. Zoals rivieren naar de oceaan stromen, vloeit lijden naar diegenen, die mentaal geconditioneerd zijn. Deze hele schepping is doordrenkt met onwetendheid. Als men echter dit verlangen naar plezier opgeeft, wordt de mentale conditionering vanzelf minder. Mentale conditionering of gehechtheid aan het eindige en het vergankelijke veroorzaakt brandende pijn, O Rāma, maar de zoektocht naar het oneindige of devotie voor het oneindige is de magische genezing van die brandende pijn. De geest die onaangedaan is door wat dan ook, die gevestigd is in de vrede van oneindigheid, leidt naar vreugde. Degene die geworteld is in zelfkennis is hier en nu bevrijd.

Noot: In dit hoofdstuk is de werkelijke betekenis van 'conditionering' uitgelegd, ofschoon het gebruikte woord (saṃsaṅgam) ook vertaald kan worden als 'verbinding of 'gehechtheid'. Het is 'identificatie' of 'conditionering' wat werkelijk bedoeld wordt.

20 juli [V.69-71] De weg naar stilte

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, altijd handelend passend aan de situatie moet de geest niet gebonden raken aan de activiteit, de gedachten of het object. Noch zou hij gebonden moeten raken aan wat boven in de hemel is of wat beneden of rondom is. Hij zou niet gebonden moeten zijn aan uiterlijke relaties, de natuurlijke beweging van de innerlijke zintuigen of de aan levenskracht. De geest zou zich niet in het hoofd moeten bevinden, boven het gehemelte tussen de wenkbrauwen, in het puntje van de neus, of in de mond of de ogen. Hij zou niet moeten rusten in de duisternis of het licht en zelfs niet in de holte van het hart. De staten van waken, droom en slaap moeten hem niet binden en zelfs de wijde, zuivere ruimte zou zijn huis niet moeten zijn. Niet gehecht aan het spectrum der kleuren, aan beweging of stilstand, aan begin, midden, eind of waar ook, zou de geest niet moeten rusten noch veraf noch dichtbij, noch voor ons, noch in de dingen om ons heen noch in het Zelf. Zintuiglijke ervaringen, de misleide staat van geluk, concepten en waarnemingen zouden geen vat moeten hebben op de geest.

De geest zou moeten rusten in zuiver bewustzijn, als zuiver bewustzijn met slechts een kleine naar buiten gerichte gedachtebewegingen, alsof hij zich gewaar is van de ijdelheid der dingen in deze wereld. Wanneer alle gehechtheden zo afgeschud zijn, wordt de jīva, een niet-jīva.

Die staat waarin de geest bevrijd is van zijn karakteristieke beweging van gedachten en waarin slechts vrede is, staat bekend als: 'diepe slaap in waken'. Wanneer die staat van 'diepe slaap in waakzaamheid' gerijpt is, wordt dit 'turīya' of de vierde staat genoemd. Stevig gevestigd in die staat, ervaart de wijze het universum als een kosmisch speelterrein en het leven als een kosmische dans. De staat die daar bovenuit gaat (van hen die lichaamsbewustzijn hebben overstegen) is niet met woorden te beschrijven. Dat is 'de staat boven turīya', O Rāma, streef daar naar.

Waarlijk, de oorzaak van deze wereldverschijning is onwetendheid of ongeïnteresseerdheid in de natuur van de werkelijkheid. Zoals een lamp onmiddellijk de duisternis verdrijft, verdrijft het licht van zelfkennis onmiddellijk het duister van onwetendheid. Daarom moeten we dat wat jīva of geest of psyche genoemd wordt, onderzoeken. Het hoogste Zelf, dat alleen de waarheid is, bevindt zich precies tussen het inerte en intelligente in: dat alleen schept verscheidenheid en wordt gekend onder al deze verschillende namen.

Zoals een kindermeid de baby van de ene plaats naar een andere brengt om hem af te leiden, leidt de mentale conditionering (of de psychische gewoonten of neigingen) de jīva van hot naar her. Gevangen in deze mentale conditionering, gaat de jīva door steeds andere geboorten in verschillende gedaanten en ondergaat ondraaglijk lijden.

Toen Vāsiṣṭha dit gezegd had was er weer een dag ten einde en de bijeenkomst ging uiteen voor de avondgebeden.

21 juli [V.72-74] Ik ben dit alles, of niets van dit alles

Vāsiṣṭha vervolgde:

Het Zelf dat vanwege onwetendheid zichzelf beperkt tot de denkende geest, wordt als het ware besmet door de wereldse objecten; maar ditzelfde Zelf verwerpt deze onwetende misleiding wanneer het ontwaakt is voor zijn ware natuur en zelfkennis verwerft. Dan bezielt de geest het lichaam als van grote hoogte, herkent het als een verzameling elementen, overstijgt het lichaamsbewustzijn en wordt verlicht.

Alles wat is, is slechts de uitbreiding van de relatie tussen het zuivere ervaren en zijn ervaring. Die ervaring is waarlijk de vreugde van genade van het Zelf. Het is het ware ervaren van zichzelf. Het staat bekend als de absolute Brahman. Die vreugde die ontstaat in het contact van dit zuivere ervaren met de ervaring is het hoogste; voor de onwetende is het werelddes en voor de wijze is het bevrijding. Dit zuivere ervaren is in zichzelf het oneindige Zelf; wanneer het gericht is op iets, is er gebondenheid, maar wanneer het vrij is, is het bevrijding. Wanneer dit ervaren vrij is van verval of nieuwsgierigheid, is het bevrijding. Wanneer zo'n ervaren vrij is van zelfs de object-subject relatie, houdt de wereldverschijning helemaal op. Dan ontstaat 'turīyabewustzijn' of 'diepe slaap in waken'.

O Rāma, door de volgende innerlijke houding zul je goddelijk inzicht verwerven en stevig gevestigd blijven in zelfkennis: "Ik ben ruimte. Ik ben de zon. Ik ben boven, beneden, voor en achter. Ik ben de goden. Ik ben de demonen. Ik ben alle wezens. Ik ben duisternis. Ik ben de aarde, de oceanen enz. Ik ben het stof, de wind, het vuur en deze hele wereld. Ik ben alomtegenwoordig. Hoe kan er iets anders zijn dan mijzelf?" Door deze houding aan te nemen stijgt je uit boven vreugde en verdriet.

De volgende houdingen zijn beide bevorderlijk voor bevrijding. De ene is: 'Ik ben het extreem subtiële, transcendente Zelf' en de andere is: 'Ik ben alles en iedereen'. Er is een andere houding met betrekking tot 'Ik' en dat is 'ik ben dit lichaam'. Dat idee is de bron van eindeloos lijden. Verwerp deze houdingen alle drie, O Rāma, en blijf als zuiver bewustzijn.

Verwerp de beide valse concepten van gehechtheid en bevrijding en leef hier een verlicht leven. Er is geen bevrijding in de hemel noch op aarde noch in de onderwereld: bevrijding is slechts een synoniem voor zuivere geest, juiste zelfkennis en een waarlijk ontwaakte staat.

Wat de denkende geest en het ego betreft – als de een ophoudt, houdt de andere ook op. In plaats van het idee gehechtheid en bevrijding te behouden, bevrijd jezelf van alle begeerte en breng door wijsheid en gelijkmoedigheid de geest tot rust. Als zelfs maar de wens 'Laat ik bevrijd zijn' in je oprijst, zet dit het denken weer in gang en de geest die er andere ideeën op na houdt, schept een lichaam. Er ontstaan dan namelijk weer andere ideeën zoals 'ik doe dit', 'ik vind dit fijn' en 'ik weet dit'. Al deze concepten zijn onwerkelijk, zoals een luchtspiegeling in de woestijn.

22 juli [V.74, 75] Over gehechtheid en bevrijding

Vāsiṣṭha vervolgte:

Degene die geen verwachtingen heeft beschouwt de wereld als de afdruk van de poot van een kalf, de hoogste berg als een boomstronk, ruimte als een klein doosje en de drie werelden als een grasspriet. De kenner van de waarheid beschouwt zelfs de mooiste vrouw als een geschilderd portret; dat is de waarheid, want ze zijn allebei gemaakt van dezelfde substanties (aarde, water enz.).

Wanneer de waarheid aldus gezien is, rijst er geen wens op in het hart om iets te bezitten. Evenals een vrouw, die een geliefde heeft, haar werk doet met haar hart vervuld van die geliefde, zo functioneert de verlichte wijze ook in deze wereld terwijl zijn bewustzijn stevig gevestigd is in de waarheid. In beide voorbeelden is het onmogelijk voor wie dan ook dit gedrag te veranderen; de vrouw zal de geliefde niet vergeten en de wijze de waarheid niet.

O Rāma, er zijn veel van deze verlichte wezens in dit universum. Sommige zijn wijzen, andere koningen, weer andere schijnen als sterren of planeten, andere zijn goden en weer andere demonen. O Rāma, er bestaan zelfs verlichte wezens bij de wormen en insecten en er zijn domme dwazen onder de goden. Het Zelf is in alles; het bestaat als het Al overal en altijd en op alle mogelijke manieren. Alleen het Zelf is de Heer en alle godheden. Er is leegte (ruimte) in substanties en substantie in leegte of ruimte. Wat ongeschikt is, blijkt na onderzoek geschikt. mensen zijn rechtvaardig omdat zij bang zijn voor de gevolgen van zonden. Zelfs wat niet is, leidt naar wat is – de contemplatie op ruimte of leegte leidt naar het bereiken van de hoogste waarheid! Wat niet is, komt tot bestaan door tijd en ruimte en dat wat sterk en krachtig lijkt, vernietigt zichzelf. O Rāma, houd zo de waarheid in je gewaar zijn en verwerp dan vreugde en verdriet, smart en gehechtheid. Het onware lijkt waar en het ware lijkt onwaar. Geef daarom iedere vorm van hoop of gebrek aan hoop op en blijf in gelijkmoedigheid.

O Rāma, in deze wereld is bevrijding overal en altijd beschikbaar. Ontelbare wezens hebben in deze wereld zelfkennis en bevrijding bereikt, zoals koning Janaka. Bereik dus hier en nu bevrijding! Het bereiken van innerlijke vrede door volledige onthechting staat bekend als bevrijding; dit is mogelijk of je nu een lichaam hebt of niet. Degene die bevrijd is van iedere gehechtheid, is vrij.

Het is wijs en intelligent zich in te spannen om deze vrijheid te bereiken; wie zich niet inspant kan zelfs niet over de pootafdruk van een kalf springen. Dus, O Rāma, neem je toevlucht tot spiritueel heldendom, verricht de juiste inspanning en door het juiste zelf-onderzoek en streef er naar volmaakte zelfkennis te bereiken. Voor degene die zo werkt, is het hele universum de afdruk van de poot van een kalf.

23 juli [V.76-77] Over het gedrag van de wijze

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, al deze werelden verschijnen in Brahman, het Absolute, maar worden gezien als onafhankelijke substantiële werkelijkheid door onwetendheid en domheid. Wanneer wijsheid daagt, verdwijnt die dwaling. Een verkeerde waarneming maakt dat dit alles 'de wereld' lijkt te zijn; juiste waarneming doet deze dwaling teniet. Deze dwaling, O Rāma, verdwijnt pas door juiste inspanning met een juiste innerlijke houding en wijsheid. Wee degene, die weet dat de mogelijkheid deze illusie te overstijgen bestaat en toch vasthoudt aan de wereldillusie. O Rāma, je bent gezegend omdat de juiste houding voor zelfonderzoek al is gevestigd in je hart. Wanneer de waarheid gerealiseerd wordt door grondig onderzoek nemen kracht, intelligentie en straling toe.

De wijze die de waarheid gerealiseerd heeft en op ieder moment bevrijd is van de valse voorstelling, bekijkt de wereld alsof hij in diepe slaap is, zonder enige begeerte. Hij neemt zijn innerlijke intelligentie, zelfs niet de dingen en ervaringen in zich op die ongewild tot hem komen, want hij is stevig gevestigd in zichzelf. Hij heeft geen toekomstverwachtingen, gaat niet terug in het verleden en leeft zelfs niet in het heden en toch handelt hij. Hij is slapend wakker en wakend in slaap. Hij doet alles en toch doet hij niets. Van binnen heeft hij alles opgegeven, maar uiterlijk lijkt hij druk bezig. Hij verkeert steeds in een staat van evenwicht. Zijn handelingen zijn volkomen ongewild.

De wijze is volledig onthecht, toch lijkt zijn gedrag eerbiedig tot de eerbaren en hardvochtig tegen de hardvochtigen. Hij is als een kind onder de kinderen, oud onder de oude mensen, een held onder de helden, jong onder de jeugd en verdrietig met hen die verdriet hebben. Zijn zachte en zoete woorden zijn vol wijsheid. Hij heeft niets te winnen door nobele daden, tocj is hij nobel; hij verlangt niet naar plezier en laat zich daartoe ook niet verleiden. Hij zal zich niet hechten noch wenst hij bevrijding. De sluier van onwetendheid en dwaling is verdwenen door het vuur van wijsheid, zijn gevleugelde bewustzijn vliegt weg naar de vrijheid.

Hij is niet vergenoegd wanneer zijn inspanningen vrucht dragen noch bezorgd als dat niet gebeurt. Hij lijkt te geven en te nemen met het speelse van een kind. Het verbaast hem niet als de straling van de maan heet is en die van de zon koel. Wetend dat het Zelf, dat onbegrensd bewustzijn is, alles teweeg kan brengen, is hij niet verbaasd zelfs niet door wonderlijke fenomenen. Hij is niet bedeesd en heeft geen woede uitbarstingen.

Omdat hij weet dat alles en iedereen steeds weer geboren wordt en sterft, geeft hij niet toe aan vreugde of verdriet. Hij weet dat de wereld zich toont naar zijn eigen ideeën, zoals dingen zich tonen in dromen en slechts tijdelijk zijn. Daarom is er voor hem geen enkele reden om medelijden of vreugde te voelen. Wanneer alle concepten als vreugde en verdriet, wenselijk en onwenselijk er niet langer zijn, houdt iedere notie in de geest op. Dwaling rijst niet meer op, zoals er geen olie komt uit verbrand zaad.

24 juli [V.78] Over Yoga en het stoppen van conditionering

Vāsiṣṭha vervolgte: O Rāma, zoals een ronddraaiende toorts een illusoire cirkel vormt, is er een illusoire verschijning van de wereld, die ontstaat door trillingen in bewustzijn. Trilling en bewustzijn zijn onverbrekkelijk één zoals de sneeuw en het wit van sneeuw, de olie in sesamzaad, de geur van een bloem en de hitte van vuur. De beschrijving daarvan in verschillende categorieën is een vergissing. Geest en mentale conditionering zijn niet te scheiden en het stoppen van het een, stopt beiden.

O Rāma, er zijn twee manieren, waarop dit gestopt kan worden. De ene is door het volgen van de weg van yoga, wat het doen stoppen van de beweging van gedachten inhoudt. De andere is het volgen van de weg van kennis, wat een juiste kennis van de waarheid inhoudt.

In dit lichaam staat de energie (letterlijk: lucht) die door de energiekanalen (nāḍī, letterlijk ‘kanaal van beweging’, niet noodzakelijkerwijs een zenuw, hoewel het voor het gemak zo genoemd kan worde) loopt, bekend als prāṇa. Al naar gelang de diverse functies in het lichaam wordt het ook gekend als apāna etc. Deze prāṇa is onafscheidelijk verbonden met de geest. In feite wordt het bewustzijn, dat geneigd is tot denken, door de beweging van prāṇa denkende geest genoemd. Denkactiviteiten in de geest ontstaan door de beweging van prāṇa en de beweging van prāṇa ontstaat door denkactiviteiten in bewustzijn. Zij vormen dus een cirkel van wederzijdse afhankelijkheid, zoals de golven en stromingen in water.

De wijzen verklaren dat de geest zijn ontstaan dankt aan de beweging van prāṇa; en door de beheersing van de prāṇa wordt de geest tot rust gebracht. Wanneer de geest de gedachtebewegingen loslaat, houdt de wereldillusie op te bestaan. De beweging van prāṇa wordt beperkt op het moment dat alle hoop en wensen ten einde komen in het hart door de serieuze beoefening van de aanwijzingen in de geschriften en van de wijzen en door het cultiveren van onthechting in vorige levens of door het streven naar het beoefenen van contemplatie of meditatie en het bereiken van een niveau van devotie gericht op een enkele waarheid met een éénpuntig gerichte geest.

De beweging van prāṇa wordt ook tegengehouden door de ontspannen beoefening van ademen, in afzondering en zonder inspanning, of het herhalen van de heilige OM-klank terwijl de betekenis ervaren wordt, wanneer het bewustzijn de staat van diepe slaap bereikt. Het beoefenen van de uitademing, wanneer de prāṇa in de ruimte zwerft zonder de ledematen van het lichaam aan te raken en het beoefenen van de inademing, die leidt tot een vredige beweging van prāṇa en het beoefenen van het vasthouden van de adem en deze tot stilstand brengen gedurende lange tijd, dit alles leidt tot het stoppen van de beweging van prāṇa. Zo ook het sluiten van het achterste deel van het gehemelte met de punt van de tong als de prāṇa naar de kruin van het hoofd beweegt, het beoefenen van meditatie tot er geen gedachtebewegingen meer zijn, het bewustzijn standvastig gericht houden op een punt 30 cm. boven de neus, het binnengaan van de prāṇa in het voorhoofd door het gehemelte en de bovenste opening, het fixeren van de prāṇa tussen de wenkbrauwen, het plotseling stoppen van de gedachten of het stoppen van alle mentale conditionering door meditatie op de ruimte in het hartcentrum gedurende lange tijd, dit alles leidt tot het stoppen van de beweging van prāṇa.

25 juli [V.78-79] Over het hart

Rāma vroeg:

Wat bedoelt U met het hart waar U over spreekt?

Vāsiṣṭha vervolgde: O Rāma, er worden hier twee aspecten van het hart besproken; het ene is belangrijk, het andere kan genegeerd worden. Aan het fysieke hart in het lichaam hoeft niet veel aandacht geschonken te worden. Het hart dat bedoeld wordt, is van nature zuiver bewustzijn. Het is zowel binnen als buiten en het is noch binnen noch buiten. Dat is het hart dat het belangrijkste is. Alles wat zich in het universum bevindt, wordt erin gereflecteerd; het is de schatkamer waarin zich alle rijkdom bevindt. Alleen bewustzijn is het hart van alle wezens, niet de klomp vlees, die de mensen het hart noemen! Wanneer de geest dus bevrijd is van alle conditionering en gevestigd is in zuiver bewustzijn, wordt de beweging van prāṇa in bedwang gehouden.

Door ieder van deze methoden die door verschillende leraren onderwezen worden, kan de prāṇabeweging beheerst worden. Deze yogamethoden brengen het juiste resultaat als zij beoefend worden zonder geweld of dwang. Wanneer je die bepaalde toepassing trouw volgt en er geleidelijk aan onthechting ontstaat en wanneer de mentale conditionering ingedamd wordt, pluk je de vruchten van het onder controle brengen van de beweging van prāṇa.

Gedurende de oefening kun je als aandachtscentrum de plek tussen de wenkbrauwen, het gehemelte, de punt van de neus of de kruin van het hoofd (30 cm boven de neus) gebruiken, dan zal de prāṇa tot rust komen. Nogmaals als door standvastige beoefening de punt van de tong de huig kan raken, zal de beweging van prāṇa beheerst worden. Natuurlijk lijken al deze oefeningen verwarrend; maar door standvastige oefening bereik je juist het tegendeel van verwarring. Slechts door standvastige oefening kun je bevrijd worden van ellende en de genade van het Zelf ervaren. Beoefen daarom yoga. Wanneer door oefening de beweging van prāṇa beheerst wordt, blijft er slechts nirvāṇa of bevrijding over. Alles is in Dat; alles is van Dat; Dat is alles; Dat is overal. In Dat is er geen wereldillusie, noch is deze wereldillusie afkomstig van Dat, noch is de wereldillusie zoals Dat! Hij die stevig gevestigd is in Dat, is vrij terwijl hij leeft.

Hij wiens geest stevig gevestigd is in vrede door de beoefening van Yoga heeft een juist begrip van de waarheid. Het inzicht dat het hoogste Zelf zonder begin en einde is en de ontelbare objecten in feite het Zelf zijn en niets anders, is het juiste inzicht. De verkeerde voorstelling leidt tot wedergeboorte, door juist inzicht eindigt dit. In Dat bestaat geen relatie tussen subject en object (bijvoorbeeld de kenner en het kenbare), want het Zelf (bewustzijn) is de kenner, het kenbare en ook de kennis. De scheiding ontstaat door onwetendheid. Wanneer dit gezien wordt is er noch bevrijding noch binding. Wanneer de wijze rust in zijn eigen Zelf met zijn intelligentie stevig gevestigd in het innerlijk Zelf, welke pleziertjes kunnen hem dan nog binden aan deze wereld?

26 juli [V.80-81] Onderzoek naar wat er schijnt en over het niet-bestaan van de geest

Vāsiṣṭha vervolgde:

Hij die dit alles onderzoekt, wordt niet afgeleid door allerlei verlokkingen. De ogen zien slechts; het idee plezierig of onplezierig ontstaat niet in de ogen, maar ergens anders. Zo is het ook met de andere zintuigen. De zintuiglijke functies zijn van zichzelf niet verkeerd. Als er een egoïstische gedachte verbonden wordt met deze functies (die in een ogenblik opkomen en weer verdwijnen) is er agitatie in de geest.

O ogen! De voorwerpen die jullie waarnemen, ontstaan en verdwijnen en zijn slechts verschijningsvormen. Laat je blik niet te lang talmen bij die vormen, opdat het eeuwige, inwonende bewustzijn geen sterfelijkheid zal kennen. O geest! Wees een toekijker, dat is wat je werkelijk bent! Ontelbare taferelen worden door de ogen gezien overeenkomstig hun natuurlijke functie; waarom zou je erbij betrokken raken?

Zeker, door al het denken wordt deze onwetende relatie versterkt; maar ik zal het nu door juist onderzoek vernietigen. Wanneer onwetendheid vernietigd wordt, kan de illusoire relatie tussen het taferel, het zien en de geest nooit meer opkomen. Slechts de geest voorziet de zintuigen van hun intelligentie; daarom moet die geest vernietigd worden. Gedurende lange tijd genereert die dwaze geest eindeloze slechte neigingen zoals lust, woede e.d. Nu de demon is verslagen, kan ik lachen om mijn eigen dwaasheid. De geest is dood; al mijn angsten en zorgen zijn voorbij; ook de demon ik-besef is dood; dit alles is teweeg gebracht door de mantra van onderzoek. Ik ben nu vrij en gelukkig.

Al mijn twijfels zijn opgelost. Ik heb geen last meer van koortsachtige agitatie. Wat ik ben, ben ik – maar zonder begeerte. Wanneer de geest ophoudt te bestaan, houdt de begeerte ook op. Wanneer de geest dood is en de begeerte verdwenen, is de misleiding verdwenen en ontstaat egoloosheid. Ik ben dus ontwaakt in deze staat van wakkerheid. Wanneer er maar één waarheid is en verscheidenheid niet echt bestaat, wat zal ik dan onderzoeken?

Ik ben het eeuwige Zelf dat alomtegenwoordig is en uiterst subtiel. Ik heb die staat van werkelijkheid bereikt, die in niets gereflecteerd wordt, die zonder begin en zonder einde is en uiterst zuiver. Wat er ook is en wat niet, de geest en de innerlijke werkelijkheid zijn allen het oneindige bewustzijn, dat de hoogste vrede is buiten ons bevattingsvermogen en dat ditalles doordringt. Laat de geest zijn of laat hem sterven. Wat is de zin van het onderzoek naar dit alles, als het Zelf gevestigd is in gelijkmoedigheid? Ik was in een volledig geconditioneerde staat en als een gek bezig met zelfonderzoek. Nu ik door dat onderzoek de vrije staat heb bereikt, vraag ik me af: Wie is de onderzoeker?

Die gedachten zijn volstrekt zinloos, nu de geest tot rust is gekomen, want ze kunnen de geest weer tot leven wekken. Daarom geef ik alle gedachten en ideeën op, contempleer de OM-klank en blijf gevestigd in het Zelf in volkomen innerlijke stilte.

De hierboven beschreven lijn van zelfonderzoek werd onderschreven door de wijze Samvarta, een yoga geleerde die het mij zelf beschreef.

27 juli [V.82] Het verhaal van Vitahavya (zelfonderzoek en beheersing van de zinnen)

Vāsiṣṭha vervolgde:

Er is een andere manier van zelfonderzoek, die de wijze Vitahavya aanhing. Deze wijze zwierf gewoonlijk door de bossen van de bergen in het gebied Vindhya. Op een zeker moment was hij volkomen ontgoocheld over de dingen van de wereld die misleiding scheppen en door contemplatie vrij van alle perverse gedachten en ideeën deed hij afstand van de wereld, die voor hem als een uitgewoonde illusie was. Hij betrad zijn hut, ging zitten in de lotushouding en bleef zo zitten als een rots. Met de zintuigen naar binnen gekeerd en de aandacht gericht op de geest zelf, begon hij de contemplatie als volgt:

Hoe wispelturig is de geest! Zelfs als hij naar binnen gericht is, blijft hij niet standvastig, maar raakt in een oogwenk geagiteerd, zoals het oppervlak van de oceaan. Gebonden aan de zintuigen (zoals het zien) stuitert de geest als een bal op en neer. Gevoed door de zintuigen, pakt de geest ieder object dat hij heeft opgegeven vast en als een dwaas rent hij achter de dingen aan, waar hij zich van had teruggetrokken. Als een aap springt hij van het een naar het ander.

Ik zal nu de aard van de vijf zintuigen, waar de geest zo doorin verwarring raakt, overwegen. O zintuigen, is voor jullie de tijd nog niet gekomen om zelfkennis te bereiken? Herinneren jullie je niet het verdriet dat volgt op het hebben van plezier? Geef deze zinloze opwindning dan op. Jullie zijn waarlijk inert en onbezield; jullie zijn het pad waarover de geest uitvliegt om objectieve ervaring op te doen. Ik ben jullie Heer, Ik ben bewustzijn en alleen Ik doe dit alles als zuivere intelligentie. Jullie zijn vals, o zintuigen. Er is geen enkel verband tussen jullie en het bewustzijn, dat het Zelf is. In het licht van bewustzijn dat geen eigen wil heeft, vervullen jullie je functies zoals mensen verschillende handelingen uitvoeren in het licht van de zon. O zintuigen, koester niet het valse idee dat je intelligent bent, want dat zijn jullie niet. Zelfs het idee 'ik leef' dat jullie koesteren is vals en draagt slechts bij aan verdriet.

Er is niets anders dan bewustzijn, dat zonder begin en einde is. O schavuit van een geest, wat ben jij dan? De ideeën die in je oprijzen zoals 'ik ben de doener' en 'ik ben degene die geniet' lijken grote kwaliteiten te zijn, maar zijn eigenlijk een dodelijk vergif. O geest, laat je niet misleiden; in waarheid ben je noch de doener noch degene die ervaart. Je bent inert en je intelligentie komt uit een andere bron. Welk verband heb je met plezier? Jijzelf bestaat niet, hoe kun je dan relaties hebben? Als je beseft 'ik ben zuiver bewustzijn', ben je inderdaad het Zelf. Hoe kan er dan verdriet in je oprijzen wanneer je het onbegrensde, ongeconditioneerde bewustzijn bent?

28 juli [V.82] Zelfonderzoek van Vitahavya (over de geest en de zintuigen)

Vitahavya vervolgde zijn overweging:

O geest, ik zal je de waarheid laten zien dat je noch de doener bent, noch degene die ervaart. Je bent waarlijk inert! Hoe kan een stenen beeld dansen? Als je intelligentie volledig afhankelijk is van het oneindige bewustzijn zul je met dit besef lang leven. Wat echter gedaan wordt met de intelligentie of de energie van iemands anders, wordt beschouwd als de energie van die ander. De zeis oogst met de energie van de boer en daarom wordt er gezegd dat de boer oogst. Eveneens ook al is het het zwaard dat snijdt, de man die het hanteert is de doder. O geest, je bent inert en ontvangt je intelligentie van het oneindige bewustzijn. Dat Zelf, of het oneindige bewustzijn, kent zichzelf door zichzelf en ervaart het Zelf in zichzelf door zichzelf. De Heer probeert je voortdurend te verlichten, want de wijze zal de onwetende op honderd manieren onderwijzen. Het licht van het Zelf alleen bestaat als intelligentie of bewustzijn; dat staat bekend als de geest. Als je je de waarheid realiseert zul je onmiddellijk opgelost worden.

O dwaas, wanneer je in werkelijkheid het oneindige bewustzijn bent, waarom treur je dan? Dat is alomtegenwoordig, Dat is het Al; wanneer je Dat realiseert word je het Al. Jij bent niet, het lichaam is niet: alleen het ene oneindige bewustzijn bestaat en in dat homogene wezen schijnen de diverse ideeën omtrent 'ik' en 'jij' te bestaan. Als je het Zelf bent, dan is er slechts Zelf, niet jij! Als jij inert bent, maar verschilt van het Zelf, dan besta je ook niet. Want het Zelf of het oneindige bewustzijn alleen is alles; er is niets anders. Er is geen mogelijkheid dat er nog een derde iets bestaat, buiten het bewustzijn en de inerte substantie.

O geest, je bent dus noch de doener noch degene die ervaart. Je bent door de wijzen gebruikt als een kanaal om de onwetenden te onderwijzen, maar in feite is dat kanaal onwerkelijk en inert. Het Zelf alleen is de werkelijkheid. Als de boer de zeis niet gebruikt, kan hij dan oogsten? Het zwaard op zich heeft ook niet de macht om te doden. O geest, je bent noch de doener, noch degene die ervaart. Treur daarom niet! De Heer (bewustzijn) is niet als jij; treur dus niet om hem! Hij verwerft niets of hij nu wel iets doet of niet. Hij alleen doordringt alles, er is niets anders. Wat zal hij dan doen of wensen?

Jij hebt geen relatie met het Zelf, behalve zoals de relatie van de geur met de bloem. Een relatie bestaat slechts tussen twee onafhankelijke wezens van dezelfde soort, wanneer ze proberen samen één te worden. Jij, O geest, bent altijd geagiteerd, het Zelf is altijd in vrede. Er kan tussen jullie dus geen relatie bestaan. Als je echter de staat van samādhi bereikt of de hoogste gelijkmoedigheid, zul je stevig gevestigd blijven in bewustzijn zonder de aantrekkingskracht van verscheidenheid of de ideeën over veel of één en beseffen dat er slechts één Zelf is, het oneindige bewustzijn, dat straalt door deze ontelbare wezens.

29 juli [V.83] Zelfonderzoek van Vitahavya (over het niet-bestaan van de geest)

Vitahavya vervolgde zijn overpeinzing:

O zintuigen, ik bemerk dat jullie allemaal verdreven zijn in het licht van mijn opmerkzaamheid, want jullie zijn geboren in de duisternis van onwetendheid. O geest, je bent er zeker voor je eigen verdriet! Zie, hoe door jouw bestaan ontelbare wezens misleid worden en de oceaan van verdriet binnengaan met alle voor- en tegenspoed, ziekte, ouderdom en dood; hoe begeerte knaagt aan alle goede kwaliteiten en ze vernietigt; hoe lust en verlangen hun energie aantast en verspilt.

O geest, als je er niet bent, komen alle goede en nobele kwaliteiten tot bloei. Er is vrede en zuiverheid in het hart. De mens heeft geen last van twijfel en fouten. Er is vriendschap, die het geluk van allen bevordert. Zorgen en angsten verdwijnen. Als de duisternis van onwetendheid is verdreven, schijnt stralend het innerlijk licht. Aantrekkingskracht en afleiding houden op, zoals de oceaan kalm wordt wanneer de wind niet langer de oppervlakte beroert. Er komt zelfkennis van binnenuit en het kennen van de waarheid maakt een einde aan het waarnemen van de illusoire wereld. Er is slechts de straling van oneindig bewustzijn. Er wordt gelukzaligheid ervaren, maar niet door de onwetende, die vol wensen is. Evenals er nieuwe scheuten verschijnen als de bladeren verbrand zijn, verschijnt er nieuw leven uit Dit. Maar hij die wil vermijden opnieuw misleid te worden, blijft voortdurend rusten in zichzelf. Dat zijn de vruchten van een stille geest, O geest, en er zijn er nog ontelbare te noemen. O geest, jij ondersteunt al ons hopen en onze wensen. Als jij er niet langer bent en op de voorgrond treedt, verdwijnen die wensen naar de achtergrond. Je kunt nu kiezen: of één zijn met de werkelijkheid of ophouden een onafhankelijke entiteit te zijn.

O geest, als jouw bestaan samenvalt met het Zelf en er niet van verschilt, draagt dat bij aan geluk. Blijf dus stevig gevestigd in de waarheid van je niet-bestaan. Heus, het is dwaas geluk te negeren. Als je bestaat als het innerlijk wezen of bewustzijn, wie wil dan je niet-bestaan? Maar, je bent geen werkelijke entiteit; dus is je geluk een misleiding. Je bent niet echt, je kwam tot bestaan door onwetendheid en misleiding, maar nu door zelfonderzoek naar je natuur, de zintuigen en het Zelf, houd je weer op er te zijn. Je bestaat zolang er geen zelfonderzoek plaats vindt. Wanneer echter de onderzoekende geest geboren wordt, komt er harmonie en homogeniteit. Je bent geboren uit de onwetendheid, wat een gebrek aan wijsheid en onderscheidingsvermogen inhoudt. Wanneer deze wijsheid oprijst, houd je op te bestaan. Daarom groet ik U, O wijsheid! O geest, je bent ontwaakt door vele middelen. Nu je het valse karakter van de geest hebt verloren, besta je als het hoogste wezen of oneindig bewustzijn, vrij van alle beperking en conditionering. Dat wat oprijst uit onwetendheid, verdwijnt door wijsheid. O goede geest, dit zelfonderzoek is in jou ontstaan en gaat ten koste van jou en is er voorwaar om gelukzaligheid te bereiken. Er is inderdaad geen geest, O geest; alleen het Zelf bestaat. Dat alleen is, er bestaat niets anders. Ik ben dat Zelf; daarom is er niemand anders dan Ik in het universum. Ik ben het oneindige bewustzijn dat zich in zijn kinetische staat toont als het universum.

30 juli [V.84, 85] Vervolg Vitahavya, (samādhi en absorptie in het opperste Zelf)

Vāsiṣṭha vervolgde:

Na dit onderzoek verbleef de wijze Vitahavya in absolute stilte (samādhi); zelfs zijn prāṇa (levenskracht) was stil. Dit duurde driehonderd jaren, die slechts een uur leken. Het lichaam werd gereflecteerd in het bewustzijn en erdoor beschermd. Na deze periode begon zijn geest zich te bewegen in zijn hart en er ontstonden ideeën over schepping. Daarna verbleef hij honderd jaar als een wijze op de berg Kailāsa. Gedurende honderd jaren was hij een halfgod. Vervolgens heerste hij als Indra, de koning van de hemel, gedurende vijf wereldcycli.

Wat ook, waar ook en hoe ook het oneindige bewustzijn over de volgorde beslist, zo zal het zijn. Hij zag dit alles in zijn eigen hart, dat vrij was van iedere conditionering. Door het bereiken van oneindig bewustzijn kwamen deze dingen schijnbaar ongewild tevoorschijn.

Na dit alles diende hij Heer Śiva gedurende een heel tijdvak. O Rāma, dit alles ervoer de wijze Vitahavya, want voor de verlichte wijzen bestaat deze wereld in al zijn zuiverheid, vrede en volmaaktheid als Brahman de oneindige; hoe kan er binding en bevrijding zijn voor hen? Sinds Vitahavya één was geworden met het oneindige bewustzijn, ervoer hij alles wat te ervaren was en doet dit nog steeds.

Rāma vroeg: Als de schepping voor de wijze schijn was en een drogbeeld, hoe kunnen de belichaamde wezens die er waren dan bewust en bezielde zijn?

Vāsiṣṭha antwoordde: Als de schepping voor de wijze Vitahavya schijn was, O Rāma, dan is dat ook zo! Dat en dit zijn beide zuiver oneindig bewustzijn. Hun verschijningen zijn het resultaat van de misleiding van de geest.

Rāma vroeg: O Heer, ik bid U, vertel mij hoe Vitahavya zijn lichaam opnieuw leven in blies in de grot.

Vāsiṣṭha antwoordde:

De wijze had het oneindige bewustzijn gerealiseerd en hij wist dat de geest, Vitahavya genaamd, slechts een truc was van het oneindige bewustzijn. Eens dacht hij eraan het lichaam van Vitahavya te zien. In zijn eigen bewustzijn zag hij alle belichamingen, die hij had gehad – sommige waren voorbij en andere functioneerden nog steeds. En hij zag het lichaam dat Vitahavya genoemd werd, als een worm in de aarde. Toen hij dit zo zag, bedacht hij: "dit lichaam van mij is beroofd van zijn levenskracht en kan dus niet meer functioneren. Nu zal ik de baan van de zon in gaan en met behulp van de zonne-energie, die bekend staat als pīṅgalā, dat lichaam binnen gaan. Of zal ik er afstand van doen, want wat moet ik eigenlijk met het lichaam van Vitahavya?" Het subtiele lichaam van de wijze ging de zonnebaan binnen. De zon gaf opdracht aan zijn eigen energie om de taak uit te voeren. De energie van de zon ging zijn gang. Het ging rechtstreeks naar het lichaam van de wijze, daar waar het lag in de modder, om het te doen herleven. Het subtiele lichaam van Vitahavya volgde het en ging ook het lichaam binnen. Het lichaam kwam onmiddellijk tot leven. Pīṅgalā ging terug naar de zonnebaan en de wijze ging naar het meer voor zijn bad en reiniging.

31 juli V. [86] Vervolg Vitahavya (over de beteugeling van zintuigen)

Vāsiṣṭha vervolgde:

Toen de avond viel, ging de wijze het voor hem bekende woud in om te mediteren en dacht: Ik besef dat de zintuigen alles vervalsen, ieder verder onderzoek hiernaar zal hiermee in tegenspraak zijn. Terwijl hij alle ijdele ideeën zoals 'dit is' en 'dit is niet' had opgegeven, zette hij zich in de lotushouding en kennis rees als volgt op: "Ik ben gevestigd in het bewustzijn van volkomen gelijkmoedigheid. Ik ben wakker alsof ik in diepe slaap ben. Gevestigd in de transcendente staat van bewustzijn zal ik blijven bestaan totdat het lichaam weg valt."

Aldus mediteerde hij zes dagen, die in een oogwenk voorbij waren. Daarna leefde hij lange tijd als een verlichte wijze. Hij was vrij van opwinding en verdriet. Soms richtte hij zich tot zijn geest: "O geest, kijk eens hoe gelukzalig je bent nu je in balans bent! Blijf zo voor altijd."

En de zintuigen sprak hij als volgt toe: "O zintuigen! Het Zelf is niet van jullie noch zijn jullie van het Zelf. Mogen jullie allemaal vergaan. Jullie begeerten zijn gestopt en jullie zijn niet langer in staat mij te beheersen. De fout van jullie bestaan kwam door onwetendheid omtrent het Zelf, zoals het zien van het touw het verkeerde beeld van een slang oproept. Al deze valse voorstellingen bestaan in het duister van onwetendheid, in het licht van wijsheid verdwijnen zij."

"O zintuigen! Jullie zijn anders dan het Zelf, de doener is anders, degene die ervaart is anders en het oneindige bewustzijn is weer iets anders – wat is de verkeerde voorstelling van wie en hoe ontstaat die? Het is als volgt: bomen groeien in het bos, touwen zijn gemaakt van vezels waarmee het hout wordt samengebonden, de smid maakt een bijl e.d. en met dit alles bouwt de timmerman een huis als onderdak, niet omdat hij zo graag een huis wil bouwen! Zo zit de wereld in elkaar. Alle dingen gebeuren onafhankelijk van elkaar en het eventuele samenvallen is toevallig – zoals de rijpe kokosnoot toevallig van de boom valt als de kraai erin landt en onwetende mensen denken dat de kraai dit heeft veroorzaakt. Wie kun je van dit alles de schuld geven? Wanneer deze waarheid geweten wordt, blijft een fout een fout, kennis wordt duidelijke kennis, het ware is waar, het onware onwaar, wat vernietigd is, is vernietigd en wat blijft, blijft."

Aldus reflecterende en gevestigd in deze kennis, leefde de wijze in deze wereld gedurende lange tijd. Hij was gevestigd in de staat die volkomen vrij is van onwetendheid en valse voorstellingen en waardoor het zeker is dat hij niet nogmaals geboren wordt. Steeds als er verbinding was van de zintuigen met de dingen om hem heen nam hij zijn toevlucht tot de vrede van contemplatie en genoot de gelukzaligheid van het Zelf. Zijn hart was vrij van iedere aantrekking of afkeer zelfs wanneer er allerlei dingen ongewild op hem af kwamen.

1 augustus [V.86] Vervolg Vitahavya (afscheid van het onwerkelijke)

Vāsiṣṭha vervolgde:

Op een gegeven moment voelde de wijze Vitahavya dat hij zijn lichaam moest verlaten om nooit meer terug te keren in een lichaam. Hij ging naar een grot op de berg Sahya, ging zitten in de lotushouding en zei in zichzelf:

O aantrekkingskracht, geef je aantrekkende kracht op. O haat, geef je haat op. Je hebt lang genoeg met me gespeeld. O pleziertjes, ik groet U; jullie hebben me deze jaren ondersteund en zelfs mijzelf doen vergeten. O verdriet, ik groet U, U spoorde me aan in mijn zoektocht naar zelfkennis en het is door Uw genade dat ik deze zelfkennis heb ontvangen. U bent inderdaad een schenker van vreugde.

O lichaam, mijn vriend, sta mij toe naar mijn eeuwige verblijfplaats van zelfkennis te gaan. Iedereen zal eens het lichaam verlaten, zo is de natuur. O lichaam, vriend, je bent lang mijn gezelschap geweest, ik verlaat je nu. Je hebt deze scheiding zelf veroorzaakt, door mij te begeleiden op de edele weg naar zelfkennis. Hoe schitterend! Door mij in staat te stellen zelfkennis te bereiken, heb je jezelf vernietigd.

O moeder begeerte! Laat me gaan, je wordt nu alleen gelaten en zal wegebben, doordat ik de staat van uiterste vrede heb bereikt. O lust! Om je te bestrijden omarmde ik jouw vijand, onthechting, vergeef me. Ik ga voor vrijheid. Zegen mij. O verdienste! Ik groet U, want U bevrijdde mij uit de hel en leidde me naar de hemel. Gegroet, O gebrek, de bron van alle pijn en lijden. Gegroet misleiding, waaronder ik lange tijd gebukt ging en die ik op dit moment niet zie.

O grot, gegroet, gezel van samādhi (meditatie). Je hebt me beschutting gegeven toen ik gekweld werd door de pijnen van het wereldse bestaan. O staf, jij bent ook mijn vriend geweest: je beschermde me tegen slangen en behoevde me voor vallen. Gegroet.

O lichaam, keer terug naar de elementen waaruit je bent opgebouwd. Gegroet, activiteiten als baden en alle wereldse handelingen. Gegroet levenskrachten (prāṇa), die mijn metgezellen waren. Alles wat ik deed in deze wereld werd slechts met jullie gedaan, door jullie en dank zij jullie energie. Ik bid je, keer terug naar je eigen bron, want ik zal nu opgenomen worden in het oneindige bewustzijn (Brahman). Alle dingen die samenkomen in deze wereld zullen op een dag vertrekken. O zintuigen, keer terug naar jullie eigen bronnen, de kosmische elementen.

Ik zal nu het Zelf binnengaan, door het Zelf via de kracht van de OM-klank, als een lamp zonder olie. Ik ben vrij van alle activiteit in deze wereld en van alle ideeën over waarnemen en ervaren. Mijn hart is gevestigd in de vrede, daar waar de OM-klank klinkt. Verdwenen zijn misleiding en verwarring.

2 augustus [V.87, 88] Vervolg Vitahavya (het nirvāṇa)

Vāsiṣṭha vervolgde:

Toen alle wensen in de geest volledig tot rust gebracht waren en hij stevig gevestigd in zichzelf was in de ruimte van oneindig bewustzijn, uitte de wijze Vitahavya de OM-klank. Terwijl hij contemplerde op de diepe betekenis van de OM-klank doorzag hij de vergissing om de werkelijkheid te verwarren met dat wat getoond wordt. Door zich te verlossen van alle concepten en ideeën deed hij afstand van de drie werelden. Hij werd doodstil, zoals het wiel van de pottenbakker tot rust komt. Door het uiten van de OM-klank verdreef hij het web van zintuigen en hun objecten, zoals de wind geur verdrijft. Daarna doorzag hij het duister van onwetendheid. Hij stond een moment stil bij het innerlijk licht, maar verliet ook dat onmiddellijk. Hij overteeg zowel het donker als het licht. Er bleef slechts een spoor over van een gedachtevorm; ook hiervan ontdeed de wijze zich in een oogwenk. Nu verbleef hij in het zuivere, oneindige, ongedeelde bewustzijn; het was als de staat van een pasgeborene. Hij liet alle dingen en bewegingen in bewustzijn achter zich en passeerde de 'paśyanti'¹ staat en bereikte het bewustzijn van diepe slaap. Ook daar ging hij aan voorbij en bereikte de transcendente staat van bewustzijn of turīya. Dit is een staat van gelukzaligheid, die onbeschrijfelijk is. Het is en is niet. Het is iets en niets, duisternis en licht. Het is vol van niet-bewustzijn en objectloos bewustzijn en kan slechts aangeduid worden door ontkenning (niet dit, niet dit). Hij bereikte dat wat buiten iedere beschrijving staat.

Die staat is de leegte, Brahman, bewustzijn, de Puruṣa van de Sāṅkya, Īśvara van de yogi, Śiva, Tijd, Ātman of Zelf, niet-Zelf en het midden enz. van de mystici met verschillend inzicht. Het is die staat, die bekend staat als de Waarheid in al deze op schrift gestelde gezichtspunten, dat wat alles is – daarin bleef de wijze stevig gevestigd.

Toen de wijze aldus één was geworden met het oneindige bewustzijn, ontbond het lichaam zich, de elementen keerden terug naar hun bron.

Zo heb ik, O Rāma, je het prachtige verhaal verteld van de wijze Vitahavya. Laat je licht erover schijnen. Alles wat ik gezegd heb en alles wat ik nog ga zeggen berust op directe waarneming, directe ervaring en diepe contemplatie. Mediteer hierover, O Rāma, en verwerf wijsheid. Bevrijding wordt alleen bereikt door wijsheid of zelfkennis. Slechts door die wijsheid stijgt je uit boven ellende; vernietig onwetendheid en bereik volmaaktheid.

Wat werd beschreven over Vitahavya is slechts een idee in onze geest, zo ben ik en zo ben jij. Al deze gevoelens en de hele wereld zijn niets anders dan de geest.

Wat kan de wereld anders zijn, O Rāma?

¹ Vāsiṣṭha omschrijft paśyanti' als volgt: "Wanneer de geest vernietigd is door de geest, de sluier weggetrokken is en de waarheid van de wereldillusie wordt ingezien, zijn ook de noties van de wereldverschijning en van het bestaan van een jīva vernietigd. De geest is dan helder, omdat het de zich herhalende gedachten van objectieve waarneming heeft losgelaten. Deze staat heet 'paśyanti'. Dan zal de zuivere geest niet langer beelden van objecten produceren." YV_VI.1.34.9

3 augustus [V.89] Bovennatuurlijke vermogens versus zelfkennis

Rāma vroeg:

Heer, waarom zien we vele van de bevrijde wijzen niet in het luchtruim zweven?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Vliegen in de ruimte en andere krachten zijn voor sommige wezens heel natuurlijk, O Rāma. Die buitengewone kwaliteiten en mogelijkheden, die je in deze wereld waarneemt, zijn voor die wezens heel natuurlijk, maar voor de wijzen met zelfkennis niet. Bovennatuurlijke vermogens (zoals vliegen in de ruimte) worden ook ontwikkeld door hen die geen zelfkennis of bevrijding hebben bereikt, door gebruik te maken van bepaalde substanties of bepaalde oefeningen. Een mens die zelfkennis heeft en in vrede is in zichzelf is hier niet in geïnteresseerd. Zij die voor hun eigen plezier, deze krachten verwerven besmet door onwetendheid, zijn zeker totaal onwetend; de wijzen volgen een andere weg.

Of men nu een kenner van de waarheid is of niet, krachten als vliegen in de lucht ontstaan door het beoefenen van bepaalde praktijken. De wijze met zelfkennis wenst dit niet. Deze praktijken eisen hun tol; dat is de wet. Vergif doodt alles, wijn bedwelmt allen, zo ook leiden deze oefeningen tot het vermogen om te vliegen in de ruimte e.d., maar degenen die zichzelf kennen laat dit onverschillig, O Rāma. Slechts zij die vol begeerten zijn, verkrijgen dat, maar de wijze is vrij van alle begeerten. Zelfkennis is het hoogst bereikbare; waarom zou een zichzelf kennende wijze iets anders wensen? Vitahavya wenste deze krachten niet, zij overvielen hem onverwachts.

Rāma vroeg:

Hoe komt het dat wormen en ander ongedierte het lichaam van Vitahavya niet vernietigden toen het in de grot lag? En hoe komt het dat Vitahavya niet meteen bevrijding zonder lichaam bereikte?

Vāsiṣṭha antwoordde:

O Rāma, het lichaam van de onwetende mens wordt gevormd en ontbonden door zijn mentale neigingen; als conditionering er niet is, vindt verval niet plaats. Nogmaals, de geest van alle wezens beantwoordt aan de kwaliteiten van het object waarmee hij in contact komt. Wanneer een gewelddadig schepsel in contact komt met iemand die de hoogste vorm van gelijkmoedigheid heeft bereikt, wordt hij ook tijdelijk gelijkmoedig en rustig, maar de gewelddadigheid komt terug zodra het contact er niet meer is. Daardoor bleef Vitahavya's lichaam ongedeerd. Dit geldt zelfs voor materiële dingen als hout, aarde e.d., want het bewustzijn doordringt alles. Doordat het bewustzijn van Vitahavya geen enkele verandering doormaakte, gebeurde er niets met zijn lichaam. Omdat er geen beweging van prāṇa in was, kon er ook geen ontbinding plaatsvinden. De wijze is onafhankelijk en vrij om te leven of het lichaam te verlaten. Dat hij op het ene moment zijn lichaam niet verliet en het later wel deed is een toevalligheid. Het kan verband houden met zijn karma bijv., maar in waarheid staat hij boven karma, boven lot en is vrij van mentale conditionering. Wederom is het, zoals met de kraai en de rijpe kokosnoot die valt, puur toeval.

4 augustus [V.90] De dood van de geest is bevrijding

Vāsiṣṭha vervolgde:

Toen de geest van Vitahavya volkomen onthecht en vrij was door zelfonderzoek, kwamen er nobele kwaliteiten als vriendelijkheid enz. in hem op.

Rāma vroeg:

Als de geest is opgelost in Brahman of het Absolute, in wie ontstaan dan kwaliteiten als vriendelijkheid enz.?

Vāsiṣṭha antwoordde:

O Rāma, er zijn twee soorten die we 'dood van de geest' kunnen noemen. Bij de ene blijft de vorm van de geest bestaan en bij de andere houdt zelfs de vorm op te bestaan. Het eerste vindt plaats als de wijze nog leeft en het tweede als hij zijn lichaam heeft verlaten. Het bestaan van de geest veroorzaakt ellende en zijn verdwijnen brengt vreugde. De geest die totaal geconditioneerd is en gevangen zit in zijn eigen conditionering, veroorzaakt dat we steeds opnieuw geboren worden. Dit maakt ongelukkig. Datgene, wat de beginloze eigenschappen als 'van mij' beschouwt, is de jīva, het individu. Het komt op in een geest, die geen zelfkennis heeft en daardoor ongelukkig is.

Zolang er geest is, is er ellende. Wanneer de geest zich terugtrekt, houdt de wereldverschijning op. De geest is het zaad voor ellende.

Ik zal je nu vertellen hoe de geest zich ophoudt te bestaan. Wanneer noch geluk noch ongeluk een mens uit zijn evenwicht brengt, weet dan dat de geest 'dood' is. Wanneer er geen ideeën opkomen als 'dit ben ik' en 'dit ben ik niet', die het bewustzijn beperken, is de geest 'dood'. Wanneer er geen ideeën opkomen omtrent ellende, armoede, opgewektheid, trots, verveling en opwindning, is de geest 'dood' en is de mens bevrijd terwijl hij leeft.

De ware natuur van de geest is domheid. Wanneer die geest sterft, ontstaan zuiverheid en nobele kwaliteiten. Sommige wijzen verwijzen naar 'de zuivere geest' als een staat van hoogste zuiverheid, die overheerst in een bevrijde wijze, wiens geest 'dood' is. Zo'n geest van de bevrijde wijze bezit vele nobele kwaliteiten als vriendelijkheid enz. Het bestaan (satta) van zo'n natuurlijke goedheid in een bevrijde staat is bekend als 'satva', zuiverheid en wordt ook wel 'dood van de geest, terwijl de vorm blijft' genoemd.

De dood van de geest waarbij zelfs de vorm verdwijnt, betreft de onbelichaamde wijze. Die geest laat geen spoor achter. Het is onmogelijk dit op een positieve manier te beschrijven. Er zijn geen kwaliteiten noch de afwezigheid van kwaliteiten, deugden noch de afwezigheid van deugden, noch donker of licht, geen mentale conditionering, ideeën, zijn of niet-zijn. Het is een staat van absolute stilte en evenwicht. Zij die uitgestegen zijn boven de geest en het intellect bereiken die totale vrede.

5 augustus [V.91] Over de oorsprong van het menselijk lichaam

Rāma vroeg:

Heer, wat is het zaad van deze verschrikkelijke boom geest genaamd en wat is daar weer het zaad van, en zo verder?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Rāma, het zaad van deze wereldverschijning is het innerlijke lichaam, met alle ideeën en meningen over goed en kwaad. Ook dat lichaam heeft een zaad en dat is de geest, de geest die voortdurend hoopt en wenst en die ook de vergaarbak is van ideeën over zijn en niet-zijn en ellende die daaruit voortkomt. De wereldverschijning ontstaat slechts in de geest en wordt geïllustreerd in de droomstaat. Wat ook gezien wordt als de wereld is slechts een uitbreiding van de geest zoals een pot de transformatie van klei is.

De twee zaden voor de boom die geest genoemd wordt en ontelbare ideeën en meningen heeft, zijn de beweging van prāṇa (levenskracht) en van hardnekkige verbeelding. Wanneer de levenskracht door de daarvoor bestemde kanalen stroomt, is er beweging in bewustzijn en ontstaat de geest. Nogmaals, het is uitsluitend de beweging van prāṇa (wanneer die gezien of ervaren wordt door de geest) die gezien wordt als deze wereldverschijning en die net zo werkelijk is als het blauw van de hemel. Het stoppen van de beweging van de levenskracht betekent het stoppen van de wereldverschijning. Het alom aanwezige bewustzijn wordt als het ware 'wakker' door de beweging van de levenskracht. Als dit niet gebeurt is er het ultieme goede.

Wanneer bewustzijn aldus 'gewekt' is, begint het objecten te vormen, ideeën ontstaan, en dus ellende. Wanneer dit bewustzijn echter in rust is in zichzelf, als in diepe slaap, bereikt men de meest wenselijke staat namelijk de hoogste staat. Je kunt dus de staat van het ongeboren bewustzijn bereiken als je of de beweging van de levenskracht in je eigen psyche (van ideeën en concepten) weerstaat, of als je je onthoud van het verstoren van de eenheid in bewustzijn. Wanneer deze eenheid verstoord wordt en het bewustzijn verscheidenheid ervaart, ontstaat de geest en de eindeloze stroom van verschillende psychologische condities worden actief.

Om rust in de geest te bereiken beoefent de yogi prāṇāyāma (beteugeling van de levenskracht), meditatie en andere geschikte en bevorderlijke methoden. Grote yogi's beschouwen deze beheersing van de levenskracht zelf als de meest geschikte methode om stilte in de geest te bereiken.

Ik zal je nu het andere gezichtspunt beschrijven, dat door eigen ondervinding is ontdekt door grote wijzen. Zij zeggen dat de geest geboren wordt door onze eigen hardnekkige gehechtheid aan misleidende verbeelding.

6 augustus [V.91] De dood van de geest is bevrijding

Vāsiṣṭha vervolgde:

Wanneer je hardnekkig vasthoudt aan een denkbeeld en daardoor van een grondig onderzoek naar waarheid afziet, wordt ieder ding waargenomen vanuit dat beeld. Zo'n opvatting wordt conditionering of beperking genoemd. Wanneer deze inbeelding voortduurt en sterker wordt, ontstaat deze wereldverschijning in het bewustzijn.

Wanneer deze conditionering of beperking geen grote dichtheid heeft, als het ware transparant is geworden, wordt je een bevrijde wijze, die schijnbaar leeft en functioneert door impulsen uit het verleden (zoals het wiel van de pottenbakker draait, ook nadat de eerste impuls is gestopt), maar die niet meer geboren zal worden. In dit geval is het zaad als het ware verbrand en zal niet uitgroeien tot een wereldillusie. Wanneer het lichaam sterft, wordt hij opgenomen in de oneindigheid.

Als een van de twee zaden (beweging van levensadem en zich hechten aan verbeelding), die deze wereldillusie voortbrengen, verdwijnt, verdwijnt de andere ook, want zij zijn van elkaar afhankelijk. De geest creëert de illusie en de geest zelf wordt gecreëerd door de beweging van prāṇa in zijn eigen conditionering. Nogmaals, deze beweging van prāṇa ontstaat ook door de mentale conditionering of verbeelding. Zo is de vicieuze cirkel rond; de een voedt de ander, de een zet de ander aan tot actie. Beweging is de aard van prāṇa en wanneer het beweegt in bewustzijn, rijst er geest op; dan houdt de conditionering de prāṇa in beweging. Wanneer er één stopt, stoppen ze allebei.

Rāma, de notie van een object (van kennen of ervaren) is het zaad voor zowel de beweging van prāṇa als het vasthouden aan een denkbeeld, want slechts wanneer de wens om iets te ervaren oprijst in het hart, ontstaat beweging van prāṇa en vindt mentale conditionering plaats. Wanneer die wens wordt losgelaten verdwijnen beide.

Natuurlijk is het inwonende bewustzijn het zaad voor de wens tot ervaren, want zonder dat bewustzijn zal er helemaal geen wens oprijzen. Er is echter noch binnen noch buiten een object om te ervaren. Wanneer deze waarheid wordt beseft, houdt de illusie op. Dus, O Rāma, tracht de wens om te ervaren uit te roeien. Verdrijf luiheid. Bevrijd jezelf van iedere ervaring.

Rāma vroeg:

Heer, hoe kunnen de volgende twee met elkaar verzoend worden? Kan ik tegelijkertijd bevrijd worden van elke ervaring en van inactiviteit?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Degene die geen enkele hoop of wens meer heeft, en ook geen wens heeft om in nietsdoen te verblijven, bestaat niet als een jīva (persoon). Hij is noch inactief noch wil hij ervaren. Degene die niet op zoek is naar ervaring of het waarnemen van objecten, is, hoewel hij voortdurend bezig is, noch inactief noch doet hij iets of ervaart hij iets. De objectieve ervaringen raken het hart niet; daarom is hij wiens bewustzijn niet inactief is, een bevrijde wijze hier en nu.

7 augustus [V.92] Middelen tot vernietiging van de zaden van saṃsāra

Rāma vroeg:

Heer, wilt U me alstublieft vertellen hoe je snel al deze zaden van aantrekking kunt vernietigen en de hoogste staat kunt bereiken?

Vāsiṣṭha zei:

Deze zaden van ellende, O Rāma, kunnen vernietigd worden door steeds het voorafgaande zaadje te vernietigen. Maar als je in één keer alle mentale conditionering kunt uitroeien en met grote inspanning tot rust komt in dat zuivere zijn (ook al is dat slechts gedurende een seconde), zul je onmiddellijk daarin gegrondvest zijn. Als je echter uitsluitend gevestigd wil zijn in het zuivere bestaan, kun je dat bereiken door een nog grotere inspanning te leveren. Evenzo kun je door te contempleren op dat oneindige bewustzijn rusten in de hoogste staat, maar dat vereist een nog grotere inspanning.

Het is niet mogelijk te mediteren op objecten van ervaring, want die bestaan slechts in bewustzijn of het Zelf. Maar als je ernaar streeft om de conditionering (concepten, gewoonten, ideeën e.d.) te vernietigen zullen al je mislukkingen en ziekten verdwijnen als sneeuw voor de zon. Dit is echter moeilijker dan die methoden die eerder beschreven zijn. Want totdat de geest vrij is van de bewegingen van het denken, is het stoppen van conditionering moeilijk, en ook omgekeerd. En, nogmaals, totdat de conditionering ophoudt, wordt de ongeconditioneerde waarheid niet gerealiseerd, en omgekeerd. Omdat de realisatie van de waarheid, het stoppen van het denken van de geest en het beëindigen van de conditionering met elkaar verweven zijn, is het verschrikkelijk moeilijk om ieder van hen één voor één en apart te lijf te gaan.

Dus, O Rāma, doe wat binnen je vermogen ligt en weersta de verleiding van plezier en wijd je aan alle drie tegelijk. Als deze drie een aanzienlijke tijd geoefend worden, zal dat vruchten afwerpen en anders niet. O Rāma, deze wereldverschijning heb je al gedurende lange tijd als waarheid ervaren en het vereist standvastige beoefening van alle drie tegelijk om dit te overstijgen.

De wijzen verklaren dat ophouden van conditionering en beteugeling van prāṇa een zelfde effect hebben; daarom kun je dit gelijktijdig beoefenen. Prāṇa wordt beheerst door het beoefenen van prāṇāyāma en yoga-āsanās onderwezen door een leraar of op een andere manier. Wanneer wensen, afkeer en begeerte niet opkomen in de geest hoewel daar alle aanleiding toe is, moet je beseffen dat mentale conditionering afzwakt. Daardoor rijst wijsheid op en verzwakt de conditionering nog meer en dan houdt de geest op met denken.

Het is niet mogelijk 'de geest te doden' zonder de juiste methoden. Kennis van het Zelf, gezelschap van de wijzen, stoppen van conditionering en beteugeling van prāṇa of levenskracht zijn de middelen om de geest te overwinnen. Als je dit nalaat en terugvalt op heftige methoden, zoals Haṭha Yoga, soberheid, pelgrimstochten, riten en rituelen is dat tijdverspilling. Slechts zelfkennis brengt verlichting. Een mens met zelfkennis leeft. Verwerf dus zelfkennis, O Rāma.

8 augustus [V.93] Over onthechting

Vāsiṣṭha vervolgde:

Degene die handelt zonder gehechtheid, eenvoudig met de organen van handeling, wordt door niets aangedaan, noch door vreugde noch verdriet. Zijn handelingen zijn als het ware willoos. Hij ziet niet, hoewel zijn ogen kijken; hij hoort niets, doch zijn oren horen; hij raakt niets aan hoewel zijn lichaam van alles aanraakt. Gehechtheid (contact, associatie) is wel zeker de oorzaak van deze illusoire wereld; alleen dit creëert objecten. Gehechtheid veroorzaakt binding en oneindige ellende. Daarom verklaren de wijzen dat het afstand doen van gehechtheid gelijk staat aan bevrijding. Verwerp gehechtheid, O Rāma, en wees een bevrijde wijze.

Gehechtheid is dat, O Rāma, wat de conditionering van de geest steeds intenser maakt, doordat het steeds weer de ervaringen van pijn en plezier veroorzaakt in relatie tot het bestaan en niet-bestaan van objecten van plezier; en zo bevestigen ze deze associatie als onvermijdelijk en brengen een enorme gehechtheid teweeg aan pleziertjes. In het geval van een bevrijde wijze echter is deze conditionering bevrijd van de ervaringen van pijn en plezier en is gezuiverd, d.w.z. de conditionering is afgezwakt of zelfs vernietigd. Zelfs als het bestaat in een sterk verzwakte vorm tot het lichaam sterft, zullen de handelingen die ontstaan vanuit deze afgezwakte en zuivere staat van conditionering niet leiden tot een nieuwe geboorte.

Aan de andere kant is de intense conditionering bij de onwijze op zichzelf al bekend als gehechtheid. Als je die gehechtheid loslaat, die allerlei perverse gedachten in je veroorzaakt, zullen de handelingen die je spontaan uitvoert je niet binden. Als je uitstijgt boven pijn en plezier en er ook zo mee omgaat en als je vrij bent van aantrekkingskracht, afkeer en angst, ben je ongehecht. Als je niet ten onder gaat door verdriet en niet extatisch wordt van geluk en als je onafhankelijk bent van je eigen wensen en verwachtingen, ben je onthecht. Zelfs als je doorgaat met handelen en het gewaarzijn omtrent de eenheid van de waarheid niet verliest, ben je ongehecht. Als je zelfkennis hebt verworven en als je, begiftigd met gelijkmoedigheid, je begeeft in spontane en gepaste handelingen in het hier en nu, ben je ongehecht.

Leef hier als een bevrijde wijze zonder ergens door te worden aangetrokken door zonder inspanning gevestigd te blijven in die onthechte staat. De bevrijde wijze leeft in de innerlijke stilte, zonder trots of ijdelheid, zonder jaloezie en met zijn zinnen volledig onder controle. Zelfs als alle dingen van de wereld voor hem liggen uitgespreid, zal de bevrijde wijze, die vrij is van begeerte, er niet door in verleiding komen, maar hij houdt zich uitsluitend bezig met natuurlijke handelingen. Alles wat nodig is en onvermijdelijk, zal hij doen: van binnen uit ontvangt hij de vreugde en het genieten; aldus is hij vrij van de wereldillusie. Zoals melk zijn kleur niet verliest wanneer het kookt, verliest hij zijn wijsheid niet zelfs wanneer hij beproefd wordt door verschrikkelijke gebeurtenissen. Of hij nu onderworpen is aan een groot lijden of wordt aangewezen als leider van de hemel, hij blijft in een evenwichtige staat.

9 augustus [Boek VI.I.1, 2] NIRVĀṆA PRAKARAṆA (OVER BEVRIJDING)

Alleen het oneindige Absolute zijn of kosmisch bewustzijn, is.

Vāsiṣṭha vervolgde:

Ik heb je bedolven onder een net van woorden die naar de hoogste waarheid verwijzen; vang de vogel van de geest met dit net en laat de geest dan rusten in je hart. Zo zul je zelfkennis verwerven. O Rāma, heb je deze waarheid, die zo door mij is aangereikt, geabsorbeerd, hoewel het doorspekt is met uitdrukkingen en illustraties, zoals de spreekwoordelijke zwaan in staat is melk van water te scheiden, wanneer die vermengd zijn en alleen de melk te drinken?

Je zult deze waarheid steeds weer moeten overwegen en erop reflecteren van het begin tot het eind. O edele jongeling, volg nu dit pad. Je handelingen zullen je niet binden als je intellect verzadigd is met deze kennis; bij onjuist gebruik zul je vallen als een olifant van een klif. Nogmaals, als je deze leer slechts gebruikt als intellectueel vermaak en het niet toepast in je dagelijkse leven, zul je vallen en strompelen als een blinde.

Om de staat van volmaaktheid of bevrijding te bereiken, die ik je onderwijs, zul je een leven moeten leiden van onthechting en doen wat nodig is in iedere situatie. Wees ervan verzekerd dat dit de belangrijkste factor is in de leer van alle geschriften.

Vālmīki zei:

Alle koningen en wijzen vertrokken, na permissie, naar hun verblijven. Zij overwogen Vāsiṣṭha's leringen en discussieerden erover met elkaar en brachten slechts enkele uren in aangename en diepe slaap door.

De volgende morgen kwamen Rāma, Lakṣmaṇa en alle anderen snel naar het onderkomen van Vāsiṣṭha en namen hun eigen plaats weer in evenals op de andere dagen.

Vāsiṣṭha zei:

O Rāma, herinner je je wat ik je tot nu toe gezegd heb, de woorden die in staat zijn de kennis van de waarheid of zelfkennis in je wakker te roepen?

Door steeds je toevlucht te nemen tot onthechtheid (de ongeconditioneerde geest) en een helder begrip van de waarheid kan deze oceaan van saṃsāra (gehechtheid aan leven en dood) overgestoken worden. Alleen het oneindige absolute zijn of kosmisch bewustzijn, is. Dus nu je dit weet, wees vrij van het ego gevoel en geniet van het Zelf. Er is geen geest, geen onwetendheid, geen individuele ziel; dit zijn allemaal concepten die oprijzen in de Schepper. Zolang je het lichaam als het 'ik' beschouwt en het Zelf gerelateerd wordt aan dat wat gezien wordt, zolang er hoop gevestigd wordt op objecten met het gevoel 'dit is van mij', zolang zal er misleiding zijn m.b.t. de geest enz.

10 augustus [VI.I.2] Kalmte van het hart en de geest

Vāsiṣṭha vervolgde:

Het illusoire idee dat de geest e.d. bestaat, duurt slechts voort zolang de uiteindelijke realisatie van de waarheid niet ervaren is door het gezelschap van de wijzen die volledig onthecht zijn en zolang de verdorvenheid niet afgezwakt is. Zolang het ervaren van de wereld als realiteit niet aan het wankelen is gebracht door de energie die vrij komt bij een heldere waarneming van de waarheid, zolang zal het bestaan van de geest e.d. vanzelfsprekend lijken. Dat idee blijft bestaan zolang er een blinde afhankelijkheid is door de begeerte naar het ervaren van objecten en zolang er als gevolg daarvan verdorvenheid en misleiding is.

Maar als je niet door plezier wordt aangetrokken en het hart kalm is door zuiverheid en als je de beklemming van wensen, hoop en begeerte hebt afgeschud, houdt het valse idee van het bestaan van de geest op. Wanneer je zelfs het lichaam als een valse ervaring van een niet-bestaand iets ervaart, hoe kan er dan een geest in je zijn? Als je het oneindige hebt gezien en de wereldverschijning is opgelost in het hart, is er niet langer een misleid idee over persoonlijkheid enz.

Wanneer de valse voorstelling geëindigd is en de zon van zelfkennis oprijst in het hart, weet dan dat de geest afneemt tot niets. Hij is er niet meer evenals verbrande bladeren niet te zien zijn. De staat van de geest van de bevrijde wijzen die nog in leven zijn en die én de hoogste waarheid én de relatieve verschijnselen zien, wordt satva of transparantie genoemd. Het is niet juist dit de geest te noemen, het is waarlijk satva. Deze kenners van de waarheid zijn zonder gedachten en in een staat van volkomen evenwicht: zij leven hun leven op speelse wijze. Zij zien voortdurend het innerlijk licht, zelfs als ze betrokken lijken bij diverse handelingen. Ideeën over dualiteit, eenheid of andere dingen komen niet in hen op, want er zijn geen neigingen in hun hart. Het zaad van onwetendheid is verbrand in staat van satva en er is geen plaats meer voor misleiding.

O Rāma, jij hebt die satvische staat bereikt en je denken is verbrand in het vuur van wijsheid. Wat is die wijsheid? Het is dat de oneindige Brahman inderdaad de oneindige Brahman is, dat de wereldverschijning slechts een verschijning is die in waarheid Brahman is. De verschijning (bijvoorbeeld je lichaam als Rāma) is gevoelloos, is onwerkelijk; zijn werkelijkheid is de werkelijkheid van zijn bron die bewustzijn is. Waarom treur je dan? Als je echter voelt dat dit alles bewustzijn is, hoeft er geen enkel idee te zijn over verscheidenheid. Weet dat je essentiële natuur het oneindige bewustzijn is. Verwerp de ideeën over verdeeldheid. Je bent wat je bent; nee, zelfs dat is een idee, maar daarachter ben je het zelfstralende zijn. Gegroet, O kosmisch wezen dat oneindig bewustzijn is.

11 augustus [VI.I.3-5] Het oplossen van de geest; Rāma bereikt rust en vrede

Vāsiṣṭha vervolgde:

Dat wat gekend wordt als Rāma is in werkelijkheid de machtige en oneindige oceaan van bewustzijn waarin ontelbare universa verschijnen en verdwijnen als rimpelingen en golven. Blijf in de staat van volkomen gelijkmoedigheid. Je bent als oneindige ruimte. Vuur is niet te scheiden van hitte, de geur niet van de lotus, het zwart niet van koolstof, het wit niet van sneeuw, het zoet niet van het suikerriet en licht niet van een lamp. Zo is ervaren niet te scheiden van bewustzijn. Zoals golven niet te scheiden zijn van de oceaan zijn de universa niet te scheiden van bewustzijn.

Ervaren is niet verschillend van bewustzijn, het egogevoel is niet verschillend van ervaren, het individu (jīva) is niet verschillend van het egogevoel en de geest is niet verschillend van de jīva. De zintuigen zijn niet verschillend van de geest, het lichaam niet van de zintuigen, de wereld niet van het lichaam en er is niets dan deze wereld. Deze opeenvolging van afhankelijke categorieën bestaat al heel lang; toch is dit niet door iemand in beweging gezet, noch kunnen we zeggen of het zeer lang of zeer kort bestaat. O Rāma, de waarheid is dat dit niets anders is dan dat het Zelf het oneindige bewustzijn ervaart.

Er is een leegheid in de leegte, Brahman doordringt Brahman, de waarheid schijnt in de waarheid en volheid vult de volheid. De wijze doet niets, ook al functioneert hij in deze wereld, want hij zoekt niets. Zo ook, O Rāma, blijf zuiver van hart als ruimte, maar houd je uiterlijk bezig met de juiste handeling; blijf onaangedaan als een blok hout in situaties die vreugde of verdriet zouden kunnen veroorzaken. Degene die vriendelijk blijft ook voor degene, die hem om wil brengen, is een kenner van de waarheid. Het aanbidden van iemand die niet is uitgestegen boven afkeer en voorkeur, een nutteloze bezigheid. Slechts hij die vrij is van egoïstisch handelen en handelen zoals hij wenst en die volstrekt ongehecht is aan wat dan ook hier, is bevrijd; ook al zou hij de wereld vernietigen, hij doet niets.

Degene in wie alle concepten en gewoonten zijn verdwenen, is alle mentale conditionering en binding te boven. Hij is als een lamp, die niet gevoed wordt door olie.

Je hebt intens geluisterd naar mijn woorden; daardoor is de sluier van onwetendheid geweken. Zelfs gewone mensen worden sterk beïnvloed door de woorden van de leermeester van hun familie; hoe kan het anders zijn in iemand die een wijdere blik heeft zoals jij?

Rāma zei:

Al mijn twijfel is opgelost. Ik ben vrij van aantrekking en weerstand. Ik ben gevestigd in mijzelf, ik voel me goed (svastah: ik rust in het Zelf) en ik ben gelukkig. Ik ben Rāma in wie de werelden hun toevlucht zoeken. Ik groet mijzelf en U.

12 augustus [VI.I.6] De kracht van begoocheling (moha)

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, je bent mij lief, daarom zal ik je de waarheid nog eens uitleggen. Luister aandachtig. Luister ook al moet je om dat te doen het bestaan van verscheidenheid aannemen. Je bewustzijn zal zich uitbreiden en de waarheid die ik aanreik zal zelfs degenen, die niet helemaal ontwaakt zijn, behoeden voor ellende.

Wanneer je onwetend bent, is er het verkeerde idee dat het lichaam het Zelf is; je zintuigen blijken je ergste vijanden te zijn. Anderzijds, hij die begiftigd is met zelfkennis en de waarheid kent, geniet de vriendschap van zijn zintuigen die blij en tevreden zijn; ze schaden hem niet. Het Zelf kan niet besmet worden door het lichaam, noch heeft het lichaam enige relatie met het Zelf. Zij zijn als duisternis en licht.

Een juist begrip van het lichaam en de intelligentie die erin huist, stelt je in staat de hele schepping in zijn materie en spirituele aspecten te begrijpen. Dat is net zo eenvoudig als het zien van dingen in het licht van een lamp. Slechts wanneer dit begrip er niet is, ontstaan er misleiding en valse ideeën, die opbloeien in ons hart — ideeën die geen enkele inhoud hebben. Getroffen door deze valse ideeën die kunnen ontstaan door de afwezigheid van het licht van ware kennis, word je steeds rusteloos heen en weer geslingerd als een blad in de wind.

In de afwezigheid van de smaak (directe kennis) van de kosmische intelligentie, bejiveren de zintuigen hun objecten te grijpen en verbeelden zich tevergeefs dat een dergelijk contact tot een zinvolle ervaring zal leiden! Natuurlijk is de oneindige en onuitputtelijke intelligentie (bewustzijn) in alles aanwezig, maar door de afwezigheid van zelfkennis, blijkt die onwetend te zijn van zichzelf en daardoor beperkt en eindig.

De levenskracht en alles wat daarbij hoort, functioneert alleen maar om energie te verschaffen voor de bewegingen die inherent is aan leven, zonder enig ander motief. In de afwezigheid van zelfkennis klinkt al het spreken en het rumoer dat mensen maken als het geluid van geweerschoten! Dat leidt onvermijdelijk tot vernietiging en niet tot heilzame resultaten. Dwazen genieten van de vruchten van hun werk, niet wetend dat ze slapen in een brandend huis.

In gezelschap van die dwazen verkeren is als het zitten onder een boom die gevelde gaat worden. Wat je ook doet voor deze mensen is als slaan in de lucht. Alles wat ze gegeven wordt, verdwijnt in de modder en met hen converseren is even betekenisloos als het blaffen van een hond tegen de lucht.

Onwetend zijn omtrent het Zelf is de bron van alle ellende en calamiteiten. Is er ook maar enige narigheid die niet voortkomt uit onwetendheid over het Zelf? Deze hele schepping is doordrongen van en wordt onderhouden door onwetendheid. De onwetende ervaart voortdurend allerlei ellende en nauwelijks vreugdevolle gebeurtenissen.

13 augustus [VI.I.6-7] De macht van onwetendheid

Vāsiṣṭha vervolgde:

Slechts in het hart van de verdorven mens floreert de verblindende. In het woud van het verblinde hart woedt het vuur van haat. Zijn geest wordt beheerst door jaloezie en is een voedingsbodem voor destructieve kritiek op anderen; de enige bloem die zijn hart kent is afgunst, die wordt bezocht door de bijen van eindeloze zorgen. De dood is slechts bedoeld voor zulke wrede dwazen. Geboorte en kindertijd leiden naar de jeugd, jeugd leidt naar ouderdom en ouderdom eindigt in de dood en dit alles herhaalt zich voortdurend bij de onwetenden.

Met een klein stukje vlees (de ogen) neemt de dwaas een klein stukje van de aarde waar dat hij voor bergen, meren, bossen en steden aanziet. Door eigen wanen worden stralende vrouwen geschapen beladen met parels en andere sieraden: zij zijn de rimpelingen die ontstaan in de oceaan van lust. Door diezelfde misleiding zoekt hij rijkdom en bezit – die zoet zijn voor die armzalige in het begin, die de oorzaak zijn van de paren van tegenstellingen (geluk en ongeluk, plezier en pijn, succes en falen) in het midden en die snel tot een eind komen. Uit het najagen van rijkdom volgen ontelbare pleziertjes en ongeluk.

Deze misleiding stroomt als een rivier zonder oorsprong en is modderig en verduisterd door zinloze handelingen en hun reacties. Dergelijke handelingen zijn als een storm die een stofwolk doet opwaaien waarvan de deeltjes fysieke en geestelijke ziekten veroorzaken, ouderdom en allerlei andere kwalen. Dit alles leidt tot de dood (of het verstrijken van de tijd) die onverzadigbaar en gulzig is en die als het ware alle werelden lijkt te verorberen als ze rijp zijn.

De jeugd wordt gekweld door de demonen van zorgen en angsten, die dansen wanneer de wijsheid van de maan niet schijnt, en de jeugd komt terecht in nog diepere duisternis van misleiding. Spraak wordt onjuist gebruikt en steeds platter en gewoner. Intussen verspreidt deze armoede zich overal en brengt ongeluk en geploeter. In die duisternis voert lege en inhoudsloze begeerte, die spirituele groei belemmert, de boventoon. Uiteindelijk vangt de kat van ouderdom de muis van de jeugd.

Deze schepping is inhoudsloos, maar verheft zich tot een valse werkelijkheid. Het doet zelfs de vruchten van dharma (juist leven) en artha (verkrijgen van welvaart) groeien. Deze wereld, omringd door de hemel en beschenen door de zon en maan, wordt in stand gehouden door de misleiding van zijn substantie. In het meer van deze wereldverschijning bloeien lelies in de vorm van lichamen en ze worden bezocht door de bijen die bekend worden als levenskrachten.

14 augustus [VI.I.7-8] Gevolgen van onwetendheid

Vāsiṣṭha vervolgde:

Het aan verval onderhevige concept van de wereldverschijning ligt opgesloten in de zintuigen, gebonden door zelfbeperking en conditionering en door de krachtige bindingen van hoop en wensen. Deze wereldverschijning is als een kwetsbare plant die voortdurend beweegt in de wind door de beweging van prāṇa of levenskracht en die voortdurend allerlei wezens voortbrengt en hen prijsgeeft aan vernietiging.

Er zijn vele nobele mensen die boven het moeras van deze hel, bekend als wereldverschijning, uitstijgen en vrij van alle twijfel een tijdje hiervan genieten. Er zijn goddelijke wezens die als lotussen verblijven in de blauwe ruimte van het firmament. In deze schepping zijn handelingen als de lelie, die besmet wordt door het verlangen naar de vrucht van deze handelingen. Deze wereldverschijning is als een kleine vis die tot bestaan komt in deze eindeloze ruimte en spoedig verzvolgen wordt door de halsstarrige en onoverwinnelijke oude gier die bekend staat als kṛtānta (het einde of de voltooiing van handeling). Toch ontstaan en verdwijnen er dag na dag diverse taferelen, zoals rimpelingen en golven verschijnen en verdwijnen op het oppervlak van de oceaan. Dat is de staat van deze schepping. Maar doordat de onwetende gebonden is door zijn eigen valse voorstellingen zullen noch de vergankelijkheid van de wereld noch de harde confrontaties in zijn leven in staat zijn hem wakker te schudden.

Waar de onbeweeglijke wezens als het ware het mysterie van de tijd staan te overwegen, worden de beweeglijke wezens heen en weer geslingerd door het krachtenduo aantrekkende en afstoting, liefde en haat en aangetast door de vreselijke ziekte die plezier en pijn genoemd wordt, ouderdom en dood, worden ze verzwakt en raken in verval. Onder de beweeglijke wezens verdragen de wormen en ongedierte stil en geduldig de vruchten van hun eigen handelingen in het verleden en overwegen deze als het ware voortdurend. Maar de onmerkbare tijd (of dood), die zelfs buiten het bereik van contemplatie is, verslindt alles en iedereen.

Alle welzijn en tegenspoed, kindertijd, jeugd, ouderdom en dood en ook lijden, wat bekend staat als ondergedompeld zijn in geluk en ongeluk en de hele rest: al deze verschijnselen zijn tekenen van de diepe duisternis van onwetendheid.

Die onwetendheid breidt zich uit door nog meer onwetendheid en wordt tot nog grotere onwetendheid; wanneer wijsheid gezocht wordt en gevoed wordt met wijsheid, ontstaat uiteindelijk wijsheid. Het vergif onwetendheid openbaart zich op gezette tijden in psychologische staten en stemmingen. Ergens komt het op enig moment in contact met wijsheid en wordt gezuiverd; maar iedere keer raakt hij opnieuw gebonden. Het is de bron van alle emoties en zintuiglijke ervaringen. Het wordt gevoed door de herinnering aan gebeurtenissen in het verleden. Onderzoek naar de natuur van het Zelf (vicāra) kan dit wegnemen. Die onwetendheid manifesteert zich in alles; de sterren en planeten, levende wezens, de planten, elementen, hemel en aarde, zowel in de goden, als in wormen en ongedierte. Alles in dit universum is doordrongen van deze onwetendheid. Wanneer dit wordt overstegen, zul je zelfkennis bereiken.

15 augustus [VI.I.9] Vaststelling van ware kennis

Rāma vroeg:

Meester, ik ben verbijsterd door uw verklaring dat zelfs goden als Viṣṇu en Śiva deel uitmaken onwetendheid of avidyā. Ik verzoek U mij dit verder uit te leggen.

Vāsiṣṭha antwoordde:

De waarheid of bestaan-bewustzijn-gelukzaligheid is buien het bereik van denken en begrip. Het is de hoogste vrede en alomtegenwoordig; het is niet voor te stellen of te beschrijven. Op natuurlijke wijze rijst het vermogen om ideeën te vormen er in op. Dit begrip van het Zelf is drievoudig: subtiel, middelmatig en grof. Het intellect dat deze drie omvat noemt dit satva, rajas en tamas. Deze drie vormen prakṛti of de natuur. Dit is avidyā of onwetendheid en is drievoudig. Dit is de bron van alle wezens; daarbuiten staat het allerhoogste.

Deze drie kwaliteiten van de natuur (satva-rajastamas) zijn ook ieder weer in drieën onderverdeeld, het subtiel, het middelste en het grove van alle drie. Er zijn dus negen categorieën. Deze negen kwaliteiten vormen het gehele universum.

De wijzen, asceten, volmaakten, de bewoners van de onderwereld, de hemelingen en de goden zijn het satvische deel van onwetendheid. Onder dezen vormen de hemelingen en de bewoners van de onderwereld het grove (tamasa) deel, de wijzen het middelmatige (rajasa) en de goden zoals Viṣṇu, Śiva enz. vormen het satvische deel. Zij die onder satva vallen worden niet opnieuw geboren; zij worden als bevrijd beschouwd. Zij bestaan zolang de wereld bestaat. De anderen, zoals de wijzen, die bevrijd zijn maar nog in leven (jīvanmukta), leggen hun lichaam af na verloop van tijd, gaan naar de verblijfplaats van de goden, verblijven daar gedurende het bestaan van de wereld en worden dan bevrijd. Zo wordt dit deel van avidyā of onwetendheid, vidyā of zelfkennis geworden. Onwetendheid ontstaat in kennis net als rimpelingen in de oceaan ontstaan en onwetendheid lost op in kennis zoals rimpelingen oplossen in het water.

Het onderscheid tussen de rimpelingen en het water is onwerkelijk en verbaal. Zo is ook het onderscheid tussen onwetendheid en kennis onwerkelijk en verbaal. Er is hier noch onwetendheid noch kennis! Wanneer je ophoudt kennis en onwetendheid als twee verschillende entiteiten te zien, dan is er slechts wat er is. De reflectie van vidyā in zichzelf wordt als avidyā beschouwd. Wanneer deze twee ideeën worden losgelaten, blijft de waarheid over: het is iets of het is niets! Het is almachtig, leger dan ruimte en toch is het niet leeg want het is vol bewustzijn. Zoals de ruimte in een pot is het onverwoestbaar en overal. Het is de werkelijkheid in alle dingen. Zoals een magneet louter door zijn aanwezigheid ijzeren deeltjes in beweging brengt, door er te zijn, veroorzaakt het kosmische beweging zonder enige intentie. Daarom wordt er ook gezegd dat het niets doet.

16 augustus [VI.I.10] Eliminatie van onwetendheid

Vāsiṣṭha vervolgde:

Dus deze hele wereldverschijning met alle bewegende en bewegingloze wezens is eigenlijk niets. Niets is werkelijk fysiek of materieel geworden. Als alle conceptvorming (die tot noties van zijn en niet-zijn aanleiding geeft) geëlimineerd wordt, dan besef je dat al deze individuen (jīva) lege uitdrukkingen zijn. Alle relaties die in het hart oprijzen door onwetendheid blijken niet te bestaan. Zoals een touw wordt aangezien voor een slang en niemand erdoor gebeten kan worden!

Het is het ontbreken van zelfkennis dat bekend staat als onwetendheid of misleiding. Wanneer het Zelf gekend wordt bereik je de grenzen van oneindige intelligentie. Wanneer bewustzijn van zichzelf een object maakt en zichzelf als een object van waarneming beschouwt is er onwetendheid of avidyā. Wanneer deze subject-object relatie doorzien wordt, worden alle sluiers die de werkelijkheid verhullen, verwijderd. Het individu is niets anders dan de gepersonaliseerde geest. Individualiteit verdwijnt wanneer die geest verdwijnt; het is er zolang er een notie van een persoonlijkheid is. Zolang er een pot is, is er ook het idee van de beperkte ruimte die hij omvat: wanneer de pot breekt blijft de oneindige ruimte over, ook waar eerder de potruimte werd gezien.

Rāma vroeg:

Meester, wilt U mij uitleggen hoe deze kosmische intelligentie tot dingen als onbezielde rotsen wordt.

Vāsiṣṭha antwoordde:

In substanties zoals rotsen, is het bewustzijn bewegingloos aanwezig. Het denkvermogen is afgelegd echter zonder de staat van geestloos zijn te bereiken. Het is als de staat van diepe slaap, ver verwijderd van de staat van bevrijding.

Rāma vroeg nogmaals:

Maar als zij bestaan als in diepe slaap zonder gedachten en waarnemingen, dan denk ik dat ze juist dichtbij de bevrijding zijn!

Vāsiṣṭha antwoordde:

Mokṣa, bevrijding of de realisatie van het oneindige is niet het bestaan als een bewegingloos schepsel! Bevrijding wordt bereikt wanneer je de staat van hoogste vrede bereikt na intelligent zelfonderzoek en nadat dit een innerlijk ontwaken teweeg heeft gebracht. Kai-valya of totale vrijheid is het bereiken van een zuiver zijn nadat alle mentale conditionering en neigingen bewust zijn opgelost en na grondig onderzoek. De wijzen zeggen dat je slechts gevestigd bent in een zuiver zijn of Brahman nadat de natuur van de waarheid is onderzocht zoals de geschriften aangeven, in het gezelschap van en met behulp van verlichte wijzen.

17 augustus [VI.I.10] Onderzoek naar onwetendheid

Vāsiṣṭha vervolgde:

Zolang er een psychische en geconditioneerde beperking overblijft in het hart, zelfs in hun subtiele 'zaad staat', moet dat beschouwd worden als de staat van diepe slaap; het leidt tot een nieuwe geboorte, zelfs als er een staat van stilte wordt ervaren en zelfs als de geest in zichzelf gekeerd lijkt. Dat is een inerte staat en is de bron van ongelukkig zijn. Zo is de staat van de onbezielde en bewegingloze objecten als rotsen e.d. Zij zijn niet vrij van zelfbeperkingen (vāsanā), maar deze zijn er in verborgen en latent, zoals de bloem in het zaad (dat ontkiemt, groeit en bloemen geeft) aanwezig is en de pot in de klei. Waar het zaad van de vāsanā (zelfbeperking, conditionering en neigingen) bestaat, is die staat als diepe slaap; het is niet volmaaktheid. Wanneer alle vāsanā vernietigd zijn en zelfs de potentie ervan niet langer bestaat, is dat de staat die de vierde staat (boven wakende, droomstaat of diepe slaap) of transcendente staat wordt genoemd. Die leidt naar volmaaktheid. Vāsanā, vuur, schuld, ziekte, vijand, vriendschap of gehechtheid, haat en vergif zijn allemaal hinderpalen ook al is er nog maar een klein beetje van over.

Als echter alle vāsanā totaal verdwenen zijn, ben je gevestigd in de staat van zuiver zijn; en of je leeft of niet, verdriet zal niet langer je deel zijn. De cit-śakti (de bewustzijns-energie) is in onbeweeglijke schepsels e.d. aanwezig als latente vāsanā. Het is die cit-śakti die de natuur van ieder object bepaalt; het is de karakteristieke basis van ieder molecuul in ieder object.

Als dit niet wordt gerealiseerd, ātma-śakti (de energie van het Zelf of oneindig bewustzijn) schept het de misleiding van de wereldverschijning; als het wel gerealiseerd wordt als de waarheid, die oneindig bewustzijn is, vernietigt die realisatie alle ellende. Het niet beseffen van deze waarheid is onwetendheid of avidyā; die onwetendheid is de oorzaak van de wereldverschijning die de bron is van alle andere fenomenen. Zoals de eerste gedachte die oprijst, de slaap verstoort en beëindigt, zo vernietigt het geringste ontwaken van de innerlijke intelligentie onwetendheid. Wanneer je duisternis benadert met licht in de hand vanuit de wens om hem (de duisternis) te zien, verdwijnt die duisternis; als het licht van onderzoek onwetendheid belicht, verdwijnt onwetendheid. Wanneer je je onderzoek begint met de vraag: "Wat is die 'ik' in dit lichaam van vlees en bloed, botten enz." trekt de onwetendheid zich onmiddellijk terug. Wat een begin heeft, heeft een eind. Wanneer alles wat een begin heeft uitgewerkt is, blijft de waarheid over en trekt onwetendheid zich terug. Je kunt het beschouwen als iets of niet-iets; dat moet worden gezocht wat IS wanneer onwetendheid ophoudt. De zoetheid die ervaren wordt, wordt niet ervaren door een ander: luisteren naar de beschrijving van wat iemand ervaart door het terugtrekken van onwetendheid, brengt nog geen verlichting teweeg. Een ieder zal dit Zelf moeten realiseren. Samengevat: onwetendheid is het geloof dat er een werkelijkheid bestaat die niet Brahman of kosmisch bewustzijn is; wanneer je ervan overtuigd bent dat "Dit alles is waarlijk Brahman", houdt onwetendheid op te bestaan.

18 augustus [VI.I.11] Betoog over Brahman

Vāsiṣṭha vervolgde:

Keer op keer herhaal ik dit, O Rāma ten behoeve van je spirituele ontwaking; de realisatie van het Zelf vindt niet plaats zonder voortdurende herhaling (of spirituele praktijk). Deze onwetendheid, die bekend staat als avidyā of ajñāna, is zo intens geworden als gevolg van de indrukken en ervaringen van de zintuigen in duizenden incarnaties in en buiten dit lichaam. Maar zelfkennis ligt niet binnen het bereik van de zintuigen. Het rijst op wanneer de zintuigen en de geest, die ook wel het zesde zintuig genoemd wordt, zich terug trekken.

O Rāma, leef in deze wereld terwijl je stevig gevestigd bent in zelfkennis, zoals koning Janaka leeft, sinds hij weet wat nodig is om te weten. In zijn geval wordt de waarheid altijd gerealiseerd, of hij nu actief is of niet, wakker is of niet. Heer Viṣṇu incarneert in deze wereld en neemt, gevestigd in deze zelfkennis, een lichaam aan. Zo ook blijft heer Śiva gevestigd in zelfkennis en ook heer Brahmā. Wees gevestigd in zelfkennis, O Rāma, evenals zij.

Rāma vroeg:

Meester, ik vraag U, vertel me wat de natuur van deze zelfkennis is, waarin deze wijzen gevestigd zijn?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Rāma, je weet dit al. Toch om dit volkomen duidelijk te krijgen vraag je het nog een keer.

Wat er ook is en wat ook deze wereldbegoocheling lijkt, het is slechts de zuivere Brahman of absoluut bewustzijn en niets anders. Bewustzijn is Brahman, de wereld is Brahman, alle elementen zijn Brahman, Ik ben Brahman, mijn vijand is Brahman, mijn vrienden en verwanten zijn Brahman, Brahman is verleden, heden en toekomst, want dit alles is gebaseerd op Brahman. Zoals de oceaan lijkt te ontstaan uit de golven, lijkt Brahman zich uit te breiden in de oneindige variëteit van substanties. Brahman omvat Brahman, Brahman ervaart en geniet van Brahman, Brahman wordt gemanifesteerd in Brahman door de kracht van Brahman zelf. Brahman is mijn vijand die mij, Brahman, kwaad doet. Wanneer dit zo is, wie doet wie iets aan?

De staten van de geest zoals aantrekking en afstoting en prettig of onprettig, zijn tevoorschijn getoverd in verbeelding. Zij zijn vernietigd door de afwezigheid van gedachten. Hoe kunnen zij dan sterker worden? Wanneer Brahman alleen in alles is wat ook weer Brahman is en alleen Brahman zich ontvouwt als Brahman in alles, wat is dan vreugde en wat verdriet? Brahman is tevreden met Brahman, Brahman is gevestigd in Brahman. Er bestaat noch 'ik' noch een ander!

19 augustus [VI.I.11] Er is niets anders dan Brahman

Vāsiṣṭha ging verder:

Alle objecten in deze wereld zijn Brahman. 'Ik' ben Brahman. Als dat zo is zijn gehechtheid en onthecht zijn, begeerte en afkeer slechts denkbeelden. Het lichaam is Brahman, de dood is ook Brahman; wanneer zij samenvallen, zoals het echte touw en de denkbeeldige slang samenvallen, waar is dan de oorzaak voor verdriet? Zo ook als Brahman het lichaam is én het plezier, waar is dan de oorzaak voor vreugde wanneer het lichaam plezier ervaart? Wanneer aan de oppervlakte van de kalme oceaan golven verschijnen, houden zij niet op water te zijn! Zelfs wanneer Brahman (in de wereldverschijning) gegagiteerd lijkt, blijft zijn essentie onveranderd en is er noch een ik-heid noch een jij-dom. Wanneer de draaikolk versterft in het water, is er niets gestorven! Wanneer de Brahman-dood het Brahman-lichaam overneemt is er niets verloren.

Water kan kalm zijn of in beroering; zo kan Brahman kalm zijn of onrustig. Zo is de natuur. Het is onwetendheid of misleiding, die het Ene verdeelt in 'dit is een bezielde wezen' en 'dit is onbezielde materie'; de wijzen hebben niet zulke verkeerde zienswijzen. Zo is de wereld van de onwetende vol verdriet; voor de wijze is diezelfde wereld vol gelukzaligheid, zoals voor een blinde de wereld donker is en voor de ziende vol licht.

Wanneer die ene Brahman alles doordringt, bestaat noch dood noch leven. De rimpelingen spelen aan de oppervlakte van de oceaan, zij worden niet geboren noch sterven zij! Zo is het ook met de elementen in deze schepping. Misleidende denkbeelden als 'dit is' en 'dit is niet' rijzen op in het Zelf. Deze ideeën hebben geen echte oorzaak noch komen ze voort uit enig motief, zoals een kristal verschillende gekleurde objecten reflecteert zonder motief.

Het Zelf blijft zichzelf ook al werpen de energieën van de wereld oneindige verscheidenheid op aan de oppervlakte van de oceaan van bewustzijn. Er zijn geen onafhankelijke entiteiten in deze wereld zoals 'lichaam' enz. Alles wat wordt gezien als lichaam of ideeën, als waargenomen objecten, als het vergankelijke en onvergankelijke, de gedachten en gevoelens en hun betekenis, – dit alles is Brahman in Brahman, het oneindige bewustzijn. Dualiteit bestaat slechts in de ogen van de misleide of onwetende. De geest, het intellect, het ego-gevoel, de kosmische elementen, de zintuigen en meer van deze fenomenen zijn slechts Brahman; pijn en plezier zijn illusies (het zijn woorden zonder substantie). Zoals een enkele klank in de bergen een echo geeft en nog na echoot, ervaart het ene kosmisch bewustzijn meervoudigheid in zichzelf door ideeën als 'dit ben ik' en 'dit is van mij' enz. Het ene kosmische bewustzijn ziet de veelheid in zichzelf, zoals de dromer over verschillende objecten droomt in zichzelf.

20 augustus [VI.I.11] Ik zoek niets noch wijs ik iets af, Ik ben Brahman

Vāsiṣṭha vervolgde:

Wanneer goud niet als goud herkend wordt, wordt het verward met de aarde; wanneer Brahman niet herkend wordt, rijst de onzuiverheid van onwetendheid op. De kenner van Brahman verklaart dat zo'n groot iemand de Heer en Brahman is; de onwetende daarentegen herkent de waarheid niet als zodanig en is dus onwetend. (Of, het is de mening van de kenners van Brahman dat diezelfde Heer of het opperste wezen beschouwd wordt als onwetendheid in de onwetende). Wanneer goud herkend wordt als goud, 'wordt' het direct tot goud; wanneer Brahman herkend wordt als Brahman, 'wordt' het direct Brahman.

Omdat Brahman almachtig is, wordt hij wat hij wil zijn zonder enig motief om dat te doen. De kenners van Brahman verklaren dat Brahman de Heer is, het grote wezen, los van handeling, doener en instrument, zonder oorzakelijk motief, transformatie of verandering.

Wanneer deze waarheid niet beseft wordt, doet het zich voor als onwetendheid in de onwetende, maar wanneer het beseft wordt, verdwijnt de onwetendheid. Wanneer een familielid niet als zodanig herkend wordt, is hij een vreemde; wanneer het familielid herkend wordt, verdwijnt onmiddellijk de vreemdeling.

Wanneer men weet dat dualiteit een illusoire verschijning is, is er de realisatie van Brahman of het Absolute. Wanneer men weet 'Dit ben Ik niet' wordt de onwerkelijkheid van het ego beseft. Hieruit rijst ware onthechting op. 'Ik ben waarlijk Brahman' – als deze waarheid beseft wordt, rijst het gewaarzijn van de waarheid op en alles wordt dan omvat door dat gewaarzijn. Wanneer de ideeën 'ik' en 'jij' verdwijnen, rijst de waarheid op en beseft men dat dit alles wat het ook is, werkelijk Brahman is.

Wat is de waarheid? 'Ik heb niets te maken met verdriet, handelingen, misleiding of begeerte. Ik ben in vrede, vrij van verdriet. Ik ben Brahman' – dat is de waarheid. 'Ik ben bevrijd van alle fouten, Ik ben het Al, Ik zoek niets noch wijs ik iets af, Ik ben Brahman' – dat is de waarheid. 'Ik ben vlees en bloed en botten, Ik ben lichaam, Ik ben bewustzijn, Ik ben ook de geest, Ik ben Brahman' – dat is de waarheid. 'Ik ben het firmament, Ik ben ruimte, Ik ben de zon en de hele ruimte, Ik ben alle dingen hier, Ik ben Brahman' – dat is de waarheid. 'Ik ben een grasspriet, Ik ben aarde, Ik ben een boomstronk, Ik ben het woud, Ik ben de bergen en de oceanen, Ik ben die Ene (non-duale) Brahman' – dat is de waarheid. 'Ik ben het bewustzijn waarin alles ontspringt en door wiens kracht alle wezens hun activiteiten uitvoeren; ik ben de essentie van alle dingen' – dat is de waarheid.

Dit is zeker: alle dingen bestaan in Brahman, alle dingen vloeien eruit voort, alle dingen zijn Brahman; het is alom aanwezig, het is dat ene Zelf, het is de waarheid.

21 augustus [VI.I.11] Ik ben de eeuwige Brahman

Vāsiṣṭha vervolgde:

De waarheid die overal aanwezig is en zuiver bewustzijn is zonder objecten, wordt op diverse manieren aangeduid als bewustzijn, Zelf, Brahman, bestaan, waarheid, ordening en ook als zuivere kennis. Het is zuiver en in zijn licht kennen alle wezens hun eigen Zelf. Ik ben de Brahman die zuiver bewustzijn is nadat er aan zijn eigen verschijning als geest, intellect, zintuigen en alle andere soortgelijke ideeën voorbijgegaan is. Ik ben onvergankelijk bewustzijn of Brahman; alleen in mijn licht stralen alle elementen en het universum. Ik ben het bewustzijn van Brahman; spranken van Mij rijzen alsmaar op en stralen een gereflecteerd bewustzijn uit door het hele universum. Gezien door een zuivere geest drukt het zichzelf uit in de stilte. Hoewel het in contact lijkt te zijn met de onophoudelijke ervaringen van het egogevoel van ontelbare wezens die zo de vreugde van Brahman ervaren, is het toch buiten hun bereik en kan het niet aangeraakt worden. Want ook al is het waarlijk de uiteindelijke bron van alle geluk en vreugde, het heeft de natuur van diepe slaap (zonder verdeeldheid), vredig en zuiver. In de relatie tussen subject en object en de daaruit voortvloeiende genoegens is de ervaring van de gelukzaligheid van Brahman onnoemelijk.

Ik ben de eeuwige Brahman vrij van valse waarnemingen van pijn en plezier enz. en daardoor zuiver; Ik ben het bewustzijn waarin een waarachtig en zuiver ervaren is. Ik ben dat zuivere bewustzijn waarin de zuivere intelligentie functioneert zonder tussenkomst van gedachten. Ik ben Brahman, de intelligente energie die werkt in alle elementen (aarde, water, vuur enz.). Ik ben zuiver bewustzijn dat zich manifesteert als de karakteristieke smaak enz. in de verschillende vruchten.

Ik ben de onveranderlijke Brahman die gerealiseerd wordt wanneer zowel opgetogenheid omtrent het vervulde verlangen als terneergeslagenheid omtrent het on vervulde, gelijkelijk aanvaard worden. Wanneer de zon schijnt en de wereldse objecten in dat licht te zien zijn, ben ik het zuivere bewustzijn dat ertussenin zit en dat het Zelf is van het licht en van het verlichte object. Ik ben dat zuivere bewustzijn of Brahman dat onafgebroken aanwezig is in de staten van waken, droom en diepe slaap en dat daarom de vierde staat of de transcendentale waarheid is.

Zoals de smaak van het sap van suikerriet overal dezelfde is, zo is het bewustzijn in alle wezens hetzelfde – Ik ben dat bewustzijn. Ik ben die bewuste energie (citśakti) die groter is dan het universum en toch subtieler dan het kleinste atoomdeeltje en daarom onzichtbaar. Ik ben het bewustzijn dat overal is zoals boter in melk en wiens natuur het si ervaren.

22 augustus [VI.I.11] Dit alles ben 'Ik' en dit alles is 'Mijn'

Vāsiṣṭha ging verder:

Zoals gouden ornamenten, alleen van goud zijn, ben Ik het zuivere bewustzijn in het lichaam. Ik ben het Zelf dat alles doordringt zowel binnen als buiten. Ik ben dat zuivere bewustzijn dat alle ervaringen reflecteert zonder Zelf enige verandering te ondergaan en dat niet geraakt wordt door onzuiverheid.

Ik groet dat bewustzijn, de schenker van de vruchten van alle gedachten, het licht in alle licht, het hoogste doel; dat bewustzijn doordringt alle ledematen, altijd wakker en alert, vibreert in alle substanties en is altijd homogeen en onverstoorbaar alsof het altijd in diepe slaap is, maar toch volkomen wakker. Dat bewustzijn is de werkelijkheid die alles in het hele universum zijn eigen karakteristieke uitstraling geeft en het meest nabij is en toch ver en onbereikbaar voor de geest en de zintuigen. Het schijn onafgebroken en homogeen in de wakende- en droomstaat, in diepe slaap en in de vierde (transcendente) staat van bewustzijn, wanneer alle gedachten en alle opwinding en haat verdwenen zijn. Dat bewustzijn is zonder begeerte en egegevoel en kan niet in delen worden opgesplitst.

Ik heb dat bewustzijn bereikt, dat overal in aanwezig is en toch ondeelbaar. Het is het kosmische net waarin oneindige aantallen wezens als vogels gevangen zitten; hierin bestaan allerlei werelden, maar toch is er nooit iets gebeurd. Dat bewustzijn heeft de natuur van zijn en niet-zijn en is de rustplaats van alles wat goed en goddelijk is. Het speelt de rollen van alle wezens en is de bron van alle liefde en vrede, hoewel het voor altijd verenigd is en bevrijd. Het is het leven van alle levende wezens, de ongeschapen nectar die door niemand gestolen kan worden, de altijd bestaande werkelijkheid. Dat bewustzijn dat gereflecteerd wordt in zintuiglijke ervaringen, staat toch los daarvan en kan niet door de zintuigen ervaren worden. Alle wezens verheugen zich in zijn aanwezigheid, hoewel het op zichzelf zuivere gelukzaligheid is, dat uitstijgt boven alle plezier; – zoals ruimte buien ruimte; glorieus, maar zonder alle uitbreidingen en glorie. Hoewel het lijkt of het alles doet, doet het niets.

Dit alles is 'Ik' en dit alles is 'Mijn'. Maar Ik ben niet en Ik ben niet 'anders dan IK'. Ik heb dit gerealiseerd. Laat deze wereld een illusie zijn of substantie hebben, Ik ben vrij van de koorts van wanhoop.

23 augustus [VI.I.12,13] De Yoga van kennis en van de controle van prāṇa

Vāsiṣṭha vervolgde:

Gevestigd in deze realisatie van de waarheid leefden de grote wijzen voor eeuwig in vrede en harmonie. Zij waren vrij van psychologische vooronderstellingen en daardoor zochten zij noch verwierpen ze leven of dood. Zij bleven onwankelbaar in hun directe ervaring als een tweede berg Meru. En toch zwierven ze door de bossen, eilanden en steden, reisden naar de hemelen alsof ze engelen of goden waren, bestreden hun vijanden en regeerden als keizers en hielden zich bezig met verschillende activiteiten volgens aanwijzingen in de geschriften, omdat ze wisten dat dat gedrag het juiste was. Zij genoten van het leven, bezochten lusthoven en werden geamuseerd door hemelse nimfen. Zij vervulden plichtsgetrouw hun plichten als huisvader, stortten zich zelfs in grote oorlogen en behielden hun gelijkmoedigheid zelfs in de meest verschrikkelijke situaties waarin anderen hun vrede en uitgebalanceerde staat allang verloren hadden.

Hun geest was volkomen satvisch of goddelijk en daardoor volkomen vrij van misleiding, van egoïsme (ik doe dit) en van de wens iets te moeten bereiken, hoewel ze wat ze bereikt hadden of de vruchten van hun handelen niet afwezen. Zij gingen er niet prat op wanneer ze hun vijanden hadden verslagen noch werden ze wanhopig of ellendig wanneer ze verslagen waren. Zij waren betrokken bij natuurlijke handelingen en lieten alle handelingen vanuit een wezenloze staat plaatsvinden.

Volg hun voorbeeld, O Rāma. Laat je persoonlijkheid (ego-gevoel), ego-loos zijn en voer spontaan de benodigde handelingen uit. Want alleen het oneindige, ondeelbare bewustzijn is de waarheid: en dat toont ons deze verscheidenheid, die noch werkelijk noch onwerkelijk is. Leef dus volkomen onthecht. Waarom treur je alsof je een onwetende bent?

Rāma zei:

Heer, door uw genade ben ik me volkomen bewust van de werkelijkheid. Mijn misleiding is verdwenen. Ik zal doen wat U mij verzocht te doen. Ik blijf vredig in de staat van iemand die in leven bevrijd is (jīvanmukti). Ik bid U, O Heer, hoe bereik je de staat van een bevrijde door de beteugeling van de levenskracht (prāṇa) en door alle zelfbeperkingen of psychologische conditionering te verwijderen?

Vāsiṣṭha antwoordde:

We noemen dat yoga, wat de methode is om de cirkelgang van dood en geboorte te doorbreken. Het is de uiterste overstijging van de geest en is tweevoudig. Zelfkennis is de eerste, beteugeling van de levenskracht de tweede. Hoewel de term yoga meer bekend is als beheersing van de levenskracht, leiden beide methoden tot hetzelfde resultaat.

Voor sommigen is zelfkennis door onderzoek erg moeilijk; voor anderen is yoga moeilijk. Maar ik ben ervan overtuigd dat het pad van onderzoek voor iedereen eenvoudig is, want zelfkennis is de altijd aanwezige waarheid. Ik zal nu de yoga-methode beschrijven.

24 augustus [VI.I.14-17] Het verhaal van Bhuṣuṇḍa

Vāsiṣṭha vervolgde:

In het oneindige en ondeelbare bewustzijn is als het ware een denkbeeldig hoekje ingeruimd voor de wereldverschijning. De Schepper die ogenschijnlijk de oorzaak is van deze verschijning, verblijft daar. Ik ben uit zijn geest geboren. Toen ik eens in de hemel was hoorde ik van de wijzen de verhalen over langlevende wezens. Tijdens die uitwisseling vertelde de grote wijze Sātātapa:

Op een plek op de berg Meru staat een boom die wensen vervult. In die boom verblijft de kraai Bhuṣuṇḍa, volkomen vrij van afkeer of aantrekking. Niemand op aarde of in de hemel heeft langer geleefd dan hij. Als iemand kan leven zoals hij leeft, zal dat beschouwd worden als een hoogst prijzenswaardig en verdienstelijk leven.

Ik hoorde deze woorden en was direct geïnspireerd. Spoedig probeerde ik deze Bhuṣuṇḍa te ontmoeten. Ik bereikte onmiddellijk de top van de berg Meru en de boom, waar Bhuṣuṇḍa leefde. Volmaakte wijzen, die iedere vorm konden aannemen die ze maar wilden, woonden ook in die boom. Het was een enorme boom van onmetelijke afmeting.

Ik zag de verschillende soorten vogels in die boom. En op grote afstand zag ik kraaien op die boom, en onder hen, de grote Bhuṣuṇḍa, de langlevende. Hij leefde al een aantal wereldcycli. Hij herinnerde zich zelfs degenen die een eeuwigheid geleden leefden. Hij was stil, vrij van 'ik' en 'mijn' en de vriend en verwant van allen.

Ik nam vlak voor hem plaats. Hij wist dat ik Vāsiṣṭha was en heette me op passende wijze welkom. Hij zei tegen mij:

Ik beschouw het als een grote zegen dat U ons na zo lange tijd opzoekt. U bent de grootste van degenen die het waard zijn aanbeden te worden en U komt hier alleen als het resultaat van mijn grote verdiensten. Vertelt U mij alstublieft de reden van Uw bezoek.

Ik antwoordde als volgt:

U bent waarlijk gezegend, dat U leeft in een sfeer van de hoogste vrede om U heen en begiftigd bent met de hoogste wijsheid (zelfkennis) en niet gevangen zit in het net van de wereldillusie. Ik verzoek U een tip van de sluier op te lichten over uzelf. In welke gemeenschap bent U geboren? Hoe heeft U zelfkennis verkregen, het enige wat het waard is te weten? Hoe oud bent U nu? Herinnert U zich ook maar iets uit het verleden? Wie regelt het dat U zolang leeft en dat U leeft in deze boom?

Bhuṣuṇḍa antwoordde:

Omdat U mij deze vragen stelt, zal ik ze naar behoren beantwoorden. Ik verzoek U aandachtig te luisteren. Het verhaal dat ik ga vertellen is zo inspirerend dat het de zonden wegneemt van hen die het vertellen en van hen die ernaar luisteren.

25 augustus [VI.I.18-19] De geboorte en belichaming van Bhuśuṇḍa

Bhuśuṇḍa zei:

In dit universum is een grote godheid die Hara genoemd wordt, die de god der goden is en door alle goden in de hemel aanbeden wordt. Zijn gemalin is zo groot als de helft van zijn lichaam. Zijn begeleiders zijn dwergen die handen en hoofden hebben als scheermessen en gezichten van een beer, een kameel, een muis enz. En godinnen, die zich voeden met de wezens in de veertien werelden dansen voor hem. Alāmbusā is van hen de meest bekende. Haar rijdier is de kraai Caṇḍa die ongelofelijk krachtig is en een blauwe kleur heeft.

Op een keer kwamen al deze godinnen samen in de ruimte. Plichtsgetrouw betoonden ze eer aan de godheid Tumburu (een aspect van Rudra) en gaven zich over aan een ritueel voor de linker hand dat de hoogste wijsheid onthult. Zij begonnen verschillende rituelen uit te voeren, terwijl ze onder invloed van wijn waren. Al snel ontstond een discussie over de belangrijke vraag, hoe het toch kwam dat de heer van Umā (Hara) hen zo minachtend behandelde. En ze besloten hun moed en bekwaamheid zo te tonen dat het niet langer zou gebeuren. Zij overvielen Uma met hun magische krachten en scheidden haar van haar heer Hara. Alle godinnen zongen en dansten in extase. Zij dronken, zongen, lachten, kletsten, renden, vielen en aten een feestmaal met vlees.

De vrouwelijke zwanen (die de rijdieren zijn van de godin Brāhmī) dansten met de kraai Caṇḍa, die Alāmbusā's rijdier was. Alle zwanen paarden een voor een met Caṇḍa, de kraai, want ze waren allemaal dronken. Spoedig waren ze zwanger. De zwanen vertelden Brāhmī alles wat er gebeurd was.

De godin Brāhmī zei hen: "Omdat jullie allemaal zwanger zijn van een jong, kun je je plicht niet vervullen. Ga voorlopig maar waar je heen wilt." Daarna verzonk zij in diepe contemplatie.

De zwanen legden 21 eieren op de juiste tijd en gingen zitten broeden. Dus 21 van ons zijn geboren in de familie van Caṇḍa, de kraai. Zoals onze moeders aanbaden we de godin Brāhmī. Door haar genade bereikten we zelfkennis en bevrijding. Toen benaderden we onze vader die ons liefdevol omhelsde. Wij allen aanbaden de godin Alāmbusā.

Caṇḍa zei:

Kinderen, zijn jullie de fuik van de wereldverschijning ontstegen nadat alle belemmeringen veroorzaakt door vāsanā en mentale conditionering zijn overwonnen? Als dit niet zo is, laten we dan de godin aanbidden die jullie de genade schenkt om de hoogste wijsheid te bereiken.

Wij antwoordden:

Vader, wij hebben die wijsheid die het waard is te bereiken al ontvangen door de genade van de godin Brāhmī en zoeken een fijne en beschermde plaats om te verblijven.

Door de instructies van onze vader kwamen we hier en vonden een rustplaats in dit nest.

26 augustus [VI.I.20] Uitleg van Bhuṣuṇḍa over zijn karakter

Bhuṣuṇḍa vervolgde:

In vroeger dagen was er een wereld niet ver uit ons geheugen, want we hebben het zelf waargenomen.

Vāsiṣṭha vroeg:

Wat gebeurde er met Uw broers, want ik zie U alleen hier?

Bhuṣuṇḍa vervolgde:

Lange tijd is voorbij gegaan, O wijze, en mijn broers legden na verloop van tijd hun lichaam af en gingen naar de hemel van Heer Śiva. Ja zelfs langlevende wezens die heilig en vroom en sterk zijn, worden na verloop van tijd door Tijd (of dood¹) opgeslokt.

Vāsiṣṭha vroeg nogmaals: Hoe komt het dat U onaangedaan bent gebleven door hitte, kou, wind en vuur?

Bhuṣuṇḍa antwoordde:

Het is waar dat de belichaming als kraai, die veracht wordt door de mensen, niet de meest gelukkige belichaming is, hoewel de schepper er ruimschoots voor gezorgd heeft dat zelfs de nederige kraai kan overleven. Maar we bleven gevestigd in het Zelf, gelukkig en tevreden. Daardoor hebben we steeds allerlei calamiteiten overleefd. We bleven stevig gevestigd in het Zelf en hebben afgezien van dwaze activiteiten die alleen maar een kwelling zijn voor lichaam en geest. Voor dit fysieke lichaam bestaat geen ellende, noch in leven noch in dood; dus we blijven zoals we zijn en zoeken niets anders dan dat wat is.

We hebben het noodlot van de werelden gezien. We hebben de identificatie met het lichaam in de geest losgelaten. Gevestigd in zelfkennis en verblijvend in deze boom zie ik de tijd voorbij gaan. Door het beoefenen van prāṇāyāma ben ik uitgestegen boven de tijdsindeling. Daardoor rust ik in de vrede van het hart en ben onaangedaan door de gebeurtenissen in de wereld. Laat de wezens verdwijnen of verschijnen; we kennen geen angst. Laat alle wezens de oceaan van Tijd (of dood) binnengaan, maar wij zitten aan de oever van die oceaan en blijven onaangedaan. We aanvaarden niet en wijzen niet af; we lijken te bestaan, maar we zijn niet wat we lijken. Zo verblijven we in deze boom.

Hoewel we ons in allerlei activiteiten begeven, verdwalen we niet in allerlei mentale conditionering en verliezen nooit het contact met de werkelijkheid.

Heer, de nectar waarvoor de goden de oceaan karnden is minderwaardig vergeleken bij de zegening die als nectar is en voortvloeit uit de aanwezigheid van wijzen zoals U. Niets is van meer waarde dan het gezelschap van wijzen die vrij zijn van alle begeerte en wensen. O Heilige, hoewel ik al zelfkennis heb bereikt, beschouw ik mijn leven als volkomen vervuld doordat ik U vandaag ontmoet heb en genoten heb van Uw gezelschap.

¹ Yama staat zowel voor Tijd als voor god van de dood.

27 augustus [VI.I.21] Uitleg van de oorzaak van een lang leven

Bhuṣuṇḍa vervolgt:

Deze wensvervullende boom wordt niet dooreen geschud door allerlei natuurfenomenen noch door rampen die door levende wezens zijn veroorzaakt. Er zijn er verschillende geweest toen de demonen geprobeerd hebben de aarde te vernietigen of te overheersen en ook toen de Heer zich erin mengde en de aarde redde uit de greep van de demonen. Tijdens dit alles bleef de boom onaangetast. Zelfs de vloed van water en de verzengende hitte van de zon tijdens de kosmische oplossing waren niet in staat deze boom te doen schudden. Daardoor zijn wij, die in de boom verblijven aan de rampen ontsnapt. Kwaad geschiedt bij degene die op een duivelse plaats woont.

Vāsiṣṭha vroeg:

Maar aan het einde van het leven van de kosmos, wanneer alles is opgelost, hoe is het jullie gelukt te overleven?

Bhuṣuṇḍa antwoordde:

O wijze, gedurende die periode verlaat ik dit nest, zoals een ondankbare man zijn vriend verlaat en ben dan één met de kosmische ruimte, volkomen vrij van alle gedachten en concepten. Wanneer de twaalf kosmische zonnen een ondragelijke hitte uitzonden naar deze schepping, beoefen ik de vāruṇi-dhāraṇā en blijf onaangedaan. (Vāruṇi-dhāraṇā is contemplatie over Varuṇa. Varuṇa is de god van de wateren). Wanneer de wind met zo'n kracht blaast, dat het zelfs bergen van hun plek krijgt, beoefende ik de pārvati-dhāraṇā en blijf onaangedaan. (Parvata is berg en pārvati-dhāraṇā is contemplatie over de berg). Wanneer het hele universum overstroomde met de vloed van de kosmische oplossing, beoefen ik vāyudhāraṇā en blijf onaangedaan. (Vāyu is wind en vāyu-dhāraṇā is contemplatie op de wind). Daarna blijf ik als in diepe slaap tot het begin van de volgende kosmische cyclus. Wanneer de nieuwe Schepper een nieuwe kosmos schept, neem ik mijn plaats in dit nest weer in.

Vāsiṣṭha vroeg:

Hoe komt het dat anderen niet in staat zijn te doen wat U heeft gedaan?

Bhuṣuṇḍa antwoordde:

O wijze, de wil van het hoogste wezen kan niet geschonden worden: het is zijn wil dat ik ben zoals ik ben en anderen zoals zij zijn. Men kan niet peilen noch meten wat er moet zijn. In overeenstemming met de natuur van ieder wezen komt datgene tot bestaan wat moet bestaan. Daarom, in overeenstemming met mijn gedachtekracht of idee, tref je deze boom aan op deze manier en op deze plek in iedere wereldcyclus.

28 augustus [VI.I.21, 22] Bhuṣuṇḍa's lange geschiedenis

Vāsiṣṭha vroeg:

U hebt zo'n lang leven dat het lijkt of U de uiteindelijk bevrijding hebt bereikt! En U bent wijs, moedig en een grote yogi. Ik bid U, vertel me welke buitengewone dingen U zich herinnert over deze en vorige wereldcycli.

Bhuṣuṇḍa zei:

Ik herinner me dat er eens een tijd was, dat er niets was op deze aarde, geen bomen of planten, zelfs geen bergen. Gedurende elfduizend jaar was de aarde bedekt met lava. Er was geen dag of nacht onder de poolcirkel; want op de rest van de aarde scheen noch de maan noch de zon. Slechts de helft van het poolgebied was verlicht.

Demonen regeerden de aarde. Zij waren misleid, krachtig en welvarend en de aarde was hun speelterrein.

Behalve het poolgebied was de aarde bedekt met water en daarna gedurende zeer lange tijd was de aarde bedekt met bossen, behalve het poolgebied. Daarna kwamen er hoge bergen, maar er woonden geen mensen. Gedurende een tijd van tien duizend jaar was de aarde bevolkt door demonen.

Op een keer hadden zelfs de goden, die gewoonlijk door het luchtruim zweefden, uit angst het zicht op de aarde verloren en de aarde leek slechts een enkele berg te zijn! Ik herinner me veel van zulke gebeurtenissen, maar ik zal het nu hebben over wat echt belangrijk is.

Tijdens mijn leven heb ik het verschijnen en verdwijnen van ontelbare Manu's gezien (Manu is de voorvader van het menselijk ras). In een bepaalde tijd was de wereld zonder goden en demonen maar was slechts één stralend kosmisch ei. Een andere keer werd de aarde bevolkt door Brahmanen (leden van de priesterkaste) die verslaafd waren aan alcohol, door śūdrā's (de dienende kaste) die de goden belachelijk maakte en door vrouwen die meerdere mannen hadden. Ik herinner me ook een andere tijd, dat de aarde bedekt was met bossen en er geen oceanen waren en er opeens mensen geschapen waren. Een andere keer was er geen berg en geen aarde; de goden en heiligen verbleven in de ruimte. Weer een andere keer waren er noch goden noch heiligen; duisternis was overal.

Eerst ontstond het idee schepping. Toen ontstond licht en werd het universum gescheiden. Toen werden er na elkaar verschillende wezens geschapen en ook de sterren en planeten.

Ik zag tijdens één periode dat heer Viṣṇu (meestal gezien als de ondersteuner) het universum schiep en een andere keer was het Brahmā en weer een andere keer was Śiva de schepper.

Wat nu allemaal gebeurt in deze schepping is op precies dezelfde manier gebeurd in drie vorige scheppingen. Maar ik herinner me de gebeurtenissen van tien zulke scheppingen.

29 augustus [VI.I.23, 24] Verlangen van de geest naar kalmte en rust

Vāsiṣṭha vroeg:

O Bhuṣuṇḍa, hoe komt het dat je lichaam niet door de dood is verslonden?

Bhuṣuṇḍa antwoordde:

De Dood wenst niemand te doden die niet lijdt aan aantrekking en afkeer (rāga-dveṣa) of valse voorstellingen en mentale gewoonten. Hij wenst niet iemand te doden die niet lijdt aan psychische ziekten, geen wensen of hoop heeft of angsten en zorgen, die niet vergiftigd wordt door begeerte, wiens lichaam en geest niet verteerd worden door het vuur van woede en haat en die niet verwrongen en vermalen wordt door de mangel van lust, die stevig gevestigd is in het zuivere gewaarzijn van Brahman het Absolute en wiens geest niet op en neer gaat als een aap. Hij, wiens geest en hart in de hoogste vrede gevestigd zijn, wordt niet geraakt door de verblindende kwaadaardigheid die voortkomt uit haat en lust.

Het contempleren op het Zelf, dat oneindig bewustzijn is, verdrijft ellende, neemt de lange droom van de wereldillusie weg, zuivert geest en hart en verdrijft zorgen en ongeluk. Maar deze contemplatie op het Zelf kent verwante technieken, die veel op die contemplatie lijken. Het is o.a. de contemplatie op de levenskracht of prāṇa, die iemand in staat stelt om ellende te overwinnen en voorspoed te activeren. Het is die contemplatie op de levenskracht, die mij een lang leven heeft gegeven en zelfkennis.

Heer, kijk naar dit prachtige lichaam, ondersteund door drie pilaren (de drie lichamen of de drie nāḍī?), uitgerust met negen poorten, beschermd door het egogevoel dat acht begeleiders heeft (de puryaṣṭaka) en verscheidene familieleden (de oerelementen). Precies in het midden van dit lichaam bevinden zich de subtiele idā en piṅgalā. Er zijn drie lotusvormige wielen. Deze wielen bestaan uit botten en vlees. Wanneer de vitale lucht de wielen bevochtigt, beginnen de bloembladeren of spaken van deze lotusachtige wielen te vibreren. De vitale stromen verspreiden zich naar gelang hun reikwijdte. En deze nāḍī stralen uit naar boven en beneden. De wijzen geven deze vitale stromen verschillende namen – prāṇa, apāna, samāna enz., afhankelijk van hun functie. Deze functies ontvangen hun energie van het psychische centrum in de hartlotus.

De energie, die vibreert in de hartlotus staat bekend als prāṇa: het stelt de ogen in staat te zien, de huid te voelen, de mond te spreken, het voedsel om verteerd te worden en het verzorgt alle lichaamsfuncties. Het heeft twee verschillende gebieden, prāṇa naar boven en apāna naar beneden. Ik ben ze zeer toegewijd; zij kennen geen vermoeidheid, schijnen als de zon en de maan in het hart; zij zijn als de karrenwielen van de geest, die de wachter is van de stad die het lichaam is. Zij zijn de favoriete paarden van de koning, egogevoel genaamd. Terwijl ik hen ben toegewijd leef ik alsof ik in diepe slaap ben, voor altijd in gelijksoortig bewustzijn.

Hij die de prāṇa en apāna aldus aanbidt, wordt niet opnieuw geboren in deze wereld en is vrij van iedere binding.

30 augustus [VI.I.25] Over prāṇāyāma

Bhuśuṇḍa vervolgde:

Prāṇa is voortdurend in beweging binnen en buiten het lichaam: prāṇa is de levensstroom en bevindt zich in het bovenste deel van het lichaam. Apāna is ook steeds in beweging binnen en buiten het lichaam, maar bevindt zich in het onderste deel. Luister hoe de beoefening van de uitbreiding of de beheersing van deze levenskracht in zijn werk gaat. Het strekt zowel de wakende als de slapende tot voordeel.

Het zelfstandig en zonder inspanning uitvloeien van de levenskracht die zich bevindt in de hartlotus, staat bekend als recaka of uitademing. Het contact met de bron van de prāṇa-kracht, die zich twaalf vingers lager bevindt, in de hartlotus, noemen we pūraka of inademing.

Wanneer de apāna onbeweeglijk is en de prāṇa niet meer op rijst en zich niet meer vanuit het hart beweegt (en tot deze beginnen plaats te vinden) staat dit bekend als kumbhaka. Er wordt gezegd dat er drie punten zijn voor recaka, kumbhaka en pūraka. 1. Buiten (de neus); 2. Van beneden de plaats die bekend staat als dvādaśānta¹ (boven of voor het voorhoofd op een afstand van twaalf vingers); 3. De bron van prāṇa (hartlotus).

Ik verzoek U te luisteren naar de natuurlijke, rustige beweging van de levenskracht op ieder moment. De beweging van de levenskracht omhoog tot een afstand van twaalf vingers van onszelf is recaka. De staat waarin de apāna-kracht blijft in de dvādaśānta, als de ongevormde pot in de klei van de pottenbakker, staat bekend als buitenste kumbhaka.

Wanneer de uitgaande lucht zich beweegt naar de punt van de neus, is dit recaka. Wanneer het omhoog gaat naar de dvādaśānta wordt dit de buitenste recaka genoemd. Wanneer de beweging van prāṇa stopt buiten zichzelf en zolang de apāna niet oprijst, wordt dit buiten-kumbhaka genoemd. Wanneer de apāna echter naar binnen stroomt, zonder dat de prāṇa binnenin oprijst noemt men dit binnenste-kumbhaka. Wanneer de apāna oprijst in de dvādaśānta en zich van binnen uitbreidt, is dit de interne pūraka. Hij die deze kumbhaka's kent, wordt niet opnieuw geboren.

Of je nu gaat of staat, wakker bent of slaapt, deze levenstromen – die van nature bewegen – worden beheerst door deze oefening. Wat je ook doet of eet als je deze kumbhaka's kent dan ben je niet de doener van deze handelingen. In een paar dagen bereik je de hoogste staat. Hij, die deze kumbhaka's beoefent, wordt niet aangetrokken door uiterlijke dingen. Zij die dit inzicht hebben verkregen – of ze nu actief of inactief zijn – zijn niet gebonden: zij hebben bereikt, wat waard is bereikt te worden.

¹ Noot: dvādaśāntam duidt op een magnetisch veld van 12 vingers breedte rondom het hele lichaam. Dit magnetisch veld wordt ook gevormd door prāṇa-apāna.

31 augustus [VI.I.25] Beschrijving van samādhi

Bhuṣuṇḍa vervolgde:

Wanneer de onzuiverheden in hart en geest zijn vernietigd door de overgave aan prāṇa en apāna, is men vrij van misleiding, men ontwaakt innerlijk en komt tot rust in het eigen Zelf, terwijl men doet wat er ook gedaan moet worden.

Heer, prāṇa rijst op in de hartlotus en wordt begrensd door een afstand van twaalf vingers breed buiten het lichaam. Apāna rijst op in de dvādaśānta (twaalf vingers breed vanaf het lichaam) en eindigt in de hartlotus. Dus apāna begint waar prāṇa eindigt. Prāṇa is als een vlam die opvlamt en weer uit gaat: apāna is als water en gaat naar beneden naar de hartlotus.

Apāna is als de maan die het lichaam van buitenaf beschermt; prāṇa is als de zon of het vuur en bevordert het innerlijke lichamelijke welzijn. Prāṇa genereert ieder moment warmte in de ruimte van het hart en daarna brengt het de warmte in de ruimte voor het gezicht. Apāna, die de maan is, voedt de ruimte voor het gezicht en daarna de ruimte in het hart.

Als je in staat bent de ruimte te bereiken waar de prāṇa en apāna tot één worden, is er geen verdriet meer en word je niet meer geboren.

In feite is het alleen prāṇa die een verandering ondergaat en verschijnt als apāna na zijn gloeiende hitte te hebben verloren. En dan verkrijgt diezelfde prāṇa, die de koelte van de maan heeft verloren, zijn eigen natuur, het zuiverende vuur van de zon. De wijzen onderzoeken de natuur van prāṇa zolang het zijn eigen zonnige natuur niet verlaat en koel wordt als de maan. Hij die de werking van zon en maan in zijn hart kent, wordt niet opnieuw geboren. Hij die de Heer, de Zon in zijn hart ziet, ziet de waarheid.

Om volmaaktheid te bereiken vermijdt men niet de duisternis buiten noch beschermt men die, maar men streeft ernaar het duister van onwetendheid in het hart te vernietigen. Wanneer de duisternis buiten verdwijnt, ben je in staat de wereld te zien; maar wanneer het duister van onwetendheid in het hart is verdreven, rijst zelfkennis op. Daarom zou je er naar moeten streven je gewaar te zijn van de prāṇa en apāna, want de kennis daarvan schenkt bevrijding.

Apāna eindigt in het hart waar prāṇa oprijst. Waar prāṇa wordt geboren, verdwijnt apāna; bij de geboorte van apāna, houdt prāṇa op. Wanneer prāṇa is opgehouden te bewegen en wanneer apāna op het punt staat te rijzen, ervaar je kumbhaka buiten; als je hierin bent gevestigd is er geen verdriet meer. Wanneer apāna ophoudt te bewegen en prāṇa slechts een klein beetje oprijst, ervaar je kumbhaka binnen; hierin gevestigd is er geen verdriet meer.

1 september [VI.I.25] Nader over samādhi

Bhuṣuṇḍa vervolgde:

Als je kumbhaka (het onderbreken van de ademhaling) beoefent, na de prāṇa te hebben uitgeademd naar een afstand verder weg dan waar de apāna oprijst (de twaalfvingers breedte afstand), ben je niet langer onderhevig aan verdriet. Of, als je in staat bent de ruimte in jezelf te zien waar de ingeademde lucht verandert in de impuls om uit te ademen, word je niet opnieuw geboren. Door te zien waar de prāṇa en apāna hun beweging eindigen en door deze vredige staat vast te houden, ben je niet langer onderhevig aan verdriet.

Als je nauwgezet de plaats observeert en het precieze moment waarop de prāṇa door de apāna wordt opgenomen, is er niet langer verdriet. Of als je precies de plek te observeert en het exacte moment waarop de apāna wordt opgenomen in de prāṇa, rijst je geest niet weer op. Wees je daarom gewaar van dat moment en die plaats waar de prāṇa wordt opgenomen door de apāna en de apāna door de prāṇa zowel binnen als buiten het lichaam. Want op dat precieze moment waar de beweging van de prāṇa is gestopt en de apāna zijn beweging nog niet is begonnen, ontstaat een kumbhaka (onderbreking), die zonder inspanning is: de wijzen beschouwen dat als een belangrijke staat. Wanneer de onderbreking van de ademhaling zonder inspanning is, is dit de hoogste staat. Dit is het Zelf, het is zuiver oneindig bewustzijn. Hij die dat bereikt, kent geen verdriet.

Ik overweeg dat oneindige bewustzijn dat de inwonende tegenwoordigheid is in de prāṇa, maar noch met prāṇa is, noch iets anders is dan prāṇa. Ik overweeg dat oneindige bewustzijn dat de inwonende tegenwoordigheid is in de apāna, maar noch met apāna is, noch iets anders is dan apāna. Dat wat IS nadat de prāṇa en apāna zich hebben teruggetrokken en dat zich bevindt in het midden tussen prāṇa en apāna – over dat oneindige bewustzijn contempleer ik. Ik overweeg dat bewustzijn dat de prāṇa in prāṇa is, dat het leven in het leven is en dat als enige verantwoordelijk is voor het behoud van het lichaam; wat de geest van de geest is, de intelligentie van het intellect, de werkelijkheid van het egogevoel. Ik groet dat bewustzijn waarin alle dingen verblijven, waaruit ze oprijzen, dat alles en overal is, dat alles in alles is en eeuwig; dat alles zuiver maakt en waarvan het inzicht het meest verdienstelijk is. Ik groet dat bewustzijn waarin de prāṇa ophoudt met bewegen maar apāna niet oprijst en dat zich bevindt in de ruimte voor (of aan het begin van) de neus. Ik groet dat bewustzijn, dat de bron is voor prāṇa en apāna, dat de energie is in prāṇa en apāna en dat de zintuigen in staat stelt te functioneren. Ik groet dat bewustzijn, dat in feite de essentie is van de innerlijke en uiterlijke kumbhaka, wat het enige doel is voor de contemplatie op prāṇa en wat de prāṇa in staat stelt te functioneren en de oorzaak van alle oorzaken is. Ik zoek mijn toevlucht in dat opperste wezen.

2 september [VI.I.26] Samādhi en gelijkmoedigheid

Bhuśuṇḍa vervolgde:

Door de regelmatige en systematische beoefening van prāṇāyāma zoals ik het beschreven heb, bereikte ik een zuivere staat en ben onverstoorbaar zelfs wanneer de berg Meru (of de Noordpool) staat te schudden. Deze samādhi-staat of dit volkomen evenwicht verlies ik niet of ik nu ga of sta, waak, slaap of droom. In alle voorkomende omstandigheden in het leven rust ik in mijzelf en met het Zelf, terwijl mijn blik gericht blijft op het Zelf, wat er ook gebeurt in de wereld of mijn omgeving. Zo heb ik geleefd sinds de tijd van de vorige kosmische oplossing.

Ik overweeg noch het verleden noch de toekomst; mijn aandacht is steeds gericht op het heden. Ik doe wat nu gedaan moet worden, zonder stil te staan bij het resultaat. Zonder overwegingen omtrent zijn of niet-zijn, wenselijk of onwenselijk, blijf ik bij mijzelf: aldus ben ik gelukkig, gezond en vrij van ziekte.

Mijn staat is het gevolg van het overwegen van het moment waarop de prāṇa en apāna samenkomen en het Zelf onthuld wordt. Ik houd me niet bezig met ijdele gedachten als, 'Ik heb dit bereikt en zal dat ook bereiken'. Ik prijs of veroordeel niemand, noch mezelf noch anderen, wanneer ook; mijn geest jubelt niet bij het verwerven van wat als goed beschouwd wordt, noch raakt hij depressief door wat gezien wordt als het kwaad; daardoor ben ik gelukkig en gezond. Ik omarm de hoogste onthechting en heb zelfs afstand gedaan van de wens om te leven; mijn geest kent geen begeerte, maar is in vrede en evenwicht. Ik blijf bij dat ene onveranderlijke in alle dingen (een stuk hout, een mooie vrouw, een berg, een grasspriet, ijs, vuur en ruimte) en maak me geen zorgen met gedachten als: 'Wat zal ik nu doen?' of 'Wat zal er morgenochtend zijn?' Ik pieker niet over ouderdom en dood of het verlangen naar geluk, noch beschouw ik iets als 'mijn' en iets anders als 'niet-mijn'. Ik weet dat alles te allen tijde niets anders is dan dat ene kosmische bewustzijn. Dit is het geheim van mijn staat van geluk en gezondheid.

Ik denk niet 'Ik ben het lichaam', ook al ben ik fysiek bezig, want ik weet dat deze wereldverschijning slechts illusoir is en leef erin wanneer in diepe slaap. Ik raak niet uit evenwicht door voorspoed noch tegenspoed wanneer dat voor me komt, want ik beschouw ze met gelijke blik (zoals ik mijn armen bekijk als armen). Alles wat ik doe, wordt niet bezoedeld door wensen of ego-gevoel; ik verlies mijn hoofd niet wanneer ik macht heb en bedel niet wanneer ik armlastig ben; ik blijf onberoerd door hoop en verwachting en ook wanneer iets aftands is, kijk ik ernaar met frisse blik alsof het nieuw is. Ik verheug me met de gelukkigen en ben verdrietig met hen die verdriet hebben, want ik ben ieders vriend en ik weet dat ik niemand toebehoor en dat niemand mij toebehoort. Ik weet dat ik de wereld ben, zijn intelligentie en alle dingen die er gebeuren. Dat is het geheim van mijn lange leven.

3 september [VI.I.27, 28] Onwetendheid heeft geen werkelijk bestaan

Vāsiṣṭha zei:

Daarop zei ik tot Bhuṣuṇḍa. "Heer, Uw levensverhaal is inderdaad indrukwekkend. Gezegd zijn zij die contact met U hebben. U bent als een tweede Schepper. Wezens zoals U zijn zeer zeldzaam. Het is voor mij van grote waarde U te ontmoeten. Moge U steeds gezegd zijn. Sta mij toe te vertrekken."

O Rāma, toen ik dit hoorde, zegende hij mij en ondanks mijn tegenwerping vergezelde hij mij een heel eind terwijl hij mijn hand vriendschappelijk stevig vasthield. Daarop scheidden onze wegen en het scheiden van vrienden is uiteraard niet eenvoudig. Dit alles gebeurde in het gouden tijdperk (kṛta-yuga), nu zijn we in het zilveren tijdperk (treta-yuga). Dat is het verhaal van Bhuṣuṇḍa. O Rāma, beoefen jij ook de prāṇāyāma zoals door Bhuṣuṇḍa beschreven werd en streef ernaar te leven zoals hij.

Deze verblijfplaats, lichaam, is in feite door niemand gemaakt! Dromen zijn slechts waar in de droomstaat; het lichaam is slechts werkelijk zolang het wordt ervaren als een waarachtige substantie. De gedachte 'Ik ben dit lichaam' rijst op door een mentale ontvanke-lijkheid en is in waarheid slechts een klomp vlees met botten etc.; het is een illusie. Verwerp die illusie. Er zijn duizenden zulke lichamen die tot bestaan gebracht zijn door gedachtekracht. Wanneer je slaapt en droomt, ervaar je een lichaam in je droom. Waar ontstaat en bestaat dat lichaam?

'Dit is rijkdom', 'Dit is lichaam' en 'Dit is een natie'. Het zijn allemaal gedachten, O Rāma. Weet dat dit een lange droom is of een langdurige hallucinatie of dagdromen of wensdromen. Wanneer je door de genade van God of het Zelf verlichting bereikt, zul je dat alles helder zien. Ik stelde dat ik geboren werd uit de geest van de Schepper; zo ontstaat de wereld als een idee in de geest. In feite is zelfs de Schepper een idee in de kosmische geest; ook de wereldverschijning is een idee in de geest.

Als een mens resoluut op zoek gaat naar de bron der ideeën, realiseert hij bewustzijn; anders ervaart hij de illusoire wereldverschijning steeds weer. Want door voortdurend ideeën te hebben als 'Dit is het', 'Dit is van mij' en 'Dit is mijn wereld', krijgen ze een schijnbare substantie. Het is ook een illusie dat de wereld permanent is; in de droomstaat wordt een moment door de dromer ervaren als een eeuwigheid. In een luchtspiegeling wordt slechts het illusoire 'water' gezien, niet dat wat er achterligt. Op dezelfde manier ziet men in een staat van onwetendheid alleen de illusoire wereldverschijning, maar niet wat er achter ligt. Maar wanneer die onwetendheid wordt verlaten, verdwijnt de illusoire verschijning. Zelfs een mens die gewoonlijk zeer angstig is, heeft geen angst voor een denkbeeldige tijger; de wijze die weet dat deze wereld slechts een idee of denkbeeld is, kent geen angst. Wanneer je weet dat de wereld niets anders is dan een verschijning van je eigen Zelf, waar zou je dan bang voor zijn? Wanneer je blik gezuiverd is door onderzoek, verdwijnt de misleide kijk op de wereld.

4 september [VI.I.28,29] Wat er schijnt te zijn is slechts een verschijning

Vāsiṣṭha vervolgde:

Wanneer je beseft dat de dood voor allen onvermijdelijk is, waarom zou je dan treuren over de dood van verwanten of het naderen van je eigen einde? Wanneer je beseft, dat iedereen de ene keer welvarend is en een andere keer niet, waarom zou je dan opgetogen zijn of terneergeslagen? Wanneer je ziet dat levende wezens verschijnen en verdwijnen als rimpelingen aan de oppervlakte van bewustzijn, waarom dan getreurd? Wat waar is, is altijd waar (wat er is, is er altijd) en wat onwaar is, is altijd onwaar; waarom treuren?

Vestig je vertrouwen, hoop en verwachtingen dus niet op het onware; want dat schept slechts gebondenheid. O Rāma, leef in deze wereld zonder hoop. Wat gedaan moet worden, moet worden gedaan en wat niet passend is, moet worden opgegeven. Leef vreugdevol en speels in deze wereld zonder overweging van wenselijk of onwenselijk. Alleen het oneindige bewustzijn bestaat altijd en overal. Wat er schijnt te zijn is slechts een verschijning. Wanneer beseft wordt dat het slechts een verschijning is, wordt dat wat is, gerealiseerd. Besef 'Ik ben niet en deze ervaringen zijn niet van mij', of weet 'Ik ben alles' en je bent vrij van het lokaas van de wereldverschijning. Deze beide houdingen zijn goed. Je zult bevrijd zijn van aantrekking en afkeer (rāga-dveṣa).

Alles wat er is in de wereld, in het uitspanseel en in de hemel, wordt verworven door degene die de twee krachten van 'aantrekking en afkeer' heeft overwonnen. Wat de onwetende ook doet, gedreven door deze krachten, brengt hem onmiddellijk verdriet. Degene die deze krachten niet heeft overwonnen, ook al is hij thuis in de geschriften, is werkelijk te beklagen en verachtelijk.

O Rāma, om spiritueel te ontwaken zeg ik steeds opnieuw dat deze wereldverschijning als een lange droom is. Word wakker, ontwaak. Vertrouw op het Zelf dat straalt als de zon.

(Vāsiṣṭha, die plotseling stil werd toen hij zag dat Rāma volledig in zichzelf verzonken was, hervatte zijn uiteenzetting, nadat Rāma weer tot zichzelf was gekomen)

O Rāma, je bent volledig ontwaakt en hebt zelfkennis bereikt. Blijf voor altijd in deze verheven staat en raak niet betrokken bij de wereld.

De onwetende die denkt dat hij lijdt en voortdurend tranen plengt, is erger dan een schilderij of beeld, want die worden niet geraakt door verdriet, ziekte of dood. Het beeld kan alleen maar vernietigd worden wanneer het door iemand stukgeslagen wordt, maar het menselijk lichaam is zeker gedoemd te sterven. Net zoals er geen leven verloren is wanneer een beeld gebroken is, zo is er ook niets verloren is wanneer het lichaam geboren uit gedachten en ideeën dood is. Het is als het verliezen van de tweede maan, wanneer iemand niet langer met dubbel zien behept is. Het Zelf dat oneindig bewustzijn is, sterft niet en ondergaat geen enkele verandering.

5 september [VI.1.29] Jij bent het Zelf en niet de geest

Vāsiṣṭha vervolgde: O Rāma, als je in een draaimolen zit, zie je de wereld in tegengestelde richting draaien, zo is het ook met de mens die draait aan het wiel van onwetendheid en denkt dat de wereld en het lichaam draaien. Echter de spirituele held moet dit weerleggen: dit lichaam is het product van gedachten en ideeën, die gebezigd worden door een onwetende geest. De schepping van onwetendheid is vals. Dus zelfs als het lichaam actief is en lijkt te handelen, is het nog steeds onwerkelijk, zoals de denkbeeldige slang die in het touw gezien wordt, altijd onwerkelijk is. Wat gedaan wordt door iets dat inerts is, wordt niet daardoor gedaan; dus ook al lijkt het lichaam iets te doen, het doet niets.

Het inerte lichaam heeft geen enkele wens, geen enkel motief om te handelen en het Zelf, het oneindige bewustzijn, heeft ook geen wens: in waarheid is er niemand die handelt. Er is slechts de toekijkende intelligentie. Als het misleidende idee, dat dit onechte lichaam iets werkelijks is, eenmaal is opgerezen, dan rijst de demon van ego-gevoel of de geest op, zoals een kind een spook ziet. Deze valse geest of ego-gevoel overschreeuwt alles zodanig dat zelfs de wijzen zich terugtrekken in diepe meditatie, omdat dat lawaai zo beangstigend is. Hij die echter het spookbeeld dat bekend staat als de geest of ego-gevoel in het lichaam bezweert, verblijft zonder angst in de leegte die bekend staat als de wereld. Wanneer het ego-gevoel ontdaan is van zijn bedekkingen, genegeerd wordt en opgegeven door de ontwaakte intelligentie, is het niet langer in staat enige schade aan te richten. Het Zelf is oneindig bewustzijn. Ook al is het ego-gevoel in het lichaam aanwezig, hoe kan het Zelf daardoor geraakt worden?

Wat een mens ook doet met het lichaam, in werkelijkheid wordt het gedaan door het ego-gevoel samen met de in- en uitademing. Het Zelf wordt indirect beschouwd als de oorzaak van dit alles, zoals ruimte indirect verantwoordelijk is voor de groei van planten, voor zover hij de plant de ruimte geeft, die hij nodig heeft om te groeien. Zoals een lamp verantwoordelijk wordt gehouden voor het zien van een voorwerp, wordt het Zelf verantwoordelijk gehouden voor de handelingen van lichaam en geest, die functioneren in het licht van het Zelf.

O Rāma, jij bent het Zelf en niet de geest. Wat heb je te maken met de geest? Verwerp deze misleiding. De demonische geest, die rust in het lichaam, heeft niets te maken met het Zelf en toch beweert hij rustig 'ik ben het Zelf'. Dat is de oorzaak van dood en geboorte. Die aanname berooft je van moed. Geef dat drogbeeld op, O Rāma, en blijf sterk. Noch geschriften, noch verwanten en zelfs geen goeroe of leidsman kan de mens beschermen die overweldigd wordt door de geest. Anderzijds kan degene die de geest bezweert, makkelijk geholpen worden door de goeroe, geschriften en verwanten, zoals je eenvoudig een dier kunt redden uit een modderpoel. Zij die de geest hebben bedwongen, zijn goede mensen, die deze wereld van dienst zijn. Dus moet je je verlossen van onwetendheid, door het drogbeeld van het ego-gevoel te bezweren. O Rāma, dwaal niet in dit woud van het wereldse bestaan als een dier in mensengedaante. Zwelg niet in de modder van familierelaties terwille van dit vergankelijke lichaam. Het lichaam wordt geboren uit een ander lichaam en beschermd door het ego-gevoel en dan worden geluk en ellende door iemand anders ervaren; dit is een groot mysterie.

6 september [VI.I.29] Beschrijving van de Heer

Vāsiṣṭha vervolgde:

Gedurende een bepaalde tijd leefde ik in de verblijfplaats van heer Śiva, Kailāsa genaamd, betoonde hem eer en beoefende boetedoening. Op een dag zag ik een groot licht in het woud. Met mijn inzicht onderzocht ik de aard van dat licht. Ik zag dat het heer Śiva zelf was.

Ik groette hem en vroeg:

Heer, hoe kan ik eer betonen aan de Heer, die alle zonden vernietigt en alle voorspoed bevordert?

Heer Śiva antwoordde:

Weet je wie God is? God is niet Viṣṇu, Śiva of Brahmā; noch de wind, de zon of de maan; noch de brahmaan of de koning; noch jij of ik; niet Lakṣmī en niet het intellect. God is zonder vorm en ondeelbaar (is niet in objecten); die straling (devanam), die niet gemaakt is en geen begin of einde heeft, staat bekend als God (deva) of Heer Śiva, en Dat is zuiver bewustzijn. Alleen Dat is het waard te eren en alleen Dat is alles.

Als iemand niet in staat is deze Śiva te eren, wordt hij aangemoedigd de vorm te aanbidden. Dit laatste brengt een eindig resultaat, maar het eerste brengt oneindige gelukzaligheid. Degene die het oneindige negeert en het eindige aanbidt, verlaat de speeltuin en zoekt de doornstruiken. Toch aanbidden de wijzen soms een vorm op speelse wijze.

Wijsheid, zelfbeheersing en het Zelf in alle wezens zien, zijn de meest voorkomende middelen om te aanbidden. Het Zelf alleen is Heer Śiva, die altijd aanbeden kan worden met de bloemen der wijsheid.

Slechts het oneindige bewustzijn (cid-ākāśa) bestaat werkelijk zelfs ook na de kosmische oplossing en is er ook nu, geheel zonder objecten. Alle bergen, de hele wereld, het firmament, het Zelf, de persoon of individualiteit en alle elementen waaruit de wereld is opgebouwd – dit alles is niets anders dan zuiver bewustzijn. Toen slechts dit zuivere bewustzijn er was voor de zogenaamde schepping, waar was dit alles (de hemel e.d.) toen? Ruimte (ākāśa), oneindige ruimte (Paramākāśam), Absolute ruimte (Brahmākāśam), schepping, bewustzijn – zijn alleen maar woorden, en duiden op dezelfde waarheid zoals synoniemen dat doen. Zoals dualiteit in een droom illusoir is, is de dualiteit die zich voordoet in de schepping van de wereld, illusoir. Zoals de objecten lijken te bestaan en lijken te functioneren in de innerlijke bewustzijnswereld tijdens een droom, zo lijken objecten te bestaan en te functioneren in het bewustzijn van de buitenwereld tijdens de wakende staat. Er gebeurt eigenlijk niets in deze twee staten. Zoals slechts bewustzijn de werkelijkheid is in de droomstaat, is alleen bewustzijn de substantie in de wakende staat. Dat is de Heer, dat is de hoogste waarheid, dat ben jij, dat ben ik en dat is alles.

7 september [VI.I.30] Beschrijving van de Heer (vervolg)

De Heer vervolgde:

Aanbidding van die Heer is de ware aanbidding en door die verering verkrijg je alles. Hij is onverdeeld en ondeelbaar, non-duaal en niet geschapen of gevormd door handeling; hij wordt niet bereikt door uiterlijke inspanning. Hem te aanbidden is een fontein van vreugde.

Het op uiterlijke wijze aanbidden van een vorm is slechts voor hen die nog niet ontwaakt zijn, onvolwassen als kleine jongens. Wanneer je geen beheersing hebt over jezelf, gebruik je bloemen bij het aanbidden; die aanbidding is nutteloos zoals het aanbidden van het Zelf in een uiterlijke vorm nutteloos is. Toch verkrijgen deze onvolwassen volgelingen voldoening door een object te aanbidden dat door henzelf geschapen is; zij kunnen zelfs waardeloze beloningen ontvangen voor die aanbidding.

Ik zal je nu beschrijven welke vorm van aanbidding geschikt is voor verlichte mensen zoals jij. De Heer, die aanbeden moet worden is degene, die de hele schepping in stand houdt, die boven het denken en iedere beschrijving staat en die zelfs boven ideeën staat als 'het Al' en 'het collectieve geheel'. Alleen hij is 'God' die onverdeeld en onscheidbaar is door tijd en ruimte, wiens licht alle objecten verlicht, die zuiver en absoluut bewustzijn is. Hij is die intelligentie, die boven al zijn delen staat, verborgen in alles wat is, het wezen in alles wat is en dat alles wat is berooft van zijn wezen (van dat wat de waarheid bedekt). Deze Brahman is in het midden van zijn en niet-zijn. Het is God en de waarheid uitgedrukt als 'ÔM'. Het is overal, als de essentie in een plant. Dat zuivere bewustzijn dat in jou en mij is en in alle goden en godinnen, alleen dat is God. Verhevene, ook de andere goden die een vorm hebben zijn niets anders dan dat zuivere bewustzijn. Het hele universum is zuiver bewustzijn. Dat is God, dat 'Al' ben Ik, alles wordt van Hem en door Hem verkregen.

Die God is van niemand ver weg, O verlichte, noch is hij moeilijk te bereiken: hij is altijd gezeteld in het lichaam en is overal aanwezig, zoals de ruimte. Hij doet alles, hij eet, houdt alles bijeen, gaat, ademt en kent ieder deel van het lichaam. Hij is het licht waarin al deze ledematen functioneren en waarin alle activiteiten plaatsvinden. Hij bevindt zich in de holte van je eigen hart en overstijgt de geest en de vijf zintuigen; daardoor kan Hij door hen niet beschreven of begrepen worden – toch wordt Hij aangeduid als bewustzijn, bij wijze van onderricht. Terwijl het lijkt alsof Hij alles doet, doet Hij niets. Dat bewustzijn is zuiver en lijkt deel te nemen aan de activiteiten in de wereld, zoals de lente de bomen doet ontspringen.

8 september [VI.I.30] Bewustzijn rijst op in bewustzijn

De Heer vervolgde:

Ergens functioneert dit bewustzijn als ruimte of als een individu (jīva) of als actie of als substantie enz., maar zonder de intentie te hebben iets te doen. Zoals alle verschillende oceanen slechts één ondeelbare massa water zijn, is dit bewustzijn, hoewel het op vele manieren beschreven is, slechts een kosmische massa van bewustzijn. In het lichaam (dat is als een lotus) is het hetzelfde bewustzijn, dat de ervaring in zich opneemt die door de rusteloze geest vergaard wordt, zoals een bij de honing vergaart. In dit universum verblijven al deze verschillende wezens (goden, demonen, bergen, oceanen enz.) binnen dit oneindige bewustzijn, zoals wervelingen en draaikolken verschijnen in de zee. Zelfs het wiel van onwetendheid, dat leven en dood veroorzaakt en voortdurend in beweging is, draait rond in dit kosmische bewustzijn.

Het is bewustzijn in de vorm van de vierarmige Viṣṇu, dat de demonen vernietigde, net zoals onweer met een regenboog de hitte van de aarde afkoelt. Het is alleen bewustzijn, dat de vorm van Śiva, Pārvati of Brahmā de schepper en van talloze andere schepselen aanneemt. Dit bewustzijn is als een spiegel die een reflectie in zichzelf houdt, als het ware, zonder daardoor enige verandering te ondergaan. Zonder zelf enige verandering te ondergaan, verschijnt dit bewustzijn als al die ontelbare wezens in dit universum.

Het oneindige bewustzijn is als een plant. Het wordt besproeid met de neigingen van ontelbare zielen. Wensen zijn de knoppen. Voorbije scheppingen de vezels. Bezielde en onbezielde wezens zijn de delen van de plant. Het Ene verschijnt als veel, maar is nooit veel geworden.

Het is door dit oneindige bewustzijn dat er aan alles is gedacht, uitdrukking gegeven en dat het is uitgevoerd. Slechts dit oneindige bewustzijn schijnt als de zon. Het is dit oneindige bewustzijn dat verschijnt als lichamen, die in feite inert zijn, en die in contact komen met elkaar en verschillende ervaringen ondergaan. Dit bewustzijn is als de tyfoon die zelf onzichtbaar is, maar zichtbaar wordt door zand en stofdeeltjes, die opdwarrelen en uit zichzelf lijken te dansen. Dit bewustzijn werpt als het ware een schaduw in zichzelf en dat wordt beschouwd als tamas of traagheid.

In het licht van dit bewustzijn genereren gedachten en ideeën actie in het lichaam. Dat is zeker zo, maar zonder dit bewustzijn kan zelfs een object dat vlak voor je ligt niet ervaren worden. Het lichaam kan niet functioneren of bestaan zonder dit bewustzijn. Het eet, groeit, valt uiteen. Dit bewustzijn schept en onderhoudt alle bewegelijke en onbeweegelijke dingen in het universum. Alleen het oneindige bewustzijn bestaat, er is niets anders. Slechts bewustzijn rijst op in bewustzijn.

9 september [VI.I.31-34] Geest is de weerspiegeling van bewustzijn in zichzelf

De Heer vervolgde:

Zoals er geen olie is in een rots, bestaat er in zuiver bewustzijn geen diversiteit van het zien, degene die ziet of wat gezien wordt, noch de doener, het doen of het gedane, noch de kenner, de kennis en het gekende. Net zo is het onderscheid 'ik' en 'jij' of tussen één en veel slechts een manier van spreken. Door onderzoek verdwijnt dit alles en slechts het ondeelbare zuivere bewustzijn blijft over. Bewustzijn ondergaat geen enkele verandering en blijft zuiver. Dit oneindige bewustzijn, dat onveranderlijk en één is, realiseert zich als het zelfstralende innerlijk licht. Het is zuiver en eeuwig, altijd aanwezig, zonder gedachten.

Bewustzijn alleen is de werkelijkheid in alle vormen en ervaringen. Handelen komt voort uit denken en denken is een functie van de geest, de geest is geconditioneerd bewustzijn, maar bewustzijn is ongeconditioneerd! Het individu (jīva) is de drager van bewustzijn, het ego gevoel is de drager van het individu, het intellect van ego gevoel, de geest van het intellect, prāṇa (levenskracht) is de drager van de geest, de zintuigen van de levenskracht, het lichaam van de zintuigen en beweging is de drager van het lichaam. Die beweging is karma (handeling). Doordat de prāṇa de drager is van de geest zet die de geest in beweging, maar wanneer de geest tot rust komt in het spirituele hart beweegt de prāṇa niet en bereikt de geest een kalme staat.

De weerspiegeling van bewustzijn in zichzelf wordt puryaṣṭaka genoemd. Alleen de geest is puryaṣṭaka, hoewel anderen het uitgebreider hebben beschreven (als samengesteld uit de vijf elementen, het innerlijke instrument of antaḥkarana, de organen van handeling, de zintuigen, onwetendheid, begeerte en karma). Het staat ook bekend als het subtiele lichaam (līṅga śarīra). Wanneer de geest niet gestimuleerd wordt, blijft hij enkel in het Zelf. Wanneer de puryaṣṭaka niet langer ondersteund wordt, bereikt het een staat van kalmte en blijft bewegingloos. Wanneer de lotus van het hart zich ontvouwt, gaat de puryaṣṭaka functioneren; als die lotus weer sluit, stopt de puryaṣṭaka met functioneren. Zolang de puryaṣṭaka werkt, leeft het lichaam: als het stopt sterft het lichaam. Dit stoppen kan veroorzaakt worden door een innerlijk conflict tussen de onzuiverheden en een innerlijk ontwaken. Als het hart van iemand slechts gevuld is met zuivere vāsanā of neigingen, verdwijnen alle conflicten en zijn er harmonie, bevrijding en vitaliteit. Wanneer het lichaam sterft, zal het subtiele lichaam een andere geschikte belichaming kiezen om de verborgen neigingen te vervullen. Door deze neigingen maakt de puryaṣṭaka een nieuw contact met het nieuwe subtiele lichaam en vergeet zijn ware natuur, die zuiver bewustzijn is.

Omdat alleen het alomtegenwoordige oneindige bewustzijn altijd en overal aanwezig is, is verscheidenheid absurd en onmogelijk. Het geloof in het bestaan van een drogbeeld veroorzaakt dit. Geloof in de verscheidenheid bevestigt dit. Wanneer het ondeelbare wezen gekend wordt, verdwijnt dualiteit onmiddellijk. Het is alles, het is de hoogste genade en vrede en kan niet uitgedrukt worden. Het is de zuiverste vorm van de OM-klank. Het is transcendent. Het is het allerhoogste.

10 september [VI.I.35-37] De Heer is het oneindige bewustzijn

De Heer vervolgde:

Het opperste wezen (het oneindige bewustzijn) is bij wijze van spreken de vader van Brahmā de schepper, Viṣṇu de ondersteuner, Śiva de verlosser en nog anderen. Alleen dat oneindige bewustzijn is geschikt om aanbeden en gediend te worden. Het heeft echter weinig zin dit bewustzijn uit te nodigen om aanbeden te worden, geen enkele mantra is hiervoor geschikt, want het is het meest nabije eigen Zelf en heeft geen uitnodiging nodig. Het is het alom aanwezige Zelf van alles. Alleen de realisatie van dit oneindige bewustzijn (wat totaal zonder inspanning is) is de beste manier van aanbidding.

Dit oneindige bewustzijn kan vergeleken worden met het kleinste deeltje, dat binnen zijn hart zelfs de hoogste bergen verbergt. Het omvat de tijdspanne van ontelbare tijdperken, maar laat geen enkel moment voorbijgaan. Het is subtieler dan het uiteinde van een enkele haar, toch doordringt het het hele universum. Niemand heeft zijn grenzen gezien! Het doet niets en toch heeft het het universum gevormd, Het ondersteunt het hele universum zonder iets te doen. Geen enkele substantie is er verschillend van, maar het is zelf geen substantie; hoewel het geen substantie is, doordringt het alle substanties.

Het hoogste wezen is vormloos en toch heeft het de vijf volgende aspecten: wil, ruimte, tijd, orde (of lot) en de kosmische ongemanifesteerde natuur. Het heeft ontelbare krachten of energieën of potenties. De voornaamste daarvan zijn kennis, dynamiek, actie en rust.

Al deze aspecten zijn slechts zuiver bewustzijn; en omdat ze de potenties van bewustzijn genoemd worden, lijken ze ervan te verschillen, maar in wezen zijn ze hetzelfde.

Deze hele schepping is als een podium waarop al deze potenties van bewustzijn dansen op het ritme van de tijd. De voornaamste daarvan staat bekend als 'orde' (de natuurlijke orde en volgorde der dingen). Het kan ook actie, wens of wil tot doen, tijd e.d. genoemd worden. Het is deze potentie, die ervoor zorgt dat ieder ding een bepaalde karakteristieke kwaliteit heeft, vanaf een grasspriet tot aan Brahmā, de schepper. Deze natuurlijke orde is vrij van opwinding, maar niet gezuiverd van begrenzing; die natuurlijke orde is als een dansuitvoering en staat bekend als de wereldverschijning. Het verbeeldt verschillende staten (compassie, woede en zo meer), het toont verscheidene seizoenen en tijden, vergezeld door hemelse muziek en de bewegingen van de oceanen. Het toneel wordt beschreven door de zon, de maan en de sterren. Zijn acteurs en actrices zijn de levende wezens in alle werelden – zo is de dans van de natuurlijke orde der dingen. De Heer is het oneindige bewustzijn en de stille maar alerte getuige van deze kosmische dans. Hij is niet verschillend van de danser (de natuurlijke kosmische orde) en de dans (de gebeurtenissen).

11 september VI.I. [38] Aanbidden van de Heer (Deva Pūjā)

De Heer vervolgde:

Zo is de Heer, die geschikt is voortdurend aanbeden te worden door de wijzen. Hij is het die op verschillende manieren en in verschillende vormen, als Śiva, Viṣṇu etc. aanbeden wordt door de wijzen. Luister nu op welke manieren hij aanbeden moet worden.

Ten eerste zul je het idee 'Ik ben dit lichaam' moeten laten vallen. Slechts meditatie is ware aanbidding. Dus door meditatie kun je de Heer van de drie werelden voortdurend aanbidden. Hoe kun je hem contempleren? Hij is zuivere intelligentie, hij straalt als honderdduizend opkomende zonnen, hij is het licht dat alle lichten doorstraalt, hij is het innerlijk licht. De onbeperkte ruimte is zijn hals, het firmament zijn voeten, alle richtingen zijn armen, de werelden zijn de wapens die hij in zijn handen draagt, het hele universum ligt verborgen in zijn hart, de goden zijn de haren op zijn lichaam, de kosmische potenties zijn de energieën in zijn lichaam, tijd is zijn poortwachter en hij heeft duizenden hoofden, ogen, oren en armen. Hij raakt alles aan, hij proeft alles, hij hoort alles, hij denkt door alles, hoewel hij buiten het denken staat. Hij doet alles te allen tijde, hij geeft alles wat je bedenkt of wenst, hij is overal, hij is het al, hij alleen is het die door ieder gezocht moet worden. Aldus moet je hem contempleren.

Die Heer wordt aanbeden met je eigen bewustzijn, niet door middel van materiële dingen zoals door het zwaaien met lampen, het aansteken van wierook of het offeren van bloemen of zelfs voedsel en sandelhoutpasta. Hij wordt zonder de minste inspanning bereikt; alleen door zelfrealisatie wordt hij aanbeden. Dit is de hoogste meditatie, dit is de hoogste aanbidding: het voortdurende ononderbroken gewaarzijn van de inwonende tegenwoordigheid, het innerlijk licht of bewustzijn. Terwijl je doet wat je doet – ziet, hoort, aanraakt, ruikt, eet, beweegt, slaapt, ademhaalt of spreekt – zou je je gewaar moeten zijn van je ware natuur die zuiver bewustzijn is. Zo bereik je bevrijding.

Meditatie is het offer, meditatie is het water dat wordt aangeboden aan de godheid om zijn handen en voeten te wassen. Zelfkennis verkregen door meditatie is de bloem – alles is gericht op meditatie. Het Zelf kan door niets anders gerealiseerd worden dan door meditatie. Als je in staat bent slechts dertien seconden te mediteren, zelfs wanneer je onwetend bent, staat dit gelijk aan de verdienste van het weggeven van een koe als liefdadigheid en als je honderd en een seconden mediteert, staat dit gelijk aan de verdienste die wordt verkregen door het uitvoeren van een heilige rite. Als de meditatie twaalf minuten duurt, is de verdienste duizendvoudig. Als de meditatie een dag duurt, dwaal je in de hoogste regionen. Dit is de hoogste Yoga, dit is de hoogste kriyā (handeling of dienst). Hij die op deze wijze aanbidding beoefent, wordt zelf aanbeden door de goden en demonen en alle andere wezens. Dit is echter uiterlijke aanbidding¹.

¹ Met uiterlijke aanbidding van de Heer wordt bedoeld die aanbidding in zijn buiten tempel met lichamelijke handelingen en diensten, maar ook de innerlijke aanbidding in geest of de Weg naar Bevrijding.

12 september [VI.I.39] Aanbidden van de Heer (vervolg)

De Heer vervolgde:

Ik zal je nu het innerlijk aanbidden¹ van het Zelf uitleggen wat veruit de beste zuiveraar is en alle duisternis volkomen verdrijft. Dat is onophoudelijke meditatie of je nu loopt, staat, wakker bent of slaapt. Tijdens en in alle handelingen die je verricht, moet je je voortdurend gewaar zijn van de opperste Heer die gezeteld is in het hart en als het ware alle veranderingen in jezelf tot stand brengt. Je zou de 'bodha liṅgam' of het gemanifesteerde bewustzijn of zelfgewaarzijn moeten aanbidden, dat slaapt en ontwaakt, staat of rond gaat, aanraakt wat aangeraakt moet worden, loslaat wat losgelaten moet worden, geniet van pleziertjes en ze opgeeft, allerlei activiteiten aangaat, waarde geeft aan alle handelingen en in rust blijft in de vitale organen van het lichaam (deha-liṅgam in de tekst kan ook verwijzen naar drie 'liṅgam' die geassocieerd worden met de psychische centra). Deze innerlijke intelligentie zou steeds aanbeden moeten worden wat er zich ook voordoet. Blijf stevig gevestigd in de stroom van het leven en zijn ervaringen, nadat je ondergedompeld bent geweest in het bad van zelfkennis; dan kun je deze innerlijke intelligentie aanbidden met de middelen van zelfrealisatie.

Je kunt de Heer op de volgende manier overwegen: hij is het licht in de zonnekracht en in de maan, hij is de intelligentie, die verborgen ligt in alle materiële substanties, hij is het naar buiten gerichte gewaarzijn dat door alle lichaamskanalen naar buiten stroomt, hij is de adem die door de neus gaat, hij transformeert de zintuiglijke waarnemingen in betekenisvolle ervaringen, hij berijdt het rijtuig bestaande uit prāṇa en apāṇa, hij verblijft onzichtbaar in de holte van het hart. Hij is de kenner van het kenbare en de doener van alle handelingen, de ondervinder van alle ervaringen, de denker van alle gedachten. Hij kent alle lichaamsdelen en ledematen grondig, verlicht alle ervaringen en wordt herkend in zijn en niet-zijn.

Hij is zonder delen maar is alles, hij woont in het lichaam maar is overal aanwezig, hij geniet en geniet niet, hij is de intelligentie in ieder ledemaat. Hij is het denkende deel in de geest. Hij bevindt zich in het midden tussen prāṇa en apāṇa. Hij woont in het hart, in de keel, in het midden van het gehemelte, tussen de wenkbrauwen en op het puntje van de neus. Hij is de werkelijkheid in alle zesendertig elementen (of metafysische categorieën). Hij overstijgt de innerlijke staten, produceert de innerlijke klanken en brengt de vogel die bekend staat als geest tot leven. Hij is de werkelijkheid in wat beschreven wordt als verbeelding en waarheid. Hij woont in alle wezens zoals olie aanwezig is in zaad. Hij verblijft in de hartlotus en nogmaals door het hele lichaam. Hij schijnt als zuiver bewustzijn. Hij is overal onmiddellijk te zien, want hij is het zuivere ervaren in iedere ervaring en geeft schijnbaar willekeurige betekenissen aan de objecten van die ervaringen.

¹ Bedoeld wordt de innerlijke vorm waarin Hij alleen spiritueel wordt aanbeden.

13 september [VI.I.39] Aanbidden van de Heer (vervolg)

De Heer vervolgde:

Je zou moeten overwegen dat de Heer de intelligentie in het lichaam is. De vele functies en processen die in het lichaam plaats vinden, dienen die intelligentie zoals bedienden hun meester dienen. De geest is de boodschapper, die aan de Heer de kennis over de drie werelden brengt en presenteert. De twee fundamentele energieën, zoals de kracht van wijsheid (jñāna śakti) en de kracht van handeling (kriyā śakti) zijn de dienaren van de Heer. De diverse kennisaspecten zijn zijn ornamenten. De organen van handeling zijn de poorten, waardoor de heer de buitenwereld betreedt. "Ik ben dat oneindige Zelf dat ondeelbaar is; Ik blijf volledig en grenzeloos" – zo is de intelligentie de bewoner van het lichaam.

Hij die op deze manier contempleert, is de gelijkmoedigheid zelve. Zijn gedrag is harmonieus en standvastig. Hij heeft de staat van natuurlijke goedheid en innerlijke zuiverheid bereikt en is prachtig, in ieder aspect van zijn wezen. Hij aanbidt de Heer, die de intelligentie is, die zijn hele lichaam doordringt.

Die aanbidding gaat dag en nacht door met alles wat zonder enige inspanning wordt verkregen en wordt opgedragen aan de Heer met een geest, die stevig gevestigd is in gelijkmoedigheid en met de juiste innerlijke houding (want de Heer is bewustzijn en geeft slechts om de juiste innerlijke houding). De Heer zou aanbeden moeten worden met alles wat zonder inspanning wordt verkregen. Je zou nooit ook maar enige inspanning moeten leveren om datgene te krijgen wat je niet bezit. De Heer zou aanbeden moeten worden door middel van alle dingen waar het lichaam van geniet zoals eten, drinken, samen zijn met je gemaal of gemalin en meer van dergelijke geneugten. De Heer zou aanbeden moeten worden tijdens ziekten en iedere andere ongelukkigheid of lijden dat je ervaren kan. De Heer zou aanbeden moeten worden gedurende alle activiteiten inclusief het leven en de dood en alles waarover je droomt. De Heer zou aanbeden moeten worden in voor – en tegenspoed, tijdens strijd en ruzies en ook tijdens vermaak en ander tijdverdrijf en zelfs tijdens het ervaren van emoties als aantrekking en afkeer. De Heer zou aanbeden moeten worden met de nobele kwaliteiten van een hart vol piëteit: vriendschap, compassie, vreugde en berusting.

De Heer zou aanbeden moeten worden in alle vreugdevolle dingen, die je zo maar toekomen, of deze nu aanbevolen worden door de geschriften of niet. De Heer zou aanbeden moeten worden in dingen die gewenst of ongewenst zijn en die geschikt geacht worden of ongeschikt. Voor deze vorm van aanbidding zal je afstand moeten doen van wat verloren is gegaan en aanvaarden en in ontvangst nemen wat zonder inspanning verkregen wordt.

14 september [VI.I.39] Aanbidden van de Heer (vervolg)

De Heer vervolgde:

Je zult jezelf te allen tijde met deze aanbidding moeten bezig houden, gevestigd in een volkomen evenwicht ten opzichte van alles wat gebeurt of het nu plezierig is of niet. Je zult alles moeten beschouwen als goed en gunstig, of tenminste als een mengsel van goed en kwaad. Als je beseft, dat alles het ene Zelf is, kun je met die innerlijke houding het Zelf aanbidden. Je zult iets wat door en door fijn en mooi is en iets wat onverdraaglijk onplezierig is, met gelijke blik moeten bezien. Zo kun je het Zelf aanbidden.

Je zult de ideeën omtrent 'Dit ben ik' en 'Dit ben ik niet' moeten loslaten en je realiseren dat 'Dit alles waarlijk Brahman is', het ene ondeelbare en oneindige bewustzijn. Met die houding zul je het Zelf aanbidden. Te allen tijde, in alle vormen en modificaties zul je het Zelf in en door alles wat je verkrijgt, moeten aanbidden. Je zult het Zelf kunnen aanbidden, nadat het onderscheid tussen het wenselijke en dat wat niet gewenst wordt is opgegeven of zelfs terwijl je op dat onderscheid vertrouwt, maar het gebruikt als een manier om te aanbidden.

Zonder begeerte en zonder afkeer kan dat wat zonder inspanning en op natuurlijke wijze is verkregen, worden genoten. Je zult noch opgewonden noch gedeprimeerd raken als je geconfronteerd wordt met belangrijke of onbelangrijke dingen, zoals ook het firmament of de ruimte onaangedaan blijft door de diverse dingen die erin te vinden zijn of groeien. Je zult het Zelf moeten aanbidden zonder psychische uitwassen, met ieder ding, dat zuiver door het samenvallen van tijd, plaats en handeling op je pad komt – of het nu bekend staat als goed of als niet goed.

In deze aanwijzingen voor de aanbidding van het Zelf is alles wat genoemd werd als noodzakelijk voor die aanbidding van eenzelfde aard, hoewel de gebruikte uitdrukkingen verschillend zijn. Gelijkmoeidigheid is van zichzelf zoet en deze zoetheid staat buiten de zintuigen en de geest. Alles wat wordt aangeraakt door deze gelijkmoedigheid wordt onmiddellijk zoet, hoe het ook beschreven of gedefinieerd wordt. Alleen dat wordt gezien als aanbidding, wat wordt uitgevoerd in een staat van gelijkmoedigheid zoals de staat van ruimte, wanneer de geest volkomen tot rust is gekomen zonder enige beweging van gedachten en er moeiteloze afwezigheid van perversiteit is. De wijze mens, die in deze staat van volkomen evenwicht gevestigd is, zal in zichzelf een oneindige ruimte ervaren terwijl hij de normale handelingen uitvoert zonder voorkeur of afkeer. Zo is de natuur van iemand die deze intelligentie aanbidt. Dan zal er geen misleiding, onwetendheid en gevoel van ego oprijzen, zelfs niet in de droom. O wijze, blijf in die staat en ervaar alles als een kind. Aanbid de Heer van dit lichaam (de intelligentie die het doordringt) met alles wat tot je komt door tijd, omstandigheden en omgeving en rust in die hoogste, wensloze vrede.

15 september [VI.I.40-41] Wat je ook doet is aanbidding van de Heer

De Heer vervolgde:

Wat je ook doet en wanneer je het ook doet (of wanneer je iets niet doet) – dat alles is aanbidding van de Heer die zuiver bewustzijn is. Als je alles beschouwt als een aanbidding van het Zelf of de Heer, dan is hij verheugd.

Sympathie of antipathie, aantrekking en afkeer zijn slechts woorden en zullen niet gevonden worden in het Zelf als iets onafhankelijks van zijn ware natuur. Zelfs de concepten die aangeduid worden met woorden als soevereiniteit, armoede, plezier, pijn, ikzelf en anderen zijn in feite aanbidding van het Zelf, want de intelligentie die deze concepten bevat is het Zelf. Alleen kennis van het kosmische wezen is de ware aanbidding van het kosmische wezen.

Alleen dat Zelf of kosmisch bewustzijn wordt bedoeld met een uitdrukking als 'deze wereld'. Wat is het toch een groot mysterie dat het Zelf, dat zuiver bewustzijn of intelligentie is, ergens zijn ware natuur lijkt te vergeten en zichzelf als het individu (jīva) gaat beschouwen. In feite kent dat kosmische wezen, dat de werkelijkheid in alles is, geen onderscheid tussen de aanbidder, de aanbidding en het aanbedene. Het is onmogelijk dat kosmische wezen, dat zonder zich te delen het hele universum ondersteunt, te beschrijven; het is onmogelijk een ander over dat kosmische wezen te onderwijzen. En degene die denkt dat God begrensd wordt door tijd en ruimte, is het niet waard om door ons onderwezen te worden. Dus, verwerp al die begrensde concepten, verwerp zelfs het onderscheid tussen de aanbidder en de aanbedene (Heer), aanbid het Zelf door het Zelf. Wees in vrede, zuiver, vrij van begeerte. Bedenk dat al je ervaringen en alles wat je zegt de aanbidding van het Zelf zijn.

(In antwoord op de vraag van Vāsiṣṭha om een nadere uitleg over Śiva, Brahman, het Zelf, waarom ze zo genoemd worden en hoe die verschillen zijn ontstaan, vervolgde de Heer:)

De werkelijkheid is zonder begin en zonder eind en wordt zelfs niet in iets gereflecteerd; dat is de waarheid. Doordat het echter niet mogelijk is dit met de zintuigen en de geest te ervaren, wordt het zelfs beschouwd als een niet-bestaand iets.

Vāsiṣṭha vroeg:

Als het buiten de geest staat, hoe kan het dan gerealiseerd worden?

De Heer antwoordde:

Als een zoeker heel graag bevrijd wil worden van onwetendheid en toegerust is met een zogenaamde subtiele onwetendheid (sātvika avidyā), dan verwijderd deze subtiele onwetendheid met behulp van de geschriften de onwetendheid, zoals iemand die wast het vuil uit het wasgoed verwijderd met zeep, dat je als een andere vorm van vuil kan beschouwen. Door die katalyserende werking verdwijnt de onwetendheid, het Zelf wordt door het Zelf gerealiseerd en ziet zichzelf door zijn eigen stralende natuur.

16 september [VI.I.41] Over de leraar en over het Zelf

De Heer vervolgde:

Wanneer een kind met houtskool speelt, worden zijn handen zwart. Als hij zijn handen wast en daarna weer met houtskool speelt, worden zijn handen weer zwart. Als hij echter na het wassen de houtskool niet meer aanraakt, kunnen zijn handen schoon blijven. Zo is het ook als je de natuur van het Zelf onderzoekt en tegelijkertijd handelingen vermijdt, die onwetendheid bevorderen. De duisternis of onwetendheid verdwijnt vanzelf. Het is slechts het Zelf, dat zich gewaar is van zichzelf.

Kijk niet naar de diversiteit als het Zelf. Beschouw zelfkennis niet als het resultaat van het onderricht door een leraar. De goeroe of leraar bezit een geest en zintuigen; het Zelf of Brahman is buiten het bereik van de geest en de zintuigen. Dat wat uitsluitend bereikt wordt wanneer het andere verdwijnt, wordt niet bereikt met behulp daarvan, zolang het nog steeds bestaat. Maar hoewel de instructies van een leraar en de hele rest niet echt de middelen zijn om zelfkennis te bereiken, is men ze toch als de middelen daarvoor gaan beschouwen.

Het Zelf wordt noch onthuld door de geschriften, noch door de instructies van een leraar en het Zelf wordt niet onthuld zonder de instructies van een leraar en zonder de hulp van de geschriften. Het wordt pas onthuld wanneer dit alles samenkomt. Slechts wanneer de kennis van de geschriften, de instructies van een leraar en waarachtig discipel-zijn samenkomen, wordt zelfkennis bereikt.

Dat wat IS, nadat alle zintuigen zich hebben teruggetrokken en alle ideeën over plezier en pijn zijn opgegeven, is het Zelf of Śiva, ook aangegeven met 'Dát', 'Waarheid' of 'Werkelijkheid'. Toch bestaat dat wat IS, wanneer alles zich heeft teruggetrokken, ook wanneer dit alles er is, net als de oneindige ruimte. Door compassie met de misleiden en onwetenden en in een pogen hen spiritueel te doen ontwaken en in hen de honger naar bevrijding te doen ontstaan, hebben de verlossers van het universum (bekend als Brahmā, Indra, Rudra en anderen) de geschriften ontworpen zoals de Vedā en Purāṇā (legenden). In deze geschriften zijn woorden gebruikt als 'bewustzijn', 'Śiva', 'Brahman', 'Zelf', 'Heer', 'hoogste Zelf', enz. Deze woorden kunnen een diversiteit oproepen, maar in waarheid bestaat die diversiteit niet.

De waarheid, die wordt benoemd door woorden als 'Brahman' enz., is inderdaad zuiver bewustzijn. Zelfs de oneindige ruimte is in relatie hiermee zo grof en substantieel als een hoge berg. Dat zuivere bewustzijn lijkt iets dat gekend kan worden en doet een idee ontstaan over intelligentie of bewustzijn, maar omdat het het meest innerlijke Zelf is, is het niet iets dat gekend kan worden. Door een vluchtige voorstelling laat dit zuivere bewustzijn het ego gevoel ontstaan ('ik weet').

17 september [VI.I.41] De schepping bestaat uit schijnbare modificaties in bewustzijn

De Heer vervolgde:

Door dit egogevoel ontstaan er concepten als tijd en ruimte. Gevoed met de energie van de vitale adem ontstaat het individu of de jīva. Vanaf dat moment volgt het individu de wetten van de concepten en vervalt in een mistige onwetendheid. Aldus ontstaat de geest samen met het egogevoel en de verschillende vormen van psychische energie. Dit alles samen wordt het ātivāhika-lichaam genoemd, het subtiële lichaam dat gaat van het ene niveau naar het andere.

Vervolgens vormden de subtiële energieën van het ātivāhika lichaam zich een beeld van de overeenkomstige substanties (de fysieke objecten) en zo werden de verschillende zintuigen (zien, horen, voelen, proeven en ruiken) de daarmee overeenkomstige objecten en de daarbij behorende ervaringen tot bestaan gebracht. Dit alles tezamen staat bekend als puryaṣṭaka en in hun subtiële staat zijn ze ook bekend als het ātivāhi-ka-lichaam.

Aldus werden al deze substanties geschapen; maar eigenlijk werd er niets geschapen. Dit alles zijn slechts schijnbare modificaties in het ene, oneindige bewustzijn, die niet verschillend zijn van dat oneindige bewustzijn, zoals er ook allerlei droomobjecten bestaan in onszelf. Wanneer we die objecten dromen, lijken zij objecten te worden van onze waarneming. Net zo lijkt het of al deze substanties objectieve realiteiten zijn.

Wanneer de waarheid hierover gerealiseerd wordt, stralen zij als de Heer. Hoewel ook dat onwaar is, want zij zijn nooit materiële substanties of objecten geworden. Doordat we een idee hebben over het bestaan van deze substanties, zoals we ze ervaren, lijken ze substantie te hebben. Door de substanties in de geest op te roepen, ziet het bewustzijn die substanties.

Geconditioneerd door die ideeën lijkt het bewustzijn te lijden. Conditionering is ellende, maar conditionering is gebaseerd op gedachten en ideeën (of zintuiglijke en psychische ervaringen). Echter de waarheid ligt achter die ervaringen en de wereld is een verschijnsel, als een luchtspiegeling! In dat geval, wat is dan psychologische conditionering, wie conditioneert wat en wie is geconditioneerd door die conditionering? Wie drinkt het water van de luchtspiegeling? Dus, wanneer al deze dingen worden verworpen, blijft alleen de werkelijkheid over, waarin geen conditionering bestaat noch iets wat geconditioneerd is. Het kan gevormd worden als zijn of niet-zijn, doch Dat alleen is. Mentale conditionering is een illusoir niet-zijn, als een geestverschijning; wanneer het wordt afgelegd, verdwijnt ook de illusie van schepping. Degene, die het egogevoel en het drogbeeld van de schepping als werkelijk ziet, is niet geschikt onderricht te volgen. Leraren onderrichten alleen een mens begenadigd met wijsheid, geen dwazen. De dwazen leggen hun hoop en vertrouwen in de wereldverschijning, zoals de onwetende man zijn dochter laat trouwen met de man die hij alleen in zijn droom gezien heeft!

18 september [VI.I.42, 43] Waakzaamheid is de aanbidding van het Zelf

Vāsiṣṭha vervolgde:

De berg die gezien wordt in een droom, verschijnt alleen om in tijd en ruimte te bestaan. Hij neemt geen enkele ruimte in noch gebruikt hij tijd om te verschijnen en verdwijnen. Dat is ook het geval met de wereld. Hoe de alomtegenwoordige godheid ook tot bestaan komt, op exact dezelfde manier komt in een oogwenk ook een vorm tot bestaan. De jīva denkt over zichzelf als Schepper, Onderhouder en dergelijke, maar dit zijn slechts gedachtevormen. Deze gedachten roepen weer andere bedenksels op en die worden ook ervaren.

O Rāma, de onwerkelijke jīva ervaart de onwerkelijke wereld door de onware invloed van de onwerkelijkheid. Wat kan in dit alles beschouwd worden als werkelijk en wat als onwerkelijk? Een denkbeeldig object wordt denkbeeldig door iemand beschreven; en je begrijpt het in je eigen verbeelding en je verbeeld je dat je het begrijpt. Zoals vloeibaarheid is in iets vloeibaars, beweging in wind, leegte in ruimte, is er alomtegenwoordigheid in het Zelf.

Vanaf de tijd dat ik onderwezen werd door de Heer, heb ik het oneindige Zelf aanbeden. Door de genade van die overgave ben ik vrij van verdriet, hoewel ik voortdurend verward ben in allerlei activiteiten. Ik aanbid het Zelf, dat onverdeeld is ook al lijkt het verdeeld te zijn, met de bloemen van alles wat op natuurlijke wijze tot mij komt en met de handelingen die natuurlijk voor mij zijn.

Het aangaan van relaties (zoals bezitten en bezeten worden) is normaal voor alle belichaamde wezens; maar de yogi is altijd waakzaam en die waakzaamheid is de aanbidding van het Zelf. Met die innerlijke houding en een geest die volkomen vrij is van enige gehechtheid, dwaal ik in dit woud van saṁsāra (wereldverschijning). Als je dat doet, is er geen lijden.

Wanneer je een groot verdriet overkomt zoals het verliezen van welstand of familieleden, onderzoek dan de aard van de waarheid, zoals ik je beschreven heb. Je zult niet geraakt worden door pijn of plezier. Je weet nu hoe al die dingen opkomen en verdwijnen en je weet ook wat het lot is van de mens, die hierdoor misleid wordt en de ware aard der dingen niet onderzoekt. Zij behoren je niet toe en jij behoort hen niet toe. Dat is de onwerkelijke natuur van de wereld. Heb geen verdriet.

Mijn beste Rāma, jij bent zuiver bewustzijn, onaangedaan door de illusoire waarneming van de diversiteit van schepping. Als je dit inziet, hoe kunnen er dan ideeën oprijzen over wat wenselijk of onwenselijk is? Realiseer dit, O Rāma, en blijf gevestigd in de transcendentale staat van bewustzijn (turīya).

Rāma zei:

Door Uw genade, O heer, ben ik vrij van de smet van dualiteit. Ik besef dat dit alles inderdaad Brahman is.

19 september [VI.I.44] Geluk wordt ervaren bij afwezigheid van de geest

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, dat wordt niet als handeling beschouwd, wat louter door de organen van handeling met een onthechte geest uitgevoerd wordt. De vreugde die voortkomt uit zintuiglijke ervaring is vergankelijk. Een herhaling van die ervaring geeft geen herhaling van dezelfde vreugde. Welke dwaas verlangt naar zo'n tijdelijk plezier? Sterker nog, een object geeft slechts vreugde wanneer je ernaar verlangt. Dus het plezier hoort bij de wens – geef daarom je wensen op.

Als je na verloop van tijd de ervaring van Dat (het Zelf) bereikt, sla dit dan niet op in je geest als een herinnering of een ego gevoel waar steeds weer naar verlangd wordt. Want wanneer je verblijft op de toppen van zelfkennis is het niet wijs weer in de val te trappen van het ego gevoel. Geef de hoop op en laat ideeën verdwijnen, laat de geest de staat van 'vrij van geest zijn' (no-mind) bereiken, terwijl je onthecht door het leven gaat. Slechts als onwetende ben je gebonden. Als je zelfkennis hebt, ben je vrij. Streef er dus naar met alle mogelijke middelen waakzaam te blijven in zelfkennis.

Wanneer je je niet bezig houdt met zintuiglijke ervaringen en ook wanneer je alles wat ongevraagd tot je komt ervaart, ben je in een staat van evenwicht en zuiverheid, vrij van latente neigingen en herinneringen. In die staat blijf je onaangedaan, als de hemel, ook al komen er duizenden dingen op je pad. Wanneer kenner, kennis en het gekende samenvallen in het ene Zelf, brengt de zuivere waarnemer geen enkele verdeeldheid meer voort.

Met de kleinste beweging van de geest (glimpje in de geest) verschijnt en verdwijnt de wereldverschijning. Maak de geest onbeweeglijk (vrij van gedachtestromen) door de beoogeling van de prāṇa en de latente neigingen of vāsanā. Door de beweging van prāṇa verschijnt en verdwijnt saṃsāra; maak door standvastige beoefening de prāṇa vrij van beweging. Door het verschijnen en verdwijnen van dwaasheid (onwetendheid), komen en gaan de bindende handelingen; bedwing dit door zelfdiscipline en het onderricht van de leraar en de geschriften.

Deze wereldillusie is ontstaan door de beweging van gedachten in de geest; wanneer dat ophoudt, stopt de illusie ook en wordt de geest geestloos. Dit kan ook bereikt worden door de beheersing van prāṇa. Dat is de hoogste staat. De gelukzaligheid die wordt ervaren bij afwezigheid van de geest (no-mind), die gelukzaligheid die zonder oorzaak is, wordt zelfs niet gevonden in de hoogste hemelen. In feite is die vreugde niet uit te drukken en onbeschrijfelijk en kan zelfs geen geluk genoemd worden! De geest van de kenner van de waarheid is een niet-geest; het is zuivere satva. Na een tijd in die staat te hebben geleefd, komt de turīya-aṭita staat op, de staat voorbij het transcendente of de turīya-staat.

20 september [VI.I.45] Het verhaal van de bosvrucht

Vāsiṣṭha vervolgde:

In dit verband, O Rāma, is er een parabel, die het hierover heeft. Ik zal je die nu vertellen.

Er bestaat een bosvrucht, die onmetelijk groot is en niet vergaat of verrot, toch bestaat hij al sinds eeuwen. Hij is de bron en behoeder van de nectar van onsterfelijkheid en onverwoestbaarheid. Hij is de verblijfplaats van de zoetheid. Hoewel hij eeuwenoud is, is hij altijd weer nieuw, zoals de nieuwe maan. Hij is het diepste centrum of het hart van het universum. Hij is onbeweeglijk en wordt zelfs niet heen en weer geschud door de krachten van de kosmische oplossing. Deze vrucht, die onmetelijk groot is, is de oorspronkelijke bron van deze schepping.

Zelfs als hij volkomen rijp is, valt hij niet van zijn plaats. Hij is altijd helemaal rijp, maar wordt nooit overrijp. Zelfs Brahmā de schepper, Viṣṇu, Rudra en de andere goden weten niet waar deze vrucht vandaan komt. Niemand heeft het zaad gezien of de boom waardoor deze vrucht kan groeien. Het enige wat erover gezegd kan worden is dat deze vrucht bestaat zonder begin, zonder midden en zonder einde, zonder verandering of transformatie. Zelfs in deze vrucht is geen verdeling; hij is volledig, zonder leegte. Het is de bron van alle vreugden en heerlijkheden, zowel van de vreugden van de gewone mens als van de hoogste godheden. Deze vrucht is dus niets anders dan de manifestatie van de energie van oneindig bewustzijn.

Deze energie van het oneindige bewustzijn heeft, zonder zijn ware natuur ook maar even te vergeten, als het ware deze schepping gecreëerd, uitsluitend door dat te willen, in zijn eigen intelligentie. In feite is ook dit willen niet werkelijk waar! Het egogevoel, dat aanwezig is in dat willen, is op zichzelf onwerkelijk; maar hieruit zijn alle elementen ontstaan met hun bijbehorende zintuigen. In waarheid is die energie van het oneindige bewustzijn zelf ruimte, tijd, natuurlijke orde, gedachtekracht, aantrekking en afstoting, 'ik', 'jij' of 'iets' zijn, boven, beneden, andere richtingen, bergen, het firmament en de sterren, kennis en onwetendheid – alles wat er is, was en altijd zal zijn. Alles is niets anders dan de energie van het oneindige bewustzijn.

Hoewel het Eén is, wordt het ervaren als diverse wezens; het is noch één noch velen. Het is zelfs niet Het! Het is gevestigd in werkelijkheid. Het heeft de natuur van de hoogste, allesomvattende vrede. Het is het ene onmeetbaar grote, kosmische wezen of Zelf. Het is (kosmische) energie of de natuur van (kosmisch) bewustzijn.

21 september [VI.I.46] Het verhaal van de rots (de aard van het bewustzijn)

Vāsiṣṭha vervolgde:

Er is nog een andere parabel, O Rāma, om dit verder te illustreren. Die zal ik je nu vertellen.

Er is een grote rots vol liefde en tederheid, duidelijk waarneembaar, zacht, alom aanwezig en eeuwig. In de rots bloeien ontelbare lotussen. Hun blaadjes raken elkaar soms en soms niet; soms zijn ze te zien en soms zijn ze verborgen. Sommige zijn naar beneden gericht, andere naar boven en sommige hebben hun wortels in elkaar verstrengeld. Sommige hebben helemaal geen wortels. Alle dingen bestaan erin, en toch bestaan ze niet.

O Rāma, deze rots is inderdaad het kosmische bewustzijn; in zijn homogeniteit is het als een rots. Toch lijken hierin alle verschillende schepselen van dit universum aanwezig te zijn. Zoals je je verschillende vormen in de rots kunt voorstellen, zo ook verbeeld je je in onwetendheid dat dit universum in dit bewustzijn bestaat. Ook als een beeldhouwer verschillende vormen schept in de rots, is het nog steeds rots; zo is het ook met dit kosmische bewustzijn dat een homogene massa bewustzijn is. Zoals de massieve rots in potentie diverse vormen bevat, die je eruit kunt hakken, zijn de diverse namen en vormen van de schepsels in dit universum in potentie in het kosmische bewustzijn aanwezig. Zoals een rots rots blijft of er nu in gehakt wordt of niet, blijft bewustzijn bewustzijn, of de wereld erin verschijnt of niet. De wereldverschijning is slechts een lege uitdrukking; zijn substantie is niets anders dan bewustzijn.

In feite zijn ook al deze manifestaties en veranderingen slechts Brahman, het kosmische bewustzijn, maar niet in de betekenis van manifestatie of verandering. Zelfs dit onderscheid – verandering in de betekenis van verandering of enige andere betekenis – is zinloos in Brahman. Wanneer zulke uitdrukkingen gebruikt worden in relatie tot Brahman is de betekenis heel anders, zoals water in een luchtspiegeling. Omdat het zaad niets anders bevat dan het zaad, zijn ook de bloemen en vruchten van dezelfde natuur als het zaad; de substantie van het zaad is ook de substantie van alles wat eruit voortkomt. Zo rijst er in de homogene massa van kosmisch bewustzijn niets anders op dan wat het in essentie is. Wanneer deze waarheid gerealiseerd wordt, verdwijnt de dualiteit. Bewustzijn wordt nooit tot niet-bewustzijn. Als er een verandering is, is ook dat bewustzijn. Wat er ook is, waar ook en in welke vorm ook, dit alles is Brahman. Al deze dingen bestaan voor altijd in hun potentiële staat in de massa van homogene bewustzijn.

22 september [VI.I.47] De verhevenheid van bewustzijn

Vāsiṣṭha ging verder:

Tijd, ruimte en andere factoren in deze zogenaamde schepping (die in waarheid een ander aspect is van datzelfde bewustzijn) zijn niets anders dan bewustzijn. Wanneer er begrepen wordt dat dit alles slechts gedachten en ideeën zijn en dat het Zelf één en ondeelbaar is waarom worden ze dan als onwerkelijk beschouwd? In het zaad is niets anders dan zaad, er is geen veelheid. Tegelijkertijd wordt er verondersteld dat de potentie van veelheid (bloemen, vruchten) in het zaad aanwezig is. Zo is ook het kosmische bewustzijn één, zonder veelheid; toch wordt er gezegd dat het universum van veelheid slechts als een idee daarin bestaat.

Alleen de steen is er; het idee van talrijke lotussen ontstaat slechts in relatie tot die op zichzelf staande steen. Het idee van verscheidenheid rijst op in bewustzijn zonder verscheidenheid te veroorzaken. Zoals water in een luchtspiegeling tegelijkertijd bestaat en niet bestaat, zo bestaat verscheidenheid in relatie tot het oneindige bewustzijn. Inderdaad is dit alles Brahman, het oneindige bewustzijn. Zoals het idee van het bestaan van de lotussen in de steen de steen niet vernietigt, is Brahman onaangedaan door de wereldverschijning, die bestaat als de natuur van Brahman in Brahman. In werkelijkheid is er geen essentieel verschil tussen Brahman en de wereld; zij zijn synoniem. Wanneer de werkelijkheid zo gezien wordt, wordt slechts Brahman gezien.

Net zoals alles wat in de wereld als water gezien wordt niets anders is dan waterstof en zuurstof, is ook de wereldverschijning niets anders dan Brahman. Dat ene bewustzijn verschijnt als de geest, de bergen enz. zoals de veelkleurige veren en de vleugels van een pauw aanwezig zijn in het ei van die pauw. Deze kracht of dit vermogen is in potentie aanwezig in het oneindige bewustzijn. Wat er nu ook maar gezien wordt als de verschillende objecten in het universum, als het gezien wordt met het oog der wijsheid (het oog dat wijsheid is), wordt slechts Brahman of het oneindige bewustzijn gezien. Want hoewel het schijnbaar verscheidenheid bevat is het niet-twee, zoals het idee van verscheidenheid in het pauwenei. Het idee van Brahman en de wereld is daarom zowel tweevoudig als niet-tweevoudig. Dat wat de bestaansgrond is van al deze noties van veelheid en eenheid, is de hoogste staat.

Het oneindige bewustzijn doordringt het hele universum en het universum bestaat in dat oneindige bewustzijn. De relatie is er een van verscheidenheid en geen-verscheidenheid – zoals de talrijke delen van de pauw aanwezig zijn in de ene ei-substantie. Waar is de veelheid in dit alles?

23 september [VI.I.48] Over de aard van de perfecte wijzen

Vāsiṣṭha ging verder:

Al deze dingen – het egogevoel, de ruimte enz. enz. – hebben de natuur verworven van ware substanties, hoewel ze niet eens tot bestaan gebracht zijn. Waar niets ontstaan is (of geschapen), daar is toch alles te zien. Zo verblijven de wijzen, goden en volmaakte wezens in hun transcendente bewustzijn en ervaren de gelukzaligheid van hun eigen natuur. Zij hebben de illusie van dualiteit van waarnemer en object opgegeven en ook de daaruit voortvloeiende beweging van de gedachten. Hun blik is gevestigd en standvastig.

Hoewel die wijzen hier actief zijn, houden ze zich op geen enkele manier bezig met het illusoire bestaan. Zij zijn stevig gevestigd in de afwezigheid van de relatie tussen de kenner en het gekende (subject en object). Hun levenskracht blijft onberoerd. Het is alsof zij geschilderde afbeeldingen zijn; hun geest is niet in beweging, zoals de geest van geschilderde figuren niet beweegt, want zij hebben de neiging om concepten te vormen in het bewustzijn opgegeven.

Zij begeven zich in de juiste activiteit door een kleine gedachtebeweging in bewustzijn (zoals de Heer doet). Echter, die gedachtebeweging en het ervaren van het contact tussen de waarnemer en het object geeft hen grote vreugde. Hun bewustzijn is volkomen zuiver, vrij van allerlei denkbeelden.

Die zuivere staat van het Zelf, de ware natuur van het oneindige bewustzijn, is geen visie (geen ervaring van de geest en de zintuigen). Het is onmogelijk te onderwijzen. Het is niet makkelijk noch is het ver weg of onmogelijk. Het kan alleen bereikt worden door directe ervaring.

Dat alleen bestaat, niets anders: noch het lichaam, noch de zintuigen en levenskracht, noch de geest, noch het pakhuis van herinneringen of latente neigingen, noch het individu (jīva), en zelfs niet een beweging in bewustzijn, noch bewustzijn of de wereld. Het is noch werkelijk noch onwerkelijk noch iets ertussen in, noch leegte noch niet-leegte, noch tijd, ruimte of substantialiteit. Vrij van dit alles en vrij van honderden sluiers in het hart zul je het Zelf moeten ervaren in alles wat je ziet.

Het is noch het begin noch het eind. Omdat het overal altijd aanwezig is wordt het als iets anders gezien. Duizenden worden geboren en duizenden sterven: maar het Zelf dat overal aanwezig is, binnen en buiten, is onaangedaan. Het verblijft in al deze lichamen enz. alsof het slechts een klein beetje verschilt van het oneindige.

Blijf vrij van het gevoel van ik, mij en mijn, terwijl je toch op stralende wijze met verschillende activiteiten bezig bent. Want alles wat gezien wordt in deze wereld is Brahman, vrij van kwaliteiten en karakteristieken; het is eeuwig, vol vrede, zuiver en volkomen stil.

24 september [VI.I.49] Alleen oneindige bewustzijn is werkelijk

Rāma vroeg:

Als Brahman geen enkele verandering ondergaat, hoe kan deze wereldverschijning, die werkelijk en niet werkelijk is, daar dan in oprijzen?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Ware verandering O Rāma, is een verandering van de ene substantie in een andere, zoals bij het karnen van melk, waarbij de boter geen melk meer kan worden. Dat is niet het geval met Brahman, die onveranderd is, zowel voor als na het verschijnen van de wereld. Zowel in het begin als aan het eind is het onveranderd homogeen bewustzijn. De vluchtige en schijnbare verandering is slechts een milde verstoring in het bewustzijn. Er vindt geen enkele verandering plaats. In die Brahman is er noch een object noch een subject van bewustzijn. Wat iets ook is aan het begin of het eind, dat alleen is het. Als het in het midden iets anders lijkt te zijn, wordt die verschijning als onwaar beschouwd. Want het Zelf is het Zelf zowel in het begin als aan het eind en dus ook in het midden! Het ondergaat nooit enige verandering of transformatie.

Rāma vroeg weer: Hoe ontstaat die milde verstoring in dat Zelf, dat zuiver bewustzijn is?

Vāsiṣṭha antwoordde:

O Rāma, ik ben ervan overtuigd dat alleen dat oneindige bewustzijn werkelijk is en er geen enkele verstoring plaats vindt in zijn natuur. We gebruiken woorden als 'Brahman' alleen maar voor communicatie en onderricht, niet om ideeën te creëren over een en twee. Jij, ik en alle dingen zijn zuiver Brahman: er is geen enkele onwetendheid.

Rāma vroeg weer:

Maar aan het eind van ons vorige gesprek spoorde U me aan de natuur van die onwetendheid te onderzoeken!

Vāsiṣṭha antwoordde:

Ja, maar toen was je nog niet volledig ontwaakt. De uitdrukkingen als 'onwetendheid', 'jīva', enz. zijn uitgevonden om de niet-ontwaakte mens te onderrichten. We moeten ons gezonde verstand gebruiken en geschikte hulpmiddelen om de zoeker te doen ontwaken alvorens kennis van de waarheid te onderwijzen. Als je een onwetend persoon verklaart, dat alles Brahman is, is het als een mens die een boom smeekt hem uit zijn lijden te verlossen. Door de geschikte middelen kan de slapende mens ontwaken. De ontwaakte mens wordt verlicht door de waarheid. Dus nu je ontwaakt bent, verklaar ik je de waarheid.

Jij bent Brahman, ik ben Brahman, het hele universum is Brahman. Wat je ook doet, besef deze waarheid altijd. Deze Brahman of dit Zelf is de werkelijkheid in alle wezens, zoals klei de ware substantie is in duizenden potten. Zoals de wind en beweging niet verschillen, zijn bewustzijn en de innerlijke beweging (energie) die al deze manifestaties veroorzaakt, niet verschillend. Het is het zaad der ideeën dat valt in de aarde van bewustzijn, dat de schijnbare veelvuldigheid doet oprijzen. Als het niet valt, ontspruit ook de geest niet.

25 september [VI.I.50] Over het ontstaan en de betekenis van ideeën

Rāma zei:

Wat geweten moet worden, wordt geweten, wat gezien moet worden, wordt gezien. We zijn allen vervuld van de hoogste waarheid, dankzij de nectar van wijsheid van Brahman, onderwezen door U. Deze volheid is gevuld met volheid. Volheid ontstaat uit volheid. Volheid vult volheid. In volheid is volheid voor altijd gevestigd. Toch voor een verdere uitbreiding van gewaarzijn vraag ik U nogmaals: Heb alstublieft geduld met me te hebben. De zintuigen zijn duidelijk in allen aanwezig. Hoe komt het dan dat een dode geen sensaties ervaart, terwijl hij toen hij leefde de objecten ervoer door die zintuigen?

Vāsiṣṭha vervolgde:

Buiten dat zuivere bewustzijn bestaan noch de zintuigen noch de geest en ook hun waarneembare objecten niet. Het is dat bewustzijn alleen, dat verschijnt als de objecten in de natuur en de zintuigen in de persoon. Wanneer dat bewustzijn schijnbaar het subtiële lichaam (puryaṣṭaka) is geworden, reflecteert het de objecten er buiten.

Het eeuwige en oneindige bewustzijn is zeker vrij van alle modificaties; maar wanneer het idee 'Ik ben' erin oprijst, wordt dat als de jīva of persoon gekend. Het is die persoon (jīva) die leeft en beweegt in dit lichaam. Wanneer het idee 'ik' oprijst (ahambhāvanā), wordt dat het ego gevoel genoemd (ahamkāra). Wanneer er gedachten zijn (mananā) is het bekend als de denkende geest (manas). Wanneer er gewaarzijn is (bodha), is het intelligentie (buddhi). Wanneer het gezien wordt (dṛś) door de individuele ziel (indra) staat het bekend als zintuig (indriya). Wanneer het idee lichaam overheerst verschijnt het als lichaam; wanneer het idee object er is, verschijnt het als de diverse objecten. Door de hardnekkigheid van deze ideeën echter condenseert de subtiële persoonlijkheid tot een materiële substantie. Hetzelfde bewustzijn denkt daarop 'Ik ben het lichaam', 'Ik ben de boom' enz. Zo door zichzelf misleid, rijst het op en valt neer tot het een zuivere geboorte bereikt en spiritueel ontwaakt. En dan, door toegewijd te zijn aan de waarheid, bereikt het zelfkennis.

Ik zal je nu vertellen hoe het de objecten waarneemt. Ik zei dat door het idee 'Ik ben' het bewustzijn in het lichaam verblijft als persoon (jīva). Wanneer zijn zintuigen andere lichamen buiten zichzelf waarnemen, is er contact tussen die twee en is er een wens die ander te leren kennen, er één mee te worden. Wanneer dat contact er is wordt die ander in hem gereflecteerd en de jīva (individu) ontvangt die reflectie en gelooft dat die reflectie buiten hem is! De jīva kent echter alleen die reflectie, wat betekent dat hij zichzelf kent. Dit contact is de oorzaak van de waarneming van objecten buiten zichzelf; dus is dit slechts mogelijk bij een onwetende, wiens geest misleid is en niet bij een verlichte wijze. Natuurlijk, als de jīva (die slechts een idee is) en de hele rest inert en onbezielde zijn, is de reflectie die aldus wordt gezien en ervaren, in feite een optische illusie of een intellectuele dwaling. Het Zelf is alles in alles, altijd.

26 september [VI.I.51] Dualiteit is de reflectie van Brahman in zichzelf

Vāsiṣṭha vervolgde:

Net zoals het kosmische lichaam (bestaande uit de intellectuele energie en de kosmische elementen) of het eerste kosmische subtiele lichaam (puryaṣṭaka) oprees als een notie in het oneindige bewustzijn, ontstonden alle andere lichamen op dezelfde wijze. Wat de jīva (de puryaṣṭaka of het subtiele lichaam) ook ervaart, terwijl hij nog in de baarmoeder is, dat ziet hij als bestaand. Zoals in de macrokosmos de kosmische elementen tot ontwikkeling komen, ontwikkelen zich ook in de microkosmos de zintuigen, die overeenkomen met de elementen in de macrokosmos. Eigenlijk worden ze helemaal niet geschapen. Deze uitdrukkingen en omschrijvingen worden voornamelijk gebruikt ter ondersteuning van het onderricht. Deze ideeën, die gebruikt worden voor onderricht, verdwijnen door het onderzoek, dat zij aanvankelijk bevorderen en aanmoedigen.

Zelfs wanneer je de onwetendheid zeer nauwkeurig en slim observeert, kun je het niet zien; het verdwijnt. Het onwerkelijke heeft zijn wortels in het onware. Wij spreken slechts over water in de luchtspiegeling. Het water in de luchtspiegeling is onwaar en is nooit water geweest. In het licht van de waarheid wordt de werkelijkheid van alle dingen onthuld en misleiding of illusoire waarneming verdwijnt.

Het Zelf is werkelijk. Jīva, het subtiele lichaam en de rest zijn onwaar en het onderzoek naar hun natuur is zonder twijfel een onderzoek naar hun onwerkelijkheid! Uitdrukkingen als jīva, enz. zijn bedoeld voor onderricht over de ware natuur van de onwerkelijkheid.

Dit oneindige bewustzijn heeft als het ware de natuur van de jīva aangenomen, vergeet daarmee zijn ware natuur en ervaart alles waar hij aan denkt als bestaand. Zoals voor het kind het spook werkelijk lijkt in de nacht, verbeeldt de jīva zich de vijf elementen en ziet ze als echt bestaand. Het zijn slechts ideeën van de jīva; toch ziet de jīva ze alsof ze buiten hem bestaan. Hij denkt dat sommige in hem zijn en andere buiten hem en zo ervaart hij ze ook.

Kennis is inherent aan bewustzijn, zoals leegte aan ruimte. Maar het bewustzijn gelooft nu dat kennis zijn eigen object is. De verschillende objecten worden beperkt door tijd en ruimte, die op zichzelf ook slechts een denkbeeldige verdeling zijn in dit bewustzijn te weeg gebracht door deze verdeling in zichzelf (van bewustzijn en kennis als subject en object). In het Zelf bestaat die verdeling niet omdat het tijd en ruimte overstijgt.

Toch maakt het oneindige bewustzijn, met de kennis onverbrekkelijk met zichzelf verbonden, zich een voorstelling van verschillende schepselen. Dat is zijn kracht, die niemand kan betwisten. De inerte ruimte is niet in staat zichzelf in zichzelf te reflecteren. Maar omdat zijn natuur oneindig bewustzijn is, reflecteert Brahman zichzelf in zichzelf en ziet zichzelf als dualiteit, hoewel hij zonder lichaam is.

27 september [VI.I.51] Onderzoek naar wat er waargenomen wordt

Vāsiṣṭha vervolgde:

Waar dit bewustzijn aan denkt dat ziet het als bestaand: zijn concepten en ideeën zijn altijd vruchtbaar. In een gouden armband bestaan twee dingen – het goud en de armband – het ene is de realiteit (goud), het andere de verschijningsvorm (armband). Zo bestaan er ook in het Zelf twee dingen, bewustzijn en het idee van materiële (inerte) stoffelijkheid. Bewustzijn is dus overal aanwezig; het is altijd aanwezig in de geest waar het idee oprijst.

De dromer droomt over een dorp waar zijn geest van vervuld is en waar hij een tijdje woont; even later droomt hij van een andere situatie en denkt dat hij daar woont. Zo gaat ook de jīva van het ene lichaam naar het andere; het lichaam is slechts de reflectie van het idee dat de jīva heeft. Alleen het onware (lichaam) sterft en het onware wordt opnieuw geboren, schijnbaar in een ander lichaam. Zoals we in de droom geziene en ongeziene dingen ervaren, zo ervaart de jīva de wereld in een droom en ziet zelfs wat er in de toekomst gaat gebeuren.

Als er gisteren een fout gemaakt werd, kan die vandaag door inspanning hersteld worden en worden omgezet in een goede handeling. Zo kunnen ook de gewoonten van het verleden overwonnen worden door geschikte inspanning. Doch het idee van individualiteit en het functioneren van de zintuigen kan niet uitgeschakeld worden, behalve als er bevrijding bereikt wordt. Tot die tijd zijn ze afwisselend in werking of latent.

Een idee ondersteund door bewustzijn, verschijnt als het lichaam. Het heeft ook een overeenkomstig subtiel lichaam (ātivāhika, ook bekend als puryaṣṭaka) dat bestaat uit de geest, het intellect, ego-gevoel en de vijf elementen. Het Zelf heeft geen vorm, maar het subtiële lichaam zwerft in deze schepping in bezielde en onbezielde lichamen totdat het zichzelf gezuiverd heeft, leeft als in diepe slaap en bevrijding bereikt. Het subtiële lichaam is er al die tijd, tijdens de droom en in slaap. Het gaat door met bestaan in onbezielde 'lichamen' (zoals levenloze objecten) alsof het in diepe slaap is. Dit alles wordt ook ervaren in deze menselijke belichaming. Zijn diepe slaap is inert en onbezielde, zijn droomstaat is het ervaren van deze schepping, zijn wakende staat is waarlijk het transcendente bewustzijn (turīya) en de realisatie van de waarheid is bevrijding. De staat van bevrijding tijdens het leven is de turīya-staat van bewustzijn. Voorbij dit alles staat Brahman, die turīyatīta is (voorbij turīya). In ieder atoom van het bestaan bevindt zich niets anders dan het hoogste wezen; hoe de wereld ook gezien wordt, het is slechts een illusie. Deze illusie, die gebondenheid geeft, wordt in stand gehouden door psychologische conditionering. Die conditionering is gehechtheid en het verdwijnen daarvan is bevrijding. Intense conditionering geeft een bestaan als inerte objecten, matige conditionering als dieren en weinig conditionering als menselijke wezens. Genoeg nu over het waarnemen van verscheidenheid; het hele universum is slechts de manifestatie van de energie van oneindig bewustzijn.

28 september [VI.I.52] Het verhaal van Arjuna

Vāsiṣṭha vervolgte:

Wat bekend staat als saṁsāra (wereldverschijning) is slechts de oorspronkelijke droom van de jīva (de eerste persoon). De droom van de jīva is niet als die van een menselijk wezen: de droom van de jīva wordt ervaren als de wakende staat. Daardoor wordt de wakende staat als een droom beschouwd. De lange droom van de jīva wordt onmiddellijk gematerialiseerd, hoewel die onwaar is en geen substantie heeft. De jīva gaat van de ene droom naar de andere binnen de droom.

Het gehele universum verschijnt in die ene oceaan van kosmisch bewustzijn; dat universum wordt bewoond door veertien soorten wezens. Dit universum heeft al Yama en anderen als heersende godheden gehad. Zij vestigden de grondregels met betrekking tot goed gedrag. Wanneer de mensen echter voornamelijk zondig gedrag gaan vertonen, trekt Yama, de god van de dood, zich voor een aantal jaren terug in meditatie, waarmee de populatie toeneemt en explodeert.

De goden, beangstigd door deze bevolkingsexplosie, bezinnen zich dan op allerlei middelen om dit te verminderen. Dit alles gebeurde telkens en telkens ontelbare keren. De huidige heerser (Yama) is Vaivasvata. Ook hij zal zich voor enige tijd terugtrekken in meditatie. Wanneer de populatie op de aarde daardoor snel toeneemt, zullen alle goden een beroep doen op heer Viṣṇu om hulp. Hij zal op aarde incarneren als heer Krisna, met zijn alter ego genaamd Arjuna¹. Zijn oudere broer zal Yudhiṣṭhira zijn, of de zoon van Dharma, die de belichaming zal zijn van rechtvaardigheid. Zijn neef Duryodhana zal duelleren met Bhima, de broer van Arjuna. In deze strijd tussen de neven zullen achttien divisies gewapende mannen gedood worden. Zo zal Viṣṇu de aarde van de overbelasting verlossen.

Kṛṣṇa en Arjuna zullen het spel van eenvoudige menselijke wezens spelen. Wanneer Arjuna ziet dat de legers aan beide zijden uit zijn eigen verwanten bestaan, zal hij wanhopig worden en weigeren te vechten. Dan zal Krisna hem in de hoogste waarheid onderwijzen en een spiritueel ontwaken in hem teweegbrengen. Hij zal tot Arjuna zeggen: "Dit Zelf wordt niet geboren en sterft niet, het is eeuwig en kan niet gedood worden wanneer het lichaam gedood wordt. Hij die denkt, dat het doodt of gedood wordt, is onwetend. Hoe, waarom en door wie kan dit oneindige wezen vernietigd worden, dat wat Eén is, zonder tweede en subtieler dan ruimte? Arjuna, blijf bij het Zelf, dat oneindig, ongemanifesteerd en eeuwig is en wiens natuur zuiver bewustzijn is en onaangedaan. Je bent ongeboort en eeuwig!"

Wanneer Arjuna aldus onderwezen wordt, zal hij zeggen: "Heer, mijn misleiding is verdwenen. Door uw genade is mijn intelligentie ontwaakt." Dan zal Arjuna zich in de strijd begeven en het als een spel zien.

¹ Noot: de essentie van de Bhagavad Gītā vindt men in deze hoofdstukken terug, en vele verzen zijn woordelijk weergegeven, maar in deze verkorte uitgave zijn ze verder niet opgenomen.

29 september [VI.I.59] Realisatie van de werkelijkheid

Vāsiṣṭha vervolgde:

Vestig die houding in jezelf, O Rāma en blij onaangedaan, begiftigd met een onthechte geest en het besef dat alles wat je doet of ervaart een offer is aan het alomtegenwoordige wezen, Brahman. Dan zul je de waarheid realiseren en dat is het einde van al je twijfels.

Dat is de hoogste staat, de goeroe van alle goeroes, het is het Zelf, het is het licht dat de wereld van binnenuit verlicht. Het is de werkelijkheid in alle substanties, het is dat wat die substanties hun eigen aard geeft. Het idee 'wereld' ontstaat slechts wanneer er geen onderzoek plaats vindt. Maar 'IK' ben voor de wereld was. Hoe kunnen dan ideeën omtrent 'wereld' enz. mij binden? Degene die aldus de waarheid gerealiseerd heeft, is vrij van alle begin en eind. Hij die is toegerust met de geest van niet-dualiteit (alsof hij in diepe slaap is, maar toch wakker) neemt actief deel aan het leven zonder in verwarring te raken. Zo iemand is hier en nu bevrijd.

Wat de wereld lijkt te zijn, is in waarheid de betovering (het werk) van het oneindige bewustzijn. Er is hier noch eenheid noch dualiteit. Ook mijn onderricht is zo! De woorden, hun betekenis, de leerling, de wens (of de inspanning van de leerling) en het vermogen van de leraar de juiste woorden te gebruiken – ook dat is het spel van de energie van het oneindige bewustzijn! In de vrede van het eigen innerlijk wezen trilt het bewustzijn en de wereldillusie rijst op. Als dat bewustzijn niet vibreert, zal er geen wereldverschijning zijn.

De geest is slechts een beweging in bewustzijn. Als dit niet beseft wordt, gelooft men in wereldverschijning! En dan worden de gedachten die oprijzen in bewustzijn geactiveerd en versterkt. Zo ontstaat een vicieuze cirkel. Onwetendheid en mentale activiteit houden elkaar in stand.

Wanneer de innerlijke intelligentie ontwaakt is, houdt het verlangen naar plezier op; dat duidt op wijsheid. In de wijze mens is het niet langer uitzien naar plezier heel natuurlijk en gaat vanzelf. Hij weet dat het de energie van het Zelf is die de ervaringen ervaart. Degene die om anderen te plezieren, weigert om te ervaren wat ervaren moet worden, slaat met een stok in de lucht! Je bereikt zelfkennis met de daarvoor bedoelde middelen.

De wens naar bevrijding beroert de volheid van het Zelf; het ontbreken van de wens tot bevrijding veroorzaakt gehechtheid! Dus is een voortdurend gewaarzijn te verkiezen. De enige oorzaak voor gehechtheid en bevrijding is de beweging in bewustzijn. Je hiervan gewaar te zijn beëindigt die beweging. Het egogevoel verdwijnt op het moment dat het wordt waargenomen, want het heeft geen bestaansgrond meer. Wie wordt gebonden door wie en wie wordt door wie bevrijd?

30 september [VI.1.60] De grootsheid van Brahman

Vāsiṣṭha vervolgde:

Zo is de natuur van het hoogste wezen, het oneindige bewustzijn. Zij die begiftigd zijn met macrokosmische vormen zoals Brahmā de schepper, Viṣṇu en Śiva zijn in dat hoogste wezen gevestigd en zij functioneren als heren of koningen over de wereld. Gevestigd in dat bewustzijn verblijven zij, de volmaakten, in de hemelen. Als dat bereikt is, is er geen dood of verdriet. De wijze die slechts één ogenblik vertoeft in dat zuivere wezen, dat onbeperkt, oneindig bewustzijn is of het hoogste Zelf, wordt niet opnieuw gegriefd ook al houdt hij zich bezig met wereldse activiteiten.

Rāma vroeg:

Als de geest, het intellect en het egogevoel allemaal opgehouden zijn te functioneren, hoe verschijnt dat oneindige bewustzijn of zuivere wezen dan?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Brahman is in alle lichamen en ervaart alles – eet, drinkt, spreekt, verzamelt en vernietigt – maar is vrij van de verdeeldheid van bewustzijn en zijn gewaarzijn. Dat wat alom aanwezig is en zonder begin of eind, wat zuiver, ongemodificeerd, onverdeeld-zijn is – dat is bestaan (vastu-tattvam) of werkelijkheid.

Dat bestaat als ruimte in ruimte, klank in klank, als de aanraking in aanraken, in de huid als huid, in smaak als smaak, in vorm als vorm, in het oog als zien, in geur als de geur, in reuk als reuk, in het lichaam als kracht, in aarde als de aarde, in melk als melk, in wind als wind, in vuur als vuur, in intelligentie als intelligentie, in geest als geest, in het egogevoel als egogevoel. Het rijst op als citta, of geest in de geest. Het is boom in de boom. Het is onbeweeglijkheid in het onbeweeglijke en het bewegende in bewegende wezens. Het is het onbezielde in de onbezielde dingen en intelligentie in de bezielde. Het is het goddelijke in de goden en het menselijke in de mens. In dieren is het de dierlijke natuur en in wormen het worm zijn. Het is de essentie van tijd en de seizoenen. Het is dynamiek in actie en de ordelijkheid in orde. Het is het bestaan in het bestaande en dood in het vergankelijkke. Het is kindertijd, jeugd, ouderdom en dood.

Het is ongedeeld en ondeelbaar, want het is de essentie van alle dingen. Verscheidenheid is onwaar, hoewel die bestaat in de bovengenoemde betekenis (dat het het oneindige bewustzijn is dat verscheidenheid doordringt en zich dat gewaar wordt). Besef: "Dit alles wordt doordrongen door Mij, want Ik ben alom aanwezig, zonder lichaam of andere beperkingen" en verblijf in vrede en de hoogste gelukzaligheid.

Vālmīki zei:

Toen de wijze Vāsiṣṭha dit gezegd had, kwam de dag ten einde en ging de groep uiteen voor hun avondgebeden.

1 oktober [VI.I.61,63] Het verhaal van de bedelmonnik; de wereld als een droom

Vāsiṣṭha vervolgde:

Deze schepping verschijnt binnen een ogenblik in het Zelf, dat oneindig bewustzijn is. Precies in dat moment verschijnt dat valse idee dat heel lang duurt. De schepping lijkt dan volkomen werkelijk te zijn. In dat verband zal ik je een verhaal vertellen, O Rāma. Er was eens een bedelmonnik, die zich helemaal wijdde aan meditatie. Zijn geest was daardoor totaal gezuiverd en hij was in staat al zijn gedachten te materialiseren.

Op een dag had hij genoeg van al dat mediteren. Terwijl hij volledig geconcentreerd was, dacht hij erover na wat hij kon gaan doen. Hij stelde zich een geboorte voor als iemand die ongeletterd was, in een niet-Brahmaanse familie. Onmiddellijk werd hij geboren in een soort volksstam en in hem rees het gevoel op 'Ik ben Jīvaṭa'. Deze droomfiguur dwaalde een tijdje rond in een stad, die ook gebouwd was van droomobjecten. Op een dag werd hij dronken en ging slapen. Hij droomde dat hij een Brahmaan was, die kennis had van de geschriften. En terwijl hij een goed leven leidde, droomde deze Brahmaan, dat hij een machtig koning was. Hij droomde, dat hij een machtig heerser was met een ongeëvenaarde roem. Hij genoot van de pleziertjes, die het koningschap hem bracht en tijdens een dutje droomde hij over een hemelse nimf.

Op dezelfde wijze droomde deze nimf, dat zij een hertje was en dit hert droomde, dat het een klimplant was. Zelfs dieren hebben dromen, want de natuur van de geest is zo dat hij zich herinnert wat hij heeft gezien en gehoord. Zoals gezegd werd het hert een klimplant. De innerlijke intelligentie in de klimplant zag in zijn eigen hart een bij. Hij werd een bij en de bij dronk de nectar van de bloemen van de klimplant. De bij raakte gehecht aan de nectar van één van de bloemen en dat werd zijn ondergang!

's Nachts naderde een olifant het bosje en at ervan en vermaalde de tak, waar de bij op zat. De bij had de olifant echter gezien, en contempleerde op hem en werd een olifant. De olifant werd gevangen door een koning. Op een dag zag de olifant een bijenkorf en door de herinnering aan zijn verleden werd hij een bij. Hij dronk van de nectar van de bloemen van klimplanten en werd een klimplant. De klimplant werd vernietigd door een olifant, maar doordat de klimplant zwanen had gezien in een meer vlakbij werd hij een zwaan.

Deze zwaan zwom op een dag rond met andere zwanen. En terwijl de bedelmonnik mediteerde over deze zwaan, werd hij door de dood overmand. Zijn bewustzijn werd daardoor belichaamd in een zwaan.

2 oktober [VI.I.63] De droom van de honderd Rudras

Vāsiṣṭha vervolgde:

Deze zwaan zag op zekere dag heer Rudra en in zijn hart rees de overtuiging op 'Ik ben Rudra'. Onmiddellijk gaf hij zijn belichaming van een zwaan op en werd Rudra. En deze Rudra woonde in de verblijfplaats van Rudra. Doordat Rudra ware kennis bezat, herinnerde hij zich alles wat had plaats gevonden!

Rudra vatte het als volgt samen:

Luister! Wat een mysterie is deze Māyā die alle werelden misleidt. Hoewel het onwerkelijk is, lijkt het werkelijk. Allereerst ontstond in dat oneindige bewustzijn, dat mijzelf was, de geest met een objectief bewustzijn, dat echter nog kosmisch en alwetend was. Toen werd ik opeens een jīva, die aangetrokken en betoverd werd door het fijnste deel van de kosmische elementen. Daardoor werd ik gedurende een bepaalde scheppingscyclus een bedelmonnik, die volledig onthecht bleef. Hij was in staat alle aantrekkingskracht te overwinnen en in voortdurende contemplatie te verblijven.

Iedere volgende handeling is echter krachtiger dan de voorafgaande. De bedelmonnik beschouwde zichzelf als Jīvaṭa en werd dus ook Jīvaṭa. Daarna bedacht hij dat hij een brahmaan was. Het is zeker zo, dat de krachtigere gedachte, de zwakkere overtreft. Toen werd hij na verloop van tijd en na voortdurende contemplatie, een koning: zoals het water dat door de plant wordt opgezogen, zijn vrucht wordt! Bij koninklijk plezier behoren nimfen; door daarover te contempleren, werd hij een nimf en door een dwaze verliefdheid werd deze nimf een hert. Het hert werd een klimplant en die werd geobsedeerd door de gedachte dat er in hem gestoken zou worden en dat er een gat in hem gemaakt kon worden. Door over een bij te contempleren, werd hij een bij, die een gat in de struik boorde. Daarna werd de bij een olifant.

Ik ben Rudra en ben dit al gedurende de laatste honderd scheppingscycli en ik dwaal in deze wereldverschijning, die niets anders is dan een misleiding in de geest. In één scheppingscyclus was ik Jīvaṭa, in een andere de brahmaan, in weer een andere de koning en daarna deze zwaan. Zo draaide ik steeds rond in het wiel, dat bekend staat als geest en lichaam.

Er zijn vele tijdperken voorbijgegaan, sinds ik weggeglipt ben uit dat hoogste Zelf of het oneindige bewustzijn. Vlak na die neergang, was ik die bedelmonnik, die nog steeds kennis van de waarheid bezat. Na door talloze incarnaties gegaan te zijn, ben ik door de genade van Rudra, die ik mocht aanschouwen, Rudra geworden. Wanneer de jīva bij toeval in contact komt met een verlicht wezen, verdwijnen zijn onzuivere neigingen. Dat gebeurt met de persoon die voortdurend verlangt naar zo'n contact met een verlicht wezen. Dat voortdurend verlangen (abhyāsa) zelf materialiseert en wordt een voldongen feit.

3 oktober [VI.I.63] Verdeeld bewustzijn is gebondenheid

Rudra vervolgde zijn samenvatting als volgt:

Uiteraard komt het door de innerlijke overtuiging, 'Dit lichaam is mijn zelf', dat deze onware voorstelling zich uitbreidt. Als je op onderzoek uit zou gaan naar de ware natuur van het lichaam, zou je vinden dat er niets overblijft! Genoeg over dat onderzoek, dat nergens toe leidt. Deze wereld is een optische illusie, zoals het blauw van de hemel. Het is onwetendheid. Genoeg ook over deze poging om die onwetendheid te zuiveren! Als deze wereldverschijning die onwaar is, steeds weer verschijnt, laat dat dan zo zijn; het kan geen kwaad. Ik zal de reeks van illusoire transformaties terughalen en hun onderliggende eenheid herstellen.

Vāsiṣṭha vervolgde:

Nadat hij dit had besloten, ging Rudra naar de plaats, waar het lichaam van de bedelmonnik lag. Hij wekte het tot leven en zorgde ervoor dat de bedelmonnik zich alles wat had plaats gevonden, herinnerde. De bedelmonnik herkende Rudra als zichzelf en wist weer wat er allemaal gebeurd was.

Daarna gingen ze samen naar de plek waar Jīvaṭa leefde in hetzelfde oneindige bewustzijn. Zij brachten zijn lichaam tot leven. De drie waren werkelijk Één. Gedrieën, onthutst door dit wonder, gingen zij naar de plaats, waar de brahmaan leefde. Deze sliep, in de armen van zijn vrouw. Zij wekten zijn bewustzijn. Toen gingen ze naar de koning, die sliep in zijn koninklijke slaapkamer, omgeven door nimfen. Ook hij werd gewekt en tot bewustzijn gebracht en ook hij was verwonderd, toen hij zich de waarheid realiseerde. Vervolgens gingen ze naar de plaats waar de zwaan leefde, de zwaan, die Rudra was geworden.

Zij dwaalden door de wereld van de honderd vroegere Rudras en realiseerden zich dat dit alles één ondeelbaar bewustzijn was, waar al deze verschillende, illusoire gebeurtenissen schijnbaar hadden plaats gevonden. Die ene vorm was, als het ware, vele vormen geworden. De honderd Rudra's doordrongen het hele universum en waren overal aanwezig.

Doordat de jīva aan alle kanten omringd wordt door de wereld, die hij zelf schept, zien de onontwaakte jīvā elkaar niet en begrijpen ze elkaar niet. Zoals alle golven uit dezelfde substantie bestaan en daarom één zijn, begrijpen de ontwaakte jīvā elkaar, doordat ze weten dat ze hetzelfde zijn. Iedere jīva leeft in zijn eigen illusoire wereld. Maar, net zoals je wanneer je ergens in de grond graaft slechts lege ruimte tegenkomt, zo leidt het onderzoek naar de schijnwereld van de jīva onveranderlijk steeds tot hetzelfde oneindige bewustzijn.

Verdeeld bewustzijn is gebondenheid; bevrijding is de afwezigheid van verdeeldheid. Kies wat je het beste bevalt en blijf daarbij. Er is geen verschil tussen de twee, want in beide gevallen is gewaarzijn hetzelfde. Wie zal rouwen om het verlies van datgene wat slechts in onwetendheid bestaat? Dat wat bereikt wordt door 'stil zijn', is er al, en is dus al bereikt!

4 oktober [VI.I.64] Het ontwaken van Rudra-bewustzijn

Vāsiṣṭha ging verder:

Allen bereikten, samen met heer Rudra, een ontwaken van hun spirituele bewustzijn. Zij waren gelukkig, doordat ze beseften een deel van Rudra te zijn. Rudra zag het spel van Māyā, zoals het oprees en inspireerde de anderen, hun rol in dit spel weer te spelen. Hij vroeg hen naar hem terug te keren, na hun schijnbaar onafhankelijke bestaan en verzekerde hen ervan, dat ze aan het einde van de wereldcyclus, de hoogste staat zouden bereiken. Rudra verdween toen van het toneel en Jīvaṭa en de anderen keerden terug naar hun eigen verblijfplaats.

Rāma vroeg:

Waren Jīvaṭa en de anderen niet een soort denkbeeldige voorstellingen van de bedelmonnik? Hoe konden zij nu ware entiteiten zijn?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Laat het idee dat een denkbeeld iets echts is nu eens los! Wanneer de illusie over een denkbeeld wordt losgelaten, bestaat er slechts wat er is en dat is oneindig bewustzijn. Wat gezien wordt in een droom en beschouwd wordt als iets werkelijks, doet zich steeds zo voor, net zoals voor een reiziger de tijdelijke en ruimtelijke ervaringen, in relatie met de verschillende plekken, werkelijk zijn. In het hart van dat oneindige bewustzijn bestaat alles en je ervaart wat je erin ziet.

Het zien van een gedachte, als een droom, wordt slechts gerealiseerd door intensieve beoefening van Yoga en op geen andere manier. Het is door die beoefening dat heer Śiva en anderen alles overal waarnemen. Dat wat voor je komt en tegelijkertijd door de geest opgepakt wordt, wordt niet gerealiseerd als er onbegrip is over die waarneming of over het bestaan ervan. Slechts wanneer dat onbegrip niet bestaat, kan het object gezien worden voor wat het werkelijk is. Wat je ook maar wenst kan slechts bereikt worden wanneer je hele wezen erin gelooft en eraan is toegewijd. Degene die zo is toegewijd aan dat wat voor hem ligt, kent het perfect; degene die is toegewijd aan een denkbeeldig iets, kent het perfect. Als die eenpuntige gerichtheid er niet is, zal hij het object vernietigen (is zich er niet gewaar van). Het was daardoor (door zo'n eenpuntig gerichte toewijding), dat de bedelmonnik Rudra werd en al die anderen. Ieder leefde in zijn eigen wereld en daardoor kenden ze elkaar niet, totdat het zogenaamde Rudra-bewustzijn in hen ontwaakte. In feite kwam het door de wil van Rudra dat de sluiers werden gevormd en dat zij tot verschillende naturen en vormen werden.

Alleen door eenpuntige contemplatie op 'Mag ik een hemels wezen worden' of 'Mag ik een geleerde worden' word je in staat gesteld om één of velen te worden, een onwetende of een mens met kennis. Het is mogelijk door concentratie en meditatie een goddelijk wezen of een mens te worden en aldus te handelen.

5 oktober [VI.I.64,65] Wat als waar beschouwd wordt, wordt ook als zodanig ervaren

Vāsiṣṭha vervolgde:

Het oneindige bewustzijn is het ware Zelf van alles en begiftigd met almacht, maar de jīva (die in essentie niet verschillend is van het Zelf) heeft maar één vermogen gekregen (dat overeenkomt met wat hij denkt). Hij geniet dus van oneindige of beperkte krachten afhankelijk van zijn natuur. Het oneindige bewustzijn is vrij van uitbreiding en inkrimping: het is de jīva die krijgt wat hij zoekt. De yogi', die verscheidene vermogens hebben verkregen, bestaan en tonen die vermogens, zowel hier als elders. Doordat van die vermogens op verschillende plaatsen genoten wordt, lijken deze ervaringen echter een veelvoud te zijn en zeer gevarieerd – zoals de beroemde Kārtavīrya angst plaatste in de harten van velen, terwijl hij zelf thuis bleef! (De radio is een modern voorbeeld: de nieuwslezer of zanger komt zonder de studio te verlaten vele huiskamers binnen. S.V.).

Heer Viṣṇu doet hetzelfde, zonder zijn verblijfplaats te verlaten, incarneert hij in een menselijke belichaming op aarde. Ook Indra (die waakt over heilige riten) is aanwezig op duizenden plaatsen, waar die riten uitgevoerd worden, zonder zijn hemelse verblijfplaats te verlaten. In antwoord op het verzoek van zijn aanbidders doet heer Viṣṇu, die één is, zich voor als duizenden Viṣṇu's en verschijnt aan elk van zijn volgelingen. Zo is het ook met Jīvaṭa en de anderen, die slechts de scheppingen waren van de verbeelding of wens van de bedelmonnik en bezield werden met Rudra-bewustzijn. Ook zij gingen naar hun verschillende verblijfplaatsen en handelden alsof ze onafhankelijk waren. Zij speelden hun verschillende rollen een tijdje en keerden dan terug naar de plaats waar Rudra was.

Dit alles was slechts een tijdelijke misleiding, die ontstond in het bewustzijn van de bedelmonnik, hoewel het gezien werd als iets, wat niets te maken had met de bedelmonnik. Zo worden er in het oneindige bewustzijn, als het ware, ontelbare wezens geboren en sterven weer. Zij verbeelden verdeeldheid in deze wereldverschijning en zoeken daarna eenheid in het Zelf. Tijdens hun dood verbeelden zij zich in zichzelf een ander bestaan dat buiten hen lijkt te zijn! Tot aan het bereiken van bevrijding ondergaat het belichaamde wezen onpeilbare ellende. Ik vertelde je dit verhaal om deze waarheid te illustreren. Dit is niet slechts het lot van de bedelmonnik, maar van alle wezens. Dat wezen vergeet dat hij niet van het hoogste Zelf gescheiden kan worden en zijn eigen ideeën omtrent onafhankelijkheid beschouwt hij als de waarheid. Hij gaat van de ene droom naar de andere, totdat hij het valse idee 'ik ben dit lichaam' heeft opgegeven.

Rāma vroeg:

Wat een prachtig verhaal! Heer, U zei dat alle dingen die als waar en echt beschouwd worden, ook als zodanig ervaren worden. Vertelt U mij alstublieft, bestaat die bedelmonnik ook ergens?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Ik zal deze vraag overwegen en je later antwoorden. (Hierna ging de bijeenkomst uiteen voor de gebeden).

6 oktober [VI.I.66] Dit alles zijn slechts verschijningsvormen

Vāsiṣṭha vervolgde:

O koning, O Rāma! Met de hulp van het oog der wijsheid zocht ik de bedelmonnik. Ik begaf me in diepe meditatie met de wens die bedelmonnik te zien. Ik zocht hem in dit universum, maar kon hem niet vinden. Hoe kan het zijn, dat je eigen verbeeldingskracht in de buitenwereld zo echt lijkt te zijn?

Toen begaf ik mij noordwaarts naar het land van de Jinā. Op de top van een mierenhoop stond een graftombe, die door mensen bewoond werd. Daar zat een bedelmonnik in zijn eigen hutje; zijn naam was Dirghadrśa en zijn hoofd was geel gekleurd. Hij zat in diepe meditatie. Zelfs zijn metgezellen betraden zijn onderkomen niet, uit angst zijn meditatie te verstoren. Hij mediteerde al eenentwintig dagen en dit zou zijn laatste dag zijn.

Vanuit een bepaald gezichtspunt mediteerde hij pas eenentwintig dagen, bekeken vanuit een ander gezichtspunt waren er duizenden jaren voorbij gegaan. Dat was hoe hij erover dacht. Ik wist dat zo'n bedelmonnik in een ander tijdperk geleefd had; en in ook in dit tijdperk is hij de tweede van die bedelmonniken. Ik kon er slechts twee zien en geen derde bedelmonnik. Met al mijn geestkracht en alle kwaliteiten, die ik kon oproepen, begaf ik mij in het hart van deze schepping om de derde bedelmonnik te zoeken.

Uiteindelijk vond ik hem, maar hij was niet in dit universum. Hij verbleef in een ander universum, dat echter bijna hetzelfde was als dit universum, maar geschapen door een andere Brahṃā. Er waren daar ook (en er zullen er in de toekomst zijn) ontelbare wezens. Ook onder de deelnemers van onze eigen vergadering zijn er wijzen en heilige brahmanen, die op gelijksoortige wijze ideeën over andere wezens hebben die daardoor tot bestaan worden gebracht. Dat is de natuur van Māyā.

Sommige van deze wezens zullen dezelfde natuur hebben als degene, die hen in zijn verbeelding oproept. Andere zullen totaal verschillend zijn en weer andere zullen gedeeltelijk op hen lijken. Zo is de natuur van de grote Māyā, die zelfs grote wijzen verstoelt doet staan. Maar het bestaat niet en functioneert niet, want het is slechts misleiding, die dit alles doet verschijnen en verdwijnen! Want, waar is een korte periode van eenentwintig dagen en waar een heel tijdperk? Het is beangstigend om je het spel van de geest voor te stellen.

Dit alles zijn slechts verschijningsvormen, die zich ontvouwen als een lotusbloem in de morgen en verscheidenheid tentoonspreiden, zoals een volledig ontvouwde lotus. Dit alles rijst op in het oneindige, zuivere bewustzijn; toch lijken de verschijningsvormen onzuiver te zijn. Ieder ding lijkt gefragmenteerd te zijn en aan het eind van dat gefragmenteerde bestaan ondergaat het een volgende vreemde fragmentatie; dit alles is relatief waar, niet totaal onwaar. Alles manifesteert zich in het Al – de oorzaak der oorzaken!

7 oktober [VI.I.67] Eenheid met God (Brahman)

Koning Daśaratha zei:

O wijze, zeg mij waar die bedelmonnik mediteert en ik zal onmiddellijk mijn soldaten opdracht geven, hem uit zijn meditatie te halen en hier te brengen.

Vāsiṣṭha antwoordde:

O koning, het lichaam van die bedelmonnik is allang levenloos geworden en kan niet tot leven gewekt worden. Zijn jīva heeft verlichting bereikt en is bevrijd; het kan niet langer onderworpen worden aan de ervaringen in deze wereldverschijning. Zijn eigen metgezellen staan voor zijn hutje te wachten om aan het eind van de maand de deur te openen, zoals door hem is opgedragen. Ze zullen merken dat hij dan zijn lichaam heeft verlaten en dan zal iemand anders zijn plaats innemen.

Deze Māyā of (wereldverschijning of illusie) heeft een natuur met beperkte en beperkende kwaliteiten en attributen. Er wordt gezegd, dat het onmogelijk overwonnen kan worden door onwetendheid, maar door kennis van de waarheid kan het gemakkelijk overstegen worden.

Het is een onjuiste waarneming om een armband in goud te zien. De verschijningsvorm is de oorzaak van die onjuiste waarneming. Deze Māyā (onware verschijning) bestaat slechts bij wijze van spreken, het verschijnsel heeft dezelfde relatie met het hoogste Zelf, als een golf met de oceaan. Wanneer je dat inziet, is de verschijningsvorm niet langer misleidend. Door onwetendheid lijkt deze eindeloze droom van de wereldverschijning werkelijk te zijn: zo komt de jīva tot bestaan. Maar wanneer de waarheid gerealiseerd wordt, zie je dat dit alles het Zelf is.

Welk idee men er ook aan op na houdt, het is alleen het Zelf dat verschijnt als dat idee. Dit universum is het resultaat van allerlei ideeën, die ontelbare personen koesteren. Het oorspronkelijke idee dat bij Brahmā opkwam, wordt door de jīva ervaren als een onwrikbare realiteit. Maar wanneer jouw bewustzijn net zo zuiver wordt als dat van Brahmā, kijk je naar dit alles als naar een eindeloze droom.

Het idee van het object wordt de geest en zo glijdt het uit het oneindige bewustzijn. Vervolgens ondergaat het verschillende ervaringen. Maar is die geest onafhankelijk van het hoogste Zelf; is het hoogste Zelf niet ook de geest? De jīva, het lichaam en de hele rest zijn slechts weerspiegelingen of verschijningsvormen van het hoogste Zelf! Alle bewegingen e.d. vinden plaats in het ene oneindige bewustzijn dat voor altijd bewustzijn is en oneindig, iets anders is er niet: bewegingen e.d. zijn denkbeeldige vormen. Er is noch beweging noch bewegingloosheid, noch één noch veel, wat er is, is zoals het is. Verscheidenheid ontstaat in de onbewuste staat en verdwijnt wanneer men met zelfonderzoek begint. De onderzoeker bestaat, maar zijn twijfel is geheel opgelost – wat inderdaad de hoogste staat is. Vrede is je wereld, de wereldverschijning bestaat slechts als vrede. Onwetendheid is onwerkelijk: er is noch de ziener, noch het geziene, noch het zien! De geest verbeeldt zich een afwijking in de maan, maar dat bestaat helemaal niet. Het oneindige bewustzijn heeft slechts bewustzijn als zijn 'lichaam' of manifestatie of verschijning.

8 oktober [VI.I.68] Over stilte

Vāsiṣṭha vervolgde:

O Rāma, blijf altijd stevig gevestigd in de staat van de hoogste vrijheid, vrij van gedachtestromen en rustend in de stilte van diepe slaap.

Rāma zei:

Meester, ik heb gehoord van de stilte in spraak, de rust in de ogen en andere zintuigen en ook hoorde ik over de rigide stilte door extreem ascetisme, maar wat is de stilte van diepe slaap?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Rāma, er zijn twee soorten wijzen of muni (een wijze die stilte of mouna naleeft). De ene is de starre asceet en de ander de bevrijde wijze. De asceet onderdrukt zijn zinnen met kracht en richt zich met fanatisme op dorre handelingen zonder wijsheid. De bevrijde wijze echter kent het onderscheid (de waarheid als waarheid en het onwerkelijke als onwerkelijk), hij is begiftigd met zelfkennis, maar gedraagt zich als ieder normaal mens. Wat beschouwd wordt als stilte of mouna is gebaseerd op de natuur en het gedrag van deze wijzen.

Vier soorten stilte zijn beschreven:

1. De stilte in spraak
2. De stilte van de zintuigen (ogen enz.)
3. De stilte door onderdrukking met geweld
4. De stilte van diepe slaap.

Er is ook nog de stilte van de geest. Die is echter alleen mogelijk als je dood bent, als je de starre of opgelegde stilte (kaṣṭha mauna) hebt geoefend of de stilte in diepe slaap (suṣupti mauna). Nummer 1, 2, en 3 hebben allemaal elementen van starre stilte. Het is nummer 4 die werkelijk tot bevrijding leidt. Daarom zeg ik – ondanks het risico dat ik me daarmee het ongenoegen op de hals haal van diegenen die de eerste drie soorten mauna beoefenen – dat er in die eerste drie niets wenselijks is.

De stilte van diepe slaap leidt tot bevrijding. Daar wordt prāṇa of de levenskracht noch beteugeld, noch geactiveerd en de zintuigen worden niet gevoed of afgesloten; het waarnemen van verscheidenheid wordt niet gestimuleerd, maar ook niet onderdrukt, de geest is geest noch niet-geest. Er is geen verdeeldheid en ook geen poging dit teniet te doen; dit noemen we de stilte van de diepe slaap en wie erin gevestigd is, kan mediteren of niet. Er is kennis van wat IS, zoals het is en er is geen twijfel. Het is een volkomen leeg zijn. Er wordt nergens op gesteund. Het is de hoogste vrede en je kunt niet zeggen, dat het waar, noch dat het onwaar is. Die staat waarin je weet "Er is geen 'ik', noch een ander, geen geest, noch iets wat uit de geest ontspringt", die staat waarin je weet "'ik' is slechts een idee in dit universum en het is in waarheid zuiver bestaan" - die staat wordt gekend als de stilte van diepe slaap. Waar is in dat zuivere bestaan, dat oneindig bewustzijn is, 'ik' of 'een ander'?

9 oktober [VI.I.69] Einde van het verhaal van de bedelmonnik

Rāma vroeg:

Hoe kwamen de honderd Rudras tot bestaan, O wijze?

Vāsiṣṭha antwoordde:

De bedelmonnik (bhikṣu) droomde ze tot bestaan. Degenen die een zuivere geest hebben, niet versluiert door onzuiverheden, denken iets of willen iets tot bestaan brengen en ervaren dit als waar. Elke gedachtevorm die aldus oprijst in dat ene oneindige bewustzijn, lijkt waar te zijn.

Rāma stelde weer een vraag:

Waarom, O wijze, koos heer Śiva ervoor naakt te verschijnen en te dansen op het kerkhof, omhangen met mensenschedels, besmeurd met as en als iemand die overmand wordt door lust?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Het gedrag van de goden, de volmaakte wezens en verlichte wijzen wordt niet beheerst door regels en moraal. Die zijn uitgevonden door onwetenden. Maar, omdat de geest van de onwetende hevig geconditioneerd is, zijn gedragsregels noodzakelijk, anders ontstaat er grote wanorde en zullen de grote vissen, de kleine verslinden. De wijze echter, laat zichzelf niet meeslepen in wenselijk of onwenselijk gedrag, omdat hij zijn zinnen op natuurlijke wijze onder controle heeft en omdat hij bewust is en alert. Hij leeft en werkt zonder enige intentie, zonder te reageren op gebeurtenissen op basis van oorzaak en gevolg, zijn handelingen zijn zuiver en spontaan (zoals de kokosnoot valt zonder enige causale relatie met de kraai, die op de tak gaat zitten); of hij doet helemaal niets!

Op die manier hebben zelfs de leden van de drie-eenheid (Brahmā, Viṣṇu en Śiva) als aardse wezens geleefd. En wat de verlichte wijzen betreft, hun handelingen staan boven lof en blaam, boven aanvaarding en afwijzing, want zij hebben geen ideeën over 'Dit is van mij' of 'Dat is de ander'. Hun handelingen zijn zuiver als de hitte van het vuur.

Ik wil me niet begeven in de andere vorm van mouna, die bekend staat als de stilte van de lichaamloze, want jij hebt nog steeds een lichaam. Ik zal het echter toch kort beschrijven. Zij die volledig ontwaakt zijn en voortdurend in een staat van samādhi verkeren en volkomen verlicht zijn, staan bekend als Sāṅkhya-yogi. Zij die de staat van lichaamloos bewustzijn hebben bereikt door prāṇāyāma enz. staan bekend als yoga-yogi. Inderdaad zijn deze twee in essentie hetzelfde. De oorzaak van deze wereldverschijning en gebondenheid is beslist de geest. Deze twee paden leiden naar het verdwijnen van de geest. Dus door de toegewijde en onophoudelijke beoefening van hetzij de beheersing van prāṇa, hetzij de beheersing van de geest, wordt bevrijding bereikt. Dit is de essentie van alle geschriften die over bevrijding gaan.

10 oktober [VI.I.69] Over de éénwording van geest en levenskracht

Rāma vroeg:

O wijze, als het ophouden van de beweging van prāṇa bevrijding is, is de dood ook bevrijding! En bereiken alle mensen bevrijding bij de dood!

Vāsiṣṭha legde uit:

O Rāma, als de prāṇa of levenskracht het lichaam bijna verlaat, maakt het al contact met die elementen, die gebruikt worden in de volgende belichaming. Deze elementen zijn de uitgekristalliseerde vāsanā of neigingen (psychologische conditionering, herinnering, voorbijne indrukken en ontvankelijkheid) van de jīva, tevens de reden waarom de jīva vasthoudt aan die elementen. Wanneer de levenskracht het lichaam verlaat neemt het alle neigingen van de jīva met zich mee.

Pas als al deze neigingen vernietigd zijn, zal de geest een niet-geest worden. De geest verlaat de levenskracht niet, totdat er zelfkennis is bereikt. Door zelfkennis worden zowel de neigingen als de geest vernietigd; pas dan beweegt de levenskracht niet meer. Dat is waarlijk de hoogste vrede. Door zelfkennis wordt de onwaarheid van concepten omtrent wereldse objecten doorzien. Dat maakt een einde aan de neigingen en aan de relatie tussen de geest en de levenskracht. Neigingen zijn onlosmakelijk verbonden met geest. De geest bestaat enkel en alleen uit de optelsom van de neigingen; als de neigingen verdwijnen, is dat de hoogste staat. Kennis is de kennis van de werkelijkheid. Vicāra of zelfonderzoek is kennis.

Volledige toewijding aan één ding, beteugeling van de levenskracht (prāṇa) en het stil vallen van de geest – als een van die drie volkomen wordt beheerst, bereik je de hoogste staat. De levenskracht en de geest hebben een nauwe relatie, zoals een bloem en zijn geur of het sesamzaad en de olie. Dus, zodra de beweging van gedachten in de geest ophoudt, houdt de beweging van de prāṇa ook op. Als de hele geest, vol toewijding, eenpuntig op de ene waarheid is gericht, houdt de beweging in de geest op en daarmee ook de beweging van de levenskracht. De beste methode is de natuur van het Zelf, dat oneindig is, te onderzoeken. Je geest zal hierbij volledig worden geabsorbeerd en dan zal zowel de geest als het onderzoek zelf stil vallen. Blijf stevig gevestigd in dat, wat er dan is.

Wanneer de geest niet hunkert naar pleziertjes, komt hij tot rust in het Zelf, samen met de levenskracht. Onwetendheid is niet-bestaan; zelfkennis is de hoogste staat! De geest is slechts onwetendheid wanneer hij zich als werkelijkheid voordoet; de realisatie dat hij niet bestaat is de hoogste staat. Wanneer de geest, ook al is het maar een kwartier, volledig geabsorbeerd is, ondergaat hij een totale verandering, want hij proeft van de hoogste staat van zelfkennis en zal dit niet verlaten. Nee, ook al heeft hij er slechts een seconde van geproefd, hij zal niet terugkeren naar deze wereldse staat. De laatste zaden van saṃsāra (de wereldverschijning c.q. cirkelgang van geboorte en dood) zijn verbrand. En daarmee is onwetendheid bedwongen en zijn de neigingen totaal tot rust gekomen; de gene, die dat heeft bereikt is gevestigd in satva (de waarheid). Hij ziet het innerlijk licht en rust in de hoogste vrede.

11 oktober [VI.I.70-73] Het verhaal van de vampier

Vāsiṣṭha vervolgde:

Mokṣa of bevrijding ontstaat wanneer onwetendheid verdwijnt door zelfonderzoek, wanneer de jīva plots verandert in niet-jīva en de geest verandert in niet-geest. Luister in dit verband, O Rāma, naar de volgende inspirerende en heldere vragen, die gesteld werden door een vampier.

Er leeft een vampier in de bossen van Vindya. Op een keer kwam hij in een bepaald gebied, gekweld door honger, die hij wenste te stillen. Hij wilde echter alleen slachtoffers doden die dat verdienden, ook al was hij nog zo hongerig. In het bos vond hij niemand en hij ging naar een stad, waar hij de koning ontmoette.

De vampier zei tegen de koning: O koning, ik zal U een paar vragen stellen. Geeft U mij de juiste antwoorden. Wat is toch die zon, die deze universa vormt met de vonken van zijn stralen? In welke machtige wind wordt deze machtige ruimte gemanifesteerd? Men gaat eindeloos van de ene droom naar de andere, maar ofschoon men de droom-werkelijkheid steeds moet loslaten, verlaat men het Zelf niet. Wat is het Zelf? Als de stam van de bananenboom open wordt gemaakt, onthult elke laag de volgende laag tot de kern bereikt wordt. Als ook deze wereldverschijning op dezelfde wijze wordt onderzocht, waaruit bestaat dan de subtiële essentie? Van welk atoom zijn de universa op hun beurt weer de kleinere atomen? In welke vormloze 'rots' zitten de drie werelden (als een niet-uitgehouden beeld in een rots) verborgen? Beantwoordt deze vragen. Als U dat niet kunt, verdient U het door mij te worden verslonden!

De koning antwoordde: O vampier! Dit universum was eens bedekt door lagen van sluiers, zoals een vrucht omhuld wordt door de schil. Er was een tak met duizenden van die vruchten. Er was een boom met duizenden van die takken, een bos met duizenden soortgelijke bomen, een heuvel met duizenden van deze bossen, een land met duizenden van die heuvels, een werelddeel met duizenden van die landen, een bol met duizenden van die werelddelen, een oceaan met duizenden soortgelijke bollen, een wezen met in zich duizenden van dergelijke oceanen en een uitzonderlijk persoon, die duizenden van die wezens draagt als een bloemenkrans. Er is een zon, in wiens stralen zich duizenden van die uitzonderlijke personen bevinden en die zon verlicht alles. Die zon is de zon van bewustzijn, O vampier! In dat licht van die zon zijn deze universa slechts kleine atomaire deeltjes. Door het licht van die zon lijken alle hiervoor genoemde dingen werkelijk te zijn.

In het hoogste Zelf schijnen, als waren het stofdeeltjes, substanties (concepten of relatieve realiteiten) zoals: tijd, ruimte en beweging, die bewust (beweging in en van bewustzijn) en die zuivere intelligentie zijn. Deze wereldverschijning is slechts het kleed waarin de waarheid, die zuiver bewustzijn is, getooid is.

Nadat de vampier dit antwoord uit de mond van de koning had gehoord, werd hij stil en kwam in diepe contemplatie. O Rāma, zoals koning Bhagīratha, zul je het onmogelijke bereiken als je in staat bent gevestigd te blijven in je kennis van de waarheid en je in de juiste handeling te begeven, in een leven dat gekarakteriseerd wordt door zonder enige inspanning de natuurlijke loop der gebeurtenissen te ervaren.

12 oktober [VI.I.74] Het verhaal van Bhagīratha

Op verzoek van Rāma vertelde Vāsiṣṭha het volgende verhaal:

Er was eens een koning, Bhagīratha geheten, die vol toewijding leefde volgens de fijne wetten (dharma). Hij schonk royale giften de vrome en heilige mensen en strafte de slechteriken. Hij werkte onvermoeibaar om de armoede uit te roeien. Wanneer hij in gezelschap van de wijzen verkeerde, smolt zijn hart van toewijding.

Bhagīratha bracht de heilige rivier de Ganges (Gaṅgā) van de hemel naar de aarde. Hierbij moest hij grote moeilijkheden overwinnen en de goden Brahmā en Śiva en ook de wijze Jahnu gunstig stemmen. Hierbij leed hij vele teleurstellingen en frustraties.

O Rāma, ook hij was op zeer jonge leeftijd al begiftigd met onderscheidingsvermogen en onthechtheid. Op zekere dag terwijl hij alleen was overwoog hij het volgende: "Dit wereldse leven is eigenlijk zonder doel en onzinnig. Dag en nacht volgen elkaar op. De mens herhaalt voortdurend dezelfde handelingen. Alleen dat beschouw ik als een juiste handeling als die leidt naar de plaats waar niets meer bereikt hoeft te worden; de rest is een zich steeds herhalende smerige uitscheiding (zoals in cholera)." Hij benaderde zijn leermeester Tritala en bad: "Meester, hoe kan ik een einde maken aan deze ellende en aan ouderdom, dood en misleiding, die steeds tot een nieuwe geboorte leiden?"

Tritala zei:

Het lijden stopt, alle bindingen worden doorgesneden en twijfels verdwijnen wanneer je gedurende lange tijd stevig gevestigd bent in de gelijkmoedigheid van het Zelf, wanneer het waarnemen van verdeeldheid is gestopt en wanneer volheid wordt ervaren door de kennis van dat wat gekend moet worden. Wat moet er gekend worden? Het is het Zelf dat zuiver is en van nature zuiver bewustzijn is, dat overal aanwezig is en eeuwig.

Bhagīratha vroeg:

Ik weet dat alleen het Zelf werkelijk is en het lichaam en de rest niet. Maar hoe komt het dat ik het nog steeds niet echt begrijp?

Tritala zei:

Intellectuele kennis is geen kennis! Ongehechtheid aan vrouw, zoon en huis, gelijkmoedigheid bij pijn en plezier, de eenzaamheid lief hebben, stevig gevestigd zijn in zelfkennis – dat is kennis, de rest is onwetendheid! Pas als het egogevoel naar de achtergrond verdwijnt, kan zelfkennis oprijzen.

Bhagīratha vroeg:

Als dat egogevoel stevig gevestigd is in dit lichaam, hoe kan dat dan verwijderd worden?

Tritala antwoordde:

Door zelfinspanning en door je resoluut af te keren van het najagen van pleziertjes, door resoluut de gevangenis van je schaamte (verkeerde eigendunk, etc.), af te breken. Als je dit alles achter je laat en stevig gevestigd blijft, zal het egogevoel verdwijnen en zul je je realiseren dat je het hoogste wezen bent!

13 oktober [VI.I.75,76] Het nirvāṇa van Bhagīratha

Vāsiṣṭha vervolgde:

Nadat Bhagīratha de aanwijzingen van de leraar gehoord had, besloot hij een religieus ritueel uit te voeren als een opmaat voor een leven in totale afzondering. In drie dagen had hij alles weggeven aan de priesters en zijn familieleden, of ze nu een goed karakter hadden of niet. Zijn eigen koninkrijk schonk hij aan zijn vijanden, die langs de grenzen woonden. Slechts gekleed in een lendendoek verliet hij zijn rijk en dwaalde rond in andere landen en wouden, waar niemand hem kende.

Spoedig bereikte hij de staat van hoogste innerlijke vrede. Bij toeval en zonder het te weten kwam hij in zijn vroegere koninkrijk en vroeg om aalmoezen aan de inwoners. Zij herkenden hem, vielen voor hem neer en vroegen hem opnieuw hun koning te worden. Maar hij nam alleen het voedsel aan. Zij klaagden "Dit is koning Bhagīratha. Wat een droeve toestand, wat een ongelukkige gang van zaken!" Na een paar dagen verliet hij het koninkrijk weer.

Bhagīratha ontmoette zijn leraar weer en samen zwierven ze door het land, terwijl ze spraken over allerlei spirituele zaken, zoals: "Waarom dragen we nog steeds de last van een fysiek lichaam? Maar waarom zou het, aan de andere kant, moeten worden afgelegd? Laat het zijn, zo lang het er is!" Zij waren noch terneergeslagen noch opgewonden, maar ook niet onverschillig. Zelfs als de goden en wijzen hen rijkdom en psychische krachten aanboden, wezen zij die af alsof het dorre bladeren waren.

In een ander koninkrijk was de koning overleden, zonder een opvolger na te laten en de ministers zochten een geschikte opvolger. Bhagīratha, gekleed in een lendendoek, was toevallig in dat koninkrijk. De ministers beslisten dat hij de geschikte opvolger was om de troon te bestijgen en zij loodsten hem mee. Bhagīratha besteeg de koninklijke olifant en spoedig werd hij tot koning gekroond. Toen hij regeerde over dat koninkrijk werd hij opnieuw benaderd door zijn vroegere onderdanen, die hem vroegen ook hun koning te zijn en het rijk te besturen. Bhagīratha accepteerde dat. En zo werd hij keizer van de hele wereld. Terwijl hij bleef in de vrede van zichzelf, met een stille geest, vrij van begeerten en jaloezie, verrichtte hij de juiste handelingen met betrekking tot de omstandigheden die zich voordeden.

Op een dag hoorde hij, dat de enige manier om de zielen van zijn voorouders gunstig te stemmen was door een plengoffer te brengen met het water van de Ganges. Om het water van de hemelse Ganges naar de aarde te brengen, trok hij zich terug in het woud om boetedoening te verrichten en vertrouwde zijn rijk toe aan de zorg van zijn ministers. Daar stemde hij de goden en wijzen gunstig en verrichtte de moeilijke taak om de Ganges naar de aarde te brengen, zodat alle mensen voor altijd plengoffers konden brengen aan hun voorouders met het water van de heilige Ganges. Sinds die tijd stroomt het water van de heilige Ganges, die de kroon op het hoofd van Śiva versierde, over de aarde.

14 oktober [VI.I.77] Het verhaal van Śikhidhvaja en Cūḍālā

Vāsiṣṭha vervolgde:

Rāma, blijf ook, zoals koning Bhagīratha, gevestigd in die evenwichtige staat en blijf onbewogen zoals Śikhidhvaja, die alles opgaf. Ik zal je het verhaal vertellen van Śikhidhvaja. Ik verzoek je te luisteren. Er waren eens twee geliefden, die opnieuw geboren werden in een latere tijd door hun oneindige liefde voor elkaar.

Rāma vroeg:

O meester, hoe is het mogelijk dat twee mensen die man en vrouw waren in een bepaalde tijd, opnieuw geboren worden en weer man en vrouw worden?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Zo is de subtiele natuur van de wetten van de wereld, O Rāma. Sommige dingen verschijnen overvloedig en manifesteren zich opnieuw in overvloed. Andere worden nu geboren en worden nooit meer opnieuw geboren. Weer andere, die al eerder bestaan hebben, verschijnen opnieuw in dezelfde vorm. Het is als bij de golven van de oceaan: er zijn eenzelfde soort golven en totaal andere.

In het koninkrijk Mālva leefde eens een koning, die Śikhidhvaja werd genoemd. Hij bezat een uitzonderlijke koninklijke waardigheid. Hij was rechtvaardig en nobel, moedig en hoffelijk. Al op jonge leeftijd had hij zijn vader verloren. Hoewel hij nog jong was, was hij toch in staat zijn soevereiniteit te handhaven en regeerde het koninkrijk samen met zijn capabele ministers.

De lente kwam en in de lucht hing een sfeer van romantiek. De jonge koning droomde over een metgezellin. Dag en nacht verlangde hij naar een geliefde. De intelligente en oplettende ministers herkenden de verlangende gemoedstoestand van de koning en gingen naar het koninkrijk Saurāṣṭra en vonden daar een prinses voor hun koning. Spoedig trouwden koning Śikhidhvaja en Cūḍālā.

Śikhidhvaja en Cūḍālā waren elkaar zo toegewijd, dat zij één jīva in twee lichamen waren. Zij hadden allerlei gemeenschappelijke interesses en genoten van elkaar in de lusthof. Zoals de zon met zijn stralen de lotus tot bloei brengt en doet ontvouwen, zo overlaadde de koning zijn geliefde met liefdes betuigingen en trachtte haar zoveel mogelijk te behagen.

Zij deelden hun liefde voor kennis en wijsheid met elkaar en werden daardoor uiterst ontwikkeld en wijs op ieder gebied van kennis. Zij spiegelden hun liefde voor elkaar in hun hart. Het leek in feite, of Heer Viṣṇu en zijn gezellin naar de aarde waren gekomen om een speciale missie te volbrengen!

15 oktober [VI.I.78] De verlichting van Cūḍālā

Vāsiṣṭha vervolgde:

Zo vermaakten Śikhidhvaja en Cūḍālā elkaar lange tijd zonder ook maar één saai ogenblik. Niemand kan het verstrijken van de tijd stoppen. Het leven verschijnt en verdwijnt als een wonder. Wanneer er plezier wordt nagejaagd, vervliegt dit zoals een pijl een boog verlaat. Verdriet vreet aan de geest, zoals roofvogels aan een karkas. "Hoe kun je in deze wereld datgene bereiken, waardoor de geest nooit meer onderhevig is aan verdriet?" Dit overwegende, richtte het koninklijk paar hun aandacht op de studie van spirituele teksten.

Zij kwamen tot de conclusie dat slechts zelfkennis in staat is verdriet te overwinnen. Zij wijdde zich met hart en ziel aan zelfkennis. Zij verbleven in het gezelschap van de wijzen, die zelfkennis bezaten en aanbaden hen. Zij spraken voortdurend met elkaar over zelfkennis en stimuleerden dat ook bij elkaar.

Na aldus voortdurend bezig te zijn geweest met contemplatie op mogelijkheden om tot zelfkennis te komen, overwoog de koningin het volgende:

Nu zie ik mijzelf en onderzoek 'wie ben ik?'. Hoe ontstaat onwetendheid over het Zelf en hoe misleiding? Het fysieke lichaam is beslist inert en is zeker niet het Zelf. Het wordt slechts ervaren door de gedachtebewegingen in de geest. De organen van handeling zijn slechts delen van het lichaam en dus zijn ze ook inert, omdat ze een deel zijn van het inerte lichaam. Ook de zintuigen zijn inert, want zij zijn afhankelijk van de geest voor hun functioneren. Zelfs de geest beschouw ik als inert. De geest denkt en bevat ideeën, maar wordt hiertoe aangezet door het intellect, dat het onderscheid maakt. Zelfs dit intellect (buddhi) is beslist inert, want het wordt aangestuurd door het ego-gevoel. En ook dit ego-gevoel is inert, want het wordt tevoorschijn getoverd door de jīva (het individu), zoals een onwetend kind een spook tevoorschijn roept. De jīva is echter zuiver bewustzijn, dat als het ware omhuld wordt door de levenskracht en het verblijft in het hart.

Kijk en zie! Ik besef dat het Zelf – dat zuiver bewustzijn is – zich vertoont als de jīva (het individu), want het bewustzijn wordt zich gewaar van zichzelf als zijn eigen object. Dit object is onbezielde en onwerkelijk; en omdat het Zelf zichzelf omhult met dit object, lijkt het onbezielde te zijn en lijkt het (maar niet in waarheid) zijn ware natuur, die zuiver bewustzijn is, te hebben verlaten. Want de natuur van bewustzijn is zodanig dat, wat het ook denkt te zijn, of het nu werkelijk is of denkbeeldig, dat wordt het ook en schijnbaar vergeet het dan zijn ware natuur, die bewustzijn is. Dus ook al is het Zelf zuiver bewustzijn, het verbeeldt zich onbezielde te zijn en onwerkelijk door de manier waarop het de objecten waarneemt.

Door dit gedurende enige tijd te contempleren, werd Cūḍālā verlicht.

16 oktober [VI.I.78] De verlichting van Cūḍālā (vervolg)

Vāsiṣṭha vervolgde:

Vol vreugde over deze ontdekking van het Zelf, riep de koningin uit: "Eindelijk heb ik dat wat geweten moet worden, bereikt. Nu is er niets meer te verliezen. Zelfs de geest en de zintuigen zijn slechts de weerspiegelingen van bewustzijn, en los van bewustzijn zijn ze onwerkelijk. Alleen dit hoogste bewustzijn bestaat. Het is de hoogste waarheid, onaangetast door enige onzuiverheid, altijd in een staat van volkomen evenwicht en ontgaan van het egogevoel. Als deze waarheid eenmaal gerealiseerd is, schijnt het voortdurend zonder ophouden.

"Het is dit bewustzijn dat bekend is onder verschillende namen – Brahman, het hoogste Zelf enz. Daarin bestaat geen verdeling in object en subject en hun onderlinge relatie (kennis). Bewustzijn wordt zich bewust van zijn eigen bewustzijn; het kan niet anders gerealiseerd worden (niet als een object van bewustzijn). Alleen dit bewustzijn wordt gemanifesteerd als geest, intellect en de zintuigen. Ook deze wereldverschijning is slechts bewustzijn; los daarvan is er niets. Bewustzijn ondergaat geen enkele verandering; de enige schijnbare verandering is de illusoire verschijning, die illusoir is en daarom niet werkelijk! In een denkbeeldige oceaan ontstaan denkbeeldige golven. De gedachten zijn de oceaan en de golven zijn eveneens gedachten. Zo ook rijst de wereldverschijning op in het bewustzijn en daarom is die niets anders dan dat.

"Ik ben zuiver bewustzijn en allesdoordringend, zonder egogevoel. Er is geen geboorte of dood in dit bewustzijn. Het kan niet vernietigd worden, want het is als ruimte. Het kan niet aan stukken gesneden of verbrand worden. Het is het zuivere licht van bewustzijn, zonder enig gebrek.

"Ik word niet langer misleid en ben in vrede. Al deze goden, demonen en talloze wezens zijn in wezen niet geschapen, want zij zijn niets anders dan bewustzijn. De verschijning is illusoir, zoals soldaatjes gemaakt van klei, klei zijn en geen soldaten.

"De ziener (subject) en het geziene (object) zijn in werkelijkheid het ene zuivere bewustzijn. Hoe kan de misleiding ontstaan, die gedachten voortbrengt als 'Dit is eenheid' en 'dat is dualiteit'? Wie is zo misleid? En waar komt het vandaan? Ik rust in nirvāṇa (bevrijding of verlichting), zonder enige mentale agitatie, doordat ik besef dat alles wat er is, bezielde of onbezielde, zuiver bewustzijn is. Er is niet zoiets als 'de ander', 'dit' of 'ik'; er is geen zijn of niet-zijn. Dit alles is vrede."

Nadat zij zich dit gerealiseerd had, rustte Cūḍālā in de hoogste vrede.

17 oktober [VI.I.79] Cūḍālā's uitleg over haar verlichting

Vāsiṣṭha vervolgde:

Dag na dag trok de koningin zich steeds meer terug in zichzelf en genoot steeds meer van de straling van het Zelf. Zij was volkomen vrij van begeerte en gehechtheid. Zonder iets af te wijzen of iets te zoeken, was ze volkomen natuurlijk in haar gedrag en spontaan in haar handelingen. Al haar twijfel was verdwenen. Ze was 'de oceaan van worden' overgestoken en verbleef in een onvergelijkbare staat van vrede.

Zo had zij in korte tijd bereikt, dat ze zich realiseerde dat deze wereldverschijning op dezelfde manier verdwijnt als hij is ontstaan! Het licht van zelfkennis doorstraalde haar.

Śikhidhvaja, die haar zo stralend en vredig zag, vroeg haar: "Het lijkt wel alsof je je jeugdigheid hebt herwonnen. Je hebt een uitzonderlijke straling om je heen, mijn liefste. Niets trekt je bijzonder aan en er is geen enkele begeerte meer in je. Je bent daarentegen vol vreugde. Zeg me, heb je soms gedronken van de nectar van de goden? Je hebt zeer zeker iets verworven, wat heel moeilijk te bereiken valt."

Cūḍālā antwoordde:

Ik heb die leegte, die zich in een bepaalde vorm voordoet, verlaten. Ik blijf gevestigd in dat wat waarheid is en niet in de verschijningsvorm. Daarom heb ik die uitstraling. Ik heb alles achter me gelaten en verblijf in iets anders, iets wat zowel werkelijk als onwerkelijk is. Daarom straal ik zo. Het is iets, maar het is ook niets. Ik ken het zoals het is. Daarom straal ik zo. Ik verheug me in het niet-genieten van pleziertjes alsof ik ervan genoten heb. Ik laat me niet overweldigen door plezier, noch door woede. Daarom straal ik zo. Ik ervaar de hoogste vreugde door gevestigd te blijven in de werkelijkheid, die mijn hart doorstraalt. Ik voel me niet aangetrokken door de koninklijke geneugten. Daarom straal ik zo. Zelfs als ik in de tuinen van plezier verblijf, blijf ik stevig gevestigd in het Zelf en niet in het genieten van plezier, noch in valse schaamte enz. Daarom ben ik stralend.

Ik ben heerser van het universum en ik ben geen eindig wezen. Ik geniet van het Zelf. Daarom straal ik zo. Dit ben ik en ben ik niet, in waarheid ben ik en ben ik niet; ik ben het Al, ik ben niets. Daarom straal ik zo. Ik zoek noch plezier noch rijkdom noch armoede noch welke andere vorm van bestaan ook. Ik ben gelukkig met alles wat verkregen wordt zonder enige inspanning. Daarom straal ik zo. Ik lach om de zwakheden als aantrekking en afstoting, met de inzichten die verkregen zijn door de geschriften. Daarom straal ik zo. Alles wat ik zie met de ogen en ervaar met de zintuigen en wat ik ook aanschouw – ik zie niets anders dan de ene waarheid, die duidelijk gezien wordt in mijzelf.

18 oktober [VI.I.80] Het spel van de vijf subtiele elementen

Doordat Śikhidhvaja de woorden van de koningin niet begreep, lachte hij erom en zei:

Je gedraagt je kinderachtig en onwetend, mijn lief en je bazelt maar wat! Hoe kun je zo stralen door iets op te geven voor niets en ware substanties te verlaten voor de staat van niets zijn? Het opgeven van plezier en opscheppen 'Ik geniet van het niet genieten van plezier', leidt niet tot blijdschap net zo min als wanneer een boze man een bed afwijst! Wanneer iemand afstand doet van alles (plezier enz.) en denkt dat hij vreugde vindt in de leegte, getuigt dat niet bepaald van gezond verstand. Het getuigt ook niet van gezond verstand als hij denkt gelukkig te zijn, nadat hij kleding, voedsel, een bed enz. heeft afgewezen. 'Ik ben niet dit lichaam, noch iets anders', 'Niets is alles' – wat zijn deze uitspraken anders dan gebazel? 'Ik zie niet wat ik zie' en 'ik zie iets anders' – dit is ook alleen maar geklets.

Neem me niet kwalijk, maar geniet van het plezier dat je je kunt veroorloven. Ik zal hierover met je blijven discussiëren, amuseer jezelf intussen.

Vāsiṣṭha vervolgde:

Na dit gezegd te hebben, verliet de koning de vertrekken. Cūḍālā dacht: "Het is heel jammer, dat de koning dit niet begrijpt", en ging verder met haar werk. Zo leefden zij gedurende een bepaalde tijd. Hoewel Cūḍālā geen wensen had, ontstond toch de wens om zich te kunnen verplaatsen in de ruimte. Om deze kracht te verwerven zocht ze de eenzaamheid op en beoefende de beheersing over de opwaartse kracht in het luchtruim.

Er zijn drie typen van doelen die bereikt kunnen worden in deze wereld, O Rāma: wenselijk, verfoeilijk, en te verwaarlozen. Wat wenselijk is, vereist grote inspanning; wat verfoeilijk is, wordt verworpen en tussen deze twee is datgene, waar men onverschillig onder blijft. Gewoonlijk beschouwen we als wenselijk, wat gelukkig maakt, het tegenovergestelde wordt als onwenselijk beschouwd en we staan onverschillig tegenover dat wat noch geluk noch ongeluk brengt. Maar voor verlichte mensen bestaan deze categorieën niet, want zij bezien alles als een spel en staan dus onverschillig tegenover alles wat gezien of niet gezien wordt.

Ik zal je nu een methode beschrijven, waarmee je dat wat je wenst, bereiken kunt (nl. siddhī of psychische krachten). De wijze is slechts geïnteresseerd in zelfkennis en staat hier onverschillig tegenover, de misleide persoon beschouwt het als wenselijk en degene, die zelfkennis wil ontwikkelen, kan het beter mijden.

19 oktober [VI.1.80] Het spel van de vijf subtiële elementen (vervolg)

Vāsiṣṭha vervolgde:

Alle succes hangt af van vier factoren: tijd, plaats, handeling en middelen. Van deze vier is handeling of inspanning de belangrijkste, want elk streven naar succes is gebaseerd op handeling of inspanning.

Sommige corrupte praktijken zijn ook gangbaar, en er wordt gezegd dat zij succes verzekeren. Speciaal in de handen van ondeskundige lieden kunnen zij veel schade veroorzaken. Tot deze categorie behoren de magische pil of zalf, de toverstok, ook het gebruik van edelstenen, drugs, zelfkastijding en magische spreuken. Ook het geloof dat verblijven op heilige plaatsen zoals, Śrīśaila of Meru, voldoende is om spirituele perfectie te bereiken, is misleidend.

Daarom zal ik in verband met het verhaal van Śikhidhvaja, de techniek van prāṇāyāma of de beheersing van de levenskracht, beschrijven en het succes dat het teweege brengt. Luister!

Ter voorbereiding dien je alle gewoonten en neigingen, die niets te maken hebben met wat je wilt bereiken, achter je te laten. Je moet leren om alle openingen van het lichaam te sluiten en ook de toepassing van de verschillende lichaamshoudingen. De maaltijden moeten zuiver voedsel bevatten. Je moet contempleren op de betekenis van heilige geschriften. Een juist gedrag en het gezelschap van wijze mensen zijn essentieel. Als je alles hebt opgegeven, ga je comfortabel zitten. Als je vervolgens prāṇāyāma oefent gedurende een tijdje en je niet toestaat dat woede, begeerte en dergelijke in je oprijzen kun je de levenskracht leren beheersen.

Alles is afhankelijk van de beweging van de levenskracht vanaf de opperheerschappij over de aarde tot aan totale bevrijding. Dus is dat allemaal te bereiken door de beoefening van prāṇāyāma.

Verborgen in de diepte van het hele lichaam lopen de zogenaamde nāḍī's, één daarvan staat bekend als de āntraveṣṭikā. Hij rust in de vitale delen en is de bron van een honderdtal andere nāḍī. Hij is aanwezig in alle wezens – goden, demonen en mensen, dieren en vogels, wormen en vissen. Hij ligt opgerold in zijn bron en staat in contact met alle lichaamsbanen vanaf het middel tot de kruin van het hoofd.

In deze nāḍī stroomt de hoogste kracht. Die staat bekend als kuṇḍalinī, omdat hij er opgerold uitziet. Het is de hoogste kracht in alle wezens en de belangrijkste beweging van alle kracht. Wanneer de levensadem of levenskracht, die zich in het hart bevindt, de plaats bereikt, waar de kuṇḍalinī zich bevindt, komt er in ons een gewaarzijn op van de elementen van de natuur. Wanneer de kuṇḍalinī zich ontvouwt en begint te bewegen, is er een gewaarzijn in onszelf.

Alle andere nāḍī's (uitstralende stromen van energie) zijn, als het ware, verbonden met de kuṇḍalinī. Daardoor is de kuṇḍalinī het zaad van bewustzijn en begrip (of kennis).

20 oktober [VI.1.80] Het spel van de vijf subtiële elementen (vervolg)

Rāma vroeg:

Is het oneindige bewustzijn niet voor altijd ondeelbaar? En als dat zo is, hoe kan die kuṇḍalinī dan oprijzen en zichzelf manifesteren en zo dit bewustzijn openbaren?

Vāsiṣṭha vervolgde:

Zeker, het oneindige bewustzijn alleen is er altijd en overal. Het manifesteert zich echter als de elementen. De zon schijnt overal, maar wordt op een speciale manier gereflecteerd, als zijn stralen in een spiegel schijnen. Zo lijkt dit oneindige bewustzijn 'verloren' in sommige dingen, duidelijk te zien in andere en in zijn hoogste glorie in weer andere.

Zoals ruimte overal ruimte is, is bewustzijn niets anders dan bewustzijn, wat ook de verschijningsvorm is. Het ondergaat geen enkele verandering. Dit bewustzijn zelf is de vijf oerelementen (tanmātra's waaruit de vijf grofstoffelijke elementen ontstaan)¹. Je neemt met jouw bewustzijn hetzelfde bewustzijn in de vijf oerelementen waar, alsof je een ander in jezelf ziet, zoals je met één lamp honderd andere lampen kunt zien.

Door slechts een kleine gedachtegolf lijkt diezelfde realiteit, die bewustzijn is, de vijfvoudige elementen te worden en daardoor het lichaam te worden. Op dezelfde manier wordt dit bewustzijn tot wormen en andere schepsels, metalen, mineralen, aarde met alles er op en er aan, water en andere elementen. Dus de hele wereld is niets anders dan de beweging van energie in bewustzijn, dat verschijnt als de vijfvoudige elementen. Ergens is deze energie bezielde en ergens anders lijkt het onbezielde (inert), zoals water bij koude bevriest en hard wordt. Zo wordt de natuur gevormd en alle dingen gehoorzamen hun natuur.

Dit alles is echter een woordenspel, een figuurlijk spreken. Wat anders is hitte en kou, ijs en vuur? Nogmaals, deze verschillen ontstaan door conditionering en gedachtepatronen. De wijze onderzoekt daarom de natuur van die conditionering of het nu zichtbaar is of onzichtbaar, goed of slecht. Dat is een vruchtbaar onderzoek: ijdel gepraat is als boksen in de ruimte.

Sluimerende conditionering geeft gevoelloze wezens, klaarblijkelijke conditionering doet goden, mensen enz. ontstaan. In sommigen veroorzaakt intense conditionering onwetendheid; in anderen leidt verzwakte conditionering naar vrijheid. Alleen conditionering is verantwoordelijk voor de verschillen in de schepselen.

De eerste gedachtevorm is het zaad voor deze kosmische boom, schepping genaamd. De verschillende delen van de boom vormen de verschillende sferen en zijn vruchten zijn het verleden, het heden en de toekomst. De vijf elementen waaruit de boom bestaat, rijzen uit eigen beweging op en verdwijnen ook weer uit eigen beweging. Ook raken ze verdeeld uit eigen beweging en komen weer tot eenheid en rust wanneer de tijd daar is.

¹ Zie Pañcikaraṇam van Śrī Śaṅkara

21 oktober [VI.I.81] Over fysieke en psychische ziekten

Vāsiṣṭha vervolgde:

Kuṇḍalinī functioneert in het lichaam, dat uit de vijfvoudige (grofstoffelijke) elementen is opgebouwd, in de vorm van de levenskracht. Het is deze zelfde kuṇḍalinī, die afwisselend bekend staat als conditionering of beperking, als de geest, de jīva (het individu), gedachtebeweging, intellect (of het onderscheidend vermogen) en het ego gevoel; want het is de hoogste kracht in het lichaam. Als apāna stroomt hij voortdurend neerwaarts, als samāna bevindt hij zich in de solar plexus en als udāna stroomt deze zelfde levenskracht naar boven. Door deze krachten is er een balans in het systeem. Als echter de neerwaartse trek uitzonderlijk sterk is en de neerwaartse kracht niet gestopt wordt door een juiste inspanning, treedt de dood in. Evenzo is het met de opwaartse kracht, als de opwaartse trek uitzonderlijk is en niet gestopt wordt door een juiste inspanning, heeft dit de dood tot gevolg. Als de beweging van de levenskracht zo beheerst wordt dat hij noch op noch neer gaat, is er een onophoudelijk evenwicht en kunnen alle ziekten overwonnen worden. Indien er echter een verstoring in de gewone (secundaire) nāḍī is, ontstaan er lichte aandoeningen of ziekten en als de belangrijkste nāḍī hierbij betrokken zijn, dan ontstaan er ernstige ziekten.

Rāma vroeg:

Wat zijn vyādhi (ziekten in het fysieke lichaam) en wat zijn ādhī (psychische ziekten) en wat zijn degenererende staten van het lichaam? Ik verzoek U mij hier meer over te vertellen?

Vāsiṣṭha ging verder:

Lichamelijke en geestelijke ziekten zijn een bron van ellende. Dit te vermijden geeft geluk en als het stopt, is dat een bevrijding. Soms komen ze gelijktijdig voor of zij veroorzaken elkaar en soms volgen ze elkaar op. Lichamelijke ziekte staat bekend als vyādhi en een geestelijke disbalans veroorzaakt door neurosen of psychische aandoeningen wordt ādhī genoemd. Beide hebben ze hun wortels in onwetendheid en verdorvenheid. Zij komen ten einde, als zelfkennis of kennis van de waarheid is bereikt.

Onwetendheid veroorzaakt gebrek aan zelfbeheersing en je wordt voortdurend beheerst door voorkeur en afkeer en door gedachten als 'Dit heb ik verworven, nu moet ik dat ook nog hebben'. Dit alles versterkt misleiding en is aanleiding tot psychische verstoringen.

Lichamelijke ziekten worden veroorzaakt door onwetendheid en gaan vergezeld van een totale afwezigheid van mentale beheersing en dat leidt tot onjuiste eet- en leefgewoontes. Andere oorzaken zijn ontijdige en onregelmatige activiteiten, ongezonde gewoonten, slecht gezelschap en perverse gedachten. Zij worden ook veroorzaakt door verzwakte nāḍī of doordat de nāḍī verstop raken en samenklonteren en dat belemmert de vrije doorstroming van de levenskracht. Tenslotte worden ziekten veroorzaakt door een ongezonde omgeving. Dit alles wordt uiteindelijk bepaald door de vruchten van handelingen, die verricht zijn in het nabije of verre verleden.

22 oktober [VI.I.81] Over fysieke en psychische ziekten (vervolg)

Vāsiṣṭha vervolgde:

Al deze geestelijke verstoringen en fysieke ziekten ontstaan uit de vijfvoudige (grofstof-felijke) elementen. Ik zal je nu vertellen hoe ze verdwijnen. Lichamelijke ziekten zijn tweevoudig: normaal en ernstig. De eerstgenoemde ontstaan van dag tot dag en de laatste zijn aangeboren. De eerste kunnen hersteld worden door genezende maatregelen op dat moment en door de juiste mentale houding aan te nemen. Maar de ernstige ziekten en ook de geestelijke verstoringen stoppen niet eerder dan dat er zelfkennis is verworven: de slang, die gezien wordt in het touw kan alleen dan sterven, wanneer het touw weer als touw wordt gezien. Zelfkennis maakt een einde aan alle lichamelijke en geestelijke kwalen. Niettemin kunnen fysieke kwalen, die niet psychosomatisch zijn, ook behandeld worden met medicijnen, gebed en juiste handeling en ook met baden. Dit alles staat beschreven in medische verhandelingen.

Rāma vroeg:

Vertel me alstublieft: hoe ontstaan lichamelijke stoornissen uit psychische verstoring en hoe kunnen ze op een andere manier behandeld worden dan met medicijnen?

Vāsiṣṭha vervolgde:

Als er geestelijke verstoring is, heb je geen idee welk pad je moet bewandelen en doordat je het pad niet voor je ziet, neem je het verkeerde. De levenskrachten raken verstoord door deze verwarring en stromen op goed geluk door de nāḍī! Het resultaat is, dat sommige nāḍī uitgeput raken en andere samenklonteren.

Dan ontstaan er verstoringen in de stofwisseling, verstopping, uitzonderlijke trek en ook een slecht functioneren van het spijsverteringssysteem. Het genuttigde voedsel verandert in vergif. De natuurlijke beweging van voedsel in en door het lichaam stopt. Dit doet allerlei lichamelijke kwalen ontstaan.

Zo leidt een psychische disbalans tot fysieke kwalen. Zoals een myrobalan (Indiase vrucht) een darm doet bewegen om te ontlasten, kunnen bepaalde mantra's zoals ya, ra, la, va deze psychosomatische verstoringen verhelpen. Andere middelen zijn zuivere en goede handelingen, het dienen van wijze mensen enz. Door die middelen wordt de geest zuiver en komt er vreugde in het hart. De levenskrachten stromen door de nāḍī zoals het moet, de spijsvertering wordt normaal en ziekten verdwijnen.

Door het oefenen van pūraka of inademen, als de kuṇḍalinī aan de basis van de wervelkolom 'gevuld' is en tot rust gebracht, blijft het lichaam sterk. Wanneer door het vasthouden van de adem alle nāḍī opgewarmd zijn, rijst de kuṇḍalinī als het ware op langs de wervelkolom en vult alle nāḍī in het lichaam met energie. Hierdoor worden de nāḍī gezuiverd en licht gemaakt. Dan is de yogi in staat vrij door de ruimte te bewegen. Wanneer de kuṇḍalinī door de Brahmā-nāḍī stroomt en gedurende de uitademing de plek bereikt die dvādaśānta wordt genoemd, twaalf vingers breed vanaf de kruin van het hoofd en als de kuṇḍalinī daar een uur lang kan worden vastgehouden, ziet de yogi de goden en volmaakten die door de ruimte bewegen.

23 oktober [VI.1.81] Over fysieke en psychische ziekten (vervolg)

Rāma vroeg:

Hoe is het mogelijk voor deze sterfelijke ogen om hemelse wezens waar te nemen?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Het is inderdaad zo dat geen sterveling de hemelse wezens kan zien met zijn sterfelijke ogen. Maar door de ogen van zuivere intelligentie kan dat wel en worden die wezens gezien als in een droom. De hemelingen zijn in staat wensen te vervullen. Het zien van hemelse wezens is in feite niet verschillend van een droom; het enige verschil is dat het effect van dit zien blijft. Nogmaals, als je in staat bent de levenskracht na de uitademing een aanzienlijke tijd in de dvādaśānta (twaalf vingers breed vanaf het lichaam) te houden, is de levenskracht in staat andere lichamen binnen te gaan. Deze kracht is inherent aan de levenskracht; hoewel de levenskracht van nature beweeglijk is, kan hij tot kalme gebracht worden. Doordat de onwetendheid, die alles omhult geen substantie heeft, worden zulke uitzonderingen vaker gezien in de beweging van energie in deze wereld. Natuurlijk is dit alles Brahman. De verscheidenheid en verschillende functies zijn er slechts bij wijze van spreken.

Rāma vroeg:

Om in uiterst kleine ruimtes (nāḍī) binnen te gaan en om dan de ruimte binnenin het lichaam met de levenskracht te vullen, moet het lichaam tegelijkertijd atomisch klein en solide zijn! Hoe wordt dat gedaan?

Vāsiṣṭha zei:

Wanneer hout en de zaag bij elkaar komen, wordt het hout gespleten, maar wanneer twee stukken hout bij elkaar komen is er vuur! Dit behoort tot de natuur.

In dit fysieke lichaam¹ komen twee krachten samen in de buikholte. Samen vormen zij een holle buis. Daarin rust de kuṇḍalinī. Die kuṇḍalinī staat tussen hemel en aarde en zindert voortdurend door levenskracht. Wonend in het hart, ervaart hij alles. Hij houdt alle psychische centra in een staat van voortdurende trilling of beweging. Hij verteert en verslindt alles. Hij doet de psychische centra trillen door de beweging van prāṇa. Hij ondersteunt het vuur in het lichaam, totdat alle krachten zijn uitgeput.

Van nature is hij koel, maar toch verwarmt hij het lichaam. Hij verspreidt zich door het lichaam en bevindt zich toch in het hart, waar de yogis erop contempleren. Zijn natuur is kennis (jñāna) en in zijn licht kan een ver object dichtbij lijken te zijn. Alles wat koel is, is de maan, het Zelf; vanuit die maan ontstaat vuur. Het lichaam is gemaakt uit deze maan en dit vuur. In feite is de hele wereld uit deze twee gemaakt, de koele maan en het warme vuur. Of je kunt het zo beschouwen dat deze wereld de schepping is van kennis en onwetendheid, het ware en het onware. In dat geval worden bewustzijn, licht en kennis beschouwd als de zon of het vuur en traagheid, duisternis en onwetendheid als de maan.

¹ Vāsiṣṭha maakt weinig onderscheid tussen het vuur van de spijsvertering, levenskracht en zelfs kuṇḍalinī. Hij plaats ze in dit stuk op één lijn.

24 oktober [VI.I.81] Het mysterie van Vuur en de Maan

Vāsiṣṭha vervolgde:

Vuur en maan bestaan in een wederzijdse oorzakelijke relatie (in het lichaam). Op een bepaalde manier is het zoals bij de relatie tussen de boom en het zaad, waarin het ene het andere geboren doet worden; op een andere manier is het als met licht en duisternis, waarin de een de ander verdrijft. (Degene die zich dit alles afvraagt en zegt: "Omdat er geen wens is, zijn die causaliteit en die activiteit onlogisch", moet onmiddellijk vertrekken, want die activiteit is duidelijk en is de ervaring van iedereen.)

De prāṇa (vuur) drinkt van de vloeibare koelte, die als nectar is, aan de mond van de maan en vult de hele ruimte in het lichaam. (De theorie van de yogi is, dat de nectar stroomt vanaf het gehemelte en verteerd wordt door het vuur van de verbranding in de solar plexus – dus is de koele maan de oorzaak van het verbrandende vuur – en hij schrijft de omgekeerde actie (viparītakaraṇī) voor om dit verlies van nectar tegen te gaan. S.V.) Vuur dooft en wordt maan, zoals dag eindigt en nacht verschijnt.

Waar vuur en maan, licht en donker, dag en nacht elkaar ontmoeten, ligt de onthulling van de waarheid, die zelfs voor de wijzen niet te begrijpen is.

Zoals een dag uit dag en nacht bestaat, wordt de jīva bepaald door bewustzijn en duisternis (inertie, traagheid). Vuur en zon symboliseren bewustzijn en de maan symboliseert duisternis of traagheid. Zoals de duisternis op aarde verdwijnt wanneer de zon zichtbaar is in de hemel, zo verdrijft het licht van bewustzijn de duisternis van onwetendheid en de cirkelgang van ontstaan en vergaan komt ten einde. En, als de maan (het duister van onwetendheid of traagheid) wordt gezien voor wat hij is, wordt beseft dat bewustzijn de enige waarheid is. Het is het licht van bewustzijn, dat het trage lichaam onthult. Bewustzijn dat onbeweeglijk en ondeelbaar is, wordt niet begrepen. Het kan echter gerealiseerd worden door zijn eigen weerspiegeling, het lichaam.

Wanneer het bewustzijn zich gewaar wordt van zichzelf, krijgt het de wereld. Wanneer het hiervan onthecht is, volgt bevrijding. Prāṇa is hitte (vuur), apāna is de koele maan, en de twee bestaan als licht en schaduw in hetzelfde lichaam. Het licht van bewustzijn en de beschreven maan brengen samen ervaring voort. De verschijnselen zon en maan genaamd, die al bestaan vanaf het begin van de schepping, bestaan ook in het lichaam.

O Rāma, blijf in die staat, waar de zon de maan in zichzelf heeft geabsorbeerd. Blijf in die staat, waar de maan is samengesmolten met de zon in het hart. Blijf in die staat waar je weet, dat de maan slechts een weerspiegeling is van de zon. Ken de vereniging van de maan en de zon in jezelf. De uiterlijke verschijningsvormen zijn volstrekt nutteloos.

25 oktober [VI.1.82] Over het ontwikkelen van bovennatuurlijke vermogens

Vāsiṣṭha vervolgde:

Nu zal ik je beschrijven hoe de yogis hun lichaam uiterst klein of enorm groot maken.

Er is een vonkje, dat brandt juist boven de hartlotus. Dit vonkje kan zeer snel toenemen, maar door de natuur van bewustzijn rijst het op als het licht van kennis. Wanneer het zo in een oogwenk toeneemt, is het in staat het hele lichaam te doen smelten; zelfs het element water in het lichaam verdampt door zijn hitte. Dan, nadat het die twee lichamen (het fysieke en het subtiele) heeft verlaten, is het in staat te gaan waar het wil. De kracht van kuṇḍalinī rijst op als rook uit vuur en gaat als het ware op in de ruimte. Terwijl hij de geest, de buddhi en het egogevoel in zich vasthoudt, schittert deze kuṇḍalinī als een stofdeeltje. Deze vonk of dit deeltje is dan in staat, waar dan ook binnen te gaan. Dan geeft deze kuṇḍalinī de water- en aarde-elementen, die hij eerder in zichzelf had opgenomen, vrij en dan neemt het lichaam weer zijn oorspronkelijke vorm aan. Zo is die jīva in staat zo klein te worden als een atoom of zo groot als een berg.

Ik heb zojuist een beschrijving gegeven van de yoga-methode en zal nu verder gaan met de benadering vanuit wijsheid.

Er is slechts één bewustzijn dat zuiver, onzichtbaar, het subtielste van het subtiele en vredig is en dat noch de wereld noch zijn activiteiten is. Het is zich gewaar van zichzelf; en daarom rijst er een jīva, of individualiteit op. Deze jīva ervaart dit onwerkelijke lichaam als werkelijk, maar wanneer de jīva het waarneemt in het licht van zelfkennis, verdwijnt die misleiding en wordt dit lichaam ook uiterst rustig. Dan ervaart de jīva het lichaam niet. De verwarring van het lichaam met het Zelf is de grootste misleiding, die zelfs door het licht van de zon niet kan worden weggenomen.

Wanneer het lichaam als werkelijk wordt beschouwd, wordt het een werkelijk lichaam. Wanneer het ervaren wordt met de kennis dat het onwerkelijk is, gaat het op in de ruimte. Het lichaam wordt, zoals het idee wat men ervan heeft.

Een andere methode is de beoefening van de uitademing, waarbij de jīva oprijst vanuit de verblijfplaats van de kuṇḍalinī en dit lichaam verlaat, dat vervolgens zo inert wordt als een blok hout. Dan kan de jīva in ieder ander lichaam binnen gaan, een bewegend of onbeweeglijk lichaam en elke ervaring hebben die hij wenst. Na dit mee gemaakt te hebben kan hij in het vorige lichaam terugkeren of naar believen in een ander lichaam binnengaan. Of hij kan blijven bestaan als het allesdoordringende bewustzijn zonder ergens speciaal binnen te gaan.

26 oktober [VI.I.83] Het verhaal van de steen der wijzen en over de functie van de leraar

Vāsiṣṭha ging verder:

Aldus werd koningin Cūḍālā toegerust met alle psychische krachten (zoals het vermogen zichzelf heel groot of atomisch klein te maken). Zij bereisde de hemel, dook in de diepste oceanen en zwierf over de aarde, zonder ooit de zijde van haar man te verlaten. Zij ging elke soort substantie binnen – hout, rotsen, bergen, gras, hemel en water, zonder enige beperking. Zij bewoog zich onder de hemelingen en bevrijde wijzen en converseerde met hen.

En ook al deed ze al het mogelijke om haar echtgenoot tot verlichting te brengen, hij bleef niet alleen onverschillig maar lachte zelfs om haar dwaasheid. Hij bleef onwetend en ze vond het niet van wijsheid getuigen om haar psychische krachten aan hem te tonen.

Rāma vroeg:

Als zelfs zo'n grote yogini met psychische krachten of siddhis, geen spiritueel ontwaken of verlichting bij koning Śikhidhvaja teweeg kon brengen, hoe kan men dan uiteindelijk verlichting bereiken?

Vāsiṣṭha zei:

De instructie van aan een leerling door een meester is slechts een traditie; de oorzaak van verlichting komt door de zuiverheid van het bewustzijn van de leerling. Niet door het te horen, noch door juiste handeling wordt zelfkennis verkregen. Slechts het Zelf kent het Zelf, alleen de slang kent zijn eigen staart! En toch....

Er was eens een welgestelde dorpsbewoner in de heuvels van Vindhya. Op een dag wandelde hij in het bos en verloor een muntstuk (de waarde was één cent). Hij was een gierigaard en begon dus in de dichte bebossing te zoeken naar het muntstuk. En de hele tijd berekende hij, dat hij met die ene cent zaken zou kunnen doen, zodat het vier cent zou worden en vervolgens acht cent enz. Drie dagen lang zocht hij, onaangedaan door de hoon van de omstanders. Aan het einde van die drie dagen vond hij een waardevolle steen! (Het was een steen der wijzen). Hij nam hem mee naar huis en leefde nog lang en gelukkig.

Wat was nu de oorzaak, dat deze gierigaard de steen der wijzen vond? Uiteraard zijn gierigheid en zijn zoeken naar die verloren munt in dat bos! Zo is het ook met de instructies van de leraar. De leerling zoekt naar iets, maar vindt iets anders! Brahman staat boven de geest en de zintuigen; hij kan niet gekend worden door de instructies van iemand anders. Toch wordt hij zonder die instructie ook niet gekend! De vrek zou die waardevolle steen niet gevonden hebben, als hij niet gezocht had naar de vermiste munt! En zo wordt de instructie van de leraar beschouwd als de oorzaak van zelfkennis – maar is uiteindelijk niet de oorzaak! Aanschouw het mysterie van Māyā, O Rāma: men zoekt iets, maar vindt iets anders!

27 oktober [VI.1.84] Een juiste handeling draagt goed vrucht

Vāsiṣṭha vervolgde:

Door dit gebrek aan zelfkennis raakte koning Śikhidhvaja verblind door misleiding. Hij zonk weg in verdriet en niets in de wereld kon dit verzachten. Spoedig zocht hij de eenzaamheid op, O Rāma, terwijl hij, net als jij, slechts de koninklijke verplichtingen uitvoerde waar zijn ministers hem op wezen. Hij gaf veel aan liefdadigheid en deed verschillende boetedoeningen, maar er kwam geen verandering in de misleiding en het verdriet.

Na langdurige overweging zei koning Śikhidhvaja op een dag tegen de koningin:

Liefste, ik bekleed nu al geruime tijd het hoogste gezag en heb genoten van alle koninklijke geneugten. Noch plezier of pijn, noch voor- of tegenspoed is in staat de geest van de asceet te verstoren. Daarom wil ik me terugtrekken in het woud en een asceet worden. Het geliefde woud dat in elk opzicht op jou lijkt (hier geeft hij een romantische beschrijving van het woud en vergelijkt het met de ledematen van de koningin) zal mijn hart verlichten, evenals jij dat doet. Dus sta mij toe te vertrekken, want een goede echtgenote weerstreeft de wensen van haar man niet.

Cūḍālā antwoordde:

Mijn gemaal, alleen die handeling is juist, die wordt uitgevoerd op de daarvoor bestemde tijd: bloemen bloeien in de lente en vruchten rijpen in de herfst. Het leven in het woud is geschikt op latere leeftijd, maar niet op jouw leeftijd. Op jouw leeftijd is het leven van de huishouder het meest geschikt. Wanneer we ouder zijn, zullen wij beiden dit leven van de huishouder verlaten en naar het woud gaan! En bovendien, je onderdanen zullen rouwen om je voortijdige vertrek uit het koninkrijk.

Śikhidhvaja zei: Lieveling, leg geen hindernissen op mijn pad. Weet dat ik al vertrokken ben naar het woud! Jij bent nog maar een kind en het is niet juist dat je ook al naar het woud gaat en het harde leven van de asceet moet leven. Blijf daarom hier en waak over het koninkrijk.

Vāsiṣṭha vervolgde:

Die nacht, terwijl de koningin nog sliep, verliet de koning het paleis onder het voorwendsel, dat hij in de stad patrouilleerde. Hij reed de hele dag door en bereikte een dicht woud in Mandara gebergte. Het was ver weg, ver van de bewoonde wereld en er waren tekenen dat de streek bewoond was geweest door heilige brahmanen. Daar bouwde hij een hut voor zichzelf en rustte het toe met allerlei dingen die hij nodig achtte om het leven van een asceet te leiden – zoals een bamboe stok, een voedselkom, een watervat, een blad voor bloemen, een kamaṇḍalu, (een waterkom) een rozenkrans, een kleed om hem tegen de kou te beschermen en een hertenhuid. Daar begon hij zijn leven als asceet. Het eerste deel van de dag bracht hij door in meditatie en japa (herhalen van een heilige mantra). Het tweede deel van de dag verzamelde hij bloemen, gevolgd door het nemen van een bad en het aanbidden van de goden. Daarna nam hij een sober maal van vruchten en wortels. De rest van de dag bracht hij door met japa of het herhalen van de mantra. Zo bracht hij lange tijd door in die hut en dacht nooit aan zijn koninkrijk of wat dan ook.

28 oktober [VI.I.85] Cūḍālā gaat op zoek naar Śikhidhvaja

Vāsiṣṭha vervolgde:

Cūḍālā werd met een angstig gevoel wakker en ontdekte dat haar man het paleis verlaten had. Ze voelde zich ongelukkig en bedacht dat haar plaats naast haar echtgenoot was. Snel verliet ook zij het paleis en door een klein raam vloog ze de lucht in, op zoek naar haar echtgenoot. Spoedig vond ze hem, wandelend in het woud. Maar voordat ze zich bij hem voegde, schouwde ze in de toekomst door middel van haar psychische vermogens. Ze zag hoe alles voorbestemd was te gebeuren, tot in de kleinste details. Ze boog voor het onvermijdelijke en keerde terug naar het paleis op dezelfde manier als ze was weggegaan.

Cūḍālā verkondigde, dat haar man het paleis verlaten had voor een belangrijke onderneming. Vanaf dat moment hield zij zich bezig met de staatszaken. Achttien jaar lang verbleef zij in het paleis en hij in het woud, zonder dat ze elkaar zagen. Hij vertoonde al tekenen van ouderdom.

Op zeker moment 'zag' Cūḍālā, dat de geest van haar echtgenoot aanzienlijk gerijpt was en dat het tijd was om hem te helpen, verlichting te bereiken. Toen, ze dit vastgesteld had, verliet ze het paleis in de nacht en vloog naar hem toe. Ze aanschouwde de hemelingen en volmaakte wijzen in de hemelen. Ze vloog door de wolken en ademde de hemelse geuren in en keek gretig uit naar de hereniging met haar echtgenoot. Ze was opgewonden en haar geest was onrustig. Ze werd zich gewaar van deze mentale staat en zei tegen zichzelf: "Ah, het is zeker zo dat zolang er leven is in het lichaam, je natuur actief blijft. Zelfs mijn geest is heel erg onrustig! Of, O geest, zoek je misschien naar je eigen gezelschap? Aan de andere kant is mijn echtgenoot waarschijnlijk alles vergeten over het koninkrijk en over mij, na al die jaren in afzondering. Daarom, O geest, is het onzin dat je opgewonden raakt in het vooruitzicht hem opnieuw te ontmoeten.... Ik zal het evenwicht in het hart van mijn echtgenoot herstellen op zo'n manier dat hij terug zal keren naar het koninkrijk, waar we samen nog lang en gelukkig zullen leven. De vreugde die wordt ervaren in die staat van evenwicht is boven alle andere vormen van geluk verheven."

Zo bereikte Cūḍālā Mandara gebergte. En terwijl ze nog in de lucht was, zag ze haar echtgenoot alsof hij iemand anders was, want de koning die altijd gekleed ging in koninklijke gewaden, leek nu een uitgeteerde asceet. Cūḍālā werd verdrietig, haar hart brak toen ze haar echtgenoot zag in zijn grove kled, met dof haar, stil en alleen, met een donkergekleurde huid, alsof hij in een bad met inkt geweest was. Een ogenblik dacht ze "Helaas, dit ziet eruit als de vrucht van dwaasheid! Want slechts de dwazen zien eruit zoals de koning nu. Het komt door zijn eigen misleiding, dat hij zich heeft afgezonderd in die hut. Ik zal hem hier en nu in staat stellen verlichting te bereiken en hem benaderen in een vermomming."

29 oktober [VI.I.85] De ontmoeting van Cūḍālā met Śikhidhvaja

Vāsiṣṭha vervolgde:

Cūḍālā veranderde zichzelf in een jonge brahmaanse asceet, aangezien ze bang was dat Śikhidhvaja haar wijze lessen opnieuw belachelijk zou maken, omdat hij haar als een onwetend meisje beschouwde, en verscheen voor haar echtgenoot. Śikhidhvaja zag de jonge asceet en was verheugd. De jonge asceet was onwaarschijnlijk stralend, zodat Śikhidhvaja dacht dat hij een hemels wezen was. Hij eerde de asceet op gepaste wijze. Cūḍālā accepteerde zijn verering en merkte op: "Ik heb de hele wereld bereisd, maar ben nog nooit met zoveel toewijding geëerd! Ik bewonder Uw rust en boetedoening. U hebt ervoor gekozen op de rand van het tweesnijdend zwaard te balanceren, aangezien U Uw koninkrijk hebt verlaten en Uw heil hebt gezocht in het woud."

Śikhidhvaja antwoordde:

U weet zeker alles, O zoon van de goden! Alleen al door Uw uiterlijk word ik overgoten met nectar. Ik heb een lieve vrouw, die mijn koninkrijk bestuurt en ergens lijkt je op haar. Mogen de bloemen waarmee ik je eer, je geluk brengen. Het leven draagt vrucht door het eren van de gast, die onaangekondigd verschijnt; het eren van zo'n gast is zelfs beter dan het aanbidden van de goden. Ik verzoek U, mij te zeggen wie U bent en waaraan ik de zegen van Uw bezoek te danken heb.

De Brāhmaṇa (Cūḍālā) antwoordde:

In dit universum leeft een heilige wijze die bekend staat als Nārada. Op een keer, zat hij in diepe meditatie in een grot aan de oever van de heilige rivier de Ganges. Toen zijn meditatie ten einde was, hoorde hij het geluid van rinkelende armbanden, kennelijk van mensen die in het water speelden. Uit nieuwsgierigheid keek hij in die richting en zag een paar schitterende hemelse nimfen, naakt, spelen in het water. Zij waren van een onbeschrijfelijke schoonheid. Zijn hart sprong op van vreugde en zijn geest verloor één ogenblik zijn evenwicht doordat hij werd bevangen door lust.

Śikhidhvaja vroeg:

Vertel mij, O jonge volmaakte, hoe kwam het dat hij werd overvallen door lust, terwijl hij toch een wijze was met een grote kennis, een bevrijde, vrij van begeerte en gehechtheid en met een bewustzijn, onbegrensd als de ruimte?

De Brāhmaṇa (Cūḍālā) zei:

O koninklijke wijze, alle wezens in de drie werelden, ook de goden in de hemel, hebben een lichaam, dat onderhevig is aan de tweevoudige krachten. Of je nu onwetend bent of wijs, zolang je een lichaam hebt, ben je onderhevig aan geluk en ongeluk, pijn en plezier. Door van fijne dingen te genieten, ervaar je plezier en bij nare dingen (bijvoorbeeld honger), ervaar je pijn. Zo is de natuur.

30 oktober [VI.85] Onderzoek naar waar geluk

De Brāhmaṇa (Cūḍālā) vervolgde:

Als het Zelf, dat de waarheid is en zuiver, ook maar één ogenblik wordt vergeten, breidt het object van de ervaring zich uit. Als er een ononderbroken gewaarzijn is, gebeurt dat niet. Evenals donker en licht altijd geassocieerd worden met dag en nacht, wordt door het ervaren van pijn en plezier, het bestaan van het lichaam bevestigd in de onwetende mens. Bij de wijze echter, ook al wordt die ervaring gereflecteerd in bewustzijn, laat het geen enkele indruk achter. De wijze wordt alleen beïnvloed door het object, wanneer het fysiek en in de tijd vlakbij is, net zo als bij een kristal. Maar de onwetende wordt zo sterk beïnvloed, dat hij nog steeds denkt over het object, ook al is het er niet meer. Zo zijn de karakteristieken, verminderde kwetsbaarheid is bevrijding en sterke conditionering van de geest is gebondenheid.

(In antwoord op de vraag van Śikhidhvaja: "Hoe ontstaan pijn en plezier, zelfs als het betreffende object niet aanwezig is?" zei de Brāhmaṇa:) De oorzaak is de indruk die ontvangen is door het hart in het lichaam, de ogen enz. Later breidt dit zich vanzelf verder uit. Wanneer het hart geagiteerd is, prikkelt de herinnering de jīva (individu) die rust in zijn kuṇḍalinī. De nāḍī die zich door het hele lichaam vertakken worden aangetast. Ervaringen van pijn en plezier beïnvloeden de nāḍī op verschillende wijze. Bij vreugde openen de nāḍī zich en bloeien op, als het ware, maar bij pijn niet.

Wanneer de jīva (individu) zich niet begeeft in die geagiteerde nāḍī, is hij bevrijd. Gebondenheid is niets anders dan het onderworpen zijn van de jīva aan pijn en plezier; wanneer die onderwerping niet bestaat, is er bevrijding. De jīva (individu) raakt geagiteerd bij het eerste contact met pijn en plezier. Maar als hij zich door zelfkennis realiseert dat pijn en plezier in waarheid niet bestaan, herwint hij zijn evenwicht. Of, als de jīva (individu) zich realiseert dat deze in hemzelf niet bestaan en dat hij in die ervaringen niet bestaat, dan realiseert hij totale bevrijding. Als hij zich realiseert dat dit allemaal niets anders is dan oneindig bewustzijn, ook dan herwint hij zijn evenwicht. Zoals een lamp zonder olie niet brandt, wordt de persoon niet opnieuw geagiteerd, de jīva zelf realiseert dan zijn niet-bestaan en keert terug in het bewustzijn, waarvan hij slechts de eerste gedachtevorming is.

(Śikhidhvaja vroeg, hoe het komt dat het ervaren van plezier leidt tot een verlies van energie. De Brāhmaṇa zei:)

Zoals ik al zei, de jīva (individu) prikkelt de levenskracht. De beweging van de levenskracht haalt de vitale energie uit het hele lichaam. Deze energie daalt neer als de zaadhoudende energie, die op natuurlijke wijze wordt geloosd.

(Op de vraag "Wat is natuur?" antwoordde de Brāhmaṇa:)

Oorspronkelijk bestond alleen Brahman als Brahman. Daarin verschenen talloze substanties als rimpelingen aan de oppervlakte van de oceaan. Dat staat bekend als natuur. Het is niet oorzakelijk verbonden met Brahman, maar het gebeurde bij toeval, zoals de kokosnoot toevallig valt, wanneer er net een kraai op neer strijkt. In die natuur bevinden zich diverse schepselen met verschillende karakteristieken.

31 oktober [VI.I.86,87] Het levensverhaal van Kuṁbha

De Brāhmaṇa (Cūḍālā) vervolgde:

Het is door die natuur van het Zelf, dat dit universum is ontstaan. Het wordt ondersteund door zelfbeperking of conditionering op grond van afwisselende orde en wanorde. Wanneer die zelfbeperking en dat conflict tussen orde en wanorde ophouden, zullen de wezens niet meer geboren worden.

(De Brāhmaṇa gaat verder met het verhaal waar Nārada overvallen werd door lust, toen hij de nimfen zag baden:) Spoedig herwon Nārada zijn zelfbeheersing. Hij verzamelde het zaad dat uitgestort was door zijn lichaam in een pot, die gemaakt was van kristal. Vervolgens vulde hij de pot met melk, die gevormd was door zijn gedachtekracht. Na verloop van tijd werd er uit die pot een kind geboren, dat in ieder opzicht volmaakt was. Nārada gaf het kind een naam en onderwees hem in de hoogste wijsheid. De jongeman was een gelijke voor zijn vader.

Later nam Nārada de jongen mee naar zijn vader Brahmā, de schepper. Brahmā overlaadde de jongen (die Kuṁbha heette) met de zegening van de hoogste wijsheid. Het is die jongen, die Kuṁbha, de kleinzoon van Brahmā, die nu voor U staat. Ik dartel speels door de wereld, want ik heb niets te winnen of verliezen. Wanneer ik in deze wereld kom, raken mijn voeten de aarde niet.

(Toen Vāsiṣṭha dit had gezegd, kwam de dag ten einde en de volgende dag vervolgde hij.)

Śikhidhvaja zei:

Het is zeker zo, dat door de vrucht van goede daden die verricht zijn in voorbije incarnaties, ik me vandaag in je gezelschap mag bevinden en kan drinken van de nectar van jouw wijsheid! Niets in de wereld geeft die vrede, die het gezelschap van de wijzen geeft aan een mens.

De Brāhmaṇa (Cūḍālā) zei:

Ik heb U mijn levensverhaal verteld. Wilt U nu alstublieft vertellen wie U bent en wat U hier doet? Hoe lang bent U hier al? Vertel me alles naar waarheid, want kluizenaars vertellen toch alleen maar de waarheid?

Śikhidhvaja antwoordde:

O godenzoon, U weet alles al. Wat kan ik U nog vertellen? Ik zwerf in dit woud door mijn angst voor de zich herhalende geschiedenis van dood en geboorte. Hoewel U alles al weet, zal ik U in het kort mijn verhaal vertellen. Ik ben koning Śikhidhvaja en heb mijn koninkrijk verlaten. Ik vrees deze zich herhalende geschiedenis waarin je telkens opnieuw, pijn en plezier, geboorte en dood moet ervaren. Hoewel ik overal ben geweest en intense boetedoeningen heb beoefend, heb ik toch geen vrede en rust gevonden. Mijn geest is niet rustig. Ik begeef me niet in talloze activiteiten, noch hoef ik iets te verwerven. Ik ben hier alleen en onthecht en toch voel ik me uitgewrongen en leeg. Ik heb onophoudelijk allerlei vormen van Yoga beoefend, maar zie slechts een voortgang van verdriet naar nog groter verdriet en zelfs nectar verandert voor mij in vergif.

1 november [VI.I.87] Zelfkennis is belangrijker dan handeling

De Brāhmaṇa (Cūḍālā) zei:

Op een keer vroeg ik mijn grootvader: “Wat is belangrijker, kriya (handeling, het beoefenen van een techniek) of jñāna (zelfkennis)?” En hij zei:

Zelfkennis is zeker belangrijker, want door zelfkennis ken je dat wat het enige ware is. Aan de andere kant wordt de weg van handeling in kleurrijke taal beschreven, als een tijdsbesteding. Maar als je geen zelfkennis hebt, raak je geïdentificeerd met de handeling: als je geen goede kleren hebt om te dragen, ben je gebonden aan een jute zak.

De onwetenden raken verstrikt in de vruchten van hun handelingen door conditionering (vāsanā). Wanneer de conditionering wordt opgegeven, wordt handelen tot niet-handelen of dit nu beschouwd wordt als een goede of slechte handeling. Als wil of zelfbeperking afwezig is, dragen handelingen geen vrucht. De handeling op zich genereert geen reactie of ‘vrucht’; het is de vāsanā of de wens die maakt, dat de handeling vrucht draagt. Zoals een bange jongen denkt een geest te zien en hem ook ziet, heeft de onwetende een idee over verdriet en ondergaat dit dan ook.

Noch de vāsanā (zelfbeperking of conditionering) noch het ego gevoel is een iets dat werkelijk bestaat! Zij komen op door dwaasheid. Wanneer die dwaasheid verdwijnt, is er het besef dat dit alles Brahman is en er geen zelfbeperking is. Wanneer er vāsanā zijn, is de geest er: wanneer de vāsanā oplossen in de geest, is er zelfkennis. Degene die zelfkennis heeft bereikt, wordt niet meer geboren.

Zo hebben zelfs goden, Brahmā en anderen, verklaard dat alleen zelfkennis het belangrijkste is. Waarom blijf je dan onwetend? Waarom denk je "Dit is de Kamandalu" en "Dit is een stok" en blijf je steken in onwetendheid? Waarom vraag je je niet af “Wie ben ik?”, “Hoe is deze wereld ontstaan?” en “Hoe komt dit alles ten einde?” Waarom bereik je geen verlichting door onderzoek te doen naar de aard van binding en bevrijding? Waarom verspil je je leven aan deze zinloze boetedoening en andere handelingen? Door te verblijven in het gezelschap van de wijzen en hen te dienen en vragen te stellen zul je zelfkennis bereiken.

Śikhidhvaja zei:

O edele wijze, U heeft mij doen ontwaken. Ik ben bevrijd van dwaasheid. U bent mijn leraar en ik ben Uw leerling. Ik bid U, onderwijs mij in wat U weet. Als ik dat weet is er geen verdriet meer.

De Brāhmaṇa (Cūḍālā) antwoordde:

O koninklijke wijze, ik zal U onderwijzen als U daarvoor ontvankelijk bent en mijn woorden op waarde schat. Wanneer iemand een ander op speelse wijze instructie geeft in antwoord op een verzoek, maar als die lering niet ontvangen, gewaardeerd en opgenomen kan worden, is het vruchteloos. Na de verzekering van Śikhidhvaja dat hij er voor open stond, zei Cūḍālā: “Luister goed, dan zal ik U een verhaal vertellen, dat Uw verhaal zou kunnen zijn. “

2 november [VI.I.88] Het verhaal van Cintāmaṇi (de steen der wijzen)

De Brāhmaṇa (Cūḍālā) zei:

Er was eens een man, die de haast onmogelijke combinatie wijsheid en rijkdom bezat. Hij was toegerust met allerlei uitzonderlijke gaven, was verstandig in overleg, maakte al zijn ambities waar, maar was zich niet bewust van zichzelf. Hij begaf zich in talloze manieren van boetedoening, omdat hij het hemelse juweel 'Cintāmaṇi' wilde verwerven (de steen der wijzen, waarvan verondersteld wordt, dat hij alle wensen van zijn bezitter kan vervullen). Zijn inspanning was enorm. Dus binnen korte tijd verscheen dit juweel voor hem. Ja, voor degene die zijn uiterste best doet, is niets onmogelijk! Als je je volledig met hart en ziel wijdt aan de taak, die je op je hebt genomen, zul je het doel bereiken, ook al ben je armlastig.

Deze man zag het juweel voor zich, dat voor het grijpen lag, maar hij had geen enkele zekerheid over dit object. Met een geest die verward was door de langdurige inspanning en ontberingen begon hij te mijmeren en vroeg zich af "Is dit de steen der wijzen? Of niet? Zal ik hem aanraken of niet? Misschien verdwijnt hij wel als ik hem aanraak? Dit kan toch niet bereikt worden in zo korte tijd? De geschriften zeggen dat dat alleen kan na een levenslange inspanning. Het komt zeker doordat ik een rijke, begerige man ben, dat ik mij verbeeld het juweel voor me te zien. Hoe kan ik nu zoveel geluk hebben, dat hij nu al voor me ligt? Er zijn vast wel grotere mensen dan ik, die dit juweel in korte tijd verkrijgen, maar ik ben slechts een eenvoudig persoon, die slechts wat boetedoening heeft verricht." In die opperste verwarring deed hij geen enkele moeite om het juweel te pakken. Het was niet voorbestemd dat hij dit zou krijgen. Men krijgt slechts wat men verdient, als men het ook verdient. Zelfs als het hemelse juweel voor hem ligt, negeert de dwaas het! En doordat het juweel genegeerd werd, verdween het. (Specifieke psychische krachten (śiddhi) schenken alles aan degene die zij bezoeken; na zijn wijsheid vernietigd te hebben, vertrekken zij.)

De man ging verder met het verrichten van boetedoening om de steen te verkrijgen. (De ijverigen geven hun onderneming niet op). Na een poosje zag hij een stukje glas, dat de hemelse wezens op speelse wijze voor hem hadden neergelegd. Hij dacht dat het de steen der wijzen was en aldus misleid, pakte hij het op vol begeerte. En doordat hij volledig vertrouwde op de kracht van de steen, die hem alles kon verschaffen, gaf hij alles op. Zijn rijkdom, zijn familie enz. en trok zich terug in het woud. Door zijn dwaasheid onderging hij een groot lijden. Grote ellende, ouderdom en de dood zijn niets vergeleken met het lijden, dat veroorzaakt wordt door dwaasheid. In feite staat dwaasheid op nummer één in de lijst van alle lijden en ellende aankomt!

3 november [VI.I.89] Het verhaal van de dwaze olifant

De Brāhmaṇa (Cūḍālā) vervolgde:

O koning, luister naar een ander verhaal dat ook op dat van U lijkt. In de Vindhya bossen leefde eens een enorm sterke olifant. Hij bezat krachtige, imposante slag tanden. De berijder van de olifant had het dier echter opgesloten in een kooi. Hierdoor en doordat de berijder de olifant bestookte met een stok met scherpe punten, leed het dier ondraaglijke pijn.

Toen de berijder weg was, probeerde de olifant zichzelf uit de kooi te bevrijden. Dit gevecht duurde drie dagen. Uiteindelijk slaagde hij erin de kooi te vernielen. Op dat moment kwam de berijder terug en zag wat de olifant gedaan had. Terwijl de olifant ervandoor wilde gaan, klom de berijder in een boom. Hij was van plan zich uit de boom op de rug van de olifant te laten vallen en hem zo weer onder controle te krijgen. Hij sprong echter mis en landde vlak voor het dier. De olifant zag zijn vijand voor zich vallen en was vervuld met medelijden en deed hem daarom niets aan. Zelfs dieren kennen mededogen. De olifant ging weg.

De berijder, die niet ernstig gewond was, sprong op. (Het lichaam van een kwaadaardig iemand stort niet snel in elkaar! Het lijkt alsof slechte daden het lichaam krachtiger maken.) De berijder was echter niet blij met het verlies van de olifant en ging op zoek naar hem in het bos. Na lange tijd zag hij hem staan in een dicht bos. Hij verzamelde nog andere olifanten temmers en met hun hulp groef hij een grote kuil en bedekte deze met bladeren, vol verlangen om de olifant weer te vangen.

Na een paar dagen viel de machtige olifant in de kuil en was opnieuw gevangen en vastgebonden door de gemene berijder en daar is hij nog steeds, in dezelfde omstandigheden!

De olifant had verzuimd om zijn vijand te doden, hoewel die vlak voor hem neer viel en moest dus opnieuw lijden. Degene die door zijn eigen dwaasheid niet juist handelt, wanneer de gelegenheid zich voordoet en niet alle hindernissen uit de weg ruimt, roept ellende over zichzelf af. Door het verkeerde idee 'ik heb mijn vrijheid', werd de olifant opnieuw gebonden; dwaasheid veroorzaakt ellende. Dwaasheid is gebondenheid, O wijze! Hij die gebonden is denkt in zijn dwaasheid dat hij vrij is. Het enige wat bestaat in alle drie de werelden is het Zelf. Maar degene, die stevig gevestigd is in dwaasheid, ziet alleen nog maar dwaasheid.

4 november [VI.I.90] Onthechting is de opgave van het ego Uitleg van het verhaal van de steen der wijzen

Śikhidhvaja zei:

O heilige, verklaar mij de betekenis van deze verhalen!

De Brāhmaṇa (Cūḍālā) zei:

De welgestelde, ontwikkelde man, die op zoek ging naar de steen der wijzen bent U, O Koning! U hebt kennis over de geschriften en toch is er geen rust in U, zoals een steen rust vindt in het water. ‘Cintāmaṇi’, betekent een volledige onthechting van alles en dat maakt een einde aan alle ellende. Door alles op te geven, wordt alles verkregen. Wat is een hemels juweel daarbij vergeleken? U was in staat Uw koninkrijk op te geven en alles wat daarmee samenhangt, U weet dus wat onthechting is.

Nadat U alles hebt opgegeven, bent U naar deze hut gekomen. Er is echter nog één ding over waarvan moet worden afgezien – Uw egogevoel. Als het hart de bewegende geest achter zich laat, is er de realisatie van het Absolute; maar U wordt beheerst door het idee over onthechting, dat door uw onthechting in U is ontstaan. Dus is dat niet de vreugde door volledige onthechting. Degene die alles heeft opgegeven wordt niet gekweld door zorgen: als de wind de takken van een boom heen en weer doet zwaaien, kan er niet gezegd worden, dat die boom onbeweeglijk is.

Dergelijke zorgen (of gedachtestromen) staan bekend als de denkende geest. Gedachte (idee, concept) is een andere naam voor hetzelfde ding. Als er nog steeds gedachten zijn, hoe kun je dan zeggen dat de geest rustig is? Wanneer de geest geplaagd wordt door gedachten (zorgen, ideeën enz.) verschijnen de drie werelden ogenblikkelijk. Hoe kan er een zuivere en totale onthechting zijn, zolang er nog steeds gedachten zijn? Dus wanneer er gedachten oprijzen in het hart, verlaat de onthechting je hart (Zoals de cintamani de man verliet). Doordat U de smaak van onthechting niet herkende en niet waardeerde, verliet het U – en het nam het vrij zijn van gedachten en zorgen met zich mee.

In plaats van het kostbare juweel te omarmen (de geest van totale onthechting), pakte U de glasscherf op (boetedoening en alles wat daarmee samenhangt). En U koesterde dat, doordat U misleid was. U hebt het ongeconditioneerde en ongebonden, oneindige bewustzijn vervangen door het verrichten van zinloze boetedoeningen, dat helaas tot uw eigen verdriet een begin en einde heeft. Degene die de oneindige vreugde verlaat, die makkelijk te verwerven is, en zich bezig houdt met het verkrijgen van het onmogelijke, is voorwaar een koppige dwaas – en een zelfmoordenaar. U trapte in de val van het leven in het woud en streefde er niet naar om de geest van totale onthechting vol te houden. U deed afstand van de gebondenheid aan een koninkrijk en alles wat daarmee samenhangt, maar raakte opnieuw gebonden aan wat een ascetisch leven genoemd wordt. Nu hebt U zelfs meer zorgen dan voorheen door de koude, de wind, de hitte enz. en bent daardoor meer dan ooit gebonden. Door de dwaze gedachte ‘ik heb de steen der wijzen gevonden’, hebt U zelfs geen stukje kristal verworven!

Dat is de betekenis van de eerste parabel.

5 november [VI.I.91] Uitleg van het verhaal van de dwaze olifant

De Brāhmaṇa (Cūḍālā) vervolgde:

Luister nu naar de betekenis van de tweede parabel.

Wat beschreven werd als de olifant in de heuvels van Vindhya, dat bent U op deze aarde. De twee machtige slaglanden zijn onderscheidingsvermogen of wijsheid (viveka) en gelijkmoedigheid (vairāgya), die U beide bezit. De berijder, die de pijn bij de olifant veroorzaakte, is onwetendheid en dat is de oorzaak van uw ellende. Hoewel de olifant sterk was, werd hij overheerst door de berijder: hoewel U dus in alle opzichten voortreffelijk bent, werd U beheerst door onwetendheid of dwaasheid.

De kooi van de olifant is de kooi van wensen, waarin U gevangen zit. Het enige verschil is echter dat de stalen kooi onderhevig is aan verval, maar de kooi van wensen wordt steeds sterker. Evenals de olifant uit zijn kooi brak, verliet U uw koninkrijk en kwam hier. Het mentale loslaten is echter niet zo gemakkelijk als het uitbreken uit een kooi van staal.

Evenals de berijder gewaarschuwd werd door de ontsnapping, sidderen onwetendheid en dwaasheid in U, wanneer de geest van onthechting zich in U manifesteert. Wanneer de wijze het streven naar plezier achter zich laat, verlaat de onwetendheid hem. Toen U naar het woud vertrok, heeft U deze onwetendheid ernstig geschaad, maar U heeft verzuimd de onwetendheid te vernietigen door de geest, of de beweging van energie in bewustzijn, te negeren, zoals de olifant verzuimde om de berijder te doden. Daardoor kwam de onwetendheid terug en doordat die zich herinnerde hoe U de vorige verlangens overwon, bent U in de val gelokt van ascetisme.

Als U die onwetendheid voor altijd vernietigd had, toen U afstand deed van uw koninkrijk, was U niet in dit ascetisme gevangen geraakt.

U bent de koning der olifanten, toegerust met de machtige slagland van viveka of wijsheid. Helaas bent U echter in dit dichte woud in de val van de berijder getrapt en wel de val van onwetendheid en U ligt daar nu gevangen in de duistere put van ascetisme.

O koning, waarom luisterde U niet naar de wijze woorden van uw gemalin, Cūḍālā, die voorwaar een kenner van de waarheid is? Zij is de beste onder de kenners van het Zelf en er is geen tegenstelling tussen haar woorden en haar daden. Alles wat ze zegt is waar en is het waard om in praktijk te brengen. Maar ook al luisterde U in het verleden niet naar haar woorden en liet U ze niet tot U doordringen, waarom liet U niet alles achter u, in een totale onthechting?

6 november [VI.I.92] Śikhidhvaja neemt afstand van al zijn bezittingen

Śikhidhvaja zei:

Ik heb mijn koninkrijk, het paleis, het land en mijn gemalin ook, achter me gelaten. Hoe kan het dan zijn, dat U denkt dat ik niet alles heb opgegeven?

De Brāhmaṇa (Cūḍālā) antwoordde:

Rijkdom, vrouw, paleis, koninkrijk, de aarde en de koninklijke paraplu en uw verwanten, zijn niet uw eigendom, O koning; dat achter je laten, betekent niet totale onthechting! Er is iets anders dat uw eigendom lijkt te zijn en wat U niet heeft opgegeven en dat is het belangrijkste deel van onthechting. Geef dat volledig op, zonder iets achter te houden en bereik bevrijding van ellende.

Śikhidhvaja zei:

Als het koninkrijk en alles wat daarmee samenhangt niet van mij is, dan geef ik dit woud op met alles wat er zich bevindt (terwijl hij dat zei, deed Śikhidhvaja in de geest afstand van het woud en alles enz.)

Toen de Brāhmaṇa hem vertelde dat al deze dingen niet van hem waren en het dus niets voorstelde om die op te geven, zei Śikhidhvaja:

Maar dit onderkomen is alles voor mij. Nu op dit moment is het van mij en ook dat zal ik opgeven. Nadat hij dit besloten had, reinigde Śikhidhvaja zijn hart van het idee dat het onderkomen van hem was en zei: "Zo, nu heb ik echt afstand gedaan van alles!"

De Brāhmaṇa herhaalde:

Ook al die dingen zijn niet van u. Hoe kunt U ze dan opgeven? Er is iets waarvan U nog steeds geen afstand hebt gedaan en dat is het belangrijkste deel. Bereik bevrijding van ellende door dat op te geven.

Śikhidhvaja zei:

Als ook deze dingen niet van mij zijn, dan zal ik ook mijn stok, de hertenhuid enz. en zelfs mijn hut opgeven!

Vāsiṣṭha zei:

Terwijl hij dat zei, sprong hij op van zijn zitplaats. En terwijl de Brāhmaṇa passief toekeek, verzamelde Śikhidhvaja alles wat in de hut lag en maakte er een brandstapel van. Hij gooide zijn rozenkrans van zich af: "Ik ben bevrijd van de misleiding dat het herhalen van een mantra heilig is en daarom heb ik die niet meer nodig." De hertenhuid scheurde hij in stukken. Hij gaf zijn waterkom aan een brahmaan (of gooide hem op de brandstapel).

Hij zei tegen zichzelf "Wat er ook moet worden opgegeven, ik moet er afstand van doen, nu en voor altijd, anders breidt het zich weer uit en verzamelt zich opnieuw. Ik zal eens en voor altijd alles verbranden."

Nadat hij dit zo had besloten, verzamelde Śikhidhvaja, die vast van plan was alle heilige en gewone aardse activiteiten op te geven, alle spullen, die hij steeds gebruikt had en stak ze in brand.

7 november [VI.1.93] Het ultieme van afstand doen

Vāsiṣṭha vervolgde:

Toen stak Śikhidhvaja onnodig de hut, die hij gebouwd had, in brand misleid als hij werd door zijn eigen verkeerde ideeën. Daarna verbrandde hij systematisch alles wat er was overgebleven. Hij verbrandde het of gooide het weg, zelfs zijn kleren. Bevreesd voor dit vreugdevuur, renden zelfs de dieren weg van die plek.

Toen zei Śikhidhvaja tegen de Brāhmaṇa:

Door U ben ik ontwaakt, O godenzoon en heb ik alle ideeën, die ik al zolang koesterde, opgegeven. Nu ben ik gevestigd in zuivere en gelukzalige kennis. De geest wendt zich af van alles wat bewezen heeft de oorzaak te zijn van binding en is in een staat van volkomen evenwicht. Ik heb alles opgegeven. Ik ben vrij van iedere gebondenheid. Ik ben in vrede. Ik ben volkomen gelukkig en onoverwinnelijk. De ruimte is mijn kleed en de ruimte is mijn verblijfplaats, ik ben als de ruimte. Is er nog iets meer dan deze opperste onthechting, O godenzoon?

De Brāhmaṇa (Cūḍālā) antwoordde:

U heeft niet alles opgegeven, O koning: doe dus niet net alsof U de gelukzaligheid ervaart van totale onthechting! Er is nog iets wat U niet heeft opgegeven en dat is het belangrijkste deel van onthechting. Wanneer dat ook volledig is opgegeven zonder dat er een spoor van achterblijft, dan zult U de hoogste staat ervaren, die vrij is van verdriet.

Na hierover te hebben nagedacht, antwoordde Śikhidhvaja: Er is slechts één ding over, O godenzoon, en dat is dit lichaam, dat de verblijfplaats is van de dodelijke slangen, zintuigen genaamd en dat is samengesteld uit vlees, bloed en beenderen. Ik zal nu ook dat opgeven en het vernietigen en dan volledige onthechting bereiken.

En op het moment dat hij zijn besluit wilde uitvoeren, zei de Brāhmaṇa:

O koning, waarom wilt U een ijdele poging doen om dit onschuldige lichaam te vernietigen? Verwerp die woede die lijkt op de woede van een stier, die een kalf wil doden! Dit ascetische lichaam is inert en stom. U hebt er niets mee te maken. Doe dan ook geen poging om het te vernietigen. Het lichaam blijft wat het is, inert en stom. Het wordt aangestuurd en functioneert door een andere kracht of energie. Het lichaam is niet verantwoordelijk voor het ervaren van pijn en plezier. Verder betekent de vernietiging van het lichaam nog geen totale onthechting. Het is zelfs zo, dat U iets weggooit, dat een hulpmiddel is bij het bereiken van die onthechting! Als U in staat bent datgene op te geven, wat functioneert door middel van het lichaam en agitatie veroorzaakt in het lichaam, dan hebt U werkelijk afstand gedaan van alle zonde en kwaad en hebt U de staat van opperste onthechting bereikt. Als dat is opgegeven, is alles, ook het lichaam, opgegeven. Anders zullen het kwaad en de zonde, ook al zijn ze tijdelijk weggezonden, opnieuw oprijzen.

8 november [VI.I.93] Geest is gebondenheid

De Brāhmaṇa (Cūḍālā) zei:

Alleen dat is totale onthechting waarin dat wordt opgegeven wat alles is wat de enige oorzaak is van dit alles en waarin dit alles bestaat.

Śikhidhvaja smeekte:

Heilige wijze, vertel mij alstublieft wat dat is, wat moet worden opgegeven.

De Brāhmaṇa zei:

O edele! Het is de geest, (die ook wel ‘jīva’, ‘prāṇa’, enz. wordt genoemd) of de citta, die noch inert noch niet inert is en die in een staat van verwarring verkeert; is dit alles. Het is die geest of citta, die verwarring is, het is het menselijke wezen, het is de wereld, het is alles. Het is het zaad voor het koninkrijk, voor het lichaam, de echtgenote en de hele rest. Wanneer dat zaad wordt opgegeven, is er een totale onthechting van alles wat er nu is en zelfs van wat er in de toekomst zal zijn!

Dit alles – goed en kwaad, koninkrijk en woud – veroorzaakt onrust in het hart van degene die de citta bezit en grote vreugde bij degene die geestloos is. Zoals de boom in beweging komt door de wind, wordt dit lichaam in beweging gebracht door de geest. Alle ervaringen van de mens (geboorte, ouderdom, dood enz.) en ook de standvastigheid van de wijzen zijn in werkelijkheid allemaal beperkingen van de geest. Het is de geest alleen, die nu eens buddhi (onderscheidingsvermogen) genoemd wordt, dan weer de kosmos, het ego gevoel, prāṇa, enz. Alleen het afstand doen hiervan geeft totale onthechting. Zodra dit wordt los gelaten, wordt de waarheid onmiddellijk ervaren. Alle ideeën over eenheid en verscheidenheid houden op en er is vrede.

Als je aan de andere kant dat opgeeft, wat je beschouwt als niet van jezelf, creëer je een scheiding in jezelf. Als je alles opgeeft, dan bestaat alles in de ruimte van dat ene oneindige bewustzijn. Wanneer je tot rust komt in die staat van totale onthechting, zoals een lamp zonder olie, schijn je met de helderste straling als een lamp gevuld met olie. Zelfs nadat U Uw koninkrijk en de rest heeft opgegeven, blijft U bestaan. Zo zal ook dat oneindige bewustzijn blijven bestaan, nadat de geest is opgegeven. Zelfs als dit alles verbrand is, heeft U geen enkele verandering ondergaan; nadat U de geest volledig hebt losgelaten, zal er ook geen verandering zijn. Hij, die alles volledig heeft opgegeven, zal niet worden getroffen door angst, ouderdom, dood en al dergelijke gebeurtenissen in het leven. Alleen dat is de hoogste gelukzaligheid. Al het andere geeft verdriet. OM! Laat deze waarheid tot U doordringen en doe wat U wenst. In die volledige onthechting bestaat de hoogste wijsheid of zelfkennis: het kostbaarste juweel is de totale leegte in een pot. Het is door een totale onthechting dat de Buddha die staat zonder twijfel bereikte waarin hij stevig was gevestigd. Dus, O koning, als alles is opgegeven, blijf dan in die vorm en die staat waarin U zichzelf vindt. Geef zelfs het idee ‘Ik heb alles opgegeven’ op en blijf in die staat van de hoogste vrede.

9 november [VI.I.94] Het 'ik' is het zaad van de geest

Śikhidhvaja zei:

Ik bid U, vertel me precies hoe de natuur van deze citta (geest) in elkaar zit en ook hoe ik dat moet opgeven, zodat het niet telkens weer oprijst.

Kumbha (de Brāhmaṇa – Cūḍālā) antwoordde:

Vāsanā (neigingen, herinneringen, subtiele indrukken uit het verleden, conditionering) is de natuur van deze citta (geest). In feite zijn ze synoniemen. Dit op te geven en achter te laten is eenvoudig te volbrengen en zelfs plezieriger dan het regeren van een koninkrijk en mooier dan een bloem. Voor een dwaas is het zeker erg moeilijk om de geest op te geven, zoals het moeilijk is voor een simpele ziel een koninkrijk te regeren.

De uiterste vernietiging of uitroeiing van de geest is het vernietigen van saṃsāra (de scheppingscyclus). Het wordt ook gezien als het opgeven van de geest. Ontwortel daarom de boom, waarvan het ik-idee het zaad is, met al zijn takken, bladeren en vruchten en kom tot rust in de ruimte van het hart.

Wat gekend wordt als 'ik', komt op door onwetendheid omtrent de werking van de geest (zelfkennis); dit 'ik' is het zaad van de boom, die bekend staat als geest. Het komt op in het veld van het hoogste Zelf dat ook doordrongen wordt van de illusoire macht van Māyā. Zo wordt er een tweedeling geschapen in dat veld en kan er worden ervaren. Daarbij rijst het instrument 'buddhi' op ofwel het onderscheidingsvermogen. Dit heeft geen specifieke vorm, want het is slechts een uitbreiding van het zaad. En de natuur van dat zaad is het vormen van concepten en ideeën. Het staat bekend als de denkende geest, de persoonlijkheid en ruimte.

De stam van deze boom is het lichaam. De beweging van energie, die erdoorheen stroomt en zorgt voor zijn groei, is het resultaat van psychische conditionering. Zijn takken zijn lang en kunnen zich over grote afstand uitstrekken; zij zijn de zintuiglijke ervaringen, die beperkt zijn en gekenmerkt worden door zijn en niet-zijn. Zijn vruchten zijn goed en kwaad (plezier en pijn, geluk en ongeluk).

Dit is de boom van de vicieuze cirkel. Gebruik ieder moment om zijn takken af te hakken en hem te ontwortelen. Ook de aard van de takken is conditionering, concepten en waarnemingen. De takken dragen de vruchten van dit alles. Als je er vrij van blijft, onbezorgd en als je je er niet mee identificeert, worden de vāsanā (neigingen) erg verzwakt door de kracht van je intelligentie (bewustzijn). Je zult dan in staat zijn de boom in zijn geheel te ontwortelen. De vernietiging van de takken komt op de tweede plaats; het belangrijkste is de boom te ontwortelen.

Hoe kun je de boom ontwortelen? Door je bezig te houden met zelfonderzoek en je af te vragen 'Wie ben ik?'. Dit onderzoek is het vuur, waarin het zaad en de wortels van de boom, die bekend staat als citta (geest) volledig verbranden..

10 november [VI.I.94 Er is oorzaak noch effect

Śikhidhvaja zei:

Ik weet dat ik zuiver bewustzijn ben maar ik weet niet hoe deze onzuiverheid (onwetendheid) erin is gekomen. Ik ben wanhopig, want ik ben niet in staat me van deze onzuiverheid, die het niet-zelf is en onwaar, te ontdoen.

Kumbha vroeg: Vertelt U mij eens, is die onzuiverheid, waardoor U een onwetende bent en gebonden aan samsāra (herhalende geschiedenis), werkelijk of onwerkelijk?

Śikhidhvaja antwoordde: Die onzuiverheid is ook het egogevoel en het zaad voor deze grote boom die citta (geest) genoemd wordt. Ik weet niet hoe ik me daarvan moet bevrijden. Het komt steeds weer terug, zelfs als ik er afstand van doe!

Kumbha zei:

Het gevolg dat oprijst door een ware oorzaak is overal, te allen tijde duidelijk. Als de oorzaak niet werkelijk is, is het gevolg net zo onwerkelijk als de tweede maan, die je ziet als je dubbel ziet. Het twijgje van samsāra ontsproot uit het zaad van egogevoel. Onderzoek de oorzaak daarvan en vertel me dan wat U vindt.

Śikhidhvaja antwoordde: O wijze, ik zie dat ervaring de oorzaak is van het egogevoel. Maar zeg mij, hoe raak ik dat kwijt?

Kumbha vroeg nogmaals:

Ah, U bent in staat om de oorzaak te vinden van een gevolg! Vertel mij dan over de oorzaak van die ervaring. Dan zal ik U vertellen, hoe U verlost kan worden van de oorzaak. Wanneer bewustzijn zowel het ervaren (oorzaak) als de ervaring (gevolg) is, en wanneer er geen oorzaak was die de ervaring-als-object deed ontstaan, hoe ontstond het gevolg (de ervaring) dan?

Śikhidhvaja antwoordde: Vanwege een objectieve realiteit, zoals het lichaam, zeker? Ik ben niet in staat in te zien hoe zo'n objectieve realiteit als onwaar wordt gezien.

Kumbha zei: Als ervaring gebaseerd is op het bestaan van objecten zoals het lichaam en het lichaam blijkt dan onwerkelijk te zijn, waar is die ervaring dan op gebaseerd? Wanneer de oorzaak er niet is of onwerkelijk is, bestaat ook het gevolg niet en de ervaring van dat gevolg is misleiding. Wat is dan de oorzaak van een object als het lichaam?

Śikhidhvaja vroeg: De tweede maan is zeker niet onwerkelijk, want het kan veroorzaakt worden door een oogziekte. De zoon van een onvruchtbare vrouw kan men niet zien – en dat is onwaar. Maar is de vader niet de oorzaak van het ontstaan van het lichaam?

Kumbha antwoordde: Maar dan is die vader onwerkelijk; dat wat geboren wordt uit het onwerkelijke, is ook onwerkelijk. Als je zegt dat de eerste Schepper de oorspronkelijke oorzaak is van alle volgende lichamen, is zelfs dat onwaar! De Schepper zelf is niet anders dan de werkelijkheid; daarom is zijn verschijningsvorm, als iets anders dan de werkelijkheid (deze schepping enz.), een misleiding. Het besef van deze waarheid stelt je in staat om bevrijd te worden van onwetendheid en het egogevoel.

11 november [V.I.95] Er is doener noch schepper

Śikhidhvaja vroeg:

Als dit alles vanaf de Schepper tot aan een grasspriet onwaar is; hoe komt dit ware verdriet dan tot bestaan?

Kumbha antwoordde:

De misleiding van het bestaan van de wereld breidt zich steeds verder uit, doordat het voortdurend bevestigd wordt: bevroren water in de vorm van een blok kan als zitplaats dienen! Slechts wanneer onwetendheid verdreven is, wordt de waarheid onthuld; slechts dan wordt de oorspronkelijke staat gemanifesteerd. Wanneer de waarneming van verscheidenheid is verzwakt, wordt samsāra niet langer ervaren en straalt U in uw oorspronkelijke glorie.

Dus, U bent het hoogste oorspronkelijke wezen. Dit lichaam, deze vorm enz. is tot bestaan gekomen door onwetendheid en onbegrip. Er is niet bewezen, dat al deze ideeën omtrent een schepper en het scheppen van diverse wezens, waar zijn. Wanneer de oorzaak niet bewezen is, hoe kan het gevolg dan waar zijn? Al die verschillende schepselen zijn slechts schijn, zoals water in een luchtspiegeling. Zo'n misleidende verschijning houdt op te bestaan als hij onderzocht wordt.

Śikhidhvaja vroeg:

Waarom kan er niet gezegd worden dat het hoogste Zelf of het oneindige bewustzijn (Brahman) de oorzaak is en de Schepper het gevolg?

Kumbha antwoordde:

Brahman of het hoogste Zelf is Eén zonder tweede, zonder oorzaak of gevolg, want het heeft geen reden (motivatie of noodzaak) om ook maar iets te doen, iets te scheppen. Daarom is het niet de doener, noch is er enige vorm van actie, instrument of zaad voor dergelijke activiteit. Het is dus niet de oorzaak voor deze schepping of de Schepper en daarom is er dus niet zoiets als een schepping. Daarom bent U dan ook noch de doener van de handeling noch degene die ervaringen ondergaat. U bent het Al, altijd in vrede, ongeboren en volmaakt. En omdat er geen oorzaak (reden voor scheppen) is, is er geen gevolg dat bekend staat als de wereld; de wereldverschijning is maar een misleiding.

Wanneer zo de objectieve wereld als onwerkelijk wordt gezien, wat is dan ervaring en van wat? Wanneer er geen ervaring is, is er niemand die iets ervaart (egogevoel). Dus bent U zuiver en bevrijd. Gebondenheid en bevrijding zijn slechts woorden.

Śikhidhvaja zei:

Heer, door de wijze en redelijke woorden die U gesproken hebt, ben ik volledig ontwaakt. Ik begrijp dat doordat er geen oorzaak is, Brahman noch de doener noch de schepper is van wat dan ook. Er is dus geen geest noch een egogevoel. Dat is het geval, ik ben dus zuiver, ik ben ontwaakt. Ik groet mijzelf. Er is niets, dat het object is van mijn bewustzijn.

12 november[VI.I.96] Wat geen oorzaak heeft bestaat ook niet

Vāsiṣṭha vervolgde:

Aldus geestelijk ontwaakt begaf Śikhidhvaja zich in diepe meditatie, waaruit hij gewekt werd door Kumbha, die zei: “O koning, U bent op het juiste moment ontwaakt en verlicht. Wat gedaan moet worden, moet worden gedaan, onafhankelijk of deze wereldverschijning nu bestaat of niet. Als het licht van het Zelf eenmaal is gezien, ben je onmiddellijk bevrijd van het onwenselijke en van mentale beperkingen en ben je een verlicht mens, terwijl je nog steeds een lichaam hebt.”

Śikhidhvaja, die nu straalde door zijn kennis van het Zelf, vroeg aan de Brāhmaṇa Kumbha om het nog beter te begrijpen: “Als de werkelijkheid één ondeelbaar, oneindig bewustzijn is, hoe kon dan de schijnbare verdeling in de ziener, het geziene en het zien ontstaan?”

Kumbha antwoordde:

Een prima vraag, O koning. Dit is alles wat overblijft om geweten te worden. Alles wat er is in dit universum zal ophouden te bestaan aan het einde van deze wereldcyclus, alleen de essentie zal blijven en dat is noch licht noch donker. Dat is zuiver bewustzijn, dat de hoogste vrede is en oneindig. Het is buiten het bereik van iedere logica en intellectueel begrip. Het staat bekend als Brahman of nirvāṇa. Het is kleiner dan het kleinste, groter dan het grootste en het beste onder het uitmuntende. Daarbij vergeleken is wat er nu lijkt te zijn, slechts een atomisch klein deeltje!

Dat wat straalt als het Ik-bewustzijn en wat het universele Zelf is, bestaat als dit universum. Er is dan ook geen echt verschil tussen dat universele Zelf en het universum, zoals er geen verschil is tussen lucht en zijn beweging. Je kunt zeggen dat er tussen de golven en de oceaan een oorzakelijke relatie bestaat in tijd en ruimte; maar in het universele Zelf of oneindige bewustzijn is er niet zo'n relatie en is het universum er dus zonder enige oorzaak. In dat oneindige bewustzijn drijft dit universum als een stofdeeltje. En daarin krijgt het woord ‘wereld’ substantie of realiteit.

Dat (oneindig bewustzijn) alleen is hier de essentie. Het doordringt alles. Het is Eén. Het is bewustzijn. Het houdt alles bijeen. Toch kunnen we niet zeggen, dat het één is, doordat er een totale afwezigheid is van verscheidenheid of dualiteit. Het is dus voldoende om te weten dat het Zelf alleen de waarheid is om geen enkel idee van dualiteit te laten opkomen. Dat alleen is overal, altijd, in alle verschillende vormen. Het kan niet gezien worden (niet ervaren worden door de zintuigen of de geest) noch is het een object dat verkregen kan worden. Het is niet de oorzaak noch het gevolg. Het is uiterst subtiel. Het is zuiver ervaren (niet degene, die ervaart of de ervaring). Ook al beschrijven we het zo, toch is het niet te beschrijven. Dus kunnen we niet zeggen dat het er is of niet is. Hoe kan het dan de oorzaak zijn van deze schepping?

13 november [VI.I.96] Alles wat het bewustzijn denkt te zijn wordt het

Kumbha zei:

Dat wat geen zaad (oorzaak) heeft en niet te beschrijven is, is daarom niet de oorzaak van iets anders – noch is het daaruit voortgekomen. Het Zelf is dus niet de doener, noch de handeling, noch het instrument. Het is de waarheid. Het is het eeuwige, absolute bewustzijn. Het is zelfkennis. Er is geen schepping in de hoogste Brahman. Theoretisch kun je het ontstaan en bestaan van een golf in de oceaan baseren op tijd (van het ontstaan) en ruimte (waarin het lijkt te bestaan als golf). Maar wie heeft geprobeerd ook zo'n relatie tussen Brahman en de schepping vast te stellen? Want in Brahman bestaan tijd en ruimte niet. Dus is het bestaan van de wereld nergens op gebaseerd.

Śikhidhvaja zei:

Natuurlijk kun je het bestaan van golven in de oceaan rationaliseren. Maar ik begrijp niet hoe het kan dat de wereld en het ego gevoel geen oorzaak hebben.

Kumbha zei:

Nu hebt U de waarheid goed begrepen, O koning! Het komt, doordat er in feite geen werkelijk iets is wat overeenkomt met de woorden 'wereld' en 'ego gevoel'. Zoals leegte (of het idee omtrent afstand) bestaat en niet verschilt van ruimte, bestaat ook deze wereldverschijning in het hoogste wezen of oneindig bewustzijn in dezelfde vorm of in een andere.

Wanneer dus de realiteit van deze wereld juist is begrepen, dan is die realiteit dezelfde als het hoogste Zelf (Śiva). Wanneer het juist is begrepen, verandert zelfs vergif in nectar. Wanneer het niet juist wordt begrepen, wordt het slecht (aŚivam) en een wereld van verdriet. Want alles wat dit bewustzijn denkt te zijn, wordt het. Het komt door een verwarring in het Zelf dat dit bewustzijn zichzelf als belichaamd ziet en als de wereld.

Alleen dat hoogste Zelf straalt hier als het hoogste wezen (Śivam). Daarom zijn de vragen over de wereld en het ego gevoel niet van toepassing. Vragen zijn voorwaar alleen gepast wanneer ze betrekking hebben op dingen, die echt zijn, niet de vragen die betrekking hebben op dingen, waarvan het bestaan niet bewezen is. De wereld en het ego gevoel hebben geen bestaan, dat onafhankelijk is van het hoogste Zelf. En omdat er geen reden is voor hun bestaan is de waarheid dat alleen het hoogste Zelf bestaat. Het is de energie van Brahman (Māyā), die deze illusie heeft geschapen, door de combinatie van de vijf elementen. Maar bewustzijn blijft bewustzijn en wordt gerealiseerd door bewustzijn; verdeeldheid wordt ervaren door het idee over verdeeldheid. Het oneindige doet in zichzelf oneindigheid oprijzen, het oneindige schept oneindigheid; het oneindige ontstaat uit oneindigheid en oneindigheid blijft oneindig. Bewustzijn straalt als bewustzijn.

14 november [VI.I.97] De essentie van bestaan is de zuivere ervaring

Kumbha zei:

Uit goud kan op een bepaalde tijd en een bepaalde plaats een sieraad gemaakt worden, maar uit het Zelf (dat absolute vrede is) wordt niets gemaakt en er keert ook niets in terug. Brahman rust in zichzelf. Daarom is het noch het zaad, noch de oorzaak van de schepping van de wereld, die louter gebaseerd is op ervaring. Buiten deze ervaring bestaat er niets, dat je de wereld of het egogevoel zou kunnen noemen. Er is slechts het oneindige bewustzijn.

Śikhidhvaja zei:

Ik begrijp, O wijze, dat er in de Heer geen wereld bestaat, noch het egogevoel. Maar hoe komt het dan dat de wereld en het egogevoel lijken te bestaan?

Kumbha antwoordde:

Het is inderdaad is het oneindige, zonder begin en zonder einde, dat bestaat als zuiver ervarend bewustzijn. Alleen dat is dit uitgestrekte universum, dat als het ware zijn lichaam is. Er is geen andere substantie, die bekend staat als het intellect, noch is er een buitenkant of leegte. De essentie van bestaan is zuivere ervaring; daarom is ervaren de essentie van bewustzijn. Zoals vloeibaarheid en water niet van elkaar gescheiden kunnen worden, bestaan bewustzijn en geen bewustzijn gezamenlijk. Dit valt verder niet uit te leggen, want wat is, is zoals het is. Omdat er in bewustzijn geen tegenstelling noch verdeeldheid is, is het duidelijk in zichzelf.

Als het oneindige bewustzijn van iets anders de oorzaak is, hoe kan het dan beschouwd worden als onbeschrijfelijk en onvergelijkbaar? Brahman is dus noch een oorzaak, noch een zaad. Wat zullen we dan als het gevolg beschouwen? Daarom is het niet juist de schepping met Brahman te associëren en het inerte met het oneindige bewustzijn. Als er een wereld of egogevoel lijkt te zijn, zijn dit slechts lege woorden, die bedoeld zijn om ons bezig te houden.

Bewustzijn wordt niet vernietigd. Als zo'n vernietiging echter kan worden begrepen, is het bewustzijn, dat dit begrijpt, vrij van vernietiging en schepping. Als zo'n vernietiging begrepen kan worden, is dat zeker een truc van bewustzijn, want alleen het bewustzijn bestaat, niet één, en niet veel! Genoeg hierover.

Wanneer er dus geen materiële dingen bestaan, bestaat het denken ook niet. Er is geen wereld, noch een egogevoel. Blijf stevig gevestigd in vrede en rust, vrij van mentale conditionering of je nu een lichaam hebt of niet. Wanneer de waarheid omtrent Brahman gerealiseerd is, is er geen plaats voor zorgen en angsten.

15 november [VI.I.98] De geest heeft geen bestaan, er is geest noch wereld

Śikhidhvaja zei:

Genadige wijze, ik bid U mij zodanig te instrueren dat het me volkomen duidelijk is, dat de geest geen bestaan heeft.

Kumbha zei:

Inderdaad, O koning, is er geen entiteit als de geest en die heeft ook nooit bestaan. Dat wat hier straalt en bekend staat als de geest is werkelijk de oneindige Brahman (bewustzijn). Door onwetendheid omtrent zijn ware natuur, ontstaat het idee van een geest en de wereld en alles wat daarbij hoort. Wanneer ook deze ideeën geen enkele substantie hebben, hoe kunnen 'ik' en 'jij', dan voor waar worden aangenomen? Er is dus niet zoiets als 'wereld', en alles wat er lijkt te zijn is niet geschapen. Dit alles is werkelijk Brahman. Hoe kan dat gekend worden en door wie?

Zelfs in het begin van de huidige wereldcyclus werd deze wereld niet geschapen. Het is door mij slechts als schepping beschreven om het U te doen begrijpen. Doordat er geen oorzakelijke factoren zijn, kan dit alles helemaal niet geschapen zijn. Daarom is alles wat er is, Brahman en niets anders. Het is zelfs niet logisch om te zeggen dat de Heer die zonder naam of vorm is, deze wereld geschapen heeft! Het is niet waar. Wanneer zo begrepen wordt, dat de schepping van de wereld een illusie is, dan is de geest die het idee van zo'n schepping koestert beslist ook niet waar.

Geest is slechts een bundel van zulke denkbeelden, die de waarheid beperken. Maar verdeling impliceert deelbaarheid. Wanneer het oneindige bewustzijn niet verdeeld kan worden, is er geen deelbaarheid en dus geen verdeling. Hoe kan de geest, de verdeler, werkelijk zijn! Wat er hier ook maar lijkt te zijn, wordt waargenomen door Brahman, door Brahman en zo'n waarneming wordt geest genoemd. Alleen het oneindige bewustzijn strekt zich uit als het universum. Waarom noemen we het dan universum? In de dimensie van oneindig bewustzijn is elke kleine verschijning, die er lijkt te zijn slechts een weerkaatsing van bewustzijn in zichzelf; er is dus noch een geest noch de wereld. Alleen in onwetendheid wordt alles gezien als 'de wereld'. Dus is de geest onwerkelijk.

Alleen schepping wordt door dit standpunt verworpen, niet dat wat IS. De werkelijkheid die gezien wordt als deze wereld, heeft geen begin en is niet geschapen. Daarom kunnen de verklaringen in de geschriften en de eigen ervaringen omtrent het verschijnen en verdwijnen van substanties niet als ongeldig beschouwd worden, behalve door een total onwetende. Hij, die de geldigheid van zulke verklaringen en ervaringen ontkent, moet vermeden worden. De transcendente werkelijkheid is eeuwig: de wereld is niet onwerkelijk (alleen de beperkende toevoeging, de geest, is onwerkelijk). Daarom is dit alles ondeelbaar, onbeperkt, naamloos en vormloos oneindig bewustzijn. Het is de zelfreflectie van Brahman, dat oneindige vormen heeft en dat het universum lijkt te zijn met zijn cyclus van schepping en ontbinding. Het is die Brahman zelf, die zichzelf één ogenblik kent als dit universum en dat lijkt te zijn. Er bestaat geen geest.

16 november [VI.I.99] De schepper, Brahmā, is slechts een idee of denkbeeld

Śikhidhvaja zei:

Mijn misleiding is verdwenen. Door Uw genade is er wijsheid ontstaan. Ik ben bevrijd van alle twijfel. Ik weet wat er geweten moet worden. De oceaan van illusie is overgestoken. Ik ben in vrede, zonder het idee 'ik', maar als zuivere kennis.

Kumbha zei:

Wanneer de wereld als zodanig er niet is, waar is dan 'ik' of 'jij'? Blijf dus in vrede in jezelf en verricht handelingen zonder motief, passend aan de situatie van moment tot moment. Dit alles is slechts Brahman en dat is vrede; 'ik' en 'de wereld' zijn woorden zonder substantie. Wanneer de substantieloosheid van zulke uitdrukkingen ingezien wordt, dan wordt de wereld gezien als Brahman.

De schepper, Brahmā, is slechts een idee of denkbeeld. Zo is het ook met woorden als 'Zelf' of 'ik'. In een onjuist of juist begrip ligt de binding of bevrijding! Het denkbeeld 'ik ben' leidt tot gebondenheid en zelfvernietiging. Het begrip 'ik ben (is) niet' leidt naar vrijheid en zuiverheid. Gebondenheid en vrijheid zijn slechts denkbeelden. Dat wat zich gewaar is van deze ideeën is het oneindige bewustzijn dat het enige is dat is. Het idee 'ik ben' is de bron van alle ellende. De afwezigheid van dat gevoel is volmaaktheid. Besef 'ik ben niet het egegevoel' en rust in zuiver gewaarzijn.

Wanneer dat zuivere gewaarzijn oprijst, wijken alle denkbeelden. Dan is er volmaaktheid. In het zuivere gewaarzijn, volmaaktheid of de Heer is er geen oorzaak noch de daaruit voortkomende schepping of objecten. Als er geen objecten zijn, is er geen ervaring of het daarmee gepaard gaande egegevoel. Wanneer het egegevoel niet bestaat, waar is dan saṃsāra (de cirkelgang van geboorte en dood)? Wanneer saṃsāra dus niet bestaat, blijft alleen de Allerhoogste over. Daarin bestaat het universum als uitgehouwen in ruwe steen. Hij, die zo naar het universum kijkt, zonder tussenkomst van de geest en daardoor zonder enig idee van een universum, hij alleen ziet de waarheid. Dat inzicht wordt nirvāṇa genoemd.

Zoals de oceaan alleen bestaat wanneer het woord 'golf' van zijn betekenis beroofd is, bestaat Brahman alleen wanneer het woord 'schepping' als betekenisloos wordt gezien. Deze schepping is Brahman; alleen Brahman is zich gewaar van deze schepping. Wanneer de betekenis van het woord 'schepping' wordt losgelaten, wordt de ware betekenis van 'schepping' gezien als de eeuwige Brahman. Wanneer je onderzoek doet naar het woord 'Brahman', wordt het Al begrepen. Wanneer je op dezelfde manier het woord 'schepping' onderzoekt, wordt Brahman begrepen. Evenwel, dat bewustzijn, dat de basis en ondergrond is van al zulke denkbeelden en het gewaarzijn ervan, wordt gekend door het woord 'Brahman'. Wanneer die waarheid duidelijk begrepen is en de dualiteit van kennis en het gekende is afgedankt, blijft er opperste vrede over en die is onbeschrijfelijk en niet te verwoorden.

17 november [VI.I.100] Ik besta niet, noch een ander

Śikhidhvaja zei:

Als het allerhoogste wezen en de wereld allebei werkelijk zijn, dan denk ik dat het allerhoogste wezen de oorzaak is en de wereld het gevolg!

Kumbha antwoordde:

Alleen wanneer oorzakelijkheid bestaat kan er een gevolg verondersteld worden. Maar als er geen oorzakelijkheid bestaat, hoe kan er dan een gevolg uit oprijzen? Er is geen relatie, zoals oorzaak en gevolg tussen Brahman en het universum; wat er ook is, het is allemaal Brahman. Wanneer er niet eens zaad is, hoe kan er dan iets geboren worden? Wanneer Brahman naamloos en vormloos is, dan is er zeker geen oorzakelijkheid (zaadvorm) in. Brahman doet niets, in Brahman bestaat geen oorzakelijkheid. Daarom is er geen gevolg, dat wereld genoemd kan worden.

Gij zijt alleen Brahman en alleen Brahman bestaat. Wanneer men Brahman wil begrijpen zonder de juiste kennis, wordt het ervaren als het universum. Dit universum is als het ware het lichaam van Brahman. Wanneer dat oneindige bewustzijn zichzelf als iets anders beschouwt dan het in werkelijkheid is, wordt dat zelfvernietiging of zelfervaring genoemd. Die zelfvernietiging is de geest. Zijn natuur is het vernietigen (verhullen) van zelfkennis. Zelfs al duurt die zelfvernietiging maar even, toch staat die bekend als de geest, die er is gedurende een wereldcyclus.

Zo'n denkbeeldig bestaan duurt totdat de juiste kennis begint te dagen en alle denkbeelden ophouden. Aangezien het denkbeeldige bestaan onwaar is, verdwijnt het op natuurlijke wijze, wanneer de waarheid gerealiseerd wordt. Wanneer de wereld alleen bestaat als een woord, maar niet als een echte onafhankelijke substantie, hoe kan die dan als een echt bestaand iets geaccepteerd worden? Zijn onafhankelijke bestaan is als water in een luchtspiegeling. Hoe kan dat echt zijn? De verwarde staat, waarin deze onwerkelijkheid waar lijkt te zijn, staat bekend als de geest. Het niet begrijpen van de waarheid is onwetendheid of de geest; een juist begrip is zelfkennis of zelfrealisatie. Zoals het besef 'Dit is geen water' teweegbrengt dat de luchtspiegeling als een luchtspiegeling wordt gezien, brengt het besef 'Dit is geen zuiver bewustzijn, maar bewegend bewustzijn dat bekend staat als de geest', teweeg dat die geest verdwijnt.

Wanneer zo begrepen wordt, dat de geest niet bestaat, wordt ook gezien dat het egogevoel en de rest niet bestaan. Er is maar één dat bestaat en dat is het oneindige bewustzijn. Alle ideeën wijken. De onjuistheid, die opkwam als de geest, verdwijnt wanneer de gedachten ophouden. Ik besta niet noch een ander, noch U bestaat, noch dit alles bestaat; er is geen geest noch bestaan er zintuigen. Alleen dat ene is er – het zuivere bewustzijn. Niets in de drie werelden wordt ooit geboren en niets sterft. Alleen het oneindige bewustzijn bestaat. Er is noch eenheid, noch verscheidenheid, noch verwarring, noch misleiding. Niets vergaat en niets bloeit. Alles (zelfs de energie die zich toont als wens en wensloosheid) is je eigen Zelf.

18 november [VI.I.101] De bevrijde mens heeft geen geest

Kumbha zei:

Ik hoop dat U nu innerlijk spiritueel ontwaakt bent en dat U weet wat er te weten valt en ziet wat er te zien valt.

Śikhidhvaja antwoordde:

Inderdaad, O Heer, heb ik door uw genade de hoogste staat aanschouwd. Hoe komt het dat het mijn begrip tot nu toe te boven ging?

Kumbha zei:

Alleen wanneer de geest volkomen rustig is en je alle wensen naar plezier hebt laten varen en wanneer de zintuigen ontdaan zijn van iedere kleuring of bedekking, kunnen de woorden van een leraar op de juiste wijze begrepen worden. Toch zijn de eerdere inspanningen niet voor niets geweest, want de verschillende inspanningen, die al eerder gedaan waren, hebben vandaag de vruchten voortgebracht en de onzuiverheden in de lichamen zijn weggevallen. Wanneer je aldus bevrijd bent van psychische conditionering en de onzuiverheden zijn verwijderd of gezuiverd, kunnen de woorden van de leraar direct gehoord worden in het binnenste van je wezen, net zoals een afgeschoten pijl de steel van de lotus doorboort. Die staat van zuiverheid hebt U bereikt en daardoor bent U verlicht door mijn uiteenzetting en is uw onwetendheid opgelost.

Door ons samenzijn (satsaṅga = in gezelschap verkeren van de wijze) is uw karma (handelingen en hun daaruit voortvloeiende indrukken) vernietigd. Tot nu toe was U vervuld van de onjuiste ideeën omtrent 'ik' en 'mij' door onwetendheid. Doordat mijn woorden licht hebben gebracht heeft de geest uw hart verlaten en bent U volledig ontwaakt, want onwetendheid is er alleen zolang de geest in het hart functioneert. Nu bent U verlicht en bevrijd. Blijf gevestigd in dat oneindige bewustzijn, bevrijd van verdriet, van iets willen bereiken en van alle gehechtheid.

Śikhidhvaja zei:

Heer, heeft de bevrijde mens nog steeds een denkende geest? Hoe leeft hij en functioneert hij zonder die geest?

Kumbha antwoordde:

Er is geen geest in de bevrijde mens. Wat is geest? De psychische conditionering of beperking, die mistig is en leidt naar wedergeboorte, dat is de geest: die is niet aanwezig in bevrijde wijzen. De bevrijde wijzen leven met behulp van een geest die vrij is van conditionering en niet tot wedergeboorte leidt. Dat is helemaal geen geest, maar zuiver licht (satva). De bevrijden leven en functioneren gevestigd in dit licht, niet in de geest. De onwetende en inerte geest is geest; de verlichte geest staat bekend als satva. De onwetenden leven in hun geest, de verlichten leven insatva.

19 november [VI.I.101,102] Over de zin en onzin van boetedoening

Kumbha vervolgde:

U hebt de staat van verlichting bereikt (de ongeconditioneerde geest) door Uw volledige onthechting. De geconditioneerde geest hebt U volledig achter U gelaten, daar ben ik van overtuigd. Uw geest is als zuivere, oneindige ruimte geworden. U hebt de staat van volkomen evenwicht bereikt, wat de volmaakte staat is. Dit is de volledige onthechting, waar alles wordt losgelaten zonder dat er iets achter blijft.

Welk geluk (vernietiging van ellende) verkrijgt je door boetedoeningen? Het hoogste en oneindige geluk bereikt je slechts door volledige gelijkmoedigheid. Wat voor geluk is dat, wat verkregen wordt in de hemel? Degene die geen zelfkennis heeft, probeert wat vreugde te verwerven door rituelen uit te voeren. Hij die geen goud kan krijgen, neemt genoegen met koper!

O koninklijke wijze, U had met de hulp van Cūḍālā gemakkelijk wijs kunnen worden. Waarom moest U, Uw toevlucht zoeken in deze zinloze en betekenisloze boetedoening? Het heeft een begin en einde en in het midden verschijnt wat geluk. Nimmer heeft uw boetedoening in zekere zin tot dit spiritueel ontwaken geleid. Blijf nu gevestigd in wijsheid.

In dit oneindige bewustzijn rijzen al deze waarheden en ook de onware ideeën op en ze verdwijnen er ook weer in. Zelfs ideeën als 'Dit moet gedaan worden' en 'dit moet niet gedaan worden' zijn 'druppels van dit oneindige bewustzijn'. Laat ook deze ideeën vallen en rust in het ongeconditioneerde. Al deze dingen (boetedoening, rituelen enz.) zijn indirecte methoden. Waarom zou je de directe methode van zelfkennis niet toepassen?

Dat wat als satva werd beschreven moet opgegeven worden door satva zelf – dat betekent: door er volkomen vrij van te zijn of er niet aan gehecht te zijn. Welke ellende, O koning, zich ook voordoet in de drie werelden, het ontstaat slechts door mentale begeerte. Als je gevestigd bent in die gelijkmoedige staat waarin beweging of geen beweging in de geest niet verschillend wordt ervaren, rust je in het eeuwige.

Er is slechts één oneindig bewustzijn. Die Brahman, die zuiver bewustzijn is, wordt gekend als satva. De onwetende ziet het als de wereld. Beweging (agitatie) en ook geen beweging in dat oneindige bewustzijn zijn slechts gedachten in de geest van de toeschouwer: het totaal van het oneindige bewustzijn omvat dit alles, maar heeft er geen ideeën over. Zijn werkelijkheid is zonder woorden!

Vāsiṣṭha vervolgde:

Na dit gezegd te hebben verdween Kumbha van het toneel, juist toen de koning in aanbidding bloemen wilde schenken. Nadenkend over de woorden van Kumbha, verzonk de koning in diepe meditatie, bevrijd van alle wensen en begeerten en stevig gevestigd in de ongeconditioneerde staat.

20 november [VI.I.103] Door gedachtebeweging komt deze wereld tot bestaan

Vāsiṣṭha vervolgde:

Terwijl Śikhidhvaja zo in diepe meditatie verzonken was, volkomen vrij van iedere gedachte of beweging in bewustzijn, legde Cūḍālā haar vermomming af en begaf zich naar het paleis en nam in haar eigen vrouwelijke vorm de staatszaken weer onder haar hoede. Na drie dagen ging ze terug naar de plek waar Śikhidhvaja was achtergebleven en was verheugd te zien dat hij nog steeds in diepe meditatie zat. Ze dacht: "Ik zou hem nu naar het gewone bewustzijn moeten terug brengen, want waarom zou hij het lichaam nu al verlaten? Eerst moet hij nog een tijdje regeren over het koninkrijk en dan kunnen we tegelijkertijd ons lichaam verlaten. De aanwijzingen die ik hem heb gegeven, zullen niet verloren zijn gegaan. Ik zal hem wakker en alert houden door Yoga te beoefenen."

Als een leeuw brulde ze steeds opnieuw, maar hij opende zijn ogen niet. Ze duwde tegen het lichaam, maar hij bleef verzonken in het Zelf. Ze dacht: "Helaas, hij is volkomen geabsorbeerd in het Zelf. Hoe kan ik hem terugbrengen naar lichaamsbewustzijn? Aan de andere kant, waarom zou ik dat eigenlijk doen? Laat hem maar die lichaamloze staat bereiken, dan zal ik nu ook dit lichaam verlaten!."

Terwijl ze zich gereed maakte om haar lichaam te verlaten, dacht ze weer, "Voordat ik mijn lichaam verlaat, zal ik eens kijken of er een zaadvorm van de geest (vāsanā) in zijn lichaam is achtergebleven. Als dat zo is, kan hij wakker gemaakt worden en kunnen we samen als twee verlichte wijzen verder leven. Als het niet zo is en als hij de uiteindelijk bevrijding heeft bereikt, zal ook ik dit lichaam verlaten." Zij onderzocht zijn lichaam en ontdekte dat het zaad van individualiteit nog steeds in hem aanwezig was.

Rāma vroeg:

Heer, wanneer het lichaam van de wijze als een blok hout op de grond ligt, hoe kun je dan weten dat er nog steeds een spoor van satva (gezuiverde geest) in hem is?

Vāsiṣṭha zei:

In zijn hart is, ongezien en subtiel, nog een spoor satva aanwezig en dat is de oorzaak voor de terugkeer van lichaamsbewustzijn. Het is net zo als met de bloem en de vrucht die potentieel in het zaad aanwezig zijn. In het geval van de wijze met een geest, die volkomen vrij is van gedachtebewegingen, die geen idee heeft van dualiteit of eenheid en wiens bewustzijn krachtig en standvastig is als een berg – zijn lichaam is in een staat van volkomen evenwicht en laat geen tekenen van pijn of plezier blijken; dat lichaam rijst of valt (leeft of sterft) niet, maar blijft in perfecte harmonie met de natuur. Slechts zo lang er een idee is omtrent dualiteit of eenheid, ondergaat het lichaam veranderingen, evenals de geest. Het is de gedachtebeweging die verschijnt als deze wereld. Daardoor ervaart de geest plezier, woede en misleiding, die niet onderdrukt kunnen worden. Maar wanneer de geest stevig gevestigd en in evenwicht is, rijzen zulke verstoringen niet in hen op. Hij is als zuivere ruimte.

21 november [VI.I.103] Over de geest en satva

Vāsiṣṭha vervolgde:

Wanneer satva in volledig evenwicht is, worden er geen fysieke of psychische gebreken ervaren. Het is niet mogelijk satva te verlaten, op een gegeven moment eindigt het van zelf. Wanneer er geen geest en ook geen satva meer in het lichaam is, lost het lichaam op en wordt opgenomen in de elementen, zoals sneeuw smelt door de zon. Śikhidhvaja's lichaam was vrij van de geest (gedachtebeweging), maar bezat nog een spoor van satva. Daardoor werd het niet opgenomen in de elementen. Daar Cūḍālā dit opmerkte besloot ze "ik zal nu de zuivere intelligentie, die overal aanwezig is, binnengaan en proberen het lichaamsbewustzijn in hem te doen ontwaken. Als ik dat nu niet doe, zal hij zeker na een tijdje ontwaken. Maar waarom zou ik tot die tijd alleen blijven?"

Toen verliet Cūḍālā haar lichaam en ging de zuivere geest (satva) van Śikhidhvaja binnen. Zij bracht die zuivere geest in beweging en ging vlug haar eigen lichaam weer binnen en nam opnieuw de gestalte aan van Kumbha. Kumbha begon zachtjes de hymnen uit de Sāma-Veda te zingen. Door daarnaar te luisteren, keerde de koning spoedig terug tot het lichaamsbewustzijn. Opnieuw zag hij Kumbha voor zich en was gelukkig. Hij zei tegen Kumbha: "Gelukkig zijn we teruggekeerd in uw bewustzijn, O Heer! En U bent hier weer gekomen om mij te zegenen!"

Kumbha zei:

Vanaf het moment dat ik U heb verlaten, is mijn geest (hart) bij U geweest. Er is geen wens om naar het hemelse rijk te gaan, maar ik wil alleen bij U zijn. Ik heb geen verwant, vriend, vertrouweling of volgeling zoals U in deze wereld.

Śikhidhvaja antwoordde:

Ik voel me waarlijk gezegend, dat U terwijl U verlicht en ongehecht bent, toch bij mij wilt zijn. Ik verzoek U dan ook bij me te blijven hier in het woud!

Kumbha vroeg:

Vertelt U mij, hebt U een tijd de hoogste staat ervaren? Hebt U gedachten als 'Dit is anders', 'Dit is ongeluk' enz. los kunnen laten? Is er niet langer een verlangen naar genieten?

Śikhidhvaja antwoordde:

Door Uw genade, heb ik de andere oever van deze saṁsāra (wereldverschijning) bereikt en verworven wat er te verwerven valt. Er is niets anders dan het Zelf – niet het bekende noch dat wat gekend zal worden (het onbekende), niet het bereikte noch dat wat opgegeven is of wat opgegeven moet worden, niet iets dat werkelijk bestaat noch iets anders, en zelfs niet satva (een zuivere geest). Zoals de oneindige ruimte, blijf ik in de ongebonden staat.

22 november [VI.I.104] Over het toegeven aan de behoeften van het lichaam

Vāsiṣṭha vervolgde:

Na een uur op die plek te hebben door gebracht, gingen de koning en Kumbha het bos in en zwierven daar acht dagen rond. Kumbha stelde voor naar een ander bos te gaan en de koning stemde in. Zij volgden de normale leefregels en voerden de gepaste religieuze rituelen uit om de voorvaderen en de goden gunstig te stemmen. Verkeerde gedachten, als ‘dit is ons huis’ of ‘dit is het niet’ kwamen niet in hen op. Soms waren ze gekleed in prachtige gewaden, andere keren in voddën. Soms smeerden ze zich met sandelhoutpasta in, op andere momnten met as. Na een paar dagen straalde de koning net zo als Kumbha.

Daar Kumbha (Cūḍālā) de straling van de koning zag, begon ze te denken: “Hier is mijn echtgenoot, die edel is en sterk. Het is heerlijk hier in het bos. We kennen geen vermoeidheid. Hoe kan het zijn dat er geen wens naar plezier opkomt in ons hart? De bevrijde wijze aanvaardt en ervaart alles wat ongevraagd tot hem komt; als hij gevangen raakt in regels (starheid), ontstaat er dwaasheid (onwetendheid). Zij, bij wie er geen verlangen oprijst in de nabijheid van haar echtgenoot, die edel en sterk is, terwijl ze zich bevinden in een tuin vol bloemen, is zo goed als dood! Wat wint de kenner van de waarheid of de wijze met zelfkennis door dat wat zonder enige inspanning verkregen wordt af te wijzen? Ik moet het mogelijk maken voor mijn echtgenoot, onze huwelijkse geneugten te genieten.” Na dit beslist te hebben, zei Kumbha tot Śikhidhvaja; “Vandaag is een bijzondere dag en moet ik naar de hemel om mijn vader te zien. Laat me gaan en ik zal vanavond weer terug zijn.”

De twee vrienden gaven elkaar bloemen en Kumbha vertrok. Cūḍālā verliet haar vermomming, ging naar het paleis en vervulde de koninklijke plichten. Zij ging weer terug naar Śikhidhvaja in haar vermomming als Kumbha. De koning merkte een verandering op in haar gelaatsuitdrukking en vroeg: “O Godenzoon, waarom kijk je zo ongelukkig? De wijzen staan niet toe dat enige invloed van buitenaf hun evenwicht verstoren.”

Kumbha zei:

Zij die gevestigd blijven in een evenwichtige staat maar hun organen niet op een natuurlijke wijze laten functioneren zolang het lichaam in leven is, zijn halsstarrige en koppige mensen. Zolang er sesamzaad is, is er olie; zolang er een lichaam is, zijn er ook verschillende gemoedstoestanden. Degene die zich verzet tegen de staten waar het lichaam op natuurlijke wijze aan onderworpen is, slaat de ruimte aan stukken met een zwaard. Het door Yoga verkregen evenwicht is er voor de geest, niet voor de organen van handeling en hun staten. Zolang er een lichaam is, zul je de organen van handeling hun eigen functie moeten laten vervullen, terwijl het intellect en de zintuigen in een staat van evenwicht blijven. Dat is een natuurwet waar zelfs de goden aan onderworpen zijn.

23 november [VI.I.105] Kumbha's vloek

Kumbha vervolgde:

Nu dan, O koning, luister alstublieft naar de ellende, die me is overkomen. Want als je je ongeluk deelt met een vriend, voel je je direct beter, evenals de zware, donkere wolk lichter wordt door het te laten regenen. De geest wordt ook weer helder en vredig, wanneer een vriend luistert naar je lotgevallen, zoals water helder wordt wanneer er een stukje aluin in valt.

Nadat ik U verliet, ging ik naar de hemel om mijn plichten daar te vervullen. Toen het avond werd, verliet ik de hemel om naar U terug te keren. Op weg door de ruimte zag ik de wijze Durvāsa, die haastig voorbij vloog om op tijd te zijn voor de avondgebeden. Het leek alsof hij gekleed was als een vrouw, die op weg was naar haar geliefde, aangezien hij omhuld was door donkere wolken en getooid met bliksems. Ik groette hem en benoemde, als grapje, hoe hij eruit zag. Hij werd woedend door mijn onbeschaamdheid en sprak een vloek over mij uit: "Voor deze brutaliteit zul je iedere nacht in een vrouw veranderen." Nu ben ik bedroefd door de gedachte, dat ik iedere nacht een vrouw zal worden. Het is inderdaad een drama, dat de godenzonen gemakkelijk verleid worden en zo moeten lijden onder de gevolgen van het beledigen van heilige wijzen. Hoewel, waarom zou ik treuren, want het Zelf kan niet besmet worden.

Śikhidhvaja zei:

Wat is het nut van verdriet, O godenzoon? Laat komen wat komt, want het Zelf wordt niet geraakt door het lot van het lichaam. Wat ook de vreugde of het verdriet is, dat je overkomt, het raakt het lichaam, maar niet het inwonende Zelf. Als zelfs jij je overgeeft aan verdriet, wat zal de onwetende dan doen! Of, misschien gebruik je terwijl je een onfortuinlijke gebeurtenis vertelt, louter de daarvoor benodigde woorden en uitdrukkingen!

Vāsiṣṭha vervolgde:

Zo troostten zij elkaar, want ze waren nu onafscheidelijke vrienden. De zon was ondergegaan en de duisternis van de nacht trok over de aarde. Zij verrichtten hun avondgebeden. Weldra begon het lichaam van Kumbha van vorm te veranderen. Hij zei met verstikte stem tegen Śikhidhvaja terwijl hij vocht tegen zijn tranen: "Helaas, kijk, ik voel mijn lichaam als het ware wegsmelten en in de aarde verdwijnen. Aan mijn borstkas verschijnen borsten. Mijn skelet krijgt een vrouwelijke vorm en zie, de kleding en sieraden van een vrouw komen vanzelf uit mijn lichaam te voorschijn. O wat kan ik doen, hoe kan ik mijn schaamte verbergen, want ik ben nu echt een vrouw geworden!"

Śikhidhvaja antwoordde:

O verhevene, je weet wat er geweten moet worden. Treur niet om het onvermijdelijke. Je lot treft alleen je lichaam, niet het belichaamde. Kumbha beaamde: "U hebt gelijk. Ik voel geen verdriet. Wie kan de natuurwetten weerstreven?"

Zo sprekend, gingen ze naar bed (ze sliepen in hetzelfde bed). En zo leefde Cūḍālā met haar echtgenoot, gedurende de dag als een jonge mannelijke asceet en in de nacht als een vrouw.

24 november [VI.I.106] Kuṁbha wordt veranderd in Madanikā

Vāsiṣṭha vervolgde:

Na een paar dagen zo samen te zijn geweest, zei Kuṁbha (Cūḍālā in vermomming):

O koning, ik wil graag iets met U overleggen. Sinds een tijdje ben ik tijdens de nacht een vrouw en ik wil graag die rol als vrouw ook vervullen. Ik voel dat ik de rol moet vervullen van de vrouw van een waardige echtgenoot. In de drie werelden is er niemand, die zoveel voor me betekent als U. Daarom wil ik graag met U in het huwelijk treden en de huwelijks geneugten met U genieten. Dat is vreugdevol, natuurlijk en mogelijk. Hoe kan dat nu verkeerd zijn? We hebben allebei wensen en afkeer overwonnen en zijn gelijk gestemd. Laten we daarom doen wat natuurlijk is, zonder wens of tegenzin.

Śikhidhvaja antwoordde:

O vriend, ik zie er geen goed of kwaad in om dat te doen. Doe daarom, O wijze, wat je wenst. Omdat de geest in volkomen evenwicht is, zie ik slechts het Zelf overal. Doe daarom wat je wenst.

Kuṁbha antwoordde:

Als U het zo voelt, O koning, dan zal dit een heel bijzondere dag zijn. De hemelingen zullen getuigen zijn bij ons huwelijk.

Zij verzamelden de attributen, die nodig zijn voor de huwelijks rituelen en wasten elkaar met heilig water als voorbereiding op de plechtigheid en offerden eerbiedig aan de voorouders en de goden.

Op dat moment was de nacht aangebroken. Kuṁbha veranderde in een prachtige vrouw. ‘Hij’ zei tot de koning: “O allerliefste vriend, nu ben ik een vrouw. Mijn naam is Madanikā. Ik groet U. Ik ben Uw vrouw.” Śikhidhvaja versierde haar met kettingen, bloemen en juwelen. Terwijl hij haar schoonheid bewonderde, zei de koning: “O Madanikā, je straalt als de godin Lakṣmī. Mogen wij zo gelukkig zijn samen te leven als de zon en zijn schaduw, Lakṣmī en Nārāyaṇa, Śiva en Pārvatī . En moge voorspoed met ons zijn.”

Het stel stak zelf het heilige vuur aan en verrichtte de huwelijks rituelen, volgens de aanwijzingen in de geschriften. Het altaar was versierd met bloeiende takken en met kostbare edelstenen en half edelstenen. De vier hoeken waren versierd met kokosnoten en er stonden kannen gevuld met het heilige water uit de Ganges. In het midden brandde het heilige vuur. Zij schreden rond het vuur en brachten de voorgeschreven offers in dat vuur, onder begeleiding van de heilige hymnen. Tijdens deze ceremonie greep de koning steeds de hand van Madanikā en toonde zo zijn liefde voor haar en zijn vreugde over de gebeurtenis. Zij cirkelden drie keer om het vuur en voerden de zogenaamde Lājā Homa uit. Toen trokken zij zich terug in de bruidskamer (een grot, speciaal voor die gelegenheid). De maan zond zijn koele stralen uit. Het huwelijksbed was gemaakt van geurende bloemen. Zij legden zich neer op het bed en vervolmaakten hun huwelijk.

25 november [VLI.107] Śikhidhvaja's standvastigheid wordt getest

Vāsiṣṭha vervolgde:

Toen de zon opkwam veranderde Madanikā weer in Kuṁbha. Zo leefde dit paar gedurende de dag als vrienden en in de nacht als man en vrouw. Op een nacht, toen Śikhidhvaja sliep, sloop Kuṁbha (Cūḍālā) weg naar het paleis om de koninklijke plichten te vervullen en keerde spoedig weer terug naar de koning.

Een maand lang leefden zij in de grotten van de Mahendra berg. Zij trokken door verschillende wouden en gingen van de ene berghelling naar de andere. Zij leefden ook een tijd in de tuin van de goden, bekend als de Pārījāta woud, op de zuidelijke helling van de Maināka berg. Ook zwierven zij in het Kuru en het Kosala gebied.

Nadat zij zich een aantal maanden op deze manier hadden vermaakt, dacht Cūḍālā (in de vormomming als Kuṁbha): “Ik zal de standvastigheid van de koning testen door hem allerlei hemelse vreugden en pleziertjes voor te spiegelen. Als hij hierdoor onaangedaan blijft, zal hij het vermaak nooit meer opzoeken.” Aldus besloten, creëerde Cūḍālā door haar magische krachten voor Śikhidhvaja de illusie dat de oppergod Indra, vergezeld van hemelse wezens, voor hem stond. Niet opgeschrikt door hun plotselinge verschijnen, betoonde de koning hen gepaste eer. Toen vroeg hij Indra: “Zeg me, bid ik U, wat heb ik gedaan om te verdienen, dat U al deze moeite hebt gedaan om vandaag hier te komen?”

Indra antwoordde:

O Heilige man, wij zijn hier allen gekomen, omdat we onweerstaanbaar werden aange trokken door Uw aanwezigheid. Wij hebben Uw glorie horen bezingen in de hemel. Kom, kom mee naar de hemel; de hemelingen willen U graag ontmoeten nu ze gehoord hebben over Uw grootsheid. Wij verzoeken U de hemelse tekenen te accepteren die U in staat zullen stellen door de ruimte te bewegen zoals de volmaakte wijzen doen. O wijze, verlichte wezens zoals U wijzen de gelukzaligheid die hen ongevraagd toekomt niet af. Laat Uw bezoek de hemel zuiveren.

Śikhidhvaja zei:

Ik ken de voorrechten, die in de hemel heersen, O Indra! Maar de hemel is voor mij overal en nergens. Ik voel me gelukkig waar ik ook ben, want ik heb geen wensen. Ik ben echter niet in staat naar een hemel te gaan, die U beschrijft en beperkt is tot één gebied! Ik ben dus niet in staat Uw opdracht te vervullen.

Indra zei:

Maar ik denk dat het goed is als de verlichte wijzen het plezier ervaren wat hen toekomt.

Śikhidhvaja bleef stil. Indra maakte zich klaar om te vertrekken.

Śikhidhvaja zei:

Ik zal nu niet komen, want het is niet de juiste tijd.

Nadat hij de koning en Kuṁbha gezegend had, vertrok Indra met zijn gevolg.

26 november [VI.I.108] De perfecte staat van onaangeraakt te zijn

Vāsiṣṭha vervolgde:

Cūḍālā zei tegen zichzelf, nadat het magische tafereel was geweken: “Gelukkig wordt de koning niet aangetrokken door de verleidingen van vermaak. Zelfs toen Indra hem bezocht en uitnodigde in de hemel, bleef de koning onaangedaan en zuiver als de ruimte. Ik zal hem nu met iets anders testen om te zien of hij heen en weer geslingerd wordt door de twee krachten van aantrekking en afkeer.”

Die nacht schiep Cūḍālā met haar magische krachten een wonderschoon lusthof met daarin een buitengewoon prachtig bed. Ze schiep een jonge man, met een fysieke aantrekkingskracht die zelfs groter was dan die van Śikhidhvaja. Daar op dat bed verscheen ze, verstrengeld in een omhelzing met haar nieuwe geliefde.

Śikhidhvaja had zijn avondgebeden volbracht en zocht zijn vrouw Madanikā. Na zijn zoektocht vond hij de geheime plaats van de twee geliefden. Hij ontdekte hen opgaande in hun liefdesspel. Haar haar omcirkelde hem. Met haar handen omvatte ze zijn gezicht. Hun monden vonden elkaar in een vurige kus. Zij waren duidelijk opgewonden door een hartstochtelijke liefde voor elkaar. Iedere beweging van hun ledematen drukte hun uitzonderlijke liefde voor elkaar uit. Hun gelaat weerspiegelde de vreugde van hun hart. Hun hartslag werd als één, door het versmelten van hun lichamen. Zij waren zich niet gewaar van de omgeving.

Śikhidhvaja bekeek dit alles en bleef onbewogen. Hij wilde hen niet storen en draaide zich om om te gaan, maar zijn aanwezigheid was opgemerkt door het paar. Hij zei tegen hen: “Laat mij Uw geluk niet verstoren.”

Na een tijdje kwam Madanikā uit de lusthof en ontmoette Śikhidhvaja. Ze schaamde zich voor haar gedrag. Maar de koning zei: “Mijn liefste, waarom kom je al zo snel terug? Alle wezens bestaan zeker om geluk te ervaren. En het is moeilijk om in deze wereld een paar te vinden dat zo in harmonie is met elkaar. Ik ben niet aangedaan hierdoor, want ik weet waar de mens in deze wereld van houdt. Kumbha en ik zijn grote vrienden, Madanikā is slechts het gevolg van de vloek van Durvāsa!”

Madanikā bepleitte:

Zo is de natuur van de vrouw, O heer! Zij worden heen en weer geslingerd wat betreft hun loyaliteit en zijn acht keer gepassioneerder dan een man. Zij zijn zwak en kunnen hun lust niet beheersen in de nabijheid van een aantrekkelijk persoon. Vergeef me en wees niet boos.

Śikhidhvaja antwoordde:

Ik ben helemaal niet boos op je, mijn liefste. Maar het is beter dat ik je voortaan beschouw als een goede vriend en niet als mijn vrouw.

Cūḍālā was verheugd over de houding van de koning, die bewees dat hij boven lust en woede was uitgestegen. Zij verliet onmiddellijk haar vorm als Madanikā en nam haar eigen vorm als Cūḍālā aan.

27 november [VI.I.109] De liefde van de wijze vrouw

Śikhidhvaja zei:

Wie ben je, O schone dame, en hoe ben je hier gekomen? Hoe lang ben je hier al? Je lijkt heel veel op mijn vrouw Cūḍālā!

Cūḍālā antwoordde:

Ik ben ook Cūḍālā. Ik zelf nam de vorm aan van Kumbha en alle andere vormen om je te doen ontwaken. Ook creëerde ik de illusie van de lusthof enz. die je net hebt gezien. Vanaf de eerste dag, dat je verdwaasd het koninkrijk hebt verlaten en hier kwam voor je boetedoeningen, heb ik geprobeerd je spiritueel te doen ontwaken. Ik ben het, die jou in de vorm van Kumbha heb onderwezen. De vormen van Kumbha en anderen waren niet werkelijk. Nu ben je volledig ontwaakt en weet je alles wat er te weten valt.

Vāsiṣṭha vervolgde:

Śikhidhvaja begaf zich in diepe meditatie en zag in zichzelf alles wat zich had afgespeeld vanaf het moment dat hij het paleis had verlaten. Hij was zeer verheugd en de liefde voor zijn vrouw werd nog groter. Toen hij weer tot lichaamsbewustzijn terug keerde, omhelsde hij zijn vrouw met een hartstocht die niet te beschrijven valt. Hun hart liep over van liefde voor elkaar en ze verbleven een tijdje in die buitengewone staat.

Śikhidhvaja zei vervolgens tot Cūḍālā:

Hoe zoet is de liefde van een toegewijde vrouw, zelfs zoeter dan nectar! Wat heb je geleden ter wille van mij! De manier waarop je mij hebt gered uit de oceaan van onwetendheid is met niets te vergelijken. In de traditie worden verschillende grote vrouwen beschreven, die uitzonderlijk waren, maar ze zijn niets vergeleken met jou. Jij overtreft hen allen in waardigheid en nobele kwaliteiten. Je hebt hard gevochten en mijn verlichting teweeggebracht. Hoe kan ik je hiervoor belonen? Inderdaad, zo streven liefhebbende vrouwen ernaar om hun echtgenoot te verlossen uit de oceaan van saṃsāra. Hiermee bereiken zij, wat zelfs de geschriften, de leraar en de mantra niet kunnen bereiken, door de liefde voor hun echtgenoot. De vrouw is alles voor haar man – vriend, broer, weldoener, bediende, leraar, gezelschap, rijkdom, geluk, geschrift, verblijfplaats en slavin. Die vrouw moet te allen tijde en op elke manier aanbeden en gekoesterd worden.

Lieve Cūḍālā, je bent inderdaad de beste onder de vrouwen. Kom laat me je nog eens omhelzen.

Vāsiṣṭha zei:

Na dit gezegd te hebben, omhelsde Śikhidhvaja Cūḍālā opnieuw, stevig en hartstochtelijk.

28 november [VI.I.109] De verlichting van Śikhidhvaja

Cūḍālā zei:

Mijn heer, toen ik je die zinloze boetedoeningen zag uitvoeren, deed mijn hart pijn van verdriet. Ik verlostte mijzelf van die pijn door hier te komen en te proberen je te doen ontwaken. Het was zeker voor mijn eigen vreugde en genoeg. Ik verdien daarvoor geen lof!

Śikhidhvaja antwoordde:

Laat van nu af aan alle vrouwen hun eigen egoïstische verlangens vervullen en de geest van hun echtgenoot doen ontwaken, zoals jij hebt gedaan!

Cūḍālā zei: Ik zie niet langer de zinloze begeerten, gedachten en gevoelens in jou die je jaren geleden kwelden. Ik verzoek je, zeg me, wat ben je nu, waarin ben je gevestigd en wat zie je?

Śikhidhvaja antwoordde:

Mijn liefste, ik rust in datgene wat jij me hebt wat jij in mijzelf teweegbrengt. Ik ben niet langer gebonden. Ik ben als de oneindige, ondeelbare ruimte. Ik ben vrede. Ik heb de staat bereikt, die zelfs voor de goden als Viṣṇu en Śiva moeilijk te bereiken is. Ik ben vrij van verwarring en misleiding. Ik ervaar geen verdriet noch vreugde. Ik kan niet zeggen, 'Dit is' of 'De ander is'. Ik ben bevrijd van alle bedekkingen en verheug me in de staat van innerlijk welbevinden. Wat ik ben dat ben ik – het is moeilijk onder woorden te brengen! Jij bent mijn leraar, mijn liefste: ik groet je. Door jouw genade, mijn liefste, ben ik deze oceaan van saṁsāra overgestoken; ik zal niet weer in dezelfde fout vervallen.

Cūḍālā vroeg: In dat geval. Wat wil je nu doen?

Śikhidhvaja antwoordde: "Ik ken geen verboden of geboden. Wat jij ook doet, dat zal ik aanvaarden als juist. Doe wat je geschikt acht en ik zal je volgen."

Cūḍālā zei:

Heer, we zijn beiden gevestigd in de staat van verlichte wezens. Voor ons zijn begeerte en zijn tegenpool hetzelfde. Wat is het nut van de beheersing van de levenskracht of het oefenen van oneindig bewustzijn? Dus zullen we moeten zijn wie we zijn vanaf het begin, in het midden en aan het eind en dat verlaten wat hierna nog over is. Wij zijn de koning en koningin in het begin, het midden en aan het einde. Het enige wat verlaten moet worden is misleiding! Laten we dus terugkeren naar het koninkrijk en het voorzien van een wijs regeerder.

Śikhidhvaja vroeg: "Waarom zullen we dan de uitnodiging van Indra niet accepteren om naar de hemel te komen?"

Cūḍālā antwoordde: "O koning, ik heb geen verlangen naar vermaak of de glamour van een koninkrijk. Ik blijf in de omstandigheid waarin ik ben geplaatst volgens de natuurlijke orde. Wanneer de gedachte 'Dit is plezierig' opkomt en daartegenover de gedachte 'Dit niet', verdwijnen zij beiden. Ik blijf in die vrede, die hierna blijft voortbestaan."

De twee bevrijde wezens brachten samen de nacht door en genoten van elkaar.

29 november [VLI.110,111] Het gelukkige einde van het verhaal van Cūḍālā

Vāsiṣṭha ging verder:

Bij het ochtendgloren stond het paar op en ze verrichtten hun plichten voor die morgen. Cūḍālā bracht door haar gedachtekracht een gouden vat tevoorschijn die het heilige water van de zeven oceanen bevatte. Met dit water waste ze de koning en kroonde hem tot keizer. Ze zei: “Moge U begiftigd zijn met de luister van de acht goddelijke beschermers van het universum.”

De koning installeerde op zijn beurt Cūḍālā opnieuw als zijn koningin. Hij vroeg haar om met haar gedachtekracht een leger op de been te brengen. En dat deed ze.

Met het koninklijke paar voorop, zittend op de meest statige olifant, marcheerde het hele leger in de richting van het koninkrijk. Onderweg wees Śikhidhvaja Cūḍālā de verschillende plaatsen aan, waar hij zijn ascetische leven had doorgebracht. Spoedig bereikten ze de rand van de stad, alwaar hen een warm welkom werd gebracht door de inwoners.

Śikhidhvaja regeerde het koninkrijk, geassisteerd door Cūḍālā, gedurende tienduizend jaar, waarna hij verlichting (nirvāṇa) bereikte (bevrijding, als een lamp zonder olie), vanwaar geen wedergeboorte meer is. Na de vreugden van het wereldse bestaan genoten te hebben als de beste onder de koningen en lange tijd geleefd te hebben, bereikte hij de hoogste staat, want er was in hem slechts een klein beetje satva overgebleven. O Rāma, begeef je ook zo in spontane en natuurlijke handelingen, zonder smart. Sta op. Geniet van de vreugden van de wereld en ook van uiteindelijke bevrijding.

Nu heb ik je dus het verhaal van Śikhidhvaja vertelt, O Rāma. Als je dat pad volgt, is er geen verdriet. Regeer zoals Śikhidhvaja regeerde. Je zult de wereldse genoegens smaken en uiteindelijk ook bevrijding bereiken. Dat gebeurde ook met Kaca, de zoon van Bṛhaspati, de leermeester van de goden.

Rāma vroeg:

Heer, vertelt U mij alstublieft hoe Kaca, de zoon van Bṛhaspati, verlichting bereikte.

Vāsiṣṭha zei:

Toen Kaca nog jong was, verlangde hij vurig om bevrijd te worden van saṃsāra. Op een dag ging hij naar zijn vader Bṛhaspati, en vroeg: “Heer, U weet alles. Vertelt U mij alstublieft, hoe je jezelf kunt bevrijden uit de kooi van saṃsāra.”

30 november [VI.I.111] Het verhaal van Kaca

Br̥haspati zei:

Bevrijding uit de gevangenis van saṁsāra is slechts mogelijk door totale onthechting, mijn zoon!

Vāsiṣṭha vervolgde:

Toen hij dit gehoord had, vertrok Kaca naar het woud, nadat hij alles had opgegeven. Br̥haspati bleef onaangedaan onder deze loop der gebeurtenissen. De wijzen worden niet in beweging gebracht door vereniging of scheiding. Na acht jaren van boetedoening en afzondering, ontmoette Kaca zijn vader weer en vroeg hem: "Vader, ik heb gedurende acht jaar boetedoeningen verricht, nadat ik alles had opgegeven; hoe komt het dan, dat ik nog steeds niet de hoogste staat heb bereikt?"

Br̥haspati herhaalde alleen maar zijn eerdere uitspraak, "Geef alles op" en ging weg. Kaca beschouwde dit als een aanwijzing en wierp zelfs de boomschors, weg waarmee hij zijn lichaam beschermde. Zo vervolgde hij zijn boetedoeningen gedurende drie jaar. Opnieuw zocht hij het gezelschap van zijn vader en na hem eer betuigd te hebben vroeg hij: "Vader, ik heb zelfs mijn kleding en wandelstok weggeworpen, maar nog steeds geen zelfkennis verworven!"

Br̥haspati antwoordde hierop:

Met 'totaal' wordt slechts de geest bedoeld, want de geest is alles. Het opgeven van de geest is volledige onthechting.

Nadat hij dit gezegd had, verdween Br̥haspati weer. Kaca keek in zichzelf in een poging de geest te vinden om hem op te kunnen geven. Hoe hij ook zocht, hij kon niets vinden, dat geest genoemd kon worden! Niet in staat de geest te vinden, begon hij te denken: "De fysieke substanties zoals het lichaam kunnen niet als geest beschouwd worden. Waarom straf ik dat onschuldige lichaam dan? Ik zal teruggaan naar mijn vader en informeren hoe ik die vreselijke vijand geest kan vinden. Als ik dat weet, kan ik hem opgeven."

Na dit zo te hebben besloten, zocht hij opnieuw zijn vader op en vroeg: "Vertelt U mij alstublieft wat de geest is, zodat ik hem kan opgeven?"

Br̥haspati antwoordde: "Zij die de geest kennen, zeggen dat de geest het 'ik' is. Het ego-gevoel dat in jezelf oprijst, is de geest."

Maar dat is moeilijk, zo niet onmogelijk, zei Kaca.

Br̥haspati reageerde: "Aan de andere kant is het makkelijker dan een bloem te verbrijzelen met je hand en makkelijker dan je ogen te sluiten! Want dat wat er lijkt te zijn door onwetendheid, verdwijnt, wanneer kennis begint te dagen. In waarheid is er geen ego-gevoel. Het lijkt te bestaan door onwetendheid en misleiding. Waar is dit ego-gevoel, hoe kwam het op, wat is het? Er is te allen tijde en in alle dingen slechts het ene zuivere bewustzijn! Dit ego-gevoel is dus slechts een woord. Geef het op, mijn zoon, en geef de zelfbeperking of psychische geconditioneerdheid op. Jij bent het ongeconditioneerde, niet beperkt door tijd, ruimte of wat dan ook."

1 december [VI.1.112, 113] Het verhaal van de misleide man

Vāsiṣṭha vervolgde:

Aldus ingewijd in de hoogste wijsheid, werd Kaca verlicht. Hij bleef vrij van het ego-gevoel en bezitsdrang. O Rāma, leef je leven zoals hij deed. Het ego-gevoel is onwerkelijk. Vertrouw er niet op en verwerp het evenmin. Hoe kan het onwerkelijke vastgepakt of verworpen worden? Als het ego-gevoel op zichzelf onwerkelijk is, wat zijn dood en geboorte dan? Jij bent dat subtiële en zuivere bewustzijn dat ondeelbaar is en vrij van ideeën en dat alle wezens omvat. Slechts in de staat van onwetendheid wordt de wereld gezien als een illusoir verschijnsel: de verlichten zien alles als Brahman. Laat de concepten van eenheid en verscheidenheid achter je en blijf in gelukzaligheid. Gedraag je niet als de mens die misleid is en lijdt!

Rāma zei:

Ik verkeer in opperste gelukzaligheid door uw woorden die als nectar zijn. Ik ben nu gevestigd in de transcendente staat. Toch is er geen verzadiging. Hoewel ik tevreden ben, ga ik door met vragen want niemand raakt verzadigd door nectar. Wie is de misleide mens, waar U op doelt?

Vāsiṣṭha zei:

Luister naar dit humoristische verhaal over de misleide mens, O Rāma. Er was eens een man, die zoals de meeste mensen, verblind was door misleiding. Hij was geboren in de woestijn en groeide daar op. Door de misleiding ontstond een idee over ruimte. “Ik ben geboren in ruimte, ik ben de ruimte, de ruimte is van mij en daarom moet ik die ruimte beschermen.” Dit idee nam hij voor waar aan en hij bouwde een huis om die ruimte te beschermen. Toen hij zag dat de ruimte veilig beschermd was in het gebouwde huis, was hij gelukkig. Maar in de loop van de tijd stortte het huis ineen. Hij kermde luid “O mijn ruimte, waar ben je gebleven? Helaas je bent verdwenen.”

Toen groef hij een put en voelde dat de ruimte erin beschermd was. In de loop der tijd ging ook deze verloren. Daarna maakte hij achtereenvolgens een grote vaas, een kuil en ook een klein bosje met vier grote bomen. Maar na verloop van tijd verviel alles en de misleide man bleef ongelukkig achter.

Luister naar de betekenis van dit verhaal, O Rāma. De man, gevangen in misleiding, is het ego-gevoel. Het komt op zoals een beweging veroorzaakt door de wind. Brahman is de werkelijkheid. Maar omdat dit vergeten wordt, kijkt het ego naar de ruimte om zich heen als zichzelf en als zijn bezit. Zo identificeert het zich met het lichaam enz. en wenst dat te beschermen. Het lichaam enz. bestaat en vervalst na enige tijd. Door deze misleiding treurt het ego herhaaldelijk, omdat het denkt dat het Zelf dood en verloren is. Wanneer de vaas of het huis verloren gaat, blijft de ruimte echter onaangetast. En zo is het ook met het Zelf dat onaangedaan blijft, wanneer het lichaam verloren gaat. Het Zelf is zuiver bewustzijn, zelfs subtieler dan ruimte, O Rāma. Het wordt nooit vernietigd. Het is ongeboren en sterft niet. Het is die oneindige Brahman alleen, die straalt als deze wereldverschijning. Wees voor altijd gelukkig, nu je dit weet.

2 december [VI.II.107–125] Het verhaal van Vipāścīt

Vāsiṣṭha ging verder: Het hele universum is zuiver bewustzijn, maar als object is het een inerte verschijning. Alles, zelfs jij en ik, is dood hoewel het leeft. Verwerp het wereld-idee in de wereld en het idee omtrent jij en ik in jezelf en verricht de juiste handelingen.

Er was eens een koning, die Vipāścīt heette. Zijn vier ministers bewaakten de vier grenzen van zijn rijk. Op een dag bracht een wijze hem een bezoek en vertelde hem: “De minister, die de oostelijke grens bewaakte, is dood. De minister, die de zuidgrens bewaakte, trachtte ook de oostgrens te bewaken; maar hij werd ook gedood. Toen de minister die de westelijke grens bewaakte naar de zuidgrens ging, werd ook hij vermoord.” Op dat moment kwam de minister van de noordgrens binnen en zei: “De stad is omsingeld door de vijand. Alleen U heeft de macht om de vijand te vernietigen.”

De koning bracht offers aan het heilige vuur voordat hij zich bij zijn strijdkrachten voegde op het slagveld. Hij bad: “O Heer, vandaag bied ik mijn eigen hoofd aan als een offer. Mogen er vier machtige wezens ontstaan om de overwinning op de vijand te voltrekken.” De koning onthoofdde zichzelf en onmiddellijk verschenen er vier stralende wezens uit het heilige vuur. Het was duidelijk dat zij niet overwonnen konden worden door welke strijdmiddel van de vijand ook of het nu pijlen, een mantra, drugs of iets dergelijks, zouden zijn. Zij baden tot de god van het vuur dat ze alles in het universum zouden kunnen zien, wat er te zien was.

De koning begaf zich in zijn vier vormen naar het slagveld. De vijand werd verslagen. De overlevenden vluchtten. De viervoudige Vipāścīt achtervolgde hen in vier richtingen. Ieder van hen bereikte een oceaan. Zij bereikten allen de uiterste grenzen van de aarde.

Hoewel bewustzijn één is, niet dual en alomtegenwoordig, lijkt het verspreid te raken zoals de gedachten van een dromer. Zo blijkt de verscheidenheid één te zijn, maar het is zowel verdeeld als één. Zodoende werd alles wat voor elk van de vier Vipāścīt verscheen, gereflecteerd in zijn bewustzijn en door hem ervaren. Yogis kunnen overal handelingen verrichten en alle dingen ervaren in de drie tijdseenheden, heden, verleden en toekomst, hoewel het lijkt of ze op één plaats blijven.

De Vipāścīt die naar het oosten ging, sliep zeven jaar op de glooiing van de berg aan de kant waar de zon opkwam op het continent dat Śāka heet: doordat hij dronk van het water dat uit de rots kwam, werd hij als van steen. De Vipāścīt, die westwaarts ging naar de berg waar de zon onder ging, viel voor de bekoring van een nimf. De Vipāścīt, die naar het zuiden ging, verbleef een tijd incognito in een woud. Door de betovering van een hemels wezen, leefde hij gedurende tien dagen als een leeuw, werd overweldigd door een demon en leefde tien jaar als een kikker. De Vipāścīt die naar het noorden ging, verbleef honderd jaar in een droogstaande bron. De Vipāścīt van het westen leerde hoe hij een hemeling kon worden en leefde zo gedurende veertien jaar.

Uiteindelijk redden zij elkaar met de juiste middelen.

3 december [VI.II.125-129] Het verhaal van Vipāścīt, vervolg

Vāsiṣṭha vervolgde:

De vier Vipāścīt waren noch verlicht, noch totaal onwetend: in zulke wezens zijn zowel de tekenen van verlichting te zien, als de tekenen van onwetendheid en gehechtheid. In een staat, waarin zowel waken als niet ontwaakt zijn is, zijn al deze dingen mogelijk. In zo'n gedeeltelijk ontwaakt zijn, geniet men van sterke psychische krachten. En zo konden de vier Vipāścīt elkaars staten ervaren. Yogi's die contemplatie beoefenen en verschillende psychische krachten verwerven door genade of gunsten van de goden, zijn onderhevig aan onwetendheid. Zelfs in de bevrijde wijzen, die nog in een lichaam leven, is er een gewaarzijn van de materiële dingen, terwijl ze met hun dagelijkse dingen bezig zijn. Mokṣa of bevrijding is ook een staat van de geest. Het natuurlijk functioneren van het lichaam hoort daarbij en houdt niet op. Toch, ook al wordt zijn lichaam in duizend stukken gesneden of wordt hij tot keizer gekroond, de bevrijde mens blijft bevrijd, ook al lijkt hij te huilen en te lachen. In zichzelf is hij noch opgetogen, noch terneergeslagen.

De vier Vipāścīt werden later de een na de ander in verschillende situaties, gedood. Zij zagen hun eigen geschiedenis, terwijl ze verbleven in hun subtiële lichaam. Door indrukken uit het verleden dachten ze dat ze opnieuw een fysiek lichaam hadden, om de grootsheid van de wereld te aanschouwen, voortkomend uit een gunst van de god van het vuur. Zij bleven rond dwalen.

De Vipāścīt van het westen had het geluk Heer Viṣṇu te ontmoeten. Hij bereikte nirvāṇa. De Vipāścīt van het oosten bereikte de het gebied van de maan. De Vipāścīt van het zuiden vernietigde zijn vijanden en regeert nog steeds over het land, want hij bleef gehecht aan zijn herinneringen. De Vipāścīt van het noorden werd verslonden door een krokodil en toen die stierf werd hij zelf een krokodil. Later stierf hij in het rijk der goden en werd zelf een god. Hij bereikte de uiterste grenzen van de wereld, die hij zich herinnerde van eerdere ervaringen. Toen hij stierf, wenste hij geen ander lichaam, maar hij was nog niet verlicht. Hij wilde zich bezig houden met zuivere mentale activiteit en daar toe verkreeg hij een subtiel lichaam. Hij begon een onderzoek naar de natuur van het subtiële lichaam, maar onderzocht de illusoire aard van onwetendheid niet; daardoor verkeert hij nog steeds in onwetendheid. Een andere Vipāścīt stapte in een soortgelijke val. En weer een andere Vipāścīt werd een hert, nadat hij zijn lichaam had verlaten en leeft nu op een berg.

Hoewel zij, in het begin, dezelfde neigingen (vāsanā) hadden, werden zij naar verschillende richtingen getrokken. De neigingen van wezens worden of zwaarder of lichter. Dit wordt veroorzaakt door herhaalde uitvoering en het zich herhalende gevolg. Het is ook onderhevig aan tijd, plaats en handeling. De Vipāścīt, die van het ene land naar het andere rondzwierf, zag een illusoire schepping. Die Vipāścīt realiseerde de waarheid; zijn onwetendheid (en zijn lichaam) hielden op te bestaan. Ook onwetendheid is oneindig, evenals Brahman. Alleen het oneindige bewustzijn ziet overal ontelbare universa. Wanneer die waarheid niet gerealiseerd wordt, noemen we dit onwetendheid; wanneer dit gerealiseerd wordt, staat ditzelfde bewustzijn bekend als Brahman. Er is geen verschil tussen de twee.

4 december [VI.II.129-132] Het verhaal van Bhāsa

Vāsiṣṭha vervolgde:

Net zoals iemand zijn ledematen kent, ken ik alles wat in Brahman bestaat, want Brahman is mijn eigen zelf. De twee Vipāścit, die in verre universa zwerven, kunnen we niet zien in ons bewustzijn. Maar degene, die een hert werd, valt binnen ons begripsvermogen. Het is het hert dat aan je gegeven is door de koning van Trigārtha.

(Verbaasd liet Rāma het hert naar het hof brengen).

Koning Vipāścit had het heilige vuur aanbeden. Dat was de oorspronkelijke oorzaak, waardoor dit hert tot bestaan kwam. Door in het vuur te stappen zal dit hert zijn vroegere staat terugkrijgen. Verlossing is het teniet doen van de oorspronkelijke oorzaak, die de val bewerkstelligde. Geen ander pad is vruchtbaar, adequaat of prijzenswaardig. (De wijze Vāsiṣṭha stookte het heilige vuur op en bad dat het hert zijn vorige staat zou herkrijgen. Het hert sprong in het vuur en een stralend wezen, Bhāsa genaamd, rees op uit het vuur. Hij vertelde zijn verhaal.)

Bhāsa (Vipāścit) zei:

Ik zag vele dingen en zwierf rond zonder vermoeidheid te voelen. Ik ervaaarde van alles op vele verschillende manieren. Ik kan me dit alles herinneren. Ik ervaaarde veel plezier en veel verdriet in vele lichamen gedurende lange tijd en in verre oorden in deze eindeloze ruimte. Ik was vastbesloten om alles te zien en te ervaren. Dit was de oorspronkelijke gunst die ik ontvangen had van de god van het vuur.

Duizend jaar leefde ik als boom. Mijn geest rustte diep in mijzelf en zonder enige mentale inspanning bracht ik bloemen en vruchten. Gedurende honderd jaar was ik een hert en gedurende vijftig jaar een śarabha (een dier met acht poten, machtiger dan een leeuw). Daarna werd ik een hemeling, toen een zwaan, een jakhals, een nimf in een andere wereld en daarna een asceet en zo maar door. Ik zag een wereld die uitsluitend uit water bestond. Ergens anders zag ik een vrouw met een lichaam, waarin de drie werelden gereflecteerd werden, als in een spiegel. Ze zei: "Ik ben zuiver bewustzijn en alle werelden zijn mijn ledematen. De werkelijke aard van die werelden zul je pas kennen, wanneer je alles bezieet met dezelfde verwondering waarmee je naar mij kijkt."

Ik zag werelden en universa met een verschillende natuur. Er is geen wereld die ik niet gezien heb, niets wat ik niet ervaren heb. Op een keer sliep ik met een nimf in een tuin. Plotseling schrok ik wakker en zag mezelf door een vloedgolf mee gesleurd worden stroomafwaarts. Zij verklaarde dit als volgt: "Er is hier vlakbij een berg van maansteen, die smelt wanneer de maan opkomt en een vloedstroom veroorzaakt." We vluchtten daar weg en leefden ergens anders. Zelfs na al deze gebeurtenissen had ik nog steeds het einde van de manifestatie van onwetendheid, 'het objectieve universum' genaamd, niet gezien. Want het was een illusie, die zich op de een of andere manier stevig genesteld had in mijn hart, zoals de angst voor een spook het hart van een kind gevangen houdt. Hoewel ik me na diepgaand onderzoek realiseer dat dit niet werkelijk is, houdt het gevoel 'dit is' niet op. Ieder moment zijn er nieuwe ervaringen van pijn en plezier en verdwijnen ze ook weer, zoals het stromen van een rivier.

5 december [VI.II.133-137] Het verhaal van Asura

Bhāsa vervolgde:

Op een zekere dag terwijl ik ronddwaalde in een stralende wereld in de ruimte, werd die wereld door een reusachtige schaduw bedekt. Spoedig zag ik er een enorm ding op de wereld neer dalen. Ik was bang en verstopte me in het vuur om bescherming te zoeken bij de god van het vuur. Met zijn hulp brandden we een klein gat in dat enorme lichaam en kwamen in de buienaardse ruimte terecht. Vanaf daar konden we die enorme vorm zien. Terwijl het naar beneden viel, deed het alle hemellichamen schudden en trillen, deze aarde inclusief. De zieners, wijzen en hemelingen richtten hun gebeden tot Kālarātri, die voor hen verscheen, vergezeld van kwelgeesten. Zij zag er uitdroogd en bloedeloos uit. De zieners zeiden tot haar: "O goddelijke moeder, dit is ons offer aan U. Wij bidden U, verslind het snel." Ze begon het grote lichaam te verorberen en haar eigen, schrale lichaam werd steeds groter. Ze begon te dansen.

Toen Kālarātri dat lichaam had verslonden, werd de aarde weer zichtbaar. Zijn botten werden de bergen op aarde. En omdat de aarde gemaakt was van het vlees van dat wezen werd het 'medini' genoemd. De god van het vuur vertelde het volgende verhaal met betrekking tot dat enorme wezen.

In een zeker universum leefde een gigantische jīva Asura (niet-stralende) genaamd. Op een keer vernielde hij het onderkomen van een wijze, die de volgende vloek over hem uitsprak: "Je bent zo trots op je enorme lichaam. Verander in een mug!" De Asura werd verbrand door de vloek. In hem rees zelfgewaarzijn op zoals zaad ontkiemt in gunstige omstandigheden. In dat gewaarzijn van zichzelf lag ook de vloek van de wijze en het idee mug. Daardoor werd hij een mug. (Vāsiṣṭha legde uit: vanaf Brahmā tot aan de grasspriet ondergaan alle wezens twee soorten geboorte: de eerste is een schepping van Brahmā en de tweede is een illusie.) De mug zat op een grasspriet die werd opgegeten door een hert. Doordat hij naar het hert keek terwijl hij stierf, werd hij een hert. Het hert werd gedood door een jager; daardoor werd hij geboren als een jager. Toen hij in het woud rondzwierf ontmoette hij een wijze, die hem wakker schudde door de vraag: "Waarom houd je je bezig met dat wrede jagen? Houd ermee op en probeer het nirvāṇa te bereiken!"

In enkele dagen nam de jager met zijn hele wezen kennis van de wijsheid van de geschriften, zoals de geur van een bloem het wezen van een mens kan raken. Op een dag vroeg hij de wijze: "Hoe komt het dat de dromen, die binnenin plaatsvinden, in de buitenwereld lijken te zijn?"

De wijze antwoordde:

Om het antwoord op deze vraag te vinden, beoefende ik contemplatie. Met de adem, die ik uitademde, liet ik de geest meegaan buiten het lichaam. De levensadem ging het lichaam binnen van een ander wezen, dat voor me stond. Ik volgde die adem mee dat wezen in. Ik zag alle organen. Ik ging het hart van dat wezen binnen en bereikte het beginsel van licht waarin de drie werelden gereflecteerd worden. Terwijl ik daar bleef, zag ik het hele universum, alsof het werd waargenomen met mijn eigen energie.

6 december [VI.II.137-139] Het verhaal van Asura, vervolg

De wijze vervolgde:

In die droomwereld waren ook de zon, de bergen en oceanen, en ook goden, demonen en menselijke wezens. Ik besepte: "Dit is dit waarlijk de goddelijke vorm van de waarheid met betrekking tot bewustzijn. Alles wat dat bewustzijn in zichzelf manifesteert, staat bekend als de wereld." Ik zie nu in dat deze wereld, waarvan gezegd wordt dat die het object in een droom is, een gewaarwording is van dit oneindige bewustzijn. De wakende staat is de uitdrukking van deze gewaarwording. De droom is slechts een droom in relatie tot de wakende staat, maar een droom is in zichzelf een wakende staat. Het zijn twee aspecten van de wakende staat. Maar wat is slaap dan? 'Laat mij rusten in vrede' - als dat idee de geest beheerst, is dat slaap; dat kan zelfs oprijzen in de wakende staat. De vierde staat (turīya) is de perfecte verlichting, wanneer de wereldverschijning ophoudt te bestaan.

Ik verliet de levenskracht van dat wezen en ging zijn bewustzijn binnen. In het begin was er een tweevoudig gewaarzijn; maar doordat de twee intelligenties aan elkaar gelijk waren, vermengden zij zich goed zoals water en melk. Toen nam ik het bewustzijn van die ander op in mijzelf en begon de wereld te ervaren, zoals hij deed. Na enige tijd ging hij slapen. Hij trok de rimpelingen van zijn geest samen. Zoals een schildpad zijn ledematen intrekt, trokken zijn zintuigen, met hun functies zich terug in zijn hart. Zijn zintuiglijke organen werden als het ware lam gelegd. Ik was binnenin hem, volgde de weg van zijn geest en ging zijn hart binnen. Al zijn lichaamskanalen waren zwaar en verdicht door vermoeidheid en door eten, drinken enz. De levensadem ging langzaam in en uit via de neusgaten. Het Zelf is dan zijn eigen object en er is geen andere naar buien gerichte activiteit. Het straalt daarom, als zichzelf in zichzelf.

De geest is de schepper van de wereld. De prāṇa (levenskracht/levensadem) werd tot bestaan gebracht door de geest, die denkt: "De prāṇa is mijn beweging en zonder prāṇa ben ik er niet." Wanneer de levensadem druk bezig is met zijn eigen beweging is het niet mogelijk bezig te zijn met zelfkennis.

De relatie tussen de geest prāṇa is als een rijtuig met de bestuurder. Wanneer de geest en de levenskracht in harmonie samenwerken, begeeft de persoon zich in allerlei activiteiten. Wanneer er een verstoring optreedt, is er disharmonie. Wanneer beide in rust zijn, is er slaap. Wanneer de lichaamskanalen (nāḍī) verstopt zijn door voedsel of verzwakt door vermoeidheid, is er slaap, omdat de prāṇa is niet in staat op de juiste wijze te bewegen.

Toen het donker werd, viel het wezen, wiens hart ik was binnen gegaan, in slaap. Ik sliep ook. Toen het voedsel dat hij had gegeten, verteerd was en de nāḍī weer open waren, begon de levenskracht weer te bewegen en de slaap werd lichter. Toen zag ik de wereld met de zon en alle dingen, alsof het opkwam in het hart. Ik zag dit alles vanwaar ik me bevond. Deze wereld werd overweldigd door een vloedstroom. En ook ik werd meege-sleurd door die stroming. Gelukkig kon ik me vasthouden aan een rotsblok. Maar een enorme golf sleurde me terug het water in.

7 december [VI.II.140-143] **Het verhaal van Asura, vervolg (niets is onmogelijk in een droom)**

De wijze vervolgde:

Wat ik tot nu toe heb beschreven, was slechts een droom. Wat is onmogelijk of tegenstrijdig in een droom? Na de vorige gebeurtenissen, zei ik tegen mezelf: "Ik ben zestien jaar en woon in een onderkomen in een dorp." Dit alles werd werkelijk voor mij. De herinnering aan de voorgaande ervaring begon te vervagen. Ik beschouwde mijn lichaam als mijn enige hoop. Wijsheid was ver te zoeken. De essentie van mijn wezen bestond uit mentale conditionering of neigingen en ik verlangde naar rijkdom. Ik vervulde al mijn sociale en religieuze plichten en wist wat ik moest doen en laten.

Op een dag kreeg ik bezoek van een wijze en ik ontving hem nederig. Hij beschreef het universum nauwgezet en eindigde ermee dat dit alles, het ene oneindige bewustzijn was. Ik ontwaakte van binnen. Opeens herinnerde ik mij dat ik een ander lichaam was binnen gegaan. Ik werd één samen met de levensadem van die ander en met zijn adem kwam ik weer naar buiten. Ik besepte dat ik in samādhi verbleef. Mijn volgelingen vertelden me dat er slechts een uur was verstreken sinds ik in samādhi was gegaan. De persoon, wiens hart ik was binnen gegaan, was een andere reiziger. Uit nieuwsgierigheid ging ik opnieuw zijn hart binnen, terwijl hij nog sliep. In zijn hart was de kosmische oplossing zojuist voltooid.

Maar waar is het lichaam, waar is het hart, wat is een droom, waar zijn water, vloed enz., waar is het ontwaken of het ophouden van dit ontwaken, waar is geboorte en waar is dood? Er is slechts zuiver bewustzijn. In de aanwezigheid van dat bewustzijn lijkt zelfs het kleinste en subtielste stukje ruimte een macrokosmos. De personen, die gezien worden in een droom, hebben geen karma. Zo is het ook met de jīva's, die in het begin van 'schepping' ontstonden; ook zij hebben geen karma, want zij zijn zuiver bewustzijn. Slechts wanneer men stevig geworteld raakt in het idee van wereldverschijning als de werkelijkheid, rijst het idee van karma op. Dan dwalen de jīva's hier rond, gebonden aan hun karma. Als er echter geweten wordt, dat deze schepping geen schepping is en dat alleen Brahman bestaat, waar is dan karma, van wie is karma en wie hoort bij dat karma?

Dat gewaarzijn of de ervaring, die oprijst aan het begin van de schepping (sargādi) en aan het einde van de levensspanne van het lichaam (dehānta) blijft bestaan totdat het ophoudt te bestaan (of totdat bevrijding wordt bereikt) en dat staat bekend als schepping. Deze schepping ligt in het hart van het oneindige bewustzijn, net zoals de droom zich in jouw hart afspeelt, beide als de oorzaak en het gevolg.

Dharma (deugd), adharma (zonde), vāsanā (latente neiging), het actieve Zelf en jīva - zijn allemaal synoniemen, die ideeën uitdrukken zonder enige corresponderende werkelijkheid. Het ene zuivere bewustzijn verschijnt als de verschillende droomobjecten in een droom. Al deze miljoenen objecten, die verschijnen in de droom, worden weer één in diepe slaap. Zo is het ook wanneer deze droomwereld verschijnt in het oneindige bewustzijn: dat wordt dan schepping genoemd; en wanneer het oneindige bewustzijn als het ware in een diepe slaap valt, staat dat bekend als de kosmische oplossing.

8 december [VI.II.144] Over saṃskāra

De wijze vervolgde:

Alles wat er is en alles wat er niet is, is als een ervaring in een droom. Als dat waar is, wat is dan gebondenheid en wat is bevrijding? De wolkenformaties in de lucht vormen voortdurend wisselende vormen en patronen en zo is de wereldverschijning ook steeds onderhevig aan verandering. Door onwetendheid lijkt het stabiel en onveranderlijk. In deze oneindige ruimte bestaan ontelbare werelden, net zoals wij ook onze eigen wereld hebben: de wereld van de een wordt niet ervaren door een ander. Zo is er ook een verschil in ervaring bij kikkers die in een sloot, een meer of de zee leven. Zij hebben niet dezelfde kennis. Mensen die in één huis slapen hebben verschillende dromen, waarin ze het leven, als het ware, in verschillende werelden ervaren: evenzo hebben sommige mensen, die in dezelfde ruimte leven, verschillende werelden, terwijl anderen dat niet hebben. Dit alles wordt veroorzaakt door het mysterieuze en efficiënte werk van het oneindige bewustzijn.

Bewustzijn heeft het vermogen om iets vast te houden: een vastgehouden idee wordt saṃskāra genoemd. Wanneer beseft wordt, dat het idee slechts gereflecteerd wordt in bewustzijn, wordt ingezien dat saṃskāra niet bestaat zonder bewustzijn. In een droom bestaat er geen voorafgaande herinnering, maar slechts de ervaring van de objecten, die op dat moment ervaren worden. Je kunt zelfs je eigen dood meemaken in een droom ook dingen, die lijken op wat je al eens eerder gezien hebt.

In beginsel was deze schepping slechts een reflectie in het ondeelbare bewustzijn, en daarom was het niets anders dan bewustzijn. Brahman (het oneindige bewustzijn) alleen straalt in de vorm van deze wereld, die niets nieuws is. Alleen de oorzaak is het gevolg. De oorzaak was er vóór het gevolg en zal blijven bestaan, ook wanneer het gevolg er niet meer is. En omdat de oorzaak ‘efficiënt handelt’ (samyak karoti) in het teweegbrengen van gevolg, wordt die oorzaak zelf saṃskāra genoemd.

Wat er was vóór de droom, maar wat er uit ziet als iets wat al eerder gezien werd, wordt saṃskāra genoemd. Er is geen andere externe factor die saṃskāra genoemd wordt (gewoonlijk vertaald in ‘latente indrukken van ervaringen en handelingen in het verleden’). De zichtbare en onzichtbare dingen bestaan in het bewustzijn, dat in zichzelf stralend is en al die dingen ervaart alsof ze er altijd al waren. In de droom rijst het saṃskāra op, dat in de wakende staat geschapen is; maar in de wakende staat zelf wordt het opnieuw gecreëerd. Maar degenen die de waarheid kennen, verklaren dat het gecreëerd werd in dat wat de wakende staat lijkt te zijn, maar het in feite niet is. Zoals beweging spontaan plaats vindt in lucht, rijzen ideeën op in bewustzijn: waarom is er saṃskāra nodig om die ideeën te creëren? Wanneer de ervaring van een duizendtal dingen oprijst in bewustzijn, wordt dat schepping genoemd en wanneer de ervaring van die duizend dingen weer oplost in bewustzijn, wordt dat de kosmische oplossing genoemd. Zo ontstaat in en door dat zuivere bewustzijn (cid-ākāśa) deze verscheidenheid in namen en vormen, zonder dat het zijn ondeelbaarheid verliest, zoals jij een wereld creëert in jouw dromen.

9 december [VI.II.144] Er is slechts één bewustzijn

De wijze vervolgde:

De waarneming of het ervaren van 'de wereld' bestaat in een atomisch klein deeltje van oneindige bewustzijn. Zoals de reflectie in een spiegel alleen maar spiegel is, is het niets anders dan oneindig bewustzijn. Dit oneindige bewustzijn is zonder begin en zonder eind: dat is wat schepping genoemd wordt. Waar dit bewustzijn straalt, daar bestaat deze schepping en is er niet verschillend van, zoals het lichaam niet verschillend is van zijn ledematen. Jij en ik zijn bewustzijn, de hele wereld is bewustzijn; door dit besef wordt de schepping gezien als een integraal deel van bewustzijn en daardoor als niet gecreëerd. Ik ben dat atomisch kleine deeltje van bewustzijn en als zodanig ben ik oneindig en overal aanwezig. Daardoor kan ik, waar ik ook ben, alles van daaruit bekijken. Ik ben een deeltje van bewustzijn, maar ik ben één met het oneindige bewustzijn, doordat ik die waarheid besef, net als water hetzelfde is als water.

Zo kon het dus zijn dat ik door het binnengaan van de 'ojas' de drie werelden ervoer. Dit alles vond er binnenin plaats en daar zag ik de drie werelden - niet daarbuiten. Of het nu een droom of wakker zijn genoemd wordt, binnen of buiten, dit alles gebeurt in het oneindige bewustzijn.

De jager vroeg: "Als deze schepping zonder oorzaak is, hoe komt het dan tot bestaan? En als er een oorzaak is, wat is dan de oorzaak van de droomschepping?"

De wijze antwoordde:

In het begin was er geen oorzaak voor schepping. En doordat de objecten in deze schepping geen oorzaak hadden, ontstaat er geen conflict tussen de verschillende objecten. De ene absolute Brahman alleen schijnt in al deze dingen en wordt aangeduid met vele woorden, zoals schepping enz. Dus, deze oorzaakloze schepping is Brahman, maar het lijkt een deel te zijn van dat wat geen delen heeft, verschillend te zijn in het ondeelbare en vorm te hebben in het vormloze. Omdat het zuiver bewustzijn is, lijkt het verschillende vormen aan te nemen zoals beweegbare en onbeweeglijke objecten. En als de goden en de wijze mensen, scheidt en onderhoudt het een wereldorde door allerlei geboden en verboden. Bestaan, niet-bestaan, het grove en subtiele enz. niets kan het alomtegenwoordige bewustzijn aantasten.

Niettemin ontstaan er vanaf dat moment wel gevolgen vanuit een eerdere oorzaak. De wereldorde en zijn heer (Brahman) reageren op elkaar zoals de ene arm de andere in bedwang houdt, hoewel ze bij dezelfde persoon behoren.

Deze schepping ontstaat dus zonder een wens en zonder psychische oorzaak. De wereldorde (niyati) bestaat in Brahman; Brahman bestaat niet zonder niyati. Dus heeft deze schepping een oorzaak, maar slechts in relatie tot degene, die de schepping gecreëerd heeft en zolang die schepping bestaat in relatie tot hem. De onwetende denkt dat Brahman schijnt of verschijnt als deze schepping zonder enige oorzaak; en diezelfde onwetende zit gevangen in een wirwar van oorzaak en gevolg of het misleidende idee dat oorzakelijkheid een onschendbare wetmatigheid is. De schepping ontstaat als bij toeval - de rijpe kokosnoot valt toevallig van de boom, wanneer de kraai erop gaat zitten. En dan stelt niyati vast 'dit is dit' en 'dat is dat'.

10 december [VI.II.145] De vitale essenties vāta, pitta en śleṣma

De wijze vervolgde:

De jīva kent en ervaart de buitenwereld met zijn naar buiten gerichte zintuigen en de droomwereld in hem met de innerlijke zintuigen. Wanneer de zintuigen naar buiten gericht zijn op het ervaren van de wereld buiten, is de binnenwereld vaag en onduidelijk. Maar als de zintuigen zich naar binnen richten, ervaart de mens die wereld binnenin met de grootste helderheid. Er is geen tegenstelling in deze wereldverschijning, hoe en wanneer dan ook; het is zoals men het ziet. Daarom ervaart de mens de wereld, wanneer de zintuigen naar buiten gericht zijn als een wereld, die buiten in het oneindige bewustzijn bestaat. De gehele samenstelling van de zintuigen als horen, voelen (huid), zien (ogen), geur (neus), smaak (tong) en begeerte staat bekend als de jīva, wiens natuur het zuivere bewustzijn is, bekleed met de levenskracht. Deze jīva bestaat dan ook in alles, overal als alles en dus ervaart hij alles overal.

Wanneer de jīva (de ‘ojas’ of de vitale essentie) gevuld is met ‘phlegma’ (śleṣma of kapha, een van de drie lichaamsvochten waaruit de vitale essentie van het lichaam is samengesteld), ervaart hij daarvan ter plekke meteen de gevolgen. Hij ‘ziet’ zichzelf oprijzen uit een oceaan van melk; hij ziet de maan zweven in de lucht; hij ziet meren en lotussen, tuinen en bloemen, vreugdevolle festijnen met vrouwen die dansen en zingen, feesten met veel eten en drinken, rivieren die de zee in stromen, enorme wit geschilderde paleizen, met verse sneeuw bedekte velden, parken vol herten en bergketens.

Wanneer de jīva vol ‘gal’ (pitta, ook een van de lichaamsvochten) zit, ervaart hij daarvan ter plekke meteen de gevolgen. Hij ‘ziet’ prachtige vlammen, die de zenuwen doen zwellen en die zwarte rook veroorzaken, die de lucht verduistert zonnen die zinderen in hun straling en verschroeien met hun hitte, oceanen en de mist die eruit oprijst, ondoordringbare wouden, luchtspiegelingen met zwemmende zwanen; hij ziet zichzelf langs de weg rennen vol angst, bedekt met stoffige hitte, hij ziet de aarde verschroeien door droogte en hitte. Waar zijn ogen ook kijken, alles staat in vuur en vlam, zelfs uit de wolken regent het vonken en door dit alles doordringende vuur ziet alles er schitterend uit.

Wanneer de jīva gevuld is met ‘wind’ (vāta, ook weer een van de lichaamsvochten) ervaart hij daarvan de volgende effecten. Hij ziet de wereld als nieuw, hij ziet zichzelf en zelfs de rotsen en bergen vliegen; alles beweegt en draait, engelen en andere hemelingen vliegen en de aarde en alles wat er is, lijkt te schudden. Hij ziet zichzelf alsof hij in een verborgen bron gevallen is en hem een vreselijke ramp is overkomen of hij staat, wankelend, op de top van een hele hoge boom of een bergtop.

11 december [VI.II.145] De vitale essenties, vervolg

De wijze ging verder:

Wanneer de jīva gevuld is met vāta, pitta en śleṣma (wind, gal en phlegma), raakt hij onder de invloed van de wind en ervaart neerslachtigheid. Hij ziet hoe bergen en rotsen ineensstorten en hoort vreselijke geluiden, veroorzaakt door het omwentelen van bomen in het binnenste van de aarde. Hele bossen wervelen rond met alle dieren, die er in zijn. Alle bomen staan in brand en er is tevens het geluid van verbranding, komend uit grotten. Alle bergen storten ineen. Hij ziet de oceanen stijgen en alles vullen met water tot aan de hemel en op hun weg hele wouden en zelfs wolken meesleuren, die opgetild worden tot aan het gebied van Brahmā, de schepper. De hele lucht lijkt opeens gezuiverd en schoon door alle beweging en beroering, die er heeft plaats gevonden. De drie werelden lijken gevuld met de strijdkreten van soldaten en krijgers.

Wanneer de jīva aldus geagiteerd en aangeslagen is door al deze nare visioenen, raakt hij buiten bewustzijn. Hij komt tot rust in zichzelf als een worm, begraven in aarde, als een kikker verborgen in een rots, als een foetus in de baarmoeder, als het zaad in de vrucht, als een nog niet ontkiemde spruit in het zaad, als een atoom in een molecuul, als een nog niet uitgehakte figuur in een rots. Hij wordt niet gehinderd door de beweging van de levenskracht, want in zijn rustplaats zijn geen ‘gaten’ of uitgangen. Hij valt in een diepe slaap, alsof hij rust in een rots of een verborgen bron.

Wanneer er door mentale inspanning een ‘gat’ gemaakt wordt in die rustplaats, dan kent hij de droomwereld, waarvan hij zich bewust geworden is door de beweging van de levenskracht of prāṇa. Wanneer die levenskracht van het ene kanaal (nāḍī) in het andere stroomt, ontstaat een visioen van vallende bergen. Als er teveel beweging wordt veroorzaakt door vāta, pitta en kapha, zijn er veel van dat soort ervaringen: als het wat minder is, is de ervaring ook minder.

Wat de jīva binnen in ervaart (in de droom enz.) door vāta, pitta en kapha, ervaart hij ook buiten en daar functioneren zijn organen van handeling naar. Wanneer de jīva van binnen en van buiten geagiteerd en geraakt is, is dat slechts in lichte mate, als de vāta, pitta en kapha licht verstoord zijn en hij ervaart gelijkmoedigheid als zij in balans en harmonie zijn.

Als de drie (vāta, pitta en śleṣma) uit evenwicht zijn, ervaart de jīva alles in de buitenwereld: branden, verdrinken, rukwinden, vastzitten in bergen en op rotsen, de hel, opstijgen en uit de lucht vallen, hallucinaties zoals het verdrinken op een speelveld, zonneschijn bij nacht, waanzin waardoor de eigen familieleden vreemden lijken en vrienden vijanden. Met gesloten ogen wordt dit in zichzelf gezien en met de ogen open buiten zichzelf. Maar al deze misleiding komt voort uit het verstoorde evenwicht van de drie lichaamsvochten. Wanneer ze in een staat van evenwicht zijn, ziet de jīva de wereld zoals ze is, zoals het werkelijk IS, niet verschillend van Brahman.

12 december [VI.II.149-154] In het hart van het macrokosmisch wezen

De wijze vervolgde:

Terwijl ik nog steeds in het hart van de andere jīva verbleef, zag ik mijn verwanten en al dergelijke dingen, ik vergat even dat zij het product waren van mijn eigen ideeën en leefde met hen gedurende zestien jaar, totdat ik de wijze ontmoette die mij deed ontwakken. Hij vertelde mij; “Wij zijn allen aanwezig in het hart van een macrokosmisch wezen, dat zich bij ons allen als zodanig voordoet. Zo zullen er andere macrokosmische wezens voor anderen zijn. Dit macrokosmische wezen is de oorzaak van de ervaringen van plezier en pijn en voor de verschillende soorten van handelingen.

Wanneer de vitale essentie (ojas) van dit macrokosmische wezen verstoord wordt raakt het geagiteerd en dat effect wordt door allen ervaren die zich in het hart van dat wezen bevinden. Wij worden getroffen door natuurrampen die stoppen als het hart van dat wezen weer zijn gelijkmoedigheid herwint. Dit macrokosmische wezen vormt daarom de werkelijkheid van deze specifieke schepping. Door een samenloop van omstandigheden zal, wanneer een aantal mensen slechte handelingen verrichten, het ongeluk dat daarop volgt, allen treffen.

Bewustzijn beloont die persoon wiens activiteiten voortkomen uit diens eigen persoonlijke gedachte van ‘ik doe dit’; wanneer het bewustzijn bevrijd is van een dergelijk idee, draagt een dergelijke actie geen vruchten. Het effect van een handeling wordt, evenals in een droom, niet bepaald door een bijbehorende oorzaak. Soms heeft de ervaring, die zich voordoet in de droom, een oorzaak, maar soms ook niet. Het is eenvoudig een toevallige samenloop.

Toen ik door de asceet was onderwezen, werd ik onmiddellijk verlicht. Ik kon hem niet verlaten. Op mijn verzoek bleef hij bij me wonen (diezelfde asceet zit daar vlak naast je). Ik wilde zowel mijn eigen lichaam zien als het lichaam waar ik onderzoek naar verrichtte. Hoe ik het ook probeerde, ik kon niet uit het hart van de jīva komen, waar ik binnenin was. Ik was verbijsterd. Maar de asceet verklaarde het mysterie: “Je zult zeker alles begrijpen als je kijkt vanuit een innerlijke visie. Je bent deze kleine persoonlijkheid niet; jij bent de macrokosmische jīva zelf. Eens verlangde je het hart van een ander wezen binnen te gaan om een droom te ervaren. Waar je binnen ging, is deze schepping. Terwijl je in dat lichaam was, ontstond er een groot vuur, dat zowel jouw lichaam als het lichaam van die ander vernietigde. Je ging verder als de trilling van bewustzijn. Je kon geen uitweg vinden. Doordat je de twee lichamen niet kon vinden, besta je in deze ‘wereld’. Zo werd je droom gematerialiseerd in de realiteit van de wakende staat. Wij allen hier zijn je eigen droomobjecten. En op dezelfde manier behoor jij tot onze droomobjecten. Dat waarin dit alles gebeurt, is het zuivere bewustzijn, dat altijd overal bestaat.”

De kluizenaar duidde mij aan als ‘de leraar van de jager’. Doordat ik het hem vroeg, onthulde hij de toekomst: “Na enkele jaren zal hier een grote hongersnood komen. Al je verwanten zullen hierdoor omkomen. Jij en ik zullen echter geen verdriet hebben, omdat we de waarheid kennen. Na verloop van tijd zal hier een mooi woud ontstaan. Op een dag zal er een jager op die plaats verschijnen, terwijl hij op jacht is. Je zult hem verlichten met je gesprekken en verhalen. Zo zul je de leraar van die jager worden.”

13 december [VI.II.155-159] Er zijn ontelbare werelden

De jager vroeg:

Hoe kan ik ooit tot rust komen in het Zelf?

De wijze antwoordde:

Je bent zonder twijfel al op weg om zelfkennis te verwerven, maar je hebt nog geen standvastigheid bereikt. Je wilt bevrijd worden van deze wereldverschijning en met dat voor ogen, wil je weten hoe ver dit reikt. Je verricht boetedoening om dit vast te stellen. Je zult die boetedoening verscheidene wereldcycli volhouden. Dan zal de Heer voor je verschijnen. Hij zal je belonen met een lang leven in goede gezondheid en je de mogelijkheid geven om, naar believen door de ruimte te reizen om de reikwijdte van de schepping te verkennen. Je zult ontelbare universa zien en dan beseffen dat zij werkelijk en ondeelbaar zijn voor de verlichte, maar onwerkelijk en divers voor de onwetende. Dan zul je je lichaam verlaten. Het onvermijdelijke kan nooit vermeden worden, door niemand. Het verandert niet door welke inspanning ook. Jouw lichaam zal door zijn val de aarde verpletteren door zijn gewicht en omvang. De godin Kālarātri (droogte) zal dat lichaam verslinden en zo de aarde zuiveren.

Jouw jīva zal de hele wereld aanschouwen, zoals je de wereld ziet in je droom. Hij zal denken dat hij koning Sindhu is, wiens koninkrijk wordt aangevallen door koning Vidūratha. Door deze gedachte zal er een hevige strijd losbarsten tussen jullie beiden. Je zult Vidūratha doden en koning worden van de hele wereld. Je minister zal je onthullen dat Vidūratha de strijd niet won, omdat hij bad om bevrijding en dat jij niet bad om bevrijding, omdat je onzuivere hart de overwinning begeerde. De minister zal je het volgende aanraden: “Het ontstane kwaad door verkeerde handelingen in het verleden, zal in goede dingen veranderen door het verrichten van goede daden in het heden. Streef er daarom naar voortaan goed te zijn en goed te handelen.” Als je dit hoort, zul je de wereld achter je laten en met behulp van de wijzen zul je de hoogste wijsheid en bevrijding bereiken.

Bhāsa vervolgde:

De god van het vuur verdween na het verhaal verteld te hebben over dat wezen, wiens lichaam neerstortte. Maar ik zat nog steeds gevangen in het lichaam van het hert. Ik ontmoette Indra, de god van de hemel, die mijn ware identiteit onthulde. Op een dag joeg een jager mij op en ving me en bracht me naar jou om als huisdier te dienen, O Rāma! Deze onwetendheid is eindeloos en heeft vele vertakkingen in alle richtingen; het kan slechts ten einde komen door zelfkennis.

Vreemd en prachtig is deze Māyā, die verbijsterend is en de geest misleidt en waar these en antithese naast elkaar bestaan, zonder conflict of tegenstrijdigheid. Elke centimeter ruimte is gevuld met de scheppingen van ‘dode’ personen. Die werelden zijn ontelbaar. Ze worden niet gezien. Zij bestaan allemaal tegelijk zonder tegenstrijdigheid of conflict. Dit universum verschijnt in Brahman en verdwijnt het volgende moment weer, want alleen Brahman is werkelijk.

14 december [VI.1.114] Over de oorsprong van verscheidenheid

Vāsiṣṭha vervolgde:

De geest met zijn denkvermogen en verbeeldingskracht rees het eerst op uit de hoogste Brahman. Als de geur in een bloem, de golven in de oceaan en de zonnestralen in de zon, blijft deze geest in Brahman bestaan. Brahman, die uiterst subtiel en onzichtbaar is, werd als het ware vergeten en daardoor ontstond het verkeerde idee over de werkelijkheid van de wereldverschijning.

Als je denkt, dat de zonnestralen verschillend en gescheiden zijn van de zon, hebben die stralen voor jou een andere werkelijkheid. Als je denkt dat de armband van goud, een armband is, is het inderdaad een armband en geen goud.

Maar als je beseft dat de zonnestralen niet van de zon verschillen, is dit een ongedifferentieerd begrip (nirvikalpa). Als je beseft dat de golven niet verschillen van de oceaan is ook dit begrip ongedifferentieerd. En als je beseft dat de armband niet verschilt van het goud, is ook dit begrip ongedifferentieerd.

Degene die vonken ziet dansen, realiseert zich niet dat het slechts vuur is. Zij geest ervaart vreugde en verdriet, zoals de vonken opspringen en op de grond uiteen spatten. Als hij ziet dat de vonken niets anders zijn dan vuur, ziet hij slechts het vuur en is zijn begrip ongedifferentieerd. (nirvikalpa).

Hij, die aldus gevestigd is in de nirvikalpa is inderdaad een grote wijze. Zijn begrip wordt niet minder. Hij heeft verworven, wat waard is te verwerven. Zijn hart raakt niet gevangen in de objecten. Dus, O Rāma, verwerp de waarneming van verscheidenheid en blij gevestigd in bewustzijn.

Wat er ook verschijnt in de geest, het zal vorm aannemen door de kracht van bewustzijn. Die materialiseerde gedachten lijken onafhankelijk te zijn! Dus alles wat de geest te berde brengt (door gedachtekracht), krijgt onmiddellijk vorm. Dit is de oorsprong van verscheidenheid. Daarom is de wereldverschijning noch werkelijk, noch onwerkelijk. Zoals de bezielde wezens verschillende objecten scheppen en ervaren in hun eigen dagdromen, is deze wereldverschijning de dagdroom van Brahman. Wanneer beseft wordt dat dit Brahman is, lost de wereldverschijning op; want vanuit het absolute standpunt gezien, bestaat deze wereld niet. Brahman blijft Brahman en schept niets, wat nog niet bestond!

O Rāma, wat je ook doet, weet dat het niets anders is dan zuiver bewustzijn. Alleen Brahman manifesteert zich hier als dit alles, want er bestaat niets anders. Er is geen ruimte voor 'dit' en de 'ander'. Verwerp daarom zelfs de concepten van bevrijding en gehechtheid. Blijf in de zuivere, egoloze staat en houd je bezig met natuurlijke handelingen.

15 december [VI.II.56-63] Alle lichamen bestaan uit denkbeeldig ruimte

Vāsiṣṭha vervolgde:

Op een dag wilde ik alle wereldse activiteiten achter me laten en in totale afzondering mediteren. Waar kon ik een geschikte plaats vinden? Ik achtte de bossen, steden, oceanen en grotten niet geschikt, daar zij allerlei afleidingen teweeg brengen. Ik ging naar het heelal, maar ook daar veroorzaakten de hemelse wezens allerlei afleidingen. Ik ging verder naar een eenzame plek en door mijn verbeeldingskracht ontstond daar een kluizenaarshut. Honderd jaar gingen in een oogwenk voorbij, want als je diep in contemplatie bent verzonken, merk je niet hoe de tijd verstrijkt.

Toen ik me weer gewaar werd van mijn lichaam, hoorde ik een diepe zucht. Ik keerde terug in samādhi om de oorsprong van dit verschijnsel te onderzoeken. In het oneindige bewustzijn zag ik de reflectie van ontelbare universa, verschillend van samenstelling en het tijdruimte principe. In één ervan zag ik een vrouw, de bron van het geluid, die mij begroette; ik negeerde haar en vervolgde mijn onderzoek naar de verscheidenheid van de universa. Ik zag dat alleen ruimte en bewustzijn bestaan, waarin je naar iets kijkt en zegt: “Dit is zus en zo” en het dan ook zo ervaart! Hierdoor is er een eindeloze verscheidenheid. In sommige universa is het maanlicht heet, het zonlicht koel; er is zicht in het donker en verblinding in daglicht; het goede is destructief en het kwade loont; vergif brengt gezondheid en nectar vergiftigt. Het wordt veroorzaakt door de ideeën, die oprijzen in bewustzijn. Soms zijn er geen vrouwen; in sommige universa missen de wezens een of twee zintuigen en soms zijn er slechts een of twee elementen.

Je kunt niet zeggen dat ik op één plek verbleef of dat ik ronddwaalde; want ik verbleef in oneindig bewustzijn. Ik was van dit alles getuige in het Zelf, dat de vorm had aangenomen, die ik gade sloeg, evenals je verschillende lichaamsdelen kunt ‘zien’ in het donker met je ogen gesloten. De vrouw en ik hadden lichamen van zuiver denkbeeldige ruimte. In waarheid zijn alle lichamen zo!! Toch ervaren we ze als stevig en werkelijk, zoals we ook droomobjecten als substanties ervaren. Door de ware natuur van het oneindige bewustzijn lijken deze ruimte - lichamen te bestaan; hun enige ware werkelijkheid is natuurlijk Brahman. Alles bestaat altijd en overal als het zuivere, ondeelbare bewustzijn. In het oneindige spel van het oneindige zijn oneindige hoeveelheden geesten met oneindige werelden in zich. In ieder van hen zijn continenten en bergen, dorpen en steden, die bevolkt worden door mensen, die in hun eigen tijdruimte principe leven en hun eigen levensduur hebben. Wanneer deze personen het einde van hun leven bereiken en niet tot verlichting zijn gekomen, blijven ze bestaan in oneindige ruimte en scheppen hun eigen droomwereld. In hen bevinden zich andere mensen met andere geesten; en in die geesten zijn werelden met nog meer wezens. Tot in het oneindige.

Deze illusoire verschijning heeft geen begin en geen eind; het is Brahman en alleen Brahman. O Rāma, al deze objecten zijn slechts zuiver bewustzijn.

16 december [VI.2.64-69] Het verhaal van de wereld in de rots

Vāsiṣṭha vervolgde:

Toen ik naar haar identiteit vroeg, antwoordde de hemelse vrouw: “Je leeft in een hoekje van dit universum. Daarbuiten bestaan universa met allerlei fenomenen, totaal verschillend van dit. Ik leef in een robuuste rots op de hellingen van een verafgelegen gebergte. De wereld binnenin die rots is net zoals uw wereld: het heeft zijn eigen inwoners, engelen en demonen, hemel en hel, de zon en maan en de hele rest. Ik leef hier al een eeuwigheid, samen met mijn echtgenoot. En doordat we ons zeer sterk met elkaar verbonden voelen, zijn we nog niet bevrijd. Mijn echtgenoot is een Brahmaan en celibatair vanaf zijn geboorte; hij is goed ontwikkeld, maar lui. Hij wilde een echtgenote, die geïnteresseerd is in spirituele ontwikkeling; daardoor werd ik geboren. Maar ons huwelijk is nog niet voltoemaakt.”

“Na verloop van tijd veranderde mijn gehechtheid aan mijn echtgenoot in afkeer. Ik kon hem echter niet verlaten; een vrouw kan alles in de wereld verlaten, maar haar echtgenoot niet. Ik heb echter één wens en dat is door U onderwezen te worden. Mijn man wil ook graag zelfkennis verwerven.”

Op haar verzoek ging ik naar haar wereld-in-de-rots, maar ik kon die wereld niet zien, hoewel ik de rots wel zag! Ze vervolgde: “Ik zie nu dat wat ik voorheen zag in de rots zich alleen in mij bevindt. Door die rotswereld voortdurend te bevestigen, begon ik die te ervaren. Ah, dit is het enige pad naar bevrijding: je moet totaal toegewijd zijn aan alleen dat wat je wenst, je moet onderwezen worden in het verrichten van de juiste inspanning om dat te bereiken en je moet die juiste inspanning steeds opnieuw leveren.”

Toen ik dat hoorde, ging ik opnieuw in samādhi en wat eerst een rots leek te zijn, straalde nu als zuiver bewustzijn (cid-ākāśa). Zonder enige reden ontstaat er een idee door de mysterieuze kracht van verbeelding; paradoxaal genoeg is het duidelijk zichtbare onwerkelijk en het onwerkelijke wordt duidelijk zichtbaar.

Het subtiële lichaam is het eerste van deze ‘duidelijke’ waarheden. Het grove fysieke lichaam bestaat in het subtiële lichaam (ātivāhika), zoals water bestaat in een luchtspiegeling. Wanneer je je realiseert dat, wat duidelijk lijkt onwerkelijk is, wat valt er dan nog te overdenken? Hoe kunnen we dat als werkelijk accepteren, wat door het onwerkelijke voor werkelijk wordt gehouden? Dus wat door ons gezien werd als de ‘wereld in de rots’ was onwerkelijk; het was slechts zuiver bewustzijn. Een dergelijke wereld wordt alleen gezien door de onwetende, die vasthoudt aan het idee: ‘ik ben niet verlicht.’

De hemelse vrouw ging de wereld van de rots binnen en ik volgde haar. Ze ging naar de Schepper van die wereld. Hij was haar echtgenoot. Ze vroeg me hen beiden tot verlichting te brengen. Hij zat in diepe meditatie. Zij bracht hem terug naar een normaal bewustzijn. Hij werd zich gewaar van zijn ledematen. Die ledematen waren in feite verschillende ‘geschapen’ wezens die in dat gewaarzijn oprezen. Hij heette me welkom en ik ondervroeg hem omtrent hemzelf en zijn vrouw.

17 december [VI.2.69-74] Slechts het eeuwige overleeft

Vāsiṣṭha vervolgde:

De 'Schepper in de Rots' antwoordde:

Ik ben slechts een trilling in het ene kosmische bewustzijn. Ik ben niet geschapen. Ik zie niets anders. Wat hier gezien wordt als U en ik zijn slechts trillingen of ideeën. Hetzelfde geldt voor deze dame. Zij werd niet geschapen noch werd ze geschapen als mijn vrouw! Nu wil ik opgaan in de ruimte van oneindig bewustzijn. Daarom is er een berusting in mij opgerezen, die duidt op het dagen van de kosmische oplossing. Daarom rees er ook een berusting op in deze vrouw, die ook slechts een idee is! Alle ideeën verdwijnen. Ze gaan weer zoals ze kwamen; het verlangen naar het ongeconditioneerde ligt besloten in het geconditioneerde. Tijd, ruimte, materie, beweging enz. zijn delen van bewustzijn; het is slechts bewustzijn dat bestaat als deze rots. In dat bewustzijn bestaan ontelbare werelden.

Nadat hij zo gesproken had, begaf de Schepper zich in diepe meditatie. De vrouw deed dit eveneens. Ik volgde spoedig. Toen de kosmische persoon zijn bewustzijn terugtrok van het idee, dat 'aarde' genoemd werd, begon deze op te lossen. Natuurlijke en gecreëerde rampspoed wordt vooraf gegaan door onrechtvaardigheid. Toen de aarde vernietigd was, ontstond er een zondvloed, die alles verzwoeg. Onblusbare vlammen laaiden op en verwoestten alles. Toen de Schepper zijn prāṇa of levenskracht terugtrok, stopte de natuurlijke beweging van de lucht in de ruimte. Wat kan er in leven blijven zonder levenskracht? Zelfs de sterren en het hemelgewelf, met Indra als heerser, begonnen uiteen te vallen; want het waren allemaal slechts ideeën, die onderhouden worden door de Schepper.

Slechts het eeuwige overleeft. Dat gaat elke beschrijving te boven. In vergelijking met een berg is een subatomaire deeltjes klein; vergeleken met het oneindige is het hele universum een subatomair deeltje. Schepping is als een droom. Als een deel van bewustzijn in de ruimte beweegt, doet het 'daar' wat het eerst 'hier' deed; zo ontstaat de opeenvolging in de tijd, evenals de ruimtelijke begrippen 'boven', 'beneden' enz. Hoewel het in essentie de zuivere ruimte of leegte is, lijkt het tijd, ruimte, handeling, materie en het besef van de betekenis van woorden te worden. Zo wordt dit bewustzijn ook Brahmā, de schepper en ook Hari of Viṣṇu en wordt het Rudra en ook een worm. Het hele universum is gevat in een subatomair deeltje en de drie werelden bestaan in een haarlok.

De kosmische persoon heeft twee lichamen: het belangrijkste lichaam is zuiver bewustzijn en het andere is de wereld. Hij kan de wereld zien als een ei en er vanaf de buitenkant naar kijken, zoals de kip doet. Hij deelde het ei in tweeën, het bovenste deel noemde hij de hemel of de lucht en het onderste deel de aarde. De hemel is als het ware zijn hoofd en de aarde zijn voeten. De andere elementen van het universum zijn de andere ledematen en lichaamsdelen. Maar doordat hij zuiver bewustzijn is, zijn dit allemaal slechts ideeën in de geest. Alle handelingen, die plaatsvinden, vinden hun oorsprong in dat kosmische wezen. Door hem lijkt de wereld echt te bestaan. Hij bestaat in dat kosmische lichaam, zoals jij in je hart bestaat, wanneer je mediteert.

18 december [VI.2.75-80] Over het einde van de schepping

Vāsiṣṭha vervolgde:

Terwijl de Schepper nog steeds mediteerde, keek ik om me heen. Ik zag een zon opkomen in iedere richting – wel tien zonnen. De elfde zon rees op uit het binnenste van de aarde. En nog drie zonnen leken de drie ogen van Rudra; en samen vormden ze de twaalfde zon. Het universum werd tot as door de ogen van Rudra. Slechts twee ‘objecten’ bleven onaangetaast: ruimte, omdat dit alles doordringt en goud, omdat het zuiver is. Verder was er niets over. Toekomstige generaties konden zich slechts afvragen of er wellicht eerder een wereld, een universum, een schepping geweest was.

Toen verdroogde alles door verschroeiende winden. Vervolgens kwamen er angstaanjagende wolken, die hoosbuien en bliksem veroorzaakten. Er was totale duisternis. Slechts de levensadem of *prāṇa*, die over de vernietiging van de materie heerst, ondersteunde de uiteenvallende objecten. De totale ruimte was gevuld met rondvliegende steden, demonen, vuur, slangen en zonnen. Het leek op een zwerm muggen of vliegen. De drie elementen (water, vuur en wind) waren volkomen stuurloos. Er heerste nog steeds totale duisternis.

Na de totale vernietiging van wat schepping genoemd wordt, bleef alleen dat over wat zonder de sluier van de schepping bestaat. Opnieuw was er de volkomenheid, de volkomenheid die helder wordt als de verschillende schepselen vernietigd zijn, de volkomenheid die er altijd is. Er was geen ruimte. Er waren geen richtingen. Er waren noch elementen noch een schepping. Er was slechts één grenzeloze oceaan van bewustzijn. Ik zag de Schepper verzonken in meditatie en omgeven door de eerste wetmatigheden; de twaalf zonnen kwamen daar ook en gingen in meditatie. Ik zag ze als droomobjecten of manifestaties van mentale conditionering, niet als de materialisatie van droomobjecten. Ik realiseerde me op dat moment dat dit alles zuivere leegte was. Op dat moment verdwenen ze uit het zicht. Zelfs de ‘wereld van de Schepper’ was vernietigd.

Ik zag een angstaanjagende vorm. Het was als een belichaamde oplossing van het universum. Het scheen door zijn eigen straling. Ik dacht “Dit is Rudra” en boog voor hem. O Rāma, hij is het egogevoel. Hij is toegewijd aan het verstoren van de balans. Zijn vorm is zuivere ruimte of leegte. Daardoor is zijn kleur als die van ruimte. De vijf zintuigen zijn zijn gezichten. De vijf organen van handeling en hun gebieden zijn zijn tien armen. Deze vorm van Rudra is slechts een klein deel in het oneindige bewustzijn. Hij bestaat als beweging in *cid-ākāśa* (oneindige bewustzijn) en als lucht zowel in de fysieke ruimte als in levende wezens (als hun levensadem). Na verloop van tijd, wanneer al zijn bewegingen ten einde komen, bereikt hij het hoogste evenwicht.

Omdat hij gekend wordt door goedheid en omdat hij bestaat voor het welzijn van allen, wordt hij gekend als Śiva. Dan bereikt hij de hoogste vrede en daardoor wordt hij gekend als Kṛṣṇa. Hij zelf schept het hele universum en drinkt de ene oceaan van kosmisch Zijn en bereikt zo die hoogste vrede.

19 december [VI.2.81-86] De idee van beweging in bewustzijn is onwetendheid

Vāsiṣṭha vervolgde:

Rudra begon te dansen in de ruimte. Ik zag een schaduw achter hem. Hoe kan schaduw bestaan zonder zon? En toen ik over dit fenomeen nadacht, stapte die schaduw, die vrouwelijk was, voor Rudra en begon ook te dansen. Zij was tener en enorm. Haar mond spuwde vuur. Zij was Kālarātri (de nacht van de dood). Heilige mannen noemen haar Kālī. Speels reeg ze van de bergen een krans voor zichzelf. De drie werelden werden spiegels voor de drie delen van haar lichaam. Het hele universum was in een voortdurende beweging doordat ze danste; vanuit een ander standpunt bezien, waren ze natuurlijk stevig gevestigd in haar. Zelfs terwijl ik keek, verschenen ze, verdwenen ze, en verschenen opnieuw. De ronddraaiende sterrenhemel leek haar zwierige kleding te zijn. Maar in werkelijkheid gebeurde er niets. Door haar dans werd het universum ieder moment door haar geschapen en loste weer op.

Er was noch een man noch een vrouw, en zij dansten niet. Cid-ākaśa is Śiva (Rudra). Zijn eigen dynamische energie is niet verschillend van hem en niet van hem te scheiden. Slechts het eeuwige, oneindige bewustzijn bestaat. De Heer zelf nam de vorm van Rudra aan, maar was in feite vormloos. Het is onjuist om zelfs maar een moment te veronderstellen dat het oneindige bewustzijn – dat zich door zijn eigen onafscheidelijke natuur in zijn volle glorie had laten zien – plotseling zonder vorm zou zijn; zoals goud niet kan bestaan zonder vorm. Bewustzijn is nooit zonder enige beweging in zichzelf. Geboorte, dood, sluiers, misleiding, wijsheid, gebondenheid, bevrijding, goed en kwaad, jij en ik en de rest, de goden en de natuurkrachten zijn allemaal slechts het oneindige bewustzijn voor degene die verlicht is; hij ziet geen verscheidenheid. Ik zag slechts die ruimte die de hoogste vrede was en ik ervaarde het in die vorm die ik heb beschreven. Niemand anders zag het op die manier. Die beweging werd door mij ervaren als de dans van de Heer, door mijn eigen psychische conditionering. Het idee van beweging in bewustzijn (dat geen kwaliteiten heeft) is onwetendheid.

Wat er ook is en hier functioneert is werkelijk voor het Zelf en niet voor iemand anders die het niet waarneemt en zich er niet gewaar van is. Een denkbeeldige stad is denkbeeldig, geen stad. Kālarātri is voor de Heer wat beweging is voor lucht. Terwijl zij doorgaat met dansen op deze wijze in de ruimte, komt zij toevallig in contact met de Heer. Zij vervaagt dan onmiddellijk en wordt dun en transparant. Zij neemt de vorm van de Heer zelf aan, zoals een rivier in de oceaan stroomt. De Heer straalt als één, zonder tweede. De energie van bewustzijn danst totdat ze de glorie van nirvāṇa aanschouwt. Wanneer ze bewustzijn aanschouwt, wordt ze zuiver bewustzijn.

Kort daarna werd Rudra zo licht als een wolk en kleiner dan een atoom. Hij werd onzichtbaar. Hij was één geworden met de absolute Brahman of zuiver bewustzijn. Dit alles zag ik in die rots door het goddelijke oog (ontwaakte intelligentie). Als je de rots ziet met het fysieke oog als van een afstand, dan zie je natuurlijk slechts de rots. In ieder deel van de rots zag ik deze schepping, het onderhouden en weer oplossen ervan. Ik zag het universum in het heden, verleden en de toekomst.

20 december [VI.2.87-92] De gehele schepping bevindt zich in mijzelf

Vāsiṣṭha vervolgde:

Na enige tijd over het oneindige bewustzijn te hebben gecontempleerd, besepte ik opeens, dat deze hele schepping zich in mijzelf bevond, zoals een boom in het zaad aanwezig is. Terwijl ik aldus de schepping observeerde, was ik atomisch klein geworden. Ik zag mijzelf als een lichtstraal. Spoedig werd ik grover. In die grofheid waren de potenties van de zintuiglijke ervaringen. Toen het bewustzijn als het ware “zijn ogen opende” of zich gewaar werd van zijn eigen onafscheidelijke potenties, rezen de zuivere elementen (tan-mātrā) op en vervolgens kwamen alle zintuigen tot bestaan, die eigenlijk zuivere leegte zijn. Met de vijf elementen en de vijf zintuigen rezen onvermijdelijk hun bijbehorende kennis en ervaring op. Dit alles had geen substantie en was illusoir. Maar die staat van mijn zijn wordt door mensen als jij gekend als het ik-gevoel of egogevoel. Hoewel ik zuiver bewustzijn ben, lijkt ik een subtiel lichaam te hebben verworven en een anṭaḥkara (het innerlijk orgaan van de geest).

Toen ik ruimte ervaarde, wist ik wat aarde was. Ik werd aarde. In die aarde ervaarde ik het bestaan van ontelbare universa, zonder ooit het besef te verliezen dat ik zuiver bewustzijn ben. Terwijl ik in dat aardse bewustzijn verbleef ervaarde ik de ervaringen die in verband staan met de aarde. Dit was zeer zeker mentaal en ik was zelf de aarde geworden; het was ook zo dat dit niet mentaal was en ik in wezen niet de aarde werd. Buiten de geest is er geen aarde. Het idee, dat opkomt in bewustzijn, is zuiver bewustzijn en niets anders. Er bestaat dus geen idee als zodanig, noch een Zelf noch een wereld. Wanneer het op die manier gezien wordt, bestaat de wereld niet; als het niet behoedzaam wordt waargenomen, lijkt het tot bestaan te komen.

Wat als deze aarde verschijnt, is alleen zuiver bewustzijn. Het is het verkeerde idee, dat in stand gehouden wordt door ontelbare wezens in de drie werelden en dat een relatieve of existentiële werkelijkheid heeft gekregen, die gekend wordt als de aarde. ‘Ik ben dit alles en dit alles is in dit alles.’ Door dit besef zag ik alles.

Toen ervaarde ik ook het element water door water-dhāraṇā. Door te contempleren op water werd ik water. Vervolgens werd ik het element vuur door te contempleren op dat element (teja-dhāraṇā). Ik kreeg de zuivere kleur (suvarṇa) in goud enz. Ik werd de vitaliteit en moed van mannen, ik fonkelde als het vuur in juwelen en in regenwolken werd ik het licht van de bliksem. Alles wat ik ervaarde in de staten van aarde, water en vuur, ervaarde ik alleen als Brahman. Klaarblijkelijk ervaar je geen ongelukkigheid of verdriet als je door je eigen wens met die intelligentie een andere staat binnen gaat. Wanneer je een vonkenregen aanraakt, die je gefantaseerd hebt, voel je geen pijn. Dat was ook het geval met mijn ervaringen met de elementen.

Vervolgens werd ik het element lucht vāyu-dhāraṇā (contemplatie op zichzelf als lucht). Ik leerde het gras, de bladeren, de struiken en het stro, te dansen. Hoewel mijn voeten de benedenwereld waren, mijn buik de aarde en mijn hoofd de hemel, terwijl ik de wind was, verliet ik mijn subatomaire natuur niet.

21 december [VI.2.93-95] Dit alles is slechts gedachten in de geest van de schepper

Vāsiṣṭha vervolgde:

Na dit alles meegemaakt te hebben, ging ik opnieuw mijn kluizenaarshut binnen, die zich in de buitenaardse ruimte bevond. Ik keek of mijn fysieke lichaam er was. Het was er niet. Maar ik vond een oude wijze in die hut. Hij was in diepe meditatie verzonken. Ik dacht: "Dat zal ook wel een oude wijze zijn die in afzondering wilde mediteren en die de hut leeg gevonden heeft, mijn lichaam eruit gegooit heeft en daarna de hut in gebruik nam." Ik vond het prima. Toen mijn verlangen om in de hut te blijven oploste, verdween de hut. Wanneer een droom of idee ten einde komt, verdwijnen de objecten, die erin voorkwamen. De hut stortte in. De wijze viel en ik daalde met hem af naar de aarde. De wijze landde in dezelfde staat en houding die hij had in de hut. Dat kwam, doordat hij de zwaartekracht had overwonnen door de beheersing van prāṇa en apāna. Hij ontwaakte zelfs niet eens uit zijn meditatie. Zijn lichaam was zo sterk als een rots en zo licht als een veertje.

Om hem te doen ontwaken nam ik de vorm aan van een aantal donder- en regenwolken. Hij her kreeg zijn lichaamsbewustzijn, groette mij en vertelde zijn verhaal:

Ik heb gedurende lange tijd rond gezworven in de godenwereld. Ik heb genoeg van die zich steeds herhalende geschiedenis (saṃsāra). Wanneer dit alles zuiver bewustzijn is, wat noemen we dan plezier? Plezier is een nare pijn, voorspoed is tegenspoed, zintuiglijk genot is de ergste ziekte en het najagen van plezier is walgelijk. Met het stijgen der jaren wordt ons haar grijs en vallen onze tanden uit en alle zintuigen worden minder; alleen de begeerte wordt niet minder. Na lange tijd heb ik egoloosheid bereikt. Ik ben niet meer geïnteresseerd in hemelse genietingen. Net als U, O heilige, verlangde ik ernaar mezelf op een afgelegen plek terug te trekken. Toen zag ik die kluizenaarshut in de ruimte.

Ik vroeg hem om daar te blijven wonen. Wij beiden stegen op in de ruimte. Hij vervolgde zijn weg en ik de mijne.

Ik dwaalde in de ruimte als een geest. Niemand kon mij zien, tot ik op een dag dacht "Moge ik voortaan gezien worden door de goden." En zij begonnen mij te zien. Spoedig kreeg ik een fysiek lichaam. Er was voor mij geen verschil tussen subtiele of fysieke lichamen: in werkelijkheid zijn zij beide zuiver bewustzijn. Ook hier en nu tijdens dit gesprek, lijk ik in en door dit lichaam te functioneren. Er is in mij geen andere notie dan Brahman. Dus ook wanneer ik met allerlei dingen bezig ben, ben ik mij gewaar van Brahman. Ik lijk hier te zitten doordat er in de geest van jullie allen en in mijzelf een voortdurend idee aanwezig is over de etherische Vāsiṣṭha. In waarheid echter is dit alles zuivere leegte en zijn het allemaal ideeën, die oprijzen in de geest van de Schepper. Wanneer de waarheid gerealiseerd wordt, verdwijnen al deze taferelen van zogenaamde scheppingen, evenals een luchtspiegeling ophoudt als water te worden gezien wanneer je de ware aard ervan begrijpt.

Bevrijding brengt de geest in vrede; gehechtheid geeft psychische spanning. Zelfs wanneer dat begrepen wordt, streeft men nog niet naar bevrijding. Wat een dwazen zijn de mensen toch!

22 december [VI.1.115] Het verhaal van Bhṛṅgīśa

Vāsiṣṭha vervolgde:

Geef alle twijfel op. Toon morele moed. Wees de beste verrichter van handelingen, de beste geniet van vreugde en de opperste verzaker van dit alles! In het verleden werd een dergelijke drievoudige discipline onderwezen door heer Śiva aan Bhṛṅgīśa, waardoor deze de hoogste vrijheid bereikte. Bhṛṅgīśa was iemand met een gewone of traditionele zelfkennis. Hij benaderde heer Śiva en vroeg: “Heer, ik ben misleid door deze wereld-verschijning. Ik bid U, onderwijs mij de houding die ik moet aannemen om bevrijd te worden van die misleiding.”

Heer Śiva antwoordde:

Geef alle twijfel op. Toon morele moed. Wees een mahābhoktā (groot geniet van vreugde) en een grote mahākartā (doener van handelingen) en mahātyāgi (de beste in het opgeven van alles).

Hij is een mahākartā, een groot verrichter van handelingen, die vrij van twijfel de juiste handelingen verricht in natuurlijke situaties (of ze nu als juist of onjuist beschouwd worden) en die zich niet heen en weer laat slingeren tussen voorkeur en afkeer, succes en mislukking, en die zonder egogevoel of jaloezie zijn geest in een staat van rust en zuiverheid houdt. Hij blijft in alles onaangedaan en beziet alles vanuit de getuige, zonder egoïstische wensen of motieven, zonder verdriet of droefenis, onverschillig tegenover activiteit of niets doen, zonder opwinding of verrukking, maar met een geest in rust. Zijn ware natuur is vrede en evenwichtigheid of gelijkmoedigheid, die in alle situaties behouden blijft (bij geboorte, bestaan en vergaan van alle dingen).

Hij is een mahābhoktā, een groot geniet, die niets haat en nergens naar verlangt, maar geniet van alle gewone dingen; die aan niets gebonden is en niets afwijst, ook niet gedurende het verrichten van handelingen. Hij ervaart niet, terwijl hij ervaring ondergaat; is getuige van het spel in de wereld en wordt er niet door geraakt. Zijn hart blijft onaangedaan door de pijn en het plezier, dat in de loop van zijn leven plaatsvindt en ook niet door de verwarring, die veroorzaakt wordt door veranderingen. Hij kijkt met genoeg nader naar het ouder worden en de dood, naar heerschappij en armoede en zelfs naar grote rampen en rijkdom. Zijn hele wezen is geweldloos en deugdzaam en hij geniet in gelijke mate van zoet of zuur, zonder onderscheid te maken tussen ‘dit is lekker’ en ‘dat niet’.

Hij is een mahātyāgi, (een groot verzaker) die alle concepten over dharma en adharma, pijn en plezier, geboorte en dood, alle wensen, alle twijfels, alle overtuigingen heeft uitgebannen. Hij ziet de misvatting in de ervaring van pijn in het lichaam, de geest enz, hij beseft ‘ik heb geen lichaam, geen geboorte, geen goed of kwaad’ en hij heeft het idee van wereldverschijning volledig verbannen uit zijn hart.

Vāsiṣṭha vervolgde;

Aldus onderwees heer Śiva Bhṛṅgīśa, die daardoor verlicht werd. Neem deze houding aan, O Rāma, en overstijg het lijden.

23 december [VI.1.116, 117] Het verhaal van Ikṣvāku

Rāma vroeg:

Heer, U weet alles over de waarheid. Wanneer het egogevoel uit de geest verdwenen is, waaraan kun je dan de aard van satva in de geest herkennen?

Vāsiṣṭha antwoordde:

Een satvische geest, O Rāma, is vrij van zonden als begeerte en misleiding, zelfs in de meest weerbarstige omstandigheden. Als het egogevoel bij iemand is opgelost verlaten bepaalde deugden, zoals vreugde over de voorspoed van anderen, die persoon niet. De knopen van mentale conditionering en neigingen zijn ontward. Woede is erg afgezwakt en misleiding heeft geen effect. Wensen verliezen hun kracht. Begeerte verdwijnt. De zintuigen functioneren gelijkmatig en veroorzaken noch opwinding, noch neerslachtigheid. Ook al tonen zich pijn en plezier op het gelaat, zij agiteren de geest niet, want die vindt ze onbelangrijk. Het hart rust in gelijkmoedigheid.

De verlichte mens die over al deze deugden beschikt, draagt zijn lichaam op natuurlijke wijze zonder enige inspanning. Zijn en niet-zijn (zoals voor- en tegenspoed) die elkaar afwisselen en verschillende en zelfs grote tegenstellingen vormen, veroorzaken geen vreugde of verdriet in de verlichte mens.

Wee degene die dit pad naar zelfkennis niet bewandelt, dat voor ieder, die zijn intellect op juiste wijze richt, bereikbaar is. De middelen voor het oversteken van de oceaan van saṁsāra (de cirkelgang van geboorte en dood of wereldverschijning) en voor het bereiken van de hoogste vrede zijn onderzoek naar de natuur van het Zelf (Wie ben ik?), van de wereld (Wat is deze wereld?) en van de waarheid (Wat is waarheid?).

Jouw eigen voorouder, Ikṣvāku, dacht bij zichzelf op zekere dag terwijl hij heerste over zijn koninkrijk: “Wat zou de oorsprong zijn van deze wereld, die vol lijden is, zoals ouderdom, dood, pijn, plezier en misleiding?” Hij kon het antwoord niet vinden. Daarom vroeg hij aan zijn vader Manu, de zoon van Brahmā, nadat hij hem op de juiste wijze eer had betoond:

Heer, door Uw eigen wil leg ik U een probleem voor. Wat is de oorsprong van deze wereld? Hoe kan ik bevrijd worden uit de cirkelgang van leven en dood?

Manu antwoordde:

Mijn zoon, wat je hier ziet, bestaat niet, niets van dit alles! Ook bestaat er niets dat niet gezien wordt en dat voorbij de geest en zintuigen ligt. Er bestaat slechts het Zelf, dat eeuwig en oneindig is. Wat wordt waargenomen als het universum is slechts een reflectie in dat Zelf. Door de energie, die inherent is aan kosmisch bewustzijn, wordt die reflectie hier als kosmos gezien en elders als levende wezens. Dat noem je de wereld. Er is geen gebondenheid noch bevrijding. Het ene oneindige bewustzijn alleen bestaat, het is noch één noch veel! Stop alle gedachten over gebondenheid en bevrijding en rust in vrede!

24 december [VI.1.123-124] Over bovennatuurlijke krachten

Vāsiṣṭha vervolgde:

Manu besloot zijn antwoord met:

De handelingen, die een persoon die zelfkennis heeft bereikt, verricht, vloeien niet voort uit wensen of wilskracht; het resultaat doet er voor hem dan ook niet toe. Hij staat boven eerbetoon of afkeuring. Hij raakt niet geagiteerd door anderen, noch maakt hij iemand onrustig. Alleen hij is het waard vereerd te worden. Niet door rites of rituelen, maar alleen door zulke wijzen te aanbidden, bereik je wijsheid.

Door het onderricht van Manu bereikte Ikṣvāku verlichting. Neem zo'n houding aan, O Rāma.

Rāma vroeg:

Als dat nou de aard van een verlicht persoon is, wat is daar dan zo buitengewoon en bijzonder aan?

Vāsiṣṭha vervolgde:

Wat is er, aan de andere kant, dan zo buitengewoon en bijzonder aan het verwerven van psychische krachten zoals het vermogen om in de ruimte te vliegen? In de natuur van de onwetende is geen evenwicht. Het kenmerk van de verlichte is zuiverheid van geest en afwezigheid van begeerte. De verlichte mens wordt niet getypeerd door kenmerken. Hij is vrij van verwarring en misleiding. Saṃsāra houdt voor hem op en lust, woede, verdriet, begeerte en dergelijke vernietigende eigenschappen in hem zijn sterk afgezwakt.

De Heer neemt individualiteit (jīva) aan. De elementen rijzen op in de kosmos zonder enige reden. Het individu, dat voortkwam uit de Heer, ervaart de elementen en (objecten) alsof ze door hem geschapen zijn. Alle individuen (jīva) rijzen op die manier op en functioneren zonder duidelijke reden. Maar vanaf dat moment worden hun eigen individuele activiteiten de oorzaak voor de daaruit voortkomende ervaringen van pijn en plezier. De beperking van het eigen begrip is de oorzaak voor de activiteiten van het individu.

Het beperkte begrip en de eigen gedachten zijn de oorzaak van gebondenheid en als die er niet zijn, is er bevrijding. Laat daarom alle gedachten en meningen (saṅkalpa) los. Als je hier op aarde door iets wordt aangetrokken, geeft dit gebondenheid; als je door niets wordt aangetrokken, ben je vrij. Wat je ook doet of waar je ook van geniet, je doet het niet echt zelf noch geniet je er zelf van. Weet dit en wees vrij.

Al deze gedachten bestaan in de geest. Overwin de geest door de geest. Zuiver de geest door de geest. Vernietig de geest door de geest. Ervaren wassers verwijderen vuil met vuil. Een doorn wordt verwijderd door middel van een andere doorn. Gif is een tegengif voor gif. Het individu (jīva) heeft drie vormen; de grove, de subtiele en de fijnste. Het fysieke lichaam is de grove vorm. De geest met zijn gedachten en beperkingen is het subtiele lichaam. Verlaat die twee en blijf bij het fijnste en hoogste, dat de werkelijkheid is – zuiver, onverand bewustzijn. Dit is het kosmische wezen. Blijf daarin gevestigd, nadat je vastberaden de andere twee hebt verworpen.

25 december [VI.1.124-125] De parabel van de wijze en de jager

Rāma vroeg:

Ik bid u, mij de turīya staat te beschrijven, die zowel in de wakende staat, de droomstaat als in diepe slaap aanwezig is zonder herkend te worden.

Vāsiṣṭha vervolgde:

Die zuivere en onverstoorbare staat, die ontgaan is van egogevoel en geen egogevoel, het werkelijke en onwerkelijke en die vrij is, wordt turīya (de vierde staat) genoemd. Het is de staat van de bevrijde wijze. Het is het altijd aanwezige bewustzijn van de getuige. Het is anders dan de wakende staat en de droom staat, die gekenmerkt worden door gedachtestromen; het is anders dan diepe slaap, die gekenmerkt wordt door traagheid en onwetendheid. Wanneer het egogevoel oplost, ontstaat de staat van volkomen evenwicht waarin turīya zich manifesteert.

Ik zal je een verhaal vertellen; als je het hoort zul je verlicht worden, ook al ben je al verlicht! In een zeker woud leefde een grote wijze. Toen een jager deze bijzondere wijze zag, benaderde hij hem en vroeg: “O wijze, een hert dat gewond is geraakt door één van mijn pijlen ging deze kant op. Kunt U mij zeggen waar het heen ging?” De wijze antwoordde: “Ik behoor tot de wijzen die wonen in het woud en onze natuur is vrede. Wij zijn bevrijd van het ego. Het egogevoel en de geest, die de activiteiten van de zintuigen mogelijk maken, zijn tot rust gekomen. Ik ken geen onderscheid tussen de wakende staat, de droomstaat en diepe slaap. Ik blijf gevestigd in turīya. Daar zijn geen objecten te zien.” De jager kon de betekenis van de woorden van de wijze, niet begrijpen. Hij vervolgde zijn weg.

Daarom zeg ik je, O Rāma, er is alleen de turīya staat. Turīya is ongedeeld bewustzijn en alleen dat bestaat. Waken, dromen en diepe slaap zijn staten van de geest. Wanneer zij verdwijnen, sterft de geest. Alleen satva blijft – dat is wat de yogis nastreven.

Dit is de conclusie van alle geschriften: er is in werkelijkheid geen onwetendheid (avidyā), geen illusie (Māyā); alleen Brahman bestaat. Sommigen noemen dit de leegte, anderen zuiver bewustzijn weer anderen de Heer; en ze discussiëren met elkaar. Verwerp al die meningen. Rust in nirvāṇa zonder enige gedachte, met de geest afgezwakt en het intellect in rust; rust in het Zelf alsof je doof, stom en blind bent. Laat inwendig alles los en begeef je uitwendig in de juiste activiteit. Alleen het bestaan van de geest is geluk, alleen het bestaan van de geest is ongeluk. Laat al die dingen ophouden door geen aandacht te schenken aan de geest. Blijf onbewogen door aantrekking en afkeer; door die inspanning kan saṁsāra overwonnen worden! Door je niet bezig te houden met pijn en plezier en dat wat daar tussenin ligt, stijg je uit boven lijden. Door precies die kleine inspanning bereik je het oneindige.

26 december [VI.1.126] Het zevenvoudige pad van Yoga naar ontwaking

Rāma vroeg:

Hoe kun je het zevenvoudige pad van Yoga bewandelen en wat zijn de kenmerken van deze zeven staten?

Vāsiṣṭha vervolgde:

Een mens kan werelds (pravṛtta) of niet-werelds (nivṛtta) ingesteld zijn. De vragen die de wereldse mens stelt zijn: “Waar gaat bevrijding eigenlijk over? Voor mij is saṃsāra en daarin leven prima“, en hij begeeft zich in het vervullen van zijn wereldse plichten. Na vele geboorten verwerft hij wijsheid. Hij beseft dat de activiteiten in de wereld een eindeloze herhaling zijn en wil zijn leven daar niet langer aan verspillen. Hij denkt: “Wat is de zin van dit allemaal? Laat ik ermee ophouden.” Zo iemand noem je nivṛtta.

Hij onderzoekt voortdurend: “Hoe kan ik onthechting bevorderen en zo de oceaan van saṃsāra oversteken?” Dag na dag neemt de onthechting toe door deze vraag en ontstaat er vrede en vreugde in zijn hart. Hij is niet geïnteresseerd in de activiteiten op de markt, maar begeeft zichzelf in waardevolle activiteiten. Hij wenst niet te zondigen. Zijn spraak is passend voor de gelegenheid, zacht, waarachtig en zoet. Hij heeft de eerste stap gezet op het pad van Yoga-bhūmikā. Hij is toegewijd aan het dienen van de wijzen. Hij verzamelt allerlei geschriften waar hij ze ook vindt en bestudeert deze. Zijn voortdurende zoektocht is gericht op het oversteken van de oceaan van saṃsāra. Alleen hij is een zoe-ker. Anderen zijn zelfzuchtig.

Vervolgens bereikt hij de tweede stap op het pad van yoga, die gekend wordt als vicāra of onderzoek¹. Hij verkeert graag in het gezelschap van heiligen die onderlegd zijn in de geschriften en spirituele oefeningen. Hij weet wat er wel en niet gedaan moet worden. Hij verwerpt kwalijke eigenschappen als ijdelheid, jaloezie, misleiding en begeerte. Hij leert alle geheimen omtrent Yoga van zijn leermeesters.

Dan bereikt hij de derde stap van yoga die asaṃsaṅga, onthechting of ongebondenheid genoemd wordt. Hij doolt in afzondering door het woud en probeert zijn geest tot rust te brengen. Hij leert de waarheid te zien door deugdzaam te leven volgens de aanwijzingen in de geschriften. Deze onthechting of ongebondenheid heeft twee aspecten, het gewone en het hogere. Degene, die de eerste vorm beoefent voelt: “ik ben noch de doener noch de genierter. Ik kwets niemand, noch wordt ik zelf gekwetst. Dit alles gebeurt door oud karma, beschermd door de goden. Ik doe niets of er nu sprake is van pijn of plezier, groot geluk of ellende. De tijd veroorzaakt al deze dingen of het nu een komen en gaan is, een psychische verwarring of een fysieke ziekte.” Aldus overwegend, onderzoekt hij de waarheid en beoefent de gewone onthechting of vrij zijn.

¹ Vicāra betekent ‘directe observatie of onderzoeken’

27 december [VI.1.126] Het zevenvoudige pad van Yoga naar ontwaking, vervolg

Vāsiṣṭha vervolgde:

Door het ijverig beoefenen van deze Yoga methode, door in het gezelschap van de heiligen te verblijven en slecht gezelschap te mijden, wordt de waarheid duidelijk geopenbaard. Wanneer iemand op die manier het hoogste realiseert, dat wat de enige essentie of waarheid is achter deze oceaan van saṃsāra, beseft hij 'Niet ik ben de doener maar God alleen is de doener; en ook in het verleden heb ik niets gedaan.' Hij bezigt niet langer ijdele en betekenisloze woorden en blijft naar binnen gekeerd en mentaal stil. Dat is de hoogste onthechting of vrij zijn. Hij heeft alle afhankelijkheid, boven en beneden, binnen en buiten, tastbaar en ontastbaar, bezield en onbezield achter zich gelaten. Hij straalt als de onafhankelijke en grenzeloze ruimte zelf. Dat is de hoogste vrijheid. Daarin vindt hij vrede en tevredenheid, deugd en zuiverheid, wijsheid en zelfonderzoek.

De eerste stap in yoga doet zich aan je voor door toeval, als het ware, nadat je een deugzaam en zuiver leven hebt geleid. Vervolgens zul je dan, als je dit bent tegengekomen, het moeten koesteren en beschermen met grote inzet, ijver en inspanning. Dan ga je naar de volgende stap, onderzoek. Na ijverig onderzoek kun je de derde stap, vrijheid, bereiken.

Rāma vroeg:

Hoe is het mogelijk voor een onwetende die van lage komaf is en niet in het gezelschap van de heiligen verkeert, deze oceaan van saṃsāra over te steken? En ook nog, wat gebeurt er als iemand dood gaat en nog op de eerste, tweede of derde stap is?

Vāsiṣṭha zei:

Na vele levens zal een onwetende door zuiver toeval ontwaken. Tot dan leeft hij in deze cirkelgang van dood en geboorte in de wereld. Wanneer er onthechting gaat oprijzen in zijn hart, zal saṃsāra zich terugtrekken. Zelfs een matige beoefening van deze yoga vernietigt de gevolgen van slechte daden in het verleden. Als iemand het lichaam verlaat gedurende deze beoefening, stijgt hij op naar de hemel en wordt dan in omstandigheden geboren, die gunstig zijn voor de voortzetting van zijn beoefening. Spoedig bestijgt hij opnieuw de ladder van het pad van Yoga.

Deze drie staten staan bekend als 'de wakende' omdat er een verdeling in bewustzijn is. De beoefenaar wordt echter een aanbiddelijk persoon (ārya, een stralende). De onwetende wordt door hem geïnspireerd, als hij in zijn nabijheid verkeert. Degene die de juiste handelingen verricht en geen kwade bedoelingen heeft, is een aimabel mens (arya). Deze eerwaardige heiligheid bestaat in de eerste stap als zaadvorm, in de tweede ontkiemt het en in de derde stap draagt het vrucht. Iemand die sterft nadat hij zo de status van een eerwaardig mens heeft bereikt en duidelijk nobele gedachten heeft ontwikkeld, geniet lange tijd van de geneugten in de hemel en wordt dan geboren als een yogi. Door het ijverig beoefenen van de eerste drie stappen in yoga, wordt onwetendheid vernietigd en rijst het licht van wijsheid op in iemands hart.

28 december [VI.1.126] Niet-denken wordt yoga genoemd

Vāsiṣṭha vervolgde:

In de vierde stap van yoga ziet de yogi de Eén in alles met een geest die vrij is van verdeeldheid. Verdeeldheid is verdwenen, eenheid is stabiel en daardoor kijk je naar de wereld alsof het een droom is.

In de vijfde staat is er alleen nog de onverdeelde werkelijkheid. Daardoor lijkt het ook op diepe slaap. Degene, die deze stap gezet heeft, rust in zichzelf, ook al is hij met van alles bezig.

Nadat hij op die manier van de ene naar de andere staat is gegaan, bereikt hij de zesde stap, *turiya*. Dan realiseert hij zich: "Ik ben noch werkelijk noch onwerkelijk, zelfs niet ego-loos. Ik sta boven dualiteit en eenheid. Alle twijfel is opgelost." Hij blijft bestaan alsof hij een lamp is op een schilderij (een geschilderde lamp, want hij is als het ware een lamp zonder olie, omdat hij het *nirvāṇa* nog niet heeft bereikt). Hij leeft in totale leegte, van binnen en buiten, leeg als een lege pot; tegelijkertijd is hij volkomen gevuld, van binnen en van buiten, als een gevulde pot, ondergedompeld in de zee.

Zij die de zevende staat bereiken, staan bekend als 'boven het lichaamsbewustzijn uitgestegen bevrijde wezens'. Hun staat is niet met woorden te beschrijven. En toch zijn zij diverse keren beschreven.

Zij die deze zeven staten beoefenen, kennen geen verdriet. Maar er is een verschrikkelijke olifant, die in het woud rondzwerft en allerlei verwoestingen aanricht. Pas als die olifant gedood is, kunnen de zeven staten verworven worden, niet eerder. Die olifant is de begeerte. Hij dwaalt in het woud dat lichaam genoemd wordt. Hij wordt gek van zinnelijkheid. Hij is onrustig door conditionering en neigingen (*vāsanā*). Deze olifant vernietigt iedereen in deze wereld. Hij is bekend onder verschillende namen: begeerte, neiging of mentale conditionering, geest, gedachten, gevoelens, gehechtheid enz. enz. Hij kan verslagen worden met het wapen van moed of onderscheidingsvermogen dat ontstaat uit het begrip van de eenheid.

Begeerte rijst slechts op als je in het bestaan van verscheidenheid gelooft! Dit is *samsāra*, het gevoel van 'Dit is'. Wanneer dit stopt, is er bevrijding (*mokṣa*). Dat is de essentie van *jñāna* of wijsheid. Het herkennen van objecten doet begeerte oprijzen. Het niet herkennen van objecten stopt de begeerte. Wanneer de begeerte stopt, kan het individu zijn zelfbeperking laten vallen. Een wijs mens laat daarom alle gedachten los over wat hij ervaren of niet ervaren heeft. Ik verklaar met opgeheven armen, dat de staat zonder gedachten en concepten de beste is. Dat is hoog verheven boven de heerschappij van de wereld. Niet-denken wordt Yoga genoemd¹. Blijf in die staat en verricht de juiste handelingen of doe niets! Zolang er gedachten zijn over 'ik' en 'mij' zal er lijden zijn. Wanneer die gedachten stoppen, houdt ook het lijden op. Weet dit en doe wat je wilt.

¹ In de bovenstaande tekst worden voor denken en niet-denken, de woorden 'samvedanam' en 'asamvedanam' gebruikt, die veel meer betekenen dan alleen 'denken'. Samvedanam betekent ook: kenvermogen, begrip, gevoel, ervaring en kennis.

29 december [VI.1.127] Er is geen afscheiding in het bewustzijn zoals de wereld

Vālmīki zei tegen Bharadvāja:

Nadat Rāma deze uiteenzetting over de hoogste wijsheid had gehoord, werd hij overwelddigd door een grote kracht (śakti-pāta) en bleef een tijdlang ondergedompeld in een oceaan van gelukzaligheid. Hij stelde niet langer vragen en verzocht niet om antwoorden en spande zich niet langer in om ze te begrijpen. Hij was gevestigd in de hoogste staat van zelfkennis.

Bharadvāja vroeg:

O Leermeester! Het is werkelijk een grote vreugde om te horen dat Rāma de hoogste staat bereikte. Maar hoe is het voor ons, die dwaas en onwetend en tot zonden geneigd zijn mogelijk die staat te bereiken, die zelfs moeilijk te verwerven is voor de goden zoals Brahmā?

Vālmīki zei:

Ik heb je de volledige dialoog tussen Rāma en Vāsiṣṭha verteld. Overweeg het goed, want dat is ook mijn instructie voor jou.

Er is geen afscheiding in het bewustzijn, dat je wereld zou kunnen noemen. Bevrijd jezelf van het idee van scheiding door het beoefenen van de aan jou geopenbaarde geheimen. Zowel de wakende staat als de droomstaat zijn een deel van deze schepping. Verlichting wordt gekarakteriseerd door het zuivere innerlijke licht. Deze schepping ontstaat uit niets en lost op in niets, het is niets anders dan leegte, het bestaat niet. Door een beginloze en valse begrenzing van jezelf lijkt deze schepping te bestaan en schept veel verwarring. Je wordt misleid, omdat je je niet voortdurend en met een zekere regelmaat de waarheid omtrent het oneindige bewustzijn herinnert, maar je bezig houdt met het gif van de beperking van jezelf en de daaruit voortvloeiende psychische conditionering.

Die misleiding zal voortduren, totdat je neerknielt aan de voeten van de verlichte wijzen en van hen de juiste kennis ontvangt. Mijn beste, wat in het begin niet bestond en aan het einde niet zal bestaan, bestaat ook nu niet. Deze wereldverschijning is als een droom. De enige werkelijkheid waarin hij verschijnt en verdwijnt, is het oneindige bewustzijn. In de oceaan van saṁsāra of onwetendheid rijst het idee 'ik' op, door toedoen van het beginloze vermogen tot zelfbeperking. Daarna ontstaan vanuit de gedachtestroom andere ideeën, zoals mijn en dijn, aantrekking en afstoting enz. Als die ideeën eenmaal post hebben gevat in je bewustzijn, val je onvermijdelijk ten prooi aan eindeloze ellende en lijden.

Duik diep in de innerlijke vrede, niet in de zee van verscheidenheid. Wie leeft, wie is er dood, wie is geboren- waarom verdwaal je in die valse ideeën? Wanneer slechts het ene Zelf de werkelijkheid is, is er dan plaats voor 'de ander'? De theorie dat Brahman verschijnt als de wereld (zoals een touw een slang lijkt te zijn) is slechts bedoeld als een vermaak voor de kinderlijke en onwetende mens. De verlichte wijzen rusten voor altijd in de waarheid, die onveranderlijk is.

30 december [VI.1.128] Het stoppen van de opwinding in de geest

Bharadvāja zei:

Heer, ik ben nu bevrijd van het subtiële lichaam en zwem in de oceaan van gelukzaligheid. Ik ben het ondeelbare Zelf, dat het hoogste Zelf is en dat zelf de twee krachten van bewustzijn en niet-bewustzijn bezit. Net als vuur dat in het vuur geworpen wordt niet te onderscheiden vuur wordt, en net als stro enz. dat in zee geworpen wordt onvermijdelijk zout wordt, wordt deze onbezielde wereld, als die geofferd wordt aan het oneindige bewustzijn, er één mee. Zoals een pop van zout die in zee geworpen wordt, naam en vorm verliest en één wordt met de zee, zoals water zich mengt met water en boter met boter, ben ik dit oneindige bewustzijn binnengegaan.

‘Ik ben die hoogste Brahman, die eeuwig, alomtegenwoordig, zuiver, vredig, ondeelbaar en bewegingloos is, die zonder bijeengaren en verstrooien is, maar wiens gedachten materialiseren, die vrij is van verdienste en gebrek, die de bron is van dit universum en die het hoogste licht is, één zonder tweede’. Hierover moet je contempleren, dan houdt de geest op geagiteerd te zijn. Wanneer de bewegingen van de geest ophouden, straalt het Zelf door het licht van zichzelf. In dat licht komt alle lijden ten einde en daar ligt de gelukzaligheid, die het Zelf in zichzelf ervaart. Er is een direct gewaar zijn van de waarheid, ‘er is niets anders dan het Zelf’.

Vālmīki zei:

Beste vriend, als je deze misleiding – samsāra genaamd – wilt stoppen, geef dan alle activiteit op en wordt een liefhebber van Brahman.

Bharadvāja zei: O meester, Uw verhelderend betoog heeft me geheel doen ontwaken, mijn intellect is gezuiverd en de wereldverschijning ligt niet meer voor mij uitgestrekt. Ik wil graag weten wat de wijzen, die zelfkennis hebben, doen. Hebben zij nog bepaalde verplichtingen of helemaal niet?

Vālmīki zei:

Zij die bevrijding wensen, moeten zichzelf alleen bezighouden met activiteiten die niet schadelijk zijn en zich onthouden van zelfzuchtige en zondige activiteiten. Wanneer de kwaliteiten van de geest worden losgelaten, verschijnen de kwaliteiten van het oneindige. De jīva is bevrijd wanneer hij contempleert ‘Ik ben dat, wat voorbij het lichaam, de geest en de zintuigen is; wanneer hij vrij is van ideeën als ‘ik ben de doener’ en ‘ik ben de geniet’ en vrij van pijn en plezier; wanneer hij zich realiseert dat alle wezens in het Zelf zijn en het Zelf in alle wezens is; wanneer hij de wakende staat, de droomstaat en diepe slaap niet langer koestert en verblijft in het transcendentale bewustzijn. Dat is de staat van gelukzaligheid, die oneindig bewustzijn is. Dompel jezelf onder in die oceaan van nectar die vol vrede is; verdrink niet in verscheidenheid.

Aldus heb ik je het verhaal over van het onderricht van Vāsiṣṭha verteld. Maak je geest standvastig door oefening. Ga het pad van wijsheid en van yoga en je zult alles realiseren.

31 december [VI.1.128] Voortdurend luisteren naar deze dialoog bevrijdt

Vālmīki vervolgde:

Toen hij zag dat Rāma volledig was verzonken in het Zelf, zei Viśvāmitra tegen de wijze Vāsiṣṭha: “O zoon van de Schepper, O heilige, U bent inderdaad een grote wijze. U hebt bewezen, dat U een Leraar bent door deze śakti-pāta (directe overdracht van spirituele energie). Hij is een Leraar, als hij in staat is in de volgeling het goddelijke bewustzijn te wekken door een blik, een aanraking, door overdracht in woorden of door genade. De intelligentie van de leerling is echter gewekt als de volgeling zijn drievoudige onzuiverheden is kwijt geraakt en daarnaast een scherp intellect heeft verworven. Maar, O wijze, breng Rāma alstublieft terug tot het lichaamsbewustzijn, want hij heeft nog veel te doen voor het welzijn van de drie werelden en voor zichzelf.”

Alle verzamelde wijzen en anderen bogen voor Rāma. Toen zei Vāsiṣṭha tot Viśvāmitra: “Ik bid U, vertel allen wie Rāma in werkelijkheid is.” Viśvāmitra zei tegen hen: “Rāma is de hoogste verpersoonlijking van de godheid. Hij is de schepper, onderhouder en oplosser. Hij is de Heer en de vriend van allen. Hij manifesteert zich op verschillende manieren, soms als een volledig verlicht wezen, soms als onwetende. In waarheid is hij de god der goden en alle andere goden zijn deelmanifestaties van hem. Gezegend is koning Daśaratha, wiens zoon hij is. Gezegend is Rāvana, wiens hoofd door de handen van Rāma zal vallen. O wijze Vāsiṣṭha, breng hem alstublieft terug tot lichaamsbewustzijn.”

Vāsiṣṭha zei tegen Rāma:

O Rāma, dit is geen tijd om te rusten! Sta op en breng vreugde in de wereld. Wanneer de mensen nog steeds gebonden zijn, is het niet juist als de yogi in zichzelf keert. Deze woorden drongen niet tot Rāma door. Toen ging Vāsiṣṭha het hart van Rāma binnen via de suṣūmnā-nāḍī. De levenskracht zette zich in beweging in Rāma en de geest begon te functioneren. De jīva – de vorm van het innerlijk licht – wierp zijn glans op alle nāḍī van het lichaam. Rāma opende enigszins zijn ogen en vond Vāsiṣṭha voor zich.

Rāma zei tegen Vāsiṣṭha:

Er is niets wat ik zal doen of niet doen. Uw woorden zal ik echter altijd respecteren.

Terwijl hij dit zei, boog hij zich naar de voeten van de wijze en sprak plechtig:

Luister allen! Er is niets hoger dan zelfkennis en niets hoger dan de Leraar.

Alle verzamelde wijzen en hemelingen strooiden een fontein van bloemen op Rāma en zegenden hem. Zij verlieten de bijeenkomst.

Zo heb ik je het verhaal van Rāma verteld, O Bharadvāja. Verwerf de hoogste gelukzaligheid door het beoefenen van deze Yoga. Degene, die voortdurend luistert naar de samspraak tussen Rāma en Vāsiṣṭha wordt bevrijd, hoe ook de omstandigheden van zijn leven zijn en hij verwerft kennis van Brahman.

Slotwoord

Geachte lezer,

Wellicht heeft U ervaren dat het lezen van dit boek bijgedragen heeft tot meer kennis over uzelf. Deze kennis zal toenemen en zich vestigen naarmate dit boek vaker gelezen wordt. Mocht U zich nader willen verdiepen in de in dit boek geopenbaarde kennis, dan zult U zich vooralsnog moeten wenden tot Engelse vertalingen. Zoals aan het begin in het hoofdstuk 'Over dit boek' vermeld, is dit boek een sterk verkorte weergave van de oorspronkelijke tekst die ca. zes maal zo groot is. Uit het tweede deel van het laatste boek over bevrijding [VI.2], dat ongeveer een derde van de totale omvang van de oorspronkelijke Yoga Vāsiṣṭha vormt, zijn hier slechts ca. 20 pagina's terug te vinden. Voor de belangstellende zijn daarom enkele uitgaven in de literatuurlijst opgenomen die voor nadere studie in aanmerking komen.

Allereerst worden de boeken aanbevolen van Swami Venkatesananda (1 en 2) en het onder 4 genoemde boek. De onder 5 en 6 genoemde boeken worden beschouwd als oorspronkelijke kortere uitgaven en worden eveneens aanbevolen.

Boeken 7, 8 en 9 zijn complete weergaven. Hiervan is 8 alleen in het Sanskrit (met een samenvatting in het Engels), 9 alleen in het Engels en 7 zowel in het Sanskrit en in het Engels. Sanskrit is met name op spiritueel gebied een zeer rijke taal. De diepgang van de in Yoga Vāsiṣṭha aangereikte kennis kan daarom niet in volle omvang in onze taal worden verwoord. Kennis van Sanskrit en de leer van Vedanta is hiervoor onmisbaar. In geval de studie van kortere vertalingen aanleiding tot nader onderzoek geeft, kunnen de Sanskrit teksten in de complete uitgaven geraadpleegd worden.

F.A.

Literatuur

1. Venkatesananda, Swami, “**Vāsiṣṭha’s Yoga**”. State University of New York Press 1993. ISBN: 0-7914-1364-0. Totaal bijna 800 pagina’s, incl. een uitvoerige trefwoordenindex. Een zeer goede (verkorte maar zeer representatieve) vertaling.
2. Venkatesananda, Swami, “**The Supreme Yoga**” Volume 1 and 2, Published by New Age Books, New Delhi India. Elk van de twee delen telt 365 pagina’s, en is bedoeld voor een pagina studie per dag van elk deel gedurende een jaar. Elke pagina begint met een Sanskriet vers uit de behandelde stof. Deze uitgave is de voorloper van de onder 1. genoemde uitgave en tekstueel identiek.
3. Venkatesananda, Swami, “**The Supreme Yoga**” Published by Motilal Banarsides, India. Uitgever: Chiltern Yoga Trust, Australia. ISBN: 978-81-208-1964-1. Het boek telt 365 pagina’s, en is bedoeld om een pagina per dag gedurende een jaar te lezen. Elke pagina begint met een Sanskriet vers uit de behandelde stof. Het is de tot de helft teruggebrachte omvang van de onder 1. en 2. genoemde uitgaven.
4. Venkatesananda, Swami, “**The Concise Yoga Vāsiṣṭha**”. State University of New York Press 1993. Totaal 430 pagina’s. Verkorte uitgave van de onder 1. en 2. genoemden.
5. Narayan, K Swami Aiyar, “**Yoga-Vāsiṣṭha (Laghu, the smaller)**” Vista Int. Publ. House Delhi. Een verkorte vertaling uit 1896, 357 bladzijden.
6. K.N. Subarmanian: “**The Yoga Vāsiṣṭha (abridged version)**” July 2003, ISBN: 81-7478-422-5. 588 Pagina. Sura Books, India.
7. “**The Yoga Vāsiṣṭha of Vālmīki**” Complete Sanskrit tekst and en Engelse vertaling door Vihari Lal Mitra. Zes boeken in 4 delen. Ca. 2400 pagina’s. Oorspronkelijke datum onbekend. Parimal Publications, Delhi.
8. “**Yogavāsiṣṭha of Vālmīki**” by Kanta Gupta. Complete tekst in Sanskriet, voorafgegaan door een uitvoerige engelse inleiding/beschrijving. Drie delen, totaal enkele duizenden pagina’s. Nag Publishers, Delhi, 1998.
9. **SRI YOGAVASISTHAM (MAHARAMAYANAM) by Maharshi Vālmīki.** Complete Engelse vertaling in vijf delen door P.N. Murthy. Bhavan Book University, Mumbai.
10. “**Maharamayana**”, **Yoga Vāsiṣṭha, Koninging Chudala, een Indische Sage.** Nederlandse vertaling gebaseerd op de Engelse bloemlezing uit het Sanskriet door Hari Prasad Shastri. 134 pagina’s (niet meer dan een uittreksel). De Driehoek, Amsterdam.

INDEX

A

aanbidden, 70, 99, 146, 224, 250, 251, 254,
255, 256, 258, 301, 303
abhyāsa, 49, 276
adharma, 182, 342
ādhi, 295
Adhiṣṭhāna, 120
afstand doen, xvi, 158, 176, 312, 313
Agastya, 1
Agniveśya, 1
Ahalyā, 79
ahambhāvanā, 269
ahamkāra, 83, 133, 269
ajñāna, 231
ākāśa, 250
Alambusā, 238
anṭaḥkarana, 253
āntraveṣṭikā, 293
apāna, 69, 170, 190, 206, 242, 243, 244,
245, 246, 256, 295, 298
Arjuna, 272
armband, 32, 33, 40, 57, 62, 72, 73, 75, 81,
271, 281, 349
artha, 226
Arundhati, 46, 47
asamvedanam, 363
asceet, 111
aśivam, 318
Asura, 340
ātivāhika, 261, 271, 351
Ātman, 215
ātma-śakti, 230
Atri, 198
avidyā, 228, 229, 230, 231, 259, 360

B

Bali, 156, 157, 158, 161, 162
bedelaar, 23, 71, 128
bedelmonnik, 275-393.
begeerte, ix, xii, 9, 10, 17, 28, 35, 38, 66,
83, 94, 117, 142, 152, 153, 154, 156,
160, 168, 169, 183, 188, 193, 197, 198,

205, 208, 214, 223, 232, 235, 242, 258
begoocheling, 90
bevridding, 21, 22, 25, 98, 110, 115, 158,
169, 203, 216, 222, 277, 356, 358
aanbidding en.
en denken 49, 84, 97, 108, 112, 150,
152, 169, 186, 219, 271, 273, 304,
338, 359.
en neigingen, 24
en poortwachters 26, 29, 30, 26
essentie van 32, 98, 122, 173 \t, 38
gebondenheid en.
lichaam en 117, 175.
middelen tot 27, 37, 40, 48,m 56, 64,
85, 86, 94, 96, 103, 112, 121, 122,
123, 133, 141, 150, 152, 154, 167,
173, 186, 199, 200, 203, 204, 207,
215, 219, 229, 244, 255, 271, 282,
283, 285, 298, 335, 363, 365.
wanneer geen 32, 122, 173.
wens tot 273.
bewustzijn, x, xii, xiv, xvi, xvii, 33, 34, 41,
42, 43, 44, 53, 99, 101, 102, 103, 104,
110, 114, 120, 124, 125, 126, 134, 140,
149, 150, 161, 166, 167, 168, 180
bezitsdrang, 336
Bhagīratha, 285, 286, 287
Bharadvāja, 2
Bharata, 80
Bhāsa, 123, 198, 339, 340, 348
bhikṣu, 283
Bhima, 123, 272
Bhrgu, 105, 106, 107, 108, 109, 111, 112
Bhuṣuṇḍa. 237-247
bhūtākāśa, 85
bodha, 269
bodha lingam, 256
boetedoening, 35, 45, 68, 69, 70, 80, 94,
130, 160, 177, 178, 196, 250, 287, 303,
306, 307, 309, 324, 335
bosvrucht, 264
Brahmā, 2, 15, 18, 21, 22, 25, 26, 27, 31,
37, 42, 48, 51, 65, 67, 68, 70, 73, 76, 77,
80, 81, 82, 83, 85, 96, 105, 118, 119,
126, 130, 133, 136, 191, 231, 241, 250,
252, 254, 260, 264, 274, 280, 281, 283,

286, 296, 305, 306, 321, 340, 346
 Brahman. 41, 48, 57, 65, 84, 122, 215, 230,
 251, 268, 271, 304, 319, 346
 alomtegenwoordig, almachtig en
 alwetend 25, 86, 125.
 contemplatie op, 114
 en de wereld 40, 41, 54, 63, 66, 76, 110,
 113, 126, 205, 223, 348, 364.
 en gebondenheid 96, 340.
 en 'goed' en 'verkeerd', 148
 en het Zelf 44, 63, 88, 103, 124, 154,
 187, 203, 260.
 en jīva, 42
 en kosmisch bewustzijn, 44
 en Tijd, 15
 is alles 38, 39, 63, 81, 86, 100, 116, 125,
 126, 231-234, 258, 262, 265-267,
 274, 297, 306, 320, 321, 342, 350,
 360.
 is geen oorzakelijke factor 67, 104, 319,
 322.
 is het enige dat bestaat 62, 64, 140.
 is ondeelbaar 96, 340.
 is vrede, 96
 is zuiver bewustzijn 74, 126, 214, 316,
 317, 320, 324, 343, 354.
 offer aan, 273
 onveranderlijk, 116
 ook bekend als Ātman, Waarheid enz.,
 32
 Brahmā-Rṣi, 24
 Brāhmī, 238
 Bṛhaspati, 198, 334, 335
 Buddha, 313
 buddhi, 269, 299, 314

C

Caṇḍa, 238
 cid-ākāśa, 85, 343, 351
 cid-ātma, 147
 cid-śakti, 147
 Cintāmaṇi, 307, 309
 cit, 34
 citśakti, 64, 126, 230, 234
 citta, 274, 313, 314, 315
 cittākāśa, 85

conditionering, xii, xiii, 94, 95, 96, 97, 101,
 103, 118, 123, 128, 129, 135, 137, 146,
 152, 153, 169, 175, 186, 187, 189, 193,
 199, 200, 201, 202, 206, 207, 211, 212,
 216, 217, 219, 220, 221, 224, 227, 229,
 230, 236, 238, 239, 261, 271, 284, 294,
 295, 304, 305, 306, 314, 319, 323
 Cūḍālā, 288-292, 300-314.

D

daiva, 64
 daivam, 25
 Dāma, xi, 118, 123
 Daśaratha, 4, 6, 20, 281
 Dāśūra, xii, 130, 131, 132, 133, 134
 De drie niet-bestaande prinsen, 87
 dehānta, 342
 devanaṁ, 250
 dhāraṇā, 240, 355
 dharma, 115, 176, 182, 226, 342
 Dharma, 272
 Dhīrghatpā, 82
 Dirghadrśa, 280
 Dṛḍha, 123
 Durvāsa, 328, 331
 Duryodhana, 272
 Dūṣana, 5
 dvādaśānta, 243, 244, 296, 297
 dveśa, 242, 248

E

egogevoel, xiii, 41, 119, 120, 135, 153, 186,
 187, 188, 193, 222, 224, 232, 242, 249,
 253, 260, 261, 263, 267, 269, 273, 274,
 286, 290, 295, 309, 315, 319, 321, 335

G

Gādhi, xiii, 176, 177, 179
 Gaṅgā, 44, 155, 286
 Gavala, 177
 gebondenheid, 10, 21, 84, 85, 98, 108, 115,
 125, 135, 152, 154, 200, 203, 248, 271,
 277, 283, 304, 308, 309, 321
 gebondenheid 88, 125, 162.

geest, xiii, xiv, xv, xvi, xvii, 3, 7, 11, 16, 19,
26, 28, 33, 34, 35, 52, 65, 66, 67, 74, 78,
79, 80, 82, 84, 85, 88, 93, 94, 96, 97,
103, 105, 109, 113, 115, 116, 118, 125,
129, 134, 139, 145, 146, 148, 151, 158,
159, 172, 174, 175, 179, 180, 181, 182,
183, 185, 186, 189, 192, 193, 194, 201,
202, 208, 209, 210, 211, 217, 219, 222,
223, 224, 229, 231, 242, 249, 253, 257,
260, 263, 269, 273, 281, 282, 284, 285,
290, 309, 313, 314, 315, 320, 322, 323,
335
gehechtheid, xiii, 5, 13, 29, 86, 96, 99, 111,
115, 129, 134, 146, 199, 200, 201, 203,
204, 218, 221, 222, 230, 232, 262, 271,
273, 291, 303, 323, 349
geloof, 16, 32, 104, 151, 169, 253
geschrift, 2,3,27,31,37,121,332.
gewaarzijn, 64, 72, 191, 194, 221, 233,
242, 255, 256, 269, 273, 274, 277, 293,
304, 321, 341, 351
goochelaar, 89, 90, 92, 95, 98
grote woud, 85, 86
Grote woud, xi

H

Hara, 238
Hari, 163
Hariścandra, 97
hart xii, xiii, 20, 27, 34,38, 115, 122, 135,
142, 148, 154, 171, 194, 197, 207, 221,
223, 242, 253, 267, 278.
hartlotus, 242, 243, 244, 299
Haṭha Yoga, 190, 220
herhaling, 45, 145, 231, 263, 361.
Hiraṇyagarbha, 41
Hiraṇyakaśipu, 163
humeur, 345
hunkeren, 145

I

idā, 242
Ikṣvāku, 358.
Indra, 1, 15, 22, 69, 70, 79, 98, 105, 156,
163, 212, 260, 279, 330, 333

indriya, 84, 269
Indu, x, 76, 77
inspanning 22-24, 64, 122, 175 183.
Īśvara, 215

J

jager, xvii, 70, 108, 177, 200, 340, 344
Jahnu, 286
Janaka, xii, 21, 204, 231, - 148
japa, 301
jīva, 36, 41, 43, 54, 55, 58, 59, 65, 66, 81,
83, 97, 98, 114, 127, 134, 159, 168, 194,
195, 202, 217, 219, 252, 259, 261, 262,
268, 269, 271, 276, 284, 285, 295, 299,
304, 313, 342, 345
jīvanmukta, 37, 147, 228
Jīvaṭa, 275, 276, 277, 278
jñāna, 297, 306
jñāna śakti, 257

K

Kaca, xii, xvi, 136, 334, 335, 336
Kadamba-boom, 134
Kailāsa, 77, 195, 212, 250
Kaivalya, 229
Kālarātri, 340, 348
kamaṇḍalu, 301
kapha, 346
Karkaṭi, 68-76, x
karma, 33, 65, 84, 216, 253, 323, 342
Kārtavīrya, 279
Kāruṇya, 1
Kaśyapa, 77
Kaṭa, 119, 120
Kaṭanja, 177, 179
Khara, 5
Khottha, xii, 132, 133
kindertijd, ix, 12
kosmisch bewustzijn, 37, 42, 44, 135, 222,
230, 232, 259, 265, 272
kosmische intelligentie, 36
kriyā, 255
kriyā śakti, 257
Kṛṣṇa, 272
kṛtānta, 16

kṛta-yuga, 247
 Kumbha, 305, 314-324, 326-332.
 kumbhaka, 243-245.
 kuṇḍalinī, 293-297, 299, 304.

L

Lājā Homa, 329
 Lakṣmaṇa, 2
 Lakṣmī, 44, 250, 329
 Lavaṇa, 93, 95, 97, 98, 101
 leegte, 10, 34, 36, 37, 38, 39, 46, 66, 72,
 76, 86, 93, 126, 133, 154, 193, 204, 215,
 224, 262, 267, 270, 292, 313
 leraar. 104, 133, 220, 263
 als middel, 260
 de hoogste, 70
 en inspanning 175, 183.
 en zelfkennis, 147
 en zelfonderzoek, 193
 het dienen van, 159
 kwaliteit van de 26, 125, 137, 139, 141,
 273, 300, 323, 332, 366.
 lichaamsvocht, 345
 liefde en haat, 19, 34, 227.
 liṅga śarīra, 253
 luchtbegoocheling, 35, 187
 lust, 13, 18, 19, 117, 146, 169, 183, 208,
 211, 214, 226, 241, 283, 303, 304, 331,
 359.

M

Madanikā, 329, 330, 331
 mahābhoktā, 357
 Mahāciti, 64
 Mahādrṣṭi, 64
 mahākartā, 357
 Mahāśakti, 64
 Mahasāttā, 64
 Mahāspandā, 64
 mahātyāgi, 357
 Mahodbhavā, 64
 mananā, 269
 manas, 269
 Maṇḍapa, 44
 Māṇḍavya, 195, 196

mantra, 45, 68, 176, 183, 208, 254, 296,
 301, 311, 332
 Manu, 241, 358, 359
 Māyā, 51, 65, 73, 84, 90, 103, 115, 127,
 132, 150, 154, 176, 180, 276, 280, 281,
 300, 314, 318, 348
 medini, 340
 meditatie, xiii, xiv, 32, 45, 48, 49, 58, 93,
 105, 106, 136, 146, 161, 162, 168, 176,
 193, 206, 214, 249, 255, 256, 272, 278,
 324
 minister, x, 72, 73, 157, 158
 moha, xiv
 mokṣa, 3, 26, 285, 338
 mot, 185
 mouna, 282, 283
 muni, 282

N

nāḍī, 206, 242, 293, 295, 296, 297, 304,
 341, 346
 Nārada, 303, 305
 Narasimha, 120, 163
 Nārāyaṇa, 44, 329
 nimf, 1, 50, 105, 106, 108, 111, 114, 131,
 236, 275, 305, 337
 nirvāṇa, 192, 215, 287, 317, 321, 334, 340,
 354, 363
 nirvikalpa, 21, 32, 45, 49, 349
 nivṛtta, 361
 niyati, 16, 25, 57, 64, 344

O

ojas, 344, 345, 347
 olifant. 15, 23, 29, 46, 53, 79, 105, 110,
 117, 158, 163, 177, 178, 183, 185, 186,
 222, 275, 276, 287, 308, 310, 334, 363
 OM 67, 136, 161, 168, 190, 206, 208, 214,
 215, 251, 253, 313.
 onderzoek, 7, 29, 38, 41, 42, 48, 67, 75, 86,
 94, 100, 127, 134, 138, 139, 148, 151,
 159, 160, 165, 171, 175, 193, 208, 219,
 230, 236, 253, 270, 277, 284, 294, 306,
 314, 321
 onthechting, iii, xiv, xvi, 86, 99, 103, 129,

159, 160, 176, 183, 198, 199, 204, 206,
207, 214, 221, 222, 233, 309, 311, 312,
313, 324, 335

onwetendheid, 85, 86, 88, 95, 96, 97, 100,
101, 102, 103, 104, 114, 115, 122, 123,
127, 129, 139, 146, 155, 165, 176, 182,
183, 185, 187, 202, 205, 207, 211, 222,
227, 228, 229, 230, 232, 244, 247, 259,
263, 265, 268, 273, 277, 285, 289, 295,
306, 310, 320

ouderdom, ix, 3, 11, 14, 75, 116, 121, 145,
154, 181, 183, 198, 211, 226, 274, 307,
313

P

Padma 44-61.

Paramākāśam, 250

Parigha 197, 198.

Parnāda, 196

Parvata, 240

Pārvati, 192, 252

pārvati-dhāraṇā, 240

paśyanti, 215

Pāvana, 155

piṅgalā, 212, 242

pitta, 345, 346

poortwachters, 26, 28

Pradyumna, 120

Prahlāda 163-175.

prakṛti, 228

prāṇa 69, 149, 170, 190, 192, 206, 207,
212, 214, 216, 218, 219, 220, 227, 236,
242, 243, 244, 245, 246, 253, 256, 263,
282, 283, 284, 293, 297, 298, 313, 340,
341, 342, 346, 352, 353, 356, 366.

prāṇāyāma, xiv, 61, 218, 220, 239, 243,
246, 247, 283, 293

pravṛtta, 361

preta, 58

psychische conditionering, 323

psychische energieën, 261

psychische krachten, 108, 287, 292, 300,
307

psychische ziekten, 105, 242, 295

Punya, 155

pūraka, 243, 296

Purāṇā, 260

Puruṣa, 215

puryaṣṭaka 242, 253, 261, 269, 271.

R

rāga, 248

rāga-dveṣa, 242

rajas 83, 139, 141, 228.

Rāja-vidyā, 26

Raṭnāvalī-vihāra, 120

Rāvana 5, 366.

recaka 243, 296.

Rudra 15, 18, 37, 51, 64, 238, 260, 264,
276, 279, 283, 352, 354.

S

samādhāna, 193

samādhi 6, 32, 49, 193, 197, 210, 212, 214,
246, 283, 342, 350, 351.

samāna 242, 295.

Sāma-Veda, 326

Saṃbara 118-123.

saṃsakti, 200

saṃsāra 2, 11, 14, 27-30, 36, 41, 50, 63,
66, 74, 222, 262, 263, 272, 284, 305,
314, 316, 231, 332, 335, 356, 358, 365.

saṃskāra, 343

Saṃvarta, 208

samvedanam, 363

samyak karoti, 343

saṅkalpa, 359

Sāṅkhyā-yogi, 283

Sāṅkya, 215

śarabha, 339

Śaraloma, 130

Sarasvatī 45-61, 77.

sargādhi, 342

Sātātapa, 237

Satsaṅga 26, 30, 323.

satva 83, 111, 139, 217, 223, 228, 236,
284, 323-326, 334, 358, 360.

schepper, xi, xvi, 15, 18, 25, 65, 73, 76, 80,
81, 100, 134, 321, 346, 353

Schepper, 25, 26, 32, 33, 78, 168, 222, 262,
315, 316, 351, 352

siddhi, 300

siddhī, 292

Śikhidhvaja 288-293, 300, 314.

Sindhu, 52, 56, 348

Śiva 77, 132, 133, 154, 194, 201, 212, 215, 228, 231, 239, 241, 250, 252, 254, 255, 259, 260, 274, 278, 283, 286, 287, 318, 329, 333, 353, 354.

Śivam, 318

śleṣma, 346

soberheid, 25, 32, 35, 45, 106, 176

Śrīśaila, 293

stilte, xiii, xv, 74, 140, 190, 197, 202, 208, 217, 221, 230, 234, 277, 282

Śucikā 68-70.

Śuka, 21

Śukra 105-107, 111-114, 161, 162, 198.

Suraghu 195-198.

suṣumnā-nāḍi, 366

Sutīkṣṇa, 1

suvarṇa, 355

Suvarṇajāta, 77

T

tamas, 83, 228, 252

tanmātrā, 355

tapas, 94

tevredenheid, 26, 30, 148, 282

tien jongelingen, De, 77

Tijd 15, 16, 62, 107, 112, 144, 227, 239.

toewijding, 27, 80, 184, 284

treta-yuga, 247

Trigartha, 339

Tritala, 286

Tumburu, 238

turīya, 114, 202, 203, 215, 262, 263, 271, 341, 360

turīyātita 99, 263, 271.

U

udāna, 295

Uddālaka 184-192.

Umā, 238

V

vairāgya, 310

Vaivasvata, 272

Vālmīki 1-7, 19, 20, 22, 34, 25, 138, 222, 274, 364-366.

vampier, 285

Varuṇa, 240

Vāruṇi-dhāraṇā, 240

vāsanā 3, 239, 238, 253, 263, 276, 284, 306, 325, 338, 342, 363.

vastu-tattvam, 274

Vasudeva 108, 111, 112.

vāta, 346

vāyu, 355

Vāyu, 70

vāyudhāraṇā, 240

Vedā, 131, 260

Vedavyāsa, 21

verlangen, iv, xiv, 8, 10, 12, 13, 96, 114,

117, 122, 127, 144, 154, 159, 169, 183,

193, 211, 227, 276, 327

verlichting, 7, 31, 60, 141, 175, 193, 300, 341

vicāra, 29, 284, 361

videhamukta, 37

Vidūratha 51-61, 348, 51

vidyā, 228

Vikram 70, 71, 74-76.

Vilāsa, 198

Vipaścīt 337-339.

Virocana 156-160.

vis, 185

Viṣṇu 18, 25, 27, 35, 51, 123, 132, 133,

157, 164, 169, 172-176, 178, 179, 190,

231, 241, 250, 252m 254, 255, 274, 279,

283, 288, 333, 338, 352.

Viṣūcikā, 68

Viśvāmītra, 4, 5, 7, 20, 21, 24, 366.

Vitahavya 209-217.

viveka, 310

vuur, xv, 37, 38, 57, 62, 73, 85, 88, 130, 168, 205, 224, 298, 314

vyādhi, 295

vyādhi 295, 296, 295

Vyāla 118-120, 123.

W

waarheid, 21, 23, 27, 28, 31, 37, 38, 43, 67,
74, 84, 88, 96, 103, 113, 116, 123, 126,
139, 140, 154, 167, 181, 182, 186, 197,
202, 205, 208, 210, 215, 219, 224, 228,
233, 234, 236, 244, 249, 259, 262, 270,
290, 291, 304, 317, 320
water-dhāraṇā, 355
wereldbegoocheling, 231
wie ben ik, 14, 29, 123, 134, 137, 161, 171,
178, 187, 289, 306, 314

Y

Yama 107-112.
Yaśaskar, 120
yoga, xiv, xvii, 51, 58, 137, 155, 206, 207,
208, 236, 255, 278, 305, 325, 361, 362
yoga-āsanā, 220
Yoga-bhūmikā, 361, 362.
yoga-methode, 299
yoga-yogi, 283
yogi 58, 60, 149, 215, 218, 241, 262.

Yudhiṣṭhira, 272

Z

zelfkennis 24-28, 45, 61, 68, 69, 77, 82, 92,
95, 101-106, 131-144, 157-160,
169=178, 196, 203, 212-214, 233, 246,
253, 278, 307, 330, 344.
zelfonderzoek, ix, xii, xiii, 27, 30, 82, 99,
123, 137, 139, 152, 160, 175, 193, 205,
209, 211, 229, 281, 284, 285, 314
zeven neergaande treden in
onwetendheid, 98
zeven treden van perfectie, 98
zevenvoudige pad van yoga, 361
zintuigen xiii, 17, 25, 63, 67, 72, 84, 91,
103-105, 114, 117, 138, 168, 187, 190-
195, 209, 213, 224, 231, 251, 269, 282,
313, 346, 354.
zon, 15, 46, 71
Zon de 77-80.
zonde, 342

Uit de inleidende tekst:

Yoga Vāsiṣṭha wordt beschouwd als een aanhangsel van het Indische epos Mahārāmāyaṇa. Het is een monumentaal werk bestaande uit 32.000 verzen, in 64.000 regels, ondergebracht in zes boekdelen. Deze Nederlandse vertaling van Yoga Vāsiṣṭha door Marijke de Graad-Davidzon is ontleend aan de sterk verkorte Engelse vertaling door Swami Venkatesananda, getiteld 'The Supreme Yoga'.

Yoga Vāsiṣṭha gaat, simpel gezegd, over twee onderwerpen: n.l. wat de schepping is en wat ons, de mens, in dit leven te doen staat. De antwoorden die uit het boek af te leiden zijn, zijn ook kort, simpel maar zeer bijzonder. Śrī Vāsiṣṭha zegt dat de schepping slechts een product van het denkvermogen is en dat de enige werkelijkheid het onbegrensde en ondeelbare bewustzijn is, Brahman. Wat de mens in dit leven te doen staat is het onophoudelijk zoeken naar de werkelijkheid van al wat bestaat, namelijk wat het 'ik' is en wat 'de wereld' is, die doorgaans beschouwd worden als van elkaar onafhankelijk bestaand. Śrī Vāsiṣṭha confronteert de mens met zijn blindheid voor de schepping en ontleent hem al zijn zekerheden over wat hij zelf denkt te zijn, niet zelden op schokkende wijze. De serieuze zoeker, die zich door deze confrontatie niet laat afschrikken en op zoek is naar de werkelijkheid, wordt echter in zijn zoektocht door Śrī Vāsiṣṭha onafgebroken bijgestaan. In zijn zoektocht ontdekt de zoeker eerst dat de substantie van de wereld niets anders is dan het denkvermogen. Het intens zoeken naar de ware aard van het denkvermogen leidt de zoeker ten slotte tot bewustwording van het enige werkelijke: puur bewustzijn. In dat bewustzijn schijnen 'ik' en 'dit', subject en object, of het individu en de wereld te zijn verdeeld. Het overstijgen van deze verdeeldheid is bevrijding, vol vrede en geluk. Het gehele geschrift behandelt deze onderwerpen op boeiende wijze, onophoudelijk, onomwonden, compromisloos, met veel geduld en gebruik makend van talloze verhalen.

Śrī Swami Śivananda zegt het volgende over dit werk: *"Yoga Vasishtha is het oudste werk in het Sanskrit van de hoogste orde over Vedanta. Dit monumentale werk kent geen gelijke in Sanskrit literatuur. Het is het kroonjuweel van alle werken over Vedanta. De studie van dit boek tilt de mens op tot de verheven hoogten van hemelse pracht en gelukzaligheid. Het is een overvloed aan wijsheid. Aan diegenen die dit boek met grote interesse en eenpuntigheid van geest bestuderen kan zelfrealisatie niet ontgaan.*

Yoga Vāsiṣṭha behandelt het onderwerp van het bewerkstelligen van eenwording van het individuele met de Allerhoogste te midden van de beproevingen en tegenspoed van het leven. Het beschrijft verschillende richtingen voor de vereniging van jivātman en Paramātman, of wel het individu en het allesomvattende Opperwezen."